

VOLUME 15

ISSN : 2774-0501 (Online)

ISSN : 2774-0714 (Print)

Mahachulagajasara Journal วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) ปี 2567 Vol.15 No.2 (July-December) 2024

Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Surin Campus

VOLUME 15

ISSN : 2774-0501 (Online)

ISSN : 2774-0714 (Print)

Mahachulagajasara Journal วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) ปี 2567 Vol.15 No.2 (July-December) 2024

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/gajasara/index>

E-mail : mcu.gajasa@gmail.com

วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulagajasara Journal

ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2567

Vol. 15 No. 2 July - December 2024

ISSN: 2774-0501 (Online) ISSN: 2774-0714 (Print)

วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัย วารสารมุ่งเน้นตีพิมพ์ เผยแพร่บทความวิชาการทางด้านศิลปศาสตร์ ศีลธรรมศาสตร์ การบริหาร การจัดการ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และศาสนา ปรัชญา เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

วารสารมีกระบวนการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนตีพิมพ์ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) จำนวน 3 ท่าน ทั้งนี้บทความจากผู้นิพนธ์ภายในจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร ส่วนบทความจากผู้นิพนธ์ภายนอกจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายใน หรือนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสารที่มีความเชี่ยวชาญในสาขา และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) คือ

ฉบับที่ 1

มกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 2

กรกฎาคม – ธันวาคม

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

บรรณาธิการ

พระมหาวิศิต ธีรวิโส, รศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

พระมหาอุทพิชาญ โยธาสโน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.วันทนา เนาว์วัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
รศ.ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
พระครูสาธุกิจโกศล, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
พระปลัดสุระ ญาณธโร, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
ผศ.ดร.บริบูรณ์ ขอบทำดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผศ.ดร.วรภริ มูลสิน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
ผศ.ดร.วาสิตา เกิดผล ประสบศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผศ.ดร.อำนาจ ยอดทอง	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.บัญญัติ สาลี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผศ.ดร.สุรพงษ์ แสงเรณู	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.สถาพร วิชัยรัมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผศ.ดร.กัญณภัทร นิธิศวราภากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผศ.ดร.ยงยุทธ ชำคง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผศ.ดร.ขวัญชัย ขั้วนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผศ.ดร.วีรารรรณ ศรีตะลานคร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
ผศ.ดร.สมชาย ดำเนินงาม	สมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย
ดร.อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ	มหาวิทยาลัยวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ดร.ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

สำนักงานกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

305 หมู่ที่ 8 ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาจุฬาลงกรณ Mahachulasajasa Journal โดย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ สำหรับฉบับนี้ ได้รับความสนใจจากคณาจารย์ นักวิชาการ และนิสิต นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาและผู้สนใจทั่วไป กองบรรณาธิการขอเสนอบทความที่น่าสนใจ ดังนี้

บทวิจารณ์หนังสือ หลักธรรมคำสอนพระพุทธเจ้ากับทฤษฎีนวัตกรรม โดย อัจฉรา หล่อตระกูล หนังสือ “หลักธรรมคำสอนพระพุทธเจ้ากับทฤษฎีนวัตกรรม” เป็นหนังสือในหมวดของ “ศาสนา การเมือง การปกครอง” เขียนโดย รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันทะนี อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีจุดประสงค์เพื่อการศึกษาค้นคว้าและใช้อ้างอิง โดยมี เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาตามหลักธรรมคำสอนและนวัตกรรม การสร้าง นวัตกรรมของพระพุทธเจ้า การสร้างทฤษฎีนวัตกรรม การใช้ นวัตกรรม เพื่อการเรียนการสอน การพัฒนาปัญญา คุณธรรมและจริยธรรมให้นักนวัตกรรม การบูรณาการ นวัตกรรม และการสร้างรูปแบบจากนวัตกรรม ทางพระพุทธศาสนากับทฤษฎีนวัตกรรมเป็น “พุทธ นวัตกรรม” โดยใช้ กรณีศึกษานวัตกรรมในองค์กรภาครัฐและเอกชน

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) พุทธศาสนา สารและพัฒนากา โดย พระครูสังฆรักษ์ อนันต์กิตติ์ สัจจญาโณ, ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม ผู้เขียนได้นำเสนอเกี่ยวกับธรรมที่เป็นสากล ได้แก่ เรื่องจิตที่คนทั่วไปเข้าใจว่านั่น คือ ตัวตนของเรา หรือที่พุทธศาสนาเรียกว่า “อัตตา” วิธีหลุดพ้นจากอัตตา คือ การปฏิบัติ ตามหลัก ศีล สมาธิ ปัญญา พุทธศาสนามีแนวคิดในความ “ไม่ใช่ตัวตน” (อนัตตา) ต้องสลัดทิ้งทุกอย่างที่จะ ก่อให้เกิดอัตตาเพื่อบรรลุนิพพาน ทำให้พุทธศาสนาได้ชื่อว่าเป็นศาสนาที่มองโลกในแง่ร้าย ถึงศาสดาจะสอน หลักธรรมในเรื่องนี้อย่างไร แต่ขัดกับความรู้สึกของคนที่อยู่ในโลกใบนี้จำนวนมาก จนอาจทำให้พุทธศาสนา ไม่อาจดำรงอยู่ได้

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาบนภาวะความขาดแคลน โดย ปราโมทย์ แสนกล้า, ไพฑูรย์ การ เพียร และ อภิรมย์ สินขุม บทความนี้มุ่งให้เห็นว่าการศึกษาคือสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศและ สังคม ตลอดถึงชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษา ที่ต้องมีการร่วมมือกันระหว่างรัฐบาล องค์กร เอกชน และชุมชน ในการสนับสนุนการศึกษาให้เป็นสิทธิทุกคนและสร้างการเข้าถึงการศึกษาที่เท่าเทียม เพื่อลดความขาดแคลนในการศึกษา การพัฒนาโครงสร้างการศึกษาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียนในภาวะความขาดแคลนเป็นสิ่งสำคัญ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และทักษะ ที่เหมาะสมในการทำงานกับผู้เรียน เพื่อสร้างความยั่งยืนและเชื่อมั่นในการสร้างชุมชนที่มีการศึกษาที่ดีและ ยั่งยืน

การจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ โดย สุภารัตน์ สัง สมานันท์, อัคราพร สุขทอง, ธงไชย สุขแสง บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลและความพึง พอใจการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ ผลการวิจัยพบว่า 1) การเรียนรู้แบบบทบาททำให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามความเหมาะสมในสถานการณ์ ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสนุกกับการเรียนมากขึ้น ทั้งยังช่วยให้ผู้เรียน

เข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนได้ง่ายขึ้นและสามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้องในชีวิตประจำวัน 2) นักเรียนมีคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่เรียนโดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ มีความพึงพอใจในระดับมาก

ความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต โดย ชาเดียญ์ ลีอำ รังสรรค์ ประเสริฐศรี อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ โชติวัฒน์ ไชยวรรณ บทความนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาลและเปรียบเทียบความคาดหวังและการรับรู้ตามความเป็นจริงของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต โดยผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลศาสตร์มีความคาดหวังเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3Rสำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร โดย อันซอรี รัทวงศ์, ปกรณ์ ปรียากร, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ บทความนี้มีวัตถุประสงค์ ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการจัดการมูลฝอย ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

แนวทางการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านกระบวนการวิศวกรรมสังคมในการดำเนินงานของโรงเรียนบ้านปราสาท หมู่ที่ 1 บ้านปราสาท ตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ โดย ธัญพงศ์ สารรัตน์, คณิงชัย วิริยะสุนทร, ชำนาญ โสตา, ชลธิชา โรจนแสง, น้ำผึ้ง ท่าคล่อง, ชุตินา เมฆวัน, ชนิตา ต้นไพบูลย์, เฉลิมพล สวัสดิ์พงษ์ และ เกริกกฤษฎณ์ โชคชัยรัชดา บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ศึกษาสภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ศึกษาสภาพปัจจุบันในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินงานของโรงเรียน ศึกษาแนวทางการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านกระบวนการวิศวกรรมสังคมในการดำเนินงานของโรงเรียนบ้านปราสาท หมู่ที่ 1 บ้านปราสาท ตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ

ผลการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย โดย กมลชนก วงศ์ทวี, นนทชนนภพ ปาลินทร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวตามคำบรรยายที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นมี 2 ชนิด ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย จำนวน 8 แผน และแบบสังเกตความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย จำนวน 10 ข้อ ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างเดียว โดยดำเนินการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest Posttest Design) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอคาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ โดย ธวัชรัตน์ สายรัตน์ บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิถิพุทธ ศึกษาวิธีการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา และ เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอคาบเชิง จังหวัดสุรินทร์

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดย นวลจันทร์ สีนประกอบ บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น วิธีการ และแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เป็นวิจัยแบบผสมวิธี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มประชากร

ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพังโคนพิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดย ประภาภรณ์ ศรชะทา, เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียน จำแนกตามระดับชั้นของนักเรียนในปกครองและอาชีพ เพื่อเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียน จำแนกตามระดับชั้นของนักเรียนในปกครองและอาชีพ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพังโคนพิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหราในกลุ่มผู้บริโภคมิลเลนเนียล (Millennials) ในเขตพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล โดย ชาญณรงค์ ปิยะนันท์, ณัฏชา ศิริจันทร์แสง, พรณภัส หน่อท้าว, วรรณิดา ทองแว่น, และจารุพร ตั้งพัฒน์กิจ ในปัจจุบันอุตสาหกรรมแฟชั่นมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว จึงส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในทุกด้านและสร้างของเสียปริมาณมหาศาล ซึ่งในงานวิจัยนี้จึงวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหราในกลุ่มผู้บริโภคมิลเลนเนียล (Millennials) ในเขตพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างของผู้บริโภคมิลเลนเนียล (Millennials) ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 29 - 43 ปี ที่อยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑลจำนวน 280 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามออนไลน์มีการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัลและแนวทางการพัฒนาตามหลักภาวะผู้นำ 4 กลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดย สมยศ ชูยจันทิก การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น เปรียบเทียบความต้องการจำเป็นจำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา และ เสนอแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะผู้นำ 4 ในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่าง การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู โรงเรียนในกลุ่มสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดย ภาควิชา วิชา วิเศษ, เมธาวิ โชติชัยพงศ์ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และ 2) ศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

การพัฒนาหนังสืออ่านประกอบ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเลิง ตำบลตาคง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ โดย สุพัตรา ธีระบุตร, อัคราพร สุขทอง, ธงไชย สุขแสง, และอิทธิวัตร ศรีสมบัติ บทความวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาหนังสืออ่านประกอบ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้หนังสืออ่านประกอบ เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้หนังสืออ่านประกอบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

การจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม โดย ศรัณย์พร เรืองสิทธิ์, พีรวัส อินทวิ, และ ธงไชย สุขแสง บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์ เพื่อศึกษาผลจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์ และเพื่อประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม

การจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ โดย สุดารัตน์ สังสมานันท์, อัคราพร สุขทอง, และธงไชย สุขแสง บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ

การจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ โดย วณิชยา วัฒนกิตไพศาล, อิทธิวัตร ศรีสมบัติ, ธงไชย สุขแสง และสุวัฒน์ อุ่นทานนท์ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ 2. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ และ 3. ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 25 คน ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ แบบสอบถามความพึงพอใจ ทำการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

แนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ โดย ศราวุฒิ ธรรมวิเศษ, ชัย สมรมณี, และ สิริพัฒน์ ลากจิตร การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ศึกษาเปรียบเทียบระดับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) และเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์

ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ โดย นิตยา แข่งขัน, ทิพวรรณ พานเข้ม, และปรณชัย สุพัฒน์ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ

สภาพ ปัญหาการดำเนินงานและข้อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดย อนัญญา คงมงคล, และเจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา สภาพ ปัญหาการดำเนินงาน และข้อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูหัวหน้าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 173 คน และหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 47 คน รวมทั้งหมด 220 คน และผู้ให้ข้อมูลจำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามแบบประเมินค่า 5 ระดับและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การบริหารจัดการผู้นำเชิงผู้ประกอบการต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีแปรรูปอาหาร บ้านหนองเข้ากรรม ตำบลหนองแก้วอำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ โดย จิตติมา พลศักดิ์ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารและแนวทางการจัดการผู้นำเชิงผู้ประกอบการต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสตรีแปรรูปอาหารบ้านหนองเข้ากรรม ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

“Teacher, please speak English with me”: STUDENTS WANT ENGLISH TEACHERS TO SPEAK ENGLISH โดย Yongyut Khamkhong, Pichamon Jamrassri, Phraplad Sura Yanatharo, Phrakrubadeeka Wichan Wisuttho This study investigates students’ desire for their English teachers to communicate with them in English both inside and outside the classroom. The study utilized both quantitative and qualitative research

methodologies. It surveyed the opinions of 45 students enrolled in the Business English for International Communication Program at Phranakhon Rajabhat University and interviewed 10 language teachers and students. It was found that most Thai teachers do not use English when speaking with students for fear that the students may not understand. However, the teachers still hope their students will achieve proficiency in speaking English.

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดย มุทิตา แก้ววงษา, สุรางคนา มั่นยานนท์ บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารและเพื่อศึกษา แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดย วุฒินันท์ พะสียา, พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง, อุดมพันธุ์ พิษฐ์ ประเสริฐ, และพิมล วิเศษสังข์ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตาม ตำแหน่งวุฒิ การศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา 3) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิธีการดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน การวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการทดสอบ เอฟ

กองบรรณาธิการขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงบทความให้ เป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อการพัฒนาวารสารเข้าสู่การรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารไทย (TCI)

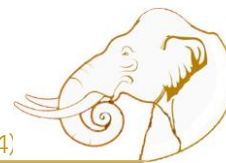
พระมหาวิศิต ธีรวิโส, รศ.ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทบรรณาธิการ	ค
สารบัญ	ญ
บทวิจารณ์หนังสือ	
หลักธรรมคำสอนพระพุทธเจ้ากับทฤษฎีวิวัฒนาการ อัจฉรา หล่อตระกูล	1
พุทธศาสนา สารและพัฒนนาการ Buddhism : Its Essence and Development พระครูสังฆรักษ์ อนันต์กิตติ์ สัจจญาโณ, ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม	8
บทความวิชาการ	
การพัฒนาคุณภาพการศึกษาบนภาวะความขาดแคลน Improving the quality of education in a situation of scarcity ปราโมทย์ แสนกล้ำ, ไพฑูรย์ การเพียร, อภิรมย์ ลินชุม	13
บทความวิจัย	
การจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ Learning Management on Buddhist Duties and Buddhist Etiquette Learning Subject Group Social for Mathayomsuksa 2 Students by Role-Playing Learning Method สุภารัตน์ สังสมานันท์, อัครพร สุขทอง, ชงไชย สุขแสง	22
ความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของ ห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต Nursing Student Expectations and Perceived on the Quality of Nursing Laboratory Services, Faculty of Nursing, Kasem Bundit University ชาเดียนุ ลีอ่ำ, รังสรรค์ ประเสริฐศรี, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, โชติวัฒน์ ไชยวรรณ	37
การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3 R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร Public Participation to Community Based Solid Waste Management Project with the 3R Concept in Phayathai District Area, Bangkok Metropolitan Administration อันชอรี รักวงศ์, ปกรณ์ ปรียากร, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ	51
แนวทางการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านกระบวนการวิศวกรสังคมในการดำเนินงาน ของโรงเรียนบ้านปราสาท หมู่ที่ 1 บ้านปราสาท ตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัด ศรีสะเกษ	67

Guidelines for integrating local wisdom through the social engineering process in the operations of Ban Prasat School, Village No. 1, Ban Prasat, Prasat Subdistrict, Huai Thap Than District. Sisaket Province

ฉันทพงศ์ สารรัตน์, คณิงชัย วิริยะสุนทร, ชำนาญ โลดา, ชลธิชา โรจนแสง, น้ำผึ้ง ทาค่อง, ชุตินา เมฆวัน, ชนิตา ตันไพบูลย์, เฉลิมพล สวัสดิ์พงษ์, เกริกกฤษณ์ โชคชัยรัชดา

ผลการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย 85

Effects of movement activities according to descriptions on early childhood children's initiative thinking

กมลชนก วงศ์ทวี, นนทชนนปภพ ปาลินทร

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถีพุทธ อำเภอทาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ 100

Guideline for Achademic Affairs Administration Based on Sikkha 3 of the Buddhist Oriented Schools in Kabchoeng District, Surin Province

ธวัชรัตน์ สายรัตน์

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษาทาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์ เขต 3 115

Guidelines for Academic Administration Based on Sikkha 3 of Educational Opportunity Expansion Schools in Kabchoeng Educational Administration Network 3 Under Surin Primary Educational Service Area Office

นวลจันทร์ สีนประกอบ

ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพังเคนพิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ 130

The Image of Educational Institutions as Perceived by the Parents of Students at Pangkenpittaya School, under the Secondary Educational Service Area Ubon Ratchathani Amnat Charoen

ประภาภรณ์ ศรชะทา, เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรากลุ่มผู้บริโภค milenial (Millennials) ในเขตพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล 145

Factors Influencing Millennial customer's intentions to rental luxury goods in Bangkok Metropolitan Region

ชาญณรงค์ ปิยะนันท์, ณัชชา ศิริจันทร์แสง, พรนภัส หน่อท้าว, วรณิดา ทองแฉ่น, จารุพร ตั้งพัฒนกิจ

ภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัลและแนวทางการพัฒนาตามหลักภาวนา 4 กลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ 160

ACADEMIC LEADERSHIP OF ADMINISTRATIONS IN DIGITAL AGE AND DEVELOPMENT GUIDELINES BASED ON BHAVANA 4 OF SAWANG SUNG KRASANG SCHOOL GROUPIN BURIRAM PROVINCE

สมยศ ชูจันทร์ทิ

- บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร** 173
Roles of School Administrators to Support CONNEXT ED School Quality Development under Secondary Educational Service Area Office Sisaket Yasothon
ภาควงศ์ ขาววิเศษ, เมธาวี โชติชัยพงศ์
- การพัฒนาหนังสืออ่านประกอบ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเถิง ตำบลตาตง อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์** 188
Development of A Supplementary Reading book on Important Buddhist Days for Grade 4 in Ban Thakerng, Takong Sub-District, Sungkha District, Surin Province
สุพัตรา ธีระบุตร, อัคราพร สุขทอง, ธงไชย สุขแสง, อธิวิตร ศรีสมบัติ
- การจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สารภูมิศาสตร์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม** 199
Learning Management About Europe and Africa Geography Mathyomsuksa 2 Students Using Problem-Based Learning (PBL) Together with Game-Based Teaching Materials
ศรัณย์พร เรืองสิทธิ์, พีรวัส อินทวิ, ธงไชย สุขแสง
- การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร** 215
Performance Reporting by Information Technology according to Standards Office of Disaster Prevention and Mitigation of Fire and Rescue Brigade Division 3 Staff Fire and Rescue Department Bangkok Metropolitan Administration
ธวัช เวียงศรี, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, รังสรรค์ ประเสริฐศรี
- การจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สารภูมิศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์** 229
Learning management about humans and the environment Geography learning content Grade 4 Using the teaching method Geographic Inquiry Process
วนิชยา วัฒนกิตไพศาล, อธิวิตร ศรีสมบัติ, ธงไชย สุขแสง, สุวัฒน์ อุันทานนท์
- แนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์** 244
Guidelines for Developing Government Procurement Using The Electronic System (E-GP System) of Local Government Organizations in Non Narai District, Surin Province
ศราวดี ธรรมวิเศษ, ชัย สมรภูมิ, สิริพัฒน์ ลาภจิตร
- ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ** 261
Science Process Skills in Early Childhood Years Provision of Learning Experiences through Project Approach
นิตยา แข่งขัน, ทิพวรรณ พานเข้ม, ปกรณ์ชัย สุพัฒน์

สภาพ ปัญหาการดำเนินงานและข้อเสนอแนะทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ยุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู States, Problems, and Suggestions for Developing Student Supporting System in Digital Era of Schools Under the Secondary Educational Service Area Office Loei - Nong Bua Lumphu อนัญญา คงมงคล, เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม	274
การบริหารจัดการผู้นำเชิงผู้ประกอบการต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสตรีแปรรูปอาหาร บ้านหนองเข้ากรรม ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ Management of Entrepreneurial Leadership on the Performance of Community Enterprises Women's Food Processing Group, Ban Nong Khao Kam, Nong Kaeo Subdistrict, Mueang Sisaket District Sisaket Province จิตติมา พลศักดิ์	291
“ Teacher, please speak English with me”: STUDENTS WANT ENGLISH TEACHERS TO SPEAK ENGLISH Yongyut Khamkhong, Pichamon Jamrassri, Phraplad Sura Yanatharo, Phrakrubaideeka Wichan Wisuttho	301
ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 Technological Leadership of School Administrators in Dom Pradit Network Group under the Jurisdiction of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5 มุกิตา แก้ววงษา, สุรางคนา มั่นยานนท์	314
คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ Characteristics of 21st Century School Administrators in Secondary Education Service Area Office Ubonratchathani Amnatcharoen วุฒินันท์ พะสียา, พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง, อุดมพันธุ์ พิชญ์ประเสริฐ, พิมล วิเศษสังข์	327
ภาคผนวก	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	340
จริยธรรมการวิจัย	347

บทวิจารณ์หนังสือ

หลักธรรมคำสอนพระพุทธเจ้ากับทฤษฎีนวัตกรรม

ผู้แต่ง รศ.ดร.อรินันท์ จันทะนี

ปีที่พิมพ์: 2565

จำนวนหน้า : 233

อีบุ๊ก จัดจำหน่ายโดย : ร้านหนังสือศูนย์หนังสือแห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อัจฉรา หล่อตระกูล¹

Achara Lortrakul¹

¹มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

¹Rattana Bundit University

¹Email: atchara.lor@gmail.com

Received : March20, 2024;

Revised : August9, 2024;

Accepted : August15, 2024

บทนำ

หนังสือ “หลักธรรมคำสอนพระพุทธเจ้ากับทฤษฎีนวัตกรรม” เป็นหนังสือในหมวดของ “ศาสนา การเมือง การปกครอง” เขียนโดย รองศาสตราจารย์ ดร.อรินันท์ จันทะนี อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีจุดประสงค์เพื่อการศึกษาค้นคว้าและใช้อ้างอิง โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาตามหลักธรรมคำสอนและนวัตกรรม การสร้าง นวัตกรรมของพระพุทธเจ้า การสร้าง ทฤษฎีนวัตกรรม การใช้นวัตกรรม เพื่อการเรียนรู้การสอน การพัฒนาปัญญา คุณธรรมและจริยธรรมให้นัก นวัตกรรม การบูรณาการนวัตกรรม และการสร้างรูปแบบจากนวัตกรรม ทางพระพุทธศาสนากับทฤษฎี นวัตกรรมเป็น “พุทธนวัตกรรม” โดยใช้ กรณีศึกษานวัตกรรมในองค์กรภาครัฐและเอกชน

คำสำคัญ: หลักธรรมคำสอน; พระพุทธเจ้า; ทฤษฎี; นวัตกรรม

ทฤษฎีนวัตกรรมคืออะไร

ความหมายของ “นวัตกรรม”

นวัตกรรม คือ แนวคิดใหม่ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ที่ต่อยอดและใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ ทันสมัยยิ่งขึ้น โดยอาศัยความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อนำไปสร้างสรรค์ในรูปแบบ ใหม่ให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น ซึ่งนวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จ สามารถช่วยสร้างมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจได้

คำว่า "นวัตกรรม" ในภาษาอังกฤษก็คือ Innovation ซึ่งเป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินอย่าง "Innovare" หมายถึง "ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา" (www.jba.tbs.tu.ac.th)

ประเภทของ “นวัตกรรม”

การแบ่งประเภทของนวัตกรรม สามารถแบ่งได้หลายแบบ ขึ้นอยู่กับขอบเขตและลักษณะของการแบ่ง แต่โดยรวมแล้ว สามารถแบ่งง่ายๆ ได้ 4 ประเภท ดังต่อไปนี้ (www.thairath.co.th/lifestyle/life/)

1. นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation)

การปรับปรุงสิ่งประดิษฐ์ หรือผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วให้พัฒนาก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยมีทั้งแบบที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ นอกจากช่วยสร้างความสะดวกสบายแล้ว ยังสามารถเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์ในตลาดได้ เช่น รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ, จอโทรทัศน์แบบ HDTV, หูฟังไร้สาย เป็นต้น

2. นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation)

การพัฒนาแนวทาง วิธีผลิตสินค้าและบริการ ให้มีรูปแบบใหม่ที่ทันสมัยมากขึ้น อาจจะเป็นการลดขั้นตอนกระบวนการผลิตให้รวดเร็วมากขึ้น เพื่อประหยัดต้นทุนและเวลา เช่น การย้ายฐานการผลิตสินค้าไปยังแหล่งใหม่ เป็นต้น

3. นวัตกรรมด้านการวางตำแหน่งของสินค้า (Position Innovation)

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของนวัตกรรม สินค้าและบริการ จากแบบเดิมๆ ที่คนส่วนใหญ่รู้จักหรือคุ้นเคยอยู่แล้ว ไปสู่การรับรู้ใหม่ที่ทันสมัยมากขึ้น เพื่อนำเสนอเทคโนโลยีและภาพลักษณ์ใหม่ๆ สู่ผู้บริโภค เช่น เครื่องสำอางที่ปรับปรุงแบรนด์ โดยใช้เทคโนโลยีปรับปรุงสูตรใหม่ ทำให้ครองใจกลุ่มลูกค้าวัยรุ่นมากขึ้น เป็นต้น

4. นวัตกรรมด้านกระบวนทัศน์ (Paradigm Innovation)

การสร้างนวัตกรรมที่สามารถเปลี่ยนแปลงความคิดเดิมๆ ได้ เพื่อนำไปสู่การสร้างกรอบความคิดใหม่ๆ เช่น จากเดิมเชื่อว่าสมาร์ตโฟน 5G จะต้องมียี่ห้อที่สูง แต่เทคโนโลยีก็ทำให้สมาร์ตโฟนเหล่านี้ราคาถูกลง และสามารถเข้าถึงคนหลายระดับได้มากขึ้น เป็นต้น

องค์ประกอบของนวัตกรรม (www.digitalschool.club/digitalschool/)

1. ความใหม่ ใหม่ในที่นี้คือ สิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีผู้ใดทำมาก่อน เคยทำมาแล้วในอดีตแต่นำมาปรับใหม่ หรือเป็นสิ่งใหม่ที่มีการพัฒนามาจากของเก่าที่มีอยู่เดิม

2. ใช้ความรู้หรือความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนา นวัตกรรมต้องเกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างและพัฒนา ไม่ใช่เกิดจากการลอกเลียนแบบ หรือการทำซ้ำ

3. มีประโยชน์ สามารถนำไปพัฒนาหรือแก้ปัญหาในการดำเนินงานได้ ถ้าในทางธุรกิจต้องมีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ สร้างมูลค่าเพิ่ม

4. นวัตกรรมมีโอกาสในการพัฒนาต่อไป

ขั้นตอนของนวัตกรรม

1. การคิดค้น (Invention) เป็นการยกร่างนวัตกรรมประกอบด้วยการศึกษาเอกสารทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม การกำหนดโครงสร้างรูปแบบของนวัตกรรม

2. การพัฒนา (Development) เป็นขั้นตอนการลงมือสร้างนวัตกรรมตามที่ยกร่างไว้ การตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรมและการปรับปรุงแก้ไข

3.ขั้นนำไปใช้จริง(Implement) เป็นขั้นที่มีความแตกต่างจากที่เคยปฏิบัติเดิมมา ในขั้นตอนนี้รวมถึงขั้นการทดลองใช้นวัตกรรม และการประเมินผลการใช้นวัตกรรม

4.ขั้นเผยแพร่ (Promotion) เป็นขั้นของการเผยแพร่ การนำเสนอ หรือการจำหน่าย

ระยะของนวัตกรรม

นวัตกรรม แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 มีการประดิษฐ์คิดค้น (Innovation) หรือเป็นการปรุงแต่งของเก่าให้เหมาะสมกับกาลสมัย

ระยะที่ 2 พัฒนาการ (Development) มีการทดลองในแหล่งทดลองจัดทำอยู่ในลักษณะของโครงการทดลองปฏิบัติก่อน (Pilot Project)

ระยะที่ 3 การนำไปปฏิบัติในสถานการณ์ทั่วไป ซึ่งจัดว่าเป็นนวัตกรรมขั้นสมบูรณ์

ทฤษฎีนวัตกรรม

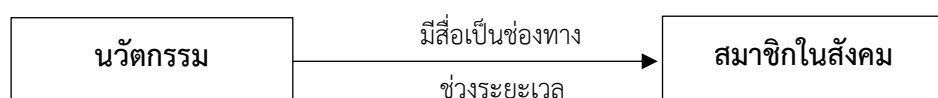
ในปัจจุบันยังไม่มีข้อสรุปที่แน่ชัด หรือทฤษฎีทั่วไป (General Theory) ที่ว่าด้วยนวัตกรรมเฉพาะเรื่อง ทำให้การศึกษาเรื่องนวัตกรรมเป็นเพียงความคิดที่กระจัดกระจาย เพราะว่า นวัตกรรมเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความซับซ้อนเกินกว่ารูปธรรมที่ปรากฏชัดเจน นักวิจัยบางกลุ่ม อาทิ Wolfe (Wolfe, R.A., 1994) ศึกษาพบว่า ผลการศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมขององค์กรเกือบทั้งหมดไม่สอดคล้องกัน โดย Wolfe (1994) ให้เหตุผลว่า สาเหตุอาจเนื่องมาจากนักวิจัยที่ทำการศึกษารื่องนวัตกรรมมาจากสาขาที่แตกต่างกัน ไป ดังนั้น ทฤษฎีทั่วไปที่ว่าด้วยนวัตกรรมจึงยังไม่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Amabile (Amabile, T.M., 1998) ได้อธิบายว่า นวัตกรรมมีความสลับซับซ้อนและมีความเกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนในองค์กร จึงไม่สามารถสรุปเป็นทฤษฎีทั่วไปของนวัตกรรมได้ แต่ก็มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม เช่น ทฤษฎีว่าด้วยระบบ ทฤษฎีว่าด้วยสถาบัน ทฤษฎีที่อาศัยทรัพยากรเป็นฐาน ทฤษฎีว่าด้วยต้นทุนทางสังคม/เครือข่าย (ศิวะนันท์ ศิวพิทักษ์. https://sju.ac.th/pap_file/a96c0e1e91fc860c1ee2e155f088ab71.pdf)

แนวคิดทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม

ทฤษฎีนี้ถือเป็นทฤษฎีพื้นฐานที่ทำให้ทราบว่า การแพร่รวนวัตกรรมมีลักษณะอย่างไร กระบวนการในการถ่ายทอดความคิดเป็นเช่นไร รวมถึงพฤติกรรมของประชาชนในการสื่อสารจากคนสู่คนจนเป็นผลให้เกิดการยอมรับ ความคิดและการปฏิบัติเหล่านี้ส่งผลต่อโครงสร้างวัฒนธรรมรวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ส่วนประกอบของการแพร่กระจายนวัตกรรมมี 4 ประการคือ

- 1) มีนวัตกรรมเกิดขึ้น
- 2) ใช้สื่อเป็นช่องทางในการส่งผ่านนวัตกรรม
- 3) ช่วงระยะเวลาที่เกิดการแพร่กระจาย
- 4) ผ่านไปยังสมาชิกในระบบสังคมหนึ่ง ดังภาพ

ภาพที่ 1 ส่วนประกอบของการแพร่กระจาย

ที่มา : Rogers, E. M. Diffusion of innovations. New York Press, 2003.

กระบวนการยอมรับนวัตกรรม

การยอมรับ (adoption) หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลหลังจากได้เรียนรู้ซึ่งทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และความชำนาญ สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติ ซึ่ง Rogers (Rogers, E. M. 2003) ได้เสนอแบบจำลองการยอมรับของผู้รับสารที่มีต่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี เรียกว่า กระบวนการยอมรับ ได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นทางจิตใจภายในบุคคลเริ่มจากได้ยินในเรื่องวิทยาการนวัตกรรม เทคโนโลยีแนวคิดใหม่นั้นๆ จนกระทั่งยอมรับนำไปใช้ในที่ที่สุด แบ่งกระบวนการยอมรับออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นตอนการรับรู้หรือตื่นตน

เป็นขั้นเริ่มแรกที่น่าไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธสิ่งใหม่หรือวิธีการใหม่ขั้นนี้เป็นขั้นที่ได้รับรู้เกี่ยวกับสิ่งใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของเขา แต่ยังได้รับข่าวสารไม่ครบถ้วน ซึ่งการรับรู้มักเป็นการรับรู้โดยบังเอิญและจะทำให้เกิดความอยากรู้ต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นสนใจ เป็นขั้นที่เริ่มมีความสนใจแสวงหารายละเอียดเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ๆ เพิ่มเติมพฤติกรรมนี้เป็นไปในลักษณะที่ตั้งใจแน่วแน่ และใช้กระบวนการคิดมากกว่าขั้นแรก ซึ่งในขั้นนี้จะทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับสิ่งใหม่หรือวิธีการใหม่มากขึ้น ซึ่งบุคลิกภาพและค่านิยม ตลอดจนบรรทัดฐานทางสังคมหรือประสบการณ์เดิมจะมีผลต่อบุคคล และมีผลต่อการติดตามข่าวสารหรือรายละเอียดของสิ่งใหม่หรือวิทยาการใหม่นั้นด้วย

ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินค่า เป็นขั้นที่จะไตร่ตรองว่าจะลองใช้วิธีการหรือวิทยาการใหม่ๆ นั้นดีหรือไม่ดีหรือไม่ด้วยการเปรียบเทียบระหว่างข้อดีและข้อเสียว่า เมื่อนำมาใช้แล้วจะเป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมของตนหรือไม่หากรู้สึกว่ามีข้อดีมากกว่าจะตัดสินใจใช้ ขั้นนี้จะแตกต่างจากขั้นอื่นๆ ตรงที่ เกิดการตัดสินใจที่จะลองความคิดใหม่ๆ โดยจะคิดว่าการใช้วิทยาการใหม่ๆ นั้นเป็นการเสี่ยง ไม่แน่ใจถึงผลที่ได้รับ ดังนั้นในขั้นนี้จึงต้องการแรงเสริม เพื่อให้เกิดความแน่ใจยิ่งขึ้นว่า สิ่งที่ดีตัดสินใจนั้นถูกต้องหรือไม่ โดยการให้คำแนะนำ ให้ข่าวสารเพื่อประกอบการตัดสินใจ

ขั้นที่ 4 ขั้นทดลอง เป็นขั้นจะลองใช้วิทยาการใหม่ๆ นั้นกับสถานการณ์ของตน ซึ่งเป็นการทดลองดูกับส่วนน้อย เพื่อจะได้ดูว่า ได้ผลหรือไม่ ในขั้นนี้จะมีการแสวงหาข่าวสารที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับวิทยาการใหม่หรือนวัตกรรมนั้น

ขั้นที่ 5 ขั้นตอนการยอมรับ เป็นขั้นที่บุคคลยอมรับวิทยาการใหม่ๆ นั้นไปใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมของตนอย่างเต็มที่ หลักจากที่ได้ทดลองปฏิบัติและเป็นประโยชน์ในสิ่งนั้นแล้ว การยอมรับเป็นกระบวนการทางจิตใจของบุคคล ซึ่งจะยอมรับหรือไม่นั้นเป็นการตัดสินใจด้วยตัวเอง

หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า

พระพุทธศาสนามุ่งเน้นเรื่องการพ้นทุกข์ และสอนให้รู้จักทุกข์และวิธีการดับทุกข์ ให้พ้นจากอวิชชา (ความไม่รู้ความจริงในธรรมชาติ) อันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์จากกิเลสทั้งปวง คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง เน้นการศึกษาทำความเข้าใจ การโยนิโสมนสิการด้วยปัญญา และพิสูจน์ทราบข้อเท็จจริง (ธัมมวิจยะ) เห็นเหตุผลว่าสิ่งนี้มีสิ่งนี้ จึงมี (อิทัปปัจจยตา) จนเห็นตามความเป็นจริงว่าสรรพสิ่งในธรรมชาติเป็นไปตาม กฎพระไตรลักษณ์ และสัตว์โลกที่เป็นไปตามกฎแห่งกรรม แล้วเลือกใช้หลักธรรมในพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับผลที่จะได้สิ่งที่ปรารถนาอย่างถูกต้อง ด้วยความไม่ประมาทในชีวิตให้มีความสุขในทั้งชาตินี้ ชาติต่อไป (ด้วยการสั่งสมบุญบารมี) ตลอดจนปรารถนาในพระนิพพานของผู้มีปัญญา

หลักคำสอนในพุทธศาสนามีทั้งหลักปฏิบัติที่เป็นจริยธรรมคุณธรรมและศีลธรรม
(www.digitalschool.club/digitalschool/)

หลักจริยธรรม

ความกตัญญูตเวที คือ การรู้จักบุญคุณและตอบแทน อันเป็นหลักธรรมพื้นฐานทั่วไปของมนุษย์ เพื่อการดำรงอยู่อย่างปกติสุข ดังนั้นทุกคนจึงมีหน้าที่ต่อกันด้วยการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมของพระพุทธเจ้า คือการปฏิบัติหน้าที่ต่อกัน

หลักคุณธรรม

พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมประจำใจเพื่อให้ตนและสังคมดำรงชีวิตด้วยการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ไม่มุ่งร้ายต่อกัน ด้วยความรักที่บริสุทธิ์ต่อเพื่อนร่วมโลก ประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 4 ประการ คือ เมตตา (ความปรารถนาอยากให้ผู้อื่นมีความสุข) กรุณา (ความปรารถนาอยากให้ผู้อื่นพ้นทุกข์) มุทิตา (ความยินดีที่ผู้อื่นประสบความสุขในทางที่เป็นกุศล หรือประกอบเหตุแห่งสุข) อุเบกขา (การวางจิตเป็นกลาง การมีเมตตา กรุณา มุทิตา เป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าตนไม่สามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ จิตตนจะเป็นทุกข์ ดังนั้น ตนจึงควรวางอุเบกขาทำวางใจให้เป็นกลาง และพิจารณาว่า สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรมที่ได้เคยกระทำไว้ จะดีหรือชั่วก็ตามกรรมนั้นย่อมส่งผลอย่างยุติธรรมตามที่เขาผู้นั้นได้เคยกระทำไว้อย่างแน่นอน รวมถึงการให้อภัยผู้อื่น) และการปราศจากอคติ

หลักศีลธรรม

คือ หลักคำสอนสำคัญของศาสนา ได้แก่ โอวาทปาติโมกข์ คือ " การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การบำเพ็ญแต่ความดี การทำจิตให้สะอาดบริสุทธิ์ หลักปรมัตถธรรม พุทธศาสนา สอน "อริยสัจ 4" หรือ ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ คือ

1. ทุกข์ที่ทำให้เราเข้าใจปัญหาและลักษณะของปัญหา
2. สมุทัยสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์
3. นิโรธความดับแห่งทุกข์
4. มรรควิธีทางอันประเสริฐที่จะนำไปถึงความดับทุกข์

ความจริงเหล่านี้เป็นสัจธรรมอันจริงแท้ของชีวิตและกฎธรรมชาติที่ตั้งอยู่โดยอาศัยเหตุปัจจัยปรุงแต่ง ดังนั้นเมื่ออธิบายคำสอนสำคัญ โดยลำดับตามแนวอริยสัจ ได้แก่

สภาพแห่งทุกข์ (ทุกข์)

ได้แก่ ไตรลักษณ์ (หลักอภิปรัชญาของพุทธศาสนา) ลักษณะสภาพพื้นฐานธรรมชาติที่เป็นสากลอย่างหนึ่ง จากทั้งหมด 3 ลักษณะ ที่ พุทธศาสนาได้สอนให้เข้าใจถึงเหตุลักษณะสากลแห่งสรรพสิ่งที่เป็นไปภายใต้กฎธรรมดา อันได้แก่

1. อนิจจัง (ความไม่เที่ยงแท้ มีอันต้องแปรปรวนไป)

2. ทุกขัง (ความทนอยู่อย่างเดิมได้ยาก)

3. อนัตตา (ความไม่มีแก่น สาระ ให้ถือเอาเป็นตัวตน ของเราและของใครๆ ได้อย่างแท้จริง) และได้ค้นพบว่า นอกจากการ แก่ เจ็บ และตาย เป็นทุกข์ (ซึ่งมีในหลักคำสอนของศาสนาอื่น) แล้ว ยังสอนว่า การเกิดก็นับเป็นทุกข์ ในทางพระพุทธศาสนานั้นปฏิเสธการมีอยู่ของพระเจ้า และเชื่อว่า โลกนี้เกิดขึ้นจาก กฎแห่งธรรมชาติ (นิยาม) 5 ประการ อันมี กฎแห่งสภาวะ (อุตุนิยาม) หรือมีธาตุทั้ง 5 คือ ดิน น้ำ ลม

ไฟ และ อากาศ ที่เปลี่ยนสถานะเป็นธาตุต่างๆ กลับไปกลับมา กฎแห่งชีวิต (พีชนิยาม) คือ กฎสมตานุฎาและกฎชีวิตา ที่ทำให้เกิดชีวิตินทรีย์ (เซลล์) กฎแห่งวิญญาณ (จิตนิยาม) การมีนามธาตุต่างๆ ที่ประกอบกันตามกระบวนการเป็นจิต ที่เป็นไปตาม กฎแห่งเหตุผล (กรรมนิยาม) และ กฎไตรลักษณ์ (ธรรมนิยาม) คือ

1. อนิจจัง (ความไม่แน่นอน) ทำให้สิ่งทั้งปวงย่อมต้องเปลี่ยนแปลงสถานะเดิม อย่างธาตุดิน (ของแข็ง) เปลี่ยนเป็นธาตุน้ำ (ของเหลว) เปลี่ยนเป็นธาตุลม (แก๊ส) และเปลี่ยนเป็นธาตุไฟ (แสง ความร้อน พลังงาน) และเปลี่ยนไปไม่สิ้นสุด แม้จะเปลี่ยนแปลงแต่การเปลี่ยนแปลงก็มีขีดจำกัด ทำให้เกิด กฎแห่งวัฏจักร (วัฏฏา) สิ่งมีชีวิตเริ่มต้นถึงที่สุดก็กลับมาตั้งต้นใหม่ เพราะกฎแห่งเหตุผลทำให้ถูกมาจากปัจจัยพ่อแม่ของตนเหมือนพ่อแม่ตน ความไม่แน่นอนทำให้สัตว์ พืช อาจไม่เหมือนพ่อแม่ของตนได้นิดหน่อย กฎวัฏฏาทำให้เกิดสันตติ การสืบทอดที่ปิดบังอนิจจัง

2. ทุกขัง (ความไม่เที่ยงแท้ หนีอยู่ในสภาพเดิมมิได้ตลอดกาล) คือ สิ่งทั้งปวงหยุดนิ่งมิได้เหมือนจะต้องระเหิดอยู่ตลอดเวลา อย่าง ลมต้องพัด เปลือกโลกต้องเคลื่อน ทำให้มีกฎแห่งการปรับสมดุล (สมตานุฎา) เช่น เรานอนเฉยๆ ต้องขยับ หรือวิ่งมากๆ ต้องหยุด ความทุกข์ทำให้เกิดการวิวัฒนาการของสัตว์ พืช เช่น พืชที่ปลูกถี่ๆ ย่อมแย่งกันสูงเพื่อแย่งแสงอาทิตย์ในการอยู่รอด หรือการปรับสมดุลจึงเกิดชีวิต กฎสมตานุฎา ทำให้เกิดอิริยาบถที่ปิดบังทุกขัง

3. อนัตตา (สิ่งทั้งปวงไม่มีตัวตนอย่างแท้จริง ดูเหมือนมีตัวตนเพราะอาศัยปัจจัยต่างๆ ประกอบกันขึ้น สิ่งทั้งปวงย่อมเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการผสมผสาน ทำให้เกิดความหลากหลายยิ่งขึ้น อย่างร่างกายของเราเกิดจากความเกี่ยวข้องกันเล็กๆ น้อยๆ และเพิ่มขึ้นซับซ้อนขึ้น เมื่อสิ่งต่างๆ มีผลกระทบต่อกันในด้านต่างๆ ทำให้เกิดกฎแห่งหน้าที่ (ชีวิตา) เช่น ดับย้อมทำหน้าที่ของดับ ไม่อาจทำหน้าที่เป็นกล้ำเนื้อหัวใจ และถ้าธาตุทั้งสี่ไม่มีกฎแห่งหน้าที่ อันเป็นเหตุให้ธาตุประกอบกันเป็นร่างกาย ร่างกายของเราแยกสลายไปรวมกับอากาศธาตุ กฎชีวิตาทำให้เกิดขณะ รูปร่าง หรือการเป็นก้อนๆ ที่ปิดบังอนัตตา

เมื่อแยกกฎทั้ง 3 แล้ว จะเหลือเพียง ทุกข์เท่านั้นที่เกิดขึ้น ทุกข์เท่านั้นที่ดับไป พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งอิสระเสรีภาพ ด้วยการสร้าง "ปัญญา" ในการอยู่กับความทุกข์อย่างรู้เท่าทัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อันสูงสุด คือ นิพพาน คือ การไม่มีความทุกข์ อย่างที่สุด หรือ การอยู่ในโลกอย่างไม่มีทุกข์ คือ กล่าวได้ว่า ทุกข์ทั้งปวงล้วนเกิดจากการยึดถือ ต่อเมื่อ "หมดการยึดถือ" จึงไม่มีอะไรจะให้ทุกข์ (แก้ที่ต้นเหตุของทุกข์ทั้งหมด)

หลักธรรมคำสอนกับนวัตกรรม

ผลงาน “หลักธรรมคำสอนพระพุทธเจ้ากับทฤษฎีนวัตกรรม” ประกอบด้วย 9 บท รวม 233 หน้า โดยบทที่ 1 ถึงบทที่ 3 เป็นการกล่าวนำถึง ความรู้ทั่วไปของหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาและนวัตกรรม หลักธรรมคำสอนที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม และคุณธรรมจริยธรรมเชิงนวัตกรรม บทที่ 4 ความหมายและประเภทนวัตกรรม บทที่ 5 การสร้างทฤษฎีนวัตกรรม บทที่ 6 การใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ บทที่ 7 นวัตกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม บทที่ 8 การบูรณาการนวัตกรรม และบทสุดท้ายคือ บทที่ 9 การสร้างรูปแบบพุทธนวัตกรรม

ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า บทสุดท้ายเป็นการนำเอางานเขียนทั้ง 8 บทมาบูรณาการ เป็นพุทธบูรณาการที่น่าสนใจ จึงขอปิดท้ายบทความนี้ด้วยการสรุปการบูรณาการพุทธนวัตกรรมดังนี้

1. นวัตกรรมการเผยแพร่หลักพุทธธรรมในสมัยพุทธกาล ปรัชญาทางสังคมแห่งพระพุทธศาสนา คือ 1) ปรัชญาว่าด้วยการแสวงหาความรู้ตามแนวพระพุทธศาสนา 2) ปรัชญาว่าด้วยวิวัฒนาการตามแนวพระพุทธศาสนา 3) ปรัชญาว่าด้วยปัญหาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา 4) ปรัชญาว่าด้วยการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา ซึ่งถือได้ว่าเป็น “นวัตกรรมทางพระพุทธศาสนา” (จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ , 2542) ซึ่งปรัชญาแห่งความรู้ นั้น เป็นความรู้ที่มนุษย์แสวงหา เป็นความรู้ในฐานะวิธีการและความรู้ในฐานะเป้าหมาย

2. การนำทฤษฎีการนวัตกรรมสู่การปฏิบัติ ตามทฤษฎีการแพร่กระจาย การแพร่กระจายนวัตกรรมมี 4 ประการ (Rogers, E. M. , 2003) คือ 1) มีนวัตกรรมเกิดขึ้น 2) ใช้สื่อเป็นช่องทางในการส่งผ่านนวัตกรรม 3) ช่วงระยะเวลาที่เกิดการแพร่กระจาย และ 4) ผ่านไปยังสมาชิกในระบบสังคมหนึ่ง ซึ่งเมื่อมี “นวัตกรรมทางพระพุทธศาสนา” นำมาสู่การเผยแพร่และลงสู่การปฏิบัติ โดยผ่านสื่อต่างๆในปัจจุบัน รวมถึงระยะเวลาในการสื่อสารออกไป

3. การหลอมรวมหลักธรรมคำสอนกับทฤษฎีนวัตกรรม โดยการหลอมรวมสื่อที่พัฒนามาจากความก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้งของเทคโนโลยีซึ่งเป็นกระแสที่มีความรุนแรงในระดับโลกประกอบกับการขยายตัวอย่างรวดเร็วของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่มีผลกระทบต่อโลกมากที่สุด และเทคโนโลยีไอทีที่มีความล้ำสมัยมากขึ้น ก่อให้เกิดการหลอมรวมสื่อในบริการด้านอินเทอร์เน็ต การบริการโทรคมนาคมและการแพร่กระจายสื่อ ดังนั้น ลักษณะของการหลอมรวมสื่อเพื่อให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น จากนั้นจะเป็นการนำเสนอถึงข้อมูลการสำรวจกลุ่มผู้ใช้บริการหลอมรวมสื่อในประเทศไทย เพื่อให้ผู้รับสารได้ทราบถึงแนวโน้มที่เกิดขึ้นด้านของบริการหลอมรวมสื่อในขณะนี้เป็นอย่างไ

กล่าวโดยสรุป การนำหลักธรรมคำสอนพระพุทธเจ้ากับทฤษฎีนวัตกรรม มาวิเคราะห์และได้สรุปเป็นนวัตกรรม เป็นเรื่องที่น่าสนใจซึ่งในเวลาที่ผ่านมา มีการนำคำ “นวัตกรรม” ไปใช้ในหลายๆด้าน แต่ในการนำคำสอนหลักธรรมมาประยุกต์เป็นนวัตกรรมยังคงน้อยและไม่แพร่หลาย ดังนั้นหนังสือเล่มนี้จึงเป็นเล่มที่น่าสนใจศึกษา

เอกสารอ้างอิง

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. (2542). *ปรัชญาทางสังคมแห่งพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศิวะนันท์ ศิวพิทักษ์. https://sju.ac.th/pap_file/a96c0e1e91fc860c1ee2e155f088ab71.pdf

อภินันท์ จันตะนี. (2565). *หลักธรรมคำสอนพระพุทธเจ้ากับทฤษฎีนวัตกรรม*. กรุงเทพมหานคร : จรัสสินิทวงศ์การพิมพ์.

Amabile, T.M. (1998). How to kill creativity. *Harvard Business Review*, 76(9).

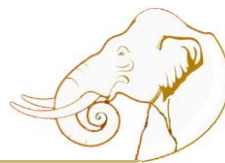
Rogers, E. M. *Diffusion of innovations*. New York Press, 2003.

Wolfe, R.A. (1994). Organizational innovation: Review, Critique and Suggested Research Directions. *Journal of Management Studie*, 31(3).

www.jba.tbs.tu.ac.th เข้าถึงเมื่อ 10 มีนาคม 2567

www.thairath.co.th/lifestyle/life/ เข้าถึงเมื่อ 10 มีนาคม 2567

www.digitalschool.club/digitalschool/ เข้าถึงเมื่อ 10 มีนาคม 2567

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

พุทธศาสนา สารและ พัฒนาการ

Buddhism : Its Essence and Development

ผู้แต่ง: เอ็ดเวิร์ด คอนซ์

ผู้แปล: นิธิ เอียวศรีวงศ์

สำนักพิมพ์: สำนักพิมพ์มติชน

ครั้งที่พิมพ์: พิมพ์ครั้งที่ 3

ปีที่พิมพ์: พ.ศ. 2553

จำนวนหน้า: ความหนา 256 หน้า

จำนวนบท 9 บท

ISBN: 978-974-02-0302-5

พระครูสังฆรักษ์ อนันต์กิตติ์ สจจญาโณ¹, ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม²
 Phrakhrusangharak Anankit Sacca¹no¹, Thanarat Sa-ard-iam²
¹⁻²หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
¹⁻²Doctoral Programme in Buddhist Studies,
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus
¹⁻²E-mail: b4700029@hotmail.com

Received : November 25, 2023;

Revised : August 14, 2024;

Accepted : August 15, 2024

บทคัดย่อ

หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 9 บท ซึ่งมุ่งอธิบายสาระสำคัญที่ส่งผลให้พุทธศาสนาเกิดการเปลี่ยนแปลงจากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อที่จะเสนอแง่มุมสำคัญของพุทธศาสนา บางตอนรวบรวมจากปาฐกถาของผู้เขียนที่ออกซ์ฟอร์ด (Oxford University) โดยงานเขียนดังกล่าวเป็นการแสดงแนวคิดทางพระพุทธศาสนาทั้งหมดผ่านมุมมองของเอ็ดเวิร์ด คอนซ์ (Edward Conze) ผู้เป็นนักวิชาการด้านศาสนาที่มีชื่อเสียงในตะวันตก

หนังสือเล่มนี้แต่งโดย เอ็ดเวิร์ด คอนซ์ (Edward Conze) เป็นอาจารย์ผู้บรรยายจิตวิทยา ปรัชญา และศาสนาเปรียบเทียบในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นอกจากนี้ท่านยังมีความรู้ทางภาษาจีน ทิเบต เกาหลี บาลี สันสกฤต ญี่ปุ่น หนังสือของท่านเป็นงานที่อาศัยการค้นคว้าจากต้นกำเนิดของเรื่องราว จึงน่าเชื่อถือและลึกซึ้งกว่าหนังสือประเภทเดียวกันอีกมาก ทำให้หนังสือเล่มนี้ใช้เป็นตำรานำเข้าสู่การศึกษาพุทธศาสนาของนักศึกษาชาวตะวันตกทั่วไป จึงเกิดแรงบันดาลใจให้ผู้วิจารณ์นำหนังสือเล่มนี้มาวิจารณ์

ผู้วิจารณ์ได้อ่านหนังสือเล่มนี้ครั้งแรกก็รู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน และได้รับความรู้ต่าง ๆ มากมายจากหนังสือเล่มนี้ เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติไปในทางที่มีความเข้าใจในพุทธศาสนามากขึ้น อีกทั้งผู้เขียนยังเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับนิกายเถรวาทในมุมที่แปลกใหม่กว่าที่ผู้วิจารณ์เคยรู้มาก่อน ชวนให้รู้สึกว่าการนำเสนอของหนังสือเล่มนี้อยู่ตรงไหนกันแน่ เท่าที่ผู้วิจารณ์เคยอ่านหนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนา มาก่อนยังไม่เคยพบว่า มีการเขียนถึงพัฒนาการของพุทธศาสนาได้อย่างน่าสนใจเช่นนี้

เอ็ดเวิร์ด คอนซ์ (Edward Conze) เกิด ค.ศ. 1904 ในประเทศอังกฤษ เป็นบุตรของผู้พิพากษา จบปริญญาเอกเมื่ออายุได้ 34 ปี จากมหาวิทยาลัยโคโลญ (University of Cologne) ทำงานอยู่ในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง เช่น ลอนดอน ออกซ์ฟอร์ด ในสหรัฐและแคนาดา ได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานสถาบันศาสนาและภูมิภาคเอเชียของมหาวิทยาลัยบริติช (British University) ในค.ศ. 1965 ท่านเป็นชาวพุทธที่มีผลงานเกี่ยวกับปรัชญาพุทธศาสนามากที่สุดท่านหนึ่ง ช่วยให้งานเขียนของท่านเป็นที่นิยมและอ้างอิงอย่างมากในหมู่นักศึกษาพุทธศาสนา

บทนำ

ผู้เขียนได้นำเสนอเกี่ยวกับธรรมที่เป็นสากล ได้แก่ เรื่องจิตที่คนทั่วไปเข้าใจว่านั่น คือ ตัวตนของเรา หรือที่พุทธศาสนาเรียกว่า “อัตตา” วิธีหลุดพ้นจากอัตตา คือ การปฏิบัติตามหลัก ศีล สมาธิ ปัญญา พุทธศาสนามีแนวคิดในความ “ไม่ใช่ตัวตน” (อนัตตา) ต้องสลัดทิ้งทุกอย่างที่จะก่อให้เกิดอัตตาเพื่อบรรลุนิพพาน ทำให้พุทธศาสนาได้ชื่อว่าเป็นศาสนาที่มองโลกในแง่ร้าย ถึงศาสดาจะสอนหลักธรรมในเรื่องนี้อย่างไร แต่ยังขัดกับความรู้สึกของคนที่อยู่ในโลกใบนี้จำนวนมาก จนอาจทำให้พุทธศาสนาไม่อาจดำรงอยู่ได้

บทที่ 1 สิ่งที่มีเหมือนกันในทุกนิกาย

ผู้เขียนได้นำเสนอถึงสิ่งที่ทุกนิกายมีเหมือนกัน คือ มีการนับถือพระพุทธรูปเจ้าเป็นศาสดา ไม่นับถือพระเจ้า กล่าวได้ว่าพุทธศาสนาจึงเป็นอเทวนิยมคง แต่ผู้เขียนแสดงความเห็นว่า คงไม่ถูกต้องนัก เพราะพุทธศาสนารับแนวความคิดเรื่องการบูชาเทวดาหลายองค์ เพื่อขอความคุ้มครองและช่วยเหลือ ซึ่งคล้ายกับการบูชาพระเจ้า ส่วนความคิดเรื่องพระเจ้าพระองค์เดียวสร้างโลกกลับไม่ได้รับการยอมรับ คำสอนที่ทุกนิกายยอมรับ คือ อริยสัจ 4 และจักรวาล ซึ่งได้รับเอาแนวคิดเกี่ยวกับวิวัฒนาการของจักรวาลมาจากศาสนาฮินดูที่อยู่ร่วมสมัยกัน

บทที่ 2 พุทธศาสนาของชาววัด

ผู้เขียนกล่าวถึงพระสงฆ์ คณะสงฆ์มีสิ่งที่จะต้องประพฤติปฏิบัติ คือ “วินัย” อีกหลักการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อพระสงฆ์เช่นกัน คือ ความเมตตา นิกายสำคัญ ๆ ในพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น 2 นิกาย คือ หินยานและมหายาน ฝ่ายหินยานผู้เขียนเรียกว่า “สกุลปัญญาเดิม” อีกนิกายหนึ่ง คือ มหาสังฆิกะ ต่อมาพัฒนามาเป็นมหายานผู้เขียนเรียกว่า “สกุลปัญญาใหม่” ภายหลังโลกได้พัฒนาการเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ พุทธศาสนาจำเป็นต้องปรับตัวและเกิดการเปลี่ยนแปลงในการเผยแผ่พระธรรม

บทที่ 3 พุทธศาสนาของชาวบ้าน

ผู้เขียนได้อธิบายถึง ขรวาสมีความสำคัญต่อพุทธศาสนาอย่างขาดไม่ได้ โดยเฉพาะกษัตริย์ที่ช่วยค้ำจุน ส่งเสริม เผยแผ่พุทธศาสนา ทำให้พัฒนาแนวคิดจากกษัตริย์กลายเป็นพระโพธิสัตว์ ชาวพุทธทั่วไปมองว่า นิพพานย่อมเป็นสิ่งที่อยู่ไกลเกินไปในชาติภพนี้ คำสอนเรื่องสวรรค์จึงเปรียบเสมือนกำลังใจ

ของขรรวาส เมื่อเกิดความศรัทธาและความปรารถนาที่จะพ้นจากโลกนี้ จึงแสดงออกมาในรูปแบบของการกระทำบูชาที่ทำได้ง่ายกว่าการปฏิบัติมาก พระพุทธองค์จึงสอนขรรวาสว่า การปฏิบัติบูชามีผลมากกว่า

บทที่ 4 สกฺลปัญฺญาเดิม

ผู้เขียนอธิบายถึงนิกายหินยาน โดยกล่าวว่า เมื่อพุทธศาสนาได้แผ่ขยายกว้างออกไป ความประหลาดที่แตกต่างกันย่อมเกิดขึ้นในท้องถิ่นต่าง ๆ การตีความทางปรัชญาของพระสูตรจึงเกิดขึ้น กลุ่มที่มีแนวความคิดแบบดั้งเดิมก่อนมีการแยกตัวออกไป ผู้เขียนได้เรียกว่า “สกฺลปัญฺญาเดิม” ใช้หลักการปฏิบัติ ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อให้เข้าถึงไตรลักษณ์ กลายเป็นบุคคลในอุดมคติที่เรียกว่า “พระอรหันต์” ในระหว่าง ค.ศ. 1000-1200 พุทธศาสนาเริ่มหายไปจากอินเดีย

บทที่ 5 มหายานและสกฺลปัญฺญาใหม่

ผู้เขียนได้อธิบายถึงนิกายมหาสังฆิกะ ที่มีทัศนคติอิสระเสรี ไม่ค่อยเคร่งครัดในการตีความพระวินัย และไม่แยกชนชั้นจากขรรวาส จนเกิดคำสอนใหม่ขึ้นมาเรียกว่าโพธิสัตว์ยาน และภายหลังได้กลายมาเป็น “มหายาน” มหายานได้เขียนพระสูตรขึ้นจำนวนมาก มีคำสอนเป็นลักษณะของปรัชญา โพธิสัตว์ คือ พุทธะที่จะได้ตรัสรู้จนตรัสสมาธิโพธิญาณในอนาคต ปัญญาของพระโพธิสัตว์ คือ ความว่าง เกิดเป็นความหลุดพ้น แนวคิดแบบนี้มีส่วนคล้ายกับปรัชญาสกุลกรีกที่ชื่อว่า สเคปติก (Skeptic) อย่างมาก คือ การไม่คิดถึงสิ่งใด ๆ แล้วจิตจะสงบ เป็นความพอใจที่มนุษย์พึงแสวงหา

บทที่ 6 พุทธศาสนาแห่งศรัทธาและความภักดี

ผู้เขียนได้อธิบายถึงเรื่องความศรัทธาและความภักดี ในหมู่นิกายใหม่มกศรัทธาให้เทียบเท่ากับปัญญา เกิดเป็นการผสมผสานระหว่างพุทธศาสนาสกฺลปัญฺญาใหม่กับความภักดี ผู้เขียนเรียกว่า “พุทธศาสนาแห่งศรัทธา” คัมภีร์ของนิกายนี้ได้รวมเอาศัพท วลี และความคิดของสกฺลปัญฺญาใหม่ไว้ ผสมกับลัทธิตันตระเกิดเป็นมนต์ หรือ คาถาขึ้นมา มีโพธิสัตว์เกิดขึ้นในนิกายนี้เป็นจำนวนมาก พระโพธิสัตว์มีฐานะเป็นตัวช่วยให้หลุดพ้น ผู้ภักดีต้องมีศรัทธาอย่างแรงกล้ารวมถึงการดับซึ่งอัตตาด้วย จึงจะหลุดพ้นได้

บทที่ 7 โยคจาร

ผู้เขียนกล่าวถึงนิกายโยคจาร เน้นเรื่องการทำสมาธิมากกว่าการใช้ปัญญา ดังนั้น สิ่งที่ยุคจารเห็นว่าสำคัญ คือ “จิต” ราว ค.ศ. 1100 นิกายโยคจารได้สูญไปจากอินเดีย แต่อาจารย์หลายคนได้นำนิกายนี้ไปยังประเทศจีน คำว่า จิต ความคิด และวิญญาน เป็นคำที่มีความหมายเหมือนกันตามทัศนคติของโยคจาร โยคจารสนับสนุนทัศนคติที่ว่าไม่มีวัตถุภายนอกใดคงอยู่ในฐานะเป็นภาวะที่แยกเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก หรือแตกต่างไปจากจิต จนกล่าวได้นิพพานกับจิตเป็นสิ่งเดียวกัน

บทที่ 8 ตันตระหรือพุทธศาสนาแบบไสยศาสตร์

ผู้เขียนอธิบายถึงตันตระหรือพุทธศาสนาแบบไสยศาสตร์ ตันตระได้รวมเอาศาสนาแบบภักดีเข้ากับการปฏิบัติสมาธิแบบโยคจาร รับเอาแนวคิดเรื่องเทพจำนวนมากจากมายมิกะ (นิกายของพุทธศาสนา มหายานซึ่งมีพระนาคราชเป็นผู้ก่อตั้ง) และยอมรับในเรื่องความว่างอันเป็นความจริงเพียงหนึ่งเดียว ตันตระมีเป้าหมายอยู่สองประการ คือ ความสำเร็จ (สิทธิ) ในการได้มาซึ่งความตรัสรู้โดยสมบูรณ์ในชาตินี้ และความสำเร็จในการได้มาซึ่งสุขภาพ และทรัพย์

บทที่ 9 พัฒนาการนอกอินเดีย

ผู้เขียนได้อธิบายถึงพัฒนาการของพุทธศาสนานอกอินเดียที่มีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก ได้แก่ นิกายฌาน (เซน) ในจีนและญี่ปุ่น เน้นการบรรลุแบบฉับพลัน, นิกายอมิธิสม์ (Amethyst) ในจีน ที่บูชาพระอามิตาภะ, และนิกายรินยิน-มา-ปะ ในทิเบต ที่มีความคล้ายกับลัทธิพื้นเมืองของทิเบต ส่วนในยุโรปแม้จะมีพระธรรมทูตเดินทางไปเผยแผ่พุทธศาสนาจากเอเชีย มีการตั้งพุทธสมาคมขึ้น พุทธศาสนายังไม่ได้รับความนับถือโดยทั่วไป จะเห็นได้ว่าองค์กรสงฆ์มีความสำคัญต่อพุทธศาสนา

จากเนื้อหาสาระของหนังสือเล่มนี้ได้ตอบคำถามว่าพุทธศาสนามีพัฒนาการอย่างไรถึงอยู่มาได้จนถึงปัจจุบันนี้ การเปลี่ยนแปลงของพุทธศาสนานั้นขึ้นอยู่กับสภาพสังคมที่ชาวพุทธตั้งอยู่ ถึงแม้ว่าพุทธศาสนาจะเป็นศาสนาเล็ก ๆ แต่มีอายุถึง 2500 กว่าปี แสดงให้เห็นว่าคณะสงฆ์พร้อมทั้งฆราวาสเป็นเสาที่ค้ำจุนพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ได้สืบมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

บทวิจารณ์

หลังจากพิจารณาเนื้อหาของหนังสือ พุทธศาสนา สาระและพัฒนาการ (Buddhism : Its Essence and Development) ผู้วิจารณ์อ่านครั้งแรกแล้วรู้สึกได้รับความรู้ใหม่ ๆ ที่ช่วยให้เข้าใจพุทธศาสนาในปัจจุบันได้ดีขึ้น ความน่าสนใจของหนังสือเล่มนี้อยู่ที่เป็นหนังสือเชิงวิชาการที่มุ่งแต่เสนอข้อเท็จจริง ไม่ใช่หนังสือที่อ่านแล้วเสริมสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้น แต่ผู้วิจารณ์รู้สึกว่าการที่ได้อ่านหนังสือเชิงวิชาการแบบนี้ช่วยสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นมากกว่าหนังสือเทศน์ทั่ว ๆ ไป ด้วยความที่เป็นหนังสือวิชาการ บางครั้งได้ยกปรัชญาตะวันตกมาอธิบายเสริมเพื่อให้ชาวตะวันตกเข้าใจพุทธศาสนามากขึ้น ทำให้ผู้อ่านที่ไม่มีความรู้ทางด้านนี้ เมื่ออ่านแล้วรู้สึกเหมือนว่าเข้าใจทางพุทธศาสนาด้านเดียว เนื้อหาขาดตอน อ่านแล้วจับใจความไม่ได้ จึงเหมาะสำหรับผู้ที่มีความรู้พื้นฐานพอสมควร

จุดเด่นและคุณค่าของหนังสือ

(1) ภาษาและรูปแบบการเขียน

หนังสือเล่มนี้มีข้อจุดเด่นอยู่ 3 ประการ คือ ประการแรกผู้เขียนเป็นนักวิชาการที่มีความรู้ในพุทธศาสนาเป็นอย่างมากอ่านแล้วรู้สึกเหมือนได้นั่งสนทนากับเพื่อน สิ่งไหนพอจะเปรียบเทียบกับความรู้ตะวันตกก็ยกขึ้นมาเปรียบเทียบกับเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้น ประการที่สองผู้เขียนแทรกแนวคิดใหม่ ๆ ลงไปได้อย่างพอเหมาะ เช่น ยกว่าพุทธศาสนาก็นับถือพระเจ้าหลายองค์เหมือนกัน แต่แฝงมาในรูปแบบอื่น ประการที่สาม ผู้เขียนเป็นฆราวาสและเป็นนักวิชาการอย่างแท้จริง ทำให้อธิบายพุทธศาสนาได้อย่างตรงไปตรงมา ไม่ยึดติดในนิกายใดเป็นพิเศษ อธิบายพุทธศาสนาด้วยความจริงใจ สิ่งไหนไม่ถูกต้องก็บอกตรง ๆ ไม่พยายามหลอกคนอ่านว่าพุทธศาสนาเป็นวิทยาศาสตร์ เป็นศาสนาที่ดีที่สุดในโลก

(2) รูปแบบเนื้อหาของหนังสือ

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือขนาดพ็อกเก็ตบุ๊ก (Pocket Book) มีการจัดวางเนื้อหาที่ดี เนื้อหามีความกว้างขวาง ได้อธิบายถึงนิกายสำคัญของพุทธศาสนาไว้หมด วางแผนล่วงหน้าในคนอ่านเห็นภาพกว้างๆ ของพุทธศาสนา เมื่ออ่านจบแล้วรู้สึกคล้าย ๆ กับมองเห็นเส้นทางพัฒนาการของพุทธศาสนา เกิดความเข้าใจในความเป็นมาและที่จะเป็นไปของพุทธศาสนามากขึ้น ท้ายเล่มยังมีศักราชสำคัญของประวัติพุทธศาสนา ตลอดจนแผนผังการแยกตัวของพุทธศาสนาออกเป็นนิกายต่าง ๆ ให้เห็นได้ชัดเจน

(3) เป้าหมาย/ประโยชน์ของหนังสือ

หนังสือเล่มนี้มีจุดมุ่งหมายใหญ่ คือ การนำเสนอแง่มุมด้านสำคัญ ๆ ของทางพุทธศาสนาเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในหมู่ผู้อ่านซึ่งเป็นชาวตะวันตกที่ยังไม่ค่อยคุ้นเคยกับพุทธศาสนา อีกทั้งยังมีเป้าหมายแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของพุทธศาสนาผ่านชุมชนที่พุทธศาสนาตั้งอยู่เป็นระยะเวลายาวนาน จนเกิดการผสมผสานพุทธศาสนากับความเชื่อ ลัทธิ ที่มีในแต่ละท้องถิ่น เกิดการแยกตัวออกเป็นนิกายต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้รู้จักเปรียบเทียบแต่ละนิกาย และเข้าใจแนวคิดสำคัญของแต่ละนิกาย

จุดด้อยของหนังสือ และข้อเสนอแนะ

(1) จุดที่ควรพัฒนา

แม้หนังสือเล่มนี้จะเขียนเรียบเรียงและพัฒนาการของพุทธศาสนาไว้อย่างดี แต่เนื้อหาบางส่วนนั้นอ่านเข้าใจยาก การยกปรัชญาตะวันตกเข้ามาอธิบาย หรือเปรียบเทียบ เปรียบเสมือนดาบสองคม คนที่มีความรู้เป็นพื้นฐานดีอ่านแล้วจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง แต่สำหรับคนที่ไม่มีความรู้ทางปรัชญาตะวันตกอ่านแล้วรู้สึกเหมือนเนื้อหาข้ามไปข้ามมาอ่านแล้วเข้าใจยาก ทำให้รู้สึกไม่ชวนติดตาม อีกทั้งหนังสือเล่มนี้มีการเขียน และแปลเป็นภาษาไทยมานาน บางตอนอาจไม่ทันสมัย ทำให้ผู้อ่านต้องอ่านทบทวนหลายรอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจ

(2) ข้อเสนอแนะ

หนังสือเล่มนี้เป็นขนาดพ็อกเก็ตบุ๊ก (Pocket Book) ซึ่งมีขนาดเล็กพกพาง่าย แต่การใช้ตัวอักษรขนาดเล็กประกอบกับเนื้อหาที่มีจำนวนมากทำให้อ่านยาก ผู้อ่านต้องเพ่งสายตา อาจจะต้องปรับให้ตัวหนังสือใหญ่หน่อยเพิ่มจำนวนหน้า ภาพประกอบหน้าปกไม่ชวนให้หยิบมาอ่าน ในการตีพิมพ์ครั้งต่อไปควรใช้ภาษาสมัยใหม่ อาจจะทำให้อ่านแล้วเข้าใจได้ทันทีโดยไม่ต้องตีความซ้ำ

บทสรุป

หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 9 บท เป็นการแสดงแนวคิดทางพระพุทธศาสนาทั้งหมดผ่านมุมมองของเอดเวิร์ด คอนซ์ (Edward Conze) ซึ่งมุ่งอธิบายสาระสำคัญที่ส่งผลให้พุทธศาสนาเกิดการเปลี่ยนแปลงจากอดีตจนถึงปัจจุบัน บางตอนรวบรวมจากปาฐกถาของท่านที่ออกซ์ฟอร์ด (Oxford University) จึงทำให้หนังสือเล่มนี้ใช้เป็นตำราเพื่อนำเข้าสู่การศึกษาพุทธศาสนาของนักศึกษาทั่วไป โดยงานเขียนดังกล่าวมีเป้าหมายที่จะพยายามอธิบายแก้อีกกล่าวหาในเรื่องที่นักวิชาการตะวันตก และชาวพุทธด้วยกันที่มีความเข้าใจพุทธศาสนาผิด อีกทั้งยังมีเป้าหมายแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของพุทธศาสนาที่เกิดการผสมผสานพุทธศาสนากับความเชื่อ ลัทธิ ที่มีในแต่ละท้องถิ่น เกิดการแยกตัวออกเป็นนิกายต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้รู้จักเปรียบเทียบแต่ละนิกาย และเข้าใจแนวคิดสำคัญของแต่ละนิกาย ความน่าสนใจของหนังสือเล่มนี้อยู่ที่เป็นหนังสือเชิงวิชาการที่มุ่งแต่เสนอข้อเท็จจริง ผู้อ่านจะได้รับความเข้าใจในเรื่องการเปลี่ยนแปลงพุทธศาสนาจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันได้อย่างถูกต้อง ไม่เกิดความสงสัยว่าเหตุใดพุทธศาสนาถึงมีหลายนิกายและมีเอกลักษณ์เฉพาะตน

เอกสารอ้างอิง

เอดเวิร์ด คอนซ์ (Edward Conze). นิธิ เอียวศรีวงศ์ (แปล). (2552). *พุทธศาสนา สาระและพัฒนาการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาบนภาวะความขาดแคลน Improving the quality of education in a situation of scarcity

ปราโมทย์ แสนกล้า¹, ไพฑูรย์ การเพียร² และ อภิรมย์ สินธุ์³

Pramote Saenkla¹, Paitoon Kanphian² and Apirom Sinchum³

อดีต รองเลขาธิการ ก.ค.ศ.¹ อดีต รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต²
และอดีต ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนเมืองคง³

Former Secretary Position Office Of The Teacher Council Of Thailand Ministry Of Education¹
Former Deputy Director Nakhon Ratchasima Primary Education Service Area Office² and Former
Expert Director of Muangkhong School³

¹⁻³E-mail : kp6646@gmail.com

Received : May7, 2024;

Revised : September4, 2024;

Accepted : September11, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศและสังคม แต่มีปัญหาเกี่ยวกับความขาดแคลนที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษา การพัฒนาคุณภาพการศึกษาบนภาวะความขาดแคลนเป็นกระบวนการที่ต้องมีการร่วมมือกันระหว่างรัฐบาล องค์กรเอกชน และชุมชน การรับรู้และทำความเข้าใจถึงความสำคัญของการศึกษาในการพัฒนาบุคลากรและชุมชน การสนับสนุนการศึกษาให้เป็นสิทธิทุกคนและสร้างการเข้าถึงการศึกษาที่เท่าเทียมเพื่อลดความขาดแคลนในการศึกษา การพัฒนาโครงสร้างการศึกษาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียนในภาวะความขาดแคลนเป็นสิ่งสำคัญ โดยการใช้วิธีการสอนที่นำเสนอให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของผู้เรียน การใช้วิธีการสอนที่กระตุ้นความสนใจและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ นอกจากนี้การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และทักษะที่เหมาะสมในการทำงานกับผู้เรียน เพื่อสร้างความยั่งยืนและเชื่อมั่นในการสร้างชุมชนที่มีการศึกษาที่ดีและยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนา; คุณภาพการศึกษา; ความขาดแคลน

Abstract

Education is an important factor that affects the development of the country and society. But there is a problem of scarcity that affects the quality of education. Developing the quality of education in the face of scarcity is a process that requires cooperation between the government, private organizations, and communities. Recognition and understanding of the importance of education in human resource and community development. Supporting education as a right for everyone and creating equal access to education to reduce educational poverty. Developing appropriate and effective educational structures for learners in situations of poverty is important. By using the

teaching methods presented to suit the environment and the needs of the learners. Using teaching methods that stimulate interest and create quality learning experiences. In addition, developing teachers and educational personnel to have appropriate knowledge and skills for working with students. To create sustainability and believe in creating a community with good and sustainable education.

Keywords: Development; Quality of education; Scarcity

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ ประเทศจะเจริญก้าวหน้าต้องอาศัยการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมซึ่งการพัฒนาในด้านต่าง ๆ นั้น จำเป็นต้องอาศัยกำลังคนเป็นเรื่องสำคัญ เพราะคนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า แต่คนจะมีประสิทธิภาพ เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดการด้านการศึกษาและสถานการณ์การพัฒนาประเทศที่จะบ่งชี้ว่าประเทศยังต้องเผชิญกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในอนาคต จำเป็นอย่างยิ่งต้องเสริมสร้างระบบภูมิคุ้มกันต่างมีความเข้มแข็งขึ้นตามแนวทางการพัฒนาภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญ เช่น การพัฒนาคนให้มีคุณภาพพร้อมก้าวสู่สังคมบนฐานแห่งความคิดสร้างสรรค์ มีความเป็นธรรม เชื่อมโยงกับนานาชาติ บนความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ อันเป็นฐานที่มั่นคงและพร้อมที่จะเผชิญกับสถานการณ์ที่จะเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ถือเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาประเทศที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นกฎหมายบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2559 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2564 นั้น มีหลักการสำคัญคือ "ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา" มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบ ต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรมซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงานหลักในภาคการจัดการ ศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนของประเทศ ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว ดังนั้น ภายใต้วิสัยทัศน์ "มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม" ของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ฉบับนี้ จึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์และวางเป้าหมายที่สามารถตอบสนองการพัฒนาที่สำคัญในด้านต่าง ๆ ที่ผ่านมามีประเทศไทยได้ดำเนินการจัดและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาภายใต้ บทบัญญัติของกฎหมายที่สำคัญหลายฉบับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ซึ่งผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเด็ก เยาวชน และประชาชน จากการบังคับใช้กฎหมายในช่วงต้นอยู่ในระดับที่น่าพอใจในเชิงปริมาณ สำหรับในเชิงคุณภาพยังคงมีสภาพปัญหาปรากฏอยู่ ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยและข้อจำกัดในการบังคับใช้กฎหมายในหลายประการ และจำเป็นต้องหาแนวทางแก้ไขให้สามารถเกิดผลลัพธ์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายต่อไป อย่างไรก็ตามภายใต้บริบทความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศไทยในช่วงระยะที่ผ่านมาได้ผลักดันให้เกิดกฎหมายฉบับใหม่ที่มีความสำคัญ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อแนวทางและกลไกการดำเนินการขับเคลื่อนและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของประเทศในอนาคต

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นการดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นคนดี คนเก่ง และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีมาตรฐานการศึกษาเป็นข้อกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนากายทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม ผู้สอนต้องพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ ออกแบบการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของผู้เรียน การกำหนดบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน การใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย และการออกแบบการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

อย่างไรก็ตาม ระบบการศึกษาของประเทศไทยยังมีปัญหาอีกมากมาย นับตั้งแต่ปัญหาความแตกต่างของคุณภาพสถานศึกษาแต่ละแห่งส่งผลต่อคุณภาพของคนไทยในแต่ละพื้นที่ แต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกัน รวมทั้งปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับมีความแตกต่างกันทำให้เกิดจุดอ่อนด้านการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสมตามแต่ละพื้นที่ การบริหารจัดการยังขาดความคล่องตัว (Government Gazette, 2018) ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษา

ความสำคัญและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษา

คุณภาพการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาของสังคมและประเทศชาติในทุกด้าน การศึกษาที่มีคุณภาพจะช่วยเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของบุคคลในสังคมให้มีความรู้ ทักษะ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้น การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน คุณภาพการศึกษา เป็นการบ่งชี้ถึงศักยภาพในการพัฒนาประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต ด้วยเหตุนี้คุณภาพสถานศึกษาจึงเป็นอีกปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่จะสามารถพัฒนาประเทศชาติได้ ซึ่งคุณภาพการศึกษาจะต้องมุ่งเน้นให้มีการสร้าง ส่งเสริม หรือสนับสนุน ตลอดจนจัดการศึกษาให้มีมาตรฐานที่เป็นสากล เป็นที่ยอมรับ และมีตัวบ่งชี้คุณภาพที่ชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม สามารถทำให้สังคมยอมรับและเชื่อมั่นในคุณภาพหรือคุณลักษณะในการจัดการศึกษา โดยการจัดการเรียนรู้ หรือเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน เพื่อฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จะเห็นได้ว่าทุกกระบวนการ ทุกกิจกรรมมุ่งเน้นประโยชน์ทางการศึกษา คือคุณภาพของการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพผ่านกระบวนการบริหารสถานศึกษา ที่เอื้ออำนวยและมีการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดคุณภาพจนเป็นที่ยอมรับ อีกทั้งตามประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา พุทธศักราช 2561 ซึ่งอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ มาตรา 47 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ออกกฎกระทรวงไว้ใน

ข้อ 3 ว่าให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับ และประเภท การศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการ จัด การศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้จัดให้มี การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมิน ตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการติดตาม และตรวจสอบถึงคุณภาพการศึกษาอันเป็นผลมาจากการบริหารสถานศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2561)

คุณภาพการศึกษาจึงเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาที่มี กระบวนการบริหารอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และประสบการณ์ที่ดีเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับ สภาพความต้องการของสังคม มีสติปัญญาและมี ศักยภาพในการประกอบอาชีพและสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัว ชุมชน สังคมได้อย่างมีความสุข เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และมีมาตรฐานตามกรอบกระทรวงศึกษากำหนด สอดคล้องกับ กรม วิชาการ (กรมวิชาการ, 2560) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งหน่วยงานการศึกษาทุกระดับทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นร่วมกับชุมชนจัดให้สอดคล้องกับนโยบายและ ความต้องการของชุมชนโดยสถานศึกษาต้องมีความพร้อมในการลงมือได้แก่ความพร้อมของการดำเนินงาน เช่น การบริหารจัดการภายในหน่วยงานเป็นระบบมีประสิทธิภาพการดำเนินงานสอดคล้องกับ กระบวนการพัฒนาจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมีการแนะแนว และการนิเทศ อย่างเป็นระบบมีการประสานงานทั้งภาครัฐและเอกชน ความพร้อมด้านสภาพแวดล้อม เช่น สภาพ เศรษฐกิจและสังคมเอื้ออำนวยได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากผู้ปกครองและชุมชน อย่างไรก็ตามการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้เป็นคนดีคนเก่งมีคุณธรรมและจริยธรรมมีโอกาส ได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกายจิตใจและสติปัญญาตลอดจนมีจริยธรรมวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถ อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุขโดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จนสามารถ รู้จักพึ่งตนเองมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอีกทั้งใฝ่รู้และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องโดยจะต้อง อาศัยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจะต้องความสามารถจัดการศึกษาและจัดการเรียนการสอนโดยใช้ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจและได้พัฒนานตนเองไป ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล การพัฒนาหลักสูตรทั้งหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้อง กับสภาพแวดล้อมของชุมชนและสังคมโดยมีกระบวนการนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ และมีมาตรฐานการศึกษารวมทั้งมีการแนะแนวผู้เรียนอย่างเหมาะสม (วันทนา เมืองจันทร์, 2556) ขณะที่ Parson (1994) เน้นว่าคุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งที่ผู้รับบริการต้องการจากการศึกษา และการบริการทาง การศึกษานั้นเป็นไปตามที่นักวิชาการกำหนด ทั้งยังมีการใช้เทคนิคและขั้นตอนที่เชื่อว่าจะทำให้เกิดผล ตามที่ผู้รับบริการต้องการได้ และคุณภาพในการจัดการ คือ การใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมี ประสิทธิภาพก่อให้เกิดผลผลิต และเป็นไปตามแนวทางที่ผู้บริหารการศึกษาระดับสูงกำหนด ซึ่งสอดคล้อง กับ Bolton (1995) แสดงให้เห็นว่าคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องของคุณภาพในการปฏิบัติการศึกษาที่มุ่งเน้น คุณค่า โดยมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง ทำงานเป็นทีมอย่างมีคุณภาพและเน้นการลดต้นทุนหรือใช้ทุนน้อยแต่

ให้ผลคุ้มค่ามากที่สุด คุณภาพการศึกษา คือ ความสำเร็จที่สถาบันแต่ละแห่งได้จัดประสบการณ์ที่เป็นสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีสัมฤทธิ์ผลต่อเป้าหมายการเรียนรู้รวมถึงมาตรฐานทางด้านวิชาการที่เหมาะสมด้วยและได้เสนอเกณฑ์ที่เป็นรูปแบบของคุณภาพการศึกษาไว้ โดยการปรับปรุงกลยุทธ์ด้านคุณภาพการเรียนการสอน รูปแบบของการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนมีลักษณะยืดหยุ่น การดูแลคุณภาพของครู อาจารย์ และต้องพัฒนาครู อาจารย์ การประสานความสัมพันธ์กับหน่วยงานงานในองค์กร ข้อมูลความต้องการต่าง ๆ นำมาประเมินและสามารถอธิบายความก้าวหน้าได้ (ละอ อวันจิ๋ว, 2563)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ที่สำคัญ ได้แก่การกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทนโยบาย ต้องมีความต่อเนื่อง ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงที่สำคัญที่สุด คือ ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องมีครูอาจารย์ประจำหลักสูตร ที่เป็นผู้ที่มีคุณวุฒิ มีความรู้ มีความสามารถ คุณภาพของครู จะดูได้จากภาพสะท้อนคุณภาพของลูกศิษย์ ดังนั้นครูจึงเป็นหัวใจของการพัฒนาศิษย์ โดยมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพครู ได้แก่ ครูต้องมีความรู้ มีความสามารถในการใช้ความรู้ และมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีความรักความเมตตาปรารถนาดีต่อศิษย์ ทุ่มเท เสียสละ ทำงานเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจต่อวิชาชีพ มีจิตวิญญาณความเป็นครูและมีทัศนคติที่ดี นอกจากนี้ผู้บริหารต้องมีคุณภาพ สามารถจัดการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ บนพื้นฐานความขาดแคลนสถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีเสรีภาพทางวิชาการ มีคุณภาพที่เกิดขึ้นในตัวของสถานศึกษาเอง โดยสถานศึกษาต้องมีการประเมินตนเอง เพื่อส่งผลต่อการประเมินภายนอก ซึ่งการประเมินเพื่อพัฒนาและสร้างคุณค่าต่อสังคม โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการประเมิน คือการที่ผู้ประเมินและผู้รับการประเมินมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อการประเมิน การประเมินที่ต้องสะท้อนสภาพจริง การมีส่วนร่วมในการประเมินของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป (วรุณี ถิ่นโชคดี, 2560)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการที่สถานศึกษาต้องดำเนินงานตามแนวทางการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เช่น กระบวนการพัฒนาโดยใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาด (Data Wise Improvement Process) การจัดการความรู้ (Knowledge Management) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (Learning Network) และการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ (Evaluation Utilization) เป็นต้น ซึ่งการนำแนวคิดเหล่านี้ไปดำเนินงานเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของสถานศึกษา เพื่อเป็นการเสริมหรือสนับสนุนให้โรงเรียนมีระบบหรือวิธีการที่จะพัฒนาโรงเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA โดยใช้ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็นฐานในการขับเคลื่อนให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน (สุรเดช โสมาบุตร, 2560)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามวงจรคุณภาพ PDCA ในขั้นการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน (Check) เป็นขั้นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะป็นข้อมูลเชื่อมโยงไปสู่ขั้นการปรับปรุงพัฒนา (Act) เพื่อเป็นพื้นฐานในขั้นการวางแผนพัฒนา (Plan) ทำให้วงจรคุณภาพ PDCA ขับเคลื่อนไปครบวงจรคุณภาพและเกิดการพัฒนายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในขั้นการปรับปรุงพัฒนา (Act) นั้นมี ถ้าพบว่าผลการประเมินคุณภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ก็รักษาวิธีปฏิบัติที่ดี (Best practice) ไว้ แล้วนำมาจัดทำเป็นมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard) ของสถานศึกษา ส่วนนัยที่สอง ถ้าผลการประเมินไม่บรรลุตาม

วัตถุประสงค์ ต้องนำผลการประเมินมาพิจารณา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเพื่อการวางแผนปรับปรุงพัฒนา (Plan) ในปีต่อไป รวมทั้งเรื่องที่ไม่เป็นปัญหาก็ต้องพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามกลไกของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ก็จะขับเคลื่อนสู่การปรับปรุงพัฒนาตามวงจรคุณภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน คุณภาพการศึกษาก็จะพัฒนาขึ้นตามลำดับ แม้แต่มาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard) เมื่อนำไปสู่การปฏิบัติในปีต่อไปก็ต้องมีการประเมินและปรับปรุงพัฒนาเช่นกัน ดังนั้น สถานศึกษาที่มุ่งสร้างวัฒนธรรมคุณภาพให้ยั่งยืน จำเป็นต้องขับเคลื่อนวงจรคุณภาพ PDCA กับ SDCA (Standard-Do-Check-Act) ให้ก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง (จิราภรณ์ จันทา, 2564)

อุปสรรคและความขาดแคลนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ปัญหาเรื่องงบประมาณด้านการศึกษาของไทยยังคงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและถูกพูดถึงอยู่เสมอ หากมีการจัดสรรงบประมาณที่มีประสิทธิภาพจะสามารถแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำได้อย่างตรงจุด ความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมด้านการศึกษายังมีให้เห็น โรงเรียนในเมืองกับโรงเรียนในชนบท หรือโรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดเล็ก คือ ภาพสะท้อนถึงความแตกต่างของความเหลื่อมล้ำอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นจำนวนครู จำนวนนักเรียน และทรัพยากรสนับสนุน นั่นคือ โรงเรียนขนาดใหญ่ย่อมจะได้รับงบประมาณมากตามสัดส่วนของนักเรียน แต่หากเป็นโรงเรียนขนาดเล็กก็จะได้รับงบประมาณน้อยลงไปตามสัดส่วนของนักเรียน รวมถึงอุปกรณ์การเรียนและสาธารณูปโภคต่าง ๆ ก็น้อยลงไปด้วยเช่นกัน ถ้ารัฐบาลลงทุนในโรงเรียนขนาดเล็กมากขึ้นจะทำให้เด็กกลุ่มนี้ได้รับการพัฒนามากยิ่งขึ้น ช่วยให้เด็กมีพื้นฐานการเรียนรู้ที่ดีขึ้น นำไปสู่การเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นต่อไปได้ นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลซึ่งเป็นโรงเรียนที่ไม่สามารถยุบหรือควบรวมได้ เนื่องจากมีลักษณะที่ตั้งอยู่ห่างจากโรงเรียนอื่น หากโรงเรียนเหล่านี้ถูกยุบจะทำให้เด็กต้องเดินทางไกลและเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงการศึกษายิ่งกว่าเดิม ไม่เพียงแค่นี้ปัญหาขาดแคลนทุนทรัพย์หรือทรัพยากรด้านการศึกษา โรงเรียนกลุ่มนี้ยังประสบปัญหาขาดแคลนครู เนื่องจากครูมีการโยกย้ายบ่อย ทำให้การเรียนรู้ของเด็กขาดความต่อเนื่อง ความเหลื่อมล้ำด้านอัตราค่าจ้าง ซึ่งนอกจากจะขาดแคลนกำลังครู แต่ยังขาดบุคลากรฝ่ายธุรการและนักการภารโรงที่จะช่วยแบ่งเบาภารกิจของครูในแต่ละวัน เมื่อขาดตำแหน่งเหล่านั้น ทำให้ครูต้องไปทำหน้าที่แทน อย่างไรก็ตามการระดมงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยราชการภายในท้องถิ่นจำเป็นต้องอิงจากระเบียบกระทรวงการคลัง ซึ่งหลายเรื่องยังมีเงื่อนไขข้อจำกัดอยู่ แต่หากมีการแก้ไขระเบียบบางอย่างได้ก็จะช่วยให้ท้องถิ่นทำงานได้ราบรื่นมากขึ้น เพราะหน่วยงานท้องถิ่นมีศักยภาพเพียงพอที่จะช่วยเหลือเบื้องต้นได้ โดยเฉพาะเรื่องการปรับปรุงซ่อมแซมอาคารสถานที่ให้มีสภาพแวดล้อมเหมาะสมแก่การเรียนรู้ นอกจากนี้ การวัดประเมินผลคุณภาพการศึกษายังเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งไม่ควรมีความเหลื่อมล้ำด้วยการใช้เกณฑ์เดียวกันทั่วประเทศ แต่ควรจัดให้มีเกณฑ์การพิจารณาตามความเหมาะสมของบริบทโรงเรียน รวมทั้งร่วมกันค้นหาวิกฤตเพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนกำลังคน งบประมาณจัดหาอาสาสมัครเข้ามาเพิ่มเติม การจัดให้มีโครงการต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนครู นอกจากนี้ยังได้ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายหรือกลไกท้องถิ่น เพื่อสร้างแรงเสริมให้กับการพัฒนาการศึกษา อันจะช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำหรือความขาดแคลนโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายอันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้นได้อย่างมีคุณภาพที่เท่าเทียมกัน (ประเวศ เวชชะ, 2565)

การบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์ความขาดแคลน

ในฐานะผู้เขียนทั้ง 3 ท่าน เคยผ่านการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษามาด้วยกันทั้งนั้น แต่ละท่านได้ผ่านสถานศึกษาขนาดเล็กมาด้วยกันทั้งนั้น และบริหารบนความขาดแคลนมานานหลาย ๆ ปี กว่า จะก้าวมาสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นในปัจจุบัน จนถึงวาระเกษียณอายุ แต่ละท่านก็ได้รับประสบการณ์ตรง ได้รับ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันกับผู้บริหารสถานศึกษาหลายคนทีประสบความสำเร็จในการบริหารงาน ในสถานศึกษา พอที่จะสังเคราะห์ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาภายใต้เงื่อนไขความขาดแคลน ซึ่งเป็น เกร็ดความรู้ เกร็ดเล็กเกร็ดน้อย หรือกลยุทธ์ในการบริหาร ที่ทั้ง 3 ท่านได้สรุปร่วมกัน ที่เรียกว่า “ 7 ป ” ซึ่งสอดคล้องกับ “แนวคิด 6” คือ (ถวิล อนุรักษ์เวศ, 2560)

1. **ประหยัด (Save)** การดำเนินงานในปีการศึกษานั้น ๆ จะต้องคำนึงถึงงบประมาณที่ใช้ไปว่าคุ้มค่า คุ่มทุนหรือไม่ การดำเนินงานจะต้องคำนึงถึงความประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด โดยใช้ให้คุ้มค่ากับ เงินงบประมาณที่โรงเรียนมีอยู่อย่างจำกัด

2. **ประโยชน์ (Benefit)** จะต้องมีความหมาย โครงการว่า สิ่งที่จะทำหรือดำเนินการในปีการศึกษานั้น ๆ มีงบประมาณเพียงพอต่อการดำเนินงานหรือไม่ และสิ่งที่ดำเนินไปจะเกิดประโยชน์อะไรบ้างต่อการพัฒนา คุณภาพการศึกษาหรือคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ และที่สำคัญสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียหรือไม่อย่างไร

3. **ประสิทธิภาพ (Efficiency)** จะต้องคำนึงถึงผลผลิตที่ได้ใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ทั้งคน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และการบริหารจัดการใช้ไปน้อยแต่เกิดประโยชน์ได้มาก ส่งผลต่อการพัฒนา ผู้เรียนอย่างหลากหลาย ประหยัด คน ประหยัดงบประมาณ และประหยัดเวลา ใช้ครูหรือบุคลากรที่มีอยู่ให้ เกิดประโยชน์สูงสุด นำเอาความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของครูแต่ละคนออกมาใช้ให้เกิด ประโยชน์ต่อผู้เรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

4. **ประสิทธิผล (Effectiveness)** การดำเนินงานทุกแผนงาน โครงการจะต้องคำนึงถึงผลที่ตามมาว่า ใช้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดไปแล้วจะได้อะไรกลับมา หรือก่อให้เกิดมรรคผลต่อการพัฒนาการศึกษาใน โรงเรียน หรือส่งผลประโยชน์มากน้อยเพียงใดต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. **ประชาสัมพันธ์ (Public relations)** การดำเนินงานในสถานศึกษาที่มีความขาดแคลน จำเป็น อย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีการประสานงานและประชาสัมพันธ์ความเป็นอยู่ของโรงเรียนให้กับสาธารณชน ได้รับรู้ถึงความขาดแคลนของเรา และจะต้องนำผลงานดีเด่นของโรงเรียนออกประชาสัมพันธ์เพื่อชักจูงให้ ผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เห็นความสำคัญ และยินดีเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุน งบประมาณ สื่อการเรียนการสอนให้กับทางโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนจะต้องสร้างศรัทธาด้วยผลงานเป็นต้นทุน เพื่อเป็นสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปกครอง องค์กรเอกชน และภาคประชาสังคมได้เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนการจัด การศึกษาในโรงเรียน อาจจะทำเป็นแผ่นพับ ภาพถ่าย ลงในเว็บไซต์โรงเรียน เป็นต้น

6. **ประมาณการ (Estimate)** สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการมีข้อมูลไว้พร้อมสรรพ เพื่อประมาณการใน การที่จะพัฒนาสถานศึกษาของเรา โดยนำข้อมูลเสนอต่อต้นสังกัดและผู้มีจิตศรัทธา ภาคเอกชน และภาค ประชาสังคมว่าโรงเรียนเราขาดแคลนอะไร ถ้าอยากให้ช่วยเหลือเร่งด่วน (ICU) คืออะไร ซึ่งบ่อยครั้งที่ จะได้รับผลตอบกลับอย่างไม่คาดฝันขอเพียงให้โรงเรียนมีข้อมูลพร้อมและมีแผนจะดำเนินการไว้ชัดเจน ทำ ให้เขาเชื่อมั่นว่า สิ่งที่เรามี ปัญหาที่เรารวบรวมไว้เมื่อได้รับความช่วยเหลืองบประมาณ จะเกิดประโยชน์ต่อ ผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

7. **ประยุกต์ (Applied)** การทำงานตามแผนงาน โครงการที่วางไว้ในตอนต้นปีการศึกษา หากได้รับการสนับสนุนมาแต่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องประยุกต์การทำงานให้เข้ากับสถานการณ์ (situation) ของบริบทที่เราเผชิญอยู่ให้การดำเนินงานสามารถบรรลุผลสำเร็จ

สรุป

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานการณ์ที่มีภาวะความขาดแคลนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากการศึกษาบทบาทสำคัญในการเติบโตและพัฒนาของบุคคลและสังคมต่อมา การจัดการกับภาวะความขาดแคลนในการศึกษาต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายประการ เช่น สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น ตั้งแต่สภาพสังคมรอบข้าง สภาพเศรษฐกิจ แรงจูงใจส่วนบุคคลและครู และการสนับสนุนจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาวะความขาดแคลนอาจต้องมีการดำเนินการทั้งระบบ ไม่ใช่ทำการแก้ไขปัญหาบางประการเท่านั้น โดยการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาวะความขาดแคลนสามารถทำได้ผ่านการสนับสนุนในรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง สนับสนุนด้านงบประมาณและด้านบุคลากร เช่น การจัดหลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาวิชาการของครู การสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสม และการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่เปิดกว้างและเชิงสร้างสรรค์ เช่น การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่สามารถทำให้นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะอย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้การสนับสนุนจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น การทำงานร่วมกับพันธมิตรภายนอก เพื่อเสริมสร้างทรัพยากรและช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย ยังเป็นอีกหนึ่งวิธีที่สามารถช่วยให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาวะความขาดแคลนเป็นไปอย่างเหมาะสม

สิ่งสำคัญที่ท้าทายความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่รับผิดชอบ ดูแลจัดการบริหารสถานศึกษาที่มีความขาดแคลน จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ทั้งศาสตร์ และศิลป์ ในการบริหาร ด้วยการอาศัยชุมชน หรือองค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชนเพื่อระดมทุนไม่ว่าจะมาในรูปขอบริจาค การทำผ้าป่าเพื่อการศึกษา ตามกำลังที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถที่จะช่วยเราได้ แล้วยางงบประมาณที่ได้มา ร่วมกันวางแผนกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่เราาร่วมกันรับผิดชอบ ให้ผลที่เกิดขึ้นตกอยู่กับบุตรหลานของเราที่อยู่ในรั้วโรงเรียน ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถจะกระทำได้ ซึ่งการบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์ความขาดแคลนทั้งคน และทรัพยากรการบริหารงบประมาณ ผู้บริหารจำต้องออกแรงมากกว่าโรงเรียนที่มีความพร้อม ทั้งนี้ เพราะจะต้องใช้ทั้งกลยุทธ์ ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารเพิ่มขึ้น เท่าตัว จึงจะทำให้เกิดความศรัทธาเชื่อมั่นได้ หลักที่ควรใช้ คือ เทคนิค “7 ป” ได้แก่ ประโยชน์ ประหยัด ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประชาสัมพันธ์และประมาณการ ข้อมูลไว้พร้อมเมื่อพบใครมี ศรัทธาจะบริจาค ก็พร้อมที่จะนำเสนอข้อมูลได้ทันที เทคนิคดังกล่าวรับรองว่าเกิดผลดีแน่นอน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2560). เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดการบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จิราภรณ์ จันทา. (2564). กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.
- ถวิล อรัญเวศ. (2560). การบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์ความขาดแคลน. (ออนไลน์), จาก <https://www.gotoknow.org>posts>.
- ประเวศ เวชชะ. (2565). รูปแบบและกลไกการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารห่างไกลบนพื้นที่สูงภาคเหนือประเทศไทย. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการการจัดการแปซิฟิก, 8(3), 153-166.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2561). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา, 134 (ตอน 40ก), 1.
- ละออ วันจิ๋ว. (2563). กลยุทธ์การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย.
- วันทนา เมืองจันทร์. (2556). บทบาทของนักบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหาร สถานศึกษา. วิทยาจารย์.
- วารุณี ลัทธิโชคดี. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลและพัฒนารองรับระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากผลการประเมินคุณภาพภายนอก ทั้งสามรอบของ สมศ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน).
- สุรเดช โสมาบุตร. (2560). แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Bolton P. (1995). *The practice of management*. New York: Haper & Row, Publishers.
- Government Gazette. (2018). *National Strategy 2018-2037*. Retrieved Mar 20, 2022, from http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF
- Parsons, L. M. (1994). *Temporal and Kinematic Properties of Motor Behavior Reflected in Mentally Simulated Action*. Journal of Experimental Psychology: Human Perception and Performance,

การจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ

Learning Management on Buddhist Duties and Buddhist Etiquette Learning Subject Group Social for Mathayomsuksa 2 Students by Role-Playing Learning Method

สุดารัตน์ สังสมานันท์¹, อัคราพร สุขทอง² และ ธงไชย สุขแสง³
Sudarut Sangsamanan¹, Atcharaporn Sukthong² and Thongchai Suksawang³,
¹⁻³หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Master of Education Program in Social Studies Surin Rajabhat University

Received : December15, 2023;

Revised : August22, 2024;

Accepted : September11, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านกุน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 34 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงสถิติ ผลการวิจัยพบว่า 1) การเรียนรู้แบบบทบาทสมมติทำให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามความเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสนุกกับการเรียนมากขึ้น ซึ่งบทบาทสมมติก็เป็นการจัดกิจกรรมรูปแบบหนึ่งที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะทั้งความกล้าแสดงออก การเป็นผู้นำ ผู้ตาม การสังเกต ฟังความคิด และจินตนาการได้ ทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนได้ง่ายขึ้นและสามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้องในชีวิตประจำวัน 2) นักเรียนมีคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยก่อนเรียน 10.38 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 51.91 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 16.32 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.62 ซึ่งมีคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่เรียนโดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ มีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; บทบาทสมมติ; หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the learning management about Buddhist duties and etiquette Buddhists by role-play learning 2) to study the results of learning management about Buddhist duties and Buddhist etiquette by role-play learning. 3) To investigate students' satisfaction with the learning arrangement on Buddhist duties and Buddhist etiquette. Learning subject group: social studies, religion and culture. Mathayomsuksa 2 using roleplay learning methods the sample group are students. Mathayom 2, Ban Koon School, Prasat District, Surin Province, 34 students, purposively selected. Mixed qualitative and quantitative research methods. By studying related documents, books and research papers and analyzing the statistical content. The results of the research found that 1) Role-based learning allows students to express themselves appropriately in various specified situations. Learners participate in organizing activities. And have more fun learning Role playing is a form of activity that can stimulate students to develop skills in expressing themselves, being a leader, following, observing, practicing thinking, and imagining. It also helps students understand the subject content more easily and be able to put it into practice correctly in daily life 2) Students had an average academic achievement test score before studying of 10.38 points, accounting for 51.91 percent. The average score after studying was 16.32 points, accounting for 81.62 percent. The test score after studying was higher than before studying with statistical significance at the .05 level. 3) Students who study using the role-play learning method about. Buddhist duties and Buddhist etiquette There is a high level of satisfaction. ($\bar{X}$ = 4.25)

Kyeword : Learning management; Role playing; Buddhist duties and Buddhist etiquette

บทนำ

คุณภาพการจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างคนไทยที่มีศักยภาพและการสร้างสังคมที่รุ่งเรืองให้แก่ประเทศไทย โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนการสอน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561 : 124) อีกทั้งสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทยปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ ซึ่งจะเห็นได้จากความต้องการการศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น โดยเร่งพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพก่อให้เกิดสถานะแข่งขันทางการศึกษาสูงขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าการคำนึงถึงการอยู่ร่วมบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถ โดยสามารถนำความรู้ ทักษะ และความสามารถเหล่านี้ไปใช้แก้ปัญหา และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ตลอดจนสามารถทำงาน และแก้ปัญหาพร้อมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และนำทักษะความสามารถนั้นมาพัฒนาประเทศให้มีศักยภาพในการแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้ ตลอดจนคนในสังคมสามารถนำข้อมูลที่มีอยู่แปลงให้เป็นความรู้ ซึ่งเป็นการพัฒนาสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ดังปรากฏในเป้าหมายการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่

12 ที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ โดยพัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัย เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม การพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตศตวรรษที่ 21 ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม อีกทั้งการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ที่เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและลดปัจจัยเสี่ยงด้านสภาพแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 4) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 132)

จากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ณ โรงเรียนบ้านกุ่ม ตำบลโคกสะอาด อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งบุญเลิศ สุขจิตร์ (2565, สิงหาคม 15) กล่าวว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่วนใหญ่ยังขาดความสามัคคีในการทำงานกลุ่มและจะเลือกทำงานร่วมกับเพื่อนที่ตนเองสนิทเท่านั้น ไม่กล้าที่จะแสดงออกเท่าที่ควร อีกทั้งเรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ เป็นเรื่องที่ยังไม่เข้าใจและมีผลสัมฤทธิ์ในการศึกษา 2564 ที่ผ่านมาค่อนข้างน้อย การสอนแบบบทบาทสมมติ จะเข้ามาช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาหน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ และเกิดการเรียนรู้จากการคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมจากการสังเกตสิ่งที่ได้แสดงในบทบาทสมมติ มีการปรับตัวให้สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จมากขึ้น

การเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ มีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ทั้งด้านการเรียนการสอน ทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคม และกฎ กติกา มารยาท เป็นการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านการคิดแก้ปัญหา ฝึกการสังเกต และยังสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความคิดค่านิยม และพฤติกรรมของผู้อื่นได้ อีกทั้งช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง เกิดความเข้าใจในตนเอง ในขณะเดียวกัน การสวมบทบาทของผู้อื่น ก็เช่นเดียวกัน สอดคล้องกับทฤษฎีของ แคมมณี (2564 : 358) ที่กล่าวว่า วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และแสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดของตน และการแสดงออกของผู้แสดง ทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมที่สังเกตพบมาเป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

จากความสำคัญและประโยชน์ดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะจัดการเรียนการสอนแบบบทบาทสมมติ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความคิด ความรู้สึก จากการสังเกต พฤติกรรมของการแสดงในแต่ละบทบาท เกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพของตนเองและพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น มีความคิดรวบยอด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ มีความสามัคคีและร่วมกันแสดงบทบาทสมมติได้อย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ
2. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านกุ่ม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ปีการศึกษา 2566 ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 34 คน

เครื่องมือการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ 5 แผน
2. แบบทดสอบก่อน-หลังเรียน
3. แบบสอบถามความพึงพอใจ สำหรับนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้
 - 1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติและหน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ
 - 1.2 ผู้วิจัยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน รวม 8 ชั่วโมง ประกอบไปด้วย 1) มาตรฐานการเรียนรู้ 2) ตัวชี้วัดชั้นปี 3) จุดประสงค์การเรียนรู้ 4) สาระสำคัญ 5) สาระการเรียนรู้แกนกลาง 6) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 7) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8) กิจกรรมการเรียนรู้ 9) สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้ 10) การวัดและการประเมินผล
 - 1.3 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และนำส่งแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านแผนการสอน เพื่อตรวจและปรับปรุงแก้ไข รวมไปถึงพิจารณาความเหมาะสมและชี้แนะถึงข้อบกพร่องของเนื้อหาจำนวน 3 ท่านดำเนินการแก้ไขและปรับปรุง ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป
2. แบบทดสอบก่อน-หลังเรียน
 - 2.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยนำมากำหนดกรอบแนวคิด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบ
 - 2.2 ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามครอบคลุมการวัดด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย
 - 2.3 นำแบบทดสอบก่อน-หลังเรียนที่สร้างขึ้นมาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความ

ครอบคลุมของข้อคำถาม โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของปริมาณของข้อคำถาม การใช้ภาษาที่ถูกต้องแล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.4 นำแบบทดสอบก่อน-หลังเรียนที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบ (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และดำเนินการหาค่าดัชนี IOC (Item Objective Congruence)

3. แบบสอบถามความพึงพอใจ สำหรับนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ

3.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยนำมากำหนดกรอบแนวคิด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

3.2 ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามครอบคลุมไปถึงวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อดำเนินการตรวจสอบความครอบคลุมของคำถามให้มีความเหมาะสมต่อจำนวนข้อคำถาม โดยใช้ภาษาและรูปแบบของคำถามที่ความถูกต้อง แล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย และตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และดำเนินการหาค่าดัชนี IOC (Item Objective Congruence)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้สถิติขั้นต้น ดังนี้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วย t-test แบบ Dependent

ผลการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ

จากการจัดการเรียนเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ ใช้เวลาเรียน 2 ชั่วโมง ซึ่งประกอบด้วย สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มาตรฐานการเรียนรู้ ส 1.2 เข้าใจ ตระหนัก และปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ตัวชี้วัดชั้นปี ส 1.2 ม.2/2 มีมารยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดี ตามที่กำหนด จุดประสงค์การเรียนรู้ 1) ระบุและแสดงมารยาทในการแต่งกายไปวัด การแต่งกายไปงานมงคลและการแต่งกายไปงานอวมงคลได้ (K, P) 2) ปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ (P) 3) เห็นคุณค่าของการมีมารยาทชาวพุทธ (A) ซึ่งสาระสำคัญ คือ ชาวพุทธที่ดีควรมีมารยาทในการแต่งกาย ทั้งการแต่งกายไปวัด การแต่งกายไปงานมงคลและการแต่งกายไปงานอวมงคล

กระบวนการจัดกิจกรรมเรียนการสอน (จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ)

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยใช้โปรแกรม “ตัวสร้างกลุ่มแบบสุ่ม” เมื่อนักเรียนจับกลุ่มเรียบร้อยแล้ว ครูนำนักเรียนไปเรียนที่ลานใต้ร่มไม้ ก่อนเรียนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิและแผ่เมตตา

2. ครูตั้งคำถามชวนคิด ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังนี้

- 1) เพราะเหตุใดเราต้องสวดมนต์ก่อนเริ่มเรียน
- 2) ชาวพุทธส่วนใหญ่นิยมเข้าวัดทำบุญ และเจริญสติปัญญา นักเรียนเคยเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้หรือไม่ อย่างไร

3. ครูชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ อธิบายถึงการแต่งกายที่ถูกต้องเหมาะสมและถูกกาลเทศะ ก็มีความสำคัญยิ่งของทุกคน นักเรียนควรแต่งกายให้เหมาะสม ต่อไปนี้เราจะมาเรียนรู้การแต่งกายในโอกาสต่าง ๆ โดยนักเรียนศึกษาจากเอกสารประกอบการเรียน

ภาพที่ 1 นักเรียนแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมก่อนเริ่มการเรียนการสอนแบบบทบาทสมมติ

จากการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเตรียมการสอน โดยเมื่อครูเปิดโปรแกรม “ตัวสร้างกลุ่มแบบสุ่ม” นักเรียนพากันตื่นเต็นว่าจะได้อยู่กลุ่มกับใคร และก็จับกลุ่มกัน สวดมนต์ไหว้พระโดยพร้อมเพรียงกัน ครูตั้งคำถามชวนคิด เพราะเหตุใดเราต้องสวดมนต์ก่อนเริ่มเรียน นักเรียนตอบว่า “เป็นการฝึกให้มีสติครับ” “ช่วยให้เรามีสมาธิมากขึ้นค่ะ” ครูจึงถามต่อว่า “ชาวพุทธส่วนใหญ่นิยมเข้าวัดทำบุญ และเจริญสติปัญญา นักเรียนเคยเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้หรือไม่ อย่างไร” นักเรียนตอบว่า “หนูเคยไปร่วมงานแห่เทียนเข้าพรรษาค่ะ มีการแกะสลักเทียนสวยงามมากค่ะ” “หนูชอบเข้าวัดทำบุญในวันพระที่ตรงกับเสาร์อาทิตย์ค่ะ” “ผมเคยไปงานบวชพี่ชายครับ มีรถแห่ด้วยครับ” หลังจากนั้นครูจึงชี้แจงจุดประสงค์ให้นักเรียนทราบ และอธิบายถึงการแต่งกายในพิธีต่าง ๆ ระหว่างที่ครูอธิบาย มีนักเรียนบางคนคุยกันว่า “เวลาไปทำบุญยายชอบใส่ผ้าไหมลายสวย ๆ แต่เราชอบใส่กางเกง” เพื่อนอีกคนก็พูดต่อ “เราจะชอบใส่เสื้อสีดำไปวัดนะ” เมื่อครูอธิบายจบให้แต่ละกลุ่มช่วยกันค้นหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อจะเตรียมตัวแสดงบทบาทสมมติต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการสอน

1. ครูผู้สอนเลือกผู้แสดงบทบาทสมมติโดยใช้วิธีการจับสลาก เลือกผู้แสดง และผู้สังเกตการณ์ ให้เวลากลุ่มผู้แสดงในการเตรียมการแสดงบทบาทสมมติ

2. ให้นักเรียนชม คลิปวิดีโอ เรื่อง พิธีมงคลสมรส แล้วสนทนาในประเด็นต่าง ๆ เช่น คลิปวิดีโอนี้เป็นพิธีมงคลสมรส ซึ่งการจัดงานแต่ละที่ก็มีความคล้ายคลึงกัน ปัจจุบันจะมีการกำหนดการแต่งกายให้เป็นโทนเดียวกันเพื่อความสวยงาม เช่น โทนชมพู โทนขาว เป็นต้น

การเดินทางไปร่วมงานแต่งงานของบุคคลที่เรารู้จัก บางครั้งอาจไม่ใช่เรื่องใหญ่โตอะไรนักหนา อาจเป็นเพราะการไปร่วมงานแต่งงานนั้น เกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง แต่สำหรับเจ้าบ่าว และเจ้าสาวแล้ว นี่คือ โอกาสครั้งสำคัญ เป็นครั้งแรก และอาจเป็นครั้งเดียวเท่านั้นที่พวกเขาจะได้จัดงานเช่นนี้ ดังนั้น การแต่งกาย ไปร่วมงานแต่งงาน จึงถือเป็นการให้เกียรติเจ้าบ่าว เจ้าสาว ยิ่งเราแต่งกายให้สุภาพมากเท่าใด ก็เหมือนเรา ให้ความสำคัญกับ คู่บ่าว-สาว มากเท่านั้น

3. เริ่มการแสดงบทบาทสมมติในเรื่องการแต่งกายในพิธีอวมงคล (งานศพ) พิธีมงคล (งานแต่งงาน) และการเข้าวัดทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา แต่ละกลุ่มใช้เวลาแสดง 10-15 นาที

ภาพที่ 2 นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับการแต่งกายในงานอวมงคล

จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่แสดงบทบาทสมมติ พบว่า ตัวผู้แสดงมีความรู้ในบทบาทของตัวเองและแสดงได้สมบทบาท ผู้ชมได้รับความรู้และมีความสนุกสนานในการรับชม เมื่อผู้แสดงแสดงจบก็ได้รับการปรบมือจากผู้ชม

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับบทบาทสมมติที่นักเรียนแสดงและกล่าวชื่นชมผู้แสดง โดยให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาแสดงความรู้สึกหน้าชั้นเรียน

2. ครูให้นักเรียนกลุ่มที่แสดงได้ดีที่สุดออกมาแสดงอีกครั้งและให้เพื่อน ๆ ตั้งใจสังเกตพฤติกรรมของตัวแสดงแต่ละบทบาท พร้อมจดบันทึกตามความเหมาะสม

ภาพที่ 3 นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับบทบาทที่นักเรียนแสดง

จากการสังเกตพฤติกรรมในการร่วมกันอภิปรายหลังจากที่การแสดงเสร็จสิ้นลง พบว่าผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาการแต่งกายในพิธีต่าง ๆ มีการเอ่ยชื่อเพื่อนที่แสดงได้สมบทบาทและแสดงได้ถูกต้องเหมาะสม

ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

1. แต่ละกลุ่มออกมาสรุปความรู้ที่ได้รับและร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ได้แต่งกายไปร่วมงานพิธีต่าง ๆ
2. นักเรียนทำกิจกรรมที่ 5.1 (ใบคำถามกระตุ้นการเรียนรู้)

ภาพที่ 4 นักเรียนนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการแต่งกายในพิธีต่าง ๆ

จากการสังเกตพฤติกรรม ผู้แสดง ผู้สังเกตการณ์ และผู้ชม ออกมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากการแสดงบทบาทสมมติ และสรุปบทเรียน พบว่า นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเรื่องการแต่งกายในพิธีต่าง ๆ และนักเรียนยังเสริมอีกว่า “ต่อไป ถ้าหนูไปทำบุญที่วัดจะนุ่งผ้าขึ้นกับเสื้อลูกไม้สีขาวค่ะ” “ผมจะไม่ใส่เสื้อสีดำไปวัดแล้วครับ เพราะดูไม่เหมาะสม” หลังจากที่นักเรียนได้นำเสนอแลกเปลี่ยนประสบการณ์แล้ว ครูผู้สอนจึงสรุปและประเมินผลนักเรียนต่อไป

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล

1. ตรวจใบกิจกรรมที่ 5.1 (ใบคำถามกระตุ้นการเรียนรู้)
2. ประเมินพฤติกรรมการแสดงบทบาทสมมติ

ภาพที่ 5 นักเรียนทำสรุปลงใบคำถามกระตุ้นการเรียนรู้

จากการสังเกตพฤติกรรม นักเรียนสามารถตอบคำถามใบงานได้ทุกคน และมีความสนใจอยากให้ครูผู้สอนแบบบทบาทสมมติในเนื้อหาอื่น ๆ ของรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะจะทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น

ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ ช่วยให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก การเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการในออกแบบการเรียนการสอนได้ สนุกกับการเรียนมากขึ้น ซึ่งบทบาทสมมติก็เป็นการจัดกิจกรรมรูปแบบหนึ่งที่สามารถ

กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะทั้งทางความคิด จินตนาการ กล้าแสดงออก ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามได้ ฝึกการสังเกต ทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนได้ง่ายขึ้นและสามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง

ในชีวิตประจำวัน ที่สำคัญการจัดการเรียนการสอนแบบบทบาทสมมติยังช่วยฝึกให้ผู้เรียน รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม การยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ทำให้การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมไม่น่าเบื่ออีกต่อไป

2. ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ

ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าคะแนนเต็ม 20 คะแนน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 10.38 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 51.91 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 16.32 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.62 ซึ่งมีคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นักเรียนที่เรียนโดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ

โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.25$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่านักเรียนมีระดับค่าความพึงพอใจสูงในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน

ดังนั้น นักเรียนที่เรียนรู้อยู่แบบบทบาทสมมติ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออก มีความสนุกสนานในการเรียน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี รู้จักสังเกต และที่สำคัญรู้จักการทำงานกลุ่ม เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนแบบบทบาทสมมติ และให้ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ นักเรียนมีความภาคภูมิใจกับคะแนนที่ตนเองสอบได้ สุดท้ายให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ ปรากฏว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน

สรุปผลการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ ช่วยให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก การเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการในออกแบบการเรียนการสอนได้ สนุกกับการเรียนมากขึ้น ซึ่งบทบาทสมมติก็เป็นการจัดกิจกรรมรูปแบบหนึ่งที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะทั้งทางความคิด จินตนาการ กล้าแสดงออก ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามได้ ฝึกการสังเกต ทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนได้ง่ายขึ้นและสามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้องในชีวิตประจำวัน ที่สำคัญการ

จัดการเรียนการสอนแบบบทบาทสมมตินี้ยังช่วยฝึกให้ผู้เรียน รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม การยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ทำให้การเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมไม่น่าเบื่ออีกต่อไป

2. ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ

นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 10.38 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 51.91 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 16.32 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.62 ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ

นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.25)

การอภิปรายผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ

จากการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ พบว่า วิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เป็นวิธีสอนอย่างเป็นขั้นตอนได้ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน มีโอกาสแสดงออกตามบทบาทสถานการณ์ที่กำหนด ฝึกการสังเกตการแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันระหว่างนักเรียน และได้ออกมาอภิปรายแสดงความคิดเห็นในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องที่แสดงบทบาทสมมติ การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การหาวิธีแก้ปัญหา และผลของการแก้ปัญหา จึงทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และนักเรียนเกิดความรู้สึกรักคิดในบทบาทที่ตนเองได้แสดงตามบทบาทที่สมมติ ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2551 : 53) ที่กล่าวว่า วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติเป็นกระบวนการที่ผู้สอนกำหนดหัวข้อเรื่อง ปัญหา หรือสถานการณ์ขึ้นมาให้คล้ายกับความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาทหรือแสดงบทบาทนั้นตามความรู้สึกละประสบการณ์ของผู้เรียนที่คิดว่าควรจะเป็นภายหลังของการแสดงบทบาทสมมติ ต้องมีการอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงออกทั้งด้านความรู้และพฤติกรรมของผู้แสดง เพื่อการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ทิศนา ขัมมนี (2552: 359-360) ยังกล่าวอีกว่า ในขั้นแรกจะเป็นขั้นการเสนอสถานการณ์และบทบาทสมมติ การนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อกระตุ้นความสนใจ และสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเอง ขั้นการเลือกผู้แสดงให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกกันเองว่าใครเหมาะที่จะแสดงบทบาทใด ขั้นเลือกผู้สังเกตการณ์คนใดเหมาะที่จะเป็นผู้สังเกตการณ์ผู้สอนแนะนำว่าควรสังเกตอะไร นักเรียนมีโอกาสเลือกกันเองอย่างอิสระ ครูเป็นเพียงผู้กำกับ ขั้นต่อมาเป็นขั้นเตรียมและแสดงบทบาทสมมติ การเป็นผู้แสดงจะต้องแสดงออกทั้งทางร่างกาย อารมณ์ ความคิด ความรู้สึกออกมา เมื่อแสดงเสร็จก็

มีการสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับโดยผู้สังเกตจะมีหัวข้อมาเสนอ และอภิปรายร่วมกันโดยคำนึงถึงความสำคัญของการอภิปราย คือ การแสดงบทบาทสมมติเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะใช้บทบาทเป็นเครื่องมือในการดึงความรู้สึก นึกคิด การรับรู้ เจตคติ หรืออคติต่าง ๆ ที่ซ่อนอยู่ในส่วนลึกของผู้แสดงออกมาเพื่อเป็นข้อมูลในการเรียนรู้ และสุดท้ายครูเป็นผู้ประเมิน เป็นการตรวจสอบการเรียนรู้ของนักเรียน การทดลองสอนโดยใช้วิธีสอนแบบบทบาทสมมติเป็นวิธีสอนที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจความรู้สึก หรือเป็นการเรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเราเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง ทั้งยังพัฒนาทักษะการเผชิญสถานการณ์ ตัดสินใจและแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการสอนที่มีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนมาก นักเรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน และเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับนักเรียน เพราะข้อมูลมาจากนักเรียนโดยตรง เมื่อนักเรียนได้มีโอกาสแสดงความสามารถตามความถนัดและความสนใจ บางคนมีความสามารถในการสังเกตก็เป็นผู้สังเกต และสุดท้ายนำมาอภิปรายกันด้วยเหตุผลเป็นการสรุป และนำไปปฏิบัติจนเป็นกิจนิสัย

2. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบบทบาทสมมติ พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 10.38 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 51.91 และ คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 16.32 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.62 ซึ่งมีคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาอนันท์ อานนโท และคนอื่น ๆ (2562 : 247-248) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้มารยาทไทย : บทบาทสมมติ ซึ่งผลการวิเคราะห์คะแนนเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน นักเรียนมีความสนุกสนานในการเรียนรู้บทบาทสมมติทำให้นักเรียนมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้นส่งผลถึงการทดสอบหลังเรียนมีคะแนนที่สูงกว่าก่อนเรียน โดยคิดเป็นค่าเฉลี่ยการทดสอบก่อนเรียน จำนวน 40 ข้อ มีค่าเฉลี่ย 30.69 และหลังจากการจัดการเรียนรู้ครบ 4 แผนแล้ว ทำการทดสอบหลังเรียน จำนวน 40 ข้อ มีค่าเฉลี่ย 34.77 สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทไทยทั้ง 4 แผน ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และงานวิจัยของนิชา โสภณ, ปริญญา ทองสอน และปานเพชร ร่มไทร (2566 : 156) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการสื่อสารและเจตคติต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การแสดงบทบาทสมติร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของกานต์กัญญา สุนทร, สุรกานต์ จังหาร และประสพสุข ฤทธิเดช (2564 : 131) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้การพูดภาษาอังกฤษเพื่อ

การสื่อสาร โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมี ประสิทธิภาพเท่ากับ 76.91/77.35 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2) นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมบทบาท สมมติมีคะแนนทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 77.35 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรัชย์ แสนคำภา และอรรณู ชูยกระเดื่อง (2565 : 218) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาว พุทธ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้แบบ บทบาทสมมติมีค่าเท่ากับ 0.7435 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ร้อยละ 74.35 ผลการ วิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.7435 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 74.35 และผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ มีคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อน เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาว พุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการเรียนรู้แบบ บทบาทสมมติ

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ มีทั้งหมด 24 ข้อ กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 34 คน พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการเรียนรู้แบบ บทบาทสมมติ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่านักเรียนมีระดับค่าความพึงพอใจสูงใน ระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.37 ลำดับที่ 2 ด้านการ วัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.27 ลำดับที่ 3 ด้านกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.18 ลำดับที่ 4 ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.16 ซึ่งงานวิจัยของชนิสรา อังคศิริรัตน์ และ จิตณรงค์ เอี่ยมสำอางค์ (2563 : 193) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยชุดฝึกบูรณาการ แห่หลังเรียนรู้ท้องถิ่นกาญจนบุรี ร่วมกับการสอนแบบบทบาทสมมติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยบูรณาการแห่หลังเรียนรู้ท้องถิ่นกาญจนบุรี ร่วมกับการสอนบทบาทสมมติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.16 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรัชย์ แสนคำภา และอรรณู ชูยกระเดื่อง (2565 : 218) ได้ศึกษาการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า 1) ค่าความเหมาะสมของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.80$, S.D.= 0.96)

องค์ความรู้จากการวิจัย

ชาวพุทธ คือ ผู้ที่เคารพเลื่อมใส และศรัทธาในพระรัตนตรัย มีหน้าที่ในการศึกษา และปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ให้ความเคารพนับถือต่อพระรัตนตรัย เอาใจใส่ทำนุบำรุง และบำเพ็ญประโยชน์ต่อวัดและพระสงฆ์ รวมเรียกว่า “หน้าที่ชาวพุทธ” นอกจากนี้ ยังต้องปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์ หรือที่เรียกว่า “มารยาทชาวพุทธ” ด้วย - หน้าที่ชาวพุทธโดยทั่วไป คือ ให้ความสนใจศึกษาค้นคว้าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และน้อมนำหลักธรรมที่ได้ศึกษาแล้ว มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมแก่ฐานะของตน รวมทั้งการทำบุญบำเพ็ญกุศล เข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาในโอกาสสำคัญต่างๆ ดังนี้

1. หน้าที่ชาวพุทธในการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา ได้แก่ การอุปถัมภ์พระภิกษุสามเณร ให้มีกำลังในการปฏิบัติศาสนกิจ ช่วยทำนุบำรุงวัดและศาสนสถาน

- หน้าที่ชาวพุทธในการปฏิบัติตน ได้แก่ การดำรงตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีงาม ปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่ละเมิดกฎระเบียบ และกติกาสังคม

2. หน้าที่ชาวพุทธด้านการปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา คือ ไม่นิ่งดูดายเมื่อมีวิกฤตการณ์เกิดขึ้นกับพระพุทธศาสนา

มารยาทชาวพุทธ

3. เวลาพบปะพระสงฆ์ในสถานที่ต่างๆ แสดงความเคารพด้วยการประนมมือไหว้ กราบ หรือลุกขึ้นยืนรับตามสมควรแก่โอกาสและสถานที่ ไม่ควรนั่งบนอาสนะเดียวกับพระภิกษุ สำหรับสตรีจะนั่งบนม้ายาว หรือเก้าอี้ยาวเดียวกันไม่ได้โดยเด็ดขาด แม้จะนั่งคนละมุมก็ตาม ในกรณีที่จำเป็น จะต้องมีบุรุษมานั่งคั่นกลางให้ หากพบพระภิกษุบนเรือ หรือบนรถโดยสาร พึงลุกให้ที่นั่งแก่ท่านด้วย

4. การถวายภัตตาหารและปัจจัย ให้สมควรแก่สมณะ เวลาใส่บาตรพึงถอดรองเท้าตัดข้าว และอาหารใส่บาตรด้วยความเคารพ แล้วย่อตัวลงไหว้ เมื่อจะถวายปัจจัยไม่พึงประเคนให้ท่าน พึงเอาปัจจัยใส่ซองใส่ลงในย่ามให้ท่านเอง เวลานิมนต์พระสงฆ์ไปฉันภัตตาหารที่บ้านตน ไม่พึงระบุชื่ออาหาร ถ้าจะนิมนต์พระสงฆ์ไปรับสังฆทาน ไม่พึงเจาะจงภิกษุผู้รับ

5. เวลาสนทนากับพระสงฆ์หรือฟังโอวาท ให้ใช้สรรพนามให้เหมาะสม คือใช้สรรพนามแทนผู้ชายว่า “ผม” หรือ “กระผม” ผู้หญิงใช้คำว่า “ดิฉัน” ใช้สรรพนามแทนตัวท่านว่า “พระคุณเจ้า” หรือ “หลวงพ่” หรือ “พระเดชพระคุณ” ตามควรแก่กรณี เวลารับคำผู้ชายใช้คำว่า “ครับ” หรือ “ขอรับ” ผู้หญิงใช้คำว่า “ค่ะ” หรือ “เจ้าค่ะ” เวลาพระท่านพูดให้อโวาทหรืออวยพร หรือเวลารับไตรสรณคมน์และรับศีล พึงว่าตามด้วยเสียงดัง ไม่ควรนั่งเงียบเฉยๆ ควรประนมมือฟังด้วยความเคารพ ไม่คุยกัน หรือทำอย่างอื่นในระหว่างที่ท่านกำลังสวด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ดังนี้

1. ในการนำวิธีการสอนแบบบทบาทสมมติไปใช้ ครูผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจขั้นตอนในการจัดกิจกรรมให้ชัดเจน เตรียมสื่อให้พร้อมสำหรับการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง และควรบันทึกหลังสอนเพื่อให้ทราบปัญหาหรือสิ่งที่ต้องแก้ไข เพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ ในขั้นตอนการเตรียมการ ครูผู้สอนต้องอธิบายกระบวนการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติให้นักเรียนเข้าใจ ต้องเข้าใจเนื้อหาของสถานการณ์บทบาทสมมติไปฝึกซ้อมเพื่อแสดงในชั่วโมงต่อไป ส่วนผู้สังเกตการณ์ควรให้เด็กเก่ง ปานกลาง และอ่อน อยู่ด้วยกัน ครูผู้สอนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ผลัดกันแสดงบทบาทสมมติ และผลัดกันเป็นผู้สังเกต
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนด้วยการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ ครูผู้สอนควรสอนตามขั้นตอนที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และบรรลุจุดประสงค์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะประเด็นที่ควรนำมาศึกษา คือ

1. ควรมีการนำวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ ไปทดลองใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับช่วงชั้นอื่น ๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เป็นต้น
2. ควรทำวิจัยวิธีการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติกับเนื้อหาอื่น ๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในระดับชั้นต่าง ๆ โดยการปรับกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาในแต่ละระดับชั้นและวัยของผู้เรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียน และช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กานต์ญาณีตา สุนทร, สุรกานต์ จังหาร และประสพสุข ฤทธิเดช. (2564). “การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.” *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 15(3): 131.
- จิรัชย์ แสนคำภา และอริญ ชูยกระเตื่อง. (2565, ตุลาคม-ธันวาคม). “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติเรื่องมารยาทชาวพุทธนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.” *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 6(4): 218.

- ชนิสรา อังคตธีรัตน์ และจิตณรงค์ เอี่ยมสำอางค์. (2563, กรกฎาคม 9). “การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้วยชุดฝึกบูรณาการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นกาญจนบุรี ร่วมกับการสอนแบบบทบาทสมมติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.” *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 18(1) : 193.
- ณิชา โสภณ, ปริญญา ทองสอน และปานเพชร ร่มไทร. (2566, พฤษภาคม-สิงหาคม). “ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการสื่อสารและเจตคติต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.” *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ*, 10(2): 156.
- ทิตนา แคมมณี. (2552). *ศาสตร์การสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์จำกัด.
- _____. (2564). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลิศ สุขจิตร์. (2565, สิงหาคม 15). สัมภาษณ์.
- พระมหาอานนท์ อานนโท และคนอื่น ๆ. (2562, กันยายน-ธันวาคม). “ผลสัมฤทธิ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มารยาทไทย: บทบาทสมมติ.” *วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ*, ฉ. 3: 247.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2551). 19 วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *รายงานการศึกษาไทย พ.ศ.2561 (Education in Thailand 2018)*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

ความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ
ของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
Nursing Student Expectations and Perceived on the Quality
of Nursing Laboratory Services, Faculty of Nursing,
Kasem Bundit University

ซาเดียญ์ ลีอ่ำ¹ รังสรรค์ ประเสริฐศรี² อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ³ โชติวัฒน์ ไชยวรรณ⁴
Sadia lee-um¹ Rangsan Prasertsri² Orapin Piyasakulkiat³ Chotiawat Chaiwan⁴
¹⁻³หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
¹⁻³Master of Public Administration Program Kasem Bundit University
¹E-mail: sadiaonwan@gmail.com

Received : March13, 2024; Revised : September12, 2024; Accepted : September26, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังและการรับรู้ตามความเป็นจริง
ของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการให้บริการของห้องปฏิบัติการ
พยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษา
พยาบาล ชั้นปีที่ 1 - 4 จำนวน 182 คน เป็นการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการ
ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลศาสตร์มีความคาดหวังเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ
ของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้าน
การให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ ด้านความเป็นรูปธรรม
ของการบริการหรือรูปลักษณ์ และด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ตามลำดับ แต่การรับรู้จริงของนักศึกษา
พยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น
รายด้าน พบว่า ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ รองลงมา คือด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้าน
ความเป็นรูปธรรมของการบริการหรือรูปลักษณ์ ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ และด้าน
ความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ ตามลำดับ จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความคาดหวังมีความแตกต่างกับ
การรับรู้จริงทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล
พบว่า 1) ควรเพิ่มจำนวนวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย รองรับจำนวนนักศึกษาที่เพิ่มขึ้น 2)
การจัดวางอุปกรณ์ยังไม่เป็นหมวดหมู่ 3) เจ้าหน้าที่ควรมีการแนะนำข้อมูลการใช้อุปกรณ์ได้อย่างถูกต้อง
และ 4) การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของห้องปฏิบัติการให้ทั่วถึงทั้งองค์การ ทั้งทางออนไลน์และ
ออฟไลน์ ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาล

ศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ได้แก่ 1) วางแผนการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ล่วงหน้า 2) จัดวางวัสดุอุปกรณ์ตามหมวดหมู่ 3) ติดป้ายบอกขั้นตอนการใช้งานอุปกรณ์ประเภทหุ่นต่างๆให้ชัดเจนพร้อมรายละเอียดของการใช้อุปกรณ์อย่างถูกต้อง และ 4) เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้บริการห้องปฏิบัติการพยาบาลทั้งทางออนไลน์และออฟไลน์ ได้แก่ การสร้างกลุ่มไลน์ การติดประกาศข่าวสารประชาสัมพันธ์ไว้ตามจุดต่าง ๆ ของห้องปฏิบัติการพยาบาล เพื่อความสมบูรณ์ ครบถ้วน และสามารถพัฒนาเป็นศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ในยุควิถีปฏิบัติใหม่ได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ความคาดหวัง; การรับรู้การให้บริการ; คุณภาพการให้บริการ; ห้องปฏิบัติการพยาบาล; นักศึกษาพยาบาล

Abstract

This research aimed to study : 1. The level of expectation and perceived of nursing students on quality of service of nursing laboratory and to study the problem and obstacle in the service of nursing laboratory. The sample were 182 all student of 4 years. The data collection was used of questionnaire. The statistics analysis were frequency, percentage, mean, Standard Deviation. Data was analyzed to test hypothesis by using a t-test to compare the expectation and perceived.

The result show that : Overall nursing students' expectations of the quality of the services were at the highest level As each aspect from the top down were, the most Responsiveness, next Assurance., Empathy, Tangible, and the last was Reliability, respectively. But the overall perceived of the nursing students on the quality of the nursing laboratory services were at a high level . Considered at each topic, it was found Assurance, Responsiveness , Tangible , Empathy and Reliability , respectively. The comparison between the expectation and perceived of the nursing students, was found that Different by statistical significance at the .05

For the problems obstacle and guidelines for improving the quality of nursing laboratory service. Firstly, The amount of modern equipment and tools should be increased according to the number of students. 2) Layout of equipment should be properly categorized. 3) The nursing laboratory personnel should properly provide information. 4) The publicity of laboratory information, both online and offline as well as the group line. Thus, completely integrated, and capable of developing as a sustainable learning resource center in practice.

Keywords : Expectation; Perceived; Quality service; Nursing laboratory; Nursing students

บทนำ

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตเปิดการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2557 (คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 2558) และหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ได้รับการรับรองจากสภาการพยาบาลจนถึงปัจจุบัน (สภาการพยาบาล, [ออนไลน์], 2565) คณะพยาบาลศาสตร์นี้มีสถานที่แห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาวิชาพยาบาล

นั่นคือ ห้องปฏิบัติการพยาบาล เป็นสถานที่สำหรับนักศึกษาฝึกปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์จำลอง ก่อนการฝึกปฏิบัติจริงในสถานพยาบาลและในชุมชน (สภาการพยาบาล, 2563) เป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ตรงให้แก่นักศึกษาเมื่อผ่านการเรียนรายวิชาที่สอนภาคทฤษฎีการพยาบาลมาแล้ว เพื่อมาฝึกทักษะการปฏิบัติโดยนักศึกษาจะนำความรู้ภาคทฤษฎีที่เรียนมาฝึกการเรียนรู้ในห้องปฏิบัติการพยาบาลให้เกิดความชำนาญและนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง ดังนั้น การสร้างเสริมประสบการณ์แบบจำลองสถานการณ์จริง จึงเป็นการฝึกทักษะให้นักศึกษาปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยได้อย่างถูกต้อง (สุระพรรณ พนมฤทธิ์, สัมภาษณ์, 2566) ห้องปฏิบัติการพยาบาลจึงเป็นแหล่งเรียนรู้และฝึกทักษะการปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานโดยใช้ห้องปฏิบัติการพยาบาลต่างๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจทักษะพื้นฐานก่อนที่จะได้เรียนรู้ในสถานการณ์จริง ซึ่งเป็นห้องจำลองหอผู้ป่วยที่มีทั้งหุ่น เตียนผู้ป่วย เครื่องมือ วัสดุ/อุปกรณ์และครุภัณฑ์ต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับใช้ในการเรียนวิชาปฏิบัติการพยาบาล และวิชาทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ โดยนักศึกษาจะได้เรียนรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยเริ่มตั้งแต่ การดูแลสุขวิทยาส่วนบุคคลของผู้ป่วยหรือทำความเข้าใจร่างกาย การทำความสะอาดเตียงนอนหรือสิ่งแวดล้อม การวัดสัญญาณชีพ การให้ยาด้วยวิธีทางต่างๆ และการปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะอย่าง ได้แก่ การสวนปัสสาวะ การใส่สายยางให้อาหาร การทำแผล การดูแลให้ออกซิเจนหรือการดูดเสมหะ เป็นต้น เพื่อให้การเรียนรู้สู่การลงมือปฏิบัติของห้องปฏิบัติการพยาบาลมีประสิทธิภาพตามข้อบังคับสภาการพยาบาล ว่าด้วยหลักเกณฑ์การรับรองสถาบันการศึกษา วิชาการพยาบาล และการผดุงครรภ์ พ.ศ.2562 อย่างไรก็ตามคุณภาพการให้บริการจะเป็นเช่นไรนั้นขึ้นอยู่กับคนที่ผู้มารับบริการรับรู้ต่อบริการที่ได้รับตรงตามความคาดหวังไว้หรือไม่ Parasuraman (1988 อ้างถึงใน มนัสชญา โรมินทร์, 2561) ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานให้บริการในห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต จึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เพื่อนำผลการศึกษาไปปรับปรุงพัฒนาระบบการให้บริการให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาล เปรียบเทียบกับคุณภาพการให้บริการที่รับรู้ได้จริงของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

สมมติฐานของการวิจัย

1. ความคาดหวังด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการหรือรูปลักษณ์ (Tangible) ที่แตกต่างกันของนักศึกษาพยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มีการรับรู้จริงที่แตกต่างกัน
2. ความคาดหวังด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ (Reliability) ที่แตกต่างกันของนักศึกษาพยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มีการรับรู้จริงที่แตกต่างกัน

3. ความคาดหวังด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ (Responsiveness) ที่แตกต่างกันของนักศึกษาพยาบาล ต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มีการรับรู้จริงที่แตกต่างกัน

4. ความคาดหวังด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ (Assurance) ที่แตกต่างกันของนักศึกษาพยาบาล ต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มีการรับรู้จริงที่แตกต่างกัน

5. ความคาดหวังด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ (Empathy) ที่แตกต่างกันของนักศึกษาพยาบาล ต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มีการรับรู้จริงที่แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาล เปรียบเทียบกับคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

2. ได้ทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

3. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการให้บริการของคณะพยาบาลศาสตร์ต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวังต่อบริการของ Parasuraman, Zeithaml and Berry (1993 อ้างถึงใน ชลลดา มงคลวนิช และ รัตนภรณ์ ขาติวงศ์, 2560)

ความคาดหวัง 2 ระดับ ที่ลูกค้าใช้เป็นมาตรฐานการเปรียบเทียบเพื่อประเมินคุณภาพบริการ ได้แก่

1. บริการที่ต้องการ (Desired Service) คือระดับบริการที่ลูกค้าเชื่อว่าผู้ให้บริการควรจะทำ และสามารถทำได้

2. บริการที่เพียงพอ (Adequate Service) คือ ระดับบริการต่ำที่สุดที่ลูกค้าจะยอมรับได้ ดังนั้น ช่วงต่างระหว่างบริการที่ต้องการและบริการที่เพียงพอจะเรียกว่า “เขตของความอดทน (Zone of Tolerance)” ซึ่งใช้แทนระดับบริการที่ลูกค้าคิดว่าพอใช้ได้ ดังนั้นความแตกต่างในระหว่าง 2 ระดับนี้จะ เป็นช่วงที่ลูกค้าพิจารณาว่า น่าพอใจหรือพอทนได้ (Tolerance)

เครื่องมือในการประเมินคุณภาพบริการที่ เรียกว่า “SERVQUAL” สามารถนำไปวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในการประเมินคุณภาพบริการให้เหลือเพียง 5 ด้าน โดยได้รับความนิยมนอย่างแพร่หลายในองค์กรบริการ (สมวงศ์ พงศ์สภาพร 2550, น.75) ได้แก่

มิติที่ 1 ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles) หมายถึง การบริการควรมีความเป็นรูปธรรม สามารถจับต้องได้ มีลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏให้เห็นถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่ สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ เครื่องมือ เอกสารที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารและสัญลักษณ์รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ทำให้ผู้มารับบริการรู้สึกว่าการได้รับการดูแล ห่วงใย

มิติที่ 2 ความเชื่อถือไว้วางใจได้ (Reliability) หมายถึง ความสามารถในการให้บริการตรงกับสัญญาที่ให้ไว้กับผู้มารับบริการ การบริการที่ให้ทุกครั้งจะต้องมีความถูกต้อง เหมาะสมและได้ผลเช่นเดิมใน

ทุกจุดของบริการ ความสม่ำเสมอจะทำให้ผู้มารับบริการรู้สึกว่าการที่ได้รับ นั้นมีความน่าเชื่อถือ สามารถให้ความไว้วางใจได้

มิติที่ 3 การตอบสนองต่อผู้มารับบริการ (Responsiveness) หมายถึง ความพร้อมและความเต็มใจที่จะให้บริการอย่างเต็มความสามารถของพนักงาน โดยสามารถตอบสนองความต้องการของผู้มารับบริการได้อย่างทันท่วงที ผู้มารับบริการสามารถเข้ารับบริการได้ง่ายและได้รับความสะดวกจากการใช้บริการ รวมทั้งจะต้องกระจายการให้บริการไปอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว

มิติที่ 4 การให้ความมั่นใจแก่ผู้มารับบริการ (Assurance) หมายถึง ความสามารถในการสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับผู้มารับบริการ ผู้ให้บริการจะต้องแสดงถึงทักษะความรู้ ความสามารถในการให้บริการ และตอบสนองความต้องการของผู้มารับบริการด้วยความสุภาพ นุ่มนวล มีกิริยามารยาทที่ดี ใช้การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

มิติที่ 5 ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้มารับบริการ (Empathy) หมายถึง ความสามารถในการดูแลเอาใจใส่ผู้มารับบริการของพนักงานตามความต้องการที่แตกต่างกันของผู้มารับบริการแต่ละคน

GAP Model พัฒนาโดย Parasuraman et al (1985 อ้างถึงใน ภัทรพร สุวรรณพูล, 2562) โมเดลนี้จะชี้ให้เห็นถึงช่องว่าง (GAP) ที่ผู้ให้บริการจะต้องเติมเต็ม เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการด้านคุณภาพให้มีประสิทธิภาพสูงที่สุด โมเดลนี้มีช่องว่างด้วยกันทั้งหมด 5 ช่องว่าง (5 GAP) โดยผู้วิจัยเน้นการศึกษาในส่วนของ GAP ที่ 5 เกิดจากความคาดหวังในด้านบริการของลูกค้าเปรียบเทียบกับบริการที่ลูกค้าได้รับ ลูกค้าเกิดความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด ซึ่งการรับรู้ในการบริการลูกค้าสามารถรับรู้ได้ 2 ทาง ประกอบด้วย

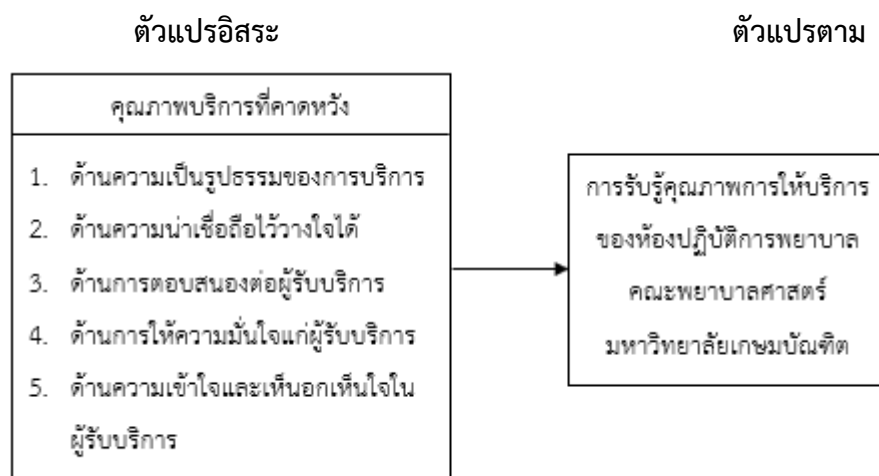
5.1 การรับรู้จากการสื่อสารทางผู้ให้บริการ

5.2 การรับรู้จากการสังเกตการบริการ

โดยความคาดหวังในการบริการของลูกค้าจะมีปัจจัยมาจาก 5 สิ่ง ได้แก่ 1. การบอกต่อแบบปากต่อปาก 2. ความต้องการส่วนบุคคล 3. ประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมา 4. การจัดการการรับรู้ในความคาดหวังของลูกค้า 5. การสื่อสารข้อมูลของผู้ให้บริการไปยังลูกค้า

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำเสนอในส่วนก่อนหน้า สามารถกำหนดกรอบแนวคิดได้ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้อาศัยกระบวนการเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจาก ตำรา หนังสือ วารสาร บทความ ผลงานวิจัย ข้อมูลบนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือนักศึกษาพยาบาลของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ปีการศึกษา 2566 จำนวน 333 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้จำนวน 182 คน จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองและปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1.เพศ 2.อายุ 3.ระดับชั้นปีที่ศึกษา 4.จำนวนครั้งที่มาใช้บริการห้องปฏิบัติการพยาบาล 5.สาเหตุในการใช้ห้องปฏิบัติการพยาบาล 6.วิชาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ห้องปฏิบัติการพยาบาล

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังและคุณภาพการให้บริการที่รับรู้จริงของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต รูปแบบของคำถามเป็นคำถามปลายปิดแบบเรียงลำดับ 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมในส่วนของความคาดหวังและคุณภาพการให้บริการที่รับรู้จริงของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ปัจจัยกำหนดคุณภาพการบริการ 5 ด้าน Parasuraman, Zeithaml and Berry (1993, อ้างถึงใน ชลลดา มงคลวนิช และ รัตนภรณ์ ชาติวงศ์, 2560) ประกอบด้วย 1.ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ 2.ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ 3.ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ 4. ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ และ 5. ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดจำนวน 25 ข้อโดยแบบสอบถามมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยแต่ละระดับมีความหมายดังนี้ ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 มีระดับทัศนคติเห็นด้วยมากที่สุด, 3.41 – 4.20 มีระดับทัศนคติเห็นด้วยมาก, 2.61 – 3.40 มีระดับทัศนคติเห็นด้วยปานกลาง, 1.81 – 2.60 มีระดับทัศนคติเห็นด้วยน้อย, 1.00-1.80 มีระดับทัศนคติเห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการที่คาดหวังของ Parasuraman, Zeithaml and Berry (1993, อ้างถึงใน ชลลดา มงคลวนิช และ รัตนภรณ์ ชาติวงศ์, 2560) ประกอบด้วย 1. ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ 2. ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ 3. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ 4. ด้านการให้ความมั่นใจในผู้รับบริการ และ 5. ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้รับบริการ

ตัวแปรตาม ได้แก่ การรับรู้คุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) เพื่ออธิบายข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความคาดหวังและการรับรู้จริงได้แก่ t-test

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ตารางที่ 1 แสดงการสรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล

(n=182)

ความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาล ต่อคุณภาพการให้บริการของ ห้องปฏิบัติการพยาบาล	ลำดับ ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1. ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ	4	4.56	.472	มากที่สุด
2. ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้	5	4.54	.545	มากที่สุด
3. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ	1	4.63	.481	มากที่สุด
4. ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ	2	4.62	.510	มากที่สุด
5. ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ	3	4.61	.539	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		4.59	.466	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = .466) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = .481) รองลงมาได้แก่ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = .510) ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ ($\bar{X}$ = 4.61, S.D. = .539) ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = .472) ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = .545)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้จริงของนักศึกษาพยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ตารางที่ 2 แสดงการสรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการรับรู้จริงของนักศึกษาพยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

การรับรู้จริงของนักศึกษาพยาบาล ต่อคุณภาพการให้บริการของ ห้องปฏิบัติการพยาบาล	ลำดับ ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1. ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ	3	4.05	.517	มาก
2. ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้	5	3.87	.615	มาก
3. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ	2	4.21	.577	มากที่สุด
4. ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ	1	4.24	.567	มากที่สุด
5. ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ	4	4.03	.612	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.08	.482	มาก

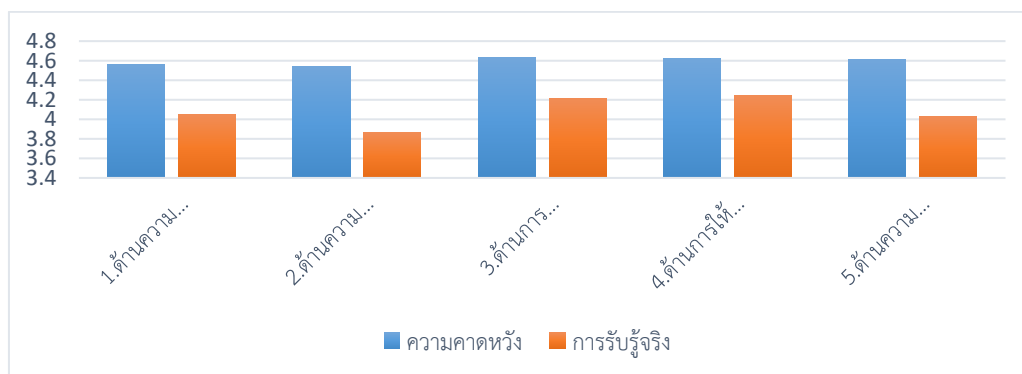

จากตารางที่ 2 พบว่าระดับความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.08, S.D. = .482) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = .567) รองลงมาได้แก่ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ($\bar{X}$ = 4.21, S.D. = .577) ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = .517) ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = .612) ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = .615)

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคาดหวังและการรับรู้จริงของนักศึกษาพยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ตารางที่ 3 เปรียบเทียบผลการศึกษาความคาดหวังและการรับรู้จริงของนักศึกษา พยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

คุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล	ความคาดหวัง		การรับรู้จริง		t-test dependent
	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	
1. ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ	4.56	.472	4.05	.517	11.641
2. ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้	4.54	.545	3.87	.615	12.288
3. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ	4.63	.481	4.21	.577	10.011
4. ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ	4.62	.510	4.24	.567	8.830
5. ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ	4.61	.539	4.03	.612	11.557
ค่าเฉลี่ยรวม	4.59	.466	4.08	.482	10.865

จากตารางที่ 3 พบว่าระดับความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ในภาพรวมมีความแตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ (ค่า t = 12.288) รองลงมาได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ (ค่า t = 11.641) ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ (ค่า t = 11.557) ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ (ค่า t = 10.011) ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ (ค่า t = 8.830)

ภาพประกอบที่ 2 เปรียบเทียบความคาดหวังและการรับรู้จริงของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

3. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

1. ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการหรือรูปลักษณะ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นว่าการจัดสถานที่มีความเหมาะสมสวยงาม แต่เนื่องจากมีนักศึกษาจำนวนมาก เวลาใช้บริการพร้อมกันทำให้สถานที่คับแคบ ควรจัดสรรห้องฝึกที่เหมาะสม รวมถึงการจัดเก็บอุปกรณ์ที่ยังไม่เป็นหมวดหมู่ ทำให้เกิดความล่าช้าในการค้นหาอุปกรณ์ ทำให้อุปกรณ์บางอย่างไม่ได้นำออกมาใช้งาน ควรมีป้ายบอกขั้นตอนการใช้บริการ กฎระเบียบ และการใช้อุปกรณ์ให้ชัดเจน

2. ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นว่า ปัญหาอุปกรณ์บางอย่างมีไม่เพียงพอต่อการใช้งาน เช่น ถุงมือยาง หุ่นสาธิต Set อุปกรณ์ ทำให้การฝึกไม่สมจริง ต้องการให้มีอุปกรณ์เพียงพอต่อการฝึกทั้งในเวลาและนอกเวลา ควรมีการบริหารทรัพยากรให้เหมาะสม

3. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นว่า เจ้าหน้าที่มีความรวดเร็วในการให้บริการ ต้องการให้ขยายเวลาการฝึกนอกเวลาในช่วงใกล้สอบ เจ้าหน้าที่จำนวนน้อยเมื่อมีผู้ใช้บริการมากในคราวเดียวกันทำให้ต้องรอนาน อีกทั้งการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆยังมีน้อย รวมถึงควรมีระบบจองห้องและยืมอุปกรณ์แบบออนไลน์

4. ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นว่า การให้บริการเป็นไปตามเวลาที่แจ้งไว้ แต่เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อย ทำให้บางครั้งการตรวจเช็คอุปกรณ์ต้องใช้เวลา ควรแจ้งปัญหาขัดข้องให้ผู้รับบริการรับทราบ ทางช่องทางออนไลน์

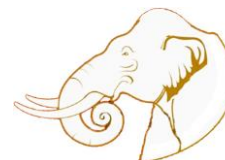
5. ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นว่า เจ้าหน้าที่มีความใส่ใจในการจัดเตรียมอุปกรณ์ ให้บริการได้รวดเร็ว และเห็นอกเห็นใจผู้รับบริการโดยมีความใส่ใจต่อความต้องการพิเศษของผู้รับบริการ เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นในการช่วยเหลือและหาทางแก้ปัญหาความขัดข้อง

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการเปรียบเทียบ การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยอธิบายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ศึกษาระดับความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาล เปรียบเทียบกับคุณภาพการให้บริการที่รับรู้ได้จริงของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต อภิปรายผลการศึกษา โดยเฉพาะในการทดสอบสมมติฐาน พบว่าระดับความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ในภาพรวมมีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ (ค่า $t = 12.288$) รองลงมาได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ (ค่า $t = 11.641$) ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ (ค่า $t = 11.557$) ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ (ค่า $t = 10.011$) ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ (ค่า $t = 8.830$) ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 ความคาดหวังด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการหรือรูปลักษณะ ที่แตกต่างกันของนักศึกษาพยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มีการรับรู้จริงที่แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความคาดหวังและความรับรู้จริงด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการหรือรูปลักษณะ (Tangible) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า $t = 11.641$ และค่า $P\text{-value} = .000$ ซึ่งค่า $P\text{-value}$ มีค่าน้อยกว่าค่า

.05) แสดงให้เห็นว่าความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาล เกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต แตกต่างจากการรับรู้จริง ทั้งนี้เนื่องจาก ในช่วงเวลาของการสำรวจมีการใช้พื้นที่จำกัดอยู่เพียงชั้น 10 ของคณะพยาบาลศาสตร์ยังไม่ขยายห้องเรียนไปที่ชั้น 12 จึงมีการฝึกปฏิบัติตามตารางเรียนและการฝึกนอกเวลาโดยแบ่งพื้นที่ใช้ร่วมกัน รวมถึงจำนวนนักศึกษาที่มีมากขึ้น ทำให้สถานที่คับแคบและแออัด ทั้งยังไม่มีป้ายประชาสัมพันธ์เท่าที่ควร จึงสรุปได้ว่า ความคาดหวังด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการหรือรูปลักษณะที่แตกต่างกันของนักศึกษาพยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มีการรับรู้จริงที่แตกต่างกัน จึงยอมรับในสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของชลดา มงคลวนิช และ รัตนาภรณ์ ชาติวงศ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง “ความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพการบริการของฝ่ายต้อนรับส่วนหน้าในโรงแรม 5 ดาว” ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมีการรับรู้คุณภาพการบริการของฝ่ายต้อนรับส่วนหน้าในโรงแรม 5 ดาว ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการอยู่ในระดับสูง

สมมติฐานที่ 2 ความคาดหวังด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ ที่แตกต่างกันของนักศึกษาพยาบาล ต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มีการรับรู้จริงที่แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าความคาดหวังและความรับรู้จริงด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า $t = 12.288$ และค่า $P\text{-value} = .000$ ซึ่งค่า $P\text{-value}$ มีค่าน้อยกว่า .05) แสดงให้เห็นว่าความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาล เกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต แตกต่างจากการรับรู้จริง ทั้งนี้เนื่องจาก ทางห้องปฏิบัติการพยาบาล พยายามจัดวางระบบบริการให้มีความถูกต้องและมีคุณภาพสม่ำเสมอ และพยายามพัฒนาระบบสารสนเทศของห้องปฏิบัติการพยาบาลเพื่อให้เกิดความสะดวก และวางระบบบริหารการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เพื่อให้พอเพียงต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานของสภาการพยาบาล แต่ยังไม่เป็นไปตามความคาดหวังของผู้รับบริการ ทั้งจากความแปรปรวนของเครื่องมืออุปกรณ์ เทคโนโลยี และจากตัวผู้ให้บริการ จึงสรุปได้ว่า ความคาดหวังด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ ที่แตกต่างกันของนักศึกษาพยาบาล ต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มีการรับรู้จริงที่แตกต่างกัน จึงยอมรับในสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของชลดา มงคลวนิช และ รัตนาภรณ์ ชาติวงศ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง “ความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพการบริการของฝ่ายต้อนรับส่วนหน้าในโรงแรม 5 ดาว” ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมีการรับรู้คุณภาพการบริการของฝ่ายต้อนรับส่วนหน้าในโรงแรม 5 ดาว ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการอยู่ในระดับสูง

สมมติฐานที่ 3 ความคาดหวังด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ (Responsiveness) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มีการรับรู้จริงที่แตกต่างกันผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าความคาดหวังและความรับรู้จริงด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ (Responsiveness) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า $t = 10.011$ และค่า $P\text{-value} = .000$ ซึ่งค่า $P\text{-value}$ มีค่าน้อยกว่า .05) แสดงให้เห็นว่าความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาล เกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต แตกต่างจากการรับรู้จริง ทั้งนี้เนื่องจาก บางช่วงเวลามีผู้มารับบริการจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถตอบสนองต่อผู้รับบริการทุกคนได้อย่างทั่วถึง และจากระบบขั้นตอนการเข้ารับบริการที่ยังไม่สมบูรณ์แบบ จึงสรุปได้ว่า ความคาดหวังด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ (Responsiveness) ที่แตกต่างกันของนักศึกษาพยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของ

ห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มีการรับรู้จริงที่แตกต่างกัน จึงยอมรับในสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของชลดา มงคลวนิช และ รัตนาภรณ์ ชาติวงศ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง “ความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพการบริการของฝ่ายต้อนรับส่วนหน้าในโรงแรม 5 ดาว” ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมีการรับรู้คุณภาพการบริการของฝ่ายต้อนรับส่วนหน้าในโรงแรม 5 ดาว ด้านการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการอยู่ในระดับสูง

สมมติฐานที่ 4 ความคาดหวังด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ที่แตกต่างกันของนักศึกษาพยาบาล ต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มีการรับรู้จริงที่แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าความคาดหวังและความรับรู้จริงด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า $t = 8.830$ และค่า $P\text{-value} = .000$ ซึ่งค่า $P\text{-value}$ มีค่าน้อยกว่า .05) แสดงให้เห็นว่าความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต แตกต่างจากการรับรู้จริง พบว่านักศึกษาที่มีความคาดหวังและการรับรู้จริงด้านนี้อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก เริ่มมีการจัดวางอุปกรณ์อย่างเป็นหมวดหมู่ พัฒนาการจัดทำบัญชีอุปกรณ์ พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการยืม-คืนอุปกรณ์ และการจองห้องเรียน ซึ่งเป็นการพัฒนาจากการเขียนมาสู่การ Scan QR Code ทำให้เกิดความสะดวกมากขึ้น จึงสรุปได้ว่า ความคาดหวังด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ที่แตกต่างกันของนักศึกษาพยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มีการรับรู้จริงที่แตกต่างกัน จึงยอมรับในสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของชลดา มงคลวนิช และ รัตนาภรณ์ ชาติวงศ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง “ความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพการบริการของฝ่ายต้อนรับส่วนหน้าในโรงแรม 5 ดาว” ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมีการรับรู้คุณภาพการบริการของฝ่ายต้อนรับส่วนหน้าในโรงแรม 5 ดาว ด้านการให้ความเชื่อมั่นในการบริการอยู่ในระดับสูง

สมมติฐานที่ 5 ความคาดหวังด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ ที่แตกต่างกันของนักศึกษาพยาบาล ต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มีการรับรู้จริงที่แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าความคาดหวังและความรับรู้จริงด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า $t = 11.557$ และค่า $P\text{-value} = .000$ ซึ่งค่า $P\text{-value}$ มีค่าน้อยกว่า .05) แสดงให้เห็นว่าความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต แตกต่างจากการรับรู้จริง ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงเวลาที่ทำการสำรวจนั้นเป็นช่วงใกล้สอบและมีนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ต้องการมาฝึกนอกเวลาเป็นจำนวนมาก มีการร้องขอให้เปิดบริการนอกเวลาเพิ่มขึ้น จึงสรุปได้ว่า ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ (Empathy) ที่แตกต่างกันของนักศึกษาพยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มีการรับรู้จริงที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของชลดา มงคลวนิช และ รัตนาภรณ์ ชาติวงศ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง “ความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพการบริการของฝ่ายต้อนรับส่วนหน้าในโรงแรม 5 ดาว” ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมีการรับรู้คุณภาพการบริการของฝ่ายต้อนรับส่วนหน้าในโรงแรม 5 ดาว ด้านความเอาใจใส่ในการบริการอยู่ในระดับสูง

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพประกอบที่ 3 องค์ความรู้เกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล

คุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาลตามความคาดหวังของผู้รับบริการ ควรมีขนาดของพื้นที่ต้องสอดคล้องกับจำนวนผู้รับบริการ วัสดุอุปกรณ์ต้องเป็นระเบียบและเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน การให้บริการต้องทั่วถึงและเป็นระบบ มีการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการยืม-คืนอุปกรณ์ที่สมบูรณ์ การคำนึงถึงระยะเวลาในการให้บริการที่เหมาะสม และการจัดทำบัญชีอุปกรณ์และการจัดวางอย่างเป็นหมวดหมู่

สรุปผลการวิจัย

1. ความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตในภาพรวมมีความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .466
2. การรับรู้จริงของนักศึกษาพยาบาลต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ในภาพรวมมีการรับรู้จริงอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .482
3. เปรียบเทียบความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ในภาพรวมมีความแตกต่างกันทุกด้าน
4. ปัญหาและอุปสรรคของการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต พบว่า ควรเพิ่มจำนวนวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยรองรับจำนวนนักศึกษาที่เพิ่มขึ้น รวมถึงการจัดวางอุปกรณ์ยังไม่เป็นหมวดหมู่ อีกทั้ง ควรมีป้ายการแนะนำข้อมูลการใช้

อุปกรณ์ได้อย่างถูกต้องและควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของห้องปฏิบัติการพยาบาลให้ทั่วถึงทั้ง
องค์การ ทั้งทางออนไลน์และออฟไลน์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

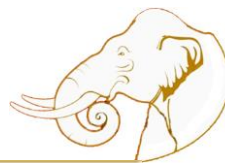
จากการศึกษาในครั้งนี้ได้ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับคุณภาพการ
ให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการหรือรูปลักษณะ (Tangible) เนื่องจากนักศึกษามีการรับรู้
ประเด็นเรื่องการมีอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยและมีความเพียงพอในการให้บริการน้อยที่สุด
จึงเสนอว่าควรมีการสำรวจอุปกรณ์ที่ชำรุดและรับซ่อมและจัดซื้อเพื่อให้เพียงพอต่อจำนวนนักศึกษา อีกทั้ง
ประเด็นสถานที่ให้บริการนั้นพบว่าเมื่อนักศึกษาจำนวนมากขึ้นทำให้สถานที่คับแคบ แออัด และหากมี
การเรียนในห้องเดียวกันหลายกลุ่ม ทำให้เกิดเสียงรบกวนได้ เสนอให้มีการบริหารจัดการการเรียนการสอน
ที่ใช้สถานที่อย่างคุ้มค่าและเป็นสัดส่วน และจัดให้มีห้อง Supply Room สำหรับจัดอุปกรณ์โดยเฉพาะ จะ
ทำให้สถานที่ดูกว้างขวางขึ้นและเป็นสัดส่วนมากขึ้น รวมถึงประเด็นเรื่องการมีป้ายประชาสัมพันธ์ขั้นตอน
การขอรับบริการ ควรใช้ข้อความสื่อสารที่เข้าใจง่าย ขั้นตอนไม่ยุ่งยากซับซ้อน เพื่อแสดงไว้ในพื้นที่ให้บริการ

2. ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ (Reliability)) เนื่องจากนักศึกษามีการรับรู้ประเด็นเรื่องการมี
อุปกรณ์เพียงพอในการใช้ฝึกปฏิบัติน้อยที่สุด จึงเสนอว่าควรมีการจัดแผนการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ
ต่อจำนวนนักศึกษา โดยใช้ตารางเรียน Master Plan ในการวางแผนการซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ โดย
จัดซื้อล่วงหน้าอย่างน้อย 1 ถึง 3 เดือน อีกทั้งควรตรวจสอบอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพดีพร้อมใช้งานเสมอ โดย
ทำบัญชีคุมทรัพย์สิน และมีการบันทึกสถิติการยืม-คืนอุปกรณ์เพื่อจะได้ทราบว่าอุปกรณ์ใดใช้บ่อย และเกิด
ความคุ้มค่าต่อการใช้งานโดยคิดค่าเสื่อมราคา เพื่อจะได้ซื้ออุปกรณ์ใหม่ที่พร้อมใช้อยู่เสมอ รวมถึงจัดจ้าง
พนักงานเพิ่มจำนวน 1 อัตรา เนื่องจากปัจจุบันมีเจ้าหน้าที่มีเพียง 2 คน แต่นักศึกษามีจำนวนเพิ่มมากขึ้น
และมีการขยายพื้นที่ไปยังชั้น12 ทำให้ในเวลาเร่งด่วนนั้น การดูแลอาจไม่ทั่วถึง

3. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ (Responsiveness) เนื่องจากนักศึกษามีการรับรู้ประเด็น
เรื่องมีการแนะนำข้อมูลการใช้อุปกรณ์ได้อย่างถูกต้องน้อยที่สุด จึงเสนอว่าควรมีคู่มือการใช้งาน หรือคิวอาร์
โค้ดแสดกนเพื่อดูวิธีการใช้อุปกรณ์ได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งเพื่อให้เกิดการบริการที่รวดเร็วและเป็นไปอย่างมี
ระเบียบควรจัดระบบที่รองรับการให้บริการที่รวดเร็วมากขึ้น เช่นระบบการยืม-คืนวัสดุอุปกรณ์แบบ
ออนไลน์ ยืมจากภายนอกโดยไม่ต้องเสียเวลามากรอกแบบฟอร์มที่ห้องปฏิบัติการพยาบาล และทำให้เกิด
ความรวดเร็วในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ รวมถึงควรมีระบบการจองห้องเรียนออนไลน์เพื่อตรวจสอบห้อง
ว่าง และป้องกันการจองห้องเรียนซ้ำซ้อน

4. ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ (Assurance) เนื่องจากนักศึกษามีการรับรู้ประเด็นการจัด
วางอุปกรณ์อย่างเป็นหมวดหมู่ น้อยที่สุด จึงเสนอว่าควรมีการจัดทำบัญชีวัสดุอุปกรณ์แบบมีภาพประกอบ
แยกตามสาขาวิชาการพยาบาล เพื่อให้ง่ายต่อการจัดเก็บอุปกรณ์เป็นหมวดหมู่ และสะดวกรวดเร็วต่อการ
จัดเตรียมอุปกรณ์ให้ตรงกับสาขาวิชาที่มีการเรียนการสอน

5. ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ (Empathy) เนื่องจากนักศึกษามีการรับรู้ประเด็นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ทราบอย่างทั่วถึง ทั้งทางออนไลน์และออฟไลน์น้อยที่สุด จึงเสนอให้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่างๆผ่านทางกลุ่มไลน์ห้องปฏิบัติการพยาบาล เพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารได้รวดเร็วและทั่วถึงมากขึ้น อีกทั้งเจ้าหน้าที่ควรสอบถามความพึงพอใจในการใช้อุปกรณ์และสถานที่ โดยมีการทำแบบประเมินความพึงพอใจทุก 6 เดือน

ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งต่อไป

จากการวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังและการรับรู้จริงของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เพื่อให้เกิดผลดียิ่งขึ้น จึงขอเสนอแนะให้มีการวิจัยในครั้งต่อไปเพิ่มเติม ดังนี้

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของห้องปฏิบัติการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2. ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพหรือเชิงผสมผสาน โดยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือใช้เครื่องมือในการวิจัย (แบบสอบถาม) ควบคู่กับการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับ ความเพียงพอของอุปกรณ์ การจัดสถานที่ในการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองความต้องการของนักศึกษา รวมถึงรูปแบบการจัดวัสดุ-อุปกรณ์ที่สะดวกต่อการใช้งาน เพื่อให้ให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข และกระตือรือร้นมาฝึกด้วยตนเองนอกเวลาเพิ่มความเชี่ยวชาญทางการพยาบาลมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คณะพยาบาลศาสตร์. (2558). *คู่มือคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- ชลลดา มงคลวนิช และรัตนภรณ์ ขาติวงศ์. (2560). *ความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพการบริการของฝ่ายต้อนรับส่วนหน้าในโรงแรม 5 ดาว*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยสยาม.
- ภัทรพร สุวรรณพูล. (2562). *การวิเคราะห์ช่องว่างคุณภาพการบริการ: กรณีศึกษา วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- มนัสชญ โรมินทร์. (2561). *คุณภาพบริการตามความคาดหวังและการรับรู้ของผู้มารับบริการที่แผนกส่งเสริมสุขภาพ โรงพยาบาลกระบี่นครินทร์ อินเตอร์เนชั่นแนล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สภาการพยาบาล. (2563). *คู่มือการรับรองสถาบันการศึกษา วิชาการพยาบาลและการผดุงครรภ์*. นนทบุรี: จุฑาทอง.
- สภาการพยาบาล. [ออนไลน์]. (2565). *รายชื่อสถาบันการศึกษาที่สภาการพยาบาลให้การรับรอง*. สืบค้นจาก <https://www.tnmc.or.th/news/35> สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2566
- สมวงศ์ พงศ์สถาพร. (2550). *เคล็ดลับการตลาดบริการ*. กรุงเทพฯ: พีซี พรินเทค.
- สุระพรรณ พนมฤทธิ์. (รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต), สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2566.

Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York : Harper and Row.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R
สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร
Public Participation to Community Based Solid Waste Management
Project with the 3R Concept in Phayathai District Area,
Bangkok Metropolitan Administration

อันซอรี รักวงศ์¹ ปกรณ์ ปรียากร² อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ³

Ansoree Rakwong¹ Pakorn Priyakorn² Orapin Piyasakulkiat³

^{1,3}หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

¹⁻³Master of Public Administration Program Kasem Bundit University

¹E-mail: bungleezalem@gmail.com

Received : March 13, 2024;

Revised : September 12, 2024;

Accepted : June 6, 2024

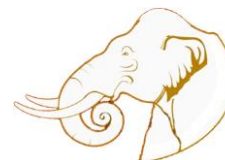
บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 2) ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชน และ 3) แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ประชาชนในชุมชนพื้นที่เขตพญาไท จำนวน 400 คน เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.966 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R ที่ส่งผลต่อการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร เป็นไปในทิศทางเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ

2) ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า การรณรงค์หรือประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนยังไม่ต่อเนื่องและจริงจัง ประชาชนบางส่วนยังไม่ให้ความร่วมมือในเรื่องการคัดแยกขยะเท่าที่ควร อีกทั้งทรัพยากร เช่น งบประมาณ บุคลากร รถเก็บขนขยะ และภาชนะที่ใช้รองรับและคัดแยกประเภทขยะที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อการจัดการขยะในชุมชน

3) แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการจัดการขยะให้กับประชาชน สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการคัดแยกและแปรรูปขยะให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งควรบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดการขยะในชุมชน และเพิ่มพื้นที่ส่วนกลางในการจัดกิจกรรมคัดแยกขยะ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน; ขยะมูลฝอย; การจัดการมูลฝอยโดยชุมชน

Abstract

This research aims to study: 1) The public participation factors with affecting to the community based solid waste management with the 3R concept in Phayathai District Area, Bangkok Metropolitan Administration, 2) The problems of public participation to community based solid waste management project and 3) The guideline to community based solid waste management project with the 3R concept in Phayathai District Area, Bangkok Metropolitan Administration. The participants in the study were people who live in Phayathai community area, totally 400 in numbers. The study used mixed methodologies of quantitative and qualitative research, which utilized the questionnaires to collect the data. The statistics used in this case were descriptive statistics analysis: frequency, percentage, mean, standard deviation and including assumption by Multiple Regression Analysis, and in-depth interview from 10 key informants to content analysis. The results of research found that:

1) The public participation factors have statistically significant influence at the level of .05 on the community based solid waste management with the 3R concept in Phayathai District Area, Bangkok Metropolitan Administration and the positive directions were the evaluation participation, performance participation, achievement participation and decision making participation, respectively.

2) The problems of public participation was public relations campaigns to raise awareness and understanding among the public are not continuous and serious. Some people still do not cooperate with waste separation as much as they should. In addition, resources such as budget, personnel, garbage collection trucks, and containers used to support and sort garbage are insufficient for waste management in the community.

3) The guidelines for improving public participation include : Bangkok Metropolitan Administration should have public relations to promote and in still a positive attitude towards waste management among the people, enhance knowledge and understanding for the public to sort and process waste for benefits, and manage resources and budget to be

sufficient for waste management in the community and increase common areas for waste separation activities.

Keywords: public participation; waste; Community based solid waste Management

บทนำ

การจัดการขยะมูลฝอยนับเป็นปัญหาที่สำคัญที่อยู่คู่กับสังคมไทยมานานและนับวันยังมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น สาเหตุเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการพัฒนาด้านเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ทำให้ลักษณะการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป ก่อให้เกิดการผลิตมูลฝอยและปริมาณของเหลือทิ้งเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งมูลฝอยจากภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตรและภาคครัวเรือน แม้จะมีการบริหารจัดการและการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับองค์ประกอบมูลฝอยที่เกิดขึ้น แต่ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนยังไม่มีทีท่าจะลดปริมาณลง จนกลายเป็นปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมเช่นทุกวันนี้

กรุงเทพมหานครได้จัดการขยะที่ปลายทางเป็นสำคัญ ทั้งการเก็บขยะไม่ให้ตกค้างและจัดการที่โรงคัดแยกขยะมูลฝอยทั้ง 3 แห่งหลัก (หนองแขม อ่อนนุช สายไหม) โดยในระยะยาวกรุงเทพมหานครมีเป้าหมายลดการจัดการแบบฝังกลบสู่การเปลี่ยนเป็นเชื้อเพลิงขยะ ปัจจุบันอยู่ระหว่างการก่อสร้างและผลักดันหลายแห่ง ซึ่งจัดการขยะที่ปลายทางเพียงอย่างเดียวไม่อาจรองรับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ได้ จากสถิติที่ผ่านมาในปี พ.ศ. 2565 กรุงเทพมหานครมีปริมาณขยะมูลฝอยประมาณ 12,890 ตัน/วัน ถือว่ามีปริมาณสูงสุดในรอบ 10 ปี (กรมควบคุมมลพิษ, 2566) ดังนั้น กรุงเทพมหานครจึงพยายามผลักดันนโยบายและโครงการต่าง ๆ ที่ต่อยอดการจัดการมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดตั้งแต่ต้นทาง ให้ประชาชนสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ สำนักงานเขตพญาไท ซึ่งเป็นเขตชั้นในจัดอยู่ในกลุ่มเขตกรุงเทพมหานครที่มีชุมชนค่อนข้างหนาแน่น โดยพยายามเร่งแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและรักษาสภาพแวดล้อมในพื้นที่ชุมชนมาโดยตลอด แต่ก็เป็นเพียงการแก้ไขปัญหามูลฝอยที่ปลายทางเท่านั้น การผลิตขยะมูลฝอยในชุมชนยังคงไม่ลดปริมาณลง จึงจำเป็นต้องยึดหลักแนวคิดที่เน้นการจัดการมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมุ่งให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการและร่วมแก้ไขปัญหามาเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนให้น่าอยู่และถูกสุขลักษณะในระยะยาวอย่างยั่งยืน จึงได้จัดทำโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในยุทธศาสตร์และแผนด้านต่าง ๆ ตลอดจนนโยบายของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนปัจจุบัน ในนโยบายการลดมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร เพื่อจัดการมูลฝอยอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและนโยบายสร้างต้นแบบการแยกขยะ ต่อยอดให้การแยกขยะระดับเขต สมบูรณ์ครบวงจร เพื่อบริการส่งเสริมให้เครือข่ายชุมชนร่วมกันคัดแยกขยะก่อนนำทิ้ง โดยใช้หลัก 3 R (Reduce ลดการใช้, Reuse นำกลับมาใช้ซ้ำ และ Recycle นำกลับมาใช้ใหม่) เป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะนำไปทิ้งให้เหลือน้อยที่สุด ลดปัญหาขยะตกค้าง ขยะล้นเมือง อีกทั้งมูลฝอยที่ถูกคัดแยกจะนำกลับมาใช้ประโยชน์และสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน รวมทั้งทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการลดปัญหาสถานะโลกร้อน รักษาสภาพสิ่งแวดล้อมให้กลับมาดีดังเดิม

จากความสำคัญของปัญหาและนโยบายการแก้ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชน ด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร” เพื่อต้องการทราบถึงแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง ปลุกฝังประชาชนในพื้นที่ให้มีการคัดแยกขยะ สร้างความตระหนักถึงปัญหาสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่จะส่งผลในอนาคต และสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางพัฒนาโครงการการจัดการขยะในชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพและพัฒนาพื้นที่ชุมชนในเขตพญาไทให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่ ประชาชนมีสภาพแวดล้อมและมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่งผลต่อการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ส่งผลต่อการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ส่งผลต่อการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่งผลต่อการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. ทราบถึงปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร
2. ทราบถึงปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

3. ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

4. สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนาโครงการจัดการขยะในชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพและพัฒนาพื้นที่ชุมชนในเขตพญาไท ให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่ ประชาชนมีสภาพแวดล้อมและมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

Cohen and Uphoff (1981) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมออกเป็น 4 มิติ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) โดยการกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญ จากนั้นเลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การตัดสินใจช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) องค์ประกอบของการดำเนินงานตามโครงการได้จากคำถามที่ว่าใครทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและทำประโยชน์โดยวิธีใด เช่น การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารงาน การประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ได้พิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่ม ทั้งผลประโยชน์ในทางบวกและทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต คือ ความเห็นชอบ ความชอบและความคาดหวัง ซึ่งจะมีอิทธิพลแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลได้

แนวคิดการจัดการมูลฝอยด้วยหลัก 3R

การลดการเกิดขยะมูลฝอย 3R เป็นวิธีการจัดการขยะมูลฝอยต้นทางโดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. การลดการใช้ (Reduce) Reduce โดยลดระดับการใช้ในปัจจุบันลงควบคุมปริมาณการใช้วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ให้อยู่ในสัดส่วนที่พอเหมาะ เพื่อทำให้เกิดการสูญเปล่าน้อยที่สุด เป็นการลดปริมาณขยะที่สร้างขึ้น

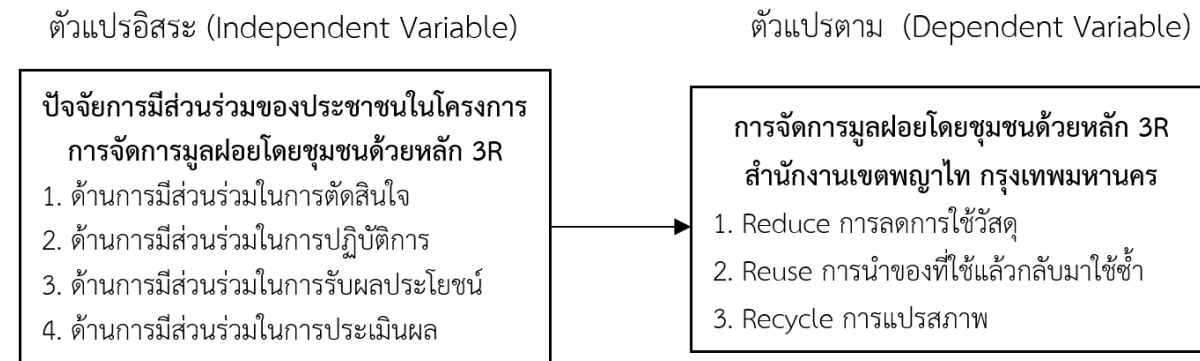
2. การใช้ซ้ำ (Reuse) โดยนำสิ่งของที่ใช้งานแล้วแต่ยังสามารถใช้งานได้ วนมาใช้ซ้ำอีกโดยไม่ผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงแทนการทิ้งไปเพื่อความคุ้มค่า

3. การแปรสภาพให้นำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เป็นการเปลี่ยนสิ่งที่เก่าและไร้ประโยชน์ให้เป็นสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ โดยการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนทิ้งเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ด้วยกรรมวิธีการแปรสภาพเพื่อเป็นสินค้าใหม่ ซึ่งนอกจากจะเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยแล้วยังเป็นการลดการใช้พลังงานและลดมลพิษที่เกิดกับสิ่งแวดล้อมอีกด้วย (สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร, 2558)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำเสนอในส่วนก่อนหน้า สามารถกำหนดกรอบแนวคิดได้ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ซึ่งประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนพื้นที่เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร จำนวน 65,096 คน และกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) กำหนดค่าระดับความคลาดเคลื่อนไว้ที่ร้อยละ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน และเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 คน และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ใช้เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) อาชีพ 5) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6) ประเภทขยะมูลฝอยในครัวเรือน และ 7) ลักษณะการเก็บและรวบรวมขยะมูลฝอย

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 4 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

2) การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการออกแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร และตัวแทนประชาชนในชุมชนพื้นที่เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Cohen and Uphoff, 1981)

ตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1. Reduce การลดการใช้วัสดุหรือผลิตภัณฑ์เพื่อลดปริมาณขยะที่สร้างขึ้น 2. Reuse การนำของที่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำแทนการทิ้งไปเพื่อความคุ้มค่า และ 3. Recycle การเปลี่ยนสิ่งที่เก่าและไร้ประโยชน์ให้เป็นสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์โดยการแปรรูป (สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร, 2558)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าสถิติพื้นฐานในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อพยากรณ์ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R และใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ในการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท โดยรวม

(n=400)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.72	.677	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	3.81	.631	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.70	.657	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.74	.729	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.74	.551	มาก

จากตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร โดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = .551) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = .631) รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = .729) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = .677) และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = .657) ตามลำดับ

1.2 การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนด้วยหลัก 3R (Reduce Reuse Recycle) สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนด้วยหลัก 3R (Reduce Reuse Recycle) สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร โดยรวม

(n=400)

การจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้าน Reduce การลดการใช้วัสดุหรือผลิตภัณฑ์เพื่อลดปริมาณขยะที่สร้างขึ้น	4.03	.770	มาก
2. ด้าน Reuse การนำของที่ใช้แล้ว กลับ มาใช้ซ้ำแทนการทิ้งไปเพื่อความคุ้มค่า	3.90	.734	มาก
3. ด้าน Recycle การเปลี่ยนสิ่งที่เก่าและไร้ประโยชน์ให้เป็นสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์โดยการแปรรูป	3.89	.690	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.94	.669	มาก

จากตารางที่ 2 การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = .669) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้าน Reduce การลดการใช้วัสดุหรือผลิตภัณฑ์เพื่อลดปริมาณขยะที่สร้างขึ้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .770) รองลงมาคือ ด้าน Reuse การนำของที่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำแทนการทิ้งไปเพื่อความคุ้มค่า ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = .734) และด้าน Recycle การเปลี่ยนสิ่งที่เก่าและไร้ประโยชน์ให้เป็นสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์โดยการแปรรูป ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .690) ตามลำดับ

1.3 ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R ที่ส่งผลต่อการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร
 ตารางที่ 3 ทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์การถดถอยเพื่อพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

การจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R	Unstandardized Coefficients	Standardized Coefficients	t	P-value
	B	Beta		
Constant	.053		.496	.620
ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน				
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	.170	.172	5.553	.000*
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	.225	.212	5.939	.000*
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	.200	.197	6.274	.000*
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	.442	.481	14.645	.000*

R = .887 R² = .786 Adjusted R² = .784 Std. Error of the Estimate = .31113

F Change = 363.475 Sig = .000

* Correlation is significant at the .05 level (2-tailed)

จากตารางที่ 3 เมื่อวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่า พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับระดับสูงมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น .887 และสามารถร่วมกันพยากรณ์การจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 78.6 จากด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (B = .442, t = 14.645, P-value = .000) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (B = .225, t = 5.939, P-value = .000) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (B = .200, t = 6.274, P-value = .000) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (B = .170, t = 5.553, P-value = .000) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์เท่ากับ $\pm .30$ โดยเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\hat{Y} = .053 + .442(X_4) + .225(X_2) + .200(X_3) + .170(X_1)$$

ให้ $\hat{Y}$ แทน การจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

X₁ แทน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

X₂ แทน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ

X₃ แทน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

X₄ แทน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1.4 ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า แม้ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนใน

โครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไทกรุงเทพมหานคร กล่าวคือ ในการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ทศนคติของประชาชน มองว่าหน่วยงานของรัฐไม่ได้ดำเนินการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย และขาดการรณรงค์หรือประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักให้กับประชาชนอย่างจริงจัง ประชาชนบางส่วนยังไม่ให้ความร่วมมือในเรื่องการคัดแยกขยะเท่าที่ควร อีกทั้งสถานประกอบการส่วนใหญ่ยังขาดจิตสำนึกและไม่มีวินัยในการทิ้งขยะ มีการลักลอบทิ้งขยะลงในพื้นที่สาธารณะ ภาชนะที่ใช้ในการจัดเก็บขยะยังไม่มิดชิด และภาชนะในการแยกประเภทของขยะยังมีไม่เพียงพอ รวมไปถึงการบริหารจัดการในการเก็บขยะยังไม่มีประสิทธิภาพอันเนื่องมาจากทรัพยากร เช่น รถขนขยะ บุคลากร และงบประมาณที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อการจัดเก็บขยะ

2. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการจัดการขยะให้กับประชาชนในพื้นที่ กรุงเทพมหานครควรเพิ่มพื้นที่ส่วนกลางในการจัดกิจกรรมคัดแยกขยะ และจัดหาภาชนะรองรับขยะให้เพียงพอต่อความต้องการ มีการส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนสนับสนุนแปรรูปขยะให้เกิดประโยชน์ โดยจัดเจ้าหน้าที่เข้าไปให้ความรู้และสาธิตวิธีทำแก่ประชาชน เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยที่ทางสำนักงานเขตต้องจัดเก็บ การพิจารณาอัตราการจัดเก็บขยะที่สอดคล้องและเหมาะสมเพื่อจูงใจในการจัดการขยะต้นทาง การบริหารจัดการทรัพยากรให้เพียงพอต่อการจัดการจัดเก็บขยะและควรดำเนินโครงการฯ อย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมและป้องกันมลพิษที่เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลจะเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลและเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยอธิบายตามประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่เขตพญาไทส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมของชุมชนในการรณรงค์และร่วมเก็บขยะมูลฝอยในชุมชน มีการคัดแยกประเภทขยะภายในชุมชน จัดตั้งถังแยกขยะตามสีและประเภท เพื่ออำนวยความสะดวกและทำลาย อีกทั้งยังร่วมกันเสียค่าบริการรักษา หรือค่าบริการการจัดเก็บขยะมูลฝอยในชุมชนแก่กรุงเทพมหานคร และได้มีการนำวัสดุเหลือใช้มาดัดแปลงไว้ใช้ในครัวเรือน รวมไปถึงการมีส่วนร่วมโครงการของชุมชนนำขยะมูลฝอยในครัวเรือนมาทำเป็นปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักจุลินทรีย์ชีวภาพ เพื่อลดรายจ่ายในการจัดซื้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์พารณ์ คำสุข (2563) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนซอยสองพระที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอย สำนักงานเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนซอยสองพระที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอย สำนักงานเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมาก

2. การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนด้วยหลัก 3R (Reduce Reuse Recycle) สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่เขตพญาไท มี

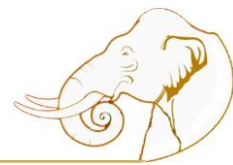
การลดการใช้วัสดุหรือผลิตภัณฑ์เพื่อลดปริมาณขยะที่สร้างขึ้น โดยเลือกไม่รับถุงพลาสติก เมื่อซื้อสินค้าจากร้านค้า/ร้านสะดวกซื้อ ใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าทดแทนถุงพลาสติก และเลือกใช้ปั่นโตหรือแก้วน้ำส่วนตัวแทนการใส่กล่องโฟมหรือแก้วพลาสติก อีกทั้งยังมีการนำของที่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำแทนการทิ้งไปเพื่อความคุ้มค่า มีการดูแลซ่อมแซมบำรุงอุปกรณ์ใช้งานหรือเฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ ให้ใช้งานได้ยาวนาน รวมถึงมีการเปลี่ยนสิ่งที่เก่าและไร้ประโยชน์ให้เป็นสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์โดยการแปรรูป เช่น คัดแยกวัสดุอูฐนิยมนำไปส่งให้หน่วยงานผลิตยาเทียมให้แก่ผู้พิการ หรือคัดแยกขยะประเภทเศษอาหาร เพื่อกลับมาใช้ประโยชน์ โดยการนำไปเป็นวัตถุดิบในการทำปุ๋ยหรือน้ำหมักจุลินทรีย์ชีวภาพ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิรัตน์ มานีพารักษ์ (2563) ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3R ของพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3R อยู่ในระดับมาก

3. ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R ที่ส่งผลต่อการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร โดยผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ยอมรับสมมติฐานทั้ง 4 ข้อ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่งผลต่อการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ($B = .170$, $t = 5.553$, $P\text{-value} = .000$) ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนให้ความสำคัญในการจัดการขยะมูลฝอย รวมถึงตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมชุมชน โดยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจัดตั้งโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจการให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ชุมชนเกี่ยวกับการคัดแยกขยะแต่ละประเภท และจัดกิจกรรมรณรงค์ใช้วัสดุจากธรรมชาติ เพื่อลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในชุมชน แสดงถึงการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและจัดการผลกระทบที่อาจเกิดจากปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และพรพนทิพย์ เพชรมาก (2551) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้น ๆ ซึ่งอาจจะดำเนินการโดยการเลือกตัวแทนเข้าไปเป็นกรรมการที่มีอำนาจการตัดสินใจ

สมมติฐานที่ 2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ส่งผลต่อการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ($B = .225$, $t = 5.939$, $P\text{-value} = .000$) ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมของชุมชนในการรณรงค์และร่วมเก็บขยะมูลฝอยในชุมชน มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะภายในชุมชนตามสีและประเภทของถังขยะ เพื่อง่ายต่อการจัดเก็บและทำลาย มีส่วนร่วมในการเสียค่าบริการรักษาหรือค่าบริการการจัดเก็บขยะมูลฝอยในชุมชนแก่กรุงเทพมหานคร ทั้งยังมีส่วนร่วมในการนำวัสดุเหลือใช้มาดัดแปลงไว้ใช้ในครัวเรือน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการนำขยะมูลฝอยในครัวเรือนมาทำเป็นปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักจุลินทรีย์ชีวภาพ ตามที่สำนักงานเขตได้ให้ความรู้และสาธิตในกิจกรรมของโครงการ สอดคล้องกับแนวทางสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2560) ได้กำหนดขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน 5 ระดับ ซึ่งเป็นรูปแบบที่หน่วยงานภาครัฐหลายแห่งยึดเป็นแนวทางดำเนินการ โดยระดับการร่วมปฏิบัติหรือความร่วมมือ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้แทนภาคสาธารณะเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจการดำเนินงานและกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีประชาชนเข้ามาเป็นกรรมการ เป็นต้น

สมมติฐานที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ส่งผลต่อการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ($B = .200$, $t = 6.274$, $P\text{-value} = .000$) ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

value = .000) ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะในครัวเรือน ช่วยในการรักษาสะอาดและรักษาสิ่งแวดล้อมไม่ให้เกิดมลพิษในชุมชน มีการนำขยะเหลือใช้มาดัดแปลงเป็นปุ๋ยหมัก มีการลดค่าใช้จ่ายจากการซื้อผลิตภัณฑ์แบบเดิม โดยนำบรรจุภัณฑ์เดิมกลับมาใช้เป็นบรรจุภัณฑ์ใหม่ (รีฟิล) มีการคัดแยกขยะและนำไปจำหน่ายแก่ร้านค้าต่าง ๆ ทำให้เกิดรายได้เพิ่ม อีกทั้งยังมีส่วนร่วมในการร่วมแรงร่วมใจกันจัดการขยะ ทำให้เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของสมาชิกในชุมชนอีกด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1981) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ได้พิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่ม ทั้งผลประโยชน์ในทางบวกและทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

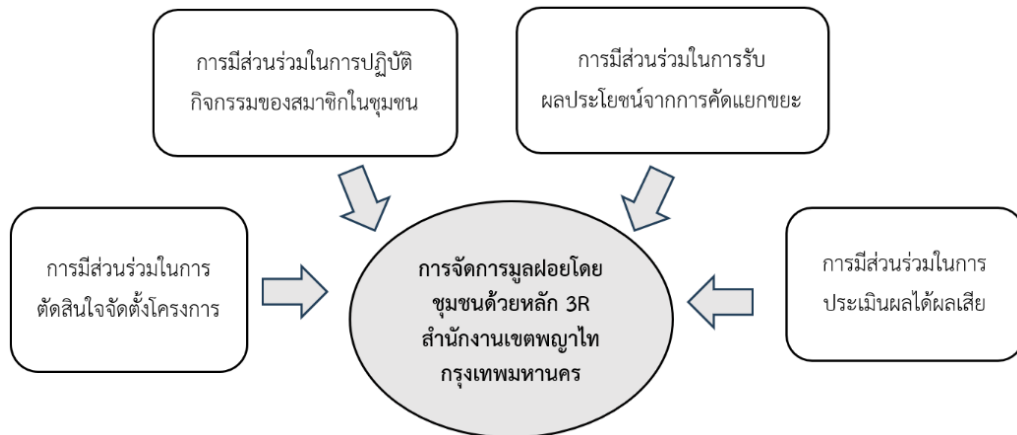
สมมติฐานที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่งผลต่อการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ($B = .442$, $t = 14.645$, $P\text{-value} = .000$) ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลได้ผลเสีย หลังจากมีการให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน มีส่วนร่วมในการประเมินผลรายรับในการจัดเก็บและทำลาย ซึ่งได้จากการขายขยะรีไซเคิลของแต่ละครัวเรือน มีส่วนร่วมในการประเมินผลโดยรวม หรือมีการเสนอแนะให้จัดทำโครงการต่าง ๆ เพิ่มเติมภายในชุมชนที่อยู่อาศัย มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน หลังจากมีการรณรงค์การจัดการมูลฝอยด้วยหลัก 3R ทั้งยังมีส่วนร่วมในการประเมินผลสภาพแวดล้อมรวมถึงทัศนียภาพ และสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชนร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ สนธยา เดชรัตนวิไชย (2550) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผล ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและประเมินผล เมื่องานในโครงการเสร็จสิ้นลง ร่วมในการดูแลรักษา ร่วมแก้ไขสิ่งบกพร่องและร่วมสรุปผลการดำเนินงาน เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

4. ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร พบว่า การรณรงค์หรือประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนยังไม่ต่อเนื่องและจริงจัง ยังมีประชาชนบางส่วนที่ยังไม่ให้ความร่วมมือในเรื่องการคัดแยกขยะเท่าที่ควร สถานประกอบการยังขาดจิตสำนึกและไม่มีวินัยในการทิ้งขยะ มีการลักลอบทิ้งขยะลงในที่หรือทางสาธารณะ อีกทั้งทรัพยากร เช่น งบประมาณ บุคลากร รถเก็บขนขยะ และภาชนะที่ใช้รองรับและคัดแยกประเภทขยะที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อการจัดการขยะในชุมชน

5. แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการจัดการขยะให้กับประชาชน ให้การสนับสนุนส่งเสริมการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการคัดแยกและแปรรูปขยะให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งควรบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดการขยะในชุมชน และเพิ่มพื้นที่ส่วนกลางในการจัดกิจกรรมคัดแยกขยะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤนาท ยืนยง และพิชานาถ เงินดีเจริญ (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลสำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการบริหารจัดการขยะให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลสำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ควรสร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะของประชาชนในชุมชน และการจัดทำสถานที่กำจัดขยะที่มีความเหมาะสมห่างไกลจากชุมชนและถูกหลักสุขาภิบาล

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

การจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ให้เกิดประสิทธิผลทั้ง 3 ด้าน ทั้งการ Reduce คือ การลดการใช้วัสดุหรือผลิตภัณฑ์เพื่อลดปริมาณขยะที่สร้างขึ้น การ Reuse เป็นการนำของที่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำแทนการทิ้งไปเพื่อความคุ้มค่า และการ Recycle เป็นการเปลี่ยนสิ่งที่เก่าและไร้ประโยชน์ให้เป็นสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์โดยการแปรสภาพนั้น เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจจัดตั้งโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน และเข้าร่วมประชุมเพื่อจัดกิจกรรมรณรงค์ใช้วัสดุจากธรรมชาติ เพื่อลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งยังมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมของสมาชิกในชุมชนในการร่วมเก็บขยะมูลฝอยและร่วมคัดแยกขยะภายในชุมชน โดยจัดตั้งถังแยกขยะตามสีและประเภท เพื่ออำนวยความสะดวกและทำลาย รวมถึงมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการคัดแยกขยะและนำไปจำหน่ายแก่ร้านค้าต่าง ๆ หรือการนำขยะเศษอาหารมาดัดแปลงเป็นปุ๋ยหมัก/น้ำหมักชีวภาพเพื่อใช้ประโยชน์ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งผลได้ผลเสียหลังจากมีการให้ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยในชุมชน ประเมินผลสภาพแวดล้อม รวมถึงทัศนียภาพและสุขอนามัยของประชาชนในชุมชน มีการประเมินผลโดยรวมและการเสนอแนะให้จัดทำโครงการต่าง ๆ เพิ่มเติมภายในชุมชนที่อยู่อาศัย ดังแสดงในภาพที่ 2

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับสูงมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น .887 และสามารถร่วมกันพยากรณ์การจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 78 จากด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($B = .442$, $t = 14.645$, $P\text{-value} = .000$) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($B = .225$, $t = 5.939$, $P\text{-value} = .000$) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($B = .200$, $t = 6.274$, $P\text{-value} = .000$) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($B = .170$, $t = 5.553$, $P\text{-value} = .000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์เท่ากับ $\pm .30$

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร พบว่า การรณรงค์หรือประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนยังไม่ต่อเนื่องและจริงจัง ประชาชนบางส่วนยังไม่ให้ความร่วมมือในเรื่องการคัดแยกขยะเท่าที่ควร รวมไปถึงการบริหารจัดการในการเก็บขยะยังไม่มีประสิทธิภาพอันเนื่องมาจากการทรัพยากร เช่น งบประมาณ บุคลากร รถเก็บขนขยะ และภาชนะที่ใช้รองรับและคัดแยกประเภทขยะที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อการจัดการขยะในชุมชน

3. แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ได้แก่ กรุงเทพมหานครควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการจัดการขยะให้กับประชาชน ให้การสนับสนุนส่งเสริมการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการคัดแยกและแปรรูปขยะให้เกิดประโยชน์ โดยจัดเจ้าหน้าที่เข้าไปให้ความรู้และสาธิตวิธีทำแก่ประชาชน เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยที่ทางสำนักงานเขตต้องจัดเก็บ และควรพิจารณาอัตราการจัดเก็บขยะให้สอดคล้องและเหมาะสมเพื่อจูงใจในการจัดการขยะต้นทาง รวมทั้งควรบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดการขยะในชุมชน และเพิ่มพื้นที่ส่วนกลางในการจัดกิจกรรมคัดแยกขยะ ตลอดจนควรดำเนินโครงการฯ อย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมและป้องกันมลพิษที่เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรให้สิทธิประชาชนได้มีส่วนในการเข้าถึงการตัดสินใจก่อนจะมีการวางแผนจัดโครงการต่าง ๆ โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาและระบุปัญหาที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไข เพื่อนำข้อมูลไปกำหนดรูปแบบของโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน รวมถึงควรประชาสัมพันธ์ รณรงค์สร้างความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอยและตระหนักในคุณค่าของการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนให้มากขึ้น

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการการดำเนินงานและจัดตั้งคณะกรรมการหรือผู้แทนชุมชนเพื่อติดตามความคืบหน้าของกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการจัดกิจกรรมที่สามารถเข้าร่วมได้ทุกเพศทุกวัย และทุกอาชีพ ตลอดจนจัดพื้นที่ให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมคัดแยกขยะด้วยตนเอง ผลักดันและส่งเสริมให้มีการสร้างแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน ในการเป็นศูนย์กลางการจัดการขยะของชุมชนแบบมีส่วนร่วม

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรส่งเสริมแนวคิดเพิ่มมูลค่าขยะเป็นเงินให้กับประชาชนและชุมชน มีการอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการคัดแยกและการเพิ่มมูลค่าจากขยะ โดยสามารถนำองค์ความรู้นั้นมาสร้างรายได้จากขยะให้แก่ตนเอง เช่น ส่งเสริมความรู้ด้านแปรรูปขยะรีไซเคิลมาดัดแปลงเพื่อใช้ประโยชน์หรือประดิษฐ์เป็นสินค้าเพื่อวางจำหน่ายได้ ส่งเสริมความรู้ในการจัดการเศษขยะอาหารในครัวเรือนเป็นปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ รวมถึงยึดหลักการพึ่งตนเองโดยมุ่งใช้ทรัพยากรในแต่ละชุมชนเป็นต้นทุนสำหรับกิจกรรมการจัดการขยะ เช่น ธนาคารขยะ การแปรรูปขยะเป็นพลังงานทดแทน ตลอดจนส่งเสริมชุมชนต้นแบบในการจัดการขยะ สร้างแรงจูงใจโดยการประกาศเกียรติคุณชุมชน

ต้นแบบในการคัดแยกขยะดีเด่นจากสำนักงานเขต เพื่อกระตุ้นพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้แทนภาคสาธารณะเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลได้ผลเสีย หลังจากมีการให้ความรู้และจัดกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน และมีส่วนร่วมในการประเมินผลโดยรวม เพื่อร่วมกันติดตาม แก้ไข ตรวจสอบ ประเมินผลความพึงพอใจของประชาชน และการเสนอแนะทางการจัดทำโครงการต่าง ๆ เพิ่มเติมภายในชุมชน รวมทั้งให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามามีส่วนประเมินผลและนำเสนอให้ประชาชนได้รู้ถึงผลกระทบของขยะมูลฝอยที่ทำลายสภาพแวดล้อม มีการทำแผนภูมิเพื่อแสดงผลในการดำเนินการต่าง ๆ ให้ทราบถึงที่มาทั้งก่อนและหลังการดำเนินการ ว่ามีส่วนใดที่มีการเปลี่ยนในทางที่ดีขึ้นภายในชุมชนและทำให้ชุมชนสวยงาม ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล จะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกที่ดีและเห็นคุณค่าของการจัดการขยะของชุมชน ไม่เกิดความรู้สึกในการเป็นภาระที่ต้องดำเนินการคัดแยกขยะ อันเป็นพื้นฐานของการสร้างทัศนคติที่ดีของการจัดการขยะ ที่จะส่งผลให้โครงการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนตลอดจนโครงการอื่น ๆ ในด้านสิ่งแวดล้อมของภาครัฐ ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างต่อเนื่อง และเกิดการพัฒนายั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยด้านอื่นที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการจัดการมูลฝอยโดยชุมชนด้วยหลัก 3R สำนักงานเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการจัดการมูลฝอยชุมชนกับสำนักงานเขตอื่นๆ ในกรุงเทพมหานคร เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาปัญหาและแนวทางแก้ไขนำไปสู่การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานครที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ฐิติรัตน์ มานิพารักษ์. (2563). “การบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3R ของพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครตะวันออก”. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 4(1), 157-170.
- ทิพย์พารณ์ คำสุข. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนซอยสองพระที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอยสำนักงานเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร. *การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต : กรุงเทพมหานคร.
- นฤนาท ยืนยง และพิชานาถ เงินดีเจริญ. (2565). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลสำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา”. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 12(2), 279-297.
- ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และพรณทิพย์ เพชรมาก. (2551). *การบริหารสังคม: ศาสตร์แห่งศตวรรษ เพื่อสังคมไทยและสังคมโลก*. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.
- สนธยา เดชรัตน์วิไชย. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปรัง อำเภอลือลา จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2560). *การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม : เทคนิควิธีและ การนำไปสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม.
- สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร. (2558). *แผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2558 - 2562*. กรุงเทพมหานคร : สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร.
- Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1981). *Rural Development Participation : Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. New York: Cornell University Press.

**แนวทางการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านกระบวนการวิศวกรรมสังคม
ในการดำเนินงานของโรงเรียนบ้านปราสาท หมู่ที่ 1 บ้านปราสาท ตำบลปราสาท
อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ**

**Guidelines for integrating local wisdom through the social
engineering process in the operations of Ban Prasat School,
Village No. 1, Ban Prasat, Prasat Subdistrict,
Huai Thap Than District. Sisaket Province**

ธัญพงศ์ สารรัตน์¹, คณิงชัย วิริยะสุนทร², ชำนาญ โสดา³, ชลธิชา โรจนแสง⁴, น้ำผึ้ง ท่าคอง⁵,
ชุตินา เมฆวัน⁶, ชนิตา ตันไพบูลย์⁷ เกลิมพล สวัสดิ์พงษ์⁸ และ เกริกกฤษณ์ โชคชัยรัชดา⁹
Thanyapong Sararat¹, Khaneangchai Viriyasoonthon², Chamnan Soda³,
Chonticha Rojanasang⁴, Nhumpung Thaklong⁵, Chutima Makhakun⁶,
Chanida Tonpaiboon⁷ Chalermpon Sawatpong⁸ and Kerkkrit Chokchairatchada⁹

¹⁻⁸คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ประเทศไทย

⁹สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ประเทศไทย

¹⁻⁸Faculty of Education and Human Development, Sisaket Rajabhat University, Thailand

⁹Isan Arts and Culture Research Institute, MahaSarakhm University, Thailand

¹thanyapong.s@sskru.ac.th, ²Khaneangchai_W@hotmail.com, ³Chamman.S@hotmail.com,

⁴Chonticha.R@hotmail.com, ⁵Nhumpungtha@gmail.com, ⁶Chumak_N@gmail.com, ⁷Chani.T@sskru.ac.th

⁸Chalermpon.S@hotmail.com and ⁹historypepe@gmail.com

Received : April 7, 2024;

Revised : July 28, 2024;

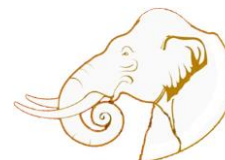
Accepted : August 9, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินงานของโรงเรียนบ้านปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ 3) ศึกษาแนวทางการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านกระบวนการวิศวกรรมสังคมในการดำเนินงานของโรงเรียนบ้านปราสาท หมู่ที่ 1 บ้านปราสาท ตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยคุณภาพทางวัฒนธรรม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลภาคสนาม โดยใช้วิธีการสำรวจเบื้องต้น การสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสำรวจ กลุ่มประชากรที่ใช้ ได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพภูมิปัญญาไทยทั่วไปและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ มีทั้งหมด 7 ด้าน คือ ด้านเกษตรกรรม ด้านหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านศาสนาและประเพณี

2) สภาพทั่วไปของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประกอบการเรียนการสอนที่โรงเรียนบ้านปราสาท มีทั้งด้านการบริหารจัดการ ด้านการเงิน การประชุมร่วมกันระหว่างครู คณะกรรมการ ผู้ปกครอง นักเรียน อันนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยตรงจากผู้รู้ในท้องถิ่น ให้นักเรียนมีทักษะในการทำงานเป็นหมู่คณะ ฝึกทักษะการคิด สื่อสาร ประสาน และพัฒนาสู่การเป็นนวัตกรรมชุมชน โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนที่สอดคล้องกับ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ดังกล่าวแล้ว

3) ในการบูรณาการภูมิปัญญาชุมชนสู่การเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านปราสาท ได้มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประกอบสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องเหมาะสมในแต่ละสาระวิชา การดำเนินการเรียนการสอนในแต่ละเรื่องจะมีสื่อการสอนประเภทสื่อทำมือ และภาพวาดระบายสี มีขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการ และขั้นวัดผลประเมินผล โดยสรุปออกมาเป็นผลดี และอุปสรรคปัญหา เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขครั้งต่อไป

โดยสรุป โรงเรียนบ้านปราสาท ได้นำภูมิปัญญาของชุมชนบ้านปราสาททุกประเภทมาจัดการเรียนการสอนในทุกสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระผ่านกระบวนการวิศวกรสังคม โดยความร่วมมือร่วมใจระหว่างครูและผู้ปกครอง จนได้รับผลเป็นที่น่าพอใจ

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่น; โรงเรียนบ้านปราสาท; วิศวกรสังคม; หลักสูตรท้องถิ่น

Abstract

This article aimed to study 1) the state of local wisdom of the Ban Prasat community Huai Thap Than District Sisaket Province 2) the current conditions in using local wisdom in the operations of Ban Prasat School Huai Thap Than District Sisaket Province 3) methods for integrating local wisdom through the social engineering process in the operations of Ban Prasat School, Village No. 1, Ban Prasat, Prasat Subdistrict, Huai Thap Than District Sisaket Province the sample was research on cultural quality. They was selected by collecting information from documents field data using preliminary survey methods, interviews, observations, and focus groups. The instrument for collecting data was tools used to collect data include interviews, observation forms, and surveys. The population used is the practice group and the general informant group. Analysis data by descriptive statistics and Content Analysis

The research results were foundas follows;

1) Condition of general Thai wisdom and local wisdom of the Ban Prasat community. Huai Thap Than District, Sisaket Province has a total of 7 areas: agriculture, handicrafts, and traditional Thai medicine. Nature and environmental management Funds and community business, arts, religion and tradition.

2) General conditions of using local wisdom for teaching and learning at Ban Prasat School. There are management, financial, and joint meetings between teachers, committees, and parents and students. This leads to the development of the curriculum in

all 8 learning groups: mathematics, Thai language, science, art, careers and technology. Foreign languages, social studies, religion and culture Health education and physical education By bringing local wisdom directly from local knowledgeable people. Provide students with the skills to work in groups Practice thinking, communication, coordination skills and develop into a community innovator. By participating in community activities that correspond to the 8 learning groups mentioned above.

3) In integrating community wisdom into teaching and learning at Ban Prasat School. A learning management plan has been prepared. Using local wisdom to provide learning content that is consistent and appropriate for each subject. Teaching and learning in each subject will have handmade teaching media. And drawing and painting have 3 steps: preparation step Process and the measurement and evaluation stage In summary, it turned out to be a good result. and obstacles To find a way to improve the next time in summary. Ban Prasat School The wisdom of all types of Ban Prasat communities has been used to organize teaching and learning in all 8 learning subjects through the social engineering process. By cooperation between teachers and parents until satisfactory results were obtained.

Keywords: local wisdom; Ban Prasat School; Social Engineer; Local Course

บทนำ

ภูมิปัญญาเป็นพื้นความรู้ของประชาชนในสังคมที่รับรู้และเข้าใจร่วมกันว่า ภูมิปัญญานั้นมีชื่อเรียกต่างๆ กัน เช่น ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น (สุวรรณ รัตนธรรมเมธี, 2544, น.9) ซึ่งถูกกล่าวถึงมากในปัจจุบัน ภูมิปัญญาจัดเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญยิ่งของมนุษย์ได้สั่งสมงอกงามขึ้นจากความรอบรู้ ประสบการณ์ ผนวกด้วยความเลียบคมในการหยั่งรู้อย่างลุ่มลึกเพื่อการปรับเปลี่ยนสภาพทรัพยากรและองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมให้เพิ่มคุณค่าขึ้นอย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ของชุมชน ท้องถิ่น และสังคมของตน (ชวน เพชรแก้ว, 2547, น.5 และ อุดม เขยกิจวงศ์, 2548, น.3) โดยถือเป็นรากฐานสำคัญในการเปลี่ยนแปลงประเทศให้เป็นประเทศที่มีการพัฒนาในลักษณะทุนนิยมซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่างๆ มากมาย จึงทำให้เรื่องราวเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านได้รับความสนใจจากองค์กรต่างๆ มากมาย โดยมีความสำคัญในฐานะที่ทำให้เข้าใจภูมิหลังและรากเหง้าของตนเองให้มากขึ้น (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2548, น.68) ขณะเดียวกันในทุกวันนี้ สังคมไทยยังได้ให้ความสำคัญในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ เพื่อให้เกิดความรักความผูกพันในท้องถิ่น ประกอบกับมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ (ชัชวาล ทองดีเลิศ, 2547, น.19)

การศึกษาครั้งนี้ได้มีการศึกษาผ่านกระบวนการวิศวกรรมสังคมเพื่อฝึกทักษะการเป็นนักคิด นักสื่อสาร นักประสาน และนักนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ผนวกกับประสบการณ์ ทักษะ ความคิดเห็น ตลอดจนเจตคติ ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี และอาจใช้เครื่องมือประกอบการสอนต่างๆ อีกมากมาย โดยมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้ คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยปกติสุข จึงจำเป็นจึงต้องพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเองอย่างเต็มที่ เพื่อให้มีนิสัย

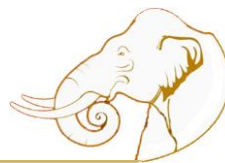
ใฝ่รู้ใฝ่เรียน แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง การนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนวิทยากรท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน จึงเป็นวิถีทางหนึ่งที่จะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ต้องการ โดยเป็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ได้เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นผู้เชื่อมโยงชุดความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมกับสถานศึกษาเข้าสู่หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนของสถานศึกษาในแต่ละท้องถิ่นผ่านการจัดการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ (สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 10, 2542, น.18-19) โดยแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อาจมีวิธีการสำคัญคือ 1) โรงเรียนเป็นผู้นำกิจกรรม เนื้อหาสาระที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรขึ้นในโรงเรียน โดยคัดเลือกเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น 2) เชิญเจ้าของภูมิปัญญามาให้ความรู้ โดยอาจร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่น หรือ 3) การนำสิ่งที่ป็นองค์ความรู้ในท้องถิ่นมาจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนออกไปสำรวจข้อมูลและนำมาจัดการเรียนการสอน แต่ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบคือ ขาดงบประมาณ วิธีการสอนยังเป็นรูปแบบเดิม ครูไม่ค่อยเห็นคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวิทยากรท้องถิ่นบางท่านไม่มีความมั่นใจในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของตน เนื่องจากไม่มีความรู้ด้านวิธีสอน ขาดแคลนเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และไม่ให้ความร่วมมือในการนำภูมิปัญญาที่ตนมีถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่น หรือไม่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและการรวบรวมแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อจัดทำเป็นสารสนเทศของโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565, น.5) ดังนั้น ความรู้และแหล่งเรียนรู้มีอยู่มากมาย จึงเป็นเรื่องยากที่ผู้สอนจะนำมาสอนได้หมด จึงต้องสร้างให้นักเรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ไปพร้อมกับการพัฒนาบทบาทของโรงเรียนที่จะจัดการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงกับท้องถิ่น และเชื่อมโยงสู่ความรู้ที่เป็นสากล ย่อมช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความหมาย ยิ่งหากให้นักเรียนได้นำความรู้มาใช้ในการสร้างสรรค์พัฒนาท้องถิ่นด้วยแล้วย่อมเกิดประโยชน์มากมาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565, น.6)

โรงเรียนบ้านปราสาท ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 บ้านปราสาท ตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ รหัสไปรษณีย์ 33210 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 2 เป็นโรงเรียนขยายโอกาสจัดการศึกษาและดำเนินนโยบายต่างๆ ของโรงเรียนตามกฎหมายระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ มีผู้บริหารและข้าราชการครูทั้งสิ้น 18 คน บุคลากรสนับสนุนการสอนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ 1 คน นักการภารโรง 1 คน ลูกจ้างประจำ 1 คน และครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล 1 คน มีอาคารเรียน 3 หลัง อาคารอเนกประสงค์ 1 หลัง อาคารศาสตราจารย์พระราชา 1 หลัง ล้อม 3 หลัง อาคารห้องสมุด 1 หลัง สนามเด็กเล่น 2 แห่ง สนามฟุตบอล สนามฟุตซอล และสนามบาสเก็ตบอล มีการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา ปีพุทธศักราช 2551 ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งได้กำหนดให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมแห่งความเป็นไทยในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (โรงเรียนบ้านปราสาท, ม.ป.ป., น.1-2) ทั้งนี้โรงเรียนบ้านปราสาท ได้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทำให้โรงเรียนพบกับปัญหาในการเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้ตรงกับผู้เรียน หลักสูตรเนื้อหาวิชา และคุณสมบัติของภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัญหาการเตรียมครูผู้สอน ผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน การเตรียมการสอนล่วงหน้า ปัญหาการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน งบประมาณไม่เพียงพอ

การเบิกจ่ายค่าตอบแทนยุ่งยากล่าช้า จึงทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา และการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินงานของโรงเรียนบ้านปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ โดยบูรณาการการศึกษาผ่านทักษะวิศวกรรมสังคม ผ่านการจัดโครงการ “1 ชุมชน 1 มหาวิทยาลัย วิศวกรสังคม ขับเคลื่อนชุมชนนวัตกรรม” ของคณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ในปีงบประมาณ 2566 ที่ผ่านมา เพื่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ายังไม่มีการศึกษาในประเด็นนี้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สามารถเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มงานเรื่ององค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน ได้แก่ งานของอาลัย จันทรพาณิชย์ (2558) เรื่อง “ท้องถิ่นศึกษา” งานของสมมาตร ผลเกิด (2559) เรื่อง “ท้องถิ่นศึกษา” กลุ่มงานเรื่องการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ งานของธัญพงศ์ สารรัตน์ และคณะ (2565) เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชุมชนบ้านปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ” งานของสุพัตรา คำสุข และคณะ (2556) เรื่อง “ผลการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์เรื่องประวัติศาสตร์อาเซียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านปราสาท จังหวัดศรีสะเกษ” ซึ่งงานวิจัยกลุ่มดังกล่าวช่วยทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นของชุมชนบ้านปราสาทที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่นผ่านกระบวนการวิศวกรรมสังคมเพื่อนำไปใช้กับนักเรียนในโรงเรียนบ้านปราสาทต่อไป รวมถึงการศึกษาหลักสูตรประวัติศาสตร์แกนกลางของโรงเรียนด้วย ซึ่งผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ไม่ได้กล่าวถึงแนวทางการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านกระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษาในท้องถิ่นโดยตรง และกลุ่มงานที่มีการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษาหรือกรณีผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น งานของชูศรี สัตยานนท์ (2548) เรื่อง “การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่โรงเรียน : กรณีศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ” งานของกฤษฎา ยศขันธ์ (2546) เรื่อง “การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่โรงเรียน : กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี” งานของธมตญา นาเมืองรักษ์ (2560) เรื่อง “แนวทางการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินงานของโรงเรียนท่าคันโทวิทยาคาร อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์” งานของจิรภัทร อาตนารี และคณะ (2564) เรื่อง “การจัดการความรู้และการถอดบทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นบูรณาการสู่สถานศึกษาในอำเภอเมืองสมุทรปราการ” และงานของของสมลักษณ์ เจตะสานนท์ (2551) เรื่อง “หลักสูตรอาชีพท้องถิ่น อาชีพคลินิกเสื้อผ้า” ที่กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่น ควรเริ่มจากเรื่องพื้นฐาน เช่น ส่วนประกอบของจักร และวิธีการใช้ สูการตั้งร้านคลินิกเสื้อผ้า ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือไปเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพอิสระได้ ซึ่งงานกลุ่มนี้ได้อธิบายถึงการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นถึงโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการวิจัยเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาครั้งนี้ โดยเป็นการศึกษาต่อยอดจากงานเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชุมชนบ้านปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ” ที่กล่าวเพียงเนื้อหาที่ได้ แต่ครั้งนี้ได้ต่อยอดถึงการนำไปใช้ในโรงเรียนด้วย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการของโรงเรียนต่อไป และการศึกษาครั้งนี้อาจเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ และให้เยาวชนเกิดความรัก ความภูมิใจ เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถนำความรู้เหล่านี้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตในท้องถิ่นให้ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินงานของโรงเรียนบ้านปราสาท หมู่ 1 บ้านปราสาท ตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการดำเนินงานของโรงเรียนบ้านปราสาท หมู่ 1 บ้านปราสาท ตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ

การทบทวนวรรณกรรม

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดจากการสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์ของชีวิต สังคม และในสภาพสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน และถ่ายทอดกลับมาเป็นวัฒนธรรม การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมจึงต้องใช้ปัญญาค้นหาสิ่งที่มีอยู่แล้ว พื้นฟู ประยุกต์ ประดิษฐ์ เสริมสร้างสิ่งใหม่บนรากฐานสิ่งเก่าที่ค้นพบนั้น นักพื้นฟู นักประยุกต์ และนักประดิษฐ์คิดค้นทางวัฒนธรรมพื้นบ้านเหล่านี้มีชื่อเรียกในเวลาต่อมาว่า ปราชญ์ชาวบ้าน หรือ ผู้รู้ชาวบ้าน และสติปัญญาที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์เรียกว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2529, น.52 และ ส่วนส่งเสริมวัฒนธรรมไทย สถาบันวัฒนธรรมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2540, น.36) จากข้อมูลข้างต้น ทำให้ได้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่น คือ การนำหลักสูตรระดับชาติมาพิจารณา ศึกษาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระบางอย่าง ให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับท้องถิ่น (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537, น.28-29 และ อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน, 2545, น.9) จากข้อมูลข้างต้น ทำให้ได้แนวทางการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น คือ รายละเอียดข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งเนื้อหาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับท้องถิ่นในด้านต่างๆ เช่น สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา ตลอดจนสภาพปัญหาและสิ่งที่ควรได้รับการถ่ายทอดพัฒนาในชุมชนและสังคมนั้นๆ ที่สถานศึกษากำหนดขึ้น เพื่อจะนำไปใช้วัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2549, น.11) จากข้อมูลข้างต้น ทำให้ได้แนวทางการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง ขอบข่ายของเนื้อหาการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์และกำหนดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้สถานศึกษาเพื่อนำไปจัดรายละเอียดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามสภาพความพร้อมและความต้องการของสถานศึกษา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2549, น.11) จากข้อมูลข้างต้น ทำให้ได้แนวทางการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

การนำภูมิปัญญาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน คือ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในชีวิตจริงได้ โดยกระบวนการสำคัญอยู่ที่การปฏิบัติและเป็นการเรียนรู้มากกว่ารูปแบบคือ ต้องพยายามไปให้ลึกถึงจิตวิญญาณ หรือตัวคุณค่า โดยหลักสูตรสถานศึกษามีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อชีวิต มุ่งส่งเสริมคุณภาพของพลเมืองให้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข มีความรู้ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในศิลปวิทยาการ ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม ธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม มีความรักความผูกพันในท้องถิ่น ประกอบกับมีความรับผิดชอบต่อนอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ (ชัชวาล ทองดีเลิศ, 2547, น.3 และ วิชัย ประสิทธิ์วิฑูริ์, 2542, น.55) จากข้อมูลข้างต้น ทำให้ได้แนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาในท้องถิ่น

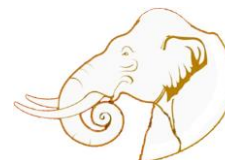
วิศวกรรมสังคม คือ การส่งเสริม สร้างสรรค์ภูมิปัญญาสู่นวัตกรรม นำคุณค่าสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ร่วมกับ ศาสตร์พระราชา และผลงานองค์ความรู้ของศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ เพื่อสร้างนวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นให้ไปสู่ความยั่งยืนผ่านกระบวนการ วิธีการเรียนรู้ต่างๆ โดยใช้เครื่องมือทางวิศวกรรมสังคมเพื่อนำไปสู่การสร้างทักษะของ “นักคิด นักสื่อสาร นักประสานงาน และนักสร้างนวัตกรรมสังคม” (นงรัตน์ อัสโร, 2563, น.5) จากข้อมูลข้างต้น ทำให้ได้แนวทางการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลภาคสนาม ใช้วิธีการสำรวจเบื้องต้น การสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนากลุ่ม นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบตามความมุ่งหมายของการวิจัย เนื้อหาในการวิจัย คือ ได้ศึกษารวบรวมเอกสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาของตน สภาพปัจจุบันของการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแนวทางการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินงานของโรงเรียนบ้านปราสาท หมู่ที่ 1 บ้านปราสาท ตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ ระยะเวลาในการวิจัยคือเดือนมีนาคม 2566 ณ พื้นที่ศาลาแดง วัดบ้านปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 100 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเฉพาะทางจำนวน 5 คน เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติโรงเรียน และประวัติบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในการดำเนินงานของโรงเรียนบ้านปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ พระสงฆ์ ปรมาจารย์ชาวบ้าน ผู้อาวุโส กลุ่มผู้ปฏิบัติจำนวน 60 คน ประกอบด้วย ครูบุคลากรจำนวน 15 คน นักเรียน 30 คน ภูมิปัญญาท้องถิ่น 15 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจำนวน 5 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

มีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสำรวจเบื้องต้นที่ใช้สำรวจพื้นที่ในการวิจัยเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงเรียนและชุมชน แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่มที่ผ่านการตรวจประเมินเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปเก็บข้อมูล จากนั้นนำมาจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัยมาทำการจำแนกข้อมูล จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามแต่ละประเภทตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่ผู้วิจัยตั้งประเด็นไว้ และตรวจสอบดูอีกครั้งหนึ่งว่าข้อมูลที่ได้มามีความเชื่อถือได้และมีความครบถ้วนเพียงพอหรือไม่ โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า เพื่อให้ได้ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย หากมีส่วนใดที่ยังไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดหายไป หลังจากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดที่วิเคราะห์และสรุปเสร็จเรียบร้อยแล้วมาจัดเรียบเรียงเพื่อตอบความมุ่งหมายของการวิจัยและนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ พร้อมภาพประกอบบางตอน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลและอธิบายผลตามความมุ่งหมายของการวิจัย แล้วนำเสนอข้อมูลที่ได้นำสรุปอภิปรายผลในเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตชุมชนบ้านปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสำรวจและแบบสังเกต และจัดสนทนากลุ่มเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตชุมชนพบว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นความรู้ของชาวบ้าน ซึ่งเรียนรู้มาจากพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ญาติพี่น้อง หรือผู้มีความรู้ในหมู่บ้านในท้องถิ่นต่างๆ ความรู้เหล่านี้ล้วนให้

เด็กเคารพผู้ใหญ่ มีความกตัญญูรู้คุณพ่อแม่และผู้มีพระคุณ มีความเอื้ออาทรต่อคนอื่น รู้จักช่วยเหลือ แบ่งปันข้าวของของตนให้แก่ผู้อื่น ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่มีคุณธรรม สอนให้คนเป็นคนดี สอนให้คนเคารพธรรมชาติ รู้จักพึ่งพาอาศัยธรรมชาติโดยไม่ทำลาย ให้เคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปราสาทบ้านปราสาท (ปราสาทโนนธาตุ) ศาลเจ้าแม่ตะเคียน พระสิวลี ปู่ย่านาค และท้าวเวสสุวรรณ และคนที่ล่องลับไปแล้วไปแล้วด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นความรู้เรื่องการทำมาหากิน เช่น การจับปลา การจับสัตว์ การทอผ้า ทอเสื่อ การสานตะกร้า และเครื่องใช้ด้วยไม้ไผ่ ด้วยหวาย การทำเครื่องปั้นดินเผา การทำเครื่องมือทางการเกษตร เครื่องทรงทางอัปสร ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร นอกจากนั้น ยังมีศิลปะดนตรี การฟ้อนรำ การละเล่นต่างๆ การรักษาโรคด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การใช้ยาสมุนไพร การนวด เป็นต้น ภูมิปัญญาเหล่านี้เป็นความรู้ความสามารถที่บรรพชนได้สร้างสรรค์และถ่ายทอดให้เราวิธีการหลายอย่างที่ทำความรู้เหล่านี้เกิดประโยชน์แก่สังคมปัจจุบันด้วยการอนุรักษ์ การบำรุงรักษาสืบต่อไป

และในประเด็นบริบทของโรงเรียนบ้านปราสาท ซึ่งเป็นสถานศึกษาในชุมชนแหล่งภูมิปัญญา พบว่าสภาพของโรงเรียนโรงเรียนบ้านปราสาท ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2514 โดยนายอำเภออุทุมพรพิสัย อาศัยศาลาวัดบ้านปราสาทเป็นที่เรียนชื่อว่า “โรงเรียนวัดบ้านปราสาท” แยกนักเรียนออกจากโรงเรียนบ้านหว่า มีนายคำนึ่ง งาหอม เป็นผู้รักษาการแทนตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ ทางราชการให้เงินงบประมาณสร้างอาคารแบบ ศก.01 และได้ย้ายมาสร้างในที่อยู่ปัจจุบัน เมื่อวันที่ 2 มกราคม 2522 ได้อาคารใหม่แบบ ศก. 04 และห้องส้วม เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2533 นายพิชัย ถาวร ได้มาดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่แทนย้ายมาจากโรงเรียนบ้านหว่า เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2534 ทางราชการมีคำสั่งให้โรงเรียนบ้านปราสาท เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตามโครงการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นโรงเรียนแรกของ สปอ. ห้วยทับทัน เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2534 เป็นวันเปิดการสอนระดับมัธยมศึกษา มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 44 คน ชาย 26 คนและหญิง 18 คน ในปีการศึกษา 2536 นักเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาเรียนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

พ.ศ. 2550 โรงเรียนบ้านปราสาท ได้โอนเข้าสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ และใน พ.ศ. 2555 ได้รับบรรจุตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ปัจจุบันโรงเรียนบ้านปราสาทได้จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผู้บริหารและข้าราชการครูทั้งสิ้น 18 คน บุคลากรสนับสนุนการสอนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ 1 คน นักการภารโรง 1 คน ลูกจ้างประจำ 1 คน และครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล 1 คน มีอาคารเรียน 3 หลัง อาคารเอนกประสงค์ 1 หลัง อาคารศาสตร์พระราชา 1 หลัง ส้วม 3 หลัง อาคารห้องสมุด 1 หลัง สนามเด็กเล่น 2 แห่ง สนามฟุตบอล สนามฟุตซอลและสนามบาสเกตบอล

สภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนบ้านปราสาทมีชุมชนบ้านโนนธาตุ บ้านใหม่พัฒนา และบ้านฮ่องตั้งอยู่ล้อมรอบ พื้นที่ของโรงเรียนอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท บริเวณใกล้เคียงโดยรอบโรงเรียน ได้แก่ วัดปราสาท องค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลปราสาท อาชีพหลักของชุมชนคือ อาชีพเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีประเพณี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียง คืองานไหว้พระธาตุประจำปีวัดบ้านปราสาท มีการจัดงานประเพณีแสงสีเสียงในทุกปี เพื่อเป็นการสืบสานตำนานพันปีของพระธาตุบ้านปราสาท และเพื่อเป็นการสานต่อประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน

ในส่วนของหลักการบริหารการศึกษานั้น โรงเรียนบ้านปราสาทภายใต้การบริหารงานของท่าน ผู้อำนวยการโรงเรียน นางอภัสสร เจริญศิริ และท่านรองผู้อำนวยการโรงเรียน นายธนต์ สมหมาย ได้จัดแบ่งโครงสร้างการบริหารงานออกเป็น 4 ฝ่ายโดยแบ่งเป็นฝ่ายวิชาการ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายกิจการนักเรียนและฝ่ายบริการ ผู้บริหารยึดหลักการบริหารงาน โดยใช้เทคนิคการบริหารแบบกระบวนการ PDCA เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งคณะครู บุคลากรและชุมชนแบบ PLC ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการวิเคราะห์สภาพปัญหาผลการจัดการศึกษาที่ผ่านมา โดยใช้ข้อมูลเป็นฐานในการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและความต้องการของชุมชนอย่างชัดเจน ในกระบวนการพัฒนางานวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่น จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดำเนินงานพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางด้านวิชาชีพตามความต้องการของครูและสถานศึกษา จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนบ้านปราสาท มีการวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโดยนำแผนไปปฏิบัติ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและปรับปรุง พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารอัตรากำลัง ทรัพยากรทางการศึกษาและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการนิเทศภายใน นำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้มีส่วนในการวางแผนปรับปรุง พัฒนาและร่วมกันรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับงานวิชาการ จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายใน ภายนอกห้องเรียนและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อของผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความปลอดภัย จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน เพื่อประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างสูงสุด (โรงเรียนบ้านปราสาท, 2566, น.1, อภัสสร เจริญศิริ, 2566, สัมภาษณ์ และ ธนต์ สมหมาย, 2566, สัมภาษณ์)

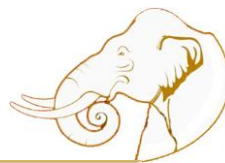
การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสู่การเรียนการสอนของโรงเรียน เป็นการนำคตินิยม ความเชื่อ หรือหลักการพื้นฐานที่เกิดจากการสั่งสมหรือสืบทอดกันมา หรือขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะและจริยธรรมที่แสดงออกถึงความเจริญงอกงาม และความเป็นระเบียบแบบแผนที่เคยถือปฏิบัติสืบทอดกันมาที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระมาให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งประกอบไปด้วย คน แนวคิดชาวบ้าน ผลงานชาวบ้าน (สุดา เนตรสว่าง, 2519, น.115-116) ดังที่ครูโรงเรียนให้สัมภาษณ์ว่า “จากที่ผ่านมาโรงเรียนได้มีแนวคิดในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ชุมชนบ้านปราสาทมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและส่วนใหญ่ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่พบจะประกอบไปด้วย คนที่มีความรู้ที่ประสบผลสำเร็จในชุมชน พวกแนวคิดที่ชาวบ้านนำมาใช้และสำเร็จ เช่น องค์ความรู้เรื่องปราสาทบ้านปราสาท ว่านจักจั่น รำพระอินทร์ ดอกไม้หมาก (อัม) ยาสมุนไพรเล็กเหล่า บุนหรี เชื่อมโยงกับองค์ความรู้เรื่องของดีของจังหวัดศรีสะเกษ เช่น ทุเรียน ปราสาทขอม เป็นต้น รวมถึงกิจกรรมที่ชาวบ้านทำแล้วเห็นโดดเด่นเป็นรูปธรรม เช่น ธนาคารชุมชน กลุ่มทอผ้า กลุ่มสมุนไพร กลุ่มฌาปนกิจ ขนบธรรมเนียมอื่นๆ เช่น งานไหว้พระธาตุพันปี ความเชื่อเรื่องพระธาตุแห่งความรักและการสมรสหน้าองค์พระธาตุ เป็นต้น ก็จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ทางโรงเรียนต้องนำมาวิเคราะห์ถึงความสำคัญในการนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป” (ประสิทธิ์ หมุยโท, 2566, สัมภาษณ์)

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านปราสาท โดยในด้านการบริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วยการจัดทำนโยบายในการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น และขับเคลื่อนในสถานศึกษา และการบูรณาการในแผนการปฏิบัติงานประจำปี การดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติงานประจำปี การติดตามประเมินผล การพัฒนานโยบาย แผนงานในการขับเคลื่อนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินงานของสถานศึกษา ที่สำคัญ คือ การศึกษาค้นคว้าหาผู้ที่มีความรู้และวิถีชาวบ้าน ทำเวทีชาวบ้าน เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในการพัฒนาหลักสูตร ขอความร่วมมือภูมิปัญญาท้องถิ่น ศึกษารายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติ ปรับใช้ในกลุ่มสาระ ใช้ภูมิปัญญาสอนในโรงเรียนร่วมกัน เขียนแผนการสอน นำมาปรับใช้ในการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนนั้น รวมถึงมีกิจกรรมการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการนำมาพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เช่น ด้านการเกษตรกรรม การเพาะปลูก การขยายพันธุ์ การเลี้ยงสัตว์ การเกษตรผสมผสาน การทำไร่นาสวนผสม การปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร มีการปลูกพืชสมุนไพรในโรงเรียน ส่งเสริมด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ส่งเสริมด้านกองทุน เช่น โรงเรียนได้จัดเงินออมของโรงเรียน กองทุนศิษย์เก่าโรงเรียน เป็นต้น ด้านศิลปกรรม คือ การวาดภาพพระบายสี ดนตรีนาฏศิลป์ รำพระอินทร์ เชื่อมโยงกับด้านภาษาวรรณกรรม ปรัชญา ศาสนา ประเพณี ด้านโภชนาการ เช่น ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์ และปรุงแต่งอาหารและยาให้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่างๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าบริการส่งออกที่ได้รับความนิยมแพร่หลายมาก เช่น น้ำพริกสมุนไพร

การจัดการเรียนการสอนได้ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่เข้ามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยศึกษาจากปราชญ์ชาวบ้านที่มีอยู่ในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การกำหนดกระบวนการจัดการเรียนรู้ การถ่ายทอดความรู้ และการวัดประเมินผลการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีมติเห็นชอบให้นำมาบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงาน อาชีพ และเทคโนโลยี สุขศึกษาและพลศึกษา จากการสอบถามสัมภาษณ์ แนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนนั้น (อุดม เขยกิจวงศ์, 2545, น.65 และ ญัฐกานต์ เรือนคำ, 2546, น.6)

จากการสัมภาษณ์และสังเกตในกระบวนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ ที่มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา มีความเป็นไปได้ในรูปแบบของการบูรณาการและสามารถบูรณาการได้ทุกสาระการเรียนรู้ ซึ่งคณะครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และผู้บริหาร มีความเห็นดังนี้คือ 1) เริ่มจากการศึกษาหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลาง 2) จัดทำข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) การจัดทำกำหนดการสอนและเตรียมการสอนจากโครงการวิศวกรรมสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษที่จัดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2566 ณ ศาลาแดง วัดปราสาท โดยมีการวางกรอบหลักสูตรท้องถิ่นและออกแบบแผนการสอนในรายวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับครูสังคมศึกษา ที่มีหัวแผน ชื่อแผน ชั้นที่สอน ระยะเวลา มาตรฐานตัวชี้วัด พร้อมด้วยรายละเอียดในตัวแผนที่ประกอบด้วย ตัวแผน สาระสำคัญ จุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ กระบวนการวัด ประเมินผล (เครื่องมือวัด วิธีการวัด เกณฑ์การวัด) (ชุติมา เมฆวัน, 2566, สัมภาษณ์) และ 4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยร่วมกับโครงการวิศวกรรมสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษในการจัดกิจกรรมสืบค้นประวัติบ้านปราสาท ประวัติโรงเรียน ประวัติของพระครูในฐานะบุคคลผู้มีจริยธรรมเป็นแบบอย่าง ในรูปแบบของ Timeline พัฒนาการ และ Timeline กระบวนการ ผ่านขั้นตอนการแปรรูป ยาสมุนไพร ลูกประคบ เป็นต้น และมีกิจกรรมการระบายนี้อธิบายขั้นตอนและการจัดทำ

สื่อเป็นที่คาดหวังรูปปราสาท รูปดอกคำวน การฝึกการทำแบบฝึกหัด การสืบค้นข้อมูลท้องถิ่น รูปของดี บ้านฉัน เป็นต้น ผ่านทักษะการคิด สื่อสาร ประสาน และครุ่นวัดกร ผ่านเครื่องมือ M.I.C.Model สู่การยกระดับผู้เรียนจากองค์ความรู้สู่การเรียนรู้และการผลิตสื่อ 5) การวัดผลประเมินผล และ 6) มีการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนในการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นตามมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นให้มีความรู้ ความเข้าใจ และนำไปปฏิบัติตนได้อย่างสมดุล พร้อมนำมาปรับใช้ในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจากการสัมภาษณ์และสังเกตในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นตามมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้มีการดำเนินการ คือ มีแผนงาน/โครงการส่งเสริมกิจกรรมที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมนักเรียน มีการติดตามผลการจัดกิจกรรมนักเรียน นำผลการติดตามมาปรับปรุง พัฒนากิจกรรมนักเรียนให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ที่ 3. ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบูรณาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินงานของโรงเรียนบ้านปราสาท ซึ่งจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พูดคุยและสนทนากลุ่มกับครูอาจารย์ เมื่อได้ข้อมูลแล้วจึงนำมาวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้หลักของการวิเคราะห์และตีความข้อมูล ผลปรากฏคือ สารคดีศาสตร์ ได้ศึกษาหลักสูตรท้องถิ่นและชุมชนบ้านปราสาท แล้วนำมาแตกแขนงย่อย โดยเน้นในเรื่องโครงการเลี้ยงสัตว์ โครงการทำนา ซึ่งนำมาบูรณาการในสาระการเรียนรู้สาระที่ 2 การวัด สาระที่ 6 ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ส่วนสาระภาษาไทย มีการใช้ภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี นิทาน ตำนาน ความเชื่อในท้องถิ่น หรือแม้กระทั่งการใช้สมุนไพรเพื่อรักษาโรคมาจัดทำนันทนาการในลักษณะของสื่อการอ่าน ให้นักเรียนฝึกจับใจความสำคัญจากการอ่านให้อ่านแล้วตอบคำถาม ด้านการฝึกทักษะการเขียน อาจทำได้โดยให้เขียนสรุปจากสิ่งที่อ่านหรือฟัง เขียนแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึก การฝึกทักษะการคิดทั้งขั้นพื้นฐานและขั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าได้ รวมถึงการฝึกทักษะการฟัง อาจใช้บทร้องเล่น นิทาน ตำนาน ปราสาทบ้านปราสาท เพลงพื้นบ้าน ฝึกการเขียนสรุป จากสิ่งที่อ่านหรือฟัง เช่น อาจตั้งคำถามว่า เหตุใดในท้องถิ่นจึงมีความเชื่อเช่นนี้ นิทานเรื่องนี้ให้ข้อคิดอย่างไร หรือนักเรียนจะช่วยกันอนุรักษ์ประเพณีเหล่านี้ได้อย่างไร เป็นต้น การถูกฝึกโดยการนำของจริงมาให้นักเรียนดู ซึ่งอาจเป็นภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหวเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี การประกอบอาชีพของชาวบ้านในท้องถิ่น เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิตและทำมาหากินต่างๆ ส่วนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ จะมีการบูรณาการโดยการทำน้ำยาล้างจานจากมะละกอ มะนาว และมะกรูด ส่วนสาระศิลปะจะมีการบูรณาการในเรื่องการเย็บปักถักร้อย การเสิร์ฟผ้า การจักสาน การแกะสลักผลไม้เพื่อรับรองแขก ส่วนกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีได้มีการบูรณาการในการทำน้ำพริกสมุนไพร ขนมตาล กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ได้มีการนำองค์ความรู้เรื่องท้องถิ่นศึกษา มาจัดทำโครงการงานเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จากนิทานพื้นบ้าน ตำนานการสร้างปราสาทพันปี โดยทำเป็นหนังสือไว้ในกรเรียกคำศัพท์ การสนทนากิจกรรมในการเรียนการสอนของห้องเรียน ส่วนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะมีการทำชุดความรู้เกี่ยวกับปราสาทบ้านปราสาท และสวนเศรษฐกิจพอเพียง และกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ได้มีการนำกระบวนการผลิตยาสมุนไพรของพระครูเจ้าอาวาสวัดบ้านปราสาท ผสมกับการทำน้ำพริกปลาแก้ว ซึ่งเป็นปลาจากสระน้ำในหมู่บ้าน โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้านผู้มีความรู้และแนะนำให้ปรับปรุง

ผลงานของแต่ละคนที่เข้ารับชมการนำเสนอผลงาน (อาภัสสร เจริญศิริ, 2566, สัมภาษณ์ และ ธนัท สมหมาย, 2566, สัมภาษณ์) ดังกล่าวต้องมีความสัมพันธ์กับผลงานด้านการบริหารและการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนโดยตรง มีการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด การรักษาสีงแวดล้อม ค่ายคุณธรรม และการสร้างระบบดูแลนักเรียนให้มีส่วนร่วมกับชุมชน ฝึกให้เด็กมีจิตอาสา รู้จักการพึ่งพาตนเองและดูแลผู้อื่น และเป็นแนวทางหนึ่งของการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และได้พัฒนาทักษะการคิด มีทักษะการทำงานกลุ่ม นักเรียนกล้าที่จะแสดงออกในการนำเสนอผลงาน และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ส่งผลให้ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น รวมถึงนักเรียนได้นำความรู้และทักษะต่างๆ ดังกล่าวมาใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ (เสาวรส งามเกลี้ยง และ นฤมล ภูสิงห์, 2566, น.103)

การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่โรงเรียนบ้านปราสาท ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐ เอกชน และองค์กรท้องถิ่น เกิดบรรยากาศ พื้นฟู ผู้ทรงภูมิรู้ในท้องถิ่นเข้าร่วมพัฒนาหลักสูตร และร่วมกิจกรรมถ่ายทอดความรู้การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนเรียนได้อย่างมีความสุข เห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ชุมชน และโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันมากยิ่งขึ้น ซึ่งสะท้อนสำนึกของสังคมในด้านคุณค่า ผู้คนได้หวนกลับมาศึกษากันอย่างจริงจังลึกซึ้งและกว้างขวาง อันเป็นการสร้างกุศลแห่งวัฒนธรรมกับคุณภาพชีวิตให้พัฒนาอย่างยั่งยืน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นประกอบกับยังไม่มีผู้ใดศึกษาค้นคว้าวิจัยมาก่อน ผู้สนใจจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องนี้ เพื่อผลการศึกษจะได้เป็นประโยชน์แก่โรงเรียนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตชุมชนบ้านปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าในอดีตนั้นวิถีชีวิตชุมชนมีความเป็นอยู่โดยอาศัยธรรมชาติ มีอาชีพเกษตรกรรม มีภูมิปัญญาที่หลากหลาย สอดรับกับบริบทความเชื่อของคนในท้องถิ่นที่สัมพันธ์กับสภาพทางภูมิศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน โดยผ่านการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้โดยใช้กระบวนการวิศวกรสังคม ซึ่งสอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551) และอัจฉรา ภาณุรัตน์ (2549) ที่ได้กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ในด้านความรู้ ความคิด ในการสร้างสรรค์แบบแผนของการดำรงชีวิตที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมต่างๆ และสอดคล้องกับบังอร ฝ่ายสัจจา (2546) ที่ได้ศึกษาวิจัยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจัดการเรียนการสอน การศึกษานอกโรงเรียนฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีทั้งหมดแบ่งเป็น 9 ประเภท ได้แก่ ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม และหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุน และธุรกิจชุมชนด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี และด้านโภชนาการ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านปราสาท มีขั้นตอนคือ 1) การจัดทำแผนการเรียนรู้อย่าง 2) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น

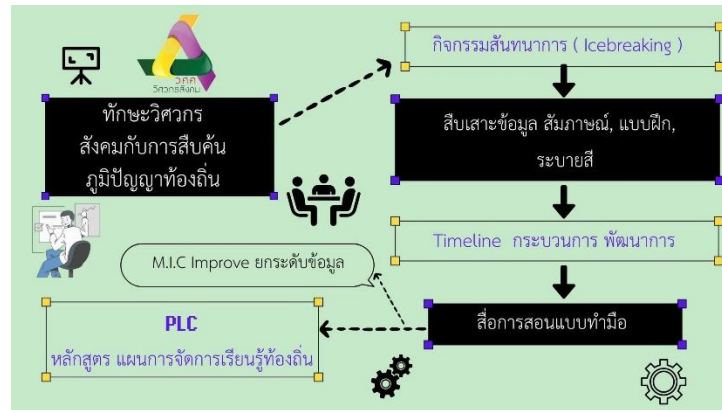

ที่ครูนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผลของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการอย่างนี้ สอดคล้องข้อเสนอแนะกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) นิตยา บุตรศรี (2542) และ อีร์ศักดิ์ อัครบวร (2545) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน เพื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สถานศึกษาควรมี 4 ขั้นตอน คือ 1.การสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่น 2.วางแผนการเรียนรู้ 3.ปฏิบัติการเรียนรู้ตามแผน 4.นำเสนอผลการเรียนรู้หรือแสดงผลงาน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า แนวทางการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินงานของโรงเรียนบ้านปราสาท โดยต้องมีการวางแผนร่วมกับครูในกลุ่มสาระและวางแผนร่วมกับผู้รู้ในท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่ม คือ ผู้รู้ในท้องถิ่น การใช้สถานที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ใกล้โรงเรียนและครูช่วยให้การจัดการเรียนรู้ปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม ช่วยให้จัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับสภาพจริงในท้องถิ่น ช่วยแก้ปัญหาในเรื่องความรู้ ประสบการณ์ และสื่อการเรียนรู้ที่ไม่มีความถนัด ช่วยทำให้มีความรู้และสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับพรชัย ภาพันธ์ (2547) พจนา เนียนธาดา (2543) สมหมาย สว่างวัฒนารักษ์ (2546) และข้อมูลจากสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2546) ที่ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า 1. ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนการสอน มีการมอบหมายงานกิจกรรมให้นักเรียนไปทำที่บ้าน ครูและชาวบ้านจะเป็นผู้ติดตามและประเมินผล 2.ให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เด็กนักเรียน โดยนำนักเรียนไปศึกษาจากแหล่งความรู้ในชุมชน หรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ณ ศาลาประชาคมในชุมชน ให้นักเรียนชุมชน และวิทยากรมาพบปะกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3.โรงเรียนและชุมชนประสานให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและชุมชน และสอดคล้องกับนิรดา วัชญาลักษณ์ (2566) ชนัท ธาตุทอง (2550) และพิชาติ แก้วพวง (2566) ที่กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษาและการพัฒนาหลักสูตรเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร ต้องกำหนดให้ตรงกับจุดหมายที่สนองความต้องการของสังคมประเทศชาติในทุกๆ ด้าน การกำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตรโดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรเพื่อตอบสนองผู้เรียนในด้านสังคมกระบวนการเรียนรู้ และสภาพท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความถนัด ความสนใจทั้งรายกลุ่ม และรายบุคคล รวมถึงการประเมินหลักสูตรที่เหมาะสมและต่อเนื่อง เสริมสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

องค์ความรู้จากการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้นำทักษะวิศวกรรมสังคม ซึ่งเป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 มาบูรณาการสู่กิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีการฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม การสรุปองค์ความรู้ในรูปแบบของผังอินโฟกราฟิกและการจัดทำสื่อการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาต่อไป ดังแผนผังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สรุป

การศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงประวัติสภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านปราสาท อำเภอบัวลาย ตำบล จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งภูมิปัญญาส่วนใหญ่เป็นความรู้จากชาวบ้านที่ถ่ายทอดต่อกันมา เช่น รำพระอินทร์ การไถยาสมุนไพร ดอกไม้หมัก ลูกประคบ การนวด จักสาน โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสู่การเรียนการสอนของโรงเรียน มีการบูรณาการกับการสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระ และเชื่อมโยงกับการดำเนินงานของโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการบริหาร ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผ่านการจัดโครงการวิศวกรสังคมในปีงบประมาณ 2565 ถึงปีงบประมาณ 2566 ของคณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ โดยใช้เครื่องมือ 5 เครื่องมือ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา พัฒนาสถานศึกษา พัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และมีระบบติดตามผลการดำเนินงาน นำผลมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และได้นำมาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนต่อมา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1.ผู้บริหารและชุมชนควรมีความรู้ความเข้าใจการประยุกต์บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างถ่องแท้ และมีความมุ่งมั่นในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปบริหารจัดการและประยุกต์ใช้ในการสอน
- 2.ชุมชนควรสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และควรสานต่อโครงการเมื่อมีการจัดโครงการวิศวกรสังคมแล้วเสร็จ
- 3.ผู้ปกครองควรเข้าใจและเห็นความสำคัญในการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาดำเนินงานในโรงเรียน และให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1.ควรวิจัยในการศึกษาผลสำเร็จในการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน
- 2.ควรทำวิจัยในการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนตนเอง

3.ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นที่เราพัฒนาขึ้นกับหลักสูตรระดับท้องถิ่นอื่นๆ และชั้นอื่นๆ

4.ควรศึกษาบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.ควรศึกษารูปแบบและกระบวนการปลูกฝังภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียน และควรขยายขอบเขตในการศึกษาให้สูงมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา ยศชรัส. (2546). การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่โรงเรียน: กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี. *ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารศึกษาศาสตร์)*. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฉันท ชาติทอง. (2550). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น*. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- จิรภัทร นาคนารี และคณะ. (2564). *รายงานการวิจัย: การจัดการความรู้และการถอดบทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นบูรณาการสู่หลักสูตรสถานศึกษาในอำเภอเมืองสมุทรปราการ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ชวน เพชรแก้ว. (2547). การยกระดับและการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานการณ์ปัจจุบัน. *วารสารภาษาไทย*. 2(3), 14-23.
- ชัชวาล ทองดีเลิศ. (2547). *ความรู้ท้องถิ่น: การจัดการความรู้สู่การจัดการทางสังคม*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการจัดการทางสังคม.
- ชูศรี สัตยานนท์. (2548). การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่โรงเรียน กรณีศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ. *ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารศึกษาศาสตร์)*. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐกานต์ เรือนคำ. (2546). การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นเรื่องการปลูกพืชที่สำคัญของชุมชนบ้านสันตะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสันตะ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน. *ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(ประถมศึกษา)*. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณิราดา เวชญาลักษณ์. (2565). *การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธมตญา นามเมืองรักษ์. (2560). *แนวทางการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินงานของโรงเรียนท่าคันโทวิทยาการ อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(วัฒนธรรมศาสตร์). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธัญพงค์ สารรัตน์ และคณะ. (2565). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชุมชนบ้านปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ. กรุงเทพมหานคร: รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ การบริหารการพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร ครั้งที่ 6 ประจำปี 2565 ณ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2545). *กิจกรรมการศึกษาเพื่อท้องถิ่น: เพื่อทรัพยากรมนุษย์และสังคมแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ก.พลพิมพ์.
- นงรัตน์ อีสโร. (2564). *คู่มือพัฒนานักศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- นิตยา บุตรศรี. (2542). การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(นิเทศการศึกษาศาสตร์และพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พจนนา เทียนธาดา. (2543). การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชาติ แก้วพวง. (2566). การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- โรงเรียนบ้านปราสาท (ม.ป.ป.). ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนบ้านปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ. ม.ป.ท.. ม.ป.พ..
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช. (2542). การพัฒนาหลักสูตรสถานที่ท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศูนย์เสริมปัญญาไทย จำกัด.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการสอน: ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- เสาวรส งามเกลี้ยง และ นฤมล ภูสิงห์. (2566). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ ผจญภัยไปด้วยกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์. 14(2), 93-106.
- สัมภาษณ์ ชุตินา เมฆวัน, รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, (2 มีนาคม 2566).
- สัมภาษณ์ ประสิทธิ์ หมุยโท, ชาวบ้านชุมชนบ้านปราสาท, ศาลาแดง วัดบ้านปราสาท, (1 มีนาคม 2566).
- สัมภาษณ์ ธนัท สมหมาย, รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปราสาท, ศาลาแดง วัดบ้านปราสาท, (1 มีนาคม 2566).
- สัมภาษณ์ อาภัสสร เจริญศิริ, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปราสาท, ศาลาแดง วัดบ้านปราสาท, (1 มีนาคม 2566).
- ส่วนส่งเสริมวัฒนธรรมไทย สถาบันวัฒนธรรมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2540). การใช้และพัฒนาระบบการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สมมาตร ผลเกิด. (2559). เอกสารคำสอน รายวิชาท้องถิ่นศึกษา (0002501) (Local Studies). บุรีรัมย์: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สมลักษณ์ เจตะสานนท์. (2551). หลักสูตรอาชีพท้องถิ่น: อาชีพ “คลินิกเสื้อผ้า”. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ปิกบุ๊ก เซนเตอร์ จำกัด.
- สมหมาย สว่างวัฒนารัตน์. (2546). การศึกษาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุดา เนตรสว่าง. (2549). การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาการติ๊กลองบูจา โรงเรียนเวียงตาลพิทยาคม จังหวัดลำปาง. ดุษฎีนิพนธ์ (กศ.ด.) บริหารการศึกษา. ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

- สุพัตรา คำสุข และคณะ. (2556). ผลการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์เรื่องประวัติศาสตร์อาเซียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านปราสาท จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารวิจัย มข. ฉบับบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์*, 1(2), 55-62. สืบค้นจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/gskkuhs/article/view/30424>
- สุวรรณ รัตนธรรมเมธี. (2544). *ตำราการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น*. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยโครงงาน*. กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2529). *คู่มือค่านิยม*. กรุงเทพมหานคร: กราฟิกอาร์ต.
- สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 10. (2542). *การพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น*. อุบลราชธานี: กลุ่มพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา เอกสารลำดับที่ 19/2542.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). *แนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิทยบริการ และสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2546). *เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง “สารสนเทศท้องถิ่นกับการพัฒนาการศึกษา วันที่ 24-25 กรกฎาคม 2546*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อาลัย จันทร์พานิชย์. (2558). *ท้องถิ่นศึกษา*. บุรีรัมย์: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2546). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการความรู้*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- อัจฉรา ภาณุรัตน์. (2549). *เอกสารคำสอนรายวิชาท้องถิ่นศึกษา*. สุรินทร์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- อุดม เขยกิจวงศ์. (2545). *หลักสูตรท้องถิ่น: ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.
- อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. (2545). *การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรท้องถิ่น การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พันธ์.

ผลการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย Effects of movement activities according to descriptions on early childhood children's initiative thinking

กมลชนก วงศ์ทวี¹, นนทชนนปภพ ปาลินทร²

Kamonchanok Wongthawee¹ and Nontachanonpaphop Palintorn²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชธานี

¹⁻²Ratchathani University

E-Mail : ¹Pangkamonchi1994@gmail.com

Received : April7, 2024;

Revised : July29, 2024;

Accepted : August9, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวตามคำบรรยายที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาล 3/1 โรงเรียนประชาอุปถัมภ์ อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่มและแต่ละห้องคละความสามารถ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นมี 2 ชนิด ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย จำนวน 8 แผน และแบบสังเกตความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย จำนวน 10 ข้อ ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างเดียว โดยดำเนินการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest Posttest Design) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

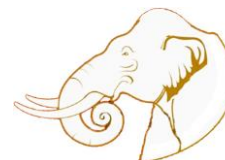
ผลการวิจัย พบว่า

1. ความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย ก่อนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย โดยรวมเด็กปฐมวัยมีความคิดริเริ่มอยู่ในระดับระดับดี
2. เปรียบเทียบความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบคำบรรยายโดยรวม พบว่าหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายคะแนนสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรม

คำสำคัญ: กิจกรรมการเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย; ความคิดริเริ่ม; เด็กปฐมวัย

Abstract

This research aimed to study the effect of movement activities according to descriptions of activities on the initiative thinking of early childhood children. The sample group included Kindergarten 3/1 students at Pracha Upatham School, Nonthaburi District, Nonthaburi Province, Semester 2, Academic Year 2023, totalling 16 children obtained by cluster random sampling. The tools used in this research were of 2 types: 8 plans for

movement activities according to descriptions and a ten-item observation form for early childhood initiative thinking. The experiment was conducted with a single sample. By conducting pre-study and post-study tests (One Group Pretest Posttest Design), statistics used in data analysis are mean and standard deviation, and the hypothesis using the t-statistic.

The research results found that

1. Early childhood initiatives before organizing movement activities according to the description overall, early childhood children's initiative is reasonable.
2. Comparison of early childhood children's initiative before and after receiving the overall lecture-based movement activities. It was found that after receiving the lecture-based movement activities, the scores were higher than before receiving the activities.

Keywords: Movement activities according to the description; Early Childhood's Initiative thinking; Early childhood

บทนำ

การศึกษาเป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศเพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคนให้มีความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ โดยเด็กเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าได้ต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีการศึกษา เด็กจึงควรได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วนทั้งในด้านการเลี้ยงดู การเอาใจใส่ ความรัก ความอบอุ่น โดยเฉพาะในวัยของเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เริ่มต้นชีวิตของมนุษย์นับว่าเป็นวัยที่สำคัญที่สุด เพราะการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วต่อเนื่องกันและเป็นพื้นฐานในการวางรากฐานของพัฒนาการทุก ๆ ด้าน การส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีการพัฒนาทักษะทางสมองและทางสังคมที่เหมาะสมกับวัย เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นมีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, 2560: 4)

ประสบการณ์สำคัญเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้เด็กได้ลงมือทำด้วยตนเองเพื่อพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยเฉพาะในระยะแรกเริ่มชีวิตและช่วงระยะปฐมวัยมีความสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นรากฐานของพัฒนาการก้าวต่อไปของชีวิตเด็กแต่ละคนตลอดจนเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความสามารถ แรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ และความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองของเด็กที่จะส่งผลต่อเนื่องจากช่วงวัยเด็กไปสู่วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ การสร้างความรัก ความผูกพันกับคนใกล้ชิด การปฏิสัมพันธ์กับผู้คนและสิ่งต่าง ๆ รอบตัวและการรู้จักใช้ภาษาสื่อความหมาย ดังนั้น การฝึกทักษะต่าง ๆ ต้องให้เด็กมีประสบการณ์สำคัญผ่านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และการเล่น ให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการเลียนแบบลองผิดลองถูก สำรวจ ทดลอง และลงมือกระทำจริง การปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของบุคคลและธรรมชาติรอบตัวเด็ก ตามบริบทของสภาพแวดล้อม จำเป็นต้องมีการจัดประสบการณ์สำคัญแบบองค์รวมที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 1) การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 3-5 ปี จัดในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา การพัฒนาทางด้านร่างกายเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กให้แข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน จากการ

วิ่ง หยุดกระโดด เดินไปมาได้คล่อง และการใช้มือโยน รับ จับ ตัดร้อย วัสดุสิ่งของต่าง ๆ ได้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จำเป็นต้องอาศัยร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะโดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง ซึ่งจังหวะและดนตรีที่ใช้ประกอบด้วย เสียงตบมือ เสียงเพลง เสียงเคาะไม้ เคาะเหล็ก รำมะนา กลอง เป็นต้น นำมาประกอบการเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 12) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาด้านร่างกายที่เกี่ยวกับความแข็งแรงของร่างกาย ความคล่องแคล่ว ว่องไว ทั้งกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก ควรจัดกิจกรรมดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะไม่เพียงแต่ให้เด็กได้เล่นหรือทำตาม เพื่อความเป็นผู้นำ ผู้ตาม หรือฝึกปฏิบัติตามคำสั่งเท่านั้น แต่กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะยังส่งเสริมการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์อีกด้วย (นงคฺนุช พรพรรณทูล, 2554: 34)

การคิดริเริ่มเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงคุณภาพของมนุษย์และมีความสำคัญยิ่ง ทั้งในส่วนของบุคคลและสังคม ทั้งนี้เพราะการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นความคิดด้านความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะการคิดที่ประกอบด้วยการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ความคิดสร้างสรรค์ได้รับการถ่ายทอดมาจากพันธุกรรม แต่เป็นความสามารถที่มีอยู่ในมนุษย์ ส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นได้ โดยธรรมชาติความคิดสร้างสรรค์มีอยู่ในตัวทุกคนตามศักยภาพ แต่จะมีความแตกต่างกัน ศักยภาพที่ได้รับการส่งเสริมก็จะช่วยให้มีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น ดังที่ ทอร์เรนซ์ (Torrance, 1972: 114-143) กล่าวว่าไว้ในบรรดาความคิดทั้งหลาย ความคิดสร้างสรรค์ทำให้เกิดการค้นพบสิ่งแปลกใหม่ และเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์มาก ลักษณะเด่นของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมีความคิดริเริ่มสามารถดัดแปลงประสบการณ์ที่มีอยู่ให้ออกมาในรูปแบบใหม่ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์หรือนำไปแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้น บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีบุคลิกภาพเชื่อมั่นในตนเอง มีความอดทน ไม่เลิกความตั้งใจง่ายๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โดยความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในตัวบุคคล มากบ้าง น้อยบ้าง แตกต่างกันไป แต่เดิมเชื่อกันว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นเรื่องของพรสวรรค์ที่แต่ละคนมีมาแต่กำเนิดการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผ่านมานั้นพบว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียนประชาอุปถัมภ์ อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ก่อนจะเริ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ครูกำหนดไว้ให้ เด็กจะมีพฤติกรรมขี้อายไม่กล้าแสดงออก ไม่มีความมั่นใจในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าพฤติกรรมนี้ไม่เหมาะสมและควรได้รับการแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้นเพื่อจะช่วยให้เด็กนั้นมีทักษะในการเรียนรู้และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้

จากปัญหาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัยจะมีผลต่อการพัฒนาหรือไม่อย่างไร ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะเป็นแนวทางหนึ่งของการพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยในรูปแบบหนึ่งของการจัดกิจกรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบคำบรรยาย ที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมตามคำบรรยาย

การทบทวนวรรณกรรม

กิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย เดิมเพชร สุขคณาภิบาล (2559: 107-111) กล่าวว่า ในวัยเด็ก การเคลื่อนไหวเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการเรียนรู้ และเมื่อเด็กเจริญเติบโตขึ้น การเคลื่อนไหวยังเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเล่นกีฬา การออกกำลังกาย กิจกรรมประจำวันต่าง ๆ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับพื้นฐานการเคลื่อนไหวเบื้องต้นทั้งสิ้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2559: 45) ได้อธิบายความสำคัญของการเคลื่อนไหวไว้ ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาอวัยวะทุกส่วนให้มีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดีในการเคลื่อนไหว 2) เพื่อสนองความต้องการตามธรรมชาติ ความสนใจ และความพอใจของเด็ก 3) เพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง และมีสุนทรียภาพในการเคลื่อนไหวตามจังหวะ 4) เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด 5) เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ สนุกสนาน รื่นเริงจากการเล่นกิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะแบบต่าง ๆ 6) เพื่อพัฒนาด้านสังคม การปรับตัว และความร่วมมือในกลุ่ม 7) เพื่อให้โอกาสเด็กได้แสดงออก และมีความคิดสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาการเด็ก การสอนการเคลื่อนไหวและจังหวะให้แก่เด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้การตอบสนอง และการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายมาผสมผสานกับดนตรี โดยมีปัจจัยในการบูรณาการดนตรีในห้องเรียน 4 ประการ ได้แก่ ความสามารถด้านสติปัญญาและความฉลาดความเชี่ยวชาญในการใช้ทักษะด้านร่างกาย พัฒนาด้านอารมณ์-จิตใจ

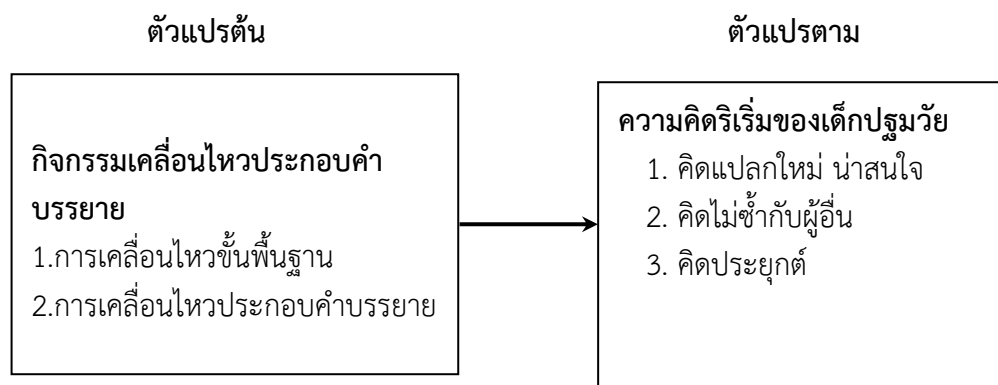
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดริเริ่ม ชนิษฐา เจริญพานิช (2561: 41) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของความคิดริเริ่ม ดังนี้ 1) เป็นคนที่สนใจปัญหา ยอมรับความเปลี่ยนแปลง ไม่ถอยหนีปัญหาที่เกิดขึ้นแต่กล้าที่จะเผชิญปัญหากระตือรือร้นที่จะแก้ปัญหา ตลอดจนหาทางปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาตนเองและงานอยู่เสมอ 2) เป็นคนที่มีความสนใจกว้างขวาง ทันต่อเหตุการณ์รอบด้าน ต้องการเอาใจใส่ในการศึกษาหาความรู้จากแหล่งต่างๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ พร้อมทั้งยอมรับข้อคิดเห็นจากข้อเขียนที่มีสารประโยชน์และนำข้อมูลนั้นมาประกอบใช้พิจารณาปรับปรุงพัฒนางานของตน 3) เป็นคนที่ชอบคิดหาทางแก้ปัญหาให้หลาย ๆ ทางเตรียมทางเลือกสำหรับแก้ปัญหาไว้มากกว่าหนึ่งวิธีเสมอ 4) เป็นคนที่มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ หรือมีสุขภาพกายก็ดีสุขภาพจิตก็ดีตนเอง ทั้งนี้เพราะมีการพักผ่อนอย่างเพียงพอมีความสนใจต่อสิ่งใหม่ที่พบ และยังเป็นคนช่างซัก ช่างถาม และจดจำได้ดี ทำให้สามารถนำข้อมูลที่จดจำได้มาใช้ประโยชน์ได้ดี 5) เป็นคนที่ยอมรับและเชื่อในบรรยากาศและสภาพแวดล้อมว่ามีผลกระทบต่อการคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น การจัดบรรยากาศ สถานที่ สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม จะสามารถจัดสิ่งรบกวนและอุปสรรค ทำให้การพัฒนาความคิดริเริ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2559: ออนไลน์) กล่าวว่า พฤติกรรมด้านความคิดริเริ่ม มีดังนี้ 1) ลักษณะของคนที่มีความคิดริเริ่ม คนที่มีความคิดริเริ่มมักไม่ชอบความจำเจซ้ำซาก แต่จะชอบปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงให้งานของเขามีชีวิตชีวา และมีความแปลกใหม่กว่าเดิมเขาจะเป็นบุคคลที่มีความศรัทธาที่จะทำงานที่ค่อนข้างยาก ซับซ้อน อาศัยความสามารถสูงให้สำเร็จได้ และเขาจะเป็นบุคคลที่มุ่งมั่นและมีสมาธิแน่วแน่ในงานของตน โดยไม่เน้นแก่สินจ้าง และรางวัลแต่เป็นการทำงานที่เกิดจากแรงจูงใจภายในหรือความรักความศรัทธา

และความพอใจที่จะทำงานนั้น ๆ ให้สำเร็จ 2) พฤติกรรมของคนที่มีความคิดริเริ่ม จึงมักเป็นบุคคลที่กล้าคิด กล้าแสดงออกกล้าทดลอง กล้าเสี่ยง และเล่นกับความคิดของตนเอง จึงเป็นบุคคลที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง และมีความเชื่อมั่นในตนเอง จะไม่ขาดกลัวต่อสิ่งที่คลุมเครือหรือไม่ชัดเจน แต่ความลี้ลับประหลาดใจกับ ยั่วให้ท้าทายให้อยากลองอยากพิสูจน์ความคิดเห็นของตน และรู้สึกพอใจ และตื่นเต้นที่จะเผชิญกับสิ่งนั้น จัดว่าเป็นบุคคลที่มีสุขภาพจิตที่ดีทีเดียว

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบคำบรรยายจากหนังสือและนักการศึกษา หลายท่าน ได้แก่ วนิดา ฉิมมาลี (2556: 93) อ้อมใจ วนาศิริ (2556: 63); พสนีย์ ไตรภู (2557: 44); นิภาพร คำโพธิ์ (2558: 61-70) และเพ็ญจันทร์ บุพศิริ (2560: 52-53) ศึกษาทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ ในด้านความคิดริเริ่มของ กิลฟอร์ด (Guilford, 1967: 145-151) และศึกษาแนวคิดการจัดกิจกรรมการเล่า เรื่องจากนิทาน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดริเริ่มของ วรเกียรติ ทองไทย (2553: 64-71); สุพัฒน์ สกุลดี (2561: 79-84) และจันทิมา นิสภา และชลธิป สมาชิกโต (2560: 1-10) แล้วนำมา พัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นอนุบาล 3/1 โรงเรียนประชาอุปถัมภ์ อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 91 คน

กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นอนุบาล 3/1 โรงเรียนประชาอุปถัมภ์ อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่มและแต่ละห้องคละความสามารถ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย

2. แบบสังเกตความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของแผนการผลการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัยดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 25-48) มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ และมาตรฐานที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ และศึกษาสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาการด้านภาษาตามวัย 3-5 ปี ส่วนหลัก 4: พัฒนาการด้านการคิดและสติปัญญา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561: 17-34) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายให้สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามวัย

2) ศึกษาวิธีการจัดผลการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย นำมาเป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

3) สร้างคำบรรยาย เพื่อนำมาประกอบการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวสำหรับกลุ่มทดลองชั้นอนุบาลที่ 3/1 สำหรับเด็กอายุ 5-6 ปี จำนวน 8 เรื่อง โดยใช้เรื่องละ 3 วัน รวมทั้งสิ้น 24 วันดังนี้

1. หน่วยหนูน้อยน่ารัก	คำบรรยายเรื่อง หนูน้อยหมวกสีชมพู
2. หน่วยหนูน้อยพลอดรักไว้มาก่อน	คำบรรยายเรื่อง สิงโตกับกระต่าย
3. หน่วยขนาด รูปร่าง รูปทรง	คำบรรยายเรื่อง ไข่น้อยอยากมีขา
4. หน่วยโลกสวยด้วยสีสันทัน	คำบรรยายเรื่อง แมงกระพุนแสนเศร้า
5. หน่วยฤดูหนาว	คำบรรยายเรื่อง ดักแด้น้อย
6. หน่วยชุมชนน่าอยู่	คำบรรยายเรื่อง น้ำใจกระรอก
7. หน่วยเพื่อนสัตว์น่ารัก	คำบรรยายเรื่อง คุณครูแม่ไก่
8. หน่วยสนุกกับภาษา	คำบรรยายเรื่อง สิงโตกับมดแดง

4) สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบคำบรรยาย จำนวน 8 แผน

5) สร้างแบบประเมินคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมประกอบคำบรรยาย เพื่อเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา แบบการประเมินมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

6) นำแผนและแบบประเมินคุณภาพของแผนเสนออาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา การดำเนินกิจกรรม สื่อ การประเมินผล พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

7) นำแผนและแบบประเมินคุณภาพของแผน ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินพิจารณาความเหมาะสม จำนวน 3 ท่าน

8) ปรับปรุงแผนตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเสนอที่ได้เสนอแนะ โดยให้ข้อเสนอแนะ สรุปได้ดังนี้ (1) แผนกิจกรรมแต่ละแผนมีเนื้อหาค่อนข้างเยอะ ขณะสอนผู้สอนควรใช้คำถามไม่มากเกินไป หรือตัดคำถามออกบางคำถาม เพื่อกระชับเวลาในการสอน ผู้วิจัยดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (2) ผู้สอนควรยืดหยุ่นเวลาในการจัดกิจกรรมในบางกิจกรรม เพราะเด็กยังสนุกสนานกับการทำกิจกรรม (3) การจัดกิจกรรมควรเล่าเรื่องที่มีเนื้อหาสั้นก่อนเรื่องที่มีเนื้อหายาว ผู้วิจัยดำเนินการปรับแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมโดยเริ่มจากเรื่องที่มีเนื้อหาสั้นก่อนเรื่องที่มีเนื้อหายาวตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

9) นำคะแนนของแผนที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินให้มาวิเคราะห์หาคุณภาพของแผน โดยการหาค่าเฉลี่ย จากแบบการประเมินมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

10) การทดสอบประสิทธิภาพของแผนการสอน โดยนำไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มประชากร เกณฑ์การประเมินคุณภาพของแผนต้องได้คะแนนเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป จึงจะเป็นแผนที่มีความเหมาะสม สามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพผลการประเมินคุณภาพของแผน ปรากฏว่าได้ค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.69 หมายความว่า แผนการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมมากที่สุด

11) นำแผนไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยอายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนประชาอุปถัมภ์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 24 คนทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรม 2 แผน เป็นเวลา 2 สัปดาห์

12) นำแผนการจัดการเคลื่อนไหวประกอบคำบรรยายที่ปรับปรุงภายหลังการนำไปทดลองใช้ (try out) เสร็จแล้วไปทดลองกับเด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ชั้นอนุบาล 3/1 จำนวน 16 คน โรงเรียนประชาภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนประชาอุปถัมภ์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 ระหว่างวันที่ 6 พฤศจิกายน 2566 ถึงวันที่ 29 ธันวาคม 2566 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ รวม 24 วัน

3.2 แบบสังเกตความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย

แบบสังเกตความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

3.2.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ในการประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 3-6 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 44), ศึกษาวิธีการและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมินทักษะการคิด (สถาบันส่งเสริมอัจฉริยภาพและนวัตกรรมการเรียนรู้ (สสอน.), 2552: 43)

3.2.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความสามารถในการคิด (ทิตินา แคมมณี.ม.ป.ป.; อ่างอิงใน อมรรัตน์ สร้อยสังวาล, 2563: ออนไลน์)

3.2.3 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบทดสอบ แบบประเมิน และแบบสังเกตในการประเมินความคิดสร้างสรรค์ ด้านความคิดริเริ่มของวรเกียรติ ทองไทย (2553: 64-71); สุพพัฒน์ สกุลดี (2561: 79-84) และจันทิมา นิสภา และชลธิศ สามีโต (2560: 1-10)

3.2.4 สร้างแบบสังเกตความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมชุดที่ 1 “วาดเสริม เติมแต่ง” กิจกรรมชุดที่ 2 “เติมภาพให้สมบูรณ์” กิจกรรมชุดที่ 3 “เติมแต่งเส้นโค้ง” กิจกรรมชุดที่ 4 “เติมแต่งเส้นตรง”

เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

3 คะแนน	เด็กมีพฤติกรรมการแสดงออก ด้วยตนเอง
2 คะแนน	เด็กมีพฤติกรรมการแสดงออก โดยครูกระตุ้น
1 คะแนน	เด็กไม่แสดงออกทางพฤติกรรม

เกณฑ์การแปลความคะแนนรวม

21-30 คะแนน	เด็กปฐมวัยมีความคิดริเริ่มระดับ ดี
11-20 คะแนน	เด็กปฐมวัยมีความคิดริเริ่มระดับ พอใช้
1-10 คะแนน	เด็กปฐมวัยมีความคิดริเริ่มระดับ ปรับปรุง

เกณฑ์การตัดสินคะแนนรวม

ร้อยละ 60 ขึ้นไป หรือได้คะแนน 18 คะแนน ถือว่าผ่านเกณฑ์

3.2.5 นำแบบสังเกตความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัยที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผล และประเมินผล ความชัดเจน ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.2.6 นำแบบสังเกตความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ชุดเดิม เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และนำคะแนนที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าความสอดคล้อง ระหว่างแบบสังเกตความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัยกับจุดประสงค์ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objectives Congruence: IOC) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แบบสังเกตความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย จำนวน 10 ข้อ ผลปรากฏว่า มีค่า IOC เท่ากับ .67-1.00 แสดงว่า ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

3.2.7 นำแบบสังเกตความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย ที่ปรับปรุง แก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยกลุ่มเดียวกับที่ทดลองใช้ แผนการจัดกิจกรรม จำนวน 24 คน จากการทดลองพบว่า เด็กส่วนน้อยที่ไม่ให้ความร่วมมือ และเด็กส่วนใหญ่ตัดสินใจลงมือทำกิจกรรมอย่างไม่ลังเล สามารถสร้างสรรค์ผลงานของตนเองได้ เด็กพยายามคิดภาพที่ไม่เคยมีใครคิดมาก่อน เพื่อให้เป็นภาพที่แปลกใหม่และสมบูรณ์ น่าสนใจ ส่วนน้อยที่ตั้งชื่อภาพไม่ได้ ส่วนใหญ่สามารถบอกเล่าผลงานของตนเองและตั้งชื่อได้ โดยมีผู้วิจัยคอยช่วยเหลือบางครั้ง ส่วนใหญ่ทำไม่ทันตามเวลาที่กำหนด เนื่องจากเวลาในการทำกิจกรรมน้อย

3.2.8 นำแบบสังเกตความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย และจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้จำแนกผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบคำบรรยายที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 เปรียบเทียบเปรียบเทียบความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือหาความสอดคล้อง โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและจุดประสงค์ (Index of Item-Objective of Congruence: IOC)

5.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) สถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบคำบรรยาย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย จากแบบสังเกตความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย

ความคิดริเริ่ม ของเด็กปฐมวัย	จำนวน (คน)	ก่อนการจัดกิจกรรม			หลังการจัดกิจกรรม		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
คิดแปลกใหม่ น่าสนใจ	16	12.06	1.85	พอใช้	24.31	1.61	ดี
คิดไม่ซ้ำกับผู้อื่น		12.63	1.62	พอใช้	25.44	2.96	ดี
คิดประยุกต์		12.13	1.90	พอใช้	24.63	2.23	ดี
รวม		12.27	1.79	พอใช้	24.79	2.27	ดี

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย ก่อนการจัดกิจกรรมโดยรวมเด็กปฐมวัยมีความคิดริเริ่มอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 12.27$, S.D. = 1.79) หลังการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องประกอบหนังสือเล่มใหญ่ โดยรวมเด็กปฐมวัยมีความคิดริเริ่มอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 24.79$, S.D. = 2.27) แสดงให้เห็นว่า ความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย หลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายจากแบบสังเกตความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย ของคะแนนก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย สรุปในรูปแบบตารางคำบรรยาย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย

ความคิดริเริ่ม ของเด็กปฐมวัย	จำนวน	ก่อนการจัดกิจกรรม		หลังการจัดกิจกรรม	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
คิดแปลกใหม่ น่าสนใจ	16	12.06	1.85	24.31	1.61
คิดไม่ซ้ำกับผู้อื่น		12.63	1.62	25.44	2.96
คิดประยุกต์		12.13	1.90	24.63	2.23
รวม		12.27	1.79	24.79	2.27

จากตารางที่ 2 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายโดยรวมเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทั้งด้านความคิดแปลกใหม่ น่าสนใจ

ด้านคิดไม่ซ้ำกับผู้อื่น และด้านคิดประยุกต์ เมื่อเปรียบเทียบหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย ก่อนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัยมีความคิดริเริ่มอยู่ในระดับพอใช้ หลังการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตาม คำบรรยายที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัยมีความคิดริเริ่มอยู่ในระดับดี แสดงให้เห็นว่าเด็กปฐมวัย หลังจากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้คำนึงถึงเหตุผลและความจำเป็นในการพัฒนาทักษะด้านความคิดสำหรับเด็กปฐมวัย ในการจัดกิจกรรมมีการกำหนดวิธีดำเนินกิจกรรม สื่อ และการประเมินผลที่ชัดเจน เน้นกระบวนการเรียนการสอน และประสบการณ์ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของเด็กปฐมวัย ใช้คำถามปลายเปิด กระตุ้นให้เด็กคิดเอง ในขณะที่ผู้วิจัยให้เด็กใช้คำถามเพื่อแสวงหาคำตอบด้วย ทั้งการจัดกิจกรรมการบรรยายเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกรักใคร่และประสบการณ์ให้ผู้อื่นรับรู้ทางวาจา การที่ครูบรรยายเรื่องให้เด็กฟัง หรือการที่เด็กมีโอกาสบรรยายเรื่อง เป็นการช่วยให้เด็กได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ของการใช้ภาษา ไม่มีเด็กคนใดไม่ชอบฟังคำบรรยาย คำบรรยายสามารถสร้างจินตนาการ ความฝัน ความคิด ความเข้าใจ และการรับรู้ให้กับเด็ก และทำให้รู้สึกผ่อนคลายมีสมาธิ เกิดการเรียนรู้ สนุกสนาน ทั้งยังส่งเสริมทักษะทางด้านภาษา ความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออกอย่างอิสระ คิดแปลกใหม่ น่าสนใจ คิดแตกต่างจากผู้อื่น คิดประยุกต์ เด็กจะได้รับการพัฒนาทักษะการฟัง และการพูด สร้างจินตนาการแก่เด็ก ฝึกสมาธิให้เด็กรู้จักจดจ่ออยู่กับเรื่องที่ฟัง เด็กใช้ประสบการณ์เดิมมาพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง โดยการเชื่อมโยงประสบการณ์ใหม่ได้โดยผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ แล้วสามารถนำมาสร้างสรรค์ผลงานได้แปลกใหม่ น่าสนใจ ไม่ซ้ำกับผู้อื่น ประยุกต์เป็นรูปแบบที่แปลกใหม่แตกต่างจากเดิม เมื่อเด็กได้ฟังนิทาน ได้เล่าเรื่อง สร้างผลงานเด็กเข้าใจในบทบาทของตัวละคร สามารถเรียนรู้ได้ว่าการกระทำของตัวละครนั้นดีหรือไม่ดีและสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร จึงส่งผลให้เด็กปฐมวัยหลังจากการได้รับการจัดกิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย สอดคล้องกับ สุพพฒ สกุลดี (2561: 79-84) ได้ศึกษาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล 1 โดยผ่านการเล่านิทาน พบว่า ความสามารถด้านความคิดริเริ่ม นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าที่กำหนด ผลการวิจัยของ จันทิมา นิสภา และชลธิป สมาหิโต (2560: 1) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่อง เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยมีคะแนนความคิดริเริ่ม หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และสอดคล้องกับ ดวงพร อินทรจักร และคณะ (2564: 101-112) ได้ศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านนาคำน้อย อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร พบว่า 1) ผลการศึกษาความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่าเด็กปฐมวัยมีความคิดริเริ่มสูงขึ้นตามลำดับ สอดคล้องกับ ชนิดาภา สว่างศรี (2561: 1-11) ได้ศึกษาการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ด้านความคิดริเริ่ม มีระดับคะแนนความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูง คือ ก่อนการทดลองค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 48.52 และหลังการทดลองค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 57.44 พบว่าเด็กปฐมวัยมีจินตนาการทางความคิดอย่างอิสระและประสมประสานประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่จากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย เด็กได้

ศึกษาค้นคว้าหลากหลายแหล่งเรียนรู้ได้พบได้เห็นสิ่งแปลกใหม่ เช่น เด็กศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องผีเสื้อแสนสวย วาดภาพออกมาเป็นผีเสื้อตามจินตนาการโดยภาพวาดผีเสื้อมีหัวเป็นคน เด็กสามารถคิดและจินตนาการได้กว้าง และงานวิจัยของ บัณฑิตา ภักดีนันท์ (2564: 33-36) ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบไฮ/สโคป (High/Scope) ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ด้านความคิดริเริ่มของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบไฮ/สโคป (High/Scope) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมก่อนการทดลองเท่ากับ 5.84 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.6 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.08 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.16

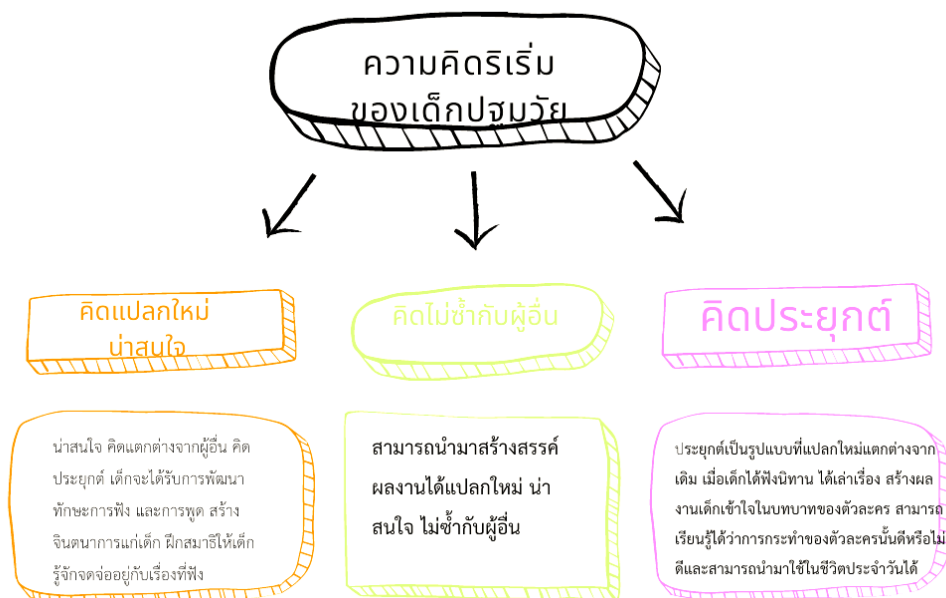
2. เปรียบเทียบความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัยโดยรวมหลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความคิดริเริ่มสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น แสดงให้เห็นว่า เด็กปฐมวัย หลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายโดยรวมมีความคิดริเริ่มสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย เป็นกิจกรรมจำเป็นสำหรับเด็กที่ง่ายและเหมาะสมกับทุกโอกาส และทุกสถานการณ์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้อย่างสอดคล้องกับธรรมชาติและความสนใจของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก กล้าคิด กล้าพูด การจัดกิจกรรมครั้งนี้เด็กได้ลงมือกระทำกิจกรรมเคลื่อนไหวด้วยตัวเอง โดสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนและครู การอ่านร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก การซ้ำ ย้ำทวนเรื่องราว ทำให้เด็กฝึกทักษะการคิดริเริ่ม การตัดสินใจการแก้ปัญหา การปรับตัว ประกอบกับเด็กรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักการวางแผนอย่างมีลำดับขั้นตอน ส่งผลให้เด็กเกิดความสนใจ สนุกสนานเพลิดเพลิน สังเกตจากรอยยิ้ม ความรู้สึก ความคิดและความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม เด็กสามารถใช้ความคิดจินตนาการได้อย่างกว้างไกล คิดได้หลายแง่มุม หลายทิศทาง มีปริมาณที่มาก และสามารถเชื่อมโยงนำไปสู่การคิดค้นและสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ มีจินตนาการและไม่ลอกเลียนแบบงานของใคร โดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ ให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เด็กต้องการความช่วยเหลือ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายส่งผลให้เด็กอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เปลี่ยนจากเดิมที่เรียนรู้แบบท่องจำเป็นแบบลงมือกระทำ โดยเด็กได้ฝึกคิด ออกแบบ สร้างสรรค์ผลงานและเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ ทำให้เด็กได้ฝึกคิด มีความสามารถที่หลากหลาย แตกต่างจากคนอื่น มีความคิดที่แปลกใหม่ โดดเด่น และเกิดเป็นความสนุกสนานในการทำกิจกรรมร่วมกัน สอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาการความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัยของ ทอร์เรนซ์ (Torrance, 1964: 32) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เด็กช่วงอายุ 4-6 ปี เด็กวัยนี้มีจินตนาการดี เริ่มเรียนรู้ถึงทักษะในการวางแผนการเล่นเรียนรู้ถึงหน้าที่ของผู้ใหญ่ โดยผ่านการเล่น สามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์เข้าด้วยกัน แม้ว่ายังไม่เข้าใจเหตุผลเริ่มรับรู้ถึงอารมณ์ของผู้อื่น และเริ่มคิดได้ว่าการกระทำของตนเองจะทำให้ผู้อื่นรู้สึกอย่างไร ผู้ใหญ่ควรนำความคิดของเด็กมาใช้ประโยชน์บ้างแม้ว่าจะไม่ดีเท่าของผู้ใหญ่ ควรยอมให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองและคอยให้คำแนะนำ ควรตอบคำถามของเด็กหรือร่วมรับรู้ในสิ่งที่เด็กคิด เด็กวัยนี้เป็นวัยที่ควรส่งเสริมการคิด ส่วน ทิพวรรณ หรรษคุณาชัย และคณะ (2556: 111-112) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กช่วงอายุ 3-6 ปี เด็กวัยนี้จะอยากรู้อยากเห็นสิ่งรอบตัวเกี่ยวกับ ธรรมชาติ เริ่มเข้าใจความแตกต่างระหว่างความจริงกับเรื่องสมมติ เข้าใจในรูปแบบการอ่าน โดยอาศัยอ่านจากซ้ายไปขวา จากบนลงล่าง สามารถตอบคำถามจากนิทานได้ ดังนั้น นิทานที่เหมาะสมกับเด็กวัยนี้ควรเป็นนิทานที่เป็นเรื่องที่ยาวขึ้น แต่เข้าใจ

ง่าย ภาพประกอบมีสีสันสดใสมีตัวอักษรบรรยายเนื้อเรื่องไม่มากเกินไป มีขนาดตัวอักษรใหญ่พอควรเพราะเด็กในวัยนี้สามารถเชื่อมโยงสัญลักษณ์ ตัวพยัญชนะกับเสียงสระได้แล้ว และหนังสือที่เป็นคำคล้องจองจะพัฒนาทักษะด้านภาษาของเด็กในวัยนี้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงพร อินทรจักร และคณะ (2564: 101-112) ได้ศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านนาคำน้อย อำเภอมือเมือง จังหวัดมุกดาหาร พบว่า ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ส่วนผลการวิจัยของ เพ็ญจันทร์ บุพศิริ (2560: 52-53) ได้ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมความรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย โรงเรียนอนุบาลองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสาม จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมความรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กปฐมวัยระหว่างได้รับกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายแต่ละสัปดาห์มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนได้รับกิจกรรม และผลการวิจัยของสาวิกาพร แสนศึก (2560: 62-64) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่านิทาน ที่มีต่อการพัฒนาการความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่านิทานส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออสูงขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย มีความจำเป็นในการพัฒนาทักษะด้านความคิดสำหรับเด็กปฐมวัย ในการจัดกิจกรรมมีการกำหนดวิธีดำเนินการ กิจกรรม สื่อ และการประเมินผลที่ชัดเจน เน้นกระบวนการเรียนการสอน และประสบการณ์ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของเด็กปฐมวัย แสดงดังแผนภาพ

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้

คิดแปลกใหม่ น่าสนใจ คิดแตกต่างจากผู้อื่น คิดประยุกต์ เด็กจะได้รับการพัฒนาทักษะการฟัง และการพูด สร้างจินตนาการแก่เด็ก ฝึกสมาธิให้เด็กรู้จักจดจ่ออยู่กับเรื่องที่ฟัง เด็กใช้ประสบการณ์เดิมมา พัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง โดยการเชื่อมโยงประสบการณ์ใหม่ได้โดยผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว

สามารถนำมาสร้างสรรค์ผลงานได้แปลกใหม่ น่าสนใจ ไม่ซ้ำกับผู้อื่น

ประยุกต์เป็นรูปแบบที่แปลกใหม่แตกต่างจากเดิม เมื่อเด็กได้ฟังนิทาน ได้เล่าเรื่อง สร้าง ผลงานเด็กเข้าใจในบทบาทของตัวละคร สามารถเรียนรู้ได้ว่าการกระทำของตัวละครนั้นดีหรือไม่ดีและ สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ชั้นครูบรรยายเรื่อง ควรสร้างบรรยากาศให้เด็กได้ผ่อนคลายมากที่สุด เนื่องจาก กิจกรรมต้องมีการฟังคำบรรยายค่อนข้างเยอะ อาจทำให้เด็กรู้สึกอึดอัด ไม่อยากร่วมกิจกรรม ไม่อยากตอบ คำถาม ดังนั้น ผู้สอนควรกระตุ้นหรือหาสิ่งเร้าเพื่อดึงดูดความสนใจเพื่อให้เกิด ๆ มีส่วนร่วมและสนุกสนาน กับการทำกิจกรรม

1.2 ชั้นเด็กเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย ผู้สอนควรกระตุ้นเคลื่อนไหวตามคำบรรยายด้วย ท่าทางอิสระ เพื่อให้เด็กได้คิดทบทวนเรื่องราว จนสามารถเคลื่อนไหวตามคำบรรยายเรื่องจนจบได้

1.3 การทำกิจกรรมชั้นเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย ควรเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมในปริมาณที่ เพียงพอ และมีความหลากหลาย เพื่อให้เด็กได้มีอิสระในการเลือก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรมีการศึกษาและวิจัยการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายพัฒนาความคิดริเริ่ม ของเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามผลการทดลองที่ส่งผลถึงพัฒนาการของเด็กต่อไป

2.2) ควรนำการจัดกิจกรรมไปใช้เพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มโดยใช้สื่ออื่น ๆ เช่น เกม เพลง หรือ ของเล่น เป็นต้น

2.3) ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายเพื่อพัฒนา ความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย และเสริมสร้างพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และด้าน สติปัญญาของนักเรียนอนุบาลศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แนวทางการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาน้อมนาศาสตร์พระราชสู่การ พัฒนาอย่างยั่งยืน* กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักส่งเสริมฯ.

ชนิษฐา เจริญพานิช. (2561). *หน่วยที่ 3 การพัฒนากระบวนการคิดรูปแบบต่าง ๆ*. เอกสาร ประกอบการสอนรายวิชาการคิดและการตัดสินใจ. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

- จันทิมา นิสภา และชลธิป สมหาทิโต. (2560). การใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่อง เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย. *วารสารออนไลน์บัณฑิตศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2563, จาก <http://www.edujournal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/2038.ru>
- ชนิดาภา สว่างศรี. (2561). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. *การประชุมวิชาการระดับชาติ: วิชาการรับใช้สังคม ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ (15-16 สิงหาคม 2562) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช*.
- ดวงพร อินทรจักร, นนทชนนปภพ ปาลินทร, ศันสนีย์ บุญเฉลียว, และปิยาณี สมบุรุษทรัพย์. (2564). ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านนาคำน้อยอำเภอมือเมือง จังหวัดมุกดาหาร. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(2), 101-112.
- เต็มเพชร สุขคนาภิบาล. (2559). การเคลื่อนไหว. *ศิลปะศาสตร์ประยุกต์*, 9(1), 107-111.
- ทิพวรรณ หาราชคุณชัย, รวิวรรณ รุ่งไพรวัลย์ และคณะ. (2556). *ตำราพัฒนาการและพฤติกรรมเด็ก เล่ม 3 การดูแลเด็กสุขภาพดี*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ปิยอน เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด.
- นงคันุช พรหมจุล. (2554). ผลการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นท่าฤๅษีดัดตนเชิงประยุกต์ เพื่อพัฒนาการทางร่างกายของเด็กปฐมวัย. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิภาพร คำโพธิ์. (2558). การใช้หนังสือเล่มใหญ่สองภาษาเพื่อพัฒนาความสามารถทางการอ่านของเด็กปฐมวัย. *การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาวิชาประถมศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บัณฑิตา รักดินันท์. (2564). ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบไฮ/สโคป (High/Scope) ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. *โครงการวิจัย. โครงการวิจัยและบริการวิชาการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2564. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*
- พัสนีย์ ไตรภู. (2557). การพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยโดยการจัดทำหนังสือเล่มใหญ่โรงเรียนอนุบาลสมศกุลนา กรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาวิชาการจัดการการปฐมวัยศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- เพ็ญจันทร์ บุพศิริ. (2560). การพัฒนาพฤติกรรมความรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กปฐมวัย โดยใช้องค์กิจกรรมการทำหนังสือเล่มใหญ่ โรงเรียนอนุบาลองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสามบจังหวัดปทุมธานี. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- วนิดา นิมาลี. (2556). การพัฒนาการจัดประสบการณ์การเล่านิทานด้วยหนังสือเล่มใหญ่เพื่อพัฒนาความมีระเบียบวินัยของเด็กอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพนมดิน ังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

- วรเกียรติ ทองไทย. (2553). ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นจากหนังสือภาพ. *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต*. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สาวิกาพร แสนศึก. (2560). ศึกษาผลการใช้กิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่านิทานที่มีต่อพัฒนาการความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร. ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2535). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สถาบันส่งเสริมอัจฉริยภาพและนวัตกรรมการเรียนรู้. (2550). *การจัดการเรียนรู้วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมอัจฉริยภาพและนวัตกรรมการเรียนรู้.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2559). *สวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูล (Benefit/Fringe Benefit)*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2566, จาก <http://www.ocsc.go.th/compensation/>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *สภาวะการศึกษาไทยปี 2559/2560 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564)*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุพัฒน์ สกฤตติ. (2561). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล 1 โดยผ่านการเล่านิทาน. *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต*. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนวิทยาลัยครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อ้อมใจ วนาศิริ. (2556). การใช้หนังสือนิทานเล่มใหญ่เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังและพูดของเด็กปฐมวัย. *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต*. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Guilford, J.P. (1967). *The nature of human intelligence*. New York: McGraw-Hill Book Co.
- Torrance, E. P. (1964). *Education and creativity In creativity: Progress and potential*. New York: McGraw-Hill.
- _____. (1972). Can we teach children to think creatively. *The Journal of Creative Behavior*, 6(2), 114–143.

**แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธ
อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์**
**Guideline for Achademic Affairs Administration Based on Sikkha 3
of the Buddhist Oriented Schools in Kabchoeng District,
Surin Province**

ธวัชรรัตน์ สายรัตน์
Thawanrhat Sairat
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Thawanrhat9999@gmail.com

Received : May6, 2024;

Revised : July2, 2024;

Accepted : August15, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1)ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ 2) ศึกษาวิธีการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ 3)เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 191 คน และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าวิชาการ จำนวน 5 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ทั้ง 7 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ รองลงมาคือด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษามี และด้านการวิจัยในชั้นเรียน ตามลำดับ

2) วิธีการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 7 ด้าน คือ ประชุมวางแผนร่วมกัน กำหนดแนวปฏิบัติที่มีความชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษา สนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากร ปฏิบัติตามระเบียบอย่างถูกต้อง มีคุณธรรมและความสุขในการปฏิบัติงาน ทำอย่างเข้าใจและแก้ปัญหาได้ มีการประเมินแผน การปฏิบัติงานของบุคลากร ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนางานอย่างเป็นกัลยาณมิตรต่อเนื่อง

3) แนวทางบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอท่ง จังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 7 ด้าน คือ วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน เน้นให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม นิเทศติดตามอำนวยความสะดวก โดยนำหลักไตรสิกขามาใช้เป็นกรอบในการบริหารงาน สนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามระเบียบอย่างถูกต้อง มีคุณธรรมและความสุขในการปฏิบัติงาน ทำอย่างเข้าใจและแก้ปัญหาได้

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ; หลักไตรสิกขา; โรงเรียนวิถิพุทธ

Abstract

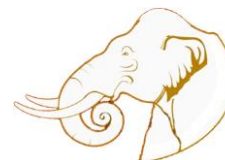
The objectives of this research were 1) to study the academic administration conditions of the Buddhist Oriented Schools in Kap Choeng District, Surin Province, 2) to study methods for academic administration based on Sikkha 3 of the Buddhist Oriented Schools in Kap Choeng District, Surin Province, and 3) to propose guidelines for academic administration based on Sikkha 3 of the Buddhist Oriented Schools in Kap Choeng District, Surin Province. It was the mixed methods design research. The data was collected by using questionnaires with 191 samples, and using interview form with 5 key informants. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results were found as follows:

1. Conditions of academic administration of the Buddhist Oriented Schools in Kap Choeng District, Surin Province, were at a high level in overall of 7 aspects, arranged respectively from the most to the lowest levels i.e. the development and promotion of learning resources, the development of the learning process, the development of internal quality assurance systems and educational standards, the development and usage of technological media for education, the assessment and carrying out the transfer of academic results, curriculum development of educational institutions, and classroom research.

2. Methods for academic administration based on Sikkha 3 of the Buddhist Oriented Schools in Kap Choeng District, Surin Province were 7 aspects, namely, the meeting and planning, the setting of clear practice guidelines, the personnel support and encouragement of the educational institution administrators to follow the regulations correctly, the morality and happiness in working, the understandably doing and being able to solve the problems, the plan evaluation, the personnel performance, and the inspection and provision of suggestions for the continuous working development in a friendly manners.

3. Guidelines for academic administration based on Sikkha 3 of the Buddhist Oriented Schools in Kap Choeng District, Surin Province consisted of 7 aspects i.e. nthe analyzing of the community needs, the emphasis of the participation of all parties involved, the supervision and provision of facility by application of the principles of Sikkha 3 as a framework for administration, the support and encouragement of personnel to follow the

regulations correctly, the morality and happiness in working, and the understandably problem solving.

Keywords: Academic affairs Administration; Sikkha 3; Buddhist Oriented School

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งเพื่อเสริมสร้างบุคคลให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินชีวิตมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นมีลักษณะนิสัยที่ดีงามมีความพร้อมที่จะประกอบอาชีพได้ตลอดจนสามารถเอาความรู้เพื่อไปใช้ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติเริ่มจากการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีปัญญามีความสุขและมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพมีหลักการเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติมุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับสากลเป็นการศึกษาเพื่อปวงชนโดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักนโยบายและแผน: กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจชีวิตอย่างแท้จริงและสามารถดำเนิน ชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมโดยอาศัยระบบการศึกษาตามหลักไตรสิกขามาใช้ในการฝึกอบรมให้ ครอบคลุมนการดำเนินชีวิตทุกด้าน โดยหวังจะทำให้การจัดการศึกษาเข้าสู่การพัฒนาที่สมบูรณ์ได้ แต่ปรากฏว่าการเข้าร่วมโครงการของโรงเรียนวิถิพุทธในเวลาต่อมาก็ได้ประสบปัญหาเช่นเดียวกันคือ ยังขาดความเข้าใจในแนวคิดการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาเชิงบูรณาการ(ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, 2555, หน้า 4.)

การบริหารงานวิชาการถือเป็นภารกิจหลักของโรงเรียน (ระบบสารสนเทศ, ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต3 ปีงบประมาณ 2565,(สุรินทร์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต3, 2565),หน้า25)ที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรับผิดชอบเป็นอันดับแรกและจะต้องให้เวลามากกว่างานด้านอื่นๆโดยมีหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการให้คำแนะนำร่วมกับคณะครูในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดการที่จะสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆอย่างที่สำคัญที่สุดคือผู้บริหารโรงเรียนโดยส่วนมากมักจะให้ความสำคัญกับธุรการงานการเงิน งบประมาณ หรือการก่อสร้างอาคารสถานที่เพราะเป็นงานที่เห็นผลชัดเจนและรวดเร็วให้ความสำคัญกับการพัฒนางานวิชาการน้อยกว่างานด้านอื่นๆมักจะมอบหมายให้รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการเป็นผู้มีที่บทบาทสำคัญในการวางแผนและบริหารแผนงานวิชาการจึงทำให้การบริหารงานวิชาการไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร(สุพิชฌาย์ สวายสมสิกุล, 2560.) นอกจากนี้ในการดำเนินการบริหารงานวิชาการพบเจอปัญหาหลายอย่าง โดยเฉพาะโรงเรียนวิถิพุทธในอำเภอกาบเชิงแถบชายแดนของจังหวัดสุรินทร์มีปัญหาในการดำเนินงานค่อนข้างมากทั้งทางด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดประเมินผลการศึกษา การประกันคุณภาพภายใน การพัฒนาใช้สื่อและ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และการวิจัยในชั้นเรียน จัดครูที่เข้าสอนไม่ตรงตามวุฒิอัตราครูไม่เพียงพอสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอขาดการนิเทศติดตามผลขาดแนวปฏิบัติในด้านการประเมินผลงานวิชาการขาดการปรับปรุงและพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง(สุพิชฌาย์ สวายสมสิกุล, 2560.)นอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาตกต่ำผู้เรียนขาดคุณธรรมจริยธรรมปัญหาเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อ คุณภาพทางการศึกษาของนักเรียนทั้งสิ้นการบริหารสถานศึกษาจึงเป็นภารกิจของผู้บริหารที่ต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ใน การปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ เพราะถ้าระบบบริหารไม่ดีจะส่งผลกระทบต่อกระเทือนถึงส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงาน

เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานวิชาการให้เหมาะสมกับสภาพการศึกษาในปัจจุบันของโรงเรียนวิถิพุทธให้สอดคล้องกับสภาพการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันและเพื่อก้าวให้ทันกับยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งผลการวิจัยจะนำไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาให้บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจนเกิดผลดีแก่ ครู นักเรียนและผู้มีส่วนร่วมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ(รุจิรุ ภูสาระ และจันทราณี สงวน 2545)การบริหารงานวิชาการเป็นมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติเป็นอุดมการณ์ สำคัญของการจัดการศึกษา คือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิต และการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2559 น.23)กระบวนการบริหารงานวิชาการสอดคล้องและเหมาะสมกับลักษณะงานได้จัดไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้ 1. ขั้นการวางแผน 2. ขั้นการจัดองค์การ 3. ขั้นการจัดดำเนินงาน 4. ขั้นการนิเทศภายใน 5. ขั้นการประเมินผล (ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ 2551 น.40)การกำหนด ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการไว้โดยให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริงโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา เน้นให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็น สำคัญ ส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้รวมทั้งเป็นเครือข่าย และแหล่งเรียนรู้ให้มีคุณภาพและมาตรฐานโดยจัดให้มีตัวชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการ เรียนรู้สามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกชั้นปี ส่งเสริมให้มีความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเป็น เครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยมีขอบข่ายการ บริหารงานวิชาการ 17 ด้านได้แก่1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระ หลักสูตรท้องถิ่น2) การวางแผนงานด้านวิชาการ3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา4) การพัฒนา หลักสูตรของสถานศึกษา5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้6) การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบ โอนผลการเรียน7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่ง เรียนรู้9) การนิเทศการศึกษา10) การแนะแนว11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐาน การศึกษา12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ13)การประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา15)จัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับ

งานด้านวิชาการของสถานศึกษา16) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556 น. 41.)

จากการศึกษาข้อมูลแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ในการวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีจากตำราหนังสือ เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัยซึ่งประกอบด้วยหัวข้อสำคัญดังต่อไปนี้1) แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร2) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา3) แนวคิดเกี่ยวกับงานวิชาการ4) แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนวิถิพุทธ5) แนวคิดเกี่ยวกับหลักไตรสิกขา 6) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงผสมผสานวิธี(Mixed Methods Research) พื้นที่วิจัย คือโรงเรียนวิถิพุทธ ในอำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน28 โรงเรียน ประชากร คือผู้บริหารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 380 คน (ระบบสารสนเทศ,ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษ สุรินทร์ เขต3 ปีงบประมาณ2566) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน191 คน ใช้วิธีการคัดเลือกกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษามี 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพ

การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา ของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งออกเป็น 7 ด้านคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนาใช้สื่อ และเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ด้านการวิจัยในชั้นเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ตชนิด 5 ระดับและในการแปลความหมายของคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด 2554)ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questions) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ แบบสอบถามได้นำไปหาค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) พบว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 ใช้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ นำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ 1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) 2. วิเคราะห์เพื่อหาระดับสภาพการบริหารงานสถานศึกษาของโรงเรียนวิถิพุทธอำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2) แบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง(นงลักษณ์ วิรัชชัยและสุวิมล ว่องวานิช 2542) เพื่อให้ได้ ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษามี 3 ตอน ประกอบด้วยตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้การสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยววิธีการและแนวทางบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา ของโรงเรียนวิถิพุทธอำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์จำนวน 7 ด้านได้แก่ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนาใช้สื่อ และเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าความสอดคล้อง IOC (Item Objective Congruen Index) เป็นรายข้อ แล้วพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไป ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามเวลาที่นัดหมายด้วยตนเองผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อทำการสัมภาษณ์ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ได้รับการแต่งตั้งดำรงตำแหน่งหัวหน้าวิชาการในโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์โดยมีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เกี่ยวกับการบริหารหรือมีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษา มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับงาน วิชาการ หรืองานอื่นๆที่เกี่ยวข้องเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมและได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติด้านคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 5 คน ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 2 คน รองผู้อำนวยการจำนวน 1 คน หัวหน้าวิชาการจำนวน 2 คน ใช้ศึกษาวิธีการและแนวทางหาข้อมูลเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกและจัดระบบข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ออกให้เป็นระบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) นำเสนอข้อมูลเป็นข้อความแบบบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอ กาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอ กาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ สภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอ กาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม

n = 191

สภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอ กาบเชิง จังหวัดสุรินทร์	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1.ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	3.83	1.03	มาก	6
2.ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.85	1.04	มาก	2
3.ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผล การเรียน	3.84	1.04	มาก	5
4.ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและ มาตรฐานการศึกษา	3.85	1.03	มาก	3
5. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อนเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	3.85	1.01	มาก	4
6. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	3.87	1.02	มาก	1
7. ด้านการวิจัยในชั้นเรียน	3.77	1.04	มาก	7
ภาพรวม	3.84	1.01	มาก	

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอ กาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.84 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 1.01 รายด้านมี 7 ด้านอยู่ในระดับ มาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่ง เรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 ด้านการพัฒนา ระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อน เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผล การเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 และ ด้าน การวิจัยในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า วิธีการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา ของ โรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอ กาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

- 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรแต่งตั้งคณะกรรมการ วางแผนการปฏิบัติตาม ระเบียบกฎหมายข้อบังคับของทางราชการและปฏิบัติตนตามระเบียบกฎหมายข้อบังคับได้อย่างถูกต้อง
- 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ส่งเสริมให้บุคลากรปรับบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้ให้ความรู้มา เป็นบทบาทผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้วางแผน พัฒนา ส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนจัดทำคู่มือการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนให้ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริม สนับสนุนเสริมแรงสร้างขวัญและกำลังใจใน

การปฏิบัติงาน 4) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาแต่งตั้ง จัดทำคู่มือการประกันคุณภาพภายในสอดคล้องกับ พรบ.การศึกษา ศึกษาคู่มือและปฏิบัติตามคู่มือการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับ พรบ.การศึกษา ตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) 5) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมเพื่อการศึกษาสนับสนุน ส่งเสริม จัดหา ผลิต สร้างพัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมเพื่อการศึกษา กำกับ ติดตาม ตรวจสอบตามเสนอแนะพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข 6) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ สร้างเครือข่ายในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ วางนโยบาย จุดเน้น อัตลักษณ์ บริบทสถานศึกษา ให้มีความชัดเจน ตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) 7) ด้านการวิจัยในชั้นเรียน วิเคราะห์ สภาพปัญหา ส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัยที่มีคุณภาพ วางแนวการปฏิบัติ ร่วมกันตรวจสอบ และปรับปรุงเพื่อนำมาใช้พัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์ที่ 3. ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา ของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอคาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ มีดังนี้

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ควรจัดทำหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของท้องถิ่นในสถานศึกษา ควรเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้บุคลากรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี นิเทศ กำกับ 2) การพัฒนาระบบการเรียนรู้ ควรสร้างนวัตกรรม พัฒนาระบบการเรียนรู้ นิเทศ กำกับ ติดตามการ เยี่ยมชั้นเรียนนิเทศชั้นเรียน จัดหา สร้าง ผลิต นวัตกรรมพัฒนาระบบการเรียนรู้ นิเทศ กำกับ ติดตามการ เยี่ยมชั้นเรียนนิเทศชั้นเรียนตาม 3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ควรปฏิบัติตามคู่มือการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนอย่างเคร่งครัดถูกต้องตาม ควรอบรมสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติตามคู่มือการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนอย่างเคร่งครัดถูกต้อง 4) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ภายในและมาตรฐานการศึกษา ควรสร้างขวัญกำลังใจในการขับเคลื่อนงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุน นิเทศติดตามและอำนวยความสะดวก 5) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมเพื่อการศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุน นิเทศติดตามอำนวยความสะดวก ควรสร้างแรงจูงใจส่งเสริมสนับสนุน นิเทศติดตามอำนวยความสะดวก 6) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ควรระดมทรัพยากร สร้าง ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับติดตาม ควรสร้างแรงจูงใจส่งเสริมสนับสนุน นิเทศติดตามอำนวยความสะดวก 7) ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ควรกำกับ นิเทศติดตามอำนวยความสะดวก ใช้วงจรเดิมมี PDCA เพื่อ ตรวจสอบความคุ้มค่า

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา ของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอคาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1.สภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอคาบเชิง จังหวัดสุรินทร์

ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอคาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากโรงเรียนได้รับรู้นโยบาย แนวทางปฏิบัติตลอดจนให้ ความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของ สถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดของสถานศึกษา โดยเฉพาะ เกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้วัด

ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์(2544) กล่าวว่างานวิชาการเป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอนเช่นแผนปฏิบัติการวิชาการ การแสดงรายละเอียดเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละวันและสอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่าการบริหารงานวิชาการไว้โดยให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง จัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ส่งเสริมให้มีความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเป็นเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพงษ์ แคนสิงห์ และกฤตยากร ลดาวัลย์ ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็กโดยรวม อยู่ในระดับมาก สามารถอภิปรายเป็นรายด้านได้ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าโรงเรียนปรับปรุงหลักสูตร ให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน และประยุกต์ใช้กับหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้วงจรการบริหารแบบมีคุณภาพ PDCA อีกทั้ง การปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิชาการพัฒนา หลักสูตรอย่างหนึ่ง เพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอน การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรแก้ไขหลักสูตรให้ต่างไปจากเดิมและสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยพันธ์ ศิริรักษ์ ที่ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 ด้านการพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับมาก 2) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าโรงเรียนจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการฝึกทักษะการคิด รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา สอดคล้องกับงานวิจัยของวัลลภ พัฒนผล ที่ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสตรีประเสริฐศิลป์ จังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก 3) ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าโรงเรียนเก็บรวบรวมข้อมูลผลการเรียนของผู้เรียนในระหว่างการเรียนรู้ การสอน อย่างต่อเนื่อง มีการบันทึก วิเคราะห์ และแปลความหมายข้อมูล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐวิภา เครือวรรณที่ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนในกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชนสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวัดผลประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก 4) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าโรงเรียนจัดระบบบริหารและสารสนเทศโดยจัดโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนางานและการสร้างระบบประกันคุณภาพภายใน จัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ข้อมูลมีความสมบูรณ์ เรียกใช้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ปรับให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพงษ์ แคนสิงห์และกฤตยากร ลดาวัลย์ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 5) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าโรงเรียนมีการ

ร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนในเรื่องการจัดหาและพัฒนาสื่อ การเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ของสถานศึกษา พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และ เทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยพันธ์ ศิริรักษ์ ด้านการพัฒนาสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 6) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าโรงเรียนจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและ ภายนอกสถานศึกษาให้พอเพียง เพื่อสนับสนุน การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ จัดระบบแหล่งเรียนรู้ภายใน สถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของณ พรรชกรณ ชัยพรที่ได้ศึกษา การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร ด้านการพัฒนาและ ส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ภาพรวมมีค่าอยู่ในระดับมาก 7) ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าโรงเรียนกำหนดนโยบายและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ เรียนรู้และกระบวนการทำงานของผู้เรียน ครู และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา อีกทั้งส่งเสริมให้ครูและนักเรียน เกิดความเข้าใจในการใช้การวิจัยร่วมกับกระบวนการสอนสำหรับการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้ มีทักษะการคิด จัดการปัญหา เสาะหาเหตุผลในการตอบปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลลภ พัฒนาผล ที่ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสตรีประเสริฐศิลป์ จังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมาก

2 วิธีการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา ของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ สามารถอธิบายเป็นรายด้านได้ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ควรมี วิธีการ วิเคราะห์หลักสูตรพร้อมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรจัดทำหลักสูตรให้ครอบคลุม ในบริบทท้องถิ่นและเสนอขอความเห็นชอบ วางแนวการปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายข้อบังคับของทาง ราชการและปฏิบัติตนตามระเบียบกฎหมายข้อบังคับได้อย่างถูกต้อง 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรมีวิธีการส่งเสริมให้บุคลากรปรับบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้ให้ความรู้มาเป็นบทบาทผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และวางแผน พัฒนา 3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ควรมีวิธีการจัดทำคู่มือการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานและส่งเสริมสนับสนุนเสริมแรงสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน 4) ด้านการ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ควรมีวิธีการแต่งตั้ง จัดทำคู่มือการประกัน คุณภาพภายในสอดคล้องกับ พรบ.การศึกษาและศึกษาคู่มือและปฏิบัติตามคู่มือการประกันคุณภาพภายใน 5) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาด้านการบริหารสินทรัพย์ ควรมีวิธีการสนับสนุน ส่งเสริม จัดทำ ผลิต สร้างพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อกำกับ ติดตาม ตรวจสอบตามความเป็นจริงและนำข้อเสนอแนะมาพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข 6) ด้านการพัฒนาและ ส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ควรมีวิธีการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และวางนโยบาย จุดเน้น อัตลักษณ์ บริบทสถานศึกษา ให้มีความชัดเจน 7) ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ควรมีวิธีการวิเคราะห์สภาพปัญหา

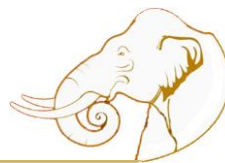

ส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัยที่มีคุณภาพและวางแผนการปฏิบัติ ร่วมกันตรวจสอบ และปรับปรุงเพื่อนำมาใช้พัฒนาต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวิภา เครือวรรณ ที่ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนในกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชนสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนในกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนในกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ มีผลดังต่อไปนี้ด้านหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารควรพัฒนาหลักสูตรจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวัง ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ และต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารควรได้รับการพัฒนาตนเองในทุกด้าน เพื่อจะนำไปใช้เป็นแนวทางข้อเสนอแนะแก่ครูผู้สอนได้อย่างถูกต้อง ด้านการนิเทศติดตาม ผู้บริหารควรมีระบบนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอเพื่อแก้ไขและปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูให้เป็นไปตามหลักการของการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้ลักษณะการนิเทศ ติดตามด้านการวัดผลและประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา ชุมชน และทบทวนแผนกลยุทธ์ เพื่อนำสิ่งที่เป็นโยบายมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อการจัดการศึกษาต่อไปและสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอภิชาติ อธิจิตโต (โชติกาล) ที่ได้ศึกษา การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอมือจี้ร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 ผลวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอมือจี้ร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 ได้ข้อเสนอแนะ ดังนี้ด้านศีล (ศีลสิกขา) ในการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาควรส่งเสริมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอันยึดหลักความมีเมตตากรุณาต่อเพื่อนร่วมงาน ทั้งส่งเสริมพัฒนากระบวนการเรียนรู้อันยึดหลักความซื่อสัตย์ด้านสมาธิ (จิตตสิกขา) ควรส่งเสริมการจัดการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอันยึดหลักมีสติรอบคอบในการดำเนินงานจัดกิจกรรม พร้อมส่งเสริมการจัดการนิเทศการศึกษาอันยึดหลักเรียบง่ายและสงบ เป็นต้น ด้านปัญญา (ปัญญาสิกขา) ควรส่งเสริมการนิเทศการศึกษาอันยึดหลักให้ผู้ร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็น พร้อมส่งเสริมการจัดการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวองค์กร

3. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา ของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ สามารถอภิปรายเป็นรายด้านได้ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา จัดทำหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของท้องถิ่นในสถานศึกษา และเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้บุคลากรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี นิเทศ กำกับ ติดตามตาม 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แนวทางสร้างนวัตกรรมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ นิเทศ กำกับ ติดตามการเยี่ยมชั้นเรียนนิเทศชั้นเรียนและจัดหา สร้าง ผลิต นวัตกรรมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ นิเทศ กำกับ ติดตามการเยี่ยมชั้นเรียนนิเทศชั้นเรียน 3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

แนวทางปฏิบัติตามคู่มือการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนอย่างเคร่งครัดถูกต้องและอบรม
สร้างความเข้าใจในการปฏิบัติตามคู่มือการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการ
พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา สร้างขวัญกำลังใจในการขับเคลื่อนงานประกัน
ภาพคุณภาพภายในสถานศึกษาและส่งเสริมสนับสนุน นิเทศติดตามและอำนวยความสะดวก 5) ด้านการ
พัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมเพื่อการศึกษาด้านการบริหารสินทรัพย์ส่งเสริมสนับสนุน นิเทศติดตามอำนวยความสะดวกและสร้างแรงจูงใจส่งเสริมสนับสนุน นิเทศติดตามอำนวยความสะดวก 6) ด้านการพัฒนาและ
ส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ะดมทรัพยากร สร้างส่งเสริม สนับสนุน และกำกับติดตาม สร้างแรงจูงใจส่งเสริม
สนับสนุน นิเทศติดตามอำนวยความสะดวก 7) ด้านการวิจัยในชั้นเรียน กำกับ นิเทศติดตามอำนวยความสะดวกและใช้วงจรเดิมมี PDCA เพื่อตรวจสอบความคุ้มค่าและสรุป อภิปรายผล ประโยชน์ที่ได้รับและ
ข้อเสนอแนะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณพรพรรณ ชัยพรหมที่ได้ศึกษา การบริหารงานวิชาการของ
โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน
มัธยม วัดเบญจมบพิตร ดังนี้ ด้านการพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระ
หลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ควรมีการวิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามที่สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาจัดทำไว้ ทั้งนี้ต้องสอดคล้องตามจุดเน้นของสถานศึกษา ความต้องการของท้องถิ่นและ ความ
ต้องการของผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา พบว่า ควรมีการจัดกิจกรรมพัฒนา
ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่างๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนควรมีส่วนร่วม ด้านการพัฒนา
หลักสูตรของสถานศึกษา พบว่า ควรมีการพัฒนาหลักสูตร ของตนเองให้เป็นต้นแบบให้กับสถานศึกษาอื่น
ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า ควรมีการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ด้าน
การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน พบว่า การเทียบโอนผลการเรียนของ
สถานศึกษา ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนา
คุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาควรมีการ สนับสนุนให้ครูรวบรวมและเผยแพร่
ผลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ พบว่า
สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ครู และผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในต่างประเทศ เพราะผู้เรียนและครูจะได้รับ
ความรู้และประสบการณ์ ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า ควรมีการสร้างความรู้ความตระหนักให้แก่ครูให้เข้าใจ
โดยใช้เหตุผล ของการนิเทศมาการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการทำงานของแต่ละบุคคลให้มีคุณภาพ ด้านการ
แนะแนว พบว่า เพิ่มเติมในเรื่องจิตวิทยาและการแนะแนว รวมทั้งการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้านการพัฒนา
ระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐาน ด้านการพัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมเพื่อการศึกษา พบว่า
สถานศึกษาควรมีการพัฒนา ห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของโรงเรียนและชุมชน และ
สอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) กล่าวว่า ไตรสิกขา เป็นการพัฒนา มนุษย์ให้
ดำเนินชีวิตดีงามถูกต้อง ทำให้มีวิถีชีวิตที่เป็นมรรค เป็นทางดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงามของมนุษย์

องค์ความรู้จากการวิจัย

สรุป

สภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอท่ง จังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 7 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ รองลงมาคือด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐาน การศึกษา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล และดำเนินการ เทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษามี และด้านการวิจัยในชั้นเรียน ตามลำดับ

วิธีการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอท่ง จังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 7 ด้าน คือ ประชุมวางแผนร่วมกัน กำหนดแนวปฏิบัติที่มีความชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากร ปฏิบัติตามระเบียบอย่างถูกต้อง มีคุณธรรมและความสุขในการปฏิบัติงาน ทำอย่าง เข้าใจและแก้ปัญหาได้

แนวทางบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธ อำเภอท่ง จังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 7 ด้าน คือ วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน เน้นให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม นิเทศติดตามอำนวยความสะดวก และใช้วงจรเดิมมี PDCA โดยนำหลักไตรสิกขามาใช้เป็นกรอบในการบริหารงาน สนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากร ปฏิบัติตามระเบียบอย่างถูกต้อง มีคุณธรรมและความสุขในการปฏิบัติงาน ทำอย่าง เข้าใจและแก้ปัญหาได้

ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรศึกษาการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการระหว่างโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับชั้น ประถมศึกษา กับโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา
- 2) ควรศึกษาการพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารและครู ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จันทราณี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัทบุ๊คพอยท์ จำกัด.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษา. (2551). *การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2543). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) (2547). *อ้างอิงใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. โรงเรียน วิถิพุทธ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการและ บุคลากรทางการศึกษา รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ณพรพรรณ ชัยพรหม. (2565). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร”. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐวิภา เครือวรรณ. (2563). “การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนในกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชนสำนักงานศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์”. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทวีศักดิ์ ทองทิพย์. (2555). การวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขา. *สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทวีศักดิ์ ทองทิพย์. (2555). “การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาเชิงบูรณาการ”. *สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปิยพันธ์ ศิริรักษ์. (2561). “การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25”. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา*, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอภิชาติ อธิจิตโต (โชติกาล). (2561). การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัลลภ พัฒนผล. (2560). “ปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสตรีประเสริฐศิลป์ จังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17”. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุพิชฌาย์ สวายสมสีกุล. (2560). “ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายการจัดการศึกษาปราชญ์” *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กิตติพงษ์ แคนสิงห์ และกฤตยากร ลดาวัลย์. “การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2”. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2564):9
- ระบบสารสนเทศ, ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์ เขต3 ปีงบประมาณ 2565, 25.
- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. (New York: McGraw-Hill Book.

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
Guidelines for Academic Administration Based on Sikkha 3
of Educational Opportunity Expansion Schools
in Kabchoeng Educational Administration Network 3
Under Surin Primary Educational Service Area Office 3

นวลจันทร์ สีนประกอบ

Nualjan Sinprakob

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

Email : Nualjan109@gmail.com

Received : May7, 2024;

Revised : July4, 2024;

Accepted : August9, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น วิธีการ และแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เป็นวิจัยแบบผสมวิธี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำนวน 96 คน และแบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าบริหารงานวิชาการ จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า

1) ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสตามหลักไตรสิกขาทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษามีดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับแรก รองลงมาคือด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ตามลำดับ

2) วิธีการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสตามหลักไตรสิกขาทั้ง 4 ด้าน ด้านละ 2 วิธีการ โดยรวมคือ ศึกษาสภาพปัญหา ประชุมวางแผนร่วมกันทั้งผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา กำหนดแนวปฏิบัติที่มีความชัดเจน ประชุมชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ผู้บริหารสถานศึกษสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากร ปฏิบัติตามระเบียบอย่างถูกต้อง มีคุณธรรมและความสุขในการปฏิบัติงาน ทำอย่างเข้าใจและ

แก้ปัญหาได้ มีการประเมินแผน การปฏิบัติงานของบุคลากร ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนางานอย่างเป็นกัลยาณมิตรต่อเนื่อง

3) แนวทางบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสตามหลักไตรสิกขาทั้ง 4 ด้าน ด้านละ 2 แนวทาง โดยรวมคือ สํารวจสภาพและวิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน เน้นให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม คํานึงถึงบริบท ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ประชุมวางแผน ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอน ผลการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยนำหลักไตรสิกขามาใช้เป็นกรอบในการบริหารงาน จัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา ประชาสัมพันธ์ นิเทศติดตามผล ผู้เกี่ยวข้องสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากร ปฏิบัติตามระเบียบอย่างถูกต้อง มีคุณธรรมและความสุขในการปฏิบัติงาน ทำอย่างเข้าใจและแก้ปัญหาได้ มีการประเมินแผน การปฏิบัติงานของบุคลากร ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะอย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อพัฒนางานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ; โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา; หลักไตรสิกขา

Abstract

This article aims To study the needs, methods, and guidelines for academic administration according to the three principles. The School expands educational opportunities, the Educational Management Network 3, under the Surin Primary Educational Service Area Office 3, is a mixed methods research. Data were collected using a questionnaire. The population was school administrators and teachers. School expands educational opportunities Kap Choeng 3 Educational Management Network, under the Surin Primary Educational Service Area Office, Area 3, totaling 96 people and interview form Important information providers are Ten educational institution administrators and heads of academic administration also analyzed the data. Statistics: percentage, mean, standard deviation and the index of essential needs. The research results found that.

1.The need for the academic administration of the school to expand opportunities according to the three principles in all four areas is overall at a high level. When considering the priority index of essential needs, it was found that the curriculum development aspect of the educational institution had the priority index of essential needs in the first place. Followed by the development of internal quality assurance systems and educational standards. In terms of developing and using technological media for education. In terms of measurement, evaluation, and transfer of academic results, respectively.

2. Methods for methods of academic administration based on *Sikkha* 3 of educational opportunity expansion schools in the educational administration Network 3 under the Surin Primary Educational Service Area Office 3 consisted of 4 aspects with 2 methods for each aspects as follows; studying problem conditions; having a joint planning

meeting with administrators, teachers, and school committees; setting clear guidelines; meeting to explain to relevant people; educational institution administrators' support and encouraging personnel to follow the regulations correctly; having morality and happiness in working; practicing and problem solving understandably; having evaluation of plan and working performance of personnel; and inspection and giving suggestions for continuous development of work in a friendly manners.

3. The guidelines for academic administration based on *Sikkha 3* educational opportunity expansion schools in the educational administration Network 3 under the Surin Primary Educational Service Area Office 3 consisted of 4 aspects with 2 guidelines for each aspects as follows; surveying conditions and analyzing problems; analysis of the community needs; emphasis of the participation of all parties involved; considering of the context of traditions, local wisdom, the needs of students and the community; meeting to plan on the development of the educational institution's curriculum, measurement, evaluation, and transfer of academic results, development of internal insurance systems, and educational standards, development and usage of technological media for education by using the principle of *Sikkha 3* as a framework for administration; creation of educational institution's information system, public relations, supervision and following up the related people to support and encourage personnel to follow the regulations correctly; having morality and happiness in working; practicing and problem solving understandably; having evaluation of plan and working performance of personnel; and inspection and giving the suggestions for continuous development of work in a friendly manners.

Keywords: Academic administration; Educational opportunity expansion schools; *Sikkha 3*

บทนำ

ประเทศไทยมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาปรับเปลี่ยนให้ทันกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยกลุ่มเป้าหมายที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนา คือ กลุ่มผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่สำคัญต่อการศึกษ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน และกลุ่มครู อาจารย์ผู้สอน การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพและเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศและสังคม ประเทศไทยจึงจำเป็นที่จะต้อง

ปรับปรุงการศึกษาของชาติ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ เพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจชีวิตอย่างแท้จริงและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยอาศัยระบบการศึกษาตามหลักไตรสิกขามาใช้ในการฝึกอบรมให้ ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้าน โดยหวังจะทำให้การจัดการศึกษาเข้าสู่การพัฒนาที่สมบูรณ์ได้ แต่ปรากฏว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 ยังมีผลลัพธ์ทางวิชาการไม่ค่อยเป็นที่น่าพอใจเท่าที่ควร เช่นเดียวกันคือ ยังขาดความเข้าใจในแนวคิดการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาเชิงบูรณาการ (ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, 2555, หน้า 4.)

โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อผู้เรียนสถานศึกษาควรใช้เวลาในการบริหารงานวิชาการมากที่สุด ซึ่งผลทางด้านวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจักษ์ศิลปาคม เขต 3 ยังควรได้รับการพัฒนาเพื่อให้เกิดคุณภาพและผลประโยชน์แก่ผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบงานวิชาการเป็นอันดับแรก ให้การสนับสนุน ส่งเสริม และติดตามการทำงานของครูผู้สอน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตร และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด การจะทำให้ได้ผลนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารต้องยึดหลักทฤษฎีและหลักธรรมมาใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาต่อไป

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจักษ์ศิลปาคมเขต 3 เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางการบริหารงานวิชาการอันเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจักษ์ศิลปาคมเขต 3
2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจักษ์ศิลปาคมเขต 3
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจักษ์ศิลปาคมเขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

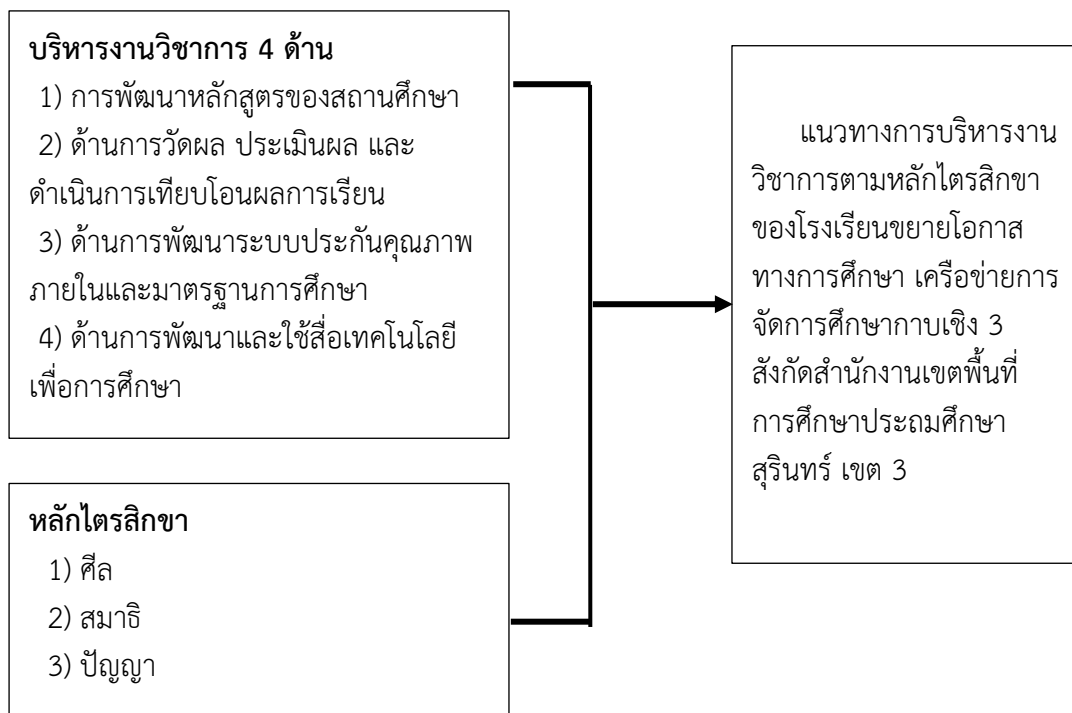
การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ(รุจิรุ ภูสาระ และจันทราณี สงวน 2545)การบริหารงานวิชาการเป็นมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติเป็นอุดมการณ์ สำคัญของการจัดการศึกษา คือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิต และการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2559 น.23)กระบวนการบริหารงานวิชาการสอดคล้องและเหมาะสมกับลักษณะงานได้จัดไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้ 1. ขั้นการวางแผน 2. ขั้นการจัดองค์การ 3. ขั้นการจัดดำเนินงาน 4. ขั้นการนิเทศภายใน 5. ขั้นการประเมินผล (ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ 2551 น.40) การกำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการไว้โดยให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริงโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาโดยมุ่งเสริมให้มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและเป็นการพัฒนาการศึกษาโดยมีขอบข่ายงานวิชาการ 17 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัวองค์กรหน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 15) จัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา 17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556 น. 41.) หลักไตรสิกขา คือ ข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือ ผิวกัดอบรม ภาว วาจา จิตใจ และปัญญาให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุดคือ พระนิพพาน ได้แก่ 1) อธิศีลสิกขา (สิกขาคือ ศีลอันยิ่ง) ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมทางความประพฤติอย่างสูง 2) อธิจิตสิกขา (สิกขาคือ จิตอันยิ่ง) ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรม เช่น สมาธิอย่างสูง 3) อธิปัญญาสิกขา (สิกขาคือ ปัญญาอันยิ่ง) ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิด ความรู้แจ้งอย่างสูง

จากการศึกษาข้อมูลแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ในการวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีจากตำรา หนังสือ เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัยซึ่งประกอบด้วยหัวข้อสำคัญดังต่อไปนี้ 1) แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร 2) แนวคิดเกี่ยวกับการ

ประเมินความต้องการจำเป็น 3) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ 4) แนวคิดเกี่ยวกับหลักไตรสิกขา 5) โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 6) บริบทของกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 7)งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีวิธีในการวิจัย ดังนี้

1) ประชากรทั้งหมดในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำนวน 96 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครือข่ายกาบเชิง 3 จำนวน 5 คน และครูผู้รับผิดชอบหัวหน้างานวิชาการหรือครูผู้เกี่ยวข้องโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครือข่ายกาบเชิง 3 จำนวน 5 คน 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยาย

โอกาสทางการศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ตชนิด 5 ตัวเลือกและในการแปลความหมายของคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด 2554) ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questions) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ แบบสอบถามได้นำไปหาค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) พบว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 และ 0.95 ใช้ศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 นำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 4 ด้าน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากสัมภาษณ์ การวิเคราะห์เนื้อหา สังเคราะห์ สรุปและนำเสนอในเชิงพรรณนาต่อไป

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับพฤติกรรม สภาพปัจจุบัน สภาพที่ควรจะเป็น ดัชนีความต้องการจำเป็นและลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 รายด้าน

ด้าน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่ควรจะเป็น			$PNI_{Modified}$	ลำดับ
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล		
1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	3.57	0.81	มาก	4.34	0.51	มาก	0.2155	1
2 ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	3.80	0.68	มาก	4.49	0.40	มาก	0.1815	4
3 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	3.75	0.67	มาก	4.45	0.43	มาก	0.1863	3
4 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	3.77	0.64	มาก	4.48	0.45	มาก	0.1874	2
ค่าเฉลี่ย	3.73	0.65	มาก	4.44	0.38	มาก	0.19	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.73$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=3.80$) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนา และใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\mu=3.77$) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐาน การศึกษา ($\mu=3.75$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\mu=3.57$) เมื่อพิจารณาภาพที่ควรจะเป็น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.44$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=4.49$) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\mu=4.48$) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา ($\mu=4.45$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของ สถานศึกษา ($\mu=4.34$) เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยรวม พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นลำดับแรก ($PNI_{Modified} = 0.2155$) รองลงมาคือด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($PNI_{Modified} = 0.1874$) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($PNI_{Modified} = 0.1863$) และด้านการ วัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการ จำเป็นลำดับสุดท้าย ($PNI_{Modified} = 0.1815$)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาวิธีการ การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ดังนี้

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อใช้ เป็นกรอบ แนวทางในการพัฒนา พร้อมกับศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการโดยคำนึงถึงบริบท และมีการ ประชุมวางแผนร่วมกันทั้งผู้บริหาร คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา กำกับติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตร ภายใต้ระเบียบข้อบังคับได้อย่างถูกต้อง 2) ด้านการวัด ประเมินผลและเทียบโอนผลการ เรียน ประชุมชี้แจง กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวัดผล ประเมินผลของสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน มีการ จัดประชุมชี้แจงแนวปฏิบัติให้คณะครูทราบ ตลอดจนส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาความรู้ เรื่องการวัดผล ประเมินผล เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร ครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจแนว ทางการดำเนินงานและนำมาปฏิบัติจริง สนับสนุนให้ครูเข้าอบรมเพื่อพัฒนาต่อยอด เพื่อให้ดำเนินการอย่าง ถูกต้องได้คุณภาพ ประเมินผลและสรุปผลเพื่อปรับปรุงและพัฒนาต่อไปปฏิบัติอย่างถูกต้อง สร้างขวัญและ กำลังใจ 4) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสำรวจความต้องการใช้สื่อ จัดหาส่งเสริม สนับสนุนงบประมาณให้ครูผู้สอนได้ใช้สื่อที่ทันสมัย ให้ครูและบุคลากรอบรมพัฒนาการใช้สื่อ และจัดหาสื่อ ที่เหมาะสม ส่งเสริมให้ความรู้ ประเมินการใช้สื่อและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาแนวทาง การบริหารงานวิชาการตามหลัก ไตรสิกขา ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ดังนี้

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน ท้องถิ่นจัดทำ โครงสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา วัฒนธรรมท้องถิ่น เน้นการมีส่วนร่วมประชุม วางแผนและดำเนินการตามที่ประชุมร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา อบรมพัฒนา มีการนิเทศติดตามผล

ประเมินผลและประชาสัมพันธ์ 2)ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนศึกษาระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน กำหนดแนวปฏิบัติกับงานวัดผล ประเมินผลของสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน ประชุมชี้แจงให้ครูและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ อบรมและพัฒนาบุคลากร แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอย่างถูกต้องตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง 3)ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา กำหนดมาตรฐานการศึกษา ศักยภาพที่เกี่ยวข้อง จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา จัดระบบข้อมูลและสารสนเทศ ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ประชุมชี้แจงให้กับคณะครู มอบหมายคณะดำเนินงานโดยแบ่งเป็นระดับปฐมวัยและขั้นพื้นฐาน ดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการ นิเทศ ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล สรุปผล เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและรายงานต่อสาธารณชน 4)ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สำรวจความต้องการใช้สื่อ จัดหาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มีคุณภาพและทันสมัยให้กับคณะครูและนักเรียนใช้ในการสอน มีการอธิบายถึงวัตถุประสงค์ในการพัฒนาสื่อ ช่อมแซม ปรับปรุงการใช้สื่ออย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนงบประมาณ ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมการใช้สื่อ พัฒนาตนเองและเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ พัฒนาสื่อโดยยึดหลักความถูกต้องตามระเบียบ กฎหมายข้อบังคับ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สนับสนุนให้ใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และเหมาะสมตามตัวชี้วัดของแต่ละรายวิชา จัดระดมทรัพยากรต่างๆที่มีในท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ วิทยากร ปราชญ์ท้องถิ่นประสานกับบุคคลต่างๆ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างจริงจัง นิเทศห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อทราบผล เข้าใจการดำเนินการและความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยมีข้อค้นพบที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้ ดังนี้

1.ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมาก ผลลำดับความต้องการจำเป็นเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($PNI_{Modified} = 0.2155$) ลำดับที่ 2 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($PNI_{Modified} = 0.1874$) ลำดับที่ 3 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($PNI_{Modified} = 0.1863$) และลำดับที่ 4 ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($PNI_{Modified} = 0.1815$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นางสาวอัญชลี เรือนแก้ว ได้วิจัยเรื่อง “การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน” ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รายด้านเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้ 1) ด้านการเตรียมการ 2) ด้านการใช้สื่อการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งการ

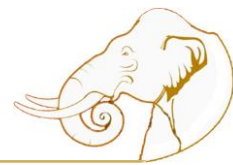
เรียนรู้ 3) ด้านการประเมินผล และ 4) ด้านการจัดการเรียนรู้ ส่วนด้านย่อย พบว่าครูมีความต้องการจำเป็นเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้ 1) การเตรียมตนเองในศตวรรษที่ 21 2) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การออกแบบการเรียนรู้ 4) การใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 6) การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้ และ 7) การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รายการที่ต้องการพัฒนาที่มีค่า PNI ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป มี 13 รายการ เรียงลำดับความสำคัญ 5 อันดับแรก ดังนี้ 1) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อแบ่งปันองค์ความรู้และวิธีการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ หรือ ภาษาต่างประเทศอื่นๆ ในการสื่อสารเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ 3) การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ 4) การศึกษาข้อมูลจากการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และ 5) การศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ และติดตามองค์ความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ

2. วิธีการการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษาภาค 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สรุปผล ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ควรศึกษาและจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพบริบท โดยใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรอบ วางแผนจัดทำและนำไปใช้ มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลได้อย่างถูกต้อง มีคุณธรรม มีความสุข ทำอย่างเข้าใจและแก้ปัญหาได้ 2) ด้านการวัด ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนควรกำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวัดผล ประเมินผลของสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน ตลอดจนส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาความรู้เรื่องการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนอย่างเป็นระบบได้อย่างถูกต้อง มีคุณธรรม มีความสุข ทำอย่างเข้าใจและแก้ปัญหาได้ 3) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาควรประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานและนำมาปฏิบัติจริง สร้างขวัญและกำลังใจ สนับสนุน ส่งเสริมให้ครูเข้าอบรมเพื่อพัฒนา ประเมินผลและสรุปผลเพื่อปรับปรุงและพัฒนาได้อย่างถูกต้อง มีคุณธรรม มีความสุข ทำอย่างเข้าใจและแก้ปัญหาได้ 4) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาควรให้บุคลากรอบรมพัฒนา สำรวจความต้องการ จัดหาส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณ วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน ประเมินและติดตามผลได้อย่างถูกต้อง มีคุณธรรม มีความสุข ทำอย่างเข้าใจและแก้ปัญหาได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพ์ใจ พุฒจิตร์ส ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1” ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา รองลงมา ได้แก่ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ 2. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนก ตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน และระดับการศึกษา พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน 3. ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน ศึกษาธิการ

ภาค 1 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น สูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐวิภา เครือวรรณ ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนในกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชนสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนในกลุ่มส่งเสริม การศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการนิเทศ 2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนใน กลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนในกลุ่ม ส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ การพัฒนาหลักสูตรควรจัดเนื้อหา และประสบการณ์ให้สอดคล้องกับชุมชนและความต้องการของชุมชน จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีระบบนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ ประเมินผลและสรุปผลแผนงาน โครงการกิจกรรมต่างๆ เพื่อนำสิ่งที่ เป็นประโยชน์มาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อการจัดการศึกษาต่อไป

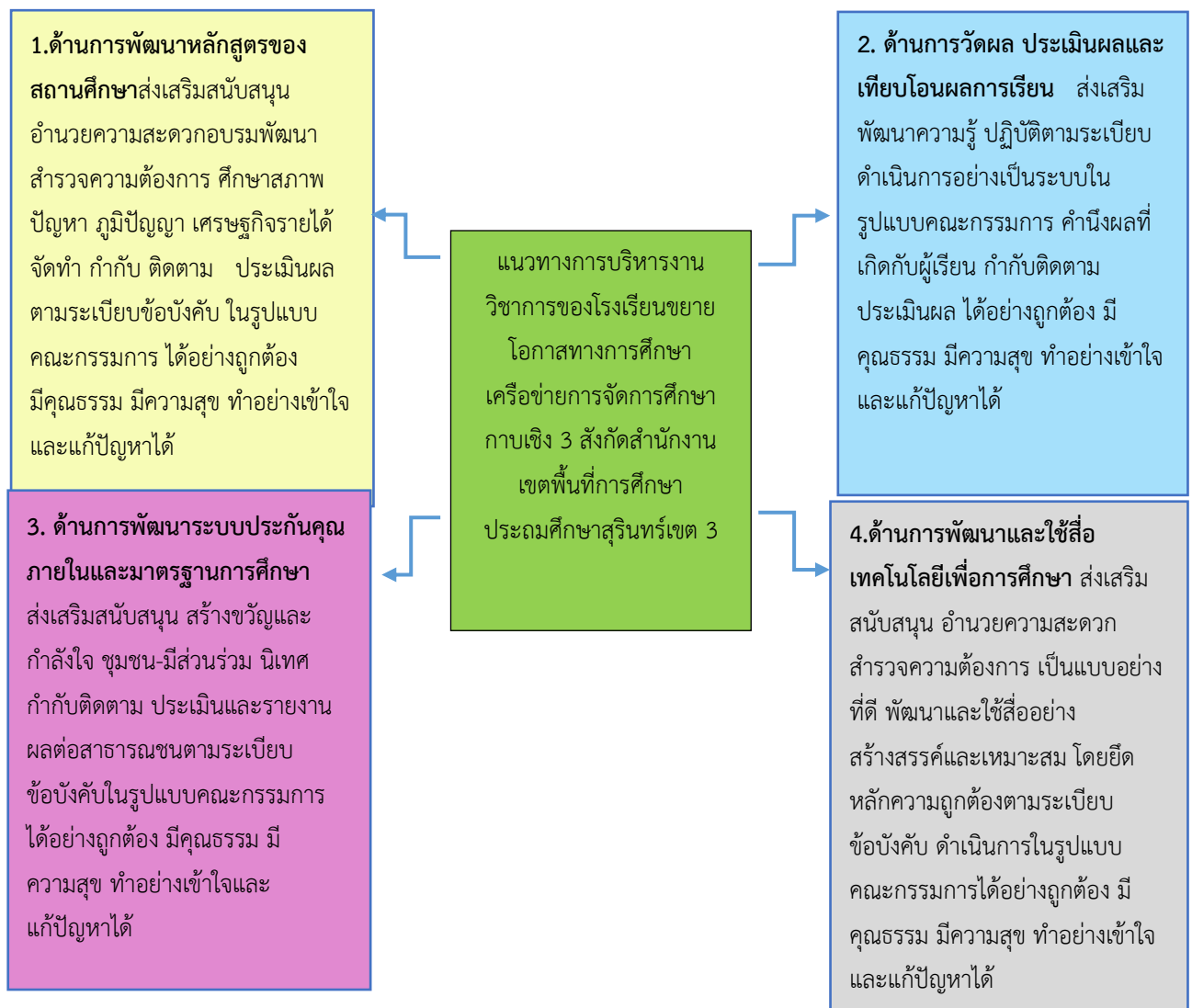
3. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 สรุปผล ดังนี้ 1)ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ควรจัดทำโครงสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา วัฒนธรรมท้องถิ่น สสำรวจสภาพปัญหา ส่งเสริมสนับสนุนบุคลากร ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี กำกับติดตาม ตามข้อบังคับได้อย่างถูกต้อง มีคุณธรรม มีความสุข ทำอย่างเข้าใจและแก้ปัญหาได้ 2) ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ควรปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด ส่งเสริมให้บุคลากรอบรมพัฒนาตนเอง ดำเนินการอย่างเป็นระบบในรูปแบบคณะกรรมการและคำนึงถึงผลที่เกิดกับผู้เรียน กำกับติดตาม ประเมินผลได้อย่างถูกต้อง มีคุณธรรม มีความสุข ทำอย่างเข้าใจและแก้ปัญหาได้ 3) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพในและมาตรฐานการศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้พัฒนา ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ สร้างขวัญกำลังใจให้ครูและบุคลากร ดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการ โดยคำนึงถึงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ระดมความคิด นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินเพื่อพัฒนาได้อย่างถูกต้อง มีคุณธรรม มีความสุข ทำอย่างเข้าใจและแก้ปัญหาได้ 4) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรสำรวจความต้องการ ดำเนินการตามระเบียบข้อบังคับ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีส่งเสริม สนับสนุนให้ใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์พัฒนาปรับปรุงสื่อให้เหมาะสม นิเทศ กำกับติดตามได้อย่างถูกต้อง มีคุณธรรม มีความสุข ทำอย่างเข้าใจและแก้ปัญหาได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชญ์พิชา จันทา ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3” ผลวิจัยพบว่า 1)สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษานครนายกโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ (1)ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานควบคู่กับหลักสูตรสถานศึกษาที่มีอยู่ (2)ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยตรงตามจุดประสงค์และเนื้อหาสาระสอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน (3)ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน มีการประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและประเมินตามสภาพจริง (4)ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษามีการใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ (5)ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการติดตามใช้และประเมินผลการใช้สื่อเทคโนโลยี (6)ด้านการนิเทศการศึกษา มีการให้คำแนะนำตามหลักการนิเทศ เปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือปรึกษา (7) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา มีการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนพัฒนาคุณภาพ และแผนปฏิบัติการ และสอดคล้องการผลงานวิจัยของนุชเรศ คำดีบุญ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการบริหารงานของสถานศึกษาสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศอุดรธานี เขต 4 โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศอุดรธานี เขต 4 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความ ต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศอุดรธานี เขต 4 เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับความ ต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ การวัดผลและประเมินผล การจัดการเรียนการสอน การวางแผนงานวิชาการ และการพัฒนาหลักสูตร 2. การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศอุดรธานี เขต 4 มีผลการประเมินความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก โดยมีแนวทางการพัฒนาแต่ละด้าน ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตร คือ ควรบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน จัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนเป็นมาตรฐานเดียวกัน การวางแผนงาน วิชาการ คือ ควรจัดเวลาของกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของโรงเรียน ให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดตารางเรียนของโรงเรียน ลดภาระงานอื่น ๆ ของครูที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน คือ ควรมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย เสริมสร้างจัดบรรยากาศในโรงเรียนที่ช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน พัฒนาห้องสมุดให้อีกต่อการเรียนรู้แก่นักเรียน การวัดผลและประเมินผล คือ ควรวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริง นำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาเพื่อใช้เป็นแนวทางในปีต่อไป และพัฒนานักเรียนให้ศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีให้เพิ่มมากขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สรุป

ระดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครือข่ายการจัดการศึกษากาบเชิง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 ภาพรวมของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.73$) ภาพรวมสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.44$) เมื่อพิจารณาทุกด้านอยู่ในระดับมาก ดัชนีความต้องการจำเป็นภาพรวม ($PNI_{Modified}=0.19$) โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา สถานศึกษาควรส่งเสริมให้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียนกับผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา

2) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ผู้บริหารควรกำกับติดตามให้มีการวัดผล ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจน หลากหลายและประเมินตามสภาพจริง เพื่อจะได้ทราบถึงข้อเท็จจริง จะได้หาทางแก้ไขและพัฒนาปรับปรุงต่อไป

3) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาควรทำการวิเคราะห์สภาพปัญหา (SWOT) ร่วมกัน เพื่อหาจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา เพื่อให้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ แผนพัฒนาสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีที่เกิดจากการมีส่วนร่วมและการยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง

4) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ใช้สื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ดูแลระบบเครือข่าย อุปกรณ์ จัดหาและส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาอื่นหรือสังกัดอื่น

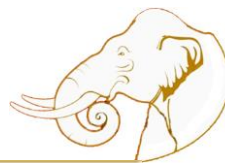
2) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดี ซึ่งจะเป็นข้อมูลให้หน่วยงานได้นำไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน พัฒนาสถานศึกษาให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย).
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2551). *การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5): ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักงานวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ณัฐวิภา เครือวรรณ. (2563). *การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนในกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชนสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.

- นางสาวอัญชลี เรือนแก้ว. (2560). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช.*
- นุชเรศ คำดีบุญ. (2564). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- ประเวศ วะสี. (2544). ยุทธศาสตร์ทางปัญญาและการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- พระอธิการสกายแลบ ธมฺมธโร (นามโท). (2561). การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พัชญ์พิชา จันทา. (2563). แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.*
- พิมพ์ใจ พุฒจิตร์ส. (2563). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.*
- ทวีศักดิ์ ทองทิพย์.(2555). การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาเชิงบูรณาการ *สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*

ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพังเคนพิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
The Image of Educational Institutions as Perceived by the Parents of Students at Pangkenpittaya School, under the Secondary Educational Service Area Ubon Ratchathani Amnat Charoen

ประภาภรณ์ ศรีชะทา¹, เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม²

Prapaporn Sornkhatha¹, Charoenwit Sompongtham²

^{1 2}มหาวิทยาลัยราชธานี, ประเทศไทย

^{1 2}Ratchathani University, Thailand

Email: physics.prapaporn@gmail.com, Email: charoenwit.cs@gmail.com

Received : November6, 2023;

Revised : June17, 2024;

Accepted : August10, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียน จำแนกตามระดับชั้นของนักเรียนในปกครองและอาชีพ 2) เพื่อเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียน จำแนกตามระดับชั้นของนักเรียนในปกครองและอาชีพ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพังเคนพิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 248 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามระดับชั้นของนักเรียน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .33 - .73 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test Independent sample) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้เทคนิคของ Scheffe' ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพังเคนพิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี ซึ่งด้านการยอมรับมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านความศรัทธา และด้านความเชื่อถือ ตามลำดับ

2) ผลการเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพังเคนพิทยา จำแนกตามระดับชั้นของนักเรียนในปกครอง โดยรวมและรายด้าน ด้านความเชื่อถือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการยอมรับและด้านความศรัทธาไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์; ผู้ปกครอง; โรงเรียนพังเคนพิทยา

Abstract

This Article aimed to study investigate and compare the image of Pangkenpittaya school, as perceived by parents, classified by student's class level and parent occupation. The study sample included the parents of the students at Pangkenpittaya school. Based on Krejice and Morgan's Table of Sample Size (1970), the sample of the study, derived using stratified random sampling, using students' class level as a criterion, consisted of 248 persons. A 5-level rating-scale questionnaire, having a discriminating power between .33-.73 and the reliability of .97, was used for data collection. Mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA, and paired comparison by Scheffe's technique were statistical devices employed for the data analysis. The research results were found as follows;

1. The image of Pangkenpittaya school under the secondary educational service area office Ubon Ratchathani Amnat Charoen, as perceived by parents, both as a whole and in each particular aspect, was rated at a high level. Ranked from the highest mean score were the aspects of Recognition, Faith and Reliability, respectively.

2. The comparison of the image of Pangkenpittaya school, as perceived by parents, classified by student's class level, both as a whole and reliability aspect, were significantly difference at .05 level and classified by parents' occupation both as a whole and all aspects were significant differences at .05 level.

Keywords: Image; Parent; Pangkenpittaya School

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ และหนึ่งยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ ดังนั้นจะเห็นว่าการพัฒนาและคุณภาพของประชากรไทยทุกช่วงวัยยังคงเป็นปัจจัยท้าทายสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญและเป็นกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญก้าวหน้าทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขอันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

โรงเรียนนับเป็นหนึ่งในสถานศึกษาที่จะต้องทำการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542, 2542) การพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา โรงเรียนที่จะสามารถพัฒนาบุคคลให้เป็นไปตามเป้าหมายได้นั้นจะต้องมีการเสริมสร้างพัฒนาการของผู้เรียนในทุกๆ ด้าน การสร้างบรรยากาศและการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนจะก่อให้เกิดแหล่งปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างครู นักเรียน ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศิษย์เก่าและประชาชนในท้องถิ่น ผู้ปกครองได้ให้แนวคิดเพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนโดยเริ่มที่หลักสูตรการเรียนการสอนต้องมีความพร้อมและเหมาะสมกับเด็ก บุคลากรและสภาพแวดล้อมโดยรวมภายในโรงเรียนก็มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนรวมทั้งความสะดวกในการเดินทาง (กุลยา มากคง, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาโรงเรียนศรีราชา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต18 (ธนพล ชัยชนะ, 2560) พบว่าการจัดการศึกษาจะต้องโดดเด่น สื่อการเรียนการสอนครบครัน ค่าใช้จ่ายในการศึกษาไม่สูง อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมสะอาด ปลอดภัย สะดวกต่อการเดินทาง ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน มีการร่วมมือกิจกรรมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน จะเห็นว่าปัจจัยสำคัญที่ผู้ปกครองพิจารณาเพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถานศึกษาที่ดีให้กับลูกหลาน จะพิจารณาจากคุณลักษณะเชิงประจักษ์ที่เกิดจากการรับรู้ของบุคคลที่ได้รับจากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือจากข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ขององค์กรในช่องทางต่างๆ เพื่อสร้างการรับรู้ให้เกิดขึ้นและสื่อสาร ไปยังกลุ่มเป้าหมายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ให้รู้จักองค์กรหรือสถาบันของตนมากขึ้น ซึ่งนั่นก็คือ ภาพลักษณ์ (อริสรา บุญรัตน์, 2557) ของสถานศึกษานั้นๆ ดังนั้นผู้บริหารและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนจึงควรร่วมมือกันเพื่อรักษาภาพลักษณ์ของโรงเรียน รวมทั้งการบริหารสถานศึกษาให้ดำเนินไปตามนโยบายของรัฐ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและสังคมโดยรวม

ภาพลักษณ์ของโรงเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างมากในการสร้างจุดเน้นขององค์กร เป็นส่วนที่แสดงถึงสิ่งต่างๆ ขององค์กรออกไปสู่สายตาของผู้ใช้บริการ คือ ผู้ปกครองดังนั้นโรงเรียนจึงต้องหันมาใส่ใจคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้มากขึ้น ขณะเดียวกันก็ต้องสร้างจุดขาย เพื่อสร้างภาพลักษณ์และชื่อเสียงให้กับตนเอง ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาทางส่งเสริมและควบคุมให้โรงเรียนมีการปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานให้อยู่ในระดับที่ไม่แตกต่างกัน เพื่อให้เกิดความเชื่อถือ ยอมรับ และศรัทธาต่อโรงเรียน หรือเพื่อให้มีภาพลักษณ์ที่ดีนั่นเอง ซึ่งตามแนวคิดของ Gregogy & Wiechmann (1991, อ้างถึงใน สิทธิชัย มหะศิริ, 2561) ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อภาพลักษณ์องค์กร คือ ตัวสถาบันหรือองค์กร ในการสร้างภาพโดยการสร้างความยอมรับให้ประชากรกลุ่มเป้าหมายเห็นด้วย จะเป็นผลทำให้สถาบันเป็นที่น่าเชื่อถือ ตัวสถาบันจึงเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ขององค์กร ซึ่งเราจะสามารถศึกษาได้จากความเชื่อถือ ยอมรับ และความศรัทธาของบุคคลที่มีต่อตัวสถาบัน โรงเรียนพังโคนพิทยาสังเกตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ กระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายแบบสหศึกษา ไป-กลับ ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2526 ซึ่งดำเนินการขอจัดตั้งโดยสภาตำบลพังโคน สภาตำบลเจียด คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนเจียด-พังโคน และผู้เกี่ยวข้องทาง การศึกษาอำเภอเขมราฐ อดีตจนปัจจุบันได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งงานหลักสูตรสถานศึกษา อาคารสถานที่ ตลอดจนสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้กับ

ผู้เรียนอย่างเหมาะสม แต่จากสถิติจำนวนนักเรียน 3 ปีการศึกษาซ้อนหลัง จำนวนนักเรียนลดลง (โรงเรียน พังโคนพิทยา, 2564) ซึ่งสาเหตุคาดว่าผู้ปกครองนักเรียนอาจมีความเชื่อถือ ความศรัทธา และให้ การยอมรับกับรูปแบบการบริหารงานของโรงเรียนน้อยลง นอกจากนี้ปัจจุบันมีโรงเรียนเอกชนหลายแห่งที่ก่อตั้ง ขึ้นในพื้นที่ใกล้เคียง ส่งผลให้สถานศึกษาแต่ละแห่งเกิดการแข่งขัน ซึ่งหากสถานศึกษาไม่มีการปรับตัว ไม่ ศึกษาจุดเด่น จุดด้อย ตลอดจนภาพลักษณ์ที่ชุมชนรอบนอกหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคิดอย่างไรต่อ สถานศึกษา ย่อมได้รับผลกระทบอย่างแน่นอน จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ถ้าโรงเรียนพังโคนพิทยาไม่ได้รับการ พัฒนาหรือสร้างการยอมรับ ความเชื่อถือ และความศรัทธาจากผู้ปกครอง การตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้า มาศึกษาต่อที่โรงเรียนนี้ย่อมมีแนวโน้มว่าจำนวนนักเรียนอาจลดลงเรื่อย ๆ ต่อเมื่อนักเรียนเข้ามาเรียนแล้ว พบว่ามีบางส่วนที่เรียนไปได้แล้วมาเขียนคำร้องขอย้ายสถานศึกษาแน่นอนว่าส่งผลต่อจำนวนนักเรียนที่ ลดลง และแน่นอนว่าส่งผลต่องบประมาณที่จะได้รับจัดสรรเพื่อมาพัฒนาโรงเรียนในจำนวนที่น้อยลงเช่นกัน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงศึกษาภาพลักษณ์ของโรงเรียนโรงเรียนพังโคนพิทยา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ตามการรับรู้ของผู้ปกครอง ตามแนวคิดของ Gregogy & Wiechmann (1991, อ้างถึงใน สิทธิชัย มหะศิริ, 2561) ในส่วนที่มีผลต่อภาพลักษณ์ของโรงเรียนพัง โคนพิทยา จำนวน 3 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ความเชื่อถือ การยอมรับ ความศรัทธา ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษามา นำเสนอต่อผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ปรับใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง วางแผนและพัฒนา ภาพลักษณ์ของโรงเรียนให้เกิดความเชื่อถือ ยอมรับ และศรัทธาจากประชาชนและบุคคลที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนพิทยา ตามการรับรู้ของผู้ปกครองจำแนกตาม ระดับชั้นและอาชีพ
2. เพื่อเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนพิทยา ตามการรับรู้ของผู้ปกครองจำแนกตาม ระดับชั้นและอาชีพ

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามการรับรู้ ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพังโคนพิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ตามลำดับต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์

1.1 ความหมายของภาพลักษณ์

ความหมายของภาพลักษณ์ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ได้กล่าวว่า ภาพลักษณ์ (Image) หมายถึง ภาพที่เกิดจากความนึกคิดหรือที่คิดว่าควรจะเป็นเช่นนั้น

สุณิชา ขอบชัย (2559) ได้กล่าวว่า ภาพลักษณ์ (Image) มีความหมายว่า ความรู้สึกนึกคิด ของพนักงานในองค์กร ที่มีต่อองค์กรและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม รม จึงมีคำว่าภาพลักษณ์องค์กร เช่น องค์กรนี้ดูมีความสามัคคี องค์กรนั้นดูเป็นมืออาชีพ ซึ่งแต่ละองค์กรจะมีลักษณะที่แตกต่างกันการสร้าง ภาพลักษณ์ไม่สามารถไปขอยืมใครเขามาได้ ทุกคนในองค์กรต้องร่วมมือร่วมใจกันสร้างขึ้นเพราะ ภาพลักษณ์ที่ได้มานั้น เป็นภาพสะท้อนมาจาก ความรู้สึกของพนักงานที่มีต่อองค์กรอย่างแท้จริง และที่ยาก

กว่านั้นก็คือว่าเราไม่สามารถบังคับให้พนักงานทุกคนในองค์กร คิด และรู้สึก กับองค์กรได้เหมือนกัน เพราะองค์ประกอบสำคัญที่เราใช้ในการสร้างภาพลักษณ์องค์กรขึ้นมา

ปรอง ธาระวานิช และทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ (2559) ได้กล่าวว่า ภาพลักษณ์ของโรงเรียนนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญของโรงเรียน เป็นสิ่งที่สร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็นไม่ว่าคนในโรงเรียน หรือชุมชน ภาพลักษณ์ของโรงเรียนจะสร้างความแตกต่างและมีอิทธิพลต่อบุคลากรในโรงเรียน

สรุปได้ว่า ภาพลักษณ์ หมายถึง ภาพหรือความนึกคิดที่เกิดขึ้นในใจของบุคคลที่มีต่อตัวบุคคล องค์กรการ สถาบัน จากการได้รับทราบข้อมูลจากทั้งทางตรงและทางอ้อม จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 หรือจากประสบการณ์ที่สามารถรับรู้ข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ เกิดเป็นการตีความและสามารถเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ทำให้เกิดทัศนคติทั้งทางบวกหรือทางลบ และแสดงพฤติกรรมออกมาต่อสิ่งนั้น ๆ โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

1.2 ความสำคัญของภาพลักษณ์

สมชาย ศรีวิรัตน์ (2557) ได้กล่าวว่า ภาพลักษณ์องค์กรมีความสำคัญสามารถทำให้สถาบันหน่วยงานมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ เชื่อถือ ศรัทธาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องและทำให้องค์การ หน่วยงาน สถาบัน นั้น ๆ มีความเจริญก้าวหน้าได้

ฉัฐยานัน พชรชัยวัฒน์ (2551) ได้กล่าวว่า ภาพลักษณ์เป็นเครื่องหมายรับรองคุณภาพของหน่วยงานหรือสถานที่ที่ประชาชนยอมรับ ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ ดีและไม่ดี ซึ่งหน่วยงานหรือสถาบันทุกแห่งต้องการภาพลักษณ์ในทางที่ดีในสายตาของบุคคลอื่น หากบุคคลอื่นมองว่าดีแล้ว หน่วยงานหรือสถาบันนั้นก็จะต้องรักษาความดีนั้นตลอดไป แต่หากพบว่า บุคคลอื่นมองว่ายังไม่ดี แสดงว่าหน่วยงานนั้นหรือสถาบันนั้นต้องรีบแก้ไขจุดบกพร่องนั้น ๆ หรืออาจต้องสร้างภาพลักษณ์ใหม่ขึ้นเพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีของหน่วยงานหรือสถาบัน ฉะนั้นภาพลักษณ์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อหน่วยงานหรือสถาบัน

สรุปได้ว่า ภาพลักษณ์มีความสำคัญและความจำเป็นมาก เนื่องจากสถานศึกษาหรือองค์กรใด ๆ จะได้รับความนิยมหรือยอมรับก็ต้องดูถึงภาพลักษณ์โดยรวมของสถาบันดังกล่าว ส่วนมากภาพลักษณ์ออกมาในทางที่ดีจะได้รับความเชื่อถือแสดงให้เห็นถึงการประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน แต่ถ้าภาพลักษณ์ออกมาไม่ดีหรือปานกลางองค์กรจะต้องเร่งสร้างภาพลักษณ์ให้ดีขึ้น ภาพลักษณ์เปรียบเสมือนพื้นฐานความคิดที่บุคคลมีต่อองค์กร

2. แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของโรงเรียน

ภาพลักษณ์ของโรงเรียน โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นองค์การประเภทหนึ่งมีลักษณะเป็นองค์การสาธารณะและมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การบริการแก่คนในสังคมให้ได้รับการศึกษาอย่างยุติธรรม มีคุณภาพโดยทั่วถึง การศึกษาด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียนหรือภาพลักษณ์ของสถาบันตามบทความทางวิชาการของวิระวัฒน์ อุทัยรัตน์ (2548, อ้างถึงใน ลดาวัลย์ ศิริคติพจน์, 2555) ได้เขียนบทความเรื่อง "ภาพลักษณ์ของโรงเรียน" โดยจำแนกภาพลักษณ์โรงเรียนได้ 3 ลักษณะ คือ โรงเรียนต้องมีความน่าเชื่อถือ โรงเรียนต้องได้รับความศรัทธาและโรงเรียนต้องได้รับการยอมรับ คุณลักษณะอันเป็นภาพลักษณ์ของโรงเรียนดังกล่าวข้างต้น อาจอธิบายและขยายความได้ดังต่อไปนี้

2.1 ความเชื่อถือหรือความน่าเชื่อถือ (Reliability) เป็นมิติหนึ่งของภาพลักษณ์องค์กร องค์กรจะเป็นที่น่าเชื่อถือของบุคคลภายนอก และภายในองค์กรได้ต้องมีคุณลักษณะหลายอย่างผสมผสานกัน เช่น องค์กรต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญ (Knowledge and expertise) เป็นองค์การที่มั่นคงพึ่งพาได้ (Dependability) เป็นองค์การที่มีความชอบธรรม (Legationary) มีบทบาทหน้าที่ความ

รับผิดชอบและจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ตอบสนองความต้องการของสังคม โดยมีอุดมการณ์ในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ (พงษ์เทพ วรกิจโกศาทร, 2533 อ้างถึงใน พิมพ์พรรณ ปัญญารัตนะ, 2554) องค์กรที่สามารถธำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือ ต้องมีคุณลักษณะอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ เป็นองค์กรที่มีมีโนสุจริต (Integrity) เป็นองค์กรที่มีความรู้ความสามารถ (Competency) และเป็นองค์กรที่เปิดเผย (Openness) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ให้ความหมายของความเชื่อถือว่า การนับถือหรือการให้การยอมรับนับถือ

สรุปได้ว่า ความน่าเชื่อถือของโรงเรียนสามารถทำให้บุคคลทั้งภายในและภายนอกรับรู้ถึงคุณภาพของโรงเรียน เป็นโรงเรียนที่มีผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ เป็นองค์กรที่มีความมั่นคงและมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารและสนองตอบความต้องการของสังคม

2.2 การยอมรับ (Recognition) เป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่งของภาพลักษณ์ เพราะภาพลักษณ์จะมีความเด่นชัดเป็นที่ต้องการของบุคคลได้ย่อมต้องได้รับการยอมรับ ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ให้ความหมายของการยอมรับว่าเป็นการตกลงหรือการเห็นด้วย โดยกระบวนการที่ทำให้เกิดการยอมรับได้ต้องประกอบด้วย การรู้จัก (Awareness) สิ่งนั้น มีความรู้สึกที่สนใจ (Interest) และเมื่อนำไปปฏิบัติหรือทดลอง (Trial) แล้วประเมินได้ว่า (Evaluation) มีคุณค่า (Roger, 1962 อ้างถึงใน ลักษณะ วัฒนธรรม, 2552) การยอมรับในลักษณะที่เป็นภาพลักษณ์ของโรงเรียนควรประกอบด้วยความรู้สึกของผู้ปกครองต่อโรงเรียนในลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) ผู้ปกครองมีความนิยมในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียน
- 2) บุคลากร เช่น ผู้บริหาร ครู มีความเป็นผู้นำและมีความเป็นแบบอย่างแก่นักเรียน
- 3) โรงเรียนมีโครงการที่ได้รับความร่วมมือจากชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน

สรุปได้ว่า การยอมรับเป็นภาพลักษณ์ที่แสดงถึงโรงเรียนเป็นที่นิยม และบุคลากรของโรงเรียนเป็นที่น่าเชื่อถือของผู้ปกครองและชุมชน

2.3 ความศรัทธา (Faith) เป็นรูปแบบของพฤติกรรมบุคคลที่มีความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ได้อธิบายถึงความหมายของ คำว่า ศรัทธาไว้ว่า ศรัทธา หมายถึง ความเชื่อ ความเลื่อมใสต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดจนยึดถือเป็นแนวคิด เป็นวิถีชีวิต และเป็นรูปแบบของพฤติกรรมในการแสดงออก ความศรัทธาเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความจงรักภักดี ความเพียรพยายามในการกระทำให้เกิดความสำเร็จ (ไชย ณ พล, 2536 อ้างถึงใน ลักษณะ วัฒนธรรม, 2552) ลักษณะที่แสดงถึงความศรัทธาของผู้ปกครองต่อโรงเรียนควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) มีความภาคภูมิใจต่อความสำเร็จของบุตรหลานที่ได้ศึกษาในโรงเรียน
- 2) ความประทับใจกับการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน

สรุปได้ว่า ความศรัทธาเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วยความรักความหวงแหนและความจงรักภักดี บรรดาให้นั้นนั้นเกิดความเจริญพัฒนาอย่างต่อเนื่องที่สามารถยึดถือเป็นที่ยึดได้

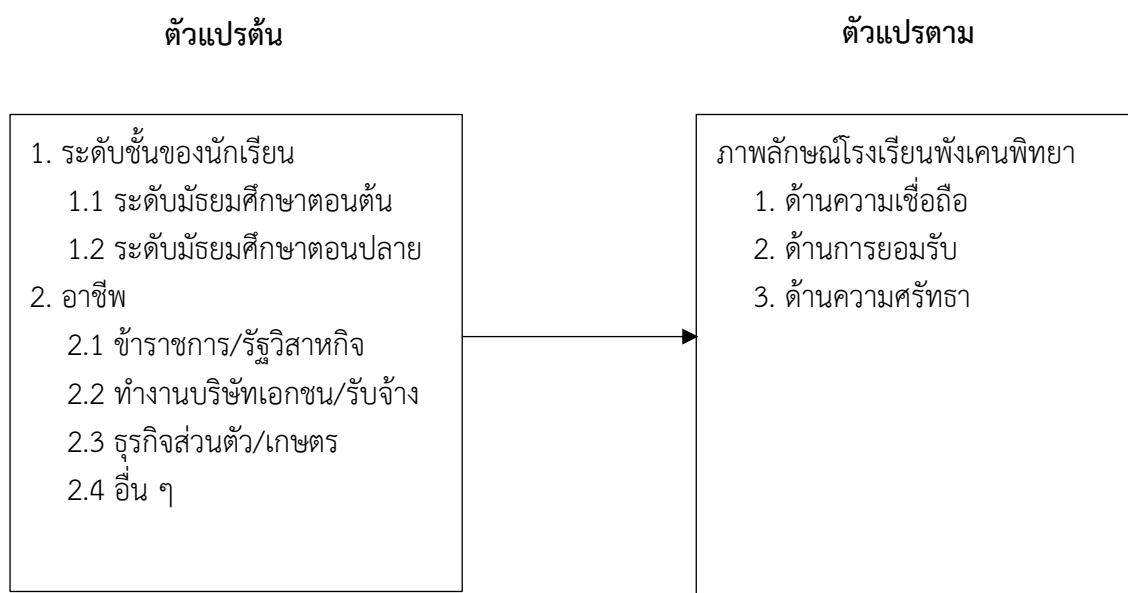
จากการศึกษาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ ความสำคัญของภาพลักษณ์ และภาพลักษณ์ของโรงเรียน สรุปได้ว่า ภาพลักษณ์ หมายถึง ภาพหรือความนึกคิดที่เกิดขึ้นในใจของบุคคลที่มีต่อตัวบุคคล องค์กร สถาบัน จากการได้รับทราบข้อมูลจากทั้งทางตรงและทางอ้อม จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 หรือจากประสบการณ์ที่สามารถรับรู้ข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ เกิดเป็นการตีความและสามารถเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ทำให้เกิดทัศนคติทั้งทางบวกหรือทางลบ และแสดงพฤติกรรมออกมาต่อสิ่งนั้น ๆ โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ภาพลักษณ์มีความสำคัญและความจำเป็นมาก เนื่องจากสถานศึกษาหรือ

องค์กรใด ๆ จะได้รับความนิยมหรือยอมรับก็ต้องดูถึงภาพลักษณ์โดยรวมของสถาบันดังกล่าว ส่วนมากภาพลักษณ์ออกมาในทางที่ดีจะได้รับความเชื่อถือแสดงให้เห็นถึงการประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน แต่ถ้าภาพลักษณ์ออกมาไม่ดีหรือปานกลางองค์กรจะต้องเร่งสร้างภาพลักษณ์ให้ดีขึ้น ภาพลักษณ์เปรียบเสมือนพื้นฐานความคิดที่บุคคลมีต่อองค์กร และภาพลักษณ์ของโรงเรียนได้แบ่งพิจารณา 3 ลักษณะ คือ โรงเรียนต้องมีความน่าเชื่อถือ โรงเรียนต้องได้รับความศรัทธาและโรงเรียนต้องได้รับการยอมรับ ซึ่งนำมาดำเนินการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพังโคนพิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยใช้แนวคิดของ Gregogy & Wiechmann (1991, อ้างถึงใน สิทธิชัย มหะศิริ, 2561) ประกอบด้วย ความเชื่อถือ การยอมรับ และความศรัทธา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษากับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพังโคนพิทยา ปีการศึกษา 2564 ประกอบด้วย ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 688 คน โดยแยกเป็นผู้ปกครองระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 420 คน ผู้ปกครองระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 268 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพังโคนพิทยา ปีการศึกษา 2564 ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 248 คน แบ่งเป็นระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 151 คน และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 97 คน ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ระดับชั้น	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
มัธยมศึกษาตอนต้น	420	151
มัธยมศึกษาตอนปลาย	268	97
รวม	688	248

ที่มา: โรงเรียนพังโคนพิทย (2564)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนพิทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ตามการรับรู้ของผู้ปกครอง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) เพื่อทราบถึงตัวแปรอิสระที่กำหนดไว้ในการศึกษา คือ ระดับชั้นของนักเรียน และอาชีพของผู้ปกครอง

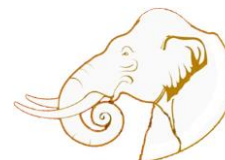
ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนพิทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ตามการรับรู้ของผู้ปกครอง ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อถือ 15 ข้อ ด้านการยอมรับ 11 ข้อ และด้านความศรัทธา 11 ข้อ รวมทั้งหมด 37 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert's scale) 5 ระดับ โดยกำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง ภาพลักษณ์ของโรงเรียนอยู่ในระดับดีมาก
- 4 คะแนน หมายถึง ภาพลักษณ์ของโรงเรียนอยู่ในระดับดี
- 3 คะแนน หมายถึง ภาพลักษณ์ของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง ภาพลักษณ์ของโรงเรียนอยู่ในระดับพอใช้
- 1 คะแนน หมายถึง ภาพลักษณ์ของโรงเรียนอยู่ในระดับปรับปรุง

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ของโรงเรียน ตามแนวคิดของ Gregory & Wiechmann (1991, อ้างถึงใน สิทธิชัย มหะศิริ, 2561) และใช้แบบสอบถามของ สิริภัทร อยู่ปุย (2560) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ได้ตรวจสอบ เสนอแนะและนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อความถูกต้อง
3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความถูกต้องของเนื้อหา (Content) ปรับปรุง

แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content Validity) และพิจารณาความเหมาะสมของสำนวนภาษาที่ใช้สื่อความหมายให้ชัดเจนและใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence หรือ Index of them Objective Concordance: IOC) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้อง

ให้คะแนน 0 ถ้าผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องหรือไม่

ให้คะแนน -1 ถ้าผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้อง

4. นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence หรือ Index of them Objective Concordance: IOC) และนำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำมาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ถูกต้องและเหมาะสม

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนพังโคนพิทยาสรรพ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลจากการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก รายชื่อ (Discrimination) ในแต่ละด้านด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson) ได้ค่าสหสัมพันธ์รายชื่อของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง .33 - .73 ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

6. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) และความสอดคล้องภายในของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่า .97

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาคุณภาพแล้วไปสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการโรงเรียนพังโคนพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนพังโคนพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวนทั้งหมด 248 ชุด โดยแบ่งเป็นผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 151 คน และผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 97 คน โดยผู้ศึกษาได้มอบให้นักเรียนนำไปให้ผู้ปกครองของนักเรียน

3. นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาพิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละชุด และดำเนินการจัดทำตามขั้นตอนการบันทึกคำตอบในแบบสอบถามเพื่อประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. วิเคราะห์ภาพลักษณ์ของโรงเรียนพังเคนพิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามและการแปลความหมายของคะแนนเป็นการวิเคราะห์เพื่อทราบระดับภาพลักษณ์ โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2560) เป็น 5 ระดับ

2. เปรียบเทียบภาพลักษณ์ของโรงเรียนพังเคนพิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียน ตามตัวแปรระดับชั้นของนักเรียนในปกครอง ใช้แบบทดสอบค่าที (Independent sample t-test) และอาชีพของผู้ปกครอง ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ความมีนัยสำคัญของสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพบว่าแตกต่างกันได้ทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe'

ผลการวิจัย

ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพังเคนพิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี ซึ่งด้านการยอมรับมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านความศรัทธา และด้านความเชื่อถือ ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับ ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพังเคนพิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมและรายด้าน

n=248				
ภาพลักษณ์ของโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านความเชื่อถือ	3.76	0.16	ดี	3
2. ด้านการยอมรับ	3.87	0.17	ดี	1
3. ด้านความศรัทธา	3.78	0.10	ดี	2
รวมเฉลี่ย	3.80	0.10	ดี	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพังเคนพิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยเรียงอันดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ด้านการยอมรับ ด้านความศรัทธา และด้านความเชื่อถือ

ผลการเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพังเคนพิทยา จำแนกตามระดับชั้นของนักเรียนในปกครอง โดยรวมและรายด้าน ด้านความเชื่อถือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการยอมรับและด้านความศรัทธาไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพัง
เคนพิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนก
ตามระดับชั้นของนักเรียนในปกครอง

n=248

ภาพลักษณ์ ของโรงเรียน	ระดับชั้นของนักเรียนในปกครอง				t	p
	มัธยมศึกษาตอนต้น		มัธยมศึกษาตอนปลาย			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านความเชื่อถือ	3.80	0.16	3.70	0.13	5.65*	.00
2. ด้านการยอมรับ	3.88	0.20	3.85	0.10	1.62	.11
3. ด้านความศรัทธา	3.77	0.10	3.79	0.10	1.13	.26
รวมเฉลี่ย	3.82	0.10	3.77	0.09	4.18*	.00

*p<.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพังเคนพิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามระดับชั้นของนักเรียนในปกครอง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการยอมรับและด้านความศรัทธา ไม่แตกต่างกัน โดยผู้ปกครองนักเรียนที่มีนักเรียนในปกครองระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของโรงเรียนสูงกว่าผู้ปกครองที่มีนักเรียนในปกครองระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียน พัง
เคนพิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง

ภาพลักษณ์ ของโรงเรียน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. ด้านความเชื่อถือ	ระหว่างกลุ่ม	2	0.31	0.15	6.40*	.00
	ภายในกลุ่ม	245	5.89	.02		
	รวม	247	6.19			
2. ด้านความเชื่อถือ	ระหว่างกลุ่ม	2	2.13	1.07	51.78*	.00
	ภายในกลุ่ม	245	5.05	0.02		
	รวม	247	7.18			
3. ด้านการยอมรับ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.11	0.56	97.00*	.00
	ภายในกลุ่ม	245	1.4	0.01		
	รวม	247	2.5			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.12	0.06	7.02*	.00
	ภายในกลุ่ม	245	2.17	0.01		
	รวม	247	2.29			

*p<.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพังเคนพิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพังโคนพิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ สามารถนำไปสู่การอภิปรายได้ดังนี้

1. ภาพลักษณ์ของโรงเรียนพังโคนพิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญโดยรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมีการจัดหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งถือว่าเป็นแก่นสำคัญในการวางแนวทางการจัดการศึกษา เป็นสิ่งกำหนดมวลประสบการณ์ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของชุมชนโดยรอบ ทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้และทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพ นอกจากนี้โรงเรียนพังโคนพิทยายังพร้อมไปด้วยผู้บริหารและคณะครู บุคลากรทางการศึกษาที่พร้อมจะส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างเต็มความสามารถ ส่งผลให้นักเรียนซึ่งเป็นผลผลิตของโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความรับผิดชอบตนเอง สังคมและประเทศชาติสืบไป และโรงเรียนยังมีสัมพันธ์อันดีกับชุมชนจึงนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ภาพลักษณ์โดยรวมของโรงเรียนออกมาอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิศรุต เหล่ามาลา (2561) ศึกษาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของโรงเรียนกบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียน พบว่าภาพลักษณ์ของโรงเรียนกบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยเรียงอันดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการยอมรับ ด้านความศรัทธา และด้านความเชื่อถือ ตามลำดับ ซึ่งพบว่าด้านความเชื่อถือถูกจัดให้อยู่ในลำดับน้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากอาคาร สถานที่ สื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษาของโรงเรียนยังมีไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเห็นได้จากนักเรียนมีการเดินเรียน ห้องปฏิบัติการต่างๆ ยังมีจำกัด และในการจัดการเรียนการสอนพบว่าบางห้องเรียนยังขาดสื่อและอุปกรณ์ที่ช่วยในการจัดการเรียนการสอน และในด้านการส่งเสริมระเบียบวินัยของโรงเรียนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเมื่อเทียบกับอดีต นักเรียนส่วนใหญ่เรียกร้องสิทธิของตนเองแต่ไม่รู้จักหน้าที่หลักของตนจึงเป็นอีกเรื่องที่ยากที่จะฝึกวินัยได้ อย่างไรก็ตามแม้ภาพลักษณ์ของโรงเรียนด้านความเชื่อถือจะถูกจัดอยู่ในลำดับที่น้อยที่สุด แต่ก็ยังอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภาพิษฐ์ ปังกระโทก (2559) ศึกษาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของโรงเรียนพลูตาหลวงวิทยา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี พบว่าภาพลักษณ์ของโรงเรียนพลูตาหลวงวิทยารายได้ทุกด้านอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการยอมรับ ด้านความศรัทธาและด้านความเชื่อถือ

2. ผลการเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพังโคนพิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามระดับชั้นของนักเรียนในปกครอง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการยอมรับและด้านความศรัทธา ไม่แตกต่างกัน โดยผู้ปกครองนักเรียนที่มีนักเรียนในปกครองระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของโรงเรียนสูงกว่าผู้ปกครองที่มีนักเรียนในปกครองระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งนี้เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข่าวสารของทางโรงเรียนจัดอยู่ในรูปแบบออนไลน์ การเข้าถึงข้อมูลของผู้ปกครองในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจะมีมากกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การเข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนจะเห็นว่าผู้ปกครองระดับชั้นมัธยมศึกษา

ตอนต้นจะให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนมากกว่าผู้ปกครองในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งเชื่อมั่นในตัวของนักเรียนในปกครอง ดังนั้นความใส่ใจต่อข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนจึงเป็นของผู้ปกครองในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นอกจากนี้การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของผู้ปกครองยังมีส่วนน้อยจึงอาจส่งผลกระทบต่อมุมมองของผู้ปกครองที่มีต่อภาพลักษณ์ของโรงเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของฉัตรยานี พชรชัยวัฒน์ (2555) ศึกษาเกี่ยวกับภาพลักษณ์โรงเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดใน) เทศบาลนครสมุทรปราการ พบว่า การเปรียบเทียบภาพลักษณ์โรงเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดใน) เทศบาลสมุทรปราการ จำแนกตามระดับช่วงชั้น โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการเปรียบเทียบเมื่อจำแนกตามอาชีพของผู้ปกครองนักเรียนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างน้อยหนึ่งคู่ ทั้งนี้เนื่องจากอาชีพของผู้ปกครองที่แตกต่างกันอาจจะมีเวลาในการใส่ใจบุตรหลานแตกต่างกัน เวลาในการติดตามข่าวสารประชาสัมพันธ์ของทางโรงเรียนก็อาจจะมีแตกต่างกันดังนั้นจึงส่งผลให้ภาพลักษณ์ตามการรับรู้ของผู้ปกครองแตกต่างกันตามอาชีพ นอกจากนี้แล้วมุมมองและทัศนคติของผู้ปกครองต่อข่าวสารที่ได้รับก็ส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นของผู้ปกครองในแต่ละอาชีพแตกต่างกันไปสอดคล้องกับผลการศึกษาของวิศรุต เหล่ามาลา (2561) ศึกษาเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของโรงเรียนกบินทร์บุรี อำเภอ กบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรีตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียน จำแนกตามอาชีพ และระดับการศึกษาของผู้ปกครอง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ด้านความเชื่อถือ โรงเรียนควรบริหารจัดการอาคาร สถานที่ให้เพียงพอ มีแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน และเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของผู้ปกครอง

1.2 ด้านการยอมรับ โรงเรียนควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ชุมชนเห็นถึงผลผลิตของโรงเรียนที่พัฒนานักเรียนได้อย่างมีคุณภาพ

1.3 ด้านความศรัทธา โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่ผู้ปกครองมีบทบาท ส่วนร่วมในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนา เพื่อให้โรงเรียนมีภาพลักษณ์ที่ดีมากขึ้นและให้เกิดความเชื่อถือ การยอมรับ และศรัทธาอย่างยั่งยืน

2.2 ควรศึกษาภาพลักษณ์ของโรงเรียนในด้านอื่นๆ เช่น ด้านการบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเขตพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงร่วมกันในอนาคต

องค์ความรู้จากการวิจัย

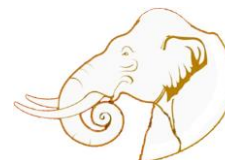
จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาภาพลักษณ์ของโรงเรียน ดังนี้

การศึกษาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาพิจารณาใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการยอมรับ ด้านความศรัทธา และด้านความเชื่อถือ ซึ่งจากการศึกษาทำให้สถานศึกษาได้มีแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา เนื่องจากมีความเข้าใจเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของสถานศึกษามากขึ้น นอกจากนี้การได้มาซึ่งภาพลักษณ์ของสถานศึกษาทำให้ทราบถึงความเข้าใจของผู้ปกครองต่อสถานศึกษามากยิ่งขึ้น สามารถกำหนดแนวทางร่วมกันในการพัฒนาสถานศึกษาในลำดับถัดไป

เอกสารอ้างอิง

- กุลยา มากคง. (2559). ทศนคติต่อการเลือกโรงเรียนระดับปฐมวัยของผู้ปกครองในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ฉัฐยานัน พิชัยวัฒน์. (2551). ภาพลักษณ์โรงเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดใน) เทศบาลนครสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธนพล ชัยชนะ. (2560). การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาโรงเรียนศรีราชา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปรัง ธาระวานิช และทวีวัฒน์ ปิตยานนท์. (2559). การวิเคราะห์ปัจจัยพระดับที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 6(1), 148-160.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74, 1-19 (19 สิงหาคม 2542).
- พิมพ์พรรณ ปัญญารัตน์. (2554). ภาพลักษณ์โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ตามการรับรู้ของผู้ปกครอง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โรงเรียนพังโคนพิทยาคม. (2564). ข้อมูลพื้นฐาน. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ.

- ลดาวัลย์ ศิริคติพนธ์. (2555). ภาพลักษณ์ของโรงเรียนขลุ้งรัชมังคลาภิเษกตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ลักขณา วัฒนะ. (2552). การศึกษาภาพลักษณ์ของโรงเรียนชลราษฎรอำรุง จังหวัดชลบุรี. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิศรุต เหล่ามาลา. (2561). ภาพลักษณ์ของโรงเรียนกบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียน. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศุภาพิชญ์ ปังกระโทก. (2559). ภาพลักษณ์ของโรงเรียนพลุดาหลวงวิทยา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สิทธิชัย มเหศศิริ. (2561). ภาพลักษณ์ของโรงเรียนพลอยจตุรจินดาตามทัศนะของผู้ปกครอง. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุณิชา ขอบชัย. (2 สิงหาคม 2559). *กลยุทธ์การสร้างภาพลักษณ์ในงานบริการ*. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2565, จาก <http://www.enttraining.net>.
- สมชาย ศรีวิรัตน์. (10 กันยายน 2557). *งานประชาสัมพันธ์การสร้างภาพลักษณ์องค์กร*. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2565, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/548401>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- อริสรา บุญรัตน์. (2557). *แนวทางการพัฒนาภาพลักษณ์ ของมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Education and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรากลุ่มผู้บริโภค
มิลเลนเนียล (Millennials) ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล
Factors Influencing Millennial customer's intentions
to rental luxury goods in Bangkok Metropolitan Region

ชาญณรงค์ ปิยะนันท์¹, ณัฏชา ศิริขันธ์แสง², พรณภัศ หน่อท้าว³, วรณิดา ทองแวน⁴ และจารุพร ตั้งพัฒน์กิจ⁵

Channarong Piyanan¹, Natcha Sirikhunseang²,

Pornnapat Nortao³, Wannida Thongwaen⁴ and Jaruporn Tangpattanakit⁵

¹⁻⁵สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา

Bachelor of Business Administration Program in Marketing, Faculty of Management Sciences, Kasetsart

¹⁻⁵University Sriracha Campus

¹E-mail: channarong.pi@ku.th

Received : April9, 2024;

Revised : August13, 2024;

Accepted : August22, 2024

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมแฟชั่นมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว จึงส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในทุกด้านและสร้างของเสียปริมาณมหาศาล ซึ่งในงานวิจัยนี้จึงวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรากลุ่มผู้บริโภคมิลเลนเนียล (Millennials) ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างของผู้บริโภคมิลเลนเนียล (Millennials) ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 29 - 43 ปี ที่อยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลจำนวน 280 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามออนไลน์มีการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ Statistical Package for Social Science (SPSS) ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) และผลวิจัยพบว่าการศึกษาแรงจูงใจภายนอก คือ ปัจจัยด้านผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ (Economic Benefit) มีค่า $\beta = 0.018$ ปัจจัยด้านบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) $\beta = 0.169$ ปัจจัยด้านคุณค่าทางสังคม (Social Value) $\beta = 0.151$ และมีแรงจูงใจภายใน คือ ปัจจัยด้านการแสดงออกทางอารมณ์เชิงบวก (Hedonic Benefit) $\beta = 0.246$ ปัจจัยด้านความเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) $\beta = 0.293$ ปัจจัยด้านความยั่งยืน (Sustainability) $\beta = 0.098$

โดยงานวิจัยนี้จะสามารถเป็นประโยชน์ เนื่องด้วยปัจจัยเหล่านี้เป็นแรงจูงใจที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรากลุ่มผู้บริโภค ซึ่งสามารถเป็นแนวทางต่อผู้ประกอบการธุรกิจ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องที่มีความต้องการให้บริการเช่าสินค้า สามารถในการดำเนินธุรกิจได้อย่างเติบโตและเข้าในพฤติกรรมของผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: สินค้าหรูหรา; การใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรา; แรงจูงใจในการใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรา; เศรษฐกิจหมุนเวียน; เศรษฐกิจการแบ่งปัน

Abstract

The fashion industry's rapid expansion has resulted in severe environmental consequences, including excessive waste generation. The purpose of this research is to determine which variables influence Millennials' propensity to utilize luxury rental services in Bangkok and the surrounding metropolitan area. An online questionnaire was used to gather data from 280 millennial respondents aged 29–43 who live in Bangkok and the Metropolitan Area. Data were analyzed using multiple regression analysis, the Pearson correlation coefficient, and the Statistical Package for Social Science (SPSS). The desire to utilize luxury rental services is influenced by both internal and external factors, according to the research. External motivations include economic benefits ($\beta = 0.018$), social norms ($\beta = 0.169$), and social value ($\beta = 0.151$). Internal motivations include hedonic benefits ($\beta = 0.246$), uniqueness ($\beta = 0.293$), and sustainability ($\beta = 0.098$).

This research offers insightful information on the variables affecting Millennials' intentions to utilize luxury rental services. These characteristics may help businesses and individuals in the luxury rental market improve their operations and understand customer behavior.

Keyword: Luxury goods, luxury goods rental services, incentives to use luxury goods rental services, circular economy, sharing economy

บทนำ

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมแฟชั่นมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว จึงส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในทุกด้านและสร้างของเสียปริมาณมหาศาล โดยโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ United Nations Development Programme: UNDP (2021) ชี้ให้เห็นว่าปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรน้ำ (Water scarcity) ส่วนหนึ่งมาจากกิจกรรมต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมแฟชั่น โดยระบุว่าฝ้ายเป็นพืชที่ใช้น้ำมากที่สุด โดยต้องใช้น้ำ 7,000 ถึง 29,000 ลิตรในการผลิตฝ้ายหนึ่งกิโลกรัม อีกทั้งอุตสาหกรรมแฟชั่นมีการใช้น้ำเป็นอันดับสองของโลก โดยการผลิตเสื้อผ้าฝ้ายหนึ่งตัว เทียบกับปริมาณน้ำที่คนหนึ่งคนใช้ในการดื่มได้อย่างน้อยแปดแก้วต่อวันเป็นเวลาสามปีครึ่ง (World Economic Forum: WEF, 2020) ด้วยอุตสาหกรรมแฟชั่นที่มีการใช้ทรัพยากรจำนวนมาก ทำให้ผู้บริโภคเริ่มตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมและหันมาบริโภคสินค้าหรูหราแบบหมุนเวียนมากขึ้น จึงทำให้เกิดแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) โดยแนวคิดนี้มีเป้าหมายที่จะรักษาลิทธิภัณฑ์ ส่วนประกอบ และวัสดุ ให้มีประโยชน์และมูลค่าสูงสุด (Webster, 2015: 16) ซึ่งเป็นแนวทางสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

หนึ่งในธุรกิจที่ใช้รูปแบบเศรษฐกิจหมุนเวียน คือการเช่าสินค้า เป็นลักษณะการบริโภคแบบชั่วคราว โดยแนวคิดนี้เน้นย้ำถึงความสามารถหรืออาจเป็นเพียงความชอบของบุคคลในการเช่าหรือยืมสินค้าแทนที่จะซื้อ เกณฑ์สำคัญของเศรษฐกิจการแบ่งปัน (Sharing Economy) คือการอนุญาตให้บุคคลสามารถสร้างรายได้จากสินทรัพย์ ที่ไม่ได้ใช้อย่างเต็มที่หรือสินทรัพย์ที่มีการใช้งานน้อย ในขณะที่เดียวกันบริษัทต่าง ๆ ก็

ก้าวเข้าสู่ตลาดการเช่าสินค้าหรูหรา จะเห็นได้จากแพลตฟอร์มการเช่าของ LuxCo ที่คาดการณ์ว่าในปี 2573 สินค้าต่อหนึ่งรายการที่ถูกเช่าไป 20 ครั้ง จะสามารถสร้างอัตรากำไรได้ 41% ซึ่งการเช่ามีประโยชน์เพิ่มเติมในการขยายฐานลูกค้าที่เป็นผู้บริโภครายใหม่ให้แก่สินค้าหรูหรา (D'Arpizio, Nieto, Davis-Peccoud, and Capellini, 2021)

จากทั้งหมดที่กล่าวมานี้ การใช้บริการเช่าสินค้าหรูหราคือรูปแบบการบริโภคร่วมกันหรือการบริโภคชั่วคราวแทนการเป็นเจ้าของสินค้าหรูหราอย่างถาวร หรือจะกล่าวได้ว่าผู้บริโภคสามารถเติมเต็มความต้องการโดยการมีส่วนร่วมในการเข้าถึงสินค้าหรูหราด้วยราคาที่เอื้ออำนวยง่าย อีกทั้งยังสามารถเพิ่มการใช้สินค้าหรูหราบ่อยครั้งเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดของผลิตภัณฑ์ (Lawson, Stephanie, Gleim, Perre, and Hwang, 2016) ในขณะเดียวกันผู้บริโภคยังได้รับอรรถประโยชน์จากความสามารถของสินค้าที่สะท้อนถึงค่านิยม รสนิยม และเป็นการช่วยเสริมสร้างความเป็นเอกลักษณ์ให้กับตนเองผ่านสินค้าหรูหราที่ใช้ นอกจากนี้ยังได้รับการยอมรับจากบุคคลในสังคมที่เป็นไปตามความคาดหวังในสังคม จึงทำให้ผู้บริโภคเกิดแรงจูงใจในการตั้งใจที่จะใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรามากกว่าการซื้อสินค้าหรูหรา

จากการทบทวนวรรณกรรมมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรา (Luxury Goods) อยู่อย่างจำกัด โดยมีงานวิจัยของ Ruan, Yanwen, Yingjiao Xu, and Hanna Lee (2022) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจของผู้บริโภคสำหรับการเช่าแฟชั่นหรูหรา พบว่ามีแรงจูงใจภายนอก คือ ปัจจัยด้านผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านบรรทัดฐานทางสังคม ปัจจัยด้านการใช้จ่ายอย่างชาญฉลาด ปัจจัยด้านกลไกการป้องกันตัวเอง และมีแรงจูงใจภายในคือ ปัจจัยด้านการแสดงออกทางอารมณ์เชิงบวก ปัจจัยด้านความเป็นเอกลักษณ์ และปัจจัยด้านความยั่งยืน พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในการเช่าแฟชั่นหรูหรา โดยงานวิจัยนี้ได้ทำการสำรวจกับผู้บริโภคชาวสหรัฐอเมริกาที่มีอายุระหว่าง 18-50 ปี นอกจากนี้ยังพบว่ามีการศึกษาของ Lang and Armstrong (2018) มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบุคลิกภาพ 3 ประการ ได้แก่ ความเป็นผู้นำด้านแฟชั่น ความต้องการความเป็นเอกลักษณ์ และวัตถุนิยม อีกทั้งความตั้งใจของผู้บริโภคสตรีที่จะมีส่วนร่วมในการบริโภคร่วมกันผ่านการเช่าและแลกเปลี่ยนเสื้อผ้า อาจนำไปสู่แรงกดดันทางสังคมให้เกิดการปฏิบัติตาม โดยการสำรวจกับผู้หญิงอเมริกัน 431 คน และยังพบการศึกษาของ Neerattiparambil and Belli (2020) ผลลัพธ์เน้นถึงผลเชิงบวกของทัศนคติ บรรทัดฐานส่วนตัว และการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมต่อความตั้งใจเช่า โดยทำการสำรวจกับผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในอินเดียเท่านั้น ในงานวิจัยดังกล่าวที่ได้ศึกษามาข้างต้นมีการแนะนำการศึกษาในอนาคตให้ใช้ตัวอย่างที่ใหญ่ขึ้นและหลากหลายมากขึ้น คณะผู้จัดทำจึงเกิดความสนใจในการศึกษาวิจัยหัวข้อนี้โดยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคมิลเลนเนียล ในเขตพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหราในกลุ่มผู้บริโภคมิลเลนเนียล (Millennials) ในเขตพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล โดยมีแรงจูงใจภายนอก คือ ปัจจัยด้านผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ (Economic Benefit) ปัจจัยด้านบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) ปัจจัยด้านคุณค่าทางสังคม (Social value) และมีแรงจูงใจภายใน คือ ปัจจัยด้านการแสดงออกทางอารมณ์เชิงบวก (Hedonic Benefit) ปัจจัยด้านความเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) ปัจจัยด้านความยั่งยืน (Sustainability) เพื่อเป็นประโยชน์ในเชิงการศึกษาและเพื่อเติมเต็มความรู้ที่มีอยู่อย่างจำกัด ในขณะที่ในเชิงธุรกิจยังสามารถนำองค์ความรู้ในงานวิจัยฉบับนี้ไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพสำหรับผู้ให้บริการเช่าสินค้าหรูหราและสำหรับธุรกิจที่กำลังก้าวเข้าสู่ตลาดให้บริการเช่าสินค้าหรูหรา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหราในกลุ่มผู้บริโภคมิลเลนเนียล (Millennials) ในเขตพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูอาจเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจหลายประการที่ขับเคลื่อนพฤติกรรมของผู้บริโภคสามารถจำแนกได้เป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ดังนี้

มีแรงจูงใจภายนอก คือ การกระทำที่ขึ้นอยู่กับแรงผลักดันจากแหล่งภายนอกที่ทำหน้าที่ในทางใดทางหนึ่งซึ่งจะผลลัพธ์จากภายนอกรวมถึงเกียรติยศและความเคารพและความชื่นชมจากผู้อื่น

ผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ (Economic Benefit) หมายถึง ความสามารถที่จะทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มมากขึ้น โดยผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นนั้นอาจสามารถวัดได้ด้วยตัวเงินโดยตรง หรือจะไม่ใช่ตัวเงินโดยตรงก็ได้ (Utterback, 1971; DTI, 2004) อาจกล่าวได้ว่าการประหยัดต้นทุนในการบริโภคและการได้รับอรรถประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นนั้น ทำให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการบริโภคร่วมกันมากยิ่งขึ้น

บรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) หมายถึง การให้ความสนใจกับบทบาทของความคาดหวังของพฤติกรรม บรรทัดฐานทางสังคมได้ช่วยสร้างความแตกต่างที่มักถูกมองข้ามในเรื่องราวทางสังคมศาสตร์ แต่สำคัญอย่างยิ่งเมื่อเราจำเป็นต้องวินิจฉัยรูปแบบของพฤติกรรมเพื่อที่จะเข้าไปแทรกแซง สังคมนั้นอาจกล่าวได้ว่าการที่ผู้คนในสังคมรวมไปถึงบุคคลรอบข้างให้การสนับสนุนและมีส่วนทำให้บริโภคคิดว่าตนเองต้องใช้สินค้าหรูหรา (Lewis, 1969; Bicchieri, 2006)

คุณค่าทางสังคม (Social value) หมายถึง อรรถประโยชน์ที่ได้รับจากความสามารถของสินค้าที่จะช่วยส่งเสริมการรับรู้ทางสังคม (Sweeney & Soutar, 2001) จากทฤษฎีขีดความสามารถของ Amartya Sen (Auerswald, 2009) กล่าวว่า การเข้าถึงการสร้างคุณค่าทางสังคมด้วยความเป็นอยู่ที่ดี เป็นมุมมองพื้นฐานโดยการเปรียบเทียบความเป็นอยู่ระหว่างบุคคล ซึ่งเน้นที่มุมมองหรือความคิดเห็นส่วนบุคคลในการประเมินคุณค่า ทฤษฎีขีดความสามารถนั้นจะเน้นย้ำแนวคิดของมนุษย์ในการบรรลุความเป็นอยู่ที่ดี ที่มีใช้เพื่อเพิ่มความมั่งคั่งสูงสุด

แรงจูงใจภายใน หมายถึง การกระทำเพื่อความพึงพอใจโดยธรรมชาติและความสำเร็จอย่างแท้จริง โดยมุ่งเน้นไปที่ประสบการณ์เชิงบวกที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม อีกทั้งยังขยายขีดความสามารถของผู้บริโภคผ่านกิจกรรมนั้น ๆ

การแสดงออกทางอารมณ์เชิงบวก (Hedonic Benefit) หมายถึง การแสดงออกทางอารมณ์เชิงบวกเป็นผลลัพธ์ทางอารมณ์ที่เกิดจากพฤติกรรมการแสดงออกเท่านั้นซึ่งเป็นการแสดงออกขั้นพื้นฐานของมนุษย์ จะส่งผ่านการแสดงออก เช่น การยิ้ม มีความสุข อาจกล่าวได้ว่าการที่ผู้บริโภคมีความชื่นชอบและมีความสุขในการใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรา (Fennis & Rucker, 2022)

ความเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) หมายถึง การที่มีความเป็นเอกลักษณ์คือการไม่ใช้หรือซื้อของที่ธรรมดาทั่วไปเนื่องจากต้องการความแตกต่างที่ไม่เหมือนใคร อาจกล่าวได้ว่าการที่

ผู้บริโภคใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรา เพื่อต้องการความแตกต่างที่เห็นได้ชัดจากราคาและภาพลักษณ์ของแบรนด์ที่ส่งผ่านการสวมใส่ที่มีความโดดเด่นและแตกต่างจากของทั่วไป ทำให้ผู้คนจับตามองสินค้าหรูหราที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว (Snider, 1992; Snyder & Fromkin, 1977)

ความยั่งยืน (Sustainability) หมายถึง เป็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด หรือจะเรียกได้ว่าเป็นการใช้ผลิตภัณฑ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Lawson et al. 2016) จะกล่าวได้ว่าการเช่าหรือการบริโภคร่วมกัน ผู้บริโภคสามารถมีส่วนร่วมผ่านการลดการเป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มการใช้ประสิทธิภาพสูงสุดของผลิตภัณฑ์ได้ เมื่อผู้บริโภคเข้าถึงและใช้ผลิตภัณฑ์ผ่านการเช่าหรือการบริโภคร่วมกันมากขึ้นแทนการซื้อบริโภคเองหรือซื้อบริโภคตาม อัตราที่เพิ่มขึ้นนำไปสู่การผลิตและขยะที่ลดลง จึงสามารถพิสูจน์ได้ว่าแนวคิดการเช่าหรือการบริโภคร่วมกันมีความยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Ruan, Yanwen, Yingjiao Xu, and Hanna Lee (2022) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจของผู้บริโภคสำหรับการเช่าแฟชั่นหรูหรา ผลการวิจัยยืนยันว่าโครงสร้างของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีแรงจูงใจภายนอกคือ ปัจจัยด้านผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านบรรทัดฐานทางสังคม ปัจจัยด้านการใช้จ่ายอย่างชาญฉลาด ปัจจัยด้านกลไกการป้องกันตัวเอง และมีแรงจูงใจภายในคือ ปัจจัยด้านการแสดงออกทางอารมณ์เชิงบวก ปัจจัยด้านความเป็นเอกลักษณ์ และปัจจัยด้านความยั่งยืน ซึ่งเผยให้เห็นถึงลักษณะที่หลากหลายของแรงจูงใจของผู้บริโภคในการมีส่วนร่วมในแรงจูงใจของผู้บริโภคในการมีส่วนร่วมการเช่าแฟชั่นหรูหรา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับแรงจูงใจในการบริโภคร่วมกันและการบริโภคฟุ่มเฟือย จึงเกิดสมมติฐานที่ 1, 2, 4, 5 และ 6 ของการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

H1: ปัจจัยด้านผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรา

H2: ปัจจัยด้านบรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรา

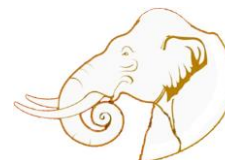
H4: ปัจจัยด้านการแสดงออกทางอารมณ์เชิงบวกมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรา

H5: ปัจจัยด้านความเป็นเอกลักษณ์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรา

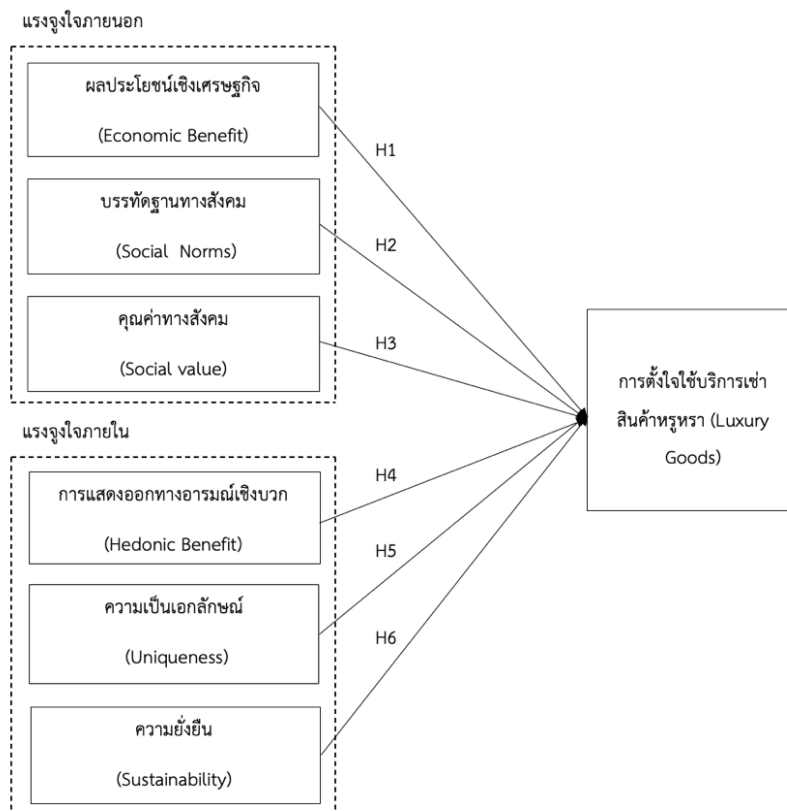
H6: ปัจจัยด้านความยั่งยืนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรา

Chi and Chen (2020) ได้ศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของผู้บริโภคในประเทศจีนที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าผู้บริโภคชาวจีนรับรู้ถึงบทบาทหน้าที่และคุณค่าเชิงสัญลักษณ์ของร้านค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์ ผลการวิจัยพบว่าคุณค่าทางสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการซื้อสินค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภคในประเทศจีน จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นจึงเกิดสมมติฐานที่ 3 ของการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

H3: ปัจจัยด้านคุณค่าทางสังคมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย ปรับปรุงมาจาก Ruan et al. (2022)

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้บริโภคมิลเลนเนียล (Millennials) ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และเนื่องจากผู้วิจัยไม่ทราบขนาดของประชากรที่แท้จริงจึงใช้วิธีของ Hair et al. (2010) ได้กล่าวว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับการใช้สถิติการวิเคราะห์พหุตัวแปร ควรมีจำนวนอย่างน้อย 5-10 เท่าของดัชนีชี้วัด ในการศึกษาวิจัยนี้แบบสอบถามมีจำนวนข้อคำถาม 28 ข้อคำถาม จำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ จึงควรมีประมาณ 280 ตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 280 ตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เพื่อเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหราในกลุ่มผู้บริโภคมิลเลนเนียล (Millennials) ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีการใช้รูปแบบการวิจัยด้วยวิธีสำรวจ (Survey Research) เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดและนิยามศัพท์ แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ ข้อมูลพื้นฐาน พฤติกรรมการใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรา (Luxury Goods) ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1.1 : แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1.2 : พฤติกรรมเกี่ยวกับการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรา (Luxury Goods)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ (Economic Benefit) ปัจจัยด้านบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) ปัจจัยด้านคุณค่าทางสังคม (Social Value) ปัจจัยด้านการแสดงออกทางอารมณ์เชิงบวก (Hedonic Benefit) ปัจจัยด้านความเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) ปัจจัยด้านความยั่งยืน (Sustainability) และการตั้งใจใช้บริการเช่า (Intention to Rent)

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ในการศึกษาวิจัยนี้แบบสอบถามมีจำนวนข้อคำถาม 28 ข้อคำถาม และมีการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของแบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประเมินแบบสอบถามทุกข้อ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รวมมีค่าอยู่ที่ 0.87 ซึ่งมากกว่า 0.5 ซึ่งให้เห็นว่าแบบสอบถามนั้นสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ และได้ทำการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด โดยค่าความเที่ยงค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่ารวมเท่ากับ 0.828 ซึ่งมีความมากกว่า 0.70 ซึ่งให้เห็นว่า แบบสอบถามมีความเที่ยงตรง (Reliability) ผู้วิจัยจึงใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

และแบบดำเนินการแจกแบบสอบถาม ในรูปแบบออนไลน์ (Google Form) เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้มีระยะเวลาจัดเก็บ 1 ธันวาคม 2566 ถึง 25 กุมภาพันธ์ 2567

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในงานวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แจกแจงมีค่าความเบ้ (Skewness) ค่าความโด่ง (Kurtosis) และใช้สถิติเชิงอนุมานในการทดสอบสมมติฐาน คือการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษา

ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลสำรวจกลุ่มตัวอย่างประชากร 280 ตัวอย่าง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรา ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 43 เพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 38.3 และไม่ระบุเพศคิดเป็นร้อยละ 18.7

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นโดยรวม

ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรา (Luxury Goods)

ตัวแปรอิสระ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ	3.81	.62	มาก
บรรทัดฐานทางสังคม	3.82	.65	มาก
คุณค่าทางสังคม	3.84	.62	มาก
การแสดงออกทางอารมณ์เชิงบวก	3.84	.67	มาก
ความเป็นเอกลักษณ์	3.91	.63	มาก
ความยั่งยืน	4.07	.65	มาก
รวม	3.88	0.64	มาก

จากตารางการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรา (Luxury Goods) โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.82 (อยู่ในระดับความคิดเห็นด้วยมาก) โดยระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.03 (อยู่ในระดับความคิดเห็นด้วยมาก) แสดงให้เห็นว่าทั้ง 6 ปัจจัยส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรา (Luxury Goods)

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณของปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งใจใช้บริการเช่า
สินค้าหรูหรา (Luxury Goods)

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปร (y): การตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรา (Luxury Goods)						
	Unstandardized Coefficients		Standardizes Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	β			Tolerance	VIF
(Constant)	-.195	.151		-1.291	.000		
ผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ	.202	.043	.018	.468	.000	.577	1.732
บรรทัดฐานทางสังคม	.178	.057	.169	3.145	.000	.304	3.286
คุณค่าทางสังคม	.165	.059	.151	2.784	.000	.301	3.321
การแสดงออกทางอารมณ์เชิงบวก	.251	.063	.246	4.007	.000	.235	4.262
ความเป็นเอกลักษณ์	.316	.057	.293	5.524	.000	.315	3.178
ความยั่งยืน	.104	.053	.098	1.962	.000	.351	2.846

R Square = 0.759, Adjusted R Square = 0.754, Std error of the Estimate (SE) = 0.341, F = 143.289, Sig. = 0.000

จากตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผลประโยชน์เชิง บรรทัดฐานทาง คุณค่าทาง สังคม การแสดงออกทางอารมณ์เชิงบวก ความเป็นเอกลักษณ์ และความยั่งยืนมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหราในกลุ่มผู้บริโภค milenials (Millennials) ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เท่ากับร้อยละ 75.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

แรงจูงใจภายนอก ประกอบด้วย

ปัจจัยด้านผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ (Economic Benefit) ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรรษาในกลุ่มผู้บริโภคมิลเลนเนียล (Millennials) ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เนื่องจากผู้บริโภคในยุคปัจจุบันมีการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับสินค้าเช่าหรรษา ส่งผลให้มีความรู้ความเข้าใจต่อสินค้าเช่าหรรษาเป็นอย่างดี อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับความคุ้มค่า ในทุกครั้งที่ผู้บริโภคมีการใช้จ่ายมักจะคำนึงถึงอัตราประโยชน์ที่ได้กับมูลค่าที่จะต้องเสียไป จึงเกิดการใช้สินค้าหรรหาร่วมหรือการใช้สินค้าหรรหาวัยคร่าวแทนการซื้อเป็นเจ้าของด้วยราคาที่สามารถเอื้อมถึงได้ง่าย สอดคล้องกับผลวิจัยของ Hamari, J., Sjöklint, M., Ukkonen & A. (2016) ที่พบว่าผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นแรงจูงใจที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในการบริโภคแบบมีส่วนร่วม

ปัจจัยด้านบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรรษาในกลุ่มผู้บริโภคมิลเลนเนียล (Millennials) ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เนื่องจากการที่ผู้คนในสังคมหรือบุคคลรอบข้างให้การสนับสนุน ปลุกฝัง ชี้แนะทาง และให้ความสำคัญต่อการเช่าสินค้าหรรษาซึ่งมีส่วนทำให้บริโภคคิดว่าตนเองจำเป็นต้องเช่าสินค้าหรรษา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Nawaz et al. (2021) พบว่า บรรทัดฐานทางสังคมมีส่วนช่วยผลักดันในการให้ความสนใจกับบทบาทของความคาดหวังของพฤติกรรม

ปัจจัยด้านคุณค่าทางสังคม (Social value) ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรรษาในกลุ่มผู้บริโภคมิลเลนเนียล (Millennials) ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เนื่องจากผู้บริโภคต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคมมากขึ้น เมื่อต้องการเป็นที่ยอมรับผู้บริโภคจึงสร้างความประทับใจให้กับบุคคลรอบข้าง เลยจำเป็นต้องเช่าสินค้าหรรษาเพื่อปรับตัวให้ทันสมัยตลอดเวลา สอดคล้องกับผลศึกษาของ Chi and Chen (2020) ที่ได้ทำการศึกษาถึงค่านิยมทางสังคมของผู้บริโภคในประเทศจีนที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าแฟชั่นไลฟ์สไตล์

แรงจูงใจภายใน ประกอบด้วย

ปัจจัยด้านการแสดงออกทางอารมณ์เชิงบวก (Hedonic Benefit) ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรรษาในกลุ่มผู้บริโภคมิลเลนเนียล (Millennials) ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เนื่องจากการที่ผู้บริโภคได้ใช้สินค้าหรรษาจากการใช้บริการเช่าที่รู้สึกว่าการเช่าเองเพียงพอใจจะทำให้เกิดการแสดงออกทางอารมณ์เชิงบวก เช่น เกิดความสุข ความชื่นชอบ อารมณ์ดี สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Şener, A. R. Z. U., Ateşoğlu, L., Coşkun and A. (2018) ได้ทำการศึกษาถึงการรับรู้ประโยชน์ในการช้อปปิ้งออนไลน์กระตุ้นให้ผู้บริโภคซึ่งดำเนินการตามแรงจูงใจในการบริโภคทั้งแบบชอบใจและแบบเป็นประโยชน์ และกระตุ้นให้ผู้บริโภคมุ่งไปช้อปปิ้งออนไลน์

ปัจจัยด้านความเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรรษาในกลุ่มผู้บริโภคมิลเลนเนียล (Millennials) ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เนื่องจากความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้าหรรษาที่ทำให้ผู้บริโภครู้สึกว่าสินค้าหรรษาเป็นสินค้าที่มีโดดเด่นไม่เหมือนใคร สามารถสร้างเอกลักษณ์หรือสร้างความน่าประทับใจให้กับผู้ที่พบเห็นเลยทำให้ผู้บริโภครู้สึกว่าเมื่อเช่าสินค้าหรรษาจะทำให้ตนเองรู้สึกว่าเป็นคนที่มีรสนิยม สอดคล้องกับผลวิจัยของ Aydin (2016) พบว่า ความเป็นเอกลักษณ์สร้างผลกระทบเชิงบวกและมีส่วนสำคัญในการเลือกเช่าสินค้า

ปัจจัยด้านความยั่งยืน (Sustainability) ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหราในกลุ่มผู้บริโภค milenials (Millennials) ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เนื่องจากผู้บริโภคให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความยั่งยืนมากขึ้นเนื่องจากผู้บริโภครู้สึว่าการเช่าสินค้าจะช่วยลดปัจจัยการผลิตสินค้ามากขึ้น เพราะการมีสินค้าเท่าเดิมแต่มีการหมุนเวียนการใช้สินค้า เมื่อเกิดการหมุนเวียนการใช้สินค้าจึงทำให้ผู้บริโภครู้สึว่าการใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรากว่า การซื้อเพื่อเป็นเจ้าของ อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยโลกโดยการไม่สร้างการผลิตที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับผลวิจัยของ Lawson et al. (2016) ที่พบว่าความยั่งยืนเป็นแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมจากการบริโภคสินค้าร่วมกัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหราในกลุ่มผู้บริโภค milenials (Millennials) ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เกิดจากแรงจูงใจภายนอก คือ ปัจจัยด้านผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ (Economic Benefit) ปัจจัยด้านบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) ปัจจัยด้านคุณค่าทางสังคม (Social value) และมีแรงจูงใจภายใน คือ ปัจจัยด้านการแสดงออกทางอารมณ์เชิงบวก (Hedonic Benefit) ปัจจัยด้านความเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) ปัจจัยด้านความยั่งยืน (Sustainability) ได้ตั้งแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แผนภาพองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ระดับการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหราในกลุ่มผู้บริโภค milenials (Millennials) ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($x = 3.881$, $S.D. = .64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยพบว่า ทุกปัจจัยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ได้แก่ ปัจจัยด้านความยั่งยืน ปัจจัยด้านความเป็นเอกลักษณ์ ปัจจัยด้านคุณค่าทางสังคม ปัจจัยด้านการแสดงออกทางอารมณ์เชิงบวก ปัจจัยด้านบรรทัดฐานทางสังคม และปัจจัยด้านผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้

จากผลศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการเช่าสินค้าหรูหราในกลุ่มผู้บริโภค มิลเลนเนียล (Millennials) ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผู้ประกอบการธุรกิจ ธุรกิจ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องสื่อสารให้ผู้บริโภค รู้สึกรู้ว่า การใช้บริการเช่าสามารถมอบประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจต่อตัวผู้บริโภค คือการช่วยให้มีการใช้จ่ายน้อยลงเนื่องจากการเช่าเป็นการลงทุนในสินค้าหรูหรามีราคาต่ำกว่าการซื้อโดยที่ผู้บริโภค ไม่จำเป็นต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมากแต่ผู้บริโภคยังสามารถยังอยู่ในกระแสแฟชั่นได้อยู่
2. ผู้ประกอบการ ธุรกิจ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องวางกลยุทธ์ทางการตลาดให้เข้มข้นมากยิ่งขึ้น มีการประชาสัมพันธ์หรือโฆษณาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ไปถึงกลุ่มลูกค้าเพื่อสร้างการรับรู้และกระตุ้นให้เกิดการใช้บริการเช่าสินค้าหรูหรา
3. ผู้ประกอบการ ธุรกิจ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการให้บริการเช่า เช่น มีการรับประกันสินค้าที่ให้บริการเช่าเป็นของแท้ จัดส่งตรงเวลา ความสมบูรณ์ของสินค้าที่ให้บริการเช่า เพิ่มระบบสมาชิก (Subscription) เนื่องจากแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
4. ผู้ประกอบการ ธุรกิจ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้นจำเป็นต้องสื่อสารให้เห็นว่าผู้บริโภคจะเป็นส่วนหนึ่งในช่วยรักษาสภาพแวดล้อมสอดคล้องกับการดำเนินงานตามเศรษฐกิจแบ่งปัน ซึ่งสามารถลดวงจรการผลิตโดยการเพิ่มการหมุนเวียนในการใช้สินค้าที่เท่าเดิมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

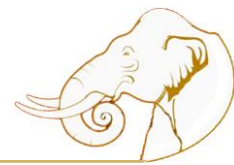
1. ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษากลุ่มผู้บริโภค มิลเลนเนียล (Millennials) ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังนั้นในการวิจัยในครั้งต่อไปสำหรับผู้ที่สนใจสามารถทำการศึกษาต่อกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น ผลงานของ Morency (2021) กล่าวว่า Generation Z จะมีพฤติกรรมการบริโภคสินค้าที่เปลี่ยนไป ซึ่งคาดว่า ‘การเช่าสินค้า’ จะเริ่มเข้ามาเป็นตัวเลือกในใจอันดับหนึ่ง ภายในปี 2026 เพิ่มเติมและในเขตพื้นที่อื่น ๆ นอกเหนือจากเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้น
2. เนื่องจากงานวิจัยฉบับนี้ทำการศึกษาด้วยวิธีเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพียงวิธีเดียว อาจทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่มีความละเอียดเท่าที่ควร จึงแนะนำให้มีการศึกษาด้วยวิธีเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เช่น มีการสัมภาษณ์ (Interview) หรือการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) ประกอบด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกของผู้บริโภคมากขึ้น เพื่อให้งานวิจัยมีข้อมูลที่สมบูรณ์และครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ธาดาธิเบศร์ ภูทอง. (2019). การตรวจสอบปัจจัยเหตุและผลของแรงจูงใจภายในและ ภายนอกที่จะเป็น ผู้ประกอบการมีอาชีพในบริบทของความตั้งใจที่จะเป็นผู้ ประกอบการธุรกิจดิจิทัล ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านบริหารธุรกิจ. *Modern Management Journal*, 17(2), 99-117.

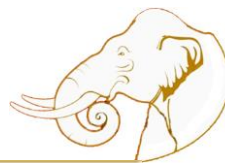
- Auerswald, P. (2009). *Creating Social Value*. California, United States: Leland Stanford Jr. University.
- Aydin, G. (2016). Authenticity, uniqueness and intention to buy scarce products. *International Journal of Marketing Studies*, 8(2), 59-73.
- Bicchieri, C. (2005). *The grammar of society: The nature and dynamics of social norms*. Cambridge University Press.
- Bocken, N. M., De Pauw, I., Bakker, C., & Van Der Grinten, B. (2016). Product design and business model strategies for a circular economy. *Journal of industrial and production engineering*, 33(5), 308-320.
- Brown, J. J., & Reingen, P. H. (1987). Social ties and word-of-mouth referral behavior. *Journal of Consumer research*, 14(3), 350-362.
- Cheung, M. S., Anitsal, M. M., & Anitsal, I. (2007). Revisiting word-of-mouth communications: a cross-national exploration. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 15(3), 235-249.
- Chi, T., & Chen, Y. (2020). A study of lifestyle fashion retailing in China. *Marketing Intelligence & Planning*, 38(1), 46-60.
- Christopher Morency. (2020). *Why the Future of the Luxury Market Will Be Dictated By YouthCulture*. Retrieved February 19, 2024, from <https://www.highsnobiety.com/p/boston-consulting-group-luxury-culture-whitepaper/>
- Claudia D'Arpizio, Diana Verde Nieto, Jenny Davis-Peccoud, and Matteo Capellini. (2021). March. *LuxCo 2030: A Vision of Sustainable Luxury*. Retrieved February 25, 2024, from <https://www.bain.com/insights/luxco-2030-a-vision-of-sustainable-luxury/>
- DTI. (2004). *Succeeding Through Innovation, Creating Competitive Advantage Through Innovation: A Guide for Small and Medium Sized Businesses*. Department of Trade and Industry. London.
- Fennis, B. M., & Rucker, D. D. (2023). The coin of consumption: Understanding the bright and dark sides. *Current Opinion in Psychology*, 49, 101518.
- Francis, T. and Hoefel, F. (2018). *True Gen': generation Z and its implications for companies*. Retrieved February 23, 2024, from www.mckinsey.com/industries/consumer-packaged-goods/our-insights/true-gengeneration-z-and-its-implications-for-companies
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis*. Edinburgh Gate. Harlow, Essex: Pearson Education.

- Hamari, J., Sjöklint, M., & Ukkonen, A. (2016). The sharing economy: Why people participate in collaborative consumption. *Journal of the association for information science and technology*, 67(9), 2047-2059.
- Lang, C., & Armstrong, C. M. J. (2018). Collaborative consumption: The influence of fashion leadership, need for uniqueness, and materialism on female consumers' adoption of clothing renting and swapping. *Sustainable Production and Consumption*, 13, 37-47.
- Lawson, S. J., Gleim, M. R., Perren, R., & Hwang, J. (2016). Freedom from ownership: An exploration of access-based consumption. *Journal of Business Research*, 69(8), 2615-2623.
- Lewis, D. (2008). *Convention: A philosophical study*. John Wiley & Sons.
- Mittendorf, C. (2018). Collaborative consumption: the role of familiarity and trust among Millennials. *Journal of Consumer Marketing*, 35(4), 377-391.
- Morency. (2021). *Why the Future of the Luxury Market Will Be Dictated by Youth Culture*. Retrieved February 19, 2024, from <https://www.highsnobiety.com/p/boston-consulting-group-luxury-culture-whitepaper/>.
- Nawaz, S., Jiang, Y., Nawaz, M. Z., Manzoor, S. F., & Zhang, R. (2021). Mindful consumption, ego-involvement, and social norms impact on buying SHC: role of platform trust and impulsive buying tendency. *SAGE Open*, 11(4), 21582440211056621.
- Neerattiparambil, N. N., & Belli, S. M. (2020). Why rent a dress?: A study on renting intention for fashion clothing products.
- Ruan, Y., Xu, Y., & Lee, H. (2022). Consumer motivations for luxury fashion rental: A second-order factor analysis approach. *Sustainability*, 14(12), 7475.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary educational psychology*, 25(1), 54-67.
- Şener, A. R. Z. U., Ateşoğlu, L., & Coşkun, A. (2018). THE EFFECT OF UTILITARIAN AND HEDONIC SHOPPING VALUES ON CONSUMERS' PERCEIVED BENEFITS AND RISKS IN ONLINE SHOPPING. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 10(18), 12-28.
- Snider, 1992; Snyder and Fromkin, (1977) *Consumers' Need for Uniqueness: Scale Development and Validation*. *Journal of Consumer Research*, Volume 28, Issue 1, June 2001, 50–66.
- Sweeney, J. C., & Soutar, G. N. (2001). Consumer perceived value: The development of a multiple item scale. *Journal of retailing*, 77(2), 203-220.
- United Nations. (2021). *"Synthesis Report on United Nations System-wide Initiatives related to Fashion"*. Retrieved February 15, 2024, from https://unfashionalliance.org/wp-content/uploads/2021/10/UN-Fashion-Alliance-Mapping-Report_Final.pdf.

- Utterback, J. M. (1971). The process of technological innovation within the firm. *Academy of management Journal*, 14(1), 75-88.
- World Economic Forum. (2020). *These facts show how unsustainable the fashion industry is*. Retrieved February 17,2024, from <https://www.weforum.org/agenda/2020/01/fashion-industry-carbon-unsustainable-environment-pollution/>
- Zeithaml, V. A. (1988). Consumer perceptions of price, quality, and value: a means-end model and synthesis of evidence. *Journal of marketing*, 52(3), 2-22.

ภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัลและแนวทางการพัฒนาตามหลัก
ภาวนา4 กลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

ACADEMIC LEADERSHIP OF ADMINISTRATIONS IN DIGITAL AGE AND DEVELOPMENT
GUIDELINES BASED ON BHAVANA 4 OF SAWANG SUNG KRASANG SCHOOL GROUP
IN BURIRAM PROVINCE

สมยศ ชูยจันทิก

Somyot Suyjantuk

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkomrajavidyalaya University

Email: suyjantuksomyot @gmail.com

Received : June15, 2025;

Revised : August14, 2024;

Accepted : August15, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น เปรียบเทียบความต้องการจำเป็นจำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา และ เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัลตามหลักภาวนา 4 ในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่าง การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูโรงเรียนในกลุ่มสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 111 คน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าสมมุติฐาน ใช้สถิติ ค่า t-test และ ค่า F-test ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัลในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ มีดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นลำดับแรกรองลงมาคือด้านการจัดการบริหารจัดการ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ และด้านการนิเทศ
- 2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัล ในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมมีความแตกต่างกันทางสถิติที่ .05
- 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัลตามหลักภาวนา 4 ในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่ามี 4 ด้าน รวม จำนวน 9 แนวทาง ประกอบด้วย 1 ด้านการวางแผนงานวิชาการ จำนวน 2 แนวทาง 2 ด้านการบริหารจัดการ จำนวน 2 แนวทาง 3 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ จำนวน 2 แนวทาง และ 4 ด้านการนิเทศ จำนวน 3 แนวทาง โดยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหาร ทั้ง 4 ด้าน สามารถประยุกต์เข้ากับหลักภาวนา 4 ได้

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; การบริหารในยุคดิจิทัล; หลักภาวนา4

Abstract

The purpose of this research is to study the essential needs. Compare needs and needs classified by gender. Work experience and size of educational institutions and propose guidelines for developing academic leadership of administrators in the digital era according to the principles of Phawana 4 in the Sawang Sung Krasang School Group Buriram Province. A mixed-methods research approach, combining quantitative and qualitative research, was used. The sample group included 111 school directors and teachers from schools in the Sawang Sung Krasang School Group, Buriram Province. Tools used to collect data included questionnaires and interview forms. Statistics used in data analysis include percentage, frequency, mean, and standard deviation, and hypothesis testing using t-test and F-test statistics.

The research results found that:

1) The necessary need for developing academic leadership of administrators in the digital era in the Sawang Sung Krasang School Group, Buriram Province, has a priority index of the first essential needs. The second is the management aspect, promoting the academic atmosphere, and supervision, which have a priority index value of the last essential need.

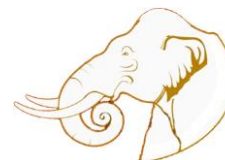
2) A comparison of academic leadership of executives in the digital age in the Sawang Sung Krasang School Group, Buriram Province, when classified by educational institution size, shows a statistically significant difference at the .05 level.

3) Guidelines for developing academic leadership of administrators in the digital age according to the four principles in the Sawang Sung Krasang School Group, Buriram Province, found that there were 4 areas and a total of 9 approaches, consisting of 2 approaches in academic planning, 2 in management, 2 in academic atmosphere promotion, and 3 in supervision. The development approach to academic leadership of administrators in all 4 areas can be applied to the 4 principles of meditation.

Keyword : Leadership; Management in the digital age; Principles of prayer 4

บทนำ

สิ่งที่สำคัญที่สุดในการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล คือ ครูผู้สอนโดยครูควรได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมีความสามารถในการสร้างสรรค์รวมทั้งเป็นผู้แนะนำที่ดีให้แก่ ผู้เรียนทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอนที่นอกจากจะสอนเนื้อหาวิชาการจากรูปแบบการใช้ตำรา เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทางทฤษฎีและวิชาการ ควรแนะนำวิธีการเข้าถึงข้อมูลความรู้เพื่อให้ ผู้เรียนสามารถค้นคว้าด้วยตัวเองได้ตลอดเวลาเพื่อสามารถประยุกต์การจัดการเรียนการสอนตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และ เพิ่มขีดความสามารถในการแสวงหาข้อมูลความรู้ได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากปัจจุบันผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้ได้แต่ประเด็นสำคัญคือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียน หรือ ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ตัวอย่างเช่น ครูอาจสอนทฤษฎีอย่างเข้มข้นภายในเวลา 1 ชั่วโมงโดยให้ผู้เรียนไป ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในประเด็นที่ผู้เรียนสนใจ เพื่อนำมาแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกันภายใน

ห้องเรียน โดยการ ค้นหาหาความรู้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตผ่านเว็บไซต์ ที่เป็นเครื่องมือในการ ค้นหาหาความรู้ เช่น Google Yahoo เป็นต้น (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561) การพัฒนาประเทศให้ก้าวทัน ต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น ต้องอาศัยการจัดการศึกษาที่มี คุณภาพ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะเด่นชัดเมื่อ การบริหารงานวิชาการนั้นประสบผลสำเร็จ การบริหารงานวิชาการจึงนับว่าเป็นงานหลักหรือเป็นหัวใจของ การบริหารสถานศึกษา การบริหารงาน วิชาการมีบทบาทสูงสุด ต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการ บริหารการศึกษา และในยุคดิจิทัลนี้ ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการใช้ ICT/เทคโนโลยี ใน ชีวิตประจำวันมากขึ้น ดังนั้นผู้บริหาร สถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล เนื่องจาก การบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้อง กับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาโดยเฉพาะ เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนา คุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา ในการพัฒนาองค์กรให้ประสบ ความสำเร็จ ผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้ที่มามีบทบาทสำคัญต่อการปฏิบัติงานของครูเพื่อนำครูและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา พัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้ได้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งการที่จะชี้แนะครูให้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ บรรลุเป้าหมายได้นั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล (กนกวรรณ สุภาราญ, 2567)

กลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้รายงานข้อมูลผลการทดสอบ ผลการประเมิน ด้านด้านอ่านของผู้เรียน (Rt) วัดความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (NT) และผลการทดสอบทาง การศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในแผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2564 พบว่า ผลการประเมิน คุณภาพผู้เรียน (RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2564 คะแนนเฉลี่ยลดลงเฉลี่ย 42.66 ผลการ ประเมิน คุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2564 คะแนนเฉลี่ยรวมลดลงกว่าปี การศึกษา 2564 ทั้ง 2 ด้าน คิดเป็นร้อยละ 34.82 และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2564 มีคะแนนเฉลี่ยรวมลดลงกว่า ปีการศึกษา 2564 ทุก กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมเฉลี่ย 25.80

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการ ในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อนำผลของการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ภาวะผู้นำ ทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ อัน จะนำไปสู่การปรับปรุงการบริหาร การศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

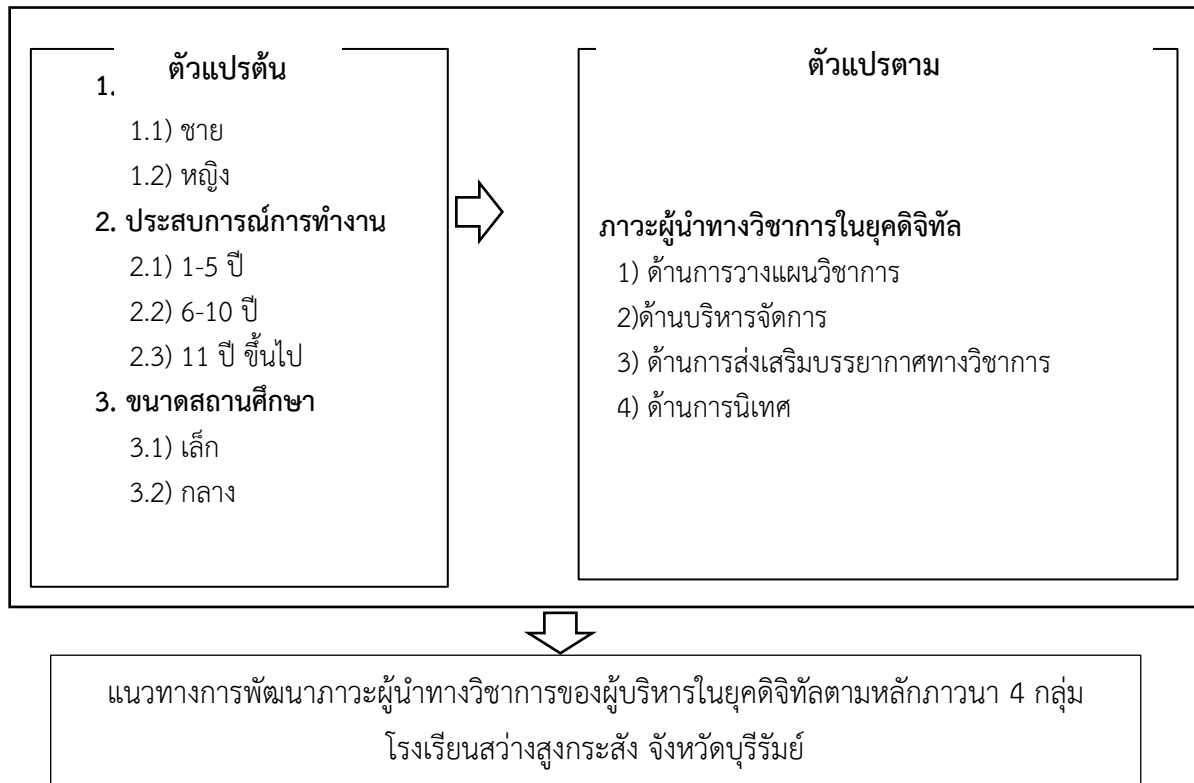
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหาร ในยุคดิจิทัล ใน กลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหาร ในยุค ดิจิทัล ในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาด สถานศึกษา
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัล ตามหลักภาวนา 4 ในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัลและแนวทางการพัฒนาตามหลักภาวะนา 4 กลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพต่อไปนี้

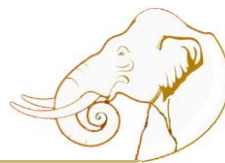
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำทางวิชาการ

ภาวะผู้นำทาง คือภาระงานของผู้บริหารเองหรือการมอบหมายงานให้ผู้อื่นปฏิบัติแทนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งประกอบด้วยภาระงานที่สำคัญด้านต่างๆ ดังนี้ กำหนดเป้าหมาย การดำเนินงานของโรงเรียนเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในกระบวนการเรียนการสอนกำกับติดตามนิเทศครูเป็นคณะกรรมการอำนวยการหรือประสานงาน ส่งเสริมสัมพันธ์ภาพของ บุคลากร การบูรณาการของงานเพื่อให้การช่วยเหลือโดยตรงที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา นักเรียน การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาหลักสูตร (Glickman, 2001) ผู้บริหารถือเป็นแกนกลางของความพยายามในฐานะผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลผู้จัดระเบียบองค์กร ผู้นำและผู้ประเมิน เพื่อเป็นการรับประกันความก้าวหน้าทางวิชาการของโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้สูงขึ้น(Girvin, 2001)

2. หลักทฤษฎี 4

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2544) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาตามความหมายของพระพุทธศาสนาคือ ทฤษฎี 4 หมายถึง การทำให้เป็นให้ดีขึ้น, การฝึกอบรมการพัฒนา ซึ่งมีการ พัฒนาอยู่ 4 ประเภทคือ กายทฤษฎี ทฤษฎีทฤษฎี จิตทฤษฎี และ ปัญญาทฤษฎี

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ โดยดำเนินการดังนี้

1) ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู โรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์จำนวน 138 คน โดยแบ่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 12 คน และครูจำนวน 126 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู โรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 111 คน โดยแบ่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 12 คน และครูจำนวน 99 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ตามสัดส่วน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จะใช้แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย ตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) ที่มีการตอบสนองคู่ (Dual Response Format)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับที่ได้จากการสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

(2) นำผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(3) พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(4) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ

(5) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น โดยใช้ดัชนีความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

(6) สรุปผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะนา 4 กลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการดังนี้

1) การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์นี้ เป็นการตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะนา4กลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีรายละเอียดดังนี้ คน โดยจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

(1) เป็นผู้มีความรู้ด้านพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี

(2) มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานอยู่ในตำแหน่งในกลุ่มบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี

(3) ปัจจุบันต้องเป็นผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งในกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ไม่น้อยกว่า 5 ปี

2) ในการสัมภาษณ์ความคิดเห็นและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะนา4กลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะจงประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 7 รูป/คน

3) แบบสัมภาษณ์เพื่อหาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะนา4กลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะนา4กลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

4) การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

(1) ขอนหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตสุรินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูป/คน ในการให้คำสัมภาษณ์ตามข้อคำถามที่ได้สร้างขึ้น เพื่อหาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะนา4กลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

(2) นำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมด้วยเอกสารแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะนา4กลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ส่งให้กับ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 7 รูป/คน พร้อมทั้งนัดหมายกำหนดการสัมภาษณ์

(3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่นัดหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 9 รูป/คน จากนั้นรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุป

(4) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจัดบันทึกมาจำแนกประเด็นและเรียบเรียงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

(5) นำข้อสรุปที่ผู้วิจัยได้สรุปจากการสัมภาษณ์ เสนอผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อรับรองความถูกต้องเชิงเนื้อหา

5) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎี 4 กลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จากแบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียดต่อไปนี้

(1) นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

(2) นำผลการวิเคราะห์คำสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(3) พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(4) สรุปผลวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎี 4 กลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) ค่าสถิติ F-test (One – way ANOVA) ทดสอบรายคู่ โดยใช้วิธี LSD และ ดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัล ในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยรวม พบว่า ด้านการวางแผนงานวิชาการ มีดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นลำดับแรก ($\bar{X} = 4.61$, S.D = 0.54, $PNI_{Modified} = 0.13$) รองลงมาคือด้านการจัดการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.69$, S.D = 0.16, $PNI_{Modified} = 0.12$) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.71$, S.D = 0.47, $PNI_{Modified} = 0.11$) และด้านการนิเทศ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 4.74$, S.D = 0.44, $PNI_{Modified} = 0.09$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัล ในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัล ในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า เพศ และ ขนาดสถานศึกษา ที่แตกต่างกันทำให้การเปรียบเทียบภาวะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัล ในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ไม่แตกต่างกัน และ เมื่อจำแนกตาม ประสบการณ์ทำงาน ในภาพรวมมีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ขนาดสถานศึกษาที่ต่างกันทำให้ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัล ในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ มีความแตกต่างกัน ($F = 1.61$, $Sig = 0.20$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนงานวิชาการ ($F = 1.08$, $Sig = 0.47$) ด้านการบริหารจัดการ ($F = 1.58$, $Sig = 0.20$) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ($F = 1.37$, $Sig = 0.25$) และด้านการนิเทศ ($F = 1.37$, $Sig = 0.25$) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัล ตามหลักทฤษฎี 4 ในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า

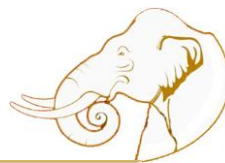

- ด้านการวางแผนงานวิชาการ โดยการส่งเสริมให้ผู้บริหารจัดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของครูในการพัฒนางานด้านวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมจิตตภาวนาและจัดอบรมผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความเข้าใจและเพิ่มทักษะการคิดวิเคราะห์และมีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารงานวิชาการ และส่งเสริมให้ผู้บริหารพัฒนาตนเองในการเพิ่ม ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรม ศีลภาวนา
- ด้านการบริหารจัดการ โดยจัดหาสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกและนำมาใช้งานอย่างจริงจัง และสอดคล้องกับหลักธรรม จิตตภาวนา สนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก และสอดคล้องกับหลักธรรม ปัญญาภาวนา
- ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ โดยการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ห้องสมุดห้องแนะแนว ระบบอินเทอร์เน็ต สื่อ และอุปกรณ์ต่าง ๆ สอดคล้องกับหลักธรรม จิตตภาวนา กำหนดวิสัยทัศน์และ แผนกลยุทธ์ในการสร้างพื้นที่การเรียนรู้และปรับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาทั้งหมด โดยการจัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ เหมาะสม สอดคล้องกับหลักธรรม กายภาวนา
- ด้านการนิเทศ โดยการส่งเสริมให้ผู้บริหารมีทักษะในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงานตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจด้านวิชาการที่ทันสมัยโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม โดยการนิเทศ สอดคล้องกับหลักธรรม กายภาวนา นิเทศ กำกับติดตามผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารงานวิชาการ สอดคล้องกับหลักธรรม จิตตภาวนา นิเทศติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงานตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจด้านวิชาการที่ทันสมัย สอดคล้องกับหลักธรรม จิตตภาวนา

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัลในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ด้านการวางแผนงานวิชาการ มีดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นลำดับแรก รองลงมาคือด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ และด้านการนิเทศ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้าย ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นางสาว อัญชลี เรือนแก้ว (2560) ได้วิจัยเรื่อง “การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน” ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 รายด้านเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้ 1) ด้านการเตรียมการ 2) ด้านการใช้สื่อการจัด สภาพแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้ 3) ด้านการประเมินผล และ 4) ด้านการจัดการเรียนรู้ ส่วนด้าน ย่อย พบว่าครูมีความต้องการจำเป็นเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้ 1) การเตรียมตนเองในศตวรรษที่ 21 2) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การออกแบบการเรียนรู้ 4) การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 6) การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่ง การเรียนรู้ และ 7) การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม

จากผลการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัลในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

- จำแนกตามเพศ พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัล ในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อจำแนกตามเพศ ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สมมาตร สุวรรณขำ (2565)** ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3” ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามเพศพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

- จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัล ในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงานในภาพรวม มีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปวีณา บุทธิจักร์ (2564)** ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21” ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 21 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

- จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า จากตารางพบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัล ในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปวีณา บุทธิจักร์ (2564)** ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ” ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 21 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน การพัฒนานักเรียน การพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร การนิเทศการศึกษา ไม่มีความแตกต่างกัน

จากผลการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัลและแนวทางการพัฒนาตามหลักภาวะ 4 ในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

- ด้านการวางแผนงานวิชาการส่งเสริมให้ผู้บริหารจัดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของครู ในการพัฒนางานด้านวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมจิตตภาวนาและจัดอบรมผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความเข้าใจและเพิ่มทักษะการคิดวิเคราะห์และมีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารงานวิชาการ และส่งเสริมให้ผู้บริหารพัฒนาตนเองในการเพิ่ม ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรม ศีลภาวนาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาอคม อุตตเมธี (2565)** ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำตามหลักพุทธยปานิสูตรของผู้บริหาร

โรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย” ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาณิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย ด้าน จักขุมา ความเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เรียงลำดับได้คือ ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางการศึกษาให้ชัดเจน ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางการหลักสูตรมาประยุกต์ใช้กับหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นแบบแผน และผู้บริหารควรกำหนดทิศทางการดำเนินงานอื่นมาปรับใช้

- ด้านการบริหารจัดการ โดยจัดหาสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกและนำมาใช้งานอย่างจริงจัง และสอดคล้องกับหลักธรรม จิตตภาวนา สนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก และสอดคล้องกับหลักธรรม ปัญญาภาวนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พรพิมล แก้วอ่อน (2564)** ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาณิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนฟ้าอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารพัฒนาทักษะการสื่อสารได้ด้วยการหมั่นแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เรียนรู้หลักการพูดและการใช้ภาษา หมั่นฝึกฝนพัฒนาทักษะในการพูดในโอกาสต่าง ๆ ต้องสื่อสารให้ทุกคนในองค์กรทราบนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน สร้างความโปร่งใส และตรวจสอบได้ในข้อมูล ควรพัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการสื่อสารมีความรู้ความเข้าใจในการสื่อสารที่แตกต่างของบุคคล

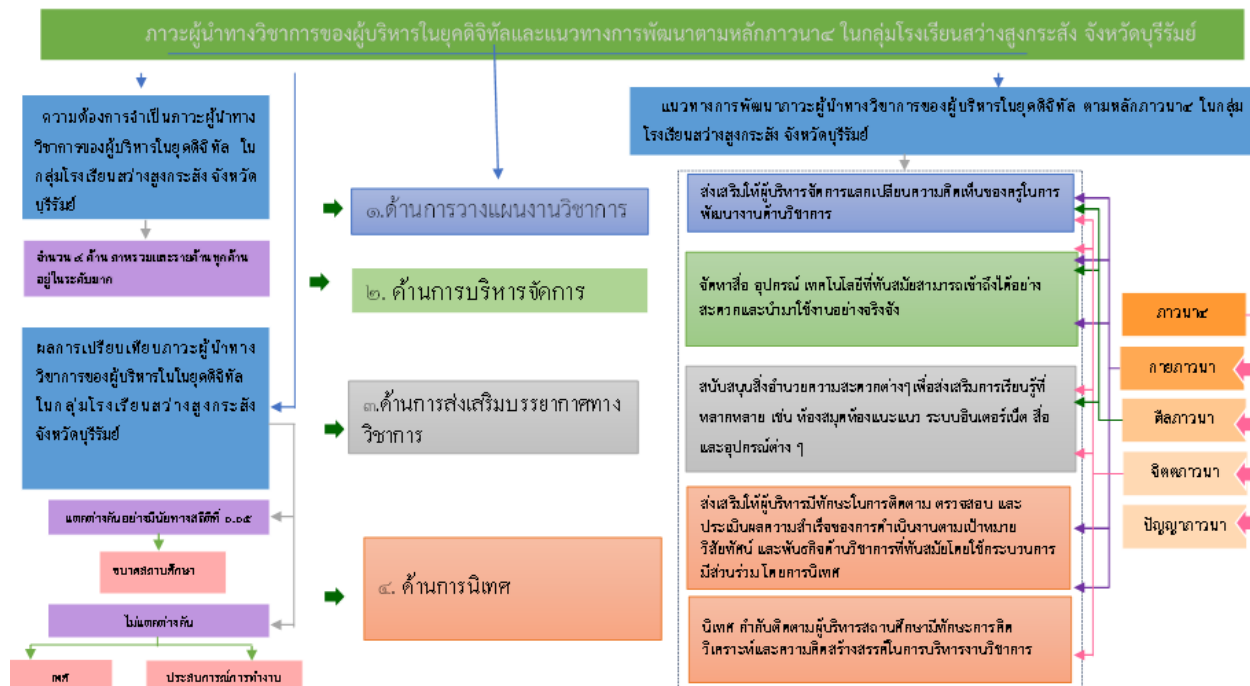
- ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ สนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ห้องสมุดห้องแนะแนว ระบบอินเทอร์เน็ต สื่อ และอุปกรณ์ต่าง ๆ สอดคล้องกับหลักธรรม จิตตภาวนากำหนดวิสัยทัศน์และ แผนกลยุทธ์ในการสร้างพื้นที่การเรียนรู้และ ปรับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาทั้งหมด โดยการจัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับหลักธรรม ภาวนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สิริฉัตร รัตนสุวรรณ และตรัยภูมิพันธ์ ตรีศรีศร (2565)** ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาองค์กร โดยลำดับแรกคือ ควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และพัฒนาความรู้กับบุคลากรเพื่อให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับงานวิชาการ ตามลำดับ

- ด้านการนิเทศส่งเสริมให้ผู้บริหารมีทักษะในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงานตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจด้านวิชาการที่ทันสมัยโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม โดยการนิเทศ สอดคล้องกับหลักธรรม ภาวนา นิเทศ กำกับติดตามผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารงานวิชาการ สอดคล้องกับหลักธรรม จิตตภาวนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **รวิภา ศรีวัตร (2564)** ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน มี 3 วิธีการพัฒนา ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในและภายนอกสถานศึกษา ประกอบด้วย 1 กิจกรรม 1 วิธีปฏิบัติ 1 เครื่องมือ 2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพของโรงเรียน (SWOT) ประกอบด้วย 1 กิจกรรม 1 วิธีปฏิบัติ 1 เครื่องมือ และ 3) จัดตั้งช่องทางการสื่อสาร และประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1 กิจกรรม 1 วิธีปฏิบัติ 1 เครื่องมือ

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารในยุคดิจิทัลและแนวทางการพัฒนาตามหลักทฤษฎี 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1 ผู้วิจัยขอเสนอกระบวนการของการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ของการวิจัย

จากแผนภาพ พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัลและแนวทางการพัฒนาตามหลักทฤษฎี 4 ในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ 4) ด้านการนิเทศ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัลในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยรวมพบว่า ด้านการวางแผนงานวิชาการ มีดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นลำดับแรก รองลงมาคือด้านการจัดการด้านการบริหารจัดการ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ และด้านการนิเทศ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้าย การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัลและแนวทางการพัฒนาตามหลักทฤษฎี 4 ในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อจำแนกตามเพศ และประสบการณ์การทำงานไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุป

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัลในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ มีดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นลำดับแรก รองลงมาคือด้านการจัดการด้านการบริหารจัดการ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ และด้านการนิเทศ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้าย การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของ

ผู้บริหารในยุคดิจิทัล ในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมมีความแตกต่างกันทางสถิติที่ .05 แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะนา 4 ในกลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่ามี 4 ด้าน รวม จำนวน 9 แนวทาง ประกอบด้วย 1 ด้านการวางแผนงานวิชาการ จำนวน 2 แนวทาง 2 ด้านการบริหารจัดการ จำนวน 2 แนวทาง 3 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ จำนวน 2 แนวทาง และ 4 ด้านการนิเทศ จำนวน 3 แนวทาง โดยแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหาร ทั้ง 4 ด้าน สามารถประยุกต์เข้ากับหลักภาวะนา 4 ได้

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัลและแนวทางการพัฒนาตามหลักภาวะนา 4 กลุ่มโรงเรียนสว่างสูงกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล ด้วยวิธีการที่หลากหลายโดยอาศัยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย
2. ผู้บริหารควรประเมินผลการปฏิบัติงานด้านภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล ของตนเองโดยอาศัยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาแลกเปลี่ยนภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลระหว่างผู้บริหาร โดยอาศัยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล โดยประยุกต์ใช้กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่หลากหลาย
2. ควรมีการศึกษาระบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล โดยประยุกต์ใช้กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่หลากหลาย
3. ควรมีการศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลโดยประยุกต์ใช้กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ สุภาราญ. (2567). *ทักษะครูกับการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ยุคใหม่*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2567, จาก <https://www.educathai.com/knowledge/articles/382>.
- ปวีณา บุทธิจักร. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2564). *พระธรรม (ฉบับเดิม)*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: ดวงแก้ว.
- พระมหาอาคม อตถเมธี และพระมหาจักรพล สิริโร, (2565). การศึกษาภาวะผู้นำตามหลัก พุทธปาปณิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย. *วารสารวิจัยศรีล้านช้าง*. 2(5). 1-11.

- พรพิมล แก้วอ่อน. (2564). แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลัก ทฤษฎีปาปนิค สูตรของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนฟ้าอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.
- รวิภา ศรีวัตร. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษ ที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหา บัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สมมาตร สุวรรณคำ และศรุตพงศ์ ภูวรัชวรานนท์. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. *วารสาร มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา*, 4(1). 91-114.
- สิริฉัตร รัตนสุวรรณ และตรัยภูมิษฐ์ ตรีตรีศวร. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2. *การประชุม หาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ*. 13(1)1. 2219-2234.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี เรือนแก้ว. (2560). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา เอกชน. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต* มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (2000). *Supervision and instructional leadership*. New York: Parson Educational.
- Girvin, J. (2001). Coaching for improving performance and satisfaction. *Nursing Times*. 95(50). 55 – 57.
- International Society for Technology in Education. (2009). *Learning & Leading with Technology*. New York: Routledge.

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดี
เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

Roles of School Administrators to Support CONNEXT ED School
Quality Development under Secondary Educational
Service Area Office Sisaket Yasothon

ภาคภูมิ ขาววิเศษ¹ เมธาวี โชติชัยพงษ์²

Pakpum Kawwiset¹ Methavee Chotchaipong²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชธานี

¹⁻²Ratchathani University

¹Email: pakpum6605@gmail.com

Received : June3, 2024;

Revised : August25, 2024;

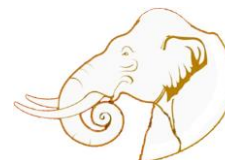
Accepted : September11, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และ 2) ศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 234 คน ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 92.31 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนควรมีงบประมาณที่เพียงพอสำหรับนำชาวต่างชาติมาสอนในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ ผู้บริหารหัวหน้ากลุ่มงานงบประมาณ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำรายงานการใช้จ่ายงบประมาณให้ถูกต้องและเป็นไปตามระเบียบของทางราชการ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่และภารกิจของครู และบุคลากร ในการดูแลงานด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากภาระงาน 4 ฝ่าย อย่างชัดเจน และ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป โรงเรียนควรจัดอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการพิเศษ (ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา ฯลฯ) ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสม เพียงพอ เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

คำสำคัญ: การส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียน; โรงเรียนคอนเน็กซ์อีดี; การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

Abstract

The research objectives were 1) to study roles of school administrators to support the operation of CONNEXT ED, and 2) to study the suggestions for developing roles of school administrators to support the operation of CONNEXT ED under Secondary Educational Service Area Office Si Sa Ket Yasothon. The sample of school administrators and teachers totally 234 persons. Two hundred and sixteen copies of questionnaire or 92.31 were returned. The research tool was a five-level rating scale questionnaire with the reliability of .95. The statistics were Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, and Content Analysis.

The research findings were as follows: 1. The roles of school administrators to support CONNEXT ED School quality development as a whole and in individual were at the highest levels. 2. The suggestions for developing roles of school administrators to support the operation of CONNEXT ED should be 1) The aspect of Academic Administration, schools should provide sufficient budget for hiring foreign teachers to teach for instruction development; 2) The aspect of Budget, administrators, heads of budget, and heads of subject-groups should operate budget spending book-keeping correctly and conform with official regulations; 3) The aspect of Personnel Administration, administrators should define roles and job descriptions for teachers and personnel on other work beside 4 administration work, such as digital technology; and 4) The General Administration, schools should have sufficient and supportive school plants, assembly buildings, classrooms, lab classrooms (scientific labs, mathematic labs, language labs, etc.) library buildings, learning resources, both internal and external.

Keywords: Support School Operation; CONNEXT Ed School; Quality Development

บทนำ

โครงการโรงเรียนประชารัฐ เป็นหนึ่งในโครงการที่กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ร่วมลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) “โครงการสานพลังประชารัฐ ด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำ” ร่วมกับภาคประชาสังคม และภาคเอกชนกว่า 25 องค์กรชั้นนำระดับประเทศ เพื่อยกระดับการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการศึกษาของประเทศ และเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนประชารัฐ ได้แต่งตั้งคณะทำงานรัฐร่วมเอกชน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประชารัฐ ให้รวดเร็ว ปลอดภัย ปรับเปลี่ยนและเปิดกว้าง ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการยกระดับการศึกษาไทย ซึ่งโครงการได้จัดขึ้นตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2559 โดยมีการปรับชื่อจาก “โรงเรียนประชารัฐ” เป็น “โรงเรียนคอนเน็กซ์อีดี” ในปี พ.ศ. 2563 และได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานสู่การจัดทะเบียนจัดตั้ง “มูลนิธิสานอนาคตการศึกษาคอนเน็กซ์อีดี หรือ CONNEXT ED Foundation” มีเป้าหมายการดำเนินงาน คือ การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน สามารถสร้างและพัฒนาความรู้ ความสามารถ นวัตกรรม ความคิด ตลอดจนพฤติกรรมของเด็กไทยให้เป็น “เด็กดีและเด็กเก่ง” ของสังคมหรือประเทศได้ และมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการศึกษาที่ยั่งยืน

ยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาสู่มาตรฐานสากล และเชื่อมโยงกลไก บูรณาการการศึกษาให้ทั่วถึงและทั่วเทียม (มูลนิธิสานอนาคตการศึกษา คอนเน็กซ์อีดี, 2563)

การจัดการศึกษาในปัจจุบัน เน้นการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษาโดยตรง ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งบัญญัติไว้ตามมาตรา 39 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และปัจจุบัน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) ซึ่งคุณภาพการศึกษาจึงสะท้อนถึงคุณภาพคนที่เป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา ในบริบทของสังคมไทยปัจจุบัน รูปแบบการศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาในระบบ ดังนั้น สถานศึกษา จึงเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์ปัจจุบัน สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความเหลื่อมล้ำแตกต่างกัน ทั้งในด้านงบประมาณ คุณภาพ บุคลากร หรือแม้แต่ปัจจัยด้านผู้เรียน รวมทั้งปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ เช่น ความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษา การสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา และการติดตามช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา อีกทั้งปัจจุบันสถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเอง มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามบริบทและความต้องการของตนเอง คุณภาพผู้เรียนและคุณภาพในการบริหารจัดการ จึงมีความแตกต่างกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) การยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนประชารัฐให้มีคุณภาพทัดเทียมกันทั้งประเทศนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดคุณภาพด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อวัดระดับคุณภาพของโรงเรียน และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตามแนวทางการยกระดับคุณภาพโรงเรียน (โรงเรียนประชารัฐ, 2560)

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ที่เข้าร่วมการพัฒนาตามโครงการโรงเรียนประชารัฐและมีโรงเรียนผ่านการคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบโครงการโรงเรียนประชารัฐ ระยะที่ 1-3 จำนวน 18 โรงเรียน ทั้งนี้ จากแนวทางและนโยบายกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับโครงการสานพลังประชารัฐ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทุกโรงเรียนที่เข้าร่วมและผ่านการคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบของโครงการ จะต้องมีการบูรณาการดำเนินงานที่ดี เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของโครงการ และหนึ่งในสิ่งสำคัญที่จะทำให้โรงเรียนทุกโรงเรียนดำเนินงานได้อย่างตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ คือผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนก้าวไปสู่ความสำเร็จ อย่างไรก็ตาม การยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดี ยังพบปัญหา เช่น นักเรียนยังมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐาน ครูยังขาดความเชี่ยวชาญในการจัดทำสื่อ การเรียนรู้ ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานผ่านระบบเทคโนโลยีนำเทคโนโลยีมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารและครู ขาดการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาน้อย และระบบอินเทอร์เน็ตยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของสถานศึกษา การรับสัญญาณเครือข่ายยังไม่มีเสถียร ซึ่งเป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการข้อมูล (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร, 2565)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงสนใจศึกษา เรื่องบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดี และมุ่งหวังให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดี

โรงเรียนประชารัฐ เป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากนโยบายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประชารัฐ เพื่อเศรษฐกิจฐานรากผ่านการรวมพลังระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนผ่านทางการดำเนินงานของคณะทำงานสานพลังประชารัฐ โดยกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการศึกษาของประเทศ และเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนร่วมกับคณะทำงานสานพลังประชารัฐ 2 คณะ ได้แก่ E2 การยกระดับคุณภาพวิชาชีพ และ E5 การศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำ โดยกระทรวงศึกษาธิการ มอบหมายให้องค์การหลัก 2 แห่ง ดำเนินการร่วมกับคณะทำงานดังกล่าว โดย E2 ได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และ E5 ได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้จัดทำโครงการโรงเรียนประชารัฐ และจัดทำบันทึกข้อตกลงสานพลังประชารัฐ ด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำระหว่างภาครัฐ 3 หน่วยงาน (กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) ภาคเอกชน 19 หน่วยงาน และภาคประชาสังคม 4 คน เพื่อร่วมขับเคลื่อนและยกระดับการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งจุดเน้นการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพผ่านความร่วมมือทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐที่จะสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน และหลักสูตร ภาคเอกชนให้การสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีเสริมทักษะวิชาการและทักษะอาชีพ และภาคประชาสังคมให้การสนับสนุนเกี่ยวกับกรอบแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา (ฟาอิส แวเยะ, 2565)

มูลนิธิสานอนาคตการศึกษา คอนเน็กซ์อีดี เป็นองค์กรที่ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาไทยสู่มาตรฐานสากล และร่วมสร้างพื้นฐานของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ได้กล่าวถึงที่มาของโครงการไว้ว่า ปี พ.ศ. 2559 ริเริ่มขึ้นจากนโยบายพัฒนาประเทศ “โครงการสานพลังประชารัฐ ด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำ (E5)” ต่อมา ปี พ.ศ. 2560 ก่อตั้ง “โครงการผู้นำเพื่อการพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน หรือ CONNEXT ED” รูปแบบการยกระดับการศึกษา และการพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ (Schol Partner) ร่วมลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริงเพื่อจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาร่วมกับสถานศึกษาและชุมชน ส่วน ปี พ.ศ. 2562 เปลี่ยนชื่อโครงการเป็น “โครงการสานอนาคตการศึกษา CONNEXT ED” และขยายความร่วมมือสู่องค์กรเอกชนอีกมากมาย และ ปี พ.ศ. 2563 ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานสู่การจัดทะเบียนจัดตั้ง “มูลนิธิสานอนาคตการศึกษา คอนเน็กซ์อีดี หรือ CONNEXT ED Foundation” มีเป้าหมายการดำเนินงาน คือ การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน

สามารถสร้างและพัฒนาความรู้ ความสามารถ นวัตกรรม ความคิด ตลอดจนพฤติกรรมของเด็กไทยให้เป็น “เด็กดีและเด็กเก่ง” ของสังคมหรือประเทศได้ โดยผนึกกำลังทุกฝ่ายมาร่วมกันกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน 18% ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการศึกษาที่ยั่งยืน ยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาสู่มาตรฐานสากล และเชื่อมโยงกลไก บูรณาการการศึกษาให้ทั่วถึงและทัดเทียม ทั้งนี้ มูลนิธิขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้ 10 ยุทธศาสตร์ในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 โดยระยะที่ผ่านมาขับเคลื่อนด้วย 5 ยุทธศาสตร์หลัก ดังนี้ (มูลนิธิสานอนาคตการศึกษา คอนเน็กซ์อีดี, 2563)

1. การเปิดเผยข้อมูลสถานศึกษาสู่สาธารณะ มีรูปแบบการดำเนินงาน คือ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและการบริหารจัดการสถานศึกษา School Management System ทำให้เกิดการเปิดเผยข้อมูลสถานศึกษาอย่างโปร่งใส และเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลไปวิเคราะห์ เพื่อวางแผนพัฒนาสถานศึกษาได้ตรงจุด โดยภายในระบบมีการจัดการข้อมูล ดังนี้ การจัดเก็บและบันทึกข้อมูลพื้นฐานสถานศึกษา (School Info) การจัดทำตัวชี้วัดสถานศึกษา (KPIs) การจัดระดับคุณภาพสถานศึกษา (School Grading) การนำเสนอแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา (School Plan) และ การแสดงผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษาในรูปแบบ Report Card

2. กลไกตลาดและวัฒนธรรมการมีส่วนร่วม มีรูปแบบการดำเนินงาน คือ สร้างรูปแบบการพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ และปลูกฝังจิตสำนึกแก่พนักงานองค์กรเอกชน ผ่านการเป็น “School Partner” ในโครงการผู้นำเพื่อการพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน เพื่อลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริง (Action Learning) ร่วมจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาร่วมกับผู้อำนวยการสถานศึกษาและชุมชน และสร้างกลไกตลาด และการมีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ขององค์กรเอกชน

3. การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีรูปแบบการดำเนินงาน คือ การจัด CONNEXT ED Roadshow ร่วมกับสถานศึกษาต้นแบบชั้นนำ และการจัดอบรมหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยการสนับสนุนจากองค์กรเอกชนผู้ร่วมโครงการ

4. เด็กเป็นศูนย์กลาง เสริมสร้างคุณธรรมและความมั่นใจ มีรูปแบบการดำเนินงาน คือ รวบรวมสื่อการเรียนการสอนไว้ในระบบ Knowledge-Base Learning จัดทำโครงการส่งเสริมการเรียนรู้แบบ Child Centric โดยองค์กรเอกชนผู้ร่วมโครงการ และ CONNEXT ED Studio สื่อกลางในการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ

5. การเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลของสถานศึกษา มีรูปแบบการดำเนินงาน คือ การติดตั้งระบบเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (High Speed Internet) และการติดตั้งอุปกรณ์และสื่อ ICT เพื่อการศึกษาในทุกห้องเรียน และการมอบอุปกรณ์และสื่อ ICT เพื่อการศึกษา พร้อมการจัดอบรมที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้

การยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีในความดูแลขององค์กรเอกชน ภายใต้มูลนิธิสานอนาคตการศึกษาคอนเน็กซ์อีดี ให้มีคุณภาพทัดเทียมกันทั้งประเทศนั้น มีความจำเป็นที่ต้องกำหนดเกณฑ์คุณภาพด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งนี้ มูลนิธิสานอนาคตการศึกษา คอนเน็กซ์อีดี ได้จัดทำ “การจัดระดับคุณภาพสถานศึกษา (School Grading)” และ “ตัวชี้วัดคุณภาพโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดี (KPIs)” เพื่อเป็นเกณฑ์ในการประเมินการดำเนินงานและวัดพัฒนาการของสถานศึกษาในแต่ละด้าน สามารถนำไปสู่การขับเคลื่อนพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างตรงจุด และมีประสิทธิภาพสูงสุด โดย

เกณฑ์การประเมินคุณภาพโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดี มีตัวชี้วัด (KPIs) ที่เป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย 5 ด้านหลัก จัดหมวดเป็น 12 หมวด โดยในแต่ละหมวดมีตัวชี้วัดย่อยที่แตกต่างกันออกไป ดังตารางที่ 1 (มูลนิธิสานอนาคตการศึกษา คอนเน็กซ์อีดี, 2563)

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดคุณภาพโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดี (KPIs)

KPIs 5 ด้าน	หมวด (12 หมวด)
1. ด้านผู้เรียน	1. รอบรู้ทักษะวิชาการ (Academic Skills) 2. มีทักษะในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) 3. ก่อเกิดคุณธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์สร้างเสริมสุขภาพดี (Academic Skills) 4. สร้างเสริมสุขภาพดี Academic Skills 5. ตระหนักรู้และสร้างคุณค่า แก่สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม (Creating Sustainable Development)
2. ด้านการมีส่วนร่วม	6. สร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมกับชุมชนและสังคม (Public Cooperation)
3. ด้านผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา	7. พัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา (Principal Competency) 8. เติมเต็มสมรรถนะของครูผู้สอน (Teacher Competency)
4. ด้านหลักสูตรและการสอน	9. หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ (Quality Curriculum & Learning Management) 10. ส่งเสริมกิจกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรม (Activities for Moral development)
5. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	11. ครบครันโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructures) 12. เข้าถึงเทคโนโลยีและอุปกรณ์ดิจิทัล (ICT Connectivity)

การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า โรงเรียนคอนเน็กซ์อีดี เป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาซึ่งอยู่ในความดูแลขององค์การเอกชน ภายใต้มูลนิธิสานอนาคตการศึกษา คอนเน็กซ์อีดี โดยเกณฑ์การประเมินคุณภาพโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดี มีตัวชี้วัด (KPIs) ที่เป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย 5 ด้านหลัก จัดหมวดเป็น 12 หมวด โดยในแต่ละหมวดมีตัวชี้วัดย่อยที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยตัวแปรที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. ด้านผู้เรียน หมายถึง การส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน 2 ด้าน คือ 1) ด้านเด็กเก่ง ประกอบด้วย ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินขั้นพื้นฐาน (O-NET) ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ระดับสถานศึกษา และทักษะในศตวรรษที่ 21 2) ด้านเด็กดี ประกอบด้วย ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สุขภาวะ ที่ดีและสุนทรีย์ภาพ

2. ด้านผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การส่งเสริมสมรรถนะของครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นด้านความสามารถในการสอนและใช้ ICT เพื่อการศึกษา และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษที่เน้นการสื่อสาร การส่งเสริมสมรรถนะผู้อำนวยการสถานศึกษา ด้านความสามารถในการบริหารงาน ทั้ง 4 กลุ่มงาน และการบริหารโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงความสามารถในการพัฒนาตนเอง

3. ด้านหลักสูตรและการสอน หมายถึง การส่งเสริมการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ในการจัดการเรียนการสอนใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child-Centered) และการสอดแทรกเนื้อหาด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน

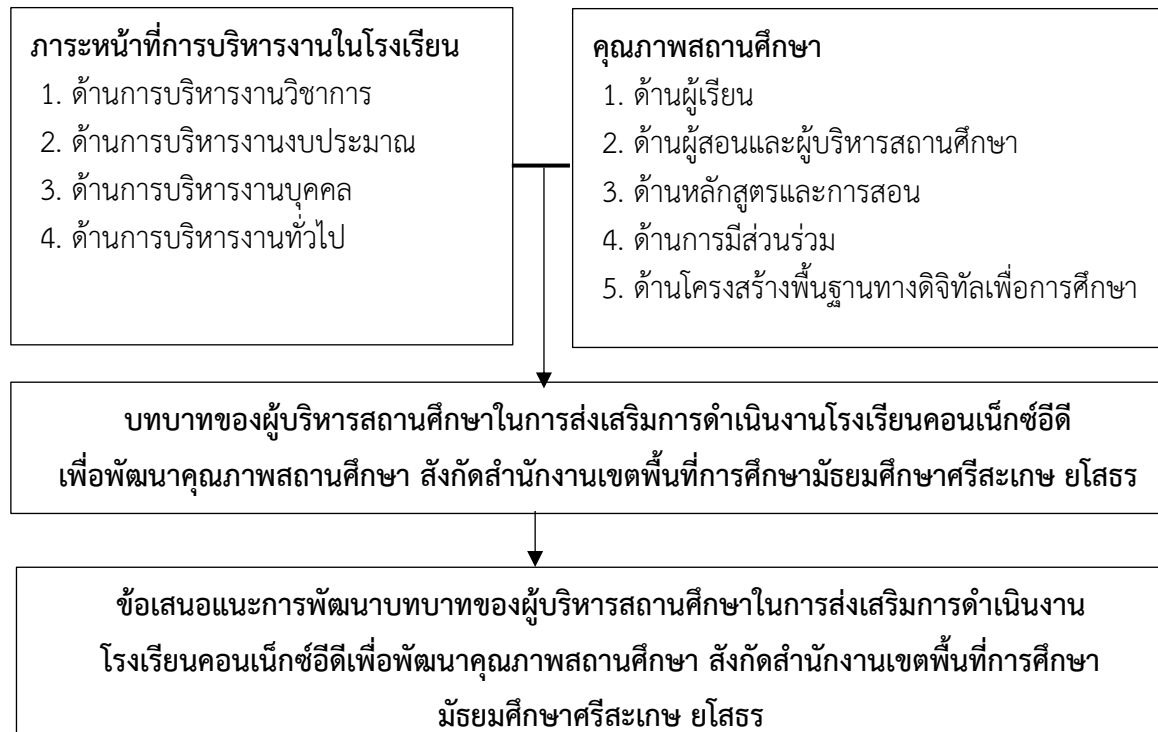
4. ด้านการมีส่วนร่วม หมายถึง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและสังคม ที่มีผลต่อการพัฒนาและยกระดับสถานศึกษารอบด้าน ทั้งทางด้านกายภาพ คุณภาพและทัศนียภาพ

5. ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลเพื่อการศึกษา หมายถึง การส่งเสริมให้มีโครงสร้างพื้นฐานภายในสถานศึกษา 5 ส่วน คือ 1) ระบบไฟฟ้า 2) ระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อการใช้งานด้านสารสนเทศภายในสถานศึกษา 3) คอมพิวเตอร์ สื่อเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนการสอน 4) การเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน 5) การวางระบบ ICTและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ดังรายละเอียดตาม ภาพที่ 1

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำนวน 18 โรงเรียน รวม 500 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำนวน 18 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (1970) โดยประชากร 500 คน ได้กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ จำนวน 217 คน เลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์คุณสมบัติ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน หัวหน้ากลุ่มบริหารงาน 4 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 คน รวมโรงเรียนละ 13 คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ทั้งสิ้น 234 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ **ตอนที่ 1** ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน เป็นแบบเลือกตอบ **ตอนที่ 2** บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตอนที่ 2 มีค่า IOC ระหว่าง .67- 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 **ตอนที่ 3** ข้อเสนอแนะการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยเป็นคำถามปลายเปิด ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งหนังสือ พร้อมแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้กับผู้อำนวยการโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมแบบสอบถามที่จัดส่ง จำนวน 234 ฉบับ ประสานงานขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ธุรการโรงเรียน เป็นผู้ประสานงานและรวบรวมแบบสอบถามให้ พร้อมทั้งนัดหมายเวลาเก็บแบบสอบถาม และเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด จำนวน 222 ฉบับ มีความสมบูรณ์ จำนวน 216 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.31 ของกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลระยะเวลาที่ศึกษา ปีการศึกษา 2565-2566

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการ ดังนี้ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน และโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน โดยการหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย จำแนกเป็นภาพรวมรายด้าน และรายข้อ และกำหนดเกณฑ์แปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตรคำนวณค่าพิสัยตามช่วงชั้นของ Best (1977) และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามข้อเสนอแนะการพัฒนาบทบาทของผู้บริหาร

สถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยเป็นคำถามปลายเปิด ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการหาค่าความถี่ (Frequency)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย จำแนกเป็นภาพรวม รายด้าน และรายข้อ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	อันดับ
1.	ด้านการบริหารงานวิชาการ	4.16	.30	มาก	3
2.	ด้านการบริหารงานงบประมาณ	4.10	.25	มาก	4
3.	ด้านการบริหารงานบุคคล	4.35	.37	มากที่สุด	1
4.	ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.23	.29	มากที่สุด	2
	รวม	4.21	.15	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = .15) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน เรียงตามลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = .37) และด้านการบริหารงานทั่วไป ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = .29) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงตามลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = .30) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .25)

2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร สรุปดังนี้

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ มีบทบาทที่พึงประสงค์ที่สำคัญ ดังนี้ 1) โรงเรียนควรมีงบประมาณที่เพียงพอสำหรับนำชาวต่างชาติมาสอนในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการจัด การเรียนการสอน

2) โรงเรียนควรสร้างเครือข่ายกับชาวต่างชาติร่วมมือเพื่อจัดการเรียนการสอน 3) โรงเรียนควรจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาทักษะด้านภาษาให้แก่บุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

2.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีบทบาทที่พึงประสงค์ที่สำคัญ ดังนี้ 1) ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มงานงบประมาณ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำรายงานการใช้จ่ายงบประมาณให้ถูกต้องและเป็นไปตามระเบียบของทางราชการ 2) ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มงานงบประมาณ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรดำเนินงานร่วมกัน โดยมีการวางแผนในการจัดทำงบประมาณในโรงเรียนจากฐานข้อมูลในเรื่องเดียวกัน 3) ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรวิชาการงานอาชีพและกิจกรรมเสริมหลักสูตรจากองค์กรเอกชน ท้องถิ่นหรือชุมชน

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล มีบทบาทที่พึงประสงค์ที่สำคัญ ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่และภารกิจของครู และบุคลากร ในการดูแลงานด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากภาระงาน 4 ฝ่ายอย่างชัดเจน เช่น ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 2) ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน 3) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีการประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความร่วมมือกันในการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

2.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป มีบทบาทที่พึงประสงค์ที่สำคัญ ดังนี้ 1) โรงเรียนควรจัดอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการพิเศษ (ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา ฯลฯ) ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสม เพียงพอ เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นรอบด้านจากทุกฝ่ายอย่างจริงจัง เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายบรรลุตามเป้าหมายและทิศทางที่กำหนดไว้ 3) ผู้บริหารควรมีการจัดให้มีระบบสารสนเทศและพัฒนาระบบฐานข้อมูลของโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยในประเด็น ดังนี้

1. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 216 ฉบับ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 92.31 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในภาวะปัจจุบัน เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารโรงเรียนต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารจึงต้องมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ทุกด้าน ให้เป็นไปด้วยดี ประกอบกับประสานการทำงานของบุคคลฝ่ายอื่น ๆ ให้ภารกิจของสถานศึกษาดำเนินงานไปอย่างประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล และในขณะเดียวกันได้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนาองค์กรให้มีการบริหารจัดการที่ทันสมัย และเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน เพื่อให้โรงเรียนก้าวไปสู่ความสำเร็จ เช่นเดียวกันกับ ทิพวรรณ โพธิ์ขำ (2563) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานโรงเรียนประชาธิรัฐ ต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกคนในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยโรงเรียนจะต้องส่งเสริมบุคลากรให้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และพัฒนาแบบครบวงจรเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของบุคลากรตามศักยภาพของแต่ละคนให้พัฒนา

ความรู้ความสามารถจนเกิดความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในด้านต่าง ๆ อาทิเช่น การพัฒนาเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) GURU ครูมืออาชีพ สถานศึกษายุคดิจิทัล การสื่อสารภาษาอังกฤษ ฯลฯ ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับครูและบุคลากรในโรงเรียน เพื่อช่วยกันการขับเคลื่อนการศึกษาของผู้เรียนในโรงเรียนประจักษ์ให้มีความภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วชิรพันธุ์ เสียมภักดี (2562) ที่ได้วิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนประจักษ์ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานของโรงเรียนประจักษ์ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร อภิปรายแต่ละประเด็น ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้ 1) โรงเรียนควรมีงบประมาณที่เพียงพอสำหรับนำชาวต่างชาติมาสอนในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการจัด การเรียนการสอน 2) โรงเรียนควรสร้างเครือข่ายกับชาวต่างชาติร่วมมือเพื่อจัดการเรียนการสอน 3) โรงเรียนควรจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาทักษะด้านภาษาให้แก่บุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นางคันช ผลิต (2560) ที่ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนประจักษ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า มีข้อเสนอเพื่อพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนประจักษ์ คือ โรงเรียนประจักษ์ควรมีการยกระดับทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียน จำครูต่างชาติมาสอนในสถานศึกษา ควรมีการพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษโดยให้ครูสามารถประยุกต์แผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมจริงในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนควรตรงวิชา คือ เอกภาษาอังกฤษ สอนให้เด็กมีแรงบันดาลใจในความจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษ มีความรักในวิชาที่เรียน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามตัวชี้วัด มีสื่อการเรียนทางอินเทอร์เน็ตในห้องปฏิบัติการทางภาษา ฝึกทักษะทั้ง 4 ด้าน (ฟัง พูด อ่าน เขียน) และโรงเรียนควรจัดโครงการส่งเสริมผู้นำรุ่นใหม่เพื่อริเริ่มพัฒนาผู้นำเยาวชนเช่นโครงการเกี่ยวกับกิจกรรมเข้าค่ายต่าง ๆ ในโรงเรียน หรือให้พื้นที่ในการแสดงออกเพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำ ให้เป็นผู้นำที่เป็นกำลังสำคัญของการเปลี่ยนแปลงประเทศ ตามโครงการพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ CONNEXT Ed (School Partner Leadership Program) คือ โปรแกรมสร้างผู้นำควบคู่กับการขับเคลื่อนโรงเรียนประจักษ์ และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาชุมชนผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และหน่วยงานภายนอกเข้าตรวจสอบการใช้งบประมาณของโรงเรียน และขอการสนับสนุน

2.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้ 1) ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มงานงบประมาณ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำรายงานการใช้งบประมาณให้ถูกต้องและเป็นไปตามระเบียบของทางราชการ 2) ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มงานงบประมาณ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรดำเนินงานร่วมกัน โดยมีการวางแผนในการจัดทำงบประมาณในโรงเรียนจากฐานข้อมูลในเรื่องเดียวกัน 3) ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรวิชาการงานอาชีพและกิจกรรมเสริมหลักสูตรจากองค์กรเอกชน ท้องถิ่นหรือชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วีระพงษ์ ก้านกิ่ง (2560) ที่ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ผลการวิจัยพบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ ดำเนินการเกี่ยวกับงานงบประมาณให้ถูกต้องและเป็นไปตามระเบียบของทางราชการ โดยสถานศึกษาควรจัดประชุม

คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารโรงเรียน คณะครูเพื่อศึกษา วิเคราะห์นโยบายทางการศึกษา ร่วมกัน จัดอบรมการทำแผนกลยุทธ์ แผนงาน/โครงการ แก่บุคลากร ให้มีความรู้ความเข้าใจและดำเนินการ จัดทำรายละเอียดแผนงบประมาณ แผนงาน/โครงการ ให้มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการด้วยความยุติธรรม ละเอียด รอบคอบ และมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน จัดเตรียม งบประมาณการใช้จ่ายงบประมาณล่วงหน้า สำหรับแผนงาน/โครงการระยะ 2-3 ปี จัดทำแผนปฏิบัติการ ประจำปีให้มีรูปแบบเดียวกัน และส่งเสริมให้ครูผู้รับผิดชอบเข้าร่วมอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มเติมประสบการณ์ มีการบริหารงบประมาณภายในวงเงินของแผนงานที่กำหนดไว้ในแผนงาน/โครงการ ดำเนินการให้เป็นไปตาม ระเบียบ จัดทำเอกสาร หลักฐานทางการบัญชีให้ครบถ้วน สมบูรณ์ และเป็นปัจจุบัน ฯลฯ เป็นต้น

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรมีการกำหนดบทบาท หน้าที่และภารกิจของครู และบุคลากร ในการดูแลงานด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากภาระงาน 4 ฝ่าย อย่างชัดเจน เช่น ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 2) ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน 3) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในโรงเรียน มีการประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความร่วมมือกันในการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็น ระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กลุขกร สุขเวชชวรกิจ และคณะ (2561) ที่ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนพระราชรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 33 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนพระราชรัฐ ด้านการบริหารจัดการ บุคลากร โรงเรียนควรพัฒนาบุคลากร ในโรงเรียนพระราชรัฐให้มีความรู้ ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กำหนด บทบาทหน้าที่และภารกิจของบุคลากรในสถานศึกษาให้ชัดเจน ควรสนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการ ปฏิบัติงานตามภารกิจในทุก ๆ ด้าน และควรแต่งตั้งผู้ดูแลด้านเทคโนโลยีดิจิทัลโดยเฉพาะเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา

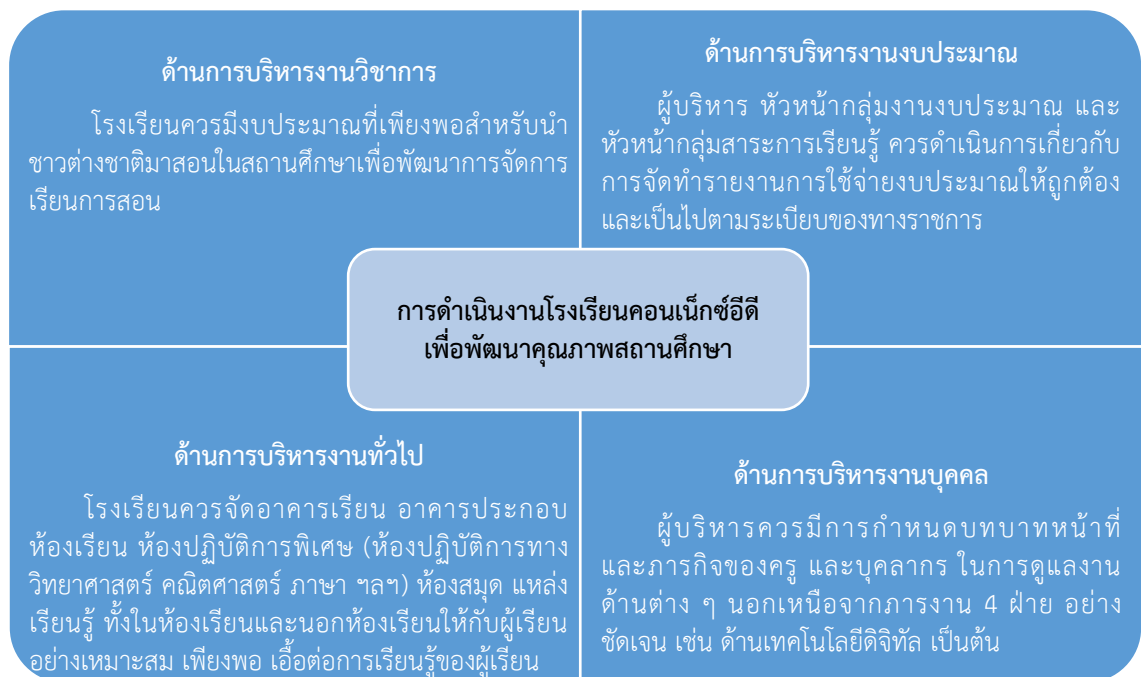
2.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้ 1) โรงเรียนควรจัดอาคารเรียน อาคาร ประกอบ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการพิเศษ (ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา ฯลฯ) ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสม เพียงพอ เอื้อต่อการ เรียนรู้ของผู้เรียน 2) ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นรอบด้านจากทุกฝ่ายอย่างจริงจัง เพื่อให้งานที่ได้รับ มอบหมายบรรลุตามเป้าหมายและทิศทางที่กำหนดไว้ 3) ผู้บริหารควรมีการจัดให้มีระบบสารสนเทศและ พัฒนาระบบฐานข้อมูลของโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยงศักดิ์ ก้างยาง (2560) ที่ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนพระราชรัฐของโรงเรียนโยนกวิทยา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนควรสร้างระบบ สารสนเทศให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน และเพิ่มสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมพื้นที่โรงเรียน มี การ กำหนดกรอบการดำเนินงานด้านไอซีทีเพื่อการศึกษา ควรมีการพัฒนาาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศใน สถานศึกษาเพื่อใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา รวมถึงเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ และฐานข้อมูลของ ผู้เรียน ครู และสถานศึกษา ผู้บริหารอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ ให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนสร้าง

แรงจูงใจในการทำงาน ควรพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศและกระบวนการบริหารต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานธุรการ และงานอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการศึกษาสรุปองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยข้อเสนอแนะการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยข้อเสนอแนะการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
ในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

สรุป

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคล รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนควรมีงบประมาณที่เพียงพอสำหรับนำชาวต่างชาติมาสอนในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มงานงบประมาณ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ควร

ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำรายงานการใช้จ่ายงบประมาณให้ถูกต้องและเป็นไปตามระเบียบของทางราชการ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่และภารกิจของครู และบุคลากร ในการดูแลงานด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากภาระงาน 4 ฝ่าย อย่างชัดเจน เช่น ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นต้น และ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป โรงเรียนควรจัดอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการพิเศษ (ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา ฯลฯ) ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ ทั้งใน ห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสม เพียงพอ เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารควรตระหนักและให้ความสำคัญในการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการส่งเสริมสมรรถนะผู้อำนวยการโรงเรียนด้านความสามารถในการบริหารงานทั้ง 4 กลุ่มงาน และการบริหารโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ ผู้บริหารควรตระหนักและให้ความสำคัญในการกำกับตรวจสอบติดตาม ประเมินผลการบริหารบัญชี การบริหารพัสดุ สินทรัพย์ เน้นการส่งเสริมการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ (Child-Centered)

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารควรตระหนักและให้ความสำคัญในการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาความดีความชอบทำให้การใช้หลักสูตรสถานศึกษามีประสิทธิภาพ เป็นไปตามมาตรฐาน และตัวชี้วัด/เป้าหมาย

1.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารควรตระหนักและให้ความสำคัญในการจัดระบบส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ในสถานศึกษา ทำให้การบริหารโครงสร้างพื้นฐานภายในโรงเรียน ได้แก่ ระบบไฟฟ้า ระบบอินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ สื่อเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน การเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ต และระบบ ICT และเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการศึกษา มีประสิทธิภาพสูง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดีเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

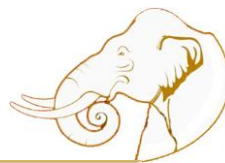
2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานโรงเรียนกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

2.3 ควรศึกษาการพัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความสำเร็จตามโครงการโรงเรียนคอนเน็กซ์อีดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

เอกสารอ้างอิง

- เกษกร สุขเวชชวรกิจ, ไตรทศ บำสุวรรณ, ธนะชาติ กิตติชัยขนานนท์, อธิรุท ศักดิ์วิลาสตระกูล, นฤชา ฤชุพันธุ์, นิธิ อธิคมเวโรจน์, ปิยะ สมานคติวัฒน์, สำเริง บุญโต และ อนรรฆ หวังหลี่. (2561). *ประสิทธิผลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนพระราชวัง* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- ทิพวรรณ โพธิ์ขำ. (2563). *รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระราชวังในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- นงคณัฐ ผลาเลิศ. (2560). *สภาพและปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนพระราชวังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- พาอิส แวเยะ. (2565). *คู่มือการดำเนินงานของโรงเรียนภายใต้โครงการคอนเน็กซ์อีดี*. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2567, จาก <https://anyflip.com/fqccc/yjbs/basic>.
- มูลนิธิสานอนาคตการศึกษา คอนเน็กซ์อีดี. (2563). *การประเมินคุณภาพโรงเรียน ตัวชี้วัด (KPIs)*. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2565, จาก https://connexted.org/public/cned/assets/files/CONNEXED_KPIs.pdf.
- ยงศักดิ์ ก้างยาง. (2560). *แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าร่วมโครงการโรงเรียนพระราชวังของโรงเรียนโยนกวินวิทยา*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- โรงเรียนพระราชวัง. (2560). *ข้อมูลตัวชี้วัด (KPIs)*. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2565, จาก <http://www.pracharathschool.go.th/kpi/summary>.
- วชิรพันธุ์ เสียมภักดี. (2562). *สภาพและแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนพระราชวัง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วีระพงษ์ ก้านกิ่ง. (2560). *สภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร. (2565). *รายงานการกำกับ ติดตามและ ประเมินผลการจัดการศึกษา ปีการศึกษา 2565*. ศรีสะเกษ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Best, J. W. (1977). *Research in education*. (3rd ed.). Prentice Hall.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>.

การพัฒนาหนังสืออ่านประกอบ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเถิง ตำบลตาก อำเภอสงขลา จังหวัดสุรินทร์
Development of A Supplementary Reading book on Important
Buddhist Days for Grade 4 in Ban Thakerng, Takong Sub-District,
Sungkha District, Surin Province

สุพัตรา ธีระบุตร¹ อัคราพร สุขทอง² ธงไชย สุขแสง³ และอิทธิวัตร ศรีสมบัติ⁴

Suphadthra Teerabud¹ Acharaporn Suthong² Thongchai Susawang³ and Itthiwat Srisombat⁴

¹⁻⁴หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Master of Education Program in Social Studies Surin Rajabhat University

Received : October 17, 2023; Revised : September 4, 2024; Accepted : September 11, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหนังสืออ่านประกอบ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้หนังสืออ่านประกอบ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้หนังสืออ่านประกอบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเถิง อำเภอสงขลา จังหวัดสุรินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวนนักเรียน 18 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน โดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาหนังสืออ่านประกอบ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.70/82.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนของนักเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้จากหนังสืออ่านประกอบ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หลังจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 3.28

คำสำคัญ : การพัฒนา; หนังสืออ่านประกอบ; วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

Abstract

This research aimed to 1) develop a supplementary reading book on important Buddhist days (within the Learning Area of Social Studies, Religion, and Culture) for Grade 4 students, ensuring it meets the performance criteria of 80/80, 2) assess the impact of this supplementary reading material on students' academic achievement by comparing pre-test and post-test scores, and 3) evaluate student satisfaction with the learning activities associated with the book at Ban Takerng School. The study involved Grade 4 students from Ban Theking School in Sangkha District, Surin Province, under the Surin Primary Educational Service Area Office, Area 3, during the first semester of the 2023 academic year. Eighteen students were selected through purposive sampling. The findings revealed that 1) the developed supplementary reading material on important Buddhist days for Grade 4 met the efficiency criteria with a score of 82.70/82.33, surpassing the target of 80/80, 2) there was a significant improvement in the students' academic achievement at the .01 level after using the material, and 3) the students expressed high satisfaction with their learning experience, rating it at an average level of 3.28 out of 4, indicating a very satisfactory level of engagement with the material.

Keywords: Development; A Supplementary Reading book; The important Buddhist days

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาระดับแรกของไทยที่มุ่งหวังจะยกระดับการศึกษา และการปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ โดยเฉพาะหมวด 4 ว่าด้วยการจัดการศึกษา ได้กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด” (อุดมศักดิ์ พลอยบุตร. 2545 : 22) จึงได้มีการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรของประเทศ ที่มีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพ และส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนา ได้เรียนรู้ ตามพื้นฐาน ตามความถนัด ตามความสามารถของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทย และความเป็นสากล โดยหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดสาระการเรียนรู้ไว้ 8 กลุ่ม และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นหนึ่งในแปดกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งโดยธรรมชาติวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นวิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ และสังคม มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมนั้น ผู้เรียนจะต้องรู้จักพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยรู้จักคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ สามารถเผชิญสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในชีวิตประจำวันได้ โดยเรียนรู้ด้วยวิชาการที่หลากหลาย เรียนรู้จากข้อมูล

ข่าวสารทั้งภายนอกห้องเรียนและในห้องเรียน ซึ่งเป็นความรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และจำเป็นต้องแสวงหาความรู้ตลอดเวลาโดยใช้เทคโนโลยี และสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ได้อย่างเป็นประโยชน์ผู้เรียนสามารถเรียนรู้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะตามระบอบประชาธิปไตย บนพื้นฐานของหลักคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องพัฒนาระบบการเรียนการสอน ให้มีความทันสมัย มีรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 8)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในส่วนเนื้อหา เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาที่เป็นรูปธรรม หากไม่ได้รับการปฏิบัติจริงแล้วจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจยาก และไม่คอยให้ความสนใจ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ และสาเหตุอีกประการหนึ่งคือ จากตัวครูผู้สอน ยังใช้วิธีการสอนยังไม่หลากหลาย ครูผู้สอนจัดวางแผนการเรียนรู้ยังไม่ดีพอ ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาพระพุทธศาสนา ดังนั้นครูผู้สอนต้องพัฒนาการเรียนการสอน โดยการใช้แนวการจัดกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียน และได้ฝึกปฏิบัติจริง พัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสม ทำได้หลายลักษณะได้แก่ หนังสือเรียน แบบฝึกหัด คู่มือครู คู่มือการเรียนรู้ บทเรียนสำเร็จรูปหรือบทเรียนโปรแกรม และหนังสืออ่านประกอบ

การสอนที่ผ่านมา ครูดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง คือ เป็นผู้มีความรู้ ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้เกิดกับผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้รับฝ่ายเดียว โดยครูมุ่งหวังว่าการถ่ายทอดความรู้ของตนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และนำความรู้ไปใช้ได้ ซึ่งในทางปฏิบัติ ผลที่เกิดขึ้นไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง จากการประเมินผลการเรียนในระดับต่าง ๆ พบว่าผู้เรียนจำนวนมากมักเกิดการเรียนรู้ในระดับความรู้ความจำเท่านั้น และบางส่วนอาจจะเข้าใจถึงระดับความเข้าใจ และมีน้อยมากที่ได้ถึงขั้นการนำไปใช้วิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินผล แสดงให้เห็นว่าการถ่ายทอดความรู้ของครูไม่เพียงพอที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่ต้องการได้ (วีระเดช เชื้อนาม. 2545 : 6) รวมทั้งกลยุทธ์การสอนของครู การขาดแหล่งการเรียนรู้ และการขาดสื่อการเรียนการสอน ที่น่าสนใจก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเบื่อการเรียน และมองว่าการเรียนรู้ไม่ใช่เรื่องสนุก และไม่มีความสุขในการเรียน (ผ่องศรี สมยา. 2544 : 7) ครูผู้สอนควรปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ถ่ายทอดไปสู่การเป็นมัคคุเทศก์ทางความรู้ และวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และเกิดการเรียนรู้ ได้เนื้อหา อย่างไรก็ตาม ในการจัดการเรียนการสอนของครู และการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานนั้น สื่อการเรียนรู้มีบทบาทและสำคัญมากสำหรับการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ของผู้เรียน หนังสือเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เป็นคนรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์ มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ จากการอ่านหนังสือ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงจำเป็นต้องกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการใช้หนังสืออ่านประกอบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้ารายละเอียดเพิ่มเติมได้กว้างขวางมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียนก็ตาม จึงเห็นได้ว่าหนังสืออ่านประกอบมีความสำคัญต่อการปลูกฝังให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ดังที่ (สมพร จารุณภู 2540 : 8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสืออ่านประกอบว่าเป็นหนังสือที่มีความจำเป็นในการส่งเสริมความรู้ ส่งเสริมสติปัญญา ส่งเสริมเจตคติที่ดี ส่งเสริมความเข้าใจและการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กให้มีพัฒนาการและทักษะที่ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาผลการวิจัยพบว่าหนังสืออ่านประกอบเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อัจฉริย์ คงเจริญเขตต์ (2540 : บทคัดย่อ) สร้างหนังสืออ่านประกอบวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่าผู้เชี่ยวชาญประเมินประสิทธิภาพหนังสืออ่านประกอบอยู่ในระดับดี ส่วนครูผู้สอนประเมินประเมินประสิทธิภาพของหนังสืออยู่ในระดับดีมาก หนังสืออ่านประกอบวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีประสิทธิภาพ 87-83.25 และ 85.50/83.25 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความคิดเห็นต่อหนังสืออ่านประกอบอยู่ในระดับดีมาก และจากผลการวิจัยของ ยุพิน โพธิ์ทอง (2544 : บทคัดย่อ) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมประกอบการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

จากข้อมูลข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาหนังสืออ่านประกอบ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้ นักเรียนได้เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกิดนิสัยรักการอ่าน และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหนังสืออ่านประกอบ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้หนังสืออ่านประกอบ เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้หนังสืออ่านประกอบ เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเถกิง ตำบล ตาแดง อำเภอสงขลา จังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) มีวิธีการวิจัย ดังนี้

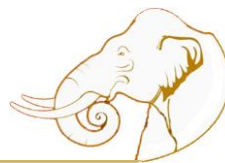
กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเถกิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษสุรินทร์ เขต 3 ที่เรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 18 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือการวิจัย

1. หนังสืออ่านประกอบ
 2. แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน
 3. แบบสอบถามความพึงพอใจ สำหรับนักเรียนต่อการจัดกาเรียนโดยใช้หนังสืออ่านประกอบ
- การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในแต่ละประเภทของเครื่องมือไว้ดังนี้

1. หนังสืออ่านประกอบ

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม มาตรฐานที่ ส 1.1 อธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ในฐานะเป็นศูนย์รวมจิตใจของศาสนิกชน เพื่อใช้ในการสร้างหนังสือ เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือประกอบ

1.3 จัดทำหนังสืออ่านประกอบ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จำนวน 7 เล่ม ดังนี้

เล่มที่ 1 เรื่องวันมาฆบูชา

เล่มที่ 2 เรื่องวันวิสาขบูชา

เล่มที่ 3 เรื่องวันอัฐมีบูชา

เล่มที่ 4 เรื่องวันอาสาฬหบูชา

เล่มที่ 5 เรื่องวันเข้าพรรษา

เล่มที่ 6 เรื่องวันออกพรรษา

เล่มที่ 7 เรื่องวันธรรมสวนะ

1.4 นำหนังสือที่จัดทำเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบถูกต้องของเนื้อหาและรูปแบบของหนังสือ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.5 นำหนังสืออ่านประกอบที่ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดประเมินผล เพื่อพิจารณาหาประสิทธิภาพของหนังสือ จากนั้นนำหนังสืออ่านประกอบ จำนวน 7 เล่ม ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

2.1 วิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม (กรมวิชาการ.2551 : 4-11) ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อสอบแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก

2.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัย ชนิดเลือกคำตอบ 4 ตัวเลือก เป็นข้อสอบวัดความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ 30 ข้อ

2.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พิจารณา ตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้อง ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และการเขียนตัวเลือกให้เหมาะสม ในขั้นตอนนี้ ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาลงความเห็นในข้อสอบแต่ละข้อว่ามีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ โดยตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence : IOC)

2.4 นำคะแนนการประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของผู้เชี่ยวชาญ มาหาดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้สูตร IOC เลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

2.5 ปรับปรุงและพิมพ์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นฉบับทดลองไว้จำนวน 30 ข้อ

2.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลอง (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเถิง ตำบลตาคง อำเภอสงขะ จังหวัดสุรินทร์

2.7 นำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบ โดยกำหนดคุณลักษณะ เพื่อประเมินตามเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(1) ค่าความยากง่ายรายข้อและค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยคัดเลือกข้อที่มีความยากง่ายข้อ ตั้งแต่ 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ 0.20-1.00 ไว้ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 238- 239) ปรากฏว่า ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ได้ค่าความยากง่ายรายข้อตั้งแต่ 0.42- 0.75 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.25 0.33 ดังตารางที่ 18 ในภาคผนวก 1

(2) หาค่าความเชื่อมั่นแบบทดสอบทั้งฉบับ คำนวณโดยใช้สูตรของ Kuder-Richardson หรือ KR20 (บุญชม ศรีสะอาด 2545 : 88)

2.8 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ จำนวน 30 ข้อ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเถิง ตำบลตาคง อำเภอสงขะ จังหวัดสุรินทร์

3. แบบประเมินความพึงพอใจจากความคิดเห็นของนักเรียน

3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้นั่งสืออ่านประกอบ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการกำหนดกรอบเนื้อหา แนวคิด ขอบข่ายโครงสร้างของคำถามเนื้อหา รูปแบบ โดยการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ครอบคลุมทุกด้านผู้วิจัยได้ใช้ส่วนประมาณค่า (Fating Scale) ซึ่งมี 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อตามวิธีของ ลิเคอร์ท (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด 2545: 99)

เกณฑ์ในการพิจารณาให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

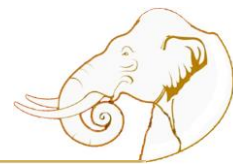
3 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้ภาษาให้ป็น กระชับ สละสลวย และถูกต้อง และให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงผลแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินความเหมาะสมโดยใช้แบบประเมินที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามวิธี ของลิเคอร์ท (Likert) ซึ่งมี 5 ระดับ

3.5 นำคะแนนจากการประเมินแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญ มาหาค่าเฉลี่ย แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์การประเมิน

3.6 นำแบบสอบถามความพึงพอใจ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาผลการหาประสิทธิภาพ (E1/E2) ของหนังสืออ่านประกอบ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่พัฒนาขึ้น

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและคะแนนสอบหลังเรียน 3. วิเคราะห์ค่าความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้หนังสืออ่านประกอบ เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

สรุปผลการวิจัย

1. การหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านประกอบ เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่นำไปทดสอบหาประสิทธิภาพแบบภาคสนามกับนักเรียน จำนวน 18 คน ได้ประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 รายละเอียดดังข้อมูลที่ปรากฏตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านประกอบ เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

รายการ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	ร้อยละ
คะแนนเฉลี่ยจากการวัดผลระหว่างเรียน	70	54.00	82.72
คะแนนเฉลี่ยการจากวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน	30	24.70	82.33
ประสิทธิภาพเท่ากับ	83.70/82.33		

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ก่อนและหลังการจัดการเรียนโดยใช้หนังสืออ่านประกอบ เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ย

หลังเรียนคือ 24.17 คิดเป็นร้อยละเท่ากับ 80.56 สูงกว่าคะแนนก่อนเรียน รายละเอียดดังข้อมูลที่ปรากฏตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้หนังสืออ่านประกอบ เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มทดลอง	N		S.D.	ร้อยละ
ทดสอบก่อนเรียน	30	10.17	1.62	33.89
ทดสอบหลังเรียน	30	24.17	2.04	80.56

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีต่อการสอนโดยใช้หนังสืออ่านประกอบ เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับ มากที่สุด รายละเอียดดังข้อมูลที่ปรากฏ ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีต่อการสอนโดยใช้หนังสืออ่านประกอบ เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

รายการ/ประเด็น	ระดับคุณภาพ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.ด้านเนื้อหา	3.40	0.52	ดีมาก
2.ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้	3.20	.64	ดีมาก
3.ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้	3.25	.39	ดี
4.ด้านการวัดผลประเมินผล	3.28	.33	ดี
รวม	3.28	.47	ดีมาก

การอภิปรายผลการวิจัย

1.หนังสืออ่านประกอบเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.73/83.56 ซึ่งหมายความว่าหนังสืออ่านประกอบทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ระหว่างเรียนเฉลี่ยร้อยละ 82.73 และมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงผลการเรียนของนักเรียนร้อยละ 83.56 แสดงว่า หนังสืออ่านประกอบมีประสิทธิภาพสูง

กว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 และนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556, หน้า 8) อธิบายเกณฑ์การกำหนดประสิทธิภาพของสื่อว่า การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของสื่อการสอนนั้น เป็นขีดกำหนดที่เป็นที่ยอมรับว่า สิ่งใดหรือพฤติกรรมใดมีคุณภาพและหรือปริมาณที่จะรับได้ การตั้งเกณฑ์ ต้องตั้งไว้ครั้งแรกครั้งเดียว เพื่อจะปรับปรุงคุณภาพให้ถึงเกณฑ์ขั้นต่ำที่ตั้งไว้ จะตั้งเกณฑ์การทดสอบประสิทธิภาพไว้ต่างกันไม่ได้ ดังนั้นหากการทดสอบคุณภาพของสิ่งใดหรือพฤติกรรมได้ผลสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.5 หรืออนุโลมให้มีความคลาดเคลื่อนสูงหรือต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ไม่เกิน 2.5 โดยค่าประสิทธิภาพที่ได้ทั้งนี้เนื่องจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ผู้วิจัยได้ทำการวางแผนโครงของเนื้อหาออกเป็น 7 เล่ม โดยภายในเล่มประกอบไปด้วยส่วนของเนื้อหา แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน และรูปภาพที่ใช้ภายในเล่มเป็นรูปภาพซึ่งถ่ายจากสถานที่จริงที่นักเรียนและครูได้ร่วมกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ ซึ่งดึงดูดความสนใจในการอ่านของนักเรียนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งภาษาที่ใช้เป็นภาษาที่นักเรียนอ่านแล้วเข้าใจง่าย ซึ่งสอดคล้องกับ ถวัลย์ มาศจรัส (2551) กล่าวถึงลักษณะของหนังสือเพิ่มเติมไว้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีต้องใช้ภาษาที่ถูกต้องที่เข้าใจง่าย ถูกต้องตามหลักภาษาไทย มีความหมายชัดเจนเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้อ่าน และจะต้องมีภาพประกอบ ช่วยส่งเสริมความเข้าใจในการอ่าน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุดใจ แซ่เอี้ย (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม สารที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว กลุ่มสาระการเรียนรู้ อาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม สารที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว กลุ่มสาระการเรียนรู้ อาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.38/88.06 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้หนังสืออ่านประกอบเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า หนังสืออ่านประกอบที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมีความเหมาะสมกับนักเรียน

ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้หนังสืออ่านประกอบ เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าคะแนนเต็ม 30 คะแนน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 10.17 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 33.89 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 24.17 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.52 ซึ่งมีคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการสอนโดยใช้หนังสืออ่านประกอบส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นซึ่งสอดคล้องกับภฤชญา คำสิทธิ (2556 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การสร้างหนังสืออ่านประกอบ เรื่อง ชุมชนแม่เหียะของเรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาทำให้ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนแม่เหียะของเราสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี และผลการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมนักเรียนมีคะแนนหลังการอ่านเฉลี่ยร้อยละ 77.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือร้อยละ 65.00 สอดคล้องกับกรองแก้ว ศรีสุมนันท์ (2559: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุด รักน้ำตกวังก้านเหลือง กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุด รักน้ำตกวังก้านเหลือง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาคความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้หนังสืออ่านประกอบ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และ

วัฒนธรรม โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการสอนโดยใช้หนังสืออ่านประกอบ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.28$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่านักเรียนมีระดับค่าความพึงพอใจสูงในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน ผลเป็นเช่นนี้ เพราะหนังสืออ่านประกอบช่วยกระตุ้นความสนใจ สร้างความเข้าใจ ทำให้นักเรียนอยากรู้ อยากเห็นมากขึ้น หนังสืออ่านประกอบมีภาพและสีที่สวยงาม ช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียน สอดคล้องกับ ปวีณา สง่าศรี (2558) ได้ทำการศึกษา เรื่องการออกแบบหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่ามีความพึงพอใจต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม อยู่ในระดับมากทุกแบบโดยเรียงตามลำดับดังนี้ 1.แบบ Jan Tschichold ตัวอักษร นิรมิต ($\bar{X} = 4.16$) 2. แบบ Jan Tschichold ตัวอักษร มะลิ ($\bar{X} = 4.12$) 3. แบบ Pristly ตัวอักษร นิรมิต ($\bar{X} = 4.08$) และ 4. แบบของ Pristly ตัวอักษร มะลิ ($\bar{X} = 4.06$) และสอดคล้องกับกมลภรณ์ พรหมปัน (2559) ทำการศึกษา เรื่อง การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องนิทานก้อมไถล่อม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านบึงคล้า จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นว่าคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมในภาพมีความเหมาะสมในระดับมาก

องค์ความรู้จากการวิจัย

การพัฒนาหนังสืออ่านประกอบ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเอ็กกิง ตำบลตาตง อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ เกิดการพัฒนาทักษะทั้งสี่ด้าน ฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยกิจกรรมจากวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาช่วยกระตุ้นให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เกิดการเรียนรู้ที่สามารถตอบโจทย์การเรียนรู้ในห้องเรียนโดยอ้างอิงจากลักษณะต่างๆของผู้เรียนได้เกิดวิวัฒนาการในศตวรรษที่ 21 ให้มีการบูรณาการศาสตร์การเรียนรู้ที่หลากหลายรวมถึงการให้คุณค่ากับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้ 1.1 การนำหนังสืออ่านประกอบไปใช้ ครูผู้สอนต้องใช้ควบคู่กับแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น และควรศึกษารายละเอียดก่อนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.2 ในการจัดกิจกรรมการสอนผู้เรียนต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองไม่เปิดดูเฉลยก่อน

1.3 ประสิทธิภาพของหนังสืออ่านประกอบจะสูงหรือต่ำกว่าเกณฑ์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับหนังสืออ่านประกอบเพียงอย่างเดียว หากขึ้นอยู่กับตัวผู้สอนและผู้เรียนด้วย ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนให้ผู้เรียนได้รับทราบวัตถุประสงค์

2. ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรนำวิจัยการวิจัยเปรียบเทียบไปใช้กับสถานศึกษาอื่น และเนื้อหาวิชาอื่น ๆ

2.2 ควรศึกษาวิธีการใช้สื่อนวัตกรรมชนิดอื่นนอกเหนือจากการสร้างหนังสืออ่านประกอบเพื่อเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กมลภรณ์ พรหมปัน. (2559). การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องนิทานก้อมไทม์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านบึงคล้า จังหวัดเพชรบูรณ์. *การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กรองแก้ว ศรีสุมานันท์. (2559). *การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุด รักน้ำตกวังก้านเหลือง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- กฤษณา คำสิทธิ. (2556). การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนเหี้ยะของเรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. *การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปวีณา สง่าศรี. (2558). การออกแบบหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุดมศักดิ์ พลอยบุตร. (2545). “ครูยุคใหม่...ครูยุคปฏิรูป.” *วารสารวิชาการ*, เล่ม 5, 22
- วีระเดช เชื้อนาม. (2545). “การสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลางบกพร่องจริงหรือ.” *วารสารวิชาการ*.
- สมพร จารุณี. (2540). *คู่มือการเขียนบันทึกคิดและสารคดีสำหรับเด็กหนังสือชุดความรู้ภาษาไทย อันดับ 4 กรมวิชาการ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุดใจ แซ่เอี้ย. (2557). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2551). *การพัฒนาคุณภาพผลงานทางวิชาการด้วยนวัตกรรม 3 มิติ*. กรุงเทพมหานคร 21 เซ็นจูรี.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์*.

การจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL)
ร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม

Learning Management About Europe and Africa Geography
Mathyomsuksa 2 Students Using Problem-Based Learning (PBL) Together
with Game-Based Teaching Materials

ศรัณย์พร เรืองสิทธิ์¹, พีรวัส อินทวิ²และ ธงไชย สุขแสง³

Sranpornd Rungsit¹, Perawat Inthawee² and Thongchai Sudsawang³

¹⁻³ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Master of education program in Social studies surindra Rajabhat University ¹

¹Email. Sranpond.r@gmail.com

Received : May11, 2024;

Revised : September4, 2024;

Accepted : September11, 2024

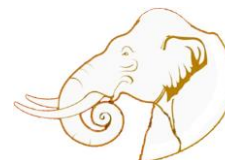
บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม 2. เพื่อศึกษาผลจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกมและ 3. เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเป็นการวิจัยกึ่ง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น จำนวน 10 ชั่วโมง วิเคราะห์ข้อมูลคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ใช้สถิติที่ (T-test) และแบบสอบถามความพึงพอใจ ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และใช้วิธีการเขียนแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์เพื่อหาผลการวิจัยพบว่า

1) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจปัญหา ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบ และขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน และการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานส่งเสริมให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออก มีความคิดริเริ่ม มีความสามารถในการแลกเปลี่ยนความรู้ มีความรับผิดชอบมาก มีความสามารถในการทำงานเป็นทีมและช่วยเหลือผู้อื่นได้

2) ผลจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.71 คะแนน สูงกว่าก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.04 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม ในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; สาระภูมิศาสตร์; นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

Abstract

The objective is to study learning management 1. Learning results and assess satisfaction with learning management About Europe and Africa Geography Mathayom 2 students using problem-based learning (PBL) 2. Assessing satisfaction with the learning management on the topic of Europe and Africa, geography, for Mathayom 2 students using problem-based learning (PBL) with game-based teaching media. The tool used in the research was a learning management plan. Game-based teaching media Academic Achievement Test and satisfaction questionnaire Using a total time of 10 hours, data were analyzed on pre-class and post-class test scores using t-test statistics and satisfaction questionnaires. Use basic statistics such as mean, standard deviation, percentage, and use descriptive writing to analyze content.

The results of the research found that

1) Problem-based teaching and learning has 6 steps: step 1 define the problem, step 2 understand the problem, step 3 conduct research, step 4 synthesize knowledge, step 5 summarize and evaluate the value of the answer, and step 6 : present and evaluate the work and problem-based teaching and learning encourages students to express themselves. Have initiative Have the ability to exchange knowledge very responsible Have the ability to work as a team and help others.

2) Learning management results found that students have academic achievement. After studying higher than before studying It is statistically significant at the .05 level, with an average score of 13.71 points after studying, higher than before studying with an average score of 6.04 points out of a full score of 20 points, and 3) students are satisfied with the learning management. About Europe and Africa Geography Mathayom 2 students using problems as a basis together with game-style teaching media Overall, it is at the highest level. has an average of 4.68.

Keywords: learning management; Geography content; Secondary school 2

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีคุณภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเริ่มจากการพัฒนามนุษย์ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนสังคม เศรษฐกิจ ในทุก ๆ ประเทศจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาของชาติ เพื่อพัฒนามนุษย์ในสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม สร้างสรรค์สังคม อันเป็นรากฐานแห่งการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืน รวมถึงประเทศไทยที่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562) โดยบัญญัติไว้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของผู้มีความสามารถทางการเรียนรู้เหมือนกันมีสิทธิและโอกาสเท่าเทียมกัน

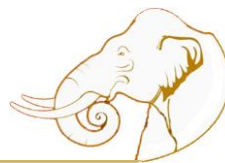
การศึกษาข้อมูลทิศทางและกรอบยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศและเหตุการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลง

อย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) โดยจัดทำบนพื้นฐานของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ซึ่งเป็นแผนการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ซึ่งยุทธศาสตร์แห่งชาติที่ใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาในระยะ 20 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.2560 : 6) ปีต่อจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้สอดคล้องกับแผนดังกล่าวโดยมีการปรับปรุงการจัดการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เฉพาะสาระภูมิศาสตร์

การเรียนและศึกษารายวิชาภูมิศาสตร์จึงถือว่าเป็นศาสตร์ทางวิทยาศาสตร์ที่มีจุดมุ่งหมายสำคัญในการศึกษาพื้นผิวโลก และพยายามอธิบายความซับซ้อนของมนุษย์และความซับซ้อนของธรรมชาติ (วรวิทย์ ศุภวิมุตติ. 2565 : 2) นอกจากนั้นแล้ว สาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ได้ยึดหลักการพัฒนาการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คือ ผู้เรียนได้เรียนเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของทวีปต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อกิจกรรมของมนุษย์ซึ่งในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ระบุการเรียนรู้เกี่ยวกับทวีปยุโรปและแอฟริกา นำความรู้เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ ที่ตั้ง อาณาเขตของทวีปยุโรปและแอฟริกาโดยสามารถเรียนรู้ผ่านเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ เพื่อเข้าใจถึงลักษณะทางกายภาพ ที่ส่งผลต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อมและภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ส่งผลต่อประเทศอื่น ๆ ทั่วโลกในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีและนวัตกรรม เศรษฐกิจเชื่อมโยงส่งผลกระทบต่อกันทั้งนี้ เนื้อหาการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมการจัดการเรียนรู้ในสาระภูมิศาสตร์ จึงเป็นเสมือนการเรียนรู้แบบท่องจำ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ แยกแยะและการเรียนรู้ที่หลากหลาย เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน จึงส่งผลให้บรรยากาศในห้องเรียนตึงเครียด ผู้เรียนไม่เข้าใจเนื้อหา จนทำให้ผู้เรียนไม่สนใจเรียนในที่สุดประกอบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ

จากการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตั้งใจวิทยาคมมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐาน โดยการวัดผลจากการจัดการเรียนการสอนและการสอบถามสืบค้นจากบุคคลากรในโรงเรียน พบว่านักเรียนบางกลุ่มคุยกันในขณะที่เรียนในห้องเรียน ไม่ตั้งใจเรียน ไม่มีสมาธิ และแอบเล่นโทรศัพท์ระหว่างการเรียน ผลคะแนนกลุ่มนี้อยู่ในระดับที่ต่ำ แต่ในขณะที่เดียวกันนักเรียนอีกกลุ่มที่ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับผลคะแนนที่สูง แต่อย่างไรก็ดี จากการสอบถามนักเรียนทั้งสองกลุ่ม พบว่า ผู้เรียนมีความสนใจในการเล่นเกมนี้อย่างมาก เนื่องจากเกมทำให้เขามีความสนุก และผ่อนคลาย จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - based Learning) ร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม เพราะว่า การสอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านทักษะการคิด การตีความ การไตร่ตรอง การถ่ายทอดความคิด นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี จึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาความคิดใหม่ ๆ และใช้เกมเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนส่งผลให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน และสนุกสนานกับการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา

และวัฒนธรรมก่อให้เกิดการทบทวน หาคำตอบด้วยตนเองเชื่อมโยงระหว่างความคิด เพื่อส่งเสริมความ
อยากรู้อยากเห็น จนเกิดความท้าทาย แสวงหาความรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับการสอนรูปแบบเกม
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับการสอนรูปแบบเกม

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับการสอนรูปแบบเกม ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่มีผลบังคับเกี่ยวกับระบบการศึกษาใน
ประเทศไทย ซึ่งมีหลักการและมาตรการที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกระดับ สามารถสรุปได้
ดังนี้ การจัดการศึกษาได้มีการกำหนดหลักการและกระบวนการสำหรับการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนา
คุณภาพบุคลากรทางการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา การสร้าง หลักสูตรเน้นการพัฒนาทักษะ
และความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการทำงานและชีวิตประจำวัน การสร้างระบบการประกันคุณภาพ เพื่อให้ได้
ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพสูง สนับสนุนนโยบายที่มุ่งหวังให้การศึกษา มีความเสมอภาคทางสังคม การสร้างพื้นที่ใน
การเรียนรู้ที่หลากหลาย

2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)

พระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) เป็นกฎหมายที่
กำหนดหลักสูตรแกนกลางในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย ซึ่งมีเป้าหมายในการส่งเสริมการ
พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและเด็กนักเรียนที่มีความรู้ ทักษะ และจิตใจที่พร้อมรับมือกับการ
เปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและเด็กนักเรียนให้มีความรู้ ทักษะ
จิตใจ และจริยธรรมที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตและทำงานในสังคม การสนับสนุนการให้สิทธิเสรีภาพใน
การศึกษาและการสร้างพื้นที่ในการเรียนรู้ที่หลากหลาย นอกจากนี้ การสนับสนุนความเป็นไปได้ใน
การศึกษาและการส่งเสริมนวัตกรรมและการวิจัยเป็นประการที่สำคัญในการพัฒนาระบบการศึกษา

3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นวิธีการเรียนรู้วิธีหนึ่ง ที่มีรูปแบบการเรียนรู้ โดยการนำ
ปัญหามาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based
learning หรือ PBL) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม
(Constructivism) โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในโลกเป็นบริบทของการ
เรียนรู้ (Learning Context) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้
ตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษา ไปพร้อม กันด้วย การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นผลมาจาก
กระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการ แก้ไขปัญหาเป็นหลัก ถ้ามองในแง่ของยุทธศาสตร์การ

สอน PBL เป็นเทคนิคการสอน ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เผชิญหน้ากับปัญหาด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการคิดหลายรูปแบบ เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ ฯลฯ หลายท่านอาจมีความสงสัยว่า การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) และการเรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหา (problem solving learning) ต่างกันอย่างไร ความแตกต่างที่ชัดเจนคือการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจะเน้นที่การกำหนดสิ่งที่จะเรียนรู้และกระบวนการค้นคว้าหาความรู้ใหม่เพื่ออธิบายปัญหาที่พบ ส่วน การเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหานั้นจะเน้นที่การประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีอยู่และตัดสินใจทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับการแก้ปัญหานั้น ๆ จะเห็นว่าการเรียนรู้ทั้งสองแบบไม่ใช่เป็นสิ่งเดียวกัน แต่จะมีความสัมพันธ์กันและเป็น กระบวนการที่ต่อเนื่องกัน

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

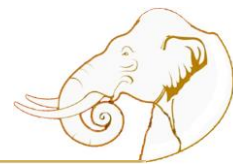
คือ เครื่องมือทางการศึกษาที่ถูกออกแบบขึ้น เพื่อวัดและประเมินความรู้ ทักษะ และทัศนคติของนักเรียนต่อหัวข้อหรือเนื้อหาที่ได้รับการเรียนรู้แบบทดสอบมักถูกใช้ในการประเมินความสามารถในการทำงานของนักเรียน และบ่งชี้ถึงระดับการเรียนรู้ของนักเรียนในหัวข้อหรือบทเรียนที่เกี่ยวข้อง

5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

พินิจประภา อรัญมิตร. ได้ให้ความหมายความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึก ภายในจิตใจของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะคาดหวังกับสิ่งหนึ่งอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมาก และได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจมาก แต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่งเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนตั้งใจไว้ว่ามีมากหรือน้อย

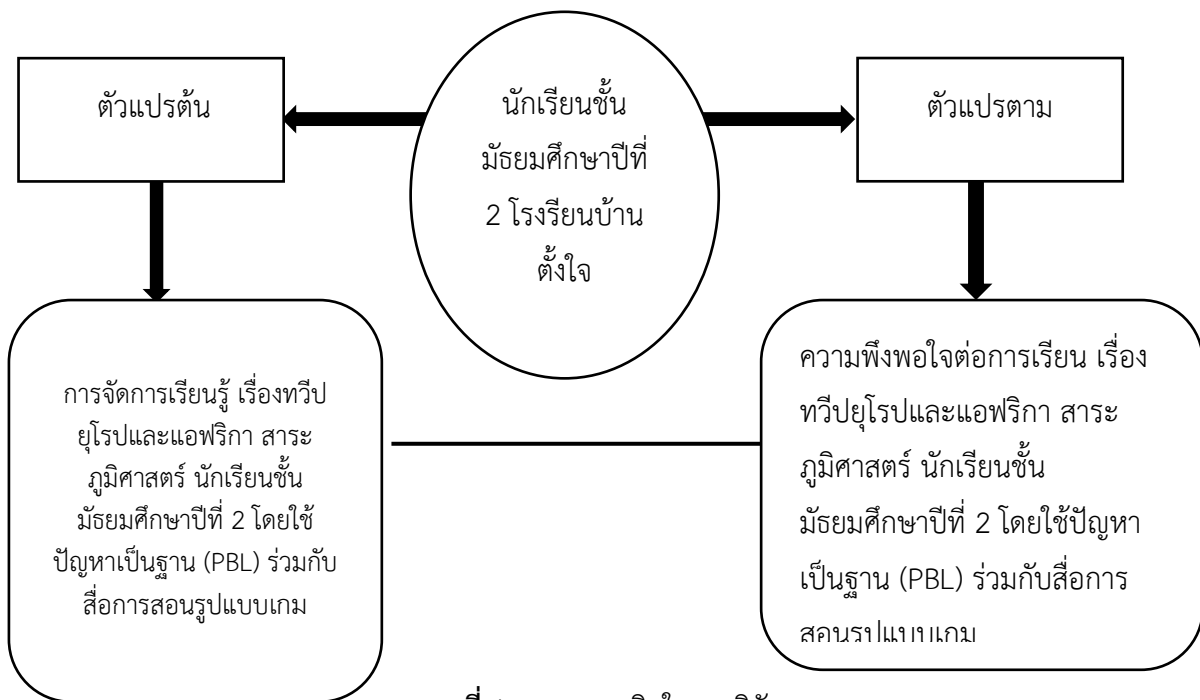
วรวิทย์ ศุภวิ กล่าวว่าการความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปัจจัย ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องความรู้สึกพึงพอใจจะเกิดเมื่อความต้องการของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปัจจัย ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องความรู้สึกพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองหรือ บรรลุตามจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้น หากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง ความพึงพอใจต่อการใช้บริการจึงเป็นความรู้สึกของผู้ที่มารับ บริการ มีต่อสถานบริการตามประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าไปติดต่อขอรับบริการในสถานบริการ นั้น ๆ

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าเป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงและได้ปฏิบัติกิจกรรมจริง โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ และผู้สอนแสดงบทบาทเป็นเพียงผู้สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือ เป็นที่ปรึกษา ชี้แนะตาม ความจำเป็น การจัดกิจกรรมที่สามารถสร้างการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพ คือ การจัดกิจกรรมที่เป็นไปตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ หรือตามลำดับก่อน-หลังของจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนจัดการเรียนรู้นั้นกิจกรรมการเรียนการสอนควรมีความหลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นั้นกระบวนการคิด การลงมือปฏิบัติ และการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และกิจกรรมที่กำหนดจะต้องนำไปสู่การบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิง ทดลอง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย เชิงทดลอง พื้นที่ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตั่งใจ วิทยาคม ตำบลตั่งใจ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 34 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจจำนวน ได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สารະภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับการสอนรูปแบบเกม จำนวน 10 แผน สื่อกาการสอนรูปแบบเกมและสื่อกาการสอนรูปแบบเกม ประกอบไปด้วย 6 เรื่อง และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาการจัดการเรียนรู้ระหว่างการจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สารະภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based - Learning) ร่วมกับการสอนรูปแบบเกม ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ไว้ดังนี้

1.1 ก่อนการทดลองการจัดการเรียนรู้ระหว่างการจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สารະภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based - Learning)

ร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม ครูผู้สอนจะทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (pre-test) จำนวน 40 ข้อ 20 คะแนน เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

1.2 ดำเนินการการจัดการเรียนรู้ระหว่างการจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based - Learning) ร่วมกับการสอนรูปแบบเกมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 34 คน

1.3 หลังจากจัดการเรียนรู้ครบตามแผนที่กำหนด ครูผู้สอนจะดำเนินการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (pre-test) จำนวน 40 ข้อ 20 คะแนน เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

1.4 ครูผู้สอนแจกแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based - Learning) ร่วมกับการสอนรูปแบบเกมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 15 ข้อ

1.5 ครูผู้สอนวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.1 การหาดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ โดยใช้สูตร ความสอดคล้อง IOC

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

ΣR แทน แทนผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

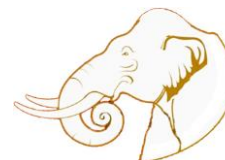
1.2 การหาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (บุญชม ศรีสะอาด. 2560 : 81) โดยใช้สูตร P

$$P = \frac{R}{N}$$

P แทน ระดับความยาก

R แทน จำนวนผู้ตอบถูกทั้งหมด

N แทน จำนวนคนในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

1.3 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตร r

$$r = \frac{H - L}{N}$$

r	แทน	ค่าอำนาจจำแนก
H	แทน	จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกสูงสุด
L	แทน	จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกต่ำสุด
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำรวมกัน

ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ อยู่ระหว่าง -1.00 ถึง $+1.00$ โดยแบ่งช่วงค่าอำนาจจำแนกในการแปลความหมาย ดังนี้

$-1.00 - 0.00$	หมายถึง	ผิดปกติ
$0.01 - 0.19$	หมายถึง	จำแนกต่ำมาก
$0.20 - 0.40$	หมายถึง	จำแนกต่ำ
$0.41 - 0.60$	หมายถึง	จำแนกปานกลาง
$0.61 - 0.80$	หมายถึง	จำแนกสูง
$0.81 - 1.00$	หมายถึง	จำแนกสูงมาก

กรณีตัวถูก ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง $0.20 - 1.00$ หรือ $0.20 \leq r \leq 1.00$ ถือว่าใช้ได้

1.4 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำนวณจากสูตร KR – 20 (Kuder - Richardson) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 123) โดยได้กำหนดสูตรไว้ ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{N}{N - 1} \left[1 - \frac{\sum p_i q_i}{s_t^2} \right]$$

r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ
N	แทน	จำนวนข้อแบบทดสอบ
P_i	แทน	สัดส่วนของคนที่ทำได้ในข้อ $i = 1 - p$
q_i	แทน	สัดส่วนของคนที่ทำผิดในข้อหนึ่ง $i = 1 - p$
S_t^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งฉบับ

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สถิติพื้นฐาน

2.1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

$$P = \frac{f \times 100}{N}$$

P	แทน	ร้อยละ
F	แทน	ความถี่หรือจำนวนข้อมูลที่ต้องการหาร้อยละ
N	แทน	จำนวนข้อมูล

2.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ 2531 : 73)
โดยคำนวณจากสูตร

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

$\bar{x}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2.1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคำนวณจากสูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของคะแนนแต่ละตัว

$(\sum x)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

N แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

3. เกณฑ์การวิเคราะห์ เกณฑ์การประเมิน

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้

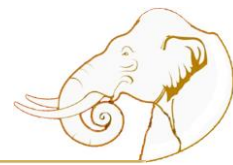
ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การประเมินวิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหาไว้ ดังนี้

3.1.1 เกณฑ์ให้คะแนนแบบเลือกตอบ

พึงพอใจมากที่สุด	5	คะแนน
พึงพอใจมาก	4	คะแนน
พึงพอใจปานกลาง	3	คะแนน
พึงพอใจน้อย	2	คะแนน
พึงพอใจน้อยที่สุด	1	คะแนน

3.1.2 เกณฑ์การประเมินผล

ค่าเฉลี่ย	4.50 – 5.00	พึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.50 – 4.49	พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย	2.50 – 3.39	พึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.50 – 2.49	พึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.49	พึงพอใจน้อยที่สุด

3.2 สื่อการสอนรูปแบบเกม

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การประเมินวิเคราะห์ความเหมาะสมของเนื้อหาไว้ ดังนี้

3.2.1 เกณฑ์การให้คะแนนแบบเลือกตอบ

พึงพอใจมากที่สุด	5	คะแนน
พึงพอใจมาก	4	คะแนน
พึงพอใจปานกลาง	3	คะแนน
พึงพอใจน้อย	2	คะแนน
พึงพอใจน้อยที่สุด	1	คะแนน

3.2.2 เกณฑ์การประเมินผล

ค่าเฉลี่ย	4.50 – 5.00	เหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.50 – 4.49	เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ย	2.50 – 3.39	เหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.50 – 2.49	เหมาะสมน้อยน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.49	เหมาะสมน้อยที่สุด

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 1 ชุด 40 ข้อ 20 คะแนน กำหนดการคิดคะแนนของชุดแบบทดสอบ คือ การตรวจให้คะแนนแบบทดสอบ จะกำหนดคะแนนเป็นข้อละ 0.5 คะแนน โดยนักเรียนทำถูกต้อง 1 ข้อ จะได้ 0.5 คะแนน และทำผิดจะได้ 0 คะแนน นักเรียนจะต้องสอบให้ได้จำนวนทั้งสิ้น 20 ข้อขึ้นไป จึงจะเป็นคะแนนที่น่าพึงพอใจ

3.4 แบบสอบถามความพึงพอใจ

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การประเมินวิเคราะห์ความพึงพอใจ ไว้ดังนี้

3.4.1 เกณฑ์ให้คะแนนแบบเลือกตอบ

พึงพอใจมากที่สุด	5	คะแนน
พึงพอใจมาก	4	คะแนน
พึงพอใจปานกลาง	3	คะแนน
พึงพอใจน้อย	2	คะแนน
พึงพอใจน้อยที่สุด	1	คะแนน

3.4.2 เกณฑ์การประเมินผล

ค่าเฉลี่ย	4.50 – 5.00	พึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.50 – 4.49	พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย	2.50 – 3.39	พึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.50 – 2.49	พึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.49	พึงพอใจน้อยที่สุด

การนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยโดยใช้วิธีการเขียนแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์เนื้อหา จากผลการวิจัยเป็นรายแผนการจัดการเรียนรู้และการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน และจะวิเคราะห์ข้อมูลคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ใช้สถิติที (T-test) และแบบสอบถามความพึงพอใจ ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดการดำเนินงานไว้

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สามารถทำให้ผู้เรียนความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลมากขึ้นมีส่วนช่วยให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออกในการตั้งคำถาม มีความคิดริเริ่ม เกิดข้อสงสัย และค้นหาคำตอบด้วยตนเอง และนำความรู้ที่ได้มานำเสนอในชั้นเรียนอย่างตั้งใจ นอกจากนั้นแล้ว ยังมีความสามารถในการแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนในกลุ่ม นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น และช่วยเหลือเพื่อนๆ ในกลุ่ม และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อีกทั้ง การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินกับการเรียนรู้และความสนใจต่อเนื้อหา

ตารางที่ 1 คะแนนการทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม

นักเรียนจำนวน 34 คน	คะแนนที่ได้จากการสอบ (20 คะแนน)		ผลต่างคะแนน	
	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	คะแนน	ร้อยละ
Σ	205.5	466	260.5	2245.25
$(\bar{X})$	6.04	13.71	7.66	66.04
S.D.	1.91	3.35	2.82	43.89
ร้อยละ	30.22	45.35	766.18	861.90

จากตารางที่ 1 พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนเฉลี่ย 6.04 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 30.22 และคะแนนการทำการทำแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 13.71 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 68.53 ผลต่างคะแนนเฉลี่ยระหว่างการทำการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 7.66 คิดเป็นร้อยละ 66.04 ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม ได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ก่อน-หลังเรียน) การจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม

คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	n	$(\bar{X})$	S.D.	t	df	Sig
ก่อนเรียน	34	6.04	1.91	16.98	33	0.00
หลังเรียน	34	13.71	3.35			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 $t_{0.01,33} = 1.6923$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ก่อน-หลังเรียน) การจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สารະภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.71 สูงกว่าก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.04

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สารະภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม

ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เรื่อง ทวีปยุโรปและแอฟริกา สารະภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ดังปรากฏตามตาราง

ตารางที่ 3 ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สารະภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านครูผู้สอน	4.83	0.3	มากที่สุด
2. ด้านเนื้อหา	4.79	0.35	มากที่สุด
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.72	0.51	มากที่สุด
4. ด้านการวัดและประเมินผล	4.51	0.45	มากที่สุด
5. ด้านสนับสนุนการเรียนรู้	4.71	0.48	มากที่สุด
รวม	4.71	0.42	มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาการจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สารະภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สารະภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม

จากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ มาตรฐานการเรียนรู้ ส 5.1 เข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลกและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกัน ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหาวิเคราะห์และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด ม.2/1 วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของทวีปยุโรปและทวีปแอฟริกา โดยใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์สืบค้นข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ ทั้งสิ้น 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจปัญหา ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบ และขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน นอกจากนั้นผู้วิจัยได้นำสื่อการสอนรูปแบบเกมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเนื้อหา และไม่เบื่อหน่ายการเรียน เพราะเกมที่จัดทำขึ้นจะประกอบไปด้วยภาพที่มีความสวยงาม มีสีสันที่ดึงดูดผู้เรียน รวมไปถึงภาพเคลื่อนไหวที่จะทำให้ผู้เรียนเพลิดเพลิน สนุกสนาน

จากการสังเกตพฤติกรรม นักเรียนมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกในการตั้งคำถาม มีความคิดริเริ่ม เกิดข้อสงสัย และค้นหาคำตอบด้วยตนเอง และนำความรู้ที่ได้มานำเสนอในชั้นเรียนอย่างตั้งใจ นอกจากนั้นแล้วยังมีความสามารถในการแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนในกลุ่ม นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น และช่วยเหลือเพื่อนๆ ในกลุ่ม และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อีกทั้งการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินกับการเรียนรู้ และมีความสนใจต่อเนื้อหา สอดคล้องกับงานวิจัย นพดล แสงสิน (2562) งานวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดียวิชาคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหนองปลาหมอพิทยาคมอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนมัลติมีเดียวิชาคอมพิวเตอร์มีประสิทธิภาพสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนมีรูปแบบน่าสนใจและเนื้อหาเข้าใจง่ายจึงเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้และการคิดวิเคราะห์ให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองส่งผลให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระหว่างเรียนใน 3 กิจกรรมและคะแนนหลังเรียนเพิ่มขึ้น (นพดล แสงสิน นพดล แสงสิน และอินทิรา รอบรู้, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับ เอกกมล บุญยะผลานนท์ (2557) ได้กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจในปัจจุบัน เนื่องจากสามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสวงหาความรู้จากแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั้งในและนอกสถานศึกษา จนส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (เอกกมล บุญยะผลานนท์, 2557)

ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจปัญหา ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบ และขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน และการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานส่งเสริมให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออก มีความคิดริเริ่ม มีความสามารถในการแลกเปลี่ยนความรู้ มีความรับผิดชอบ มีความสามารถในการทำงานเป็นทีมและช่วยเหลือผู้อื่นได้

นอกจากนั้นแล้วผู้วิจัยมองว่าการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-based Learning) ช่วยให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และเกิดความผูกพันในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนรู้จักบริหารจัดการอารมณ์และการตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสม ได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การบูรณาการและสร้างกลยุทธ์เพื่อความสำเร็จ การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น ความรับผิดชอบและการเคารพกฎกติกาหรือผลแพ้ชนะอย่างมีเหตุผล ในขณะเดียวกันผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระสำคัญและได้ฝึกทักษะต่างๆ ที่สอดแทรกอยู่ในเกมประกอบกับ กนก จันทรา (2561) ได้กล่าวว่าการสอนภูมิศาสตร์ ต้องเน้นการพัฒนาการคิดวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยง เปรียบเทียบและให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์ โดยเปิดโอกาสให้

นักเรียนสืบค้น รวบรวม ตีความสารสนเทศทางภูมิศาสตร์จากแหล่งสารสนเทศทางภูมิศาสตร์และใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกอ่านทำความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์ และการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน สุดท้ายคือการฝึกให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบธรรมชาติ (สาวิตตรี พรหมบึงลำ, 2564) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สาวิตตรี พรหมบึงลำ (2564) งานวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (กนก จันทรา, 2561)

ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลคะแนนการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนที่มีค่าคะแนนมากน้อยต่างกันไป ตามความเข้าใจเนื้อหาของผู้ทดสอบที่ทำได้ คะแนนทดสอบที่ดีจะต้องมากค่ามากกว่าคะแนนเต็มครึ่งหนึ่งขึ้นไปของจำนวนทดสอบนั้น ๆ

2. ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับการสอนรูปแบบเกม

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับการสอนรูปแบบเกม พบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกที่สนองต่อความต้องการของผู้เรียนในระดับใดระดับหนึ่ง ซึ่งอาจจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียน สภาพแวดล้อม และสถานการณ์ในขณะนั้น ซึ่งนักเรียนจะพึงพอใจระดับมากที่สุดคือกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอน ครูส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และรายบุคคล ครูใช้วิธีการสอนและใช้สื่ออย่างหลากหลาย และครูเข้าสอนและออกตรงเวลา สอดคล้องกับแนวคิดของ รังสีจันทร์ สุวรรณสิทธิกร (2555) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมสามารถปรับเปลี่ยนได้เสมอขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ สภาพแวดล้อม ช่วงเวลาในขณะนั้น ความพึงพอใจเป็นพลังแห่งการสร้างสรรค์ สามารถกระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ ตอบสนองความต้องการทำให้เกิดความสุขได้ (รังสีจันทร์ สุวรรณสิทธิกร, 2555) และมีความสอดคล้องกับงานวิจัย ไพลิน สว่างเมฆารัตน์ (2555: 128-129) ได้ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนในระดับมากที่สุด โดยได้กล่าวไว้ว่าเนื่องจาก การจัดการเรียนรู้มีเนื้อหาสาระที่เข้าใจง่าย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน กิจกรรมการเรียนรู้ น่าสนใจ ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และแก้ปัญหา ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเหลือกันในกลุ่ม เปิดโอกาสให้นักเรียนมีความอิสระในการศึกษาค้นคว้า นอกจากนั้นยังมีสอดคล้องกับงานวิจัย สุเทพ แพทย์จันลา (2557: 85) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องคุณภาพของสิ่งมีชีวิต โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่าหลังจากที่ผ่านการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบดังกล่าวแล้วนักเรียนส่วนใหญ่ของชั้นเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบทบาทของ

ครูผู้สอน บทบาทของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล (สุเทพ แพทย์จินลา, 2557)

สรุป

จากผลการวิจัยได้สรุปได้ว่า นักเรียนที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกมโดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ทั้ง 5 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์แยกในแต่ละด้าน เนื่องจากในแต่ละด้าน แต่ละบทบาทของทั้งผู้สอนและผู้เรียน หรือแม้กระทั่งกิจกรรมที่จัดขึ้นในชั้นเรียนสามารถบอกถึงความพึงพอใจของผู้เรียนทั้งสิ้น การแยกวิเคราะห์จึงสามารถสะท้อนผลของการวิจัยเพื่อนำไปปรับปรุง แก้ไขสิ่งที่ยังบกพร่องและเพิ่มเติมสิ่งที่ยังขาดหายไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากการผลการจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำวิธีการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานไปใช้ในการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนให้สูงขึ้น

1.2 ในการจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ครูผู้สอนมีการใช้สื่อการสอนที่มีความหลากหลาย เพื่อดึงดูดผู้เรียนให้มีความสนใจเนื้อหา ไม่เบื่อหน่ายการเรียนการสอน

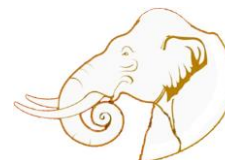
1.3 ในการจัดการเรียนรู้ เรื่องทวีปยุโรปและแอฟริกา สาระภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับสื่อการสอนรูปแบบเกม ครูผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนแก้ไขปัญหาจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ชีวิตประจำวันได้

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ครูผู้สอนควรมีการแจ้งเกณฑ์การประเมินผลล่วงหน้าให้นักเรียนทราบเป็นระยะๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ติดตามผลคะแนนของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

2.2 ครูผู้สอนควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน เพื่อเป็นแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนให้สูงขึ้น

2.3 ครูผู้สอนควรใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับวิธีการสอนรูปแบบอื่นๆ สื่อการสอนที่ทันสมัย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างหลากหลายเท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับอัปเดต)*. กรุงเทพมหานคร
- กนก จันทรา. (2561). *การเรียนรู้เรื่องภูมิศาสตร์ Geo-literacy learning for our planet: ถอดบทเรียนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ในชั้นเรียนที่เสริมสร้างการเรียนรู้เรื่องภูมิศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รังสีจันทร์ สุวรรณสทิศกร. (2555). “การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนรายวิชา LSC 305 การจัดการผู้ขายปัจจัยการผลิตสัมพันธ.” [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <https://www.spu.ac.th/tlc/files/2014/06/วิจัย-LSC305.pdf>. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2567
- วรวิทย์ ศุภวิมุติ. (2565). *บทเรียนภูมิศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษา*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมพร เชื้อพันธ์. (2547). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอน แบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองกับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สาวิตตรี พรหมบึงลำ. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม.” *วารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม*, (2564, ตุลาคม-ธันวาคม).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน*. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์และเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุเทพ แพทย์จันลา. (2557). ผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ดุลยภาพของสิ่งมีชีวิต โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เอกกมล บุญยะผลานันท์. (2557). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. *Journal of Humanities and Social Sciences University of Phayao*, 2(2), (3-7. พฤษภาคม-สิงหาคม).
- เอกรินทร์ สีมหาศาล และคณะ. (2552). *แผนการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ ม.3. (ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์

การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนัก
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3
สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร

Performance Reporting by Information Technology according to
Standards Office of Disaster Prevention and Mitigation of Fire and
Rescue Brigade Division 3 Staff Fire and Rescue Department
Bangkok Metropolitan Administration

ธวัช เวียงศรี¹ อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ² รังสรรค์ ประเสริฐศรี³

Tawat Weangsree¹ Orapin Piyasakulkiat² Rungson Prasertsri³

¹⁻³หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

¹⁻³Master of Public Administration Program Kasem Bundit University

¹E-mail: tevada_bee345@hotmail.com

Received : February13, 2024;

Revised : November28, 2024;

Accepted : December12, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างได้แก่เจ้าหน้าที่ของกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 จำนวน 152 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเปรียบเทียบค่าความแตกต่างด้วยวิธีการของเชฟเฟ ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 31-40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ตำแหน่งข้าราชการ และมีระยะเวลาส่วนใหญ่ไม่น้อยกว่า 1 ปี
2. การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1.สมรรถนะของตนเองเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ 2.การใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์ 3.การรับรู้ต่อการควบคุมจากภายนอก ด้านความเพลิดเพลินที่รับรู้ได้ 4.ความรับรู้ถึงความสะดวกในการใช้งาน และ 5.ความเพลิดเพลินต่อการใช้คอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สส่วน 6.ความกังวลต่อคอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง

3. ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ: เทคโนโลยี; การรายงาน; การปฏิบัติงาน; มาตรฐาน; ดับเพลิงและกู้ภัย

Abstract

The objective research was to study: 1) The technology used in reporting work performance according to the Bureau of Disaster Prevention and Mitigation standards, and compare the differences in personal factors with the use of technology in reporting work performance according to the Bureau of Disaster Prevention and Mitigation standards of the Fire and Rescue Operations Division 3 officials, Bureau of Disaster Prevention and Mitigation, Bangkok. The sample group included Fire and Rescue Operations Division 3 officials a total of 152 people. Data were collected using a questionnaire with a confidence value equal to 0.89. Statistics used in data analysis were frequencies, percentages, means, and Standard Deviations, and statistics used to test hypotheses were t-test and One-way ANOVA, and compared tests performed using Sheffe's method.

The results of the study found that

1. Personal factors of officers of Fire and Rescue Operations Division 3, most of them are male, aged 31-40 years, with a bachelor's degree level. Civil servant positions have a period of work of less than one year.

2. The use of technology in reporting work performance according to the Office of Disaster Prevention and Mitigation standards. Overall, the average is at a high level, when considered in each aspect in order of descending: As the aspect of self-efficacy regarding computers, aspect of being able to use it according to its intended purpose, aspect of perception of external control, aspect of enjoyment perceived, aspect of ease percept to use, aspect of enjoyment of using computers the average each of them were at a high level, but the computer anxiety aspect had a moderate average ($\bar{X}=3.19$, S.D. = 1.024).

3. Comparative analysis of the differential of personal factors such as gender, age, education level, position, and performance period to use the technology for report performance according to the Office of Disaster Prevention and Mitigation standards of

operations staff. Fire and Rescue 3 Bureau of Disaster Prevention and Mitigation Bangkok is no different. Statistically significant at .05.

Keywords: technology; reporting; performance; standard; Fire and Rescue

บทนำ

ปัจจุบันโลกเปลี่ยนแปลงเพื่อเข้าสู่ยุคของดิจิทัล (Digital Transformation) การพัฒนาประเทศได้ก้าวเข้าสู่การขับเคลื่อนด้วย "เทคโนโลยีและนวัตกรรม" เกิดความคิดเชิงสร้างสรรค์และนวัตกรรมเทคโนโลยีด้านต่างๆ เข้ามามีบทบาทสำคัญในการนำเสนอ กระจายข้อมูลอย่างทันเหตุการณ์ และมีความสามารถเก็บข้อมูลต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในองค์กรภาครัฐและภาคธุรกิจรวมถึงองค์กรทั่วไปสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนกระบวนการปฏิบัติงานให้เกิดความคล่องตัว เพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารในทุกระดับ ทุกภาคส่วน สามารถเสริมสร้างประสิทธิภาพให้แก่องค์กร และสร้างความสำเร็จได้เปรียบในการแข่งขัน ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก และเทคโนโลยีสารสนเทศยังสร้างการเปลี่ยนแปลง สร้างโอกาส ให้กับองค์กรต่างๆ มากมาย (โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์, 2554) สำหรับประเทศไทยมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้อย่างแพร่หลาย และเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงาน รวมทั้งการติดต่อสื่อสารระหว่าง หน่วยงานและต่างหน่วยงาน ตลอดจนการติดต่อระหว่างประเทศ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเราสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาใช้ประโยชน์ได้เกือบทุกกิจกรรม (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2552)

กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการระงับอัคคีภัยและภัยพิบัติอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร ปริมาณพลหรือตามที่ร้องขอ กู้ภัยและช่วยเหลือผู้ประสบภัย ตรวจตรา ป้องกัน อัคคีภัย และภัยพิบัติอื่นๆ สำรวจและจัดทำแผนที่แหล่งน้ำ แหล่งชุมชนและเส้นทางตามจุดอันตราย ดูแลและรักษาเครื่องมือ อุปกรณ์ตลอดจนยานพาหนะต่างๆ ให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะปฏิบัติงานได้ทุกโอกาสรวมทั้งการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ ให้การช่วยเหลืองานด้านการบริการแก่ประชาชน ส่วนราชการ และ หน่วยงานอื่นๆ การจัดทำยุทธศาสตร์ แผนงาน และโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับกอง ฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย แก่หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและประชาชนทั่วไป รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย โดยแบ่งงานภายในส่วนราชการในความรับผิดชอบ ประกอบด้วย ฝ่ายบริหารงานทั่วไป และสถานดับเพลิงและกู้ภัยจำนวน 6 สถานี ได้แก่ สถานีดับเพลิงและกู้ภัยลาดยาว สถานีดับเพลิงและกู้ภัยบางโพ สถานีดับเพลิงและกู้ภัยบางซื่อ สถานีดับเพลิงและกู้ภัยบางเขน สถานีดับเพลิงและกู้ภัยลาดพร้าว สถานีดับเพลิงและกู้ภัยดอนเมือง (สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, [ออนไลน์], 2564)

อย่างไรก็ตามในการปฏิบัติงานร่วมกันอาจมีการเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติงานไม่ตรงกัน ซึ่งเจ้าหน้าที่บางส่วนได้รับการฝึกอบรมยังไม่ครบตามหลักสูตร แม้เพียงไม่กี่หลักสูตรก็อาจทำให้เกิดข้อบกพร่องผิดพลาดและอาจไม่ปลอดภัยต่อตัวผู้ปฏิบัติงานเอง และอาจส่งผลกระทบต่อการให้ความช่วยเหลือประชาชน ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อีกทั้งรูปแบบในการลงบันทึกเอกสารทางราชการยัง

เป็นรูปแบบเก่าที่ได้รับการโอนย้ายภารกิจจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติเมื่อปี พ.ศ.2537 ซึ่งยังมีการเขียนบันทึกประจำวันของเจ้าหน้าที่เป็นการเขียนลงบันทึกระดาษบันทึกแบบเดิมมาจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งอาจมีการสูญหาย มีความผิดพลาดของข้อมูล และยังไม่ส่งผลต่อการสืบค้นข้อมูลย้อนหลังได้ยากลำบากอีกด้วย

ประเด็นปัญหาดังกล่าวมีความสำคัญต่อการบริหารการพัฒนาองค์กรของหน่วยงานเป็นอย่างมาก ซึ่งรัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีต่อมิติการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ จึงได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบราชการให้ขับเคลื่อนด้วยการใช้เทคโนโลยี เพื่อยกระดับภาครัฐไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล มีการนำเทคโนโลยีอัจฉริยะมาใช้ในการทำงาน และยกระดับการให้บริการโดยยึดความต้องการของประชาชนเป็นศูนย์กลาง จากแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) เกี่ยวกับการพัฒนาและปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐที่มีความประสงค์ให้ภาครัฐมีการบริหารงานแบบบูรณาการ และมีความทันสมัย สอดคล้องกับแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2560 - 2564 โดยได้มุ่งเน้นการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐตั้งแต่การเชื่อมโยงข้อมูล การให้บริการไปจนถึงการบริหารงาน เพื่อยกระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและ การให้บริการของรัฐบาล พร้อมกับการผลักดันให้เกิดการนำเทคโนโลยีและอุปกรณ์ดิจิทัลมาสนับสนุนการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐมากยิ่งขึ้น (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, [ออนไลน์], 2564) ซึ่งแนวความคิดการนำเทคโนโลยีมาใช้มีองค์ประกอบ 7 ประการได้แก่ 1. สมรรถนะของตนเองด้านคอมพิวเตอร์ 2. การรับรู้ต่อการควบคุมจากภายนอก 3. ความกังวลต่อคอมพิวเตอร์ 4. ความเพลิดเพลินต่อการใช้คอมพิวเตอร์ 5. ความรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน 6. ความเพลิดเพลินที่รับรู้ได้ และ 7. การใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์ (Chuttur, 2009)

ด้วยความเป็นมาและเหตุปัจจัยของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึง “การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร” เพื่อทราบถึงการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร และทราบถึงความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลต่อการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร และได้นำข้อมูลจากผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติที่ต่างกันนำเทคโนโลยีมาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. ทราบถึงการนำเทคโนโลยีเข้ามามีใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร
2. ทราบถึงความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการนำเทคโนโลยีเข้ามามีใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร
3. นำข้อมูลจากผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

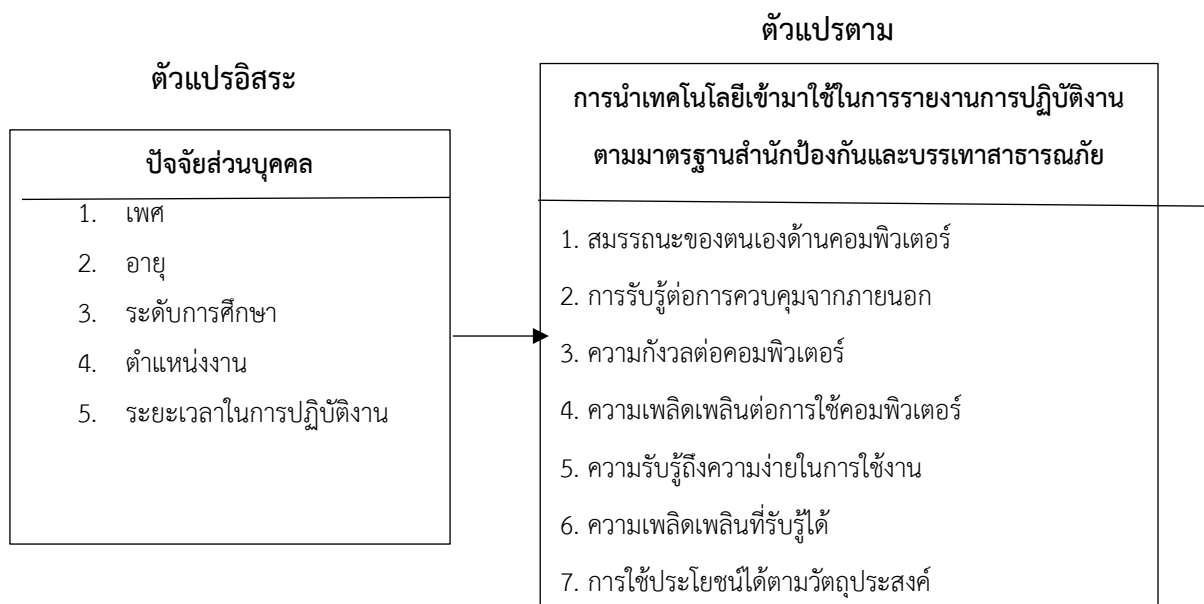
การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาถึงนำเทคโนโลยีเข้ามามีใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ Chuttur (2009) เกี่ยวกับการยอมรับการใช้เทคโนโลยี มีองค์ประกอบ 7 ประการได้แก่ 1.สมรรถนะของตนเองด้านคอมพิวเตอร์ 2. การรับรู้ต่อการควบคุมจากภายนอก 3.ความกังวลต่อคอมพิวเตอร์ 4.ความเพลิดเพลินต่อการใช้คอมพิวเตอร์ 5.ความรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน 6.ความเพลิดเพลินที่รับรู้ได้ และ 7.การใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำเสนอในส่วนก่อนหน้า สามารถกำหนดกรอบแนวคิดได้ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantity Research) ซึ่งประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ได้แก่ เจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 246 คน และกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) กำหนดค่าระดับความคลาดเคลื่อนไว้ที่ร้อยละ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ใช้เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ 1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. ตำแหน่งงาน และ 5. ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน (Likert Scale) เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่ของสถานดับเพลิงแต่ละสถานีในสังกัดกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยอิสระเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. **ตัวแปรอิสระ** ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

2. **ตัวแปรตาม** ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน 7 ประการ ได้แก่ 1. สมรรถนะของตนเองด้านคอมพิวเตอร์ 2. การรับรู้ต่อการควบคุมจากภายนอก 3. ความกังวลต่อคอมพิวเตอร์ 4. ความเพลิดเพลินต่อการใช้คอมพิวเตอร์ 5. ความรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน 6. ความเพลิดเพลินที่รับรู้ได้ และ 7. การใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่า t-Test เพื่อทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบตัวแปร 2 กลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of variance) ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม เมื่อพบความแตกต่าง เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของ Sheffe

ผลการวิจัย

1. **ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามของเจ้าหน้าที่ของกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พบว่า**

1. เพศของเจ้าหน้าที่ของกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 และเป็นเพศหญิงจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5

2. อายุ เจ้าหน้าที่ของกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ อายุ 31-40 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 67.8 และ อายุ 41-50 ปี จำนวน 22 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.5 อายุ 18- 30 ปี จำนวน 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.8 และอายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.9

3. ระดับการศึกษา เจ้าหน้าที่ของกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 41.4 ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 34.9 สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7

4. ตำแหน่งงาน เจ้าหน้าที่ของกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มี ตำแหน่งข้าราชการจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 46.7 รองลงมา มีตำแหน่งงานลูกจ้างประจำ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 27.6 พนักงานจ้าง/ลูกจ้าง จำนวน 32 คิดเป็นร้อยละ 21.1 และตำแหน่งผู้บริหาร จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 4.6

5. ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของกองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครมีระยะเวลาส่วนใหญ่น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 30.3 ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 1-3 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 3-6 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 และมากกว่า 6 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0

2. การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร โดยรวม

การนำเทคโนโลยีเข้ามามีใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสมรรถนะของตนเองเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	4.02	.551	มาก
2. ด้านการรับรู้ต่อการควบคุมจากภายนอก	3.87	.640	มาก
3. ด้านความกังวลต่อคอมพิวเตอร์	3.19	1.024	ปานกลาง
4. ด้านความเพลิดเพลินต่อการใช้คอมพิวเตอร์	3.75	.883	มาก
5. ด้านความรู้ถึงความสะดวกในการใช้งาน	3.82	.794	มาก
6. ด้านความเพลิดเพลินที่รับรู้ได้	3.84	.720	มาก
7. ด้านการใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์	3.96	.746	มาก
รวม	3.76	.387	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการนำเทคโนโลยีเข้ามามีใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านสมรรถนะของตนเองเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์มี 2. ด้านการใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์มี 3. ด้านการรับรู้ต่อการควบคุมจากภายนอกค่าเฉลี่ย 4. ด้านความเพลิดเพลินที่รับรู้ได้มี 5. ด้านความรู้ถึงความสะดวกในการใช้งาน และ 6. ด้านความเพลิดเพลินต่อการใช้คอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความกังวลต่อคอมพิวเตอร์ ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลการนำเทคโนโลยีเข้ามามีใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 1 เพศที่แตกต่างกันนำเทคโนโลยีเข้ามามีใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนัก

ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครแตกต่างกัน โดยผู้ศึกษาทำการทดสอบสมมติฐานโดยวิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 ตัวที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples t-test) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	P-value
การนำเทคโนโลยีมาใช้ ชาย	133	3.77	.385	.531	.596
หญิง	19	3.72	.406		

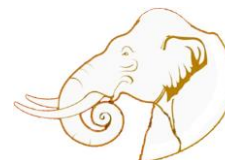
จากตารางที่ 2 พบว่าค่าเฉลี่ยของการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t-test = .531 และค่า P-value = .596 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศแตกต่างกันมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 1

สมมติฐานที่ 2 อายุที่ต่างกันนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ผู้ศึกษาทำการทดสอบสมมติฐาน โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA)

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามกลุ่มอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	Mean Square	F	P-value
ระหว่างกลุ่ม	.503	2	.168	1.123	.342
ภายในกลุ่ม	22.112	148	.149		
รวม	22.616	151			

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว แสดงให้เห็นว่าการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามกลุ่มอายุพบว่าเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 ที่มีอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.05 (F-test = 1.123 และค่า P-value = .342) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 2 ที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามกลุ่มระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	Mean Square	F	P-value
ระหว่างกลุ่ม	.673	3	.337	2.286	.105
ภายในกลุ่ม	21.943	149	.147		
Total	22.616	151			

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว แสดงให้เห็นว่าการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามกลุ่มระดับการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (F-test = 2.285 และค่า P-value = .105 มีค่ามากกว่า .05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 3 ที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4 ตำแหน่งงานที่แตกต่างกันนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามกลุ่มตำแหน่งงาน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	Mean Square	F	P-value
ระหว่างกลุ่ม	.921	3	.307	2.095	.103
ภายในกลุ่ม	21.694	148	.156		
Total	22.616	151			

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว แสดงให้เห็นว่าการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กอง

ปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามกลุ่มตำแหน่งงานพบว่าเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 ที่มีตำแหน่งงานที่ต่างกันอย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F\text{-test} = 2.095$ และค่า $P\text{-value} = .103$ มีค่ามากกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 4 ที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 5 ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามกลุ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	Mean Square	F	P-value
ระหว่างกลุ่ม	.985	3	.328	2.246	.085
ภายในกลุ่ม	21.631	148	.146		
Total	22.616	151			

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว แสดงให้เห็นว่าการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามกลุ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงานพบว่าเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 ที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F\text{-test}=2.246$ และค่า $P\text{-value} = .085$ มีค่ามากกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 5 ที่ตั้งไว้

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร พบว่า ไม่มีผู้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลจะเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลและเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยอธิบายตามประเด็นสำคัญ ดังนี้

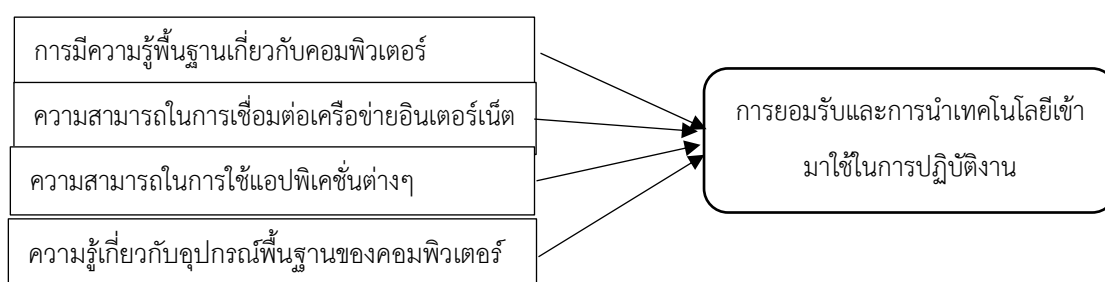
1. การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ส่วนมากเป็นผู้ที่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ

คอมพิวเตอร์ มีความรู้ความสามารถในการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้ากับคอมพิวเตอร์ได้แม้ว่าจะมีความกังวลใจว่าในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ต่อระบบการทำงานของคอมพิวเตอร์ แต่ก็มีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับความสามารถในการใช้แอปพลิเคชันต่างๆมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังมีความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์พื้นฐานของคอมพิวเตอร์ทำให้สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในการบันทึกประจำวันในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ พัฒนพงษ์ อินทนนท์ (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการบริหารงานแบบวิถีชีวิตแบบใหม่ เทศบาลตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงาน คือ ใช้ โปรแกรม Microsoft office เทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการบริหารงานของเทศบาลตำบลสันทรายในปัจจุบัน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของณัฐภัสร์ กุลกลาง (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีของเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ สังกัดสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคใต้” ผลการวิจัยพบว่า การยอมรับเทคโนโลยีของเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ สังกัดสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคใต้ อยู่ในระดับมากที่สุด เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสังกัดสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัด ในเขตพื้นที่ภาคใต้ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการยอมรับเทคโนโลยีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 2 สามารถอธิบายได้ว่าการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เกิดจากการมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มีความสามารถในการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีความสามารถในการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ และมีความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์พื้นฐานของคอมพิวเตอร์ที่ทำให้เกิดการยอมรับและการนำเทคโนโลยี

เข้ามาใช้ในการปฏิบัติงาน แม้จากผลการศึกษาก็พบว่ามีปัจจัยส่วนบุคคลเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันก็ตาม

สรุป

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร พบว่าของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 31-40 ปี ระดับการศึกษา มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ตำแหน่งงาน ตำแหน่งข้าราชการ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 1 ปี

2. การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในภาพรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก 6 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสมรรถนะของตนเองเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านการใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการรับรู้ต่อการควบคุมจากภายนอกค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านความเพลิดเพลินที่รับรู้ได้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้ถึงความสะดวกในการใช้งานมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ด้านความเพลิดเพลินต่อการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และด้านความกังวลต่อคอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในภาพรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งหากพิจารณาลงลึกไปในรายละเอียดจะพบประเด็นสำคัญ คือ เจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครมีสมรรถนะเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ที่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ทราบถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้คอมพิวเตอร์ที่สามารถนำมาใช้ในการบันทึกประจำวันในการปฏิบัติงาน และยังมีความเพลิดเพลินที่ได้รับความรู้จากเทคโนโลยีใหม่ๆ อย่างรักตามยังพบว่า

เจ้าหน้าที่ยังมีความกังวลอยู่บ้างเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้โดยกังวลว่าจะเกิดกรณีที่เกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ต่อระบบการทำงานของคอมพิวเตอร์ และเกรงว่าอาจจะใช้อุปกรณ์ด้านคอมพิวเตอร์ได้ไม่ถูกต้อง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังนี้

1. ควรมีการฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และเพิ่มทักษะในการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบการทำงานของคอมพิวเตอร์
2. ควรมีเจ้าหน้าที่ที่เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการประจำหน่วยงานเพื่อแก้ไขปัญหากรณีที่เกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ต่อระบบการทำงานของคอมพิวเตอร์ได้ทัน่วงที

ข้อเสนอแนะการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยในการจัดการระบบข้อมูลของการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร
2. ควรศึกษาถึงการสร้างเสริมการสร้างเครือข่ายการบริหารจัดการด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐปภัสร์ กุลางกูร. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีของเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ สังกัดสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคใต้. สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พัฒนพงษ์ อินทนนท์. (2565). รูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการบริหารงานแบบวิถีชีวิตแบบใหม่ เทศบาลตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณะ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร. (2564). คู่มือการปฏิบัติงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://officialadmin.bangkok.go.th/public/.pdf>. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2566.
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2564). แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ของประเทศไทย พ.ศ. 2563-2565. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.dga.or.th/policy-standard/policy-regulation/dga-019/dga-024/>. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2566.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2552). สรุปผลที่สำคัญผู้ทำงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: บางกอกบลูค.
- โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2554). ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- Chuttur, M. (2009). *Overview of the Technology Acceptance Model: Origins, Developments and Future Directions*. Sprouts: Working Papers on Information Systems.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper & Row.

**การจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สารภูมิศาสตร์
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์**
**Learning management about humans and the environment Geography learning
content Grade 4 Using the teaching method
Geographic Inquiry Process**

วนิชยา วัฒนกิตไพศาล¹, อธิวัตร ศรีสมบัติ², ธงไชย สุขแสง³ และ สุวัฒน์ อุันทานนท์⁴
Whanitchaya Whttthanakitphaisarn¹, Ittiwat Srisombat², Thongchai Suksawaeng³ and Suwat Unthanon⁴

¹⁻⁴คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University

¹whanitchaya.pear123@gmail.com

Received : May11, 2024;

Revised : September10, 2024;

Accepted : September11, 2024

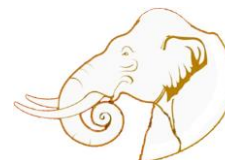
บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สารภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ 2. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สารภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ และ 3. ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สารภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 25 คน ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ แบบสอบถามความพึงพอใจ ทำการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

ผลการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้ เรื่อง มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สารภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นตั้งคำถามเชิงภูมิศาสตร์ 2) ขั้นรวบรวมสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ 3) จัดการสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ 4) วิเคราะห์สารสนเทศทางภูมิศาสตร์ และ5) สรุปสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ส่งผลให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น มีการแสดงออกช่วยเหลือซึ่งกันเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีในกิจกรรมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่มร่วมกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นสมาชิกในกลุ่ม นักเรียนได้ทักษะการคิด วิเคราะห์และแยกแยะ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้
2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญระดับ.05
3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.61)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม; วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์

Abstract

This research aimed to 1. Study the learning management of the topic of human and environment, geography, grade 4, using the geographical process teaching method. 2. Study the results of the learning management of human and environment, geography, grade 4, using the geographical process teaching method. 3. Study the satisfaction with the learning management of human and environment, geography, grade 4, using the geographical process teaching method. The target group used in the research was 25 grade 4 students who were selected by purposive sampling. The research instruments were the learning management plan, the achievement test, and the satisfaction questionnaire. The content analysis of the classroom action was performed

Research results

1. Learning management about humans and the environment Geography Grade 4 using the geography process teaching method, which has 5 steps, consisting of 1) the step of asking geographic questions, 2) the step of collecting geographic information, 3) managing the geographic information, 4) analyzing the geographic information, and 5) summarizing the information. Geographic As a result, students are enthusiastic. There is an expression of helping each other, resulting in good interaction in learning activities and exchanging knowledge within the group together. Accept and listen to the opinions of group members. Students gain thinking skills Analyze and distinguish With the process of participating in learning activities

2. Students' academic achievement after studying was significantly higher than before studying at the level .05.

3. Students are satisfied with the learning management. Using the geography process teaching method at the highest level. The average is equal to ($\bar{x} = 4.61$).

Keywords: learning management; humans and the environment; geography process Teaching method

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 24 กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ จะประกอบไปด้วยการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้

ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งกำหนดไว้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ ภาษาต่างประเทศ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ดังนั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงประกอบไปด้วย 5 สาระสำคัญ ได้แก่ ศาสนา ศิลธรรมและจริยธรรม หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ศาสตร์ต่างๆเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ ความเข้าใจ และเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก เนื่องจากการดำรงชีวิตผู้คนในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้ผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำเป็นจะต้องมีการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะสาระภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องทั้งวิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา สามารถนำบูรณาการกับศาสตร์อื่น ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ได้อีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560-2579)

นอกจากนี้แล้ว ในปัจจุบันพื้นที่ต่าง ๆ ของโลกได้เกิดภาวะวิกฤตในหลายด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงผลกระทบอย่างรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปี จากกระแสโลกาภิวัตน์และความทันสมัยของวิทยาการด้านเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่เป็นเทคโนโลยีสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มีเพิ่มมากขึ้น การเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับสาระภูมิศาสตร์ จึงจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลกและปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิตของผู้คน ดังนั้นปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมจึงมีความสำคัญต่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ ทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลง และหาคำตอบ ดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ. (2557 : 132) ได้กล่าวว่า มนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยกาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก ในสาระภูมิศาสตร์นั้น มุ่งให้มีความเข้าใจในเรื่องมิติสัมพันธ์ทางภูมิศาสตร์กับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในโลก ความสัมพันธ์ ต่อกันและกัน และต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ในการเรียนรู้จึงต้องให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง แสวงหาความรู้และประสบการณ์ในการศึกษาความสัมพันธ์ต่อมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งในส่วนของประเทศไทยและโลกที่เราอาศัยอยู่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560-2579)

จากสภาพปัญหาที่พบในปัจจุบันในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนอนุบาลจอมจิต พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความรู้และความเข้าใจเนื้อหาเรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมน้อยมาก เนื่องจากผู้เรียนไม่มีความสนใจในการเรียน ติดเกม ติดโทรศัพท์มากจนเกินไป ทำให้ไม่มีความสนใจในเนื้อหาสาระที่เรียน ประกอบกับผู้วิจัยไม่มีประสบการณ์ในด้านการสอนมาก่อน จึงทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ (Geographic Inquiry Process) เนื่องจากวิธีการสอนดังกล่าวมีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่เรียน คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการทางภูมิศาสตร์ มี 5 ขั้นตอน คือ 1) ตั้งคำถามเชิงภูมิศาสตร์ 2) รวบรวมสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ 3) จัดการสารสนเทศทาง

ภูมิศาสตร์ 4) วิเคราะห์สารสนเทศทางภูมิศาสตร์และ 5) สรุปสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ซึ่งทั้ง 5 ขั้นตอนนี้กล่าวนำ เป็นวิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ที่มีเป้าหมายที่ให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและมีทักษะทางภูมิศาสตร์ที่ดี ช่วยให้นักเรียนเข้าใจโครงสร้างและความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งต่าง ๆ ในโลก ทั้งทางธรรมชาติและทางมนุษย์ ให้นักเรียนมีทักษะในการใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ เช่น การใช้แผนที่ การวิเคราะห์ข้อมูลและการใช้เทคโนโลยีทางภูมิศาสตร์ สนับสนุนการทำงานกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะในการแก้ปัญหาและการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ให้นักเรียนมีความสนใจและกล้าทำในการสำรวจและค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภูมิศาสตร์ ดังนั้น การส่งเสริมทักษะในการคิดเชิงภูมิศาสตร์และเจตจำนงที่เชื่อมโยงกับความรู้ทางภูมิศาสตร์ เป็นวิธีการสอนแบบที่จะสร้างความเข้าใจทางภูมิศาสตร์ที่ลึกซึ้ง และยังเน้นทักษะที่สำคัญต่อการใช้ชีวิตประจำวันและการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันภูมิศาสตร์ได้

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีแนวคิดที่ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการทางภูมิศาสตร์มาใช้ในการสอนวิชาภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลจอมจิต เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ นำไปใช้ในอนาคตได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ (Geographic Inquiry Process)
2. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ (Geographic Inquiry Process)
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ (Geographic Inquiry Process).

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวรรณกรรมผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาเรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ.2551และเอกสารต่างดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุงพ.ศ.2560)กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

การพัฒนาสาระภูมิศาสตร์ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 นี้ยังคงยึดหลักการพัฒนาการเรียนรู้ตามธรรมชาติของกลุ่มสาระและพัฒนาการในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน กล่าวคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นผู้เรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของทวีปต่างๆ ที่ส่งผลต่อกิจกรรมของมนุษย์ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายผู้เรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับสาระภูมิศาสตร์ ที่มีความลุ่มลึกและทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งมีเป้าหมาย คือ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลกปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต เพื่อให้รู้เท่าทันปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสามารถใช้ทักษะ กระบวนการ ความสามารถทางภูมิศาสตร์ และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมตามสาเหตุและปัจจัย อันจะนำไปสู่การปรับ

ใช้ในการดำเนินชีวิต ดังนั้นเพื่อให้การเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้จึงได้กำหนดทิศทางสำหรับครูผู้สอน เพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลให้ผู้เรียน มีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถ และทักษะกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ที่สะท้อนสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

2. กระบวนการทางภูมิศาสตร์

การเรียนรู้เรื่องภูมิศาสตร์ (Geo- literacy) เป็นการนำ ความเข้าใจเชิงภูมิศาสตร์ไปใช้และให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์เพื่อการตัดสินใจเชิงภูมิศาสตร์อย่างเป็นระบบในการแก้ไขปัญหาและวางแผนในอนาคต โดยอาศัยองค์ประกอบที่สาคัญ 3 ประการ คือ ความสามารถทางภูมิศาสตร์ กระบวนการทางภูมิศาสตร์ และทักษะทางภูมิศาสตร์จากการศึกษาความหมายกระบวนการทางภูมิศาสตร์ (The Geo - Inquiry Process หรือ Geographic Inquiry Process) หมายถึง แนวทางในการเรียนการสอนภูมิศาสตร์ ให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทักษะ การสังเกต ทักษะการแปลความข้อมูลทางภูมิศาสตร์ การใช้เทคโนโลยีและการสถิติพื้นฐาน กระบวนการทางภูมิศาสตร์นับว่าเป็นการรากฐานความคิดทางภูมิศาสตร์ ส่งเสริมให้ผู้ศึกษาเข้าใจโลกและสิ่งแวดล้อมบนโลกในเชิงพื้นที่ เช่นเดียวกับวิธีการวิจัยซึ่งใช้การสำรวจ วิเคราะห์ และปฏิบัติ ประกอบด้วยด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ การตั้งคำถามเชิงภูมิศาสตร์การรวบรวมข้อมูล การจัดการข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปเพื่อตอบคำถาม/การสรุปข้อมูลเพื่อหาคำตอบ ซึ่งบางครั้งนักวิชาการหลายท่านอาจเรียกว่า กระบวนการสืบสอบทางภูมิศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการทำวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลจอมจิต ตำบลชะยุ้ง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดศรีสะเกษซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาเรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ.2551

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 เริ่มตั้งแต่ พฤษภาคม 2566 ถึง กุมภาพันธ์ 2567

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม โดยใช้การสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ มีจำนวน 8 แผน ประกอบไปด้วย สิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับการดำเนินชีวิต สิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับการดำเนินชีวิต สิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับการดำเนินชีวิต การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในจังหวัด การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในจังหวัด การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในจังหวัด การจัดการสิ่งแวดล้อมในจังหวัด และการจัดการสิ่งแวดล้อมในจังหวัด

2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ก่อน-หลังเรียน) จำนวน 20 ข้อ

3. แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 4 ด้าน 20 ข้อ 1) ด้านครูผู้สอน 2) ด้านเนื้อหา 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดผลประเมินผล

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัย ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน ไว้ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระภูมิศาสตร์ มาตรฐาน ส 5.2 และตัวชี้วัด ป.4/1 ป.4/2

2) ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.1) ขั้นตั้งคำถามเชิงภูมิศาสตร์

2.2) ขั้นรวบรวมสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

2.3) จัดการสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

2.4) วิเคราะห์สารสนเทศทางภูมิศาสตร์

2.5) สรุปสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

3) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ 5 ขั้นตอน พบว่า

1. ตั้งคำถามเชิงภูมิศาสตร์ การตั้งคำถามเชิงภูมิศาสตร์ เป็นขั้นตอนแรกเริ่มในการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนจะให้นักเรียนสังเกตรูปถ่ายทางภูมิศาสตร์แล้วสนทนาเกี่ยวกับรูปถ่าย จากนั้นจะครูอธิบายเชื่อมโยงรูปถ่ายทางภูมิศาสตร์กับลักษณะทางกายภาพส่งผลต่อการดำเนินชีวิต โดยครูผู้สอนจะแบ่งกลุ่มนักเรียนตามความเหมาะสม ให้นักเรียนได้สังเกตแผนที่รูปถ่ายทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดศรีสะเกษและร่วมกันตั้งประเด็นคำถาม และนักเรียนร่วมกันตั้งคำถามเชิงภูมิศาสตร์ แนวคำถาม ลักษณะทางกายภาพส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในจังหวัดอย่างไร การดำเนินชีวิตของคนในจังหวัดก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพของจังหวัดอย่างไร การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในจังหวัดของเราเป็นอย่างไร การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในจังหวัดของเราส่งผลต่อการดำเนินชีวิตอย่างไรและแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมในจังหวัดของเรามีอะไรบ้าง

2. รวบรวมสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ขั้นตอนที่ 2 รวบรวมสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ครูผู้สอนจะให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสืบค้นข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ ห้องสมุด แล้วจดบันทึก โดยครูผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ นักเรียน

3. จัดการสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ จัดการสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เป็นการรวบรวมข้อมูลตามประเด็นคำถามที่กำหนดไว้ในตามขั้นที่ 1 และครูผู้สอนจะให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แต่ละกลุ่มนำมา

4. วิเคราะห์สารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ครูผู้สอนจะให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคำตอบตามประเด็นคำถาม ใบงานที่ 1.1 เรื่อง สิ่งแวดล้อมในจังหวัดของเรา ตัวแทนกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน เมื่อแต่ละกลุ่มนำเสนอเสร็จแล้วครูผู้สอนจะซักถามหรือสมาชิกในห้องถาม หากมีข้อสงสัย

5. สรุปสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ นักเรียนทุกคนจะร่วมกันสรุปตามประเด็นคำถามในขั้นที่ 1 และครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่อง สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในจังหวัด หลังจากนั้นครูผู้สอนจะแจกแบบฝึกทักษะการคิดจากการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน พบว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นในการตั้งคำถามเนื่องจากครูผู้สอนให้แต่ละกลุ่มตั้งคำถามที่นักเรียนสนใจ ซึ่งเป็นการเรียนที่นักเรียนไม่ได้ถูกบังคับขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลนักเรียนมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี คือ แลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม ทำให้นักเรียนเกิดทักษะการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ ซึ่งจะเป็นผลไปสู่ขั้นสรุปต่อไป และขั้นสรุป เมื่อนักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเสร็จแล้ว มีการรวบรวมคำตอบเป็นข้อ ๆ เพื่อนำมาสรุปในใบงานที่ครูผู้สอนแจกให้ และแต่ละกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และออกมานำเสนอผลการศึกษาเรื่องสิ่งแวดล้อมในจังหวัดของเรา

2. ผลการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ผลการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบก่อนและหลังเรียน จากนั้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากกระบวนการจัดการเรียนรู้และทำการทดสอบหลังเรียน เมื่อเรียนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ หลังจากนั้นจะให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ เพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งผลการวิเคราะห์คะแนนจากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนปรากฏ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงคะแนนการทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์

นักเรียน คนที่	คะแนนที่ได้จากการสอบ (20 คะแนน)				ผลต่างคะแนน	
	คะแนนก่อนเรียน	ร้อยละ	คะแนนหลังเรียน	ร้อยละ	D	D ²
1	8	40.00	17	85.00	9	49
2	9	45.00	17	85.00	8	64
3	12	60.00	16	80.00	4	16
4	10	50.00	18	90.00	8	64
5	14	70.00	19	95.00	5	25
6	9	45.00	15	75.00	6	36
7	11	55.00	18	90.00	7	49
8	13	65.00	18	90.00	5	25
9	12	60.00	18	90.00	6	36
10	14	70.00	19	95.00	5	25
11	13	65.00	19	95.00	6	36
12	10	50.00	14	70.00	4	16
13	10	50.00	16	80.00	6	36
14	12	60.00	17	85.00	5	25
15	16	80.00	20	100.00	4	16
16	16	80.00	20	100.00	4	16
17	14	70.00	18	90.00	4	16
18	10	50.00	17	85.00	7	49
19	16	80.00	20	100.00	4	16
20	13	65.00	18	90.00	5	25
21	10	50.00	18	90.00	8	64
22	12	60.00	19	95.00	7	49
23	11	55.00	19	95.00	8	64
24	9	45.00	18	90.00	9	81
25	12	60.00	18	90.00	6	36
Σ	284	1480.00	428	2230.00	144	898
($\bar{X}$)	11.84	59.20	17.84	89.20	6.00	37.42
S.D.	2.35	11.76	1.55	7.61	1.69	19.55
ร้อยละ	118.33	521.12	56.07	521.02	60.00	316.20

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนเฉลี่ย 11.84 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 59.20 และคะแนนการทำแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 17.84 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.20 ผลต่างคะแนนเฉลี่ยระหว่างการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 6.00 คิดเป็นร้อยละ 37.42 และเมื่อนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน-หลังเรียนการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ มาเปรียบเทียบความแตกต่างทางสถิติปรากฏผลตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน-หลังเรียนการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์

คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	($\bar{X}$)	S.D.	t	df	Sig
ก่อนเรียน	25	11.84	2.35	17.93	24	0.00
หลังเรียน	25	17.84	7.68			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 $t_{0.01,24} = 1.0391$

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนเฉลี่ย 11.84 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 59.20 และคะแนนการทำแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 17.84 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.20 ผลต่างคะแนนเฉลี่ยระหว่างการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 6.00 คิดเป็นร้อยละ 37.42 แสดงว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

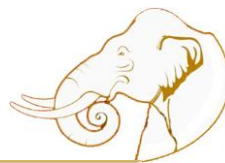
3. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์

ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ค่าคะแนนทั้งหมด มีระดับความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.61 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านมีผลปรากฏ ดังตาราง 3

ตารางที่ 3 ระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ภาพรวมโดยเรียงตามลำดับ

ลำดับ ที่	คำถาม	N = 25			ระดับ ความพึง พอใจ
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ร้อยละ	
1	ด้านเนื้อหา	4.94	0.23	98.80	มากที่สุด
2	ด้านครูผู้สอน	4.93	0.25	98.60	มากที่สุด
3	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.91	0.35	98.24	มากที่สุด
4	ด้านการวัดผลประเมินผล	4.75	0.42	95.00	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ยโดยรวม	4.61	0.30	92.27	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในแต่ละด้านต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมค่าเฉลี่ย 4.61 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด และ เมื่อพิจารณาคะแนนเป็นรายด้านเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.23) ด้านครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = 0.25) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.35) และด้านการวัดผล ประเมินผล ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.42)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์

จากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรมและมีจิตสำนึก อนุรักษ์ทรัพยากร และ สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามตัวชี้วัด ป.4/1 คือ อธิบายสภาพแวดล้อมทางกายภาพของ ชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในจังหวัด และตัวชี้วัด ป.4/2 คือ อธิบายการเปลี่ยนแปลง สภาพแวดล้อมในจังหวัดและผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง

ผู้วิจัยได้นำกระบวนการทางภูมิศาสตร์ (Geographic Inquiry Process) มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลจอมจิต ตำบลชะยุ่ง อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 25 คน ผลการวิจัยพบว่า การสอนโดยใช้ กระบวนการทางภูมิศาสตร์ (Geographic Inquiry Process) มี 5 ขั้นตอนประกอบด้วย

- 1) ขึ้นตั้งคำถามเชิงภูมิศาสตร์
- 2) ขึ้นรวบรวมสารสนเทศทางภูมิศาสตร์
- 3) จัดการสารสนเทศทางภูมิศาสตร์
- 4) วิเคราะห์สารสนเทศทางภูมิศาสตร์ และ
- 5) สรุปสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

ผลปรากฏว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการตั้งคำถาม เนื่องจากครูผู้สอนให้แต่ละกลุ่มตั้ง คำถามที่นักเรียนสนใจ ซึ่งเป็นการเรียนที่นักเรียนไม่ได้ถูกบังคับ ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล นักเรียนมีความ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการค้นคว้าหาคำตอบ ขึ้นวิเคราะห์นักเรียนแต่ละกลุ่มเริ่มมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี คือ แลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม ทำให้นักเรียนเกิดทักษะการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ ซึ่งจะเป็นผลไปสู่ขั้นสรุปต่อไป และขั้นสรุป เมื่อนักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เสร็จแล้ว มีการรวบรวมคำตอบเป็นข้อ ๆ เพื่อนำมาสรุปในใบงานที่ครูผู้สอนแจกให้และแต่ละกลุ่มมีความ รับผิดชอบต่อหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวลักษณ์ สุขบิดา (2566 : 71) ที่ได้ศึกษาการจัดการ เรียนรู้เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กระบวนการสอนทางภูมิศาสตร์ ร่วมกับการใช้แอปพลิเคชันควิช (QUIZZ) ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ โดยใช้กระบวนการสอนทาง ภูมิศาสตร์ ร่วมกับการใช้แอปพลิเคชันควิช (QUIZZ) เป็นกระบวนการสอนที่จัดตามแผนการจัดการ

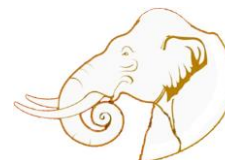

เรียนรู้ โดยรูปแบบการสอนมีการนำกระบวนการสอนทางภูมิศาสตร์ (ปวีณา ทาระ, 2560) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) การตั้งคำถามเชิงภูมิศาสตร์ 2) รวบรวมสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ 3) จัดการสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ 4) วิเคราะห์สารสนเทศทางภูมิศาสตร์ และ 5) สรุปสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ และการนำเครื่องมือทางภูมิศาสตร์มาเป็นสื่อการสอนเพิ่มเติม เนื่องจากสามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้ง่ายขึ้น แล้วยังมีการนำแอปพลิเคชันควิซมาเป็นสื่อในการทำแบบทดสอบออนไลน์ (แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน) จากการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการคิดและวิเคราะห์ก่อนตอบคำถามได้ทุกคน ซึ่งตรงกับกระบวนการสอนทางภูมิศาสตร์ที่ฝึกให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะความสามารถเชิงภูมิศาสตร์ทั้ง 5 ด้าน จากการจัดกิจกรรมการเรียนนั้น ผู้เรียนสามารถตอบคำถามได้ทุกข้อ และการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ทำให้ผู้เรียนได้ใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ คือ แผนที่โลก ลูกโลก แผนที่ประเทศ เป็นต้น ใช้เป็นสื่อในการสอนเพิ่มเติมอีกด้วย จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเรื่องของการใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์มากขึ้น และผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับงานวิจัย (ปวีณา ทาระ (2560 : 111 - 115) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา และ 2) เปรียบเทียบสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษา สาขาที่จบการศึกษา ประสบการณ์การสอนและขนาดโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสังคมศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28 จำนวน 83 โรงเรียน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา ในด้านหลักสูตรและเนื้อหาพบว่า ครูสังคมศึกษาส่วนหนึ่งไม่สามารถวิเคราะห์หลักสูตร และ เนื้อหาภูมิศาสตร์ได้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ยังขาดครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ครูเน้นการบรรยายจากหนังสือเรียนเป็นหลัก เวลาไม่เพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดกิจกรรมการทัศนศึกษานอกสถานที่ เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์นั้นยุ่งยากใช้งบประมาณสูงและเสี่ยงในการเดินทาง นอกจากนี้ ในด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ยังไม่ทันสมัย ไม่เพียงพอ ขาดครูที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในการนำสื่อเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งครูสังคมศึกษามีความต้องการองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ทันสมัยจากการจัดอบรมความรู้ด้านการผลิตสื่อภูมิศาสตร์ 3 อันดับแรก ได้แก่ การใช้สื่อเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ การอ่านและตีความรูปถ่ายทางอากาศด้วย Google Map และการอ่านและตีความรูปถ่ายทางอากาศด้วย Google Earth ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ซึ่งปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ในสาระภูมิศาสตร์ คือ ความไม่พร้อมและศักยภาพของนักเรียนเป็น และนักเรียนยังขาดสถานที่ในการแสดงผลงาน ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า

การวัดและประเมินผลการคิดวิเคราะห์ระดับชาติและการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนเนื้อหาไม่สอดคล้องกันมีปัญหาอยู่ในระดับใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่ไม่หลากหลาย เนื่องจากการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนเป็นวัดเกี่ยวกับความรู้ความจำ ครูจึงควรวัดและประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลาย

เช่น การสังเกต การถามตอบ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สารภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ (Geographic Inquiry Process) ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในด้านการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ และทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รู้จักการค้นคว้าหาคำตอบ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สารภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์

จากการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สารภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนเฉลี่ย 11.84 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 59.20 และคะแนนการทำแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 17.84 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.20 ผลต่างคะแนนเฉลี่ยระหว่างการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 6.00 คิดเป็นร้อยละ 37.42 แสดงว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ 5 ขั้นตอน คือ การตั้งคำถามเชิงภูมิศาสตร์ การรวบรวมข้อมูล การจัดการข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปเพื่อตอบคำถาม ซึ่งเป็นวิธีการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเองทุกขั้นตอน ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ เข้าใจ จำได้ และนำไปใช้เป็น จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ดังที่ กนก จันทรา (2561 : 19) ได้กล่าวว่าการสอนภูมิศาสตร์ ต้องเน้นการพัฒนาการคิดวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยง เปรียบเทียบและให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนสืบค้น รวบรวม ศึกษาสารสนเทศทางภูมิศาสตร์จากแหล่งสารสนเทศทางภูมิศาสตร์และใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกอ่านทำความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์ และการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน สุดท้ายคือการฝึกให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบธรรมชาติ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ คณัญพัส บุตรแสน และคณะ (2561 : ง) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับผลการเรียนรู้และความสามารถทางภูมิศาสตร์ เรื่องเรียนรู้ร่วมคิดแก้วิกฤตสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คะแนนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางภูมิศาสตร์สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ความสามารถทางภูมิศาสตร์ระหว่างได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางภูมิศาสตร์มีพัฒนาการสูงขึ้น และความคิดเห็นของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด และสอดคล้องกับ เสาวลักษณ์ สุขบิดา (2566 : 72) ที่ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กระบวนการสอนทางภูมิศาสตร์ ร่วมกับการใช้แอปพลิเคชันควิช (QUIZZ) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยก่อนเรียน 8.73 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 29.11 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 19.13 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 79.72 ซึ่งมีคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการทางภูมิศาสตร์ จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นจากการจัดการเรียนรู้อย่างมีขั้นตอน และนักเรียนได้ลงมือสืบค้นหาข้อมูลด้วยตนเอง ทำให้กระบวนการเรียนรู้ทางภูมิศาสตร์สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

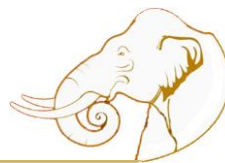
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมค่าเฉลี่ย 4.61 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด และหากสรุปค่าคะแนนเป็นรายด้านเรียงตามลำดับ ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.23) ลำดับที่ 2 คือ ด้านครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = 0.25) ลำดับที่ 3 คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.35) ลำดับที่ 4 คือ ด้านการวัดผลประเมินผล ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.42) ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ คือ ครูส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ครูชี้แจงกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน ครูให้การเสริมแรงโดยการให้รางวัลแก่นักเรียนที่ทำคะแนนได้สูงที่สุด ครูให้คำปรึกษา แนะนำ และดูแลนักเรียนในการเรียนโดยทั่วถึง ประกอบกับเนื้อหามีความเหมาะสมกับเวลาเรียน

เนื้อหามีความเชื่อมโยงกัน เนื้อหามีความยาก ง่าย เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน เนื้อหาที่น่าสนใจ สื่อการเรียนมีความสวยงาม น่าสนใจ ส่งผลให้นักเรียนสามารถอธิบายความรู้ที่ได้รับจากการเรียนได้ หลังจากเรียนด้วยวิธีกระบวนการทางภูมิศาสตร์แล้วนักเรียนมีความรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อมในจังหวัด นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกัน กิจกรรมการเรียนการสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ส่งเสริมให้นักเรียนอยากเรียนด้วยวิธีนี้ในรายวิชาอื่น ๆ

นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน แต่อย่างก็ดี การวัดผลประเมินผล ทำให้ผู้เรียนทราบถึงเนื้อหาที่เรียน พฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียน และทราบผลการเรียนรู้ของตนเอง และคะแนนแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ดังที่ รังสีจันทร์ สุวรรณสิทธิกร (2555 : 6) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม สามารถปรับเปลี่ยนได้เสมอขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ สภาพแวดล้อม

ช่วงเวลาในขณะนั้น ความพึงพอใจเป็นพลังแห่งการสร้างสรรค์ สามารถกระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ ตอบสนองความต้องการทำให้เกิดความสุขได้ ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งนาถ อนันต์ ศิริ วรากรทองทวี และ เมธิ มธุรส (2561 : 145) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เรื่อง การค้นหาข้อมูลและติดต่อสื่อสารผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ อย่างมีคุณธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ โดยการใช้ Quizizz ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$ และ S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 มีความพึงพอใจต่อ Quizizz สูงสุดคือ อยากให้ผู้สอนจัดกิจกรรมแบบนี้บ่อยๆ ($\bar{X} = 4.90$ และ S.D. = 0.38) รองลงมาคือ การเรียนรู้ด้วย Quizizz ทำให้สนุกสนานและทำให้เรียนรู้ได้เร็ว ($\bar{X} = 4.83$ และ S.D. = 0.45) และน้อยที่สุดคือการเรียนรู้ด้วย Quizizz ทำให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ได้จริง ($\bar{X} = 4.40$ และ S.D. = 0.84) และเสาวลักษณ์ สุขบิดา (2566 : 72) ที่ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กระบวนการสอนทางภูมิศาสตร์ ร่วมกับ

การใช้แอปพลิเคชันควิซ (QUIZZ) ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าคะแนนทั้งหมด มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และถ้าหากวิเคราะห์สรุปผลค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในแต่ละด้านการเรียนของผลศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ พบว่า 1) ด้านครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 2) ด้านเนื้อหา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73 4) ด้านการวัดและประเมินผล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.87 และ 5) ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.87

องค์ความรู้จากการวิจัย

กระบวนการทางภูมิศาสตร์ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการเรียนรู้เรื่องภูมิศาสตร์ (Geo-literacy) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2560) สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภูมิศาสตร์ความสามารถทางภูมิศาสตร์ ความสามารถในการคิดเชิงอนาคต ความสามารถคิดวิเคราะห์ ทักษะการทำงานกลุ่ม และความสามารถในการใช้เหตุผลทางภูมิศาสตร์ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการทางภูมิศาสตร์สูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการทางภูมิศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เนื่องด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการทางภูมิศาสตร์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ฝึกการตั้งคำถามหรือข้อสงสัยที่ตนเองสนใจ รวบรวมข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ด้วยตนเอง และต้องนำข้อมูลมาการวิเคราะห์เนื้อหาหรือองค์ประกอบ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และการวิเคราะห์หลักการ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้น ของกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ดังนี้ (1) การตั้งคำถามเชิงภูมิศาสตร์เป็นการตั้งคำถามในประเด็นทางภูมิศาสตร์ที่นักเรียนสนใจ (2) การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการสืบค้นข้อมูลเพื่อหาคำตอบ โดยสามารถใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการสืบค้น (3) การจัดการข้อมูล เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์เนื้อหาหรือองค์ประกอบ ผู้เรียนต้องแยกแยะได้ว่า สิ่งใดจริง เป็น สิ่งใดสำคัญสิ่งใดมีบทบาทมากที่สุด (4) การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ผู้เรียนต้องค้นหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ว่ามีอะไรสัมพันธ์กัน สัมพันธ์กันอย่างไร (5) การสรุปข้อมูลเพื่อหาคำตอบเป็นการวิเคราะห์เชิงหลักการ ผู้เรียนต้องค้นหาโครงสร้างระบบ เรื่องราว สิ่งของและการกระทำต่าง ๆ ว่าสิ่งเหล่านั้นดำรงอยู่ได้ในสภาพเช่นนั้น เนื่องจากอะไร มีอะไรเป็นแกนหลัก มีหลักการอย่างไร มีเทคนิคอย่างไร หรือยึดถือคติใด มีสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมโยง เพื่อหาข้อสรุปของคุณค่าภูมิศาสตร์ที่ตั้งไว้ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้นักเรียนมีการพัฒนาความสามารถทางการคิดวิเคราะห์เพิ่มมากขึ้น

สรุป

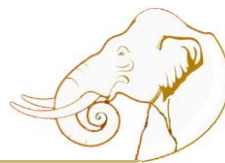
ผลการวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สาระภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทางภูมิศาสตร์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมทุกขั้นตอนการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นในการตั้งคำถามที่นักเรียนสนใจซึ่งเป็นการเรียนที่นักเรียนไม่ได้ถูกบังคับ นักเรียนมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการค้นคว้าหาคำตอบในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล มีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม ทำให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ แยกแยะ ซึ่งจะส่งผลไปสู่ขั้นสรุปหลังแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเสร็จแล้ว มีการรวบรวมคำตอบเพื่อนำมาสรุปในใบงานที่ครูผู้สอนแจกให้ แต่ละกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่มอบหมายได้อย่างดี การรู้เรื่องภูมิศาสตร์หลายประเทศให้

ความสำคัญ และมีการระบุลงในหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่สาคัญที่ควรเน้นในศตวรรษที่ 21 การรู้เรื่องภูมิศาสตร์ก็ยิ่งใหม่ในหลายประเทศ ที่ต้องมาเริ่มท าคความเข้าใจและเรียนรู้กันเพิ่มเติม รวมถึงประเทศไทยที่บรรจุการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ลงในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีการปรับปรุงในสาระภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2560 เพื่อให้สอดคล้องกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ในงานวิจัยต่างประเทศจะใช้กระบวนการทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้สืบค้นข้อมูล ความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบและปัญหาเป็นฐาน มีขั้นตอน คือ การตั้งคำถามทางภูมิศาสตร์ การรวบรวมข้อมูลทางภูมิศาสตร์ การจัดระเบียบข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ และการตอบคำถามทางภูมิศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ครูสภา ลาตพรว้า.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- คณัฎพัส บุตรแสน. (2561). การศึกษาผลการเรียนรู้และความสามารถทางภูมิศาสตร์ เรื่อง เรียนรู้ ร่วมคิด แก้ววิกฤตสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางภูมิศาสตร์. *วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.* กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปกร.
- ปวีณา ทาระ. (2560). การศึกษาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะศรระดับมัธยมศึกษา. *ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รุ่งนภา อนันตศิริ วรากร ทองทวี และ เมธี มธรส (2561 : 145). ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เรื่อง การค้นหาข้อมูลและติดต่อสื่อสารผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์อย่างมีคุณธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ โดยการใช้ Quizizz. *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครุศาสตร์ศึกษาคั้งที่2 (Proceedings)*. ณ ห้องคอนเวนชันฮอลล์ ศูนย์วัฒนธรรมภาคเหนือตอนล่าง มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (ส่วนวังจันทร์). (21-22 มีนาคม 2562).
- รังสีจันท์ สุวรรณสทิตกร. (2555). *การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนรายวิชา LSC 305 การจัดการผู้ขายปัจจัยการผลิตสัมพันธ์*. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2562, จาก <https://www.spu.ac.th/tlc/files/2014/06/วิจัย-LSC305.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2557). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. กรุงเทพมหานคร.
- เสาวลักษณ์ สุขบิดา. (2566). การจัดการเรียนรู้เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กระบวนการสอนทางภูมิศาสตร์ ร่วมกับการใช้แอปพลิเคชันควิซ (QUIZZ). *ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

แนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์
(ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์
จังหวัดสุรินทร์

Guidelines for Developing Government Procurement Using The Electronic
System (E-GP System) of Local Government Organizations in Non Narai
District, Surin Province.

ศราวุฒิ ธรรมวิเศษ¹, ชัย สมรภูมิ² และสิริพัฒน์ ลาภจิตร³

Sarawut Thamwiset¹, Chai Samorapoom² and Siriphat Lapjit³

¹⁻³คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Faculty of Humanities and Social Sciences Surindra Rajabhat University

¹E: mail: Fhytfg192@gmail.com

Received : June14, 2024;

Revised : September5, 2024;

Accepted : September12, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ศึกษาเปรียบเทียบระดับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) และเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ จำนวน 35 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเก็บข้อมูลจากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ มีความคิดเห็นต่อระดับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านเอกสาร กฎหมาย และระเบียบ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านกระบวนการทำงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านพนักงานผู้ปฏิบัติ และด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ตามลำดับ ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีระดับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และแนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) เสนอว่า ควรมีระบบควบคุมกำกับติดตามนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ดำเนินงาน มีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและละเอียดรอบคอบตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการอบรมพัฒนาสร้างความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนมีเครือข่ายเพื่อปรึกษาหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์การปฏิบัติงานหรือปัญหาในการทำงานร่วมกัน

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา; การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น; ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP)

Abstract

This Article aimed to study and compare the levels of electronic government procurement (e-GP system) and propose guidelines for e-Government Procurement Development of sub –district administrative organization in Non Narai District, Surin. It was the mixed research methods. The quantitative research, the tools were questionnaires to collect data from 35 parcel workers and in-depth interviews to collect data from administrators of sub –district administrative organization in Non Narai District, Surin total 10 people. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-value, one-way analysis of variance. The qualitative research used the content analysis method. The research results were found as follows;

The parcel worker opinions to the level of government procurement using the electronic system (e-GP system) were overall at a high level and every aspect had a high average level. Arrangement from highest to lowest aspect; documents, laws, and regulations were the highest average, followed by work processes, working environment, employee and facilities, respectively. The parcel workers had different in personal factors. The level of e-government procurement in all 5 aspects have found that overall did not find a significant difference and guidelines for e-government procurement would be suggested that should have a control and monitoring system and apply the good governance principles to use for operations. And procurement planning should be carried out step by step and carefully according to relevant regulations, promote and development training to create knowledge and understanding as well as having a network to consult or share work experiences or problems in working together.

Keywords: Guidelines for development; government procurement; local government organizations; Electronic System (E-GP System)

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการปกครองตามหลักกระจายอำนาจทางการเมืองจากส่วนกลางไปตามภูมิภาคต่าง ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้มีอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่จัดทำบริการสาธารณะและกิจการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ในส่วนของการดำเนินงานนั้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร จัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา การเงินและการคลัง โดยรัฐบาลมีหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมายเท่านั้น การดำเนินกิจการสาธารณะต้องใช้ปัจจัยหลายอย่างประกอบกันเพื่อให้เกิดผลสำเร็จลุล่วงตามแผนงานขององค์กรนั้น ต้องประกอบด้วยหลายภาคส่วนอันได้แก่ บุคคล เงิน การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์รวมถึงพัสดุ (กรกช อ่อนน้อม และฉาน เรืองธรรมสิงห์, 2562 : 223) ซึ่งการจัดหาพัสดุเป็นงานที่มีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะเป็น

กระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้าง สำหรับการใช้ปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานนับว่าเป็นระบบงานที่แสดงถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของกลุ่มงานพัสดุ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุที่มีหน้าที่ต้องดำเนินการตามขั้นตอนของพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อป้องกันการทุจริต กำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมบัญชีกลางมากขึ้น เพื่อความโปร่งใสและมีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม (วรารวรรณ สุนาโพธิ์, 2565 : 2)

อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีการนำระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) มาใช้ในการปฏิบัติงานด้านพัสดุเพื่อช่วยสนับสนุนกระบวนการทำงานให้มีความรวดเร็ว โปร่งใส และมีประสิทธิภาพนั้น พบว่ายังคงมีปัญหา ซึ่งจากการศึกษาของ ประโชติ ประจันตะเสน (2565) พบว่า สภาพและปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างผ่านระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement : e-GP) คือ ด้านบุคลากร พบว่า เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานโดยตรงนั้นมีปัญหาในเรื่องของการนำเสนอและเป็นวิทยากรสำหรับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้ผู้อื่นเข้าใจได้ และยังมีปัญหาในเรื่องของการสรุปผลที่จะเสนอต่อผู้บริหารได้ทราบผลการดำเนินงานและจัดทำรายงานต่อผู้บริหาร อีกทั้งไม่กล้าที่จะรายงานปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement : e-GP) สอดคล้องกับการศึกษาของ ชวัลลักษณ์ ลืออำนาจ (2566) พบว่า ปัญหาจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) คือ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานพัสดุมีการ ปรับเปลี่ยน โยกย้ายอยู่เสมอทำให้ขาดบุคลากรที่มีความชำนาญในการทำงานอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างล่าช้า เนื่องจากวิถีทางอิเล็กทรอนิกส์มีหลายขั้นตอน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมบูรณ์ เล็กเจริญ (2557: 28) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิถีทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่ต้องดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2553 และมติกรมที่เกี่ยวข้องมีปัญหาหลายประการ ได้แก่ ความไม่ชัดเจนของขั้นตอนระยะเวลาในการดำเนินการ ความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติด้านการจัดหาพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (3) การไม่ปรับปรุงรูปแบบการก่อสร้างเพื่อให้สอดคล้องกับราคาก่อสร้างปัจจุบัน และ (4) การแก้ไขคุณลักษณะครุภัณฑ์หรือเปลี่ยนแปลงรายการเพื่อให้เหมาะสมกับวงเงินที่ได้รับ ทำให้ดำเนินการล่าช้า

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อสอบถามผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ บุคลากรมีความคิดเห็นในเรื่องนี้อยู่ในระดับใด มีความคิดเห็นต่างกันหรือไม่ และมีปัญหาอุปสรรคใดบ้างในการทำงานเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นไปตามระเบียบและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ตลอดจนเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความคล่องตัว สามารถดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภายใต้พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ ภาครัฐ พ.ศ. 2560 กฎกระทรวง ระเบียบฯ ประกาศ และหนังสือเวียนที่

เกี่ยวข้อง ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถบันทึกข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) และสมบูรณ์อย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์

การทบทวนวรรณกรรม

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2560 ที่ผ่านมา ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2560 เป็นต้นไป โดยพระราชบัญญัติที่ให้อำนาจแก่หน่วยงานของรัฐในการจัดซื้อจัดจ้าง หรือการบริหารพัสดุในกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ ข้อบัญญัติ และข้อกำหนดใดๆ ของหน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ (พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ, 2560) เหตุผลในการตราพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการใช้งานเป็นสำคัญ และเพื่อให้หน่วยงานของรัฐนำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติ การจัดซื้อจัดจ้าง คือ การดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุโดยการซื้อ การจ้าง เช่า และแลกเปลี่ยน ซึ่งการจัดหาพัสดุเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญสำหรับการบริหารจัดการองค์กร โดยต้องคำนึงถึงความคุ้มค่า ความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสามารถตรวจสอบได้ กิตติมา ศรีสิงห์ (2561 : 18) กล่าวว่า การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานภาครัฐต้องก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานภาครัฐ และต้องสอดคล้องกับหลักการที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. คุ้มค่า โดยพัสดุที่จัดซื้อจัดจ้างต้องมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ในการใช้งานของหน่วยงานของรัฐ มีราคาที่เหมาะสม และมีแผนการบริหารพัสดุที่เหมาะสมและชัดเจน
2. โปร่งใส โดยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุต้องกระทำโดยไม่เปิดเผย เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการปฏิบัติต่อผู้ประกอบการทุกรายโดยเท่าเทียมกัน มีระยะเวลาที่เหมาะสม และเพียงพอต่อการยื่นข้อเสนอ มีหลักฐานการดำเนินงานชัดเจน และมีการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุในทุกขั้นตอน
3. มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยต้องมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุล่วงหน้าเพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีกำหนดเวลาที่เหมาะสมโดยมีการประเมินและเปิดเผยผลสัมฤทธิ์ของการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ
4. ตรวจสอบได้ โดยมีการเก็บข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุอย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการตามวรรคหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ หากการจัดซื้อจัดจ้างไม่เป็นไปตามหลักการดังกล่าว แต่ไม่มีผลต่อการจัดซื้อจัดจ้างอย่างมีนัยสำคัญหรือเกิดจากกรณีเร่งด่วนหรือมีเหตุผลหรือความจำเป็นอื่นการจัดซื้อจัดจ้างนั้นย่อมไม่เสียไป

จึงกล่าวได้ว่า การจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ เป็นการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุ ซึ่งการจัดหาพัสดุเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญสำหรับการบริหารจัดการองค์กร โดยต้องคำนึงถึงคุณค่า ความเป็นไป ปรังใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสามารถตรวจสอบได้ โดยยึดตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ 2560

สำหรับปัญหาในการจัดการงานพัสดุโดยทั่วไป วรารวรรณ สุนาโพธิ์. (2565) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ประกอบด้วย ด้านผู้ปฏิบัติงาน ด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ด้านเอกสาร กฎหมาย และระเบียบ ด้านกระบวนการทำงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ดังนี้

1. ด้านพนักงานผู้ปฏิบัติงาน หมายถึง การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนนารายณ์
2. ด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกด้าน เทคโนโลยีที่ใช้ในการปฏิบัติงานระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนนารายณ์ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น
3. ด้านเอกสาร กฎหมาย และระเบียบ หมายถึง กฎหมาย และระเบียบ ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องทำในระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP)
4. ด้านกระบวนการทำงาน หมายถึง ขั้นตอนหรือลำดับขั้นในการปฏิบัติงานจัดซื้อหรือจัดจ้างภาครัฐ ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนนารายณ์
5. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่อยู่ล้อมรอบตัวเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) เช่น ผู้บังคับบัญชาหัวหน้า ผู้ควบคุมงาน เพื่อนร่วมงานและสภาพแวดล้อมในห้องทำงาน (อากาศ แสงสว่าง เสียง ความร้อน เป็นต้น)

จากปัญหาดังกล่าว เมื่อเข้าสู่ยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ประเทศไทยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เพื่อให้มีระบบการทำงานที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และมีมาตรฐานทัดเทียมกับประเทศต่าง ๆ แต่ยังคงมุ่งเน้นระบบการทำงานที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ประกอบกับแผนแม่บทการปฏิรูประบบราชการ พ.ศ. 2540-2544 ให้มีการปรับปรุงกลไกและวิธีการเกี่ยวกับการบริหารพัสดุภาครัฐเพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปอย่างโปร่งใส ลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ประหยัด และมีประสิทธิภาพ ซึ่งเน้นให้หน่วยงานของรัฐสามารถจัดซื้อพัสดุในราคาที่เหมาะสม ทันเวลาที่จะใช้และมีผลถึงบริการที่ดีที่ภาครัฐจะมอบให้ประชาชนด้วย อีกทั้งนโยบายภาครัฐในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2546-พ.ศ. 2548 ได้ผลักดันให้มีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงาน โดยมีเป้าหมายให้เป็น “รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์” หรือ “e-Government” โดยการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้ถูกบรรจุเป็นนโยบายส่วนหนึ่ง เรียกว่า ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Government Procurement : e-GP) จึงนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงการบริหารการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์

e-GP คือระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Government Procurement: e-GP) เป็นระบบที่จัดทำขึ้นเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชน สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุภาครัฐได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง ครบถ้วน ทัวถึง เป็นศูนย์ข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่มีระบบบริหารจัดการรหัสสินค้าและบริการภาครัฐ เก็บข้อมูลของหน่วยจัดซื้อและข้อมูลผู้ค้าสำหรับการจัดซื้อจัดจ้างรูปแบบต่างๆ เชื่อมต่อข้อมูลกับแหล่งข้อมูลภายนอกที่เกี่ยวข้อง และเป็นต้นแบบ

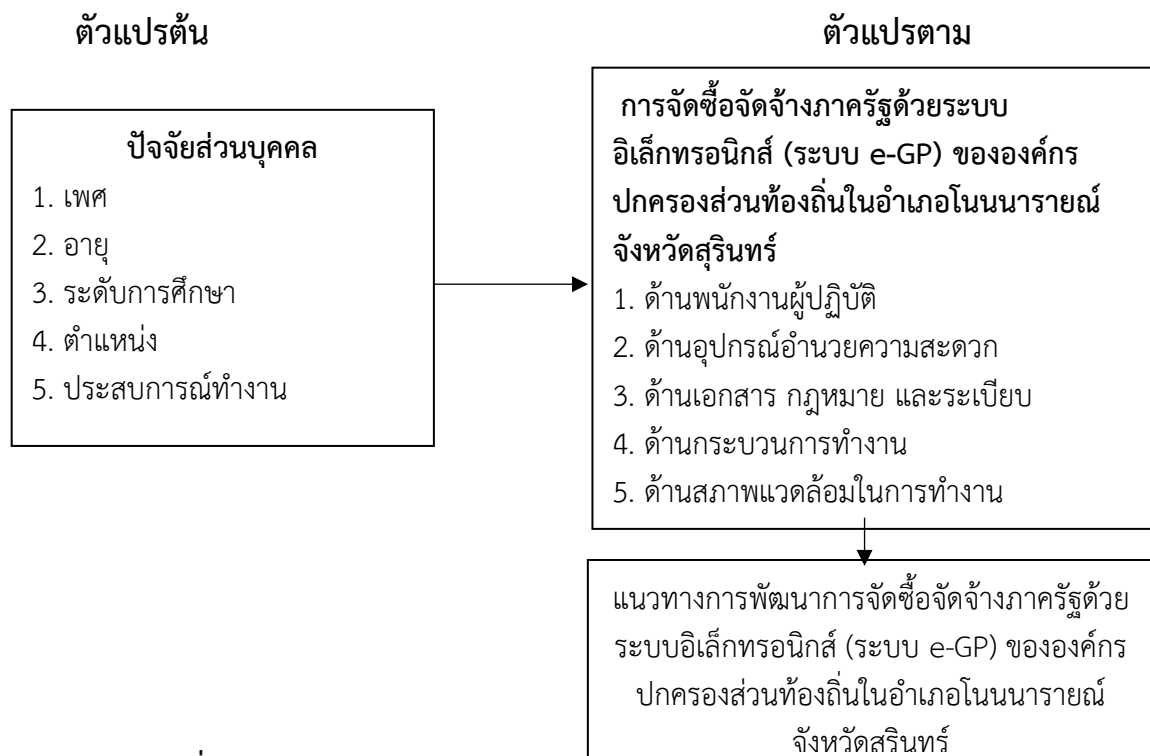

การประมวลด้วยอิเล็กทรอนิกส์ที่ครบกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความโปร่งใส ลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ลดความผิดพลาดในการปฏิบัติตามระเบียบ ลดความซ้ำซ้อนการบันทึกข้อมูล ซึ่งฝ่ายบริหารสามารถติดตามข้อมูลได้แบบ Online Real Time ในระบบ รวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพในการเร่งรัดติดตามการใช้จ่ายงบประมาณได้ (ลัดดา บุญงาม, 2566)

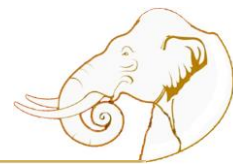
กรมบัญชีกลาง (2553) ได้จัดทำระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Government Procurement : e-GP) ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการบริการข้อมูลและดำเนินธุรกรรมทางการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอิเล็กทรอนิกส์ เป็นระบบงานที่จัดทำขึ้นเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุภาครัฐได้อย่างรวดเร็วถูกต้องครบถ้วนทั่วถึง เป็นศูนย์กลางข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่มีระบบบริหารจัดการรหัสสินค้าและบริการภาครัฐเก็บข้อมูลของหน่วยงานจัดซื้อและข้อมูลผู้ค้าสำหรับการจัดซื้อจัดจ้างรูปแบบต่าง ๆ เชื่อมต่อข้อมูลกับแหล่งข้อมูลภายนอกที่เกี่ยวข้อง และเป็นต้นแบบการประมวลด้วยอิเล็กทรอนิกส์ที่ครบกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความโปร่งใสลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ลดความผิดพลาดในการปฏิบัติตามระเบียบ ลดความซ้ำซ้อนการบันทึกข้อมูล ซึ่งฝ่ายบริหารสามารถติดตามข้อมูลได้แบบ Online Real time ในระบบรวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพในการเร่งรัดติดตามการใช้จ่ายเงินงบประมาณได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวน แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้ประยุกต์จากแนวคิดของ วรารรรณ สุนาโพธิ์ (2565) มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง ได้แก่ ด้านพนักงานผู้ปฏิบัติงาน ด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ด้านเอกสาร กฎหมาย และระเบียบ ด้านกระบวนการทำงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน สามารถสรุปได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ ครั้งนี้ มีรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือการวิจัย และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัสดุ จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่พัสดุ จำนวน 5 คน หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ จำนวน 5 คน กรรมการตรวจรับพัสดุ จำนวน 15 คน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 คน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย (1) องค์การบริหารส่วนตำบลระเวียง จำนวน 7 คน (2) องค์การบริหารส่วนตำบลโนน จำนวน 7 คน (3) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเทพ จำนวน 7 คน (4) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง จำนวน 7 คน (5) องค์การบริหารส่วนตำบลคำผง จำนวน 7 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 35 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากการเลือกประชากรทั้งหมดเป็นผู้ให้ข้อมูล (อ้างอิงรายงานการประชุมองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ 2565)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย (1) ด้านผู้ปฏิบัติงาน (2) ด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวก (3) ด้านเอกสาร กฎหมาย และระเบียบ (4) ด้านกระบวนการทำงาน (5) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีคำถามทั้งหมด 37 ข้อ เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) แบ่งแบบสอบถามเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปในการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 3 การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านพิจารณา ซึ่งผ่านการทดสอบคุณภาพโดยตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content validity) และการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.884

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการเก็บจากผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัสดุ เจ้าหน้าที่พัสดุ หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ กรรมการตรวจรับพัสดุ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับพัสดุของ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่ตอบกลับมาเสร็จเรียบร้อยผู้วิจัยได้ตรวจสอบความ ถูกต้องของแบบสอบถามทุกฉบับ เก็บรวบรวมแบบสอบถาม จำนวน 35 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความ

แปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple linear regression analysis) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ที่มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2560 : 108)

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 – 5.00	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 – 4.49	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นมาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 – 3.49	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 – 2.49	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นน้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.49	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

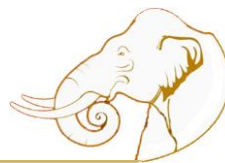
ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวกับปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอิเล็กทรอนิกส์ พร้อมทั้งขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาบูรณาการ เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระตามขอบเขตของการวิจัย

2. หลังจากได้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยนำไปเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือในการสัมภาษณ์ ในประเด็นปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอิเล็กทรอนิกส์ และแนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอิเล็กทรอนิกส์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์

3. ผู้ให้ข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 กลุ่มตัวอย่างจากการดำเนินการ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) ครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 5 แห่งในอำเภอโนนนารายณ์ จำนวนแต่ละ 2 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงปริมาณโดยเป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำในอันดับท้าย และเป็นประเด็นที่น่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดเป็นประเด็นคำถามจากนั้นได้นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อปรับแก้ไขก่อนที่จะนำไปเก็บข้อมูลจริง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจะใช้เวลานานน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับช่วงเวลาที่เขาทำการสัมภาษณ์ว่าผู้ให้ข้อมูลมีความสะดวกในการให้ข้อมูลมากน้อยเพียงใด

6. ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบและยืนยันข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เนื่องจากความน่าเชื่อถือของการวิจัยเชิงคุณภาพ ขึ้นอยู่กับตัวผู้วิจัยและข้อมูลที่น่ามาใช้ในการวิเคราะห์ (สุภางค์ จันทวานิช, 2553 : 130) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการสามเส้า คือ บุคคล สถานที่ และเวลาแตกต่างกัน โดยการควบคุมคุณภาพของการบันทึกข้อมูล โดยการจดบันทึกอย่างละเอียดและทันทีที่มีการสัมภาษณ์

7. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) จากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นร่วมหรือประเด็นหลัก (Theme) และอธิบายเนื้อหา (Text) จากนั้นจึงนำผลการศึกษาที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ภายหลังที่มีการอภิปรายผล และเพิ่มเติมข้อมูลให้สมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลของสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาการปฏิบัติงาน โดยหาค่าเฉลี่ยและร้อยละ พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง ร้อยละ 62.9 มีอายุระหว่าง 30-40 ปี และ 41-50 ปี ร้อยละ 42.9 การศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี ร้อยละ 48.6 ตำแหน่งกรรมการตรวจรับพัสดุ ร้อยละ 42.9 และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 48.6

2. ข้อมูลทั่วไปในการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลทั่วไปในการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เคยได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 57.1 ตำแหน่งที่เคยได้รับการแต่งตั้งคือ กรรมการกำหนด TOR /ราคากลาง คิดเป็นร้อยละ 57.1 มีความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 80.0 ให้ความสำคัญของการฝึกอบรมบุคลากรในด้านงานจัดซื้อจัดจ้างระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 88.6 บุคลากรปฏิบัติงานด้านพัสดุไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 57.1 และความรู้ด้านจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 82.9

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านพนักงานผู้ปฏิบัติงาน 2) ด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวก 3) ด้านเอกสาร กฎหมาย และระเบียบ 4) ด้านกระบวนการทำงาน และ 5) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 3 มาดำเนินการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม จำแนกตามรายด้าน

การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP)	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านพนักงานผู้ปฏิบัติ	4.07	0.353	มาก
ด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวก	4.01	0.262	มาก
ด้านเอกสาร กฎหมาย และระเบียบ	4.14	0.225	มาก
ด้านกระบวนการทำงาน	4.11	0.241	มาก
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.11	0.409	มาก
ภาพรวม	4.09	0.196	มาก

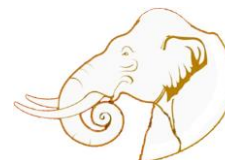
จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ มีความคิดเห็นต่อระดับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.196) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ด้านเอกสาร กฎหมาย และระเบียบ เป็นด้านที่มีระดับสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.225) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการทำงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.241) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.409) ด้านพนักงานผู้ปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.353) ตามลำดับ และสุดท้าย คือ ด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.262)

4. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 5 ด้าน โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามเพศ

การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP)	เพศ				t	Sig.
	ชาย		หญิง			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านพนักงานผู้ปฏิบัติ	3.98	0.388	4.12	0.329	1.171	0.250
ด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวก	3.96	0.183	4.04	0.301	0.823	0.416
ด้านเอกสาร กฎหมาย และระเบียบ	4.10	0.280	4.16	0.190	0.741	0.464
ด้านกระบวนการทำงาน	4.02	0.318	4.17	0.164	1.884	0.068
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.12	0.481	4.11	0.372	0.100	0.921
ภาพรวม	4.04	0.252	4.13	0.149	1.327	0.194

NS

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test แบบข้อมูล 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุที่มีเพศต่างกัน มีการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุที่มีเพศต่างกัน มีการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระดับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุ การศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาการปฏิบัติงาน

การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP)	อายุ		การศึกษา		ตำแหน่ง		ระยะเวลา	
	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.
ด้านพนักงานปฏิบัติ	1.595	0.219	1.142	0.347	2.398	0.072	2.855	0.072
ด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวก	0.910	0.413	1.296	0.294	1.251	0.311	0.495	0.614
ด้านเอกสาร กฎหมาย และระเบียบ	0.966	0.391	1.743	0.179	1.983	0.123	0.820	0.450
ด้านกระบวนการทำงาน	1.316	0.282	0.900	0.452	0.193	0.940	0.862	0.432
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	1.864	0.171	1.920	0.147	0.497	0.738	1.526	0.233
รวม	1.897	0.167	1.541	0.224	2.132	0.102	3.124	0.058

NS

จากตารางที่ 3 สรุปได้ว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุที่มีอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกัน มีระดับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

5. แนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ นั้น

พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียด กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งยังไม่เข้าใจขั้นตอนของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอย่างถ่องแท้ ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างที่ดี ควรมีองค์ประกอบคือ มีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและละเอียดรอบคอบ โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าของการจัดซื้อจัดจ้างให้มากที่สุด ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเข้าใจกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนขั้นตอนกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอย่างถ่องแท้ โดยผู้บริหารควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอบรม สร้างความรู้ความเข้าใจ ควรมีที่ปรึกษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และมีเครือข่ายด้านการจัดซื้อจัดจ้างจากหน่วยงานภายนอก เพื่อขอคำปรึกษาหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์การปฏิบัติงานหรือปัญหาในการทำงาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ขวัญลักษณ์ ลืออำนาจ (2566) พบว่า สภาพการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญกับด้านเอกสาร กฎหมาย และระเบียบมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการจัดซื้อจัดจ้างเป็นงานที่ต้องมีความรอบคอบโดยต้องยึดตามระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ซึ่งทุกหน่วยงานต้องมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างมาก และต้องมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน โดยพบว่าปัญหาส่วนใหญ่ของการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์คือความไม่เข้าใจในกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังที่ ทรรศิกานต์ โชติกเสถียร (2561) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี คือ ปัญหาด้านกฎระเบียบหรือข้อกฎหมายที่ต้องปฏิบัติ ซึ่งขัดแย้งกับประโชติ ประจันตะเสน (2565) ที่พบว่าสภาพและปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างของบุคลากรปฏิบัติงานด้านงบประมาณ พัสดุ และการเงินมากที่สุด คือ บุคลากร

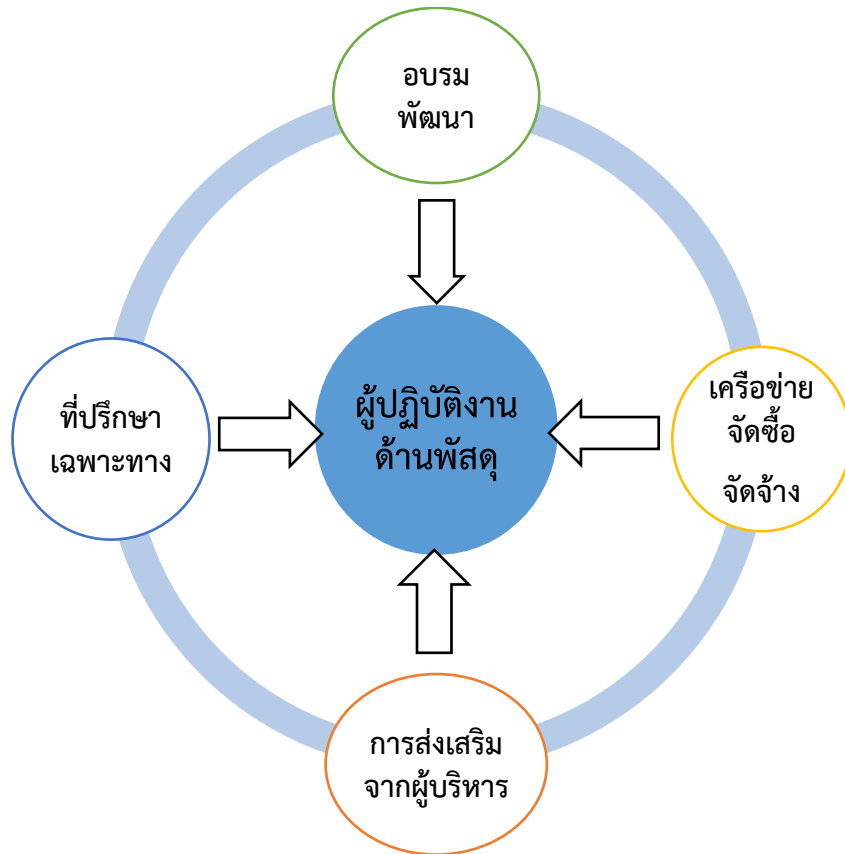
2. เปรียบเทียบระดับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปฏิบัติงานที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับที่มีความชัดเจน ทำให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับประโชติ ประจันตะเสน (2565) พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านงบประมาณ พัสดุ และการเงิน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประเภทบุคลากร พบว่า ทั้งโดยรวมบุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดซื้อจัดจ้างไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับ ขวัญลักษณ์ ลืออำนาจ (2566) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Government Procurement : e-GP) ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ.01

3. แนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียด กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งยังไม่เข้าใจขั้นตอนของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอย่างถ่องแท้ สอดคล้องกับทรรศิกานต์ โชติกเสถียร (2561) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีมี คือ ปัญหาด้านกฎระเบียบหรือข้อกฎหมายที่ต้องปฏิบัติ ได้แก่ 1) การกำหนดผู้มีคุณสมบัติเบื้องต้นในการจัดซื้อจัดจ้าง 2) การแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดซื้อจัดจ้าง 3) กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ 4) การแบ่งซื้อแบ่งจ้าง และ 5) การกำหนดราคากลาง และปัญหาด้านบุคคล ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้กฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างค่อนข้างน้อย 2) การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างล่าช้า เนื่องจากวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์มีหลายขั้นตอน 3) การไม่ปรับปรุงรูปแบบการก่อสร้างเพื่อให้สอดคล้องกับราคาก่อสร้างปัจจุบัน และ 4) การแก้ไขคุณสมบัติหรือการเปลี่ยนแปลงรายการเพื่อให้เหมาะสมกับวงเงินที่ได้รับ ทำให้ดำเนินการล่าช้า ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างที่ดี ควรมีองค์ประกอบคือ มีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและละเอียดรอบคอบ โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าของการจัดซื้อจัดจ้างให้มากที่สุด ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเข้าใจกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนขั้นตอนกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอย่างถ่องแท้ โดยผู้บริหารควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอบรม สร้างความรู้ความเข้าใจ ควรมีที่ปรึกษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และมีเครือข่ายด้านการจัดซื้อจัดจ้างจากหน่วยงานภายนอกเพื่อขอคำปรึกษาหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์การปฏิบัติงานหรือปัญหาในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพันธ์ ธีรวิทย์วรกร (2560 : 44) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างที่ดี ควรมีองค์ประกอบคือ มีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและละเอียดรอบคอบ โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าของการจัดซื้อจัดจ้างให้มากที่สุด ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเข้าใจกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องตลอดจนขั้นตอนกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอย่างถ่องแท้

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์” ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ โดยสังเคราะห์จากข้อค้นพบจากการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กระทั่งเป็นองค์ความรู้สำหรับใช้เป็นแนวทางพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ซึ่งสามารถสรุปได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้แนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ ได้องค์ความรู้ในการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบ e-GP เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นประกอบด้วยหลักการสำคัญ 5 ส่วน คือ การอบรมพัฒนา ที่ปรึกษาเฉพาะทาง การส่งเสริมจากผู้บริหาร และการสร้างเครือข่ายการจัดซื้อจัดจ้างโดยการพัฒนาที่ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุให้มีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนของการปฏิบัติงานในระบบ e-GP อย่างถ่องแท้ สามารถวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างเป็นระเบียบเป็นขั้นเป็นตอน โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าของการจัดซื้อจัดจ้างในแต่ละครั้ง เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ทั้งสนับสนุนในเรื่องของส่งเสริมสนับสนุนในการอบรมพัฒนาความรู้ การอำนวยความสะดวกในเรื่องของอุปกรณ์ มีนโยบายในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการสร้างเครือข่ายด้านการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อขอคำปรึกษาหรือขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของพนักงานตลอดจนมีที่ปรึกษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการจัดซื้อจัดจ้าง ระเบียบ ข้อบังคับ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

สรุป

แนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยในรูปแบบผสมผสานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และระดับมากในทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบระดับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็น ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้มีแนวทางในการพัฒนาเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่ดี คือ ควรมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเป็นขั้นตอน ศึกษาถึงกระบวนการการตามกฎระเบียบว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้ถ่องแท้ โดยมีการเข้ารับการพัฒนาอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างสม่ำเสมอ และควรมีเครือข่ายด้านการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อปรึกษาแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือปัญหาในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะในประเด็นที่สำคัญต่อแนวทางการพัฒนา ตามลำดับดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปฏิบัติการ

1.1 ด้านพนักงานผู้ปฏิบัติ ควรได้รับการพัฒนาอบรมให้มีความรู้เฉพาะทาง มีการเรียนรู้ระบบตลอดเวลาเพื่อให้เกิดความชำนาญ ปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ ซึ่งผู้บริหารควรให้การสนับสนุนทั้งด้านเครือข่าย ที่ปรึกษา และสนับสนุนงบประมาณในการอบรมพัฒนาบุคลากร

1.2 ด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวก หน่วยงานควรมีการจัดหาสื่อและอุปกรณ์โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ให้มีความทันสมัยรองรับระบบเครือข่ายที่เป็นปัจจุบันให้มีความเสถียร มีการใช้งานอย่างสะดวก สนับสนุนการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน

1.3 ด้านเอกสาร กฎหมาย และระเบียบ หน่วยงานควรจัดทำคู่มือ เอกสารเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย การจัดซื้อจัดจ้าง โดยมีแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนในด้านการจัดซื้อจัดจ้างให้มีความรอบคอบ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

1.4 ด้านกระบวนการทำงาน ควรมีการเพิ่มผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานด้านจัดซื้อจัดจ้าง เนื่องจากมีกระบวนการในการจัดซื้อจัดจ้างหลายขั้นตอน เพื่อเป็นการลดความผิดพลาดและลดภาระงาน

1.5 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน หน่วยงานควรมีสร้างเครือข่ายด้านการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อเป็นที่ปรึกษา หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคของการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ e-GP) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

2.2 ควรศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ เพื่อเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความรู้ นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านพัสดุต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรกช อ่อนน้อม และฉาน เรืองธรรมสิงห์. (2562, กรกฎาคม-ธันวาคม). “ปัญหาและอุปสรรคในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.” *วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 6 (2), 222-233.
- กรมบัญชีกลาง. (2560). “ข้อมูลจากระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (e-Government Procurement : e-GP).” [ออนไลน์]. สืบค้นได้จาก : <http://www.gprocurement.go.th>. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2566.
- กรมบัญชีกลาง. (2563). “ระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement :e-GP).” [ออนไลน์]. สืบค้นได้จาก : <http://www.gprocurement.go.th>. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2566.
- กิตติมา ศรีสิงห์. (2561). การพัฒนารูปแบบการปฏิบัติการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานพัสดุของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. *รายงานวิจัย*. ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมงานวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- จักรพันธ์ ธีรวิฑูรกร. (2560). การศึกษาแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.). *การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต*, บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชลิต ชูกำแพง. (2550). *การประเมินการเรียนรู้*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชลลักษณ์ ลืออำนาจ. (2566, มกราคม-เมษายน). “สภาพ ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Government Procurement :e-GP) ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1.” *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 8, 182-190.
- ณัฐชนน ศิริพงษ์สุรภา. (2564). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุของหน่วยงานของรัฐ : พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต*, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- ทรงศิกานต์ โชติกเสถียร. (2561). ปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ธวัช ชัยแก้ว. (2550). ปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่. *การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต*, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นภาพร บุญสร้าง. (2549). ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประโชติ ประจันตะเสน. (2565). สภาพและปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างผ่านระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement : e-GP) ของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. *การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี*. (27 กรกฎาคม 2565). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- พรชัย ไม้ปาน และฉลอง ชาตรูประชีวิน. (2566กรกฎาคม-ธันวาคม). “การศึกษาความต้องการและแนวทางในการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Government Procurement : e-GP) ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์”. *ศึกษาวารสารศาสตร์*, 10 (2), 149-162.
- พาริตา หิมชุต. (2566). “คู่มือการให้บริการการลงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างแบบวิธีเฉพาะเจาะจงผ่านระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์(Electronic Government Procurement : e-GP).” [ออนไลน์]. สืบค้นได้จาก : [https://indd.rmutsv.ac.th/main/sites/default/files/020102-คู่มือการให้บริการการลงระบบ %20e-GP.pdf](https://indd.rmutsv.ac.th/main/sites/default/files/020102-คู่มือการให้บริการการลงระบบ%20e-GP.pdf). สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2566.
- ภัทราวดี ทองมาลา. (2558). การยอมรับระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของเจ้าหน้าที่พัสดุของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ*, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ลัดดาวลย์ มากลาด. (2565, มกราคม-เมษายน). “ประสิทธิผลการจัดการงานจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.” *วารสารการจัดการภาครัฐและการเมือง*, 1 (1), 10-22.
- วรารวรรณ สุนาโพธิ์. (2565). ปัญหาในการปฏิบัติงานระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. *รายงานวิจัย*. มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2553). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาบันคุ้มครองเงินฝาก (สคฟ.). (2564). *สรุปปัญหาและอุปสรรคของการจัดซื้อจัดจ้าง*. [ออนไลน์]. สืบค้นได้จาก : http://www.abt.in.th/_files_aorbortor/070397/data/070397_1_20220422-110538.pdf. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2566.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2553). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณกมล อมฤตวารี. (2560). “กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2560 ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.” [ออนไลน์]. สืบค้นได้จาก : http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2562_1582280813_6114830005.pdf. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2567.
- อำเภอโนนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์. (2567). “แผนที่แสดงขอบเขตตำบล”. [ออนไลน์]. สืบค้นได้จาก : http://r03.ddd.go.th/mis/main/sr/SR_17.html. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2567.

ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ
การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ
Science Process Skills in Early Childhood Years Provision
of Learning Experiences through Project Approach

นิตยา แข่งขัน¹, ทิพวรรณ พานเข้ม² และปรณชัย สุพัฒน์³

Nittaya Khangkhun¹, Thippawan Pankhem² and Pakornchai Suphat³

¹⁻³สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Early Childhood Education, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Research and Evaluate the Study Results, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

¹Email: nittaya.k@sskru.ac.th

Received : June 19, 2024;

Revised : September 11, 2024;

Accepted : September 11, 2024

บทคัดย่อ

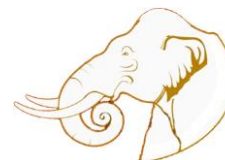
การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ กลุ่มเป้าหมายคือ เด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 22 คน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ และแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จำแนกออกเป็น 5 ด้านได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการจำแนกประเภท ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล และทักษะการพยากรณ์ ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (S.D.) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{X}$) และค่าทดสอบที (t-test)

ผลการศึกษาพบว่า

1. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยภาพรวม พบว่า ก่อนการทดลองเด็กปฐมวัยมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยรวม และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X}$ = 1.68 (S.D. = 0.47) แต่หลังจากการทดลอง 6 สัปดาห์ เด็กปฐมวัยมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นจากระดับพอใช้มาอยู่ในระดับดีทั้งโดยรวมและรายด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลองในภาพรวม พบว่า เด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการหลังการทดลอง ($\bar{X}$ = 2.65, SD = 0.48) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X}$ = 1.68, SD = 0.47) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์; เด็กปฐมวัย; การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ

Abstract

This study aimed to: 1) examine the science process skills of early childhood children who received learning experiences through the Project Approach, and 2) compare the development of these skills before and after the implementation of the Project Approach. The target group consisted of 22 boys and girls aged 5-6 years, enrolled in Early Childhood Class 3, Semester 2, Academic Year 2023, at the Demonstration School of Sisaket Rajabhat University. The research tools included a project-based experience plan and a test to measure scientific process skills, which were categorized into five areas: observation, classification, organizing and interpreting information, drawing conclusions from data, and forecasting. Data were analyzed using statistical methods, including mean, standard deviation, and T-test values.

The results of the study revealed that:

1. The science process skills of early childhood children who participated in the Project Approach were initially at a fair level overall and in each specific area ($\bar{X}$ =1.68 (S.D. = 0.47) However, after the 6-week experiment, these skills improved from fair to good, both overall and in each area.

2. A comparative analysis of the science process skills before and after the experiment showed that the skills of the children who received the Project Approach learning experience were significantly higher after experiment ($\bar{X}$ = 2.65, SD = 0.48) was higher than before the experiment ($\bar{X}$ = 1.68, SD = 0.47). with statistical significance at the .05 level.

Keywords: Science Process Skills; Early Childhood Years; Provision of Learning Experiences through Project Approach

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่สำคัญที่สุดในชีวิต เพราะเป็นช่วงที่สมองของเด็กเจริญเต็มที่เด็กมีความสนใจที่จะเรียนรู้ ทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัว ถือได้ว่าการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นวัยทองของการเรียนรู้เพราะเป็นช่วงที่พัฒนาการทุกด้านเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะพัฒนาการด้านสติปัญญา ทั้งในด้านการรับรู้ การเรียนรู้และการแก้ปัญหา และจะเป็นลักษณะเฉพาะตัว การพัฒนาความพร้อมของเด็กปฐมวัยจึงควรพัฒนาไปพร้อมกันทุกด้าน ทั้งพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ประสบการณ์สำคัญเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กและสนับสนุนให้เด็กได้มีประสบการณ์ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า และการปฏิสัมพันธ์กับผู้คนและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ดังนั้น การฝึกทักษะต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการสำรวจ ทดลอง และลงมือกระทำจริง จำเป็นต้องมีการจัดประสบการณ์ สำคัญแบบองค์รวมที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยจะต้องจัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น โดยที่การเล่นดังกล่าวต้องไม่ใช่การยึดเยื้อเนื้อหาของระดับประถมศึกษาให้แก่เด็ก ครูจะต้องเข้าใจการเรียนรู้ของเด็ก และสร้างเสริมประสบการณ์และธรรมชาติการเรียนรู้ให้แก่เด็ก ดังหลักการสำคัญในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตาม หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ดังนี้ 1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกคน 2) การอบรมเลี้ยงดูให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญตามวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย 3) ส่งเสริมพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ผ่านการเล่นอย่างมีความหมาย และมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับวัย และมีการพักผ่อนเพียงพอ 4) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมีความสุข 5) สร้างความรู้ความเข้าใจ และประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็ก ระหว่างสถานศึกษา กับพ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นการสร้างโอกาสและสถานการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้เด็กได้มีประสบการณ์ตรงของเด็ก รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยมีประสบการณ์เดิมที่เป็นพื้นฐานการเรียนการสอนแบบโครงการช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจ และได้ลงมือปฏิบัติด้วยตัวของตัวเอง (วัฒนา มัคคสมัน, 2554)

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นกระบวนการขั้นพื้นฐานหรือทักษะเบื้องต้นที่ควรส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย ได้รับการพัฒนา เป็นทักษะที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยสามารถคิดหาเหตุผล แสวงหา ความรู้สามารถแก้ปัญหาได้ตามวัยของเด็ก โดยการจัดกิจกรรมที่让孩子ได้ลงมือกระทำด้วยตนเองจากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว (นิศารัตน์ แซ่ซ่ง, 2551) ซึ่งวิธีการหรือความสามารถเหล่านี้เป็นพฤติกรรมของนักวิทยาศาสตร์ (Padilla, 1990) ที่นำมาใช้ในการตรวจสอบในทางวิทยาศาสตร์ในทุก ๆ สาขาวิชา รวมถึงการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน จึงอาจกล่าวได้ว่าทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิต ดังนั้น ในการจัดการเรียนรู้ในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา ครูผู้สอนควรส่งเสริมให้เด็ก ได้ฝึกปฏิบัติการใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อย่างสม่ำเสมอ เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญในการพัฒนาเรียนรู้ โดยกำหนดให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้มีโอกาสลงมือกระทำผ่านการเคลื่อนไหว ทดลอง เล่น สืบค้น คิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง (Ministry of Education, 2010) การสอนระดับปฐมวัยจึงมีความสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กได้เริ่มเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เพื่อเรียนรู้และแก้ปัญหาตามความสนใจและวัย สอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือ สสวท. (2551) ได้กำหนดกรอบมาตรฐานการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ปฐมวัยว่าแนวทางการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ควรส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ให้กับเด็กในระดับปฐมวัยอย่างน้อย 8 ทักษะ ได้แก่ 1) การสังเกต 2) การวัด 3) การจำแนกประเภท 4) การหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปกกับสเปส และสเปกกับเวลา 5) การคำนวณหรือใช้ตัวเลข 6) การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล 7) การลงความเห็นจากข้อมูล และ 8) การพยากรณ์

จากเหตุผลที่กล่าวมาเด็กปฐมวัยควรได้รับการพัฒนาส่งเสริมในเรื่องการรู้จักตั้งคำถาม สำรวจจดจำในสิ่งต่าง ๆ จากการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิม การจัดการเรียนรู้ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับเด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงอายุที่มีความสามารถในการเรียนรู้และจดจำมากที่สุด มีความอยากรู้อยากเห็นและความกระตือรือร้น อันเป็นกุญแจหลักที่จะเปิดประตูสู่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเด็กปฐมวัยยังขาดประสบการณ์ทักษะในด้านนี้ การจัดการเรียนรู้ของเด็กก็ขาดความ

เป็นระบบและยังไม่ได้รับการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เท่าที่ควร ดังนั้นจึงมีความจำเป็นยิ่งที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีความพร้อมในการศึกษาผู้สอนจึงการจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่าง ปรับปรุงใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมและทันสมัย ดังนั้นจึงควรเร่งให้มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และแนวปฏิบัติกระบวนการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ
- 2) เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ

การทบทวนวรรณกรรม

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็นต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา เพราะเป็นวัยที่มีการพัฒนาทางสติปัญญาสูงที่สุดของชีวิต ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์เป็นทักษะที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้รับรู้สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว จากการกระตุ้นโดยผ่านประสาทสัมผัส คือ ตา หู จมูก ลิ้นและผิวหนัง โดยการลงมือกระทำด้วยตนเอง เพื่อให้เด็กคิดเป็น ทำเป็นแก้ปัญหาเป็นและสามารถนำ ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัยมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความเห็น (วิภาพรรณ พินลา, 2561)

การจัดประสบการณ์แบบโครงการ คือ การสอนรูปแบบหนึ่งที่ให้โอกาสเด็กปฐมวัยเรียนรู้โดยการสืบค้นข้อมูล การสืบค้นอาจทำโดยเด็กกลุ่ม เล็ก ๆ หรือเด็กทั้งชั้นร่วมกัน หรืออาจเป็นเพียงเด็กคนเดียวหนึ่ง เพื่อหาคำตอบจากคำถามที่เด็กร่วมกันคิดด้วยกันกับ เพื่อนหรือร่วมกันคิดกับครู และทำให้เกิดกระบวนการสืบค้นขึ้นมา ทั้งนี้หัวข้อเรื่องที่นำมาสืบค้นจะมีความหมายต่อตัว เด็ก เช่น บ้าน รถยนต์ รถเมล์ เครื่องบิน โรงพยาบาล เป็นต้น

การสอนแบบโครงการมีทั้งหมด 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ : ทบทวนความรู้ความสนใจของเด็กและครูใช้เวลาส่วนใหญ่ในการอภิปรายเพื่อเลือกและปรับหัวเรื่องที่ทำการสืบค้น โดยให้เด็กหลักในการเลือกหัวข้อ ดังต่อไปนี้ 1) เลือกหัวเรื่องโครงการที่เกี่ยวกับประสบการณ์ที่เด็กมีอยู่ทุกวันที่คุ้นเคย และจะช่วยในการตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับหัวข้อโครงการได้ 2) ทักษะพื้นฐานการรู้หนังสือควรถูกบูรณาการอยู่ในหัวเรื่องที่หาโครงการรวมทั้ง วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษา 3) เลือกหัวเรื่องโดยใช้เวลาอย่างน้อย 1 สัปดาห์และเหมาะที่จะทำการสำรวจค้นคว้าที่โรงเรียน ได้หัวข้อครูเริ่มทำแผนที่ระดมความคิด และทำแผนที่จัดแสดงไว้ภายในชั้นเรียน ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ สามารถใช้ในการสรุป อภิปราย ระหว่างทำโครงการและยังสามารถเชื่อมโยงไปยังเรื่องย่อย ๆ ได้อีก

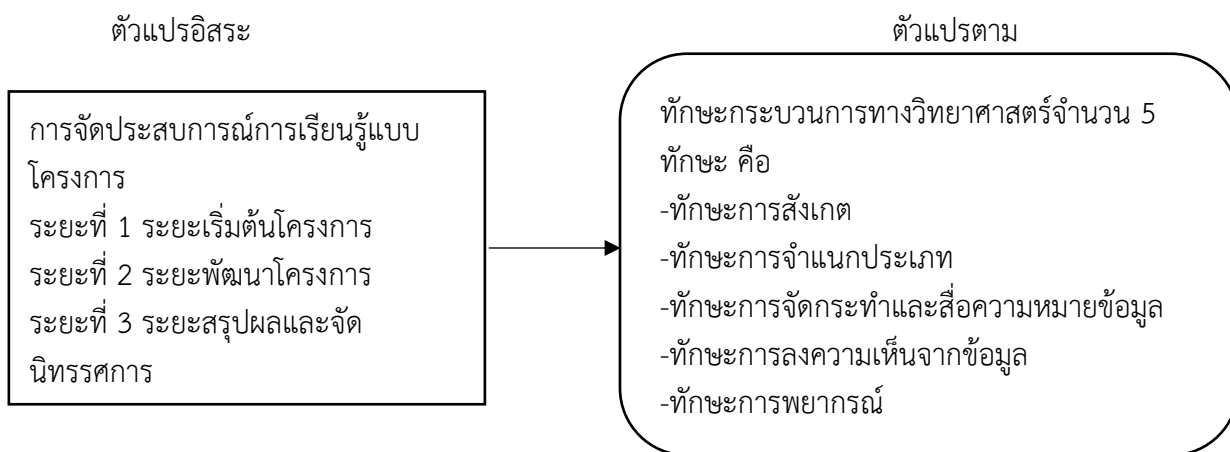
ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ โดยให้เด็กค้นคว้าหาข้อมูลซึ่งอาจจะออกภาคสนาม เช่น การค้นข้อมูลต่าง ๆ ครูอาจจะจัดหาจัดเตรียมแหล่งข้อมูลให้เด็กสืบค้นนัดหมายผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้เด็กทำการสืบค้น สังเกต สอบถาม และบันทึก

ระยะที่ 3 สรุปโครงการ: ประเมิน สะท้อนกลับ และแลกเปลี่ยนเป็นระยะสรุปเหตุการณ์รวมถึง การเตรียมการเสนอรายงานและผลที่ได้ในรูปแบบของการจัดแสดง การค้นพบ และจัดทำสิ่งต่าง ๆ สนทนา เล่นบทบาทสมมติ ครูอาจเสนอให้เด็กใช้จินตนาการเกิดความรู้ใหม่ที่ได้ สุดท้ายครูนำความคิดและความสนใจของเด็กไปสู่การสรุปโครงการ (พัชรี ผลโยธิน, 2555)

นอกจากการสอนแบบโครงการมีกิจกรรม 5 ลักษณะ ซึ่งวรนาท รักสกุลไทย (2555) ได้กล่าวไว้ ดังนี้ 1) การอภิปรายกลุ่ม ครูสามารถแนะนำการเรียนรู้ให้เด็กแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนทำกับเพื่อน 2) การศึกษานอกสถานที่หรือภาคสนาม ครูอาจพาไปศึกษานอกห้องเรียน 3) การนำเสนอเด็กสามารถที่จะทบทวนประสบการณ์เดิมในหัวเรื่องที่ตนสนใจ มีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นที่เหมือน หรือแตกต่างกับเพื่อน 4) การสืบค้น งานโครงการเปิดกว้างให้ใช้แหล่งค้นคว้าข้อมูลอย่างหลากหลายตามหัวเรื่อง ที่สนใจ เด็ก อาจสำรวจวิเคราะห์วัตถุสิ่งของ ด้วยตนเอง เขียนโครงร่าง หรืออาจใช้หนังสือในชั้นเรียนหรือในห้องสมุด ทำการค้นคว้า

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงทดลอง (Experimental Design) ดำเนินการทดลองโดยอาศัยการทดลองกลุ่มเดียว (One-group pre test–posttest design) ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2555) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดประสบการณ์ และทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของ พัทรี ผลโยธิน (2555) และวรนาท รักสกุลไทย (2555) ดังนี้โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงทดลอง (Experimental Design) ดำเนินการทดลองโดยอาศัยการทดลองกลุ่มเดียว (One-group pre test–posttest design)

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษจำนวน 41 คน จำนวน 2 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยชายหญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จำนวน 22 คน 1 ห้องเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ จำนวน 24 แผน แผนละ 40 นาที ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดประสบการณ์ แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้นโครงการ เป็นการกำหนดหัวข้อโครงการและกำหนดเรื่องที่จะศึกษามีขั้นตอนการสอน ดังนี้ 1) ครูสังเกต/สร้างความสนใจของเด็ก 2) เด็กเลือกหัวข้อโครงการ และกำหนดคำถามเกี่ยวกับหัวข้อ ระยะที่ 2 ระยะพัฒนาโครงการเป็นการวางแผนศึกษาหาคำตอบของคำถามด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น ทักษะศึกษา สืบค้นจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต วิทยากร ทดลอง ปฏิบัติ กิจกรรมประกอบอาหาร กิจกรรมเพาะปลูก ฯลฯ และการสรุปข้อความรู้ มีขั้นตอนการสอน ดังนี้ 1) เด็กกำหนดปัญหาที่จะศึกษา 2) เด็กวางแผนการศึกษา 3) เด็กดำเนินการศึกษาตามแผนที่วางไว้ 4) เด็กสรุปข้อความรู้ 5) นำข้อความรู้ที่ได้มาเล่นบทบาทสมมติ วาดภาพ กิจกรรมสร้างสรรค์ แต่งเพลง แต่งนิทาน สร้างหนังสือ ทำผังกราฟิก ระยะที่ 3 ระยะสรุปผลและจัดนิทรรศการ เป็นการสรุปรวบรวมผลการศึกษาและนำเสนอผลการศึกษา 1) สรุปข้อความรู้ 2) จัดนิทรรศการนำเสนอผลงาน 3) สรุปผลโครงการและสะท้อนการจัดทำโครงการร่วมกัน

2. แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีลักษณะเป็นข้อคำถาม มีแบบทดสอบเชิงปฏิบัติการ จำนวน 25 ข้อ ประกอบด้วย 5 ทักษะ คือ สังเกต จำนวน 5 ข้อ จำแนกประเภท จำนวน 5 ข้อ การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล จำนวน 5 ข้อ ลงความเห็นจากข้อมูล จำนวน 5 ข้อ และพยากรณ์ จำนวน 5 ข้อ ใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.920

ขั้นตอนดำเนินการทดลอง ในขั้นตอนการทดลอง ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยมีขั้นตอนการทดลองดังนี้

1. ประเมินก่อนทดลอง (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบทักษะที่ผู้รายงานสร้างขึ้น จำนวน 5 ด้าน กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วบันทึก คะแนนเก็บไว้เปรียบเทียบกับคะแนนหลังการทดลอง (Posttest)

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองสอนตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กับกลุ่มทดลอง โดยใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการจำนวน 24 แผน ใช้เวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน ๆ ละ 40 นาที

3. ประเมินหลังทดลองโดยใช้แบบทดสอบ ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับที่ใช้ก่อนทดลอง แล้วบันทึกคะแนนเก็บไว้เปรียบเทียบกับคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

4. นำแบบทดสอบไปวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) การศึกษาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการแปดผล ช่วงคะแนนเฉลี่ยที่คำนวณได้เทียบกับเกณฑ์เพื่อระบุระดับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ โดยแบ่งเกณฑ์อันตรภาคชั้นเป็น 3 ช่วงคะแนน ดังนี้

ช่วงคะแนน 2.34 – 3.00 หมายถึง อยู่ในระดับดี

ช่วงคะแนน 1.67 – 2.33 หมายถึง อยู่ในระดับพอใช้

ช่วงคะแนน 1.00 – 1.66 หมายถึง อยู่ในระดับควรส่งเสริมโดย

การวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ โดยใช้สถิติการทดสอบที (t -test)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	ก่อนการทดลอง (n = 22)			ก่อนการทดลอง (n = 22)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ทักษะการสังเกต	1.77	0.43	พอใช้	2.77	0.43	ดี
2. ทักษะการจำแนกประเภท	1.73	0.46	พอใช้	2.59	0.50	ดี
3. ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล	1.59	0.50	ควรส่งเสริม	2.64	0.49	ดี
4. ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล	1.68	0.48	พอใช้	2.68	0.48	ดี
5. ทักษะการพยากรณ์	1.64	0.49	ควรส่งเสริม	2.55	0.51	ดี
เฉลี่ย	1.68	0.47	พอใช้	2.65	0.48	ดี

จากตารางที่ 1 พบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยภาพรวมพบว่า ก่อนการทดลองเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยรวมเท่ากับ 1.68 (S.D. = 0.47) โดยมีค่าเฉลี่ยจำแนกเป็นรายด้านก่อนการทดลองมากที่สุดได้แก่ การสังเกต ($\bar{X}$ = 1.77, S.D. = 0.43) และทักษะการจำแนกประเภท ($\bar{X}$ = 1.73, S.D. = 0.46) และค่าเฉลี่ยจำแนกเป็นรายด้านก่อนการทดลองน้อยที่สุดได้แก่ ทักษะการจัด

กระทำและสื่อความหมายข้อมูล ($\bar{X} = 1.59$, S.D. = 0.46) หลังการทดลอง เด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยรวมเท่ากับ 2.65 (SD = 0.48) โดยมีค่าเฉลี่ยจำแนกเป็นรายด้านมากที่สุดได้แก่ การสังเกต ($\bar{X} = 2.77$, SD = 0.43) และค่าเฉลี่ยจำแนกเป็นรายด้านหลังการทดลองน้อยที่สุดได้แก่ ทักษะการสื่อความหมาย ($\bar{X} = 2.55$, SD = 0.48) แสดงว่าก่อนการทดลอง เด็กปฐมวัยมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับควรพอใจ แต่หลังจากการทดลอง 6 สัปดาห์ เด็กปฐมวัยมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นจากระดับควรส่งเสริมมาอยู่ในระดับดีทั้งโดยรวมและรายด้าน

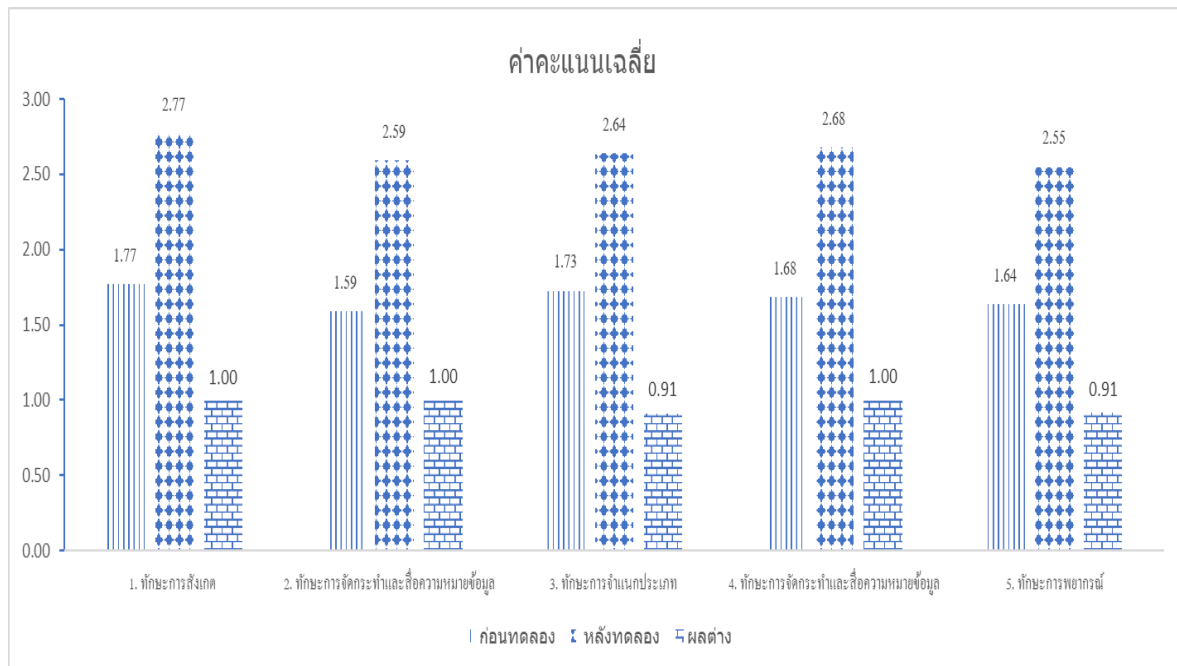
2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของเด็กก่อนการทดลอง และหลังการทดลองในภาพรวม ได้มาจากผลต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองเปรียบเทียบกับค่าคะแนนหลังการทดลองทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย โดยการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ คือ เด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ผลต่าง		t	df	sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
1. ทักษะการสังเกต	1.77	0.43	2.77	0.43	1.00	0.00	6.797*	21	.000
2. ทักษะการจำแนกประเภท	1.73	0.46	2.59	0.50	1.00	0.00	5.745*	21	.000
3. ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล	1.59	0.50	2.64	0.49	0.91	0.03	6.236*	21	.000
4. ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล	1.68	0.48	2.68	0.48	1.00	0.00	6.797*	21	.000
5. ทักษะการพยากรณ์	1.64	0.49	2.55	0.51	0.91	0.02	8.101*	21	.000
เฉลี่ย	1.68	0.47	2.65	0.48	0.96	0.01	12.267*	21	.000

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองในภาพรวม พบว่า เด็กปฐมวัยมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในภาพรวมหลังการทดลอง ($\bar{X} = 2.65$, SD = 0.48) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X} = 1.68$, SD = 0.47) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ หลังการทดลองมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทั้งโดยรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อมูลดังกล่าวสามารถนำเสนอได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์รายด้านของเด็กปฐมวัย
ก่อนและหลังการทดลอง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับพอใช้ แต่หลังจากการทดลอง 6 สัปดาห์ เด็กปฐมวัยมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นจากระดับควรส่งเสริมมาอยู่ในระดับดี หมายความว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ สามารถเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้สูงขึ้นได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้บูรณาการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ มาพัฒนาเพื่อเสริมสร้างสติปัญญา ช่วยให้เด็กอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง เด็กได้ทดลอง สืบค้น และใช้วัสดุอุปกรณ์ทำให้เด็กได้ใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับนันทิยา ชัยชนะเลิศ (2561) ได้ศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ชั้นปฐมวัย 3 โรงเรียนบ้านรวมมิตร พบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยชั้นปฐมวัย 3 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการในภาพรวมหลังจากจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ นอกจากนี้หลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงขึ้นโดยมีค่าเฉลี่ยรายด้านที่มากที่สุดไปหาด้านที่น้อยที่สุด ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการวัด ทักษะการจำแนกประเภท ทักษะการลงความคิดเห็นจากข้อมูล ทักษะการสื่อความหมาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดประสบการณ์ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ตรง เด็กจะได้แสดงออกได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนให้คำปรึกษาในการร่วมกิจกรรม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองในภาพรวม พบว่า เด็กปฐมวัยมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในภาพรวมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ หลังการทดลองมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ทั้งโดยรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ โดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพ โดยเด็กได้ทดลองหยิบ จับ ด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมทักษะทางวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง จากการดำเนินกิจกรรมทั้ง 3 ระยะ คือ ระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปผลและจัดนิทรรศการ ทั้ง 3 ระยะของโครงการสามารถส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการจำแนกประเภท ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล และทักษะการพยากรณ์ สอดคล้องกับสวาท สมะวรรณะ (2565) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยกระบวนการวิจัยมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยกระบวนการวิจัยเด็กปฐมวัยมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ด้านการสังเกต และด้านการจำแนก อยู่ในระดับดีมาก

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ ในทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการจำแนกประเภท ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล และทักษะการพยากรณ์ ดังนี้

1) ทักษะการสังเกต การสังเกตนับว่าเป็นทักษะที่มีอยู่ในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งวิทยาศาสตร์และวิชาอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการทดลอง การสำรวจ เด็กจะต้องสังเกต ทั้งเพื่อเปรียบเทียบ หรือระบุความแตกต่างของวัตถุสิ่งของที่นำมาใช้ในการทดลองหรือที่พบในการสำรวจอยู่เสมอ การสังเกตนับว่าเป็นทักษะที่สำคัญและสามารถแทรกอยู่ในกิจกรรมในหลายๆ ชั้น ในขั้นของการทดลองและปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์และสังเกต และบรรยายสิ่งที่เกิดขึ้น

2) ทักษะการจำแนกประเภท เป็นทักษะที่สำคัญสำหรับการบันทึกลง เพื่อสรุปและอภิปรายผล สามารถสอดแทรกได้ในหลาย ๆ ชั้น เช่น ในการรวบรวมความคิดเห็นและตั้งสมมติฐาน ครูผู้สอนอาจจะให้เด็กจัดกลุ่มความคิดเห็นของเพื่อนออกเป็นกลุ่มที่เหมือนหรือแตกต่างกัน เช่น ในการสำรวจเด็กควรจะสามารถระบุความเหมือนความแตกต่าง จัดกลุ่มวัตถุหรือสิ่งของที่ได้จากการสำรวจได้ในการทดลองเด็กจะต้องสังเกตเปรียบเทียบและจัดกลุ่ม สิ่งของก่อนที่นำมาใช้ หรือเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่าง หรือจัดลำดับของผลที่เกิดขึ้น เช่น เรียงลำดับการไหลของน้ำแข็งโดยเปรียบเทียบขนาดของก้อนน้ำแข็งที่แช่อยู่ในน้ำที่อุณหภูมิต่าง ๆ กัน เป็นต้น

3) ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล ความสามารถในการนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตหรือการวัดมาจัดกระทำให้มีความหมาย เพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้ซึ่งอาจทำได้โดยการ หาความถี่ เรียงลำดับจัดกลุ่ม เป็นต้น โดยในทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล คือ ความสามารถในการเลือกออกแบบ หรืออธิบายรูปแบบในการนำเสนอข้อมูลที่เหมาะสม เช่น การทำแผนภูมิภาพ แผนภูมิแท่ง กราฟ หรือตาราง การทำผังกราฟิก นอกจากนี้ยังหมายถึงการสื่อสาร บรรยายสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย สำหรับในระดับปฐมวัย จะเน้นที่ความสามารถในการสื่อสาร ถ่ายทอดสิ่งที่พบหรือเรียนรู้ให้กับผู้อื่นให้เข้าใจได้ เช่น การอธิบายได้ว่าดอกไม้สองชนิดเหมือนกันหรือไม่อย่างไร น้ำแข็งเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรสำหรับการจัดกระทำกับข้อมูลนั้น ครูผู้สอนจะต้องให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในการออกแบบ หรืออาจจะต้องระบุวิธีการในการจัดกระทำกับข้อมูลให้เด็กเลือก และบอกเหตุผลว่าจะเลือกวิธีใดเพราะเหตุใด ซึ่งการบันทึกข้อมูล เด็กจะต้องบรรยายสิ่งที่เห็นให้คนอื่นเข้าใจได้

4) ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล ในการทำกิจกรรม ครูผู้สอนสามารถเพิ่มทักษะการลงความเห็นจากข้อมูลให้กับเด็กได้ แต่ทั้งนี้สิ่งที่ลงความเห็นนั้นจะต้องไม่เกินกว่าความรู้และประสบการณ์เดิมของเด็ก เช่น จากการที่เด็กทำการปลูกต้นถั่วงอกเด็กสังเกตพบว่า ต้นถั่วงอกกระถางหนึ่งเขียวงามมาก อีกกระถางหนึ่งใบแห้งเหลือง ครูผู้สอนอาจจะให้เด็กลงความเห็น ซึ่งต้องทำการหาคำตอบต่อการสรุปและอภิปรายผล เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่จะช่วยฝึกทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการทดลองหรือค้นคว้า ซึ่งการลงความเห็นจากข้อมูลที่ได้อาจจะนำไปซึ่งกระบวนการหาคำตอบของคำถามใหม่เพื่อพิสูจน์ว่า การลงความเห็นที่ได้กล่าวไว้นั้นถูกต้องหรือไม่

5) ทักษะการพยากรณ์ เป็นความสามารถในการทำนายหรือคาดคะเนคำตอบ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตเป็นพื้นฐาน เช่น ถ้าเด็กทำการทดลองแล้วพบว่า น้ำตาลละลายได้เร็วกว่าในน้ำร้อนเทียบกับน้ำอุ่น นำข้อสังเกตที่ได้มาพยากรณ์ได้ว่า เมื่อนำน้ำตาลมาละลายในน้ำเย็น น้ำตาลจะละลายได้ช้ากว่าในน้ำอุ่นและในน้ำร้อน เป็นต้น ในการทำกิจกรรมหรือการทดลองที่เด็กได้เก็บข้อมูลที่สามารถสรุปเป็นความสัมพันธ์เชิงปริมาณได้ เช่น อัตราการไหลของน้ำที่มีขนาดรูต่างกัน หรือเวลาการจมของกะลาเจาะรูที่มีขนาดต่างกัน ครูผู้สอนควรจะให้เด็กได้ฝึกทักษะการพยากรณ์ด้วย เช่น ถ้าขนาดของรูมีขนาดเล็กอัตราการไหลของน้ำจะเป็นอย่างไร หรือระยะเวลาที่ใช้ในการจมของกะลาที่มีขนาดกลางจะเป็นอย่างไร เป็นต้น

สรุป

ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยได้นำกระบวนการมาใช้ สามารถนำไปเป็นสื่อและนวัตกรรมประกอบการสอนได้เหตุผลดังกล่าวทำให้เด็กอนุบาลปีที่ 3 มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นจากระดับพอใช้มาอยู่ในระดับดีและผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองก่อนการทดลอง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) ในการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ ครูจะต้องศึกษาแนวคิด หลักการ รูปแบบ และสาระสำคัญของรูปแบบการสอนแบบโครงการ ตลอดจนศึกษาขั้นตอน และกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เข้าใจ

2) ในการพิจารณาเลือกหัวเรื่องของโครงการครูควรได้มีส่วนร่วมคัดเลือกจากหัวเรื่องที่เด็กเสนอมา โดยพิจารณาความเหมาะสมตามวัย พัฒนาการ บริบทแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ และความปลอดภัยต่อเด็ก

3) ครูต้องระวังไม่เป็นคนที่ยึดให้คำตอบเด็กเร็วเกินไป แต่ต้องเป็นผู้ที่ใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิด คอยช่วยเหลือ และเรียนรู้ร่วมกันไปพร้อมกับเด็ก

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรได้มีการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบโครงการที่ส่งผลต่อการพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กปฐมวัย

2) ควรได้มีการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบโครงการที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กปฐมวัย

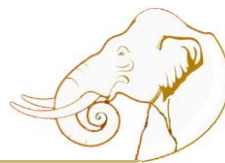
3) ควรได้มีการศึกษาลักษณะของการตั้งคำถามของเด็กปฐมวัย หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2560). *แนวทางการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาน้อมนาศาสตร์ พระราชสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน*. กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- นันทิยา ชัยชนะเลิศ. (2561). *รายงานการจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project Approach) ควบคู่สารนิทัศน์ โดยใช้บริบทเป็นฐาน เพื่อพัฒนากระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ชั้นปฐมวัยปีที่ 3 โรงเรียนบ้านรวมมิตร*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1: กระทรวงศึกษาธิการ.
- นิศารัตน์ แซ่ซ่ง. (2551). *ผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย*. ลำปาง: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- พัชรีย์ ผลโยธิน. (2555). *รวมนวัตกรรมทฤษฎีการศึกษาปฐมวัยสู่การประยุกต์ใช้ในห้องเรียน: การศึกษาแนวโปรเจกต์ แอปโพรช (Project Approach)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สาราเด็ก.
- วรนาท รักสกุลไทย. (2555). *สุดยอดเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบครุมืออาชีพ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพมหานคร: แสบปี เลิร์นนิ่ง.
- วิภาพรรณ พินลา. (2561). *การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วัฒนา มัคคสมัน. (2554). *การสอนแบบโครงการ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: บริษัทวี. พรินซ์
สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2551). *ทักษะ / กระบวนการทางคณิตศาสตร์*.
กรุงเทพมหานคร: ส.เจริญ การพิมพ์.
- _____. (2555). *การวัดผลประเมินผลวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูนิเคชั่น.
- สวาท สมะวรรณะ. (2565). การจัดประสบการณ์ด้วยกระบวนการวิจัย เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทาง
วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยครูสภาวิทยากร. *Journal of Teacher Professional
Development*, 3(1), 92-102.
- Ministry of Education. (2010). *The Basic Education Core Curriculum B.E. (2nd ed)*. Bangkok:
The Agricultural Cooperative Federation of Thailand.
- Padilla, M. J. (1990). *The science process skills. "Research Matters... to the Science
Teacher."* *National Association for Research in Science Teaching*, No.9004.
Retrieved November 30, 2022, From [https://www.narst.org/publications/research/
skill.cfm](https://www.narst.org/publications/research/skill.cfm)

สภาพ ปัญหาการดำเนินงานและข้อเสนอแนะทางการพัฒนา
ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู
States, Problems, and Suggestions for Developing Student Supporting
System in Digital Era of Schools Under the Secondary Educational Service
Area Office Loei - Nong Bua Lumphu

อนัญญา คงมงคล¹, เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม²

Ananya Kongmongkol¹, Charoenwit Sompongtham²

^{1 2}มหาวิทยาลัยราชธานี, ประเทศไทย

^{1 2}Ratchathani University, Thailand

¹Email: mayry.anunya001@gmail.com, ²Email: charoenwit.cs@gmail.com

Received : November 26, 2023;

Revised : June 7, 2024;

Accepted : August 15, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา สภาพ ปัญหาการดำเนินงานและข้อเสนอแนะทางการพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูหัวหน้าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 173 คน และหัวหน้างาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 47 คน รวมทั้งหมด 220 คน และผู้ให้ข้อมูลจำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามแบบประเมินค่า 5 ระดับและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมากและปัญหาการดำเนินงานโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับแนวทางการพัฒนาใช้กระบวนการวงจรบริหารงานคุณภาพ ดังนี้ 1) ด้านการ รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรจัดการประชุมวางแผน แต่งตั้งกรรมการนิเทศติดตาม ประเมินกิจกรรมมา ปรับปรุง แก้ไขพัฒนา จุดด้อย จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรวางแผนการจัดทำ เครื่องมือ สื่อ นวัตกรรม ดำเนินการแบบมีส่วนร่วม เก็บข้อมูลเป็นความลับ 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ควรวางแผนระยะเวลาการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ประสานความร่วมมือผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วน ร่วมเกี่ยวข้องหน่วยงานต่างๆ เพื่อระดมทรัพยากรคน งบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมให้มีความ หลากหลาย 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ควรประชุมวางแผน ตรวจสอบ นิเทศ ติดตาม สรุปผล หากพบปัญหาควรวางแผน ลงมือปฏิบัติ ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง และ 5) ด้านการส่ง ต่อนักเรียน ควรสร้างความตระหนักให้ความรู้ คำแนะนำ วิธีการดำเนินการแก่ครู จัดทำเครื่องมือการส่งต่อ ตามขั้นตอนให้สอดคล้องตามมาตรฐานและแผนที่กำหนดไว้ หากเกิดปัญหาให้หาสาเหตุของปัญหาแล้วหา แนวทางปรับปรุงแก้ไข

คำสำคัญ: สภาพ; ปัญหา; แนวทางการพัฒนา; การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัล

Abstract

This research aimed to study states, problems, and suggestions for developing student supporting system in digital era of schools under the Secondary Educational Service Area Office Loei - Nong Bua Lumphu. The sample consisted of 173 head teachers from grade 1 to grade 6 and 47 supervisors of the student supporting system total of 220 and 12 informants. The research instruments 5 rating scale questionnaires and a semi-structured interview. Statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results showed that 1) Knowing students individually, they should hold planning meetings, appoint supervision committees to follow up and evaluate the results from activities to improve, correct, and develop, strength points to develop. 2) Screening students, and tools should be planned, and media, innovation, participatory operations, and data collection should be confidential. 3) Promoting and developing students should make an action plan, gather information, and Coordinate with parents and stakeholders in various agencies to mobilize human resources and budget to support diversity activities. 4) To prevent and solve student problems, a planning meeting should be held, audit, supervise, follow up, and summarize results review and revise, and 5) Student referral should raise awareness, educate, advise, and procedures should be given to teachers who are involved. Prepare tools for the implementation of forwarding procedures by the standards plans. If having a problem, find the cause of the problem and find a solving solution.

Keywords: States; Problems; Suggestions for Developing; Operating a student supporting system in Digital era

บทนำ

การพัฒนานักเรียนให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังไว้ โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้วการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งนอกจากส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้วในเชิงลบก็มีปรากฏเช่นกัน เป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่างๆ ปัญหาครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมหรืออื่นๆ ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตาม ที่มุ่งหวังนั้นจึงต้องอาศัยความมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะครูทุกคนในโรงเรียน ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและความเมตตาที่มีต่อศิษย์และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตองงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป แต่สภาพปัจจุบันการดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนทำได้ค่อนข้างยากและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากความหลากหลายในแต่ละปัญหาที่เกิดขึ้นการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากครูทุกคน การส่งเสริมการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัย จากสารเสพติด ด้วยกระบวนการการดำเนินงานที่มุ่งให้การคุ้มครอง ป้องกัน ดูแล แก้ไขให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียน อย่างมีแบบแผนและมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข มีสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสม เพียงพอต่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัยจากสภาวะวิกฤตต่างๆ ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ต้องรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีศักยภาพ นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนแล้ว การป้องกันและช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนก็นับว่าเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นสิ่งสำคัญประการแรกเพื่อที่จะให้ครูที่ปรึกษาได้รู้จักสภาพความเป็นอยู่และพฤติกรรมของนักเรียนได้ การคัดกรองนักเรียนแต่ละคนที่มีภาวะด้านพัฒนาการแตกต่างกันมีบุคลิกภาพภายในและภายนอกตามสภาพความเป็นตัวตนที่มีลักษณะเฉพาะ (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2560 : 6-9)

นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู, 2565 : บทนำ) ได้กำหนดแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กล่าวคือ จัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างครบวงจรได้มาตรฐาน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียนการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาการจัดกิจกรรมพัฒนาและการส่งต่อ โดยมีกิจกรรมการเยี่ยมบ้านนักเรียน กิจกรรมประชุมประจำชั้นเรียน และกิจกรรมเพื่อนที่ปรึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา ครูอาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดมาตรการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพนักเรียน เน้นกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาป้องกันและแก้ปัญหาและการคุ้มครองเด็กเพื่อให้เด็กทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลืองานครูผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องและมีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ให้มีคุณธรรมจริยธรรม และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู จัดการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 มีความแตกต่างกันทั้งในบริบททั่วไปของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนและชุมชนมีโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ประสบการณ์การบริหารแตกต่างกัน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกัน ครูที่ปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีโอกาสช่วยบอช่วย ทำให้การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบเกิดความล่าช้าหรือไม่เป็นระบบ ทั้งผลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามตัวชี้วัดมาตรฐานที่ 1.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ปีการศึกษา 2564 พบว่า ค่าเป้าหมายมาตรฐาน / ประเด็นการพิจารณาอยู่ในระดับดีเลิศ คิดเป็นร้อยละ 76.18 และการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในปีการศึกษา 2564 พบว่า ผลการสอบวัดผลการเรียนรู้

รวบยอดระดับ (O-net) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 31.02 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 28.09 ซึ่งคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็มคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์กำหนด (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2562 : รายงานออนไลน์) และจากผลการสังเกตของครูด้านการเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559 : 3 -4) พบว่านักเรียนมีผลการเรียนต่ำมากสอบไม่ผ่าน ติด 0 ร มส. มผ. เรียนซ้ำหลายวิชา ขาดเรียนเป็นประจำหนีเรียนเข้าห้องเรียนซ้ำ มาโรงเรียนสายเป็นประจำ ไม่ตั้งใจเรียน เหม่อลอย หลับ ขาดสมาธิในการเรียน เล่น ก่อวุ่น พูดคุยขณะที่ครูสอน ทำงานอื่นขณะเรียน เสียบุพผิงฟังเพลง เล่นเกม ไม่เข้าใจบทเรียนที่ครูสอนแต่ไม่กล้าถาม มีปัญหาด้านการอ่านเขียน ทำให้ตามบทเรียนไม่ทัน ขาดความรับผิดชอบทำงานช้า ไม่ทำงานตามที่ครูมอบหมาย ส่งงานไม่ทันตามกำหนด ผลการสังเกตลักษณะพฤติกรรมและการแสดงออกด้านอารมณ์ที่บ่งบอกว่านักเรียนเสี่ยงต่อการมีปัญหา ได้แก่ แต่งกายผิดระเบียบ สกปรก มอมแมม ไม่เอาใจใส่ดูแลตัวเอง ลักษณะท่าทาง กระด้าง ก้าวร้าว ไม่มีสัมมาคารวะ ไม่สุภาพต่อต้าน เหม่อลอย เกียจตัว เชื่องซึม การพูดจา ก้าวร้าวไม่สุภาพ โตเถียงเสียงดัง พูดน้อย เงียบขรึม ไม่กล้าพูด การเรียน การเรียนตกต่ำ ไม่สนใจการเรียน หนีเรียน มาโรงเรียนสายเป็นประจำ ขาดเรียนบ่อย การร่วมกิจกรรม แยกตัว ไม่ร่วมกิจกรรม ชอบทำกิจกรรมอื่นที่ไม่ใช่การเรียน พฤติกรรมทางเพศ มีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน มั่วสุมทางเพศอื่นๆ ขโมย พกอาวุธ ใช้สารเสพติดสัก เจาะอวัยวะต่างๆ นักเรียนมีการแสดงออกด้านอารมณ์อย่างรุนแรง โกรธฉุนเฉียวง่าย ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ วิตกกังวล เครียด ย้ำคิดย้ำทำ ซึมเศร้า อ่อนไหวง่าย แยกตัว ไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนได้ คิดว่าเพื่อนจะมาทำร้าย การทำร้ายตนเอง เป็นต้น

จากปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาสภาพ ปัญหาการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู เพื่อเป็นประโยชน์ให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำไปใช้พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีคุณภาพและเป็นข้อมูลให้หน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการพิจารณา วางแผน ส่งเสริม สนับสนุน เสริมสร้างศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาการดำเนินงานและข้อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

การทบทวนวรรณกรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559 : 8) ได้ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มุ่งให้การคุ้มครอง ป้องกัน ดูแล แก้ไขให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียน อย่างมีแบบแผนและมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข มีสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกันเหมาะสม เพียงพอต่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัยจากสภาวะวิกฤตต่างๆ ได้ สอดคล้องกับสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559 : 16) ได้ให้ความหมายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มุ่งให้การคุ้มครอง ป้องกัน ดูแล แก้ไข ให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียน อย่างมีแบบแผนและมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและ

ภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดีมีความสุข มีสมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสม เพียงพอต่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัยจากสภาวะวิกฤตต่างๆ ได้ ซึ่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559 : 4) ได้ให้ความหมายของ ระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนว่า หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มุ่งให้การคุ้มครอง ป้องกัน ดูแล แก้ไขให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียน อย่างมีแบบแผนและมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข มีสมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสมเพียงพอต่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัยจากสภาวะวิกฤตต่างๆ ได้

กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน มีภารกิจหลักที่เป็นหัวใจของการดำเนินงาน 5 กิจกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559 : 14 -17) ประกอบด้วย

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูมีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น ครูสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนาป้องกันแก้ไขและช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ครูจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหากระบวนการในการรู้จักเด็กนักเรียนในความรับผิดชอบของตนเองให้มากที่สุด ซึ่งครูจะต้องใช้เวลาในการศึกษานักเรียนจากหลายๆสถานการณ์และต้องศึกษาในทุกๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้มากที่สุด ซึ่งข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวนักเรียนที่ครูควรรู้ ได้แก่ 1) ด้านความสามารถทางการเรียนความสามารถพิเศษ 2) ด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรม 3) ด้านครอบครัว เศรษฐกิจการคุ้มครองสวัสดิภาพ 4) ด้านสารเสพติด 5) ด้านความปลอดภัย 6) พฤติกรรมทางเพศ และ 7) ด้านอื่นๆ ที่สำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น จัดกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา โดยสถานศึกษาควรมีการประชุมครู กำหนดเกณฑ์การคัดกรอง เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน ให้เป็นที่ยอมรับของครูในสถานศึกษา และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง รวมทั้งมีการกำหนดเกณฑ์ว่า ความรุนแรงหรือความถี่เท่าไรจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา

3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพมีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาและเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง มีปัญหากลับมามีพฤติกรรมดีขึ้นตามที่สถานศึกษาหรือชุมชนคาดหวัง สามารถปรับปรุงพฤติกรรมให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคมให้ได้ ซึ่งวิธีการส่งเสริมในสถานศึกษาต้องดำเนินการมี 2 กิจกรรมหลัก คือ การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) และการจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนเป็นรายชั้นเรียน (Classroom meeting)

4. การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรให้ความสนใจใส่นักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยง มีความจำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความสนใจใส่ใจอย่างใกล้ชิดเป็นพิเศษ ต้องมีวิธีการช่วยเหลือ รวมทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนให้นักเรียนมีวิธีการ ดังต่อไปนี้ 1) การให้การปรึกษาเบื้องต้น 2) การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และ 3) การติดตามดูแลช่วยเหลือ

5. การส่งต่อ เป็นกรณีที่มีปัญหาต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วไม่สามารถทำให้พฤติกรรมของเด็กนักเรียนดีขึ้น พิจารณาแล้วเห็นว่าควรส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อแก้ไขปัญหาและในกรณีที่มีเด็กพิเศษ เด็กอัจฉริยะ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมถึงเด็กด้อยโอกาส ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกต้องอย่างรวดเร็ว การส่งต่อ มี 2 ลักษณะ 1) การส่งต่อภายใน เป็นการส่งที่ครูประจำชั้นไปยังครูแนะแนว หรือครูฝ่ายปกครอง ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน 2) การส่งต่อภายนอก เป็นการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ กรณีเกินความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษา

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สามารถบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2559 : 4) โดยใช้วงจรเดมिंग (PDCA) เป็นการบริหารเชิงระบบ ประกอบด้วย

1. การวางแผน (Plan) เป็นการวางระบบซึ่งเป็นองค์ประกอบแรกที่สำคัญที่สุด จะต้องกำหนดขั้นตอนการทำงานที่เป็นกระบวนการ แต่ละขั้นตอนมีวิธีการปฏิบัติเป็นมาตรฐานและมีการบันทึกการทำงานที่เป็นปัจจุบัน ข้อมูลจากการบันทึกนี้จะนำไปสู่การตรวจสอบประเมินตนเองและให้ผู้อื่นตรวจสอบได้ และเป็นสารสนเทศที่จะสะท้อนให้เห็นคุณภาพตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของระบบย่อยส่งผลถึงคุณภาพรวมของสถานศึกษาทั้งระบบ

2. การดำเนินงาน (Do) เป็นการปฏิบัติร่วมกันของทุกคนโดยใช้กระบวนการ วิธีการและการบันทึกบุคคลภายในองค์กรที่รับผิดชอบระบบย่อยต่าง ๆ จะต้องปฏิบัติและบันทึกอย่างต่อเนื่องและปัจจุบัน

3. การตรวจสอบประเมินผล (Check) เป็นการประเมินตนเอง ร่วมกันประเมิน หรือผลัดเปลี่ยนภายในระหว่างบุคคล ระหว่างทีมย่อยในสถานศึกษา

4. การปรับปรุงพัฒนา (Act) เป็นการนำผลการประเมินมาแก้ไขพัฒนา ซึ่งอาจจะแก้ไขพัฒนาในส่วนที่เป็นกระบวนการ วิธีการ ปัจจัยหรือการบันทึกให้ดีขึ้น จนระบบคุณภาพหรือวงจรคุณภาพเป็นวัฒนธรรมการทำงานขององค์กรอย่างยั่งยืน

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ดังนี้

1. การปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหารครู-อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มุ่งไปสู่ความรับผิดชอบในการดูแลพัฒนาการของนักเรียนอย่างเป็นองค์รวม

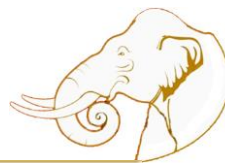
2. การวางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่านักเรียนทุกคนมีครู - อาจารย์อย่างน้อยหนึ่งคนที่จะดูแลทุกข์สุขอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยเชื่อมประสานการดำเนินงานทุกส่วนทั่วทั้งโรงเรียน

3. การสนับสนุนให้ครู- อาจารย์ได้มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง เพื่อให้การดูแลทางบ้านโรงเรียน และชุมชนเชื่อมประสานกัน

4. การส่งเสริมให้ผู้ปกครองรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือกัน เผื่อระวัง ดูแลช่วยเหลือสนับสนุนบุตรหลาน

5. การประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ชุมชน และผู้ชำนาญในสาขาต่างๆ เพื่อให้มีการส่งต่อและรับช่วงการแก้ไข ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในรูปแบบสหวิทยาการและสหวิชาชีพ

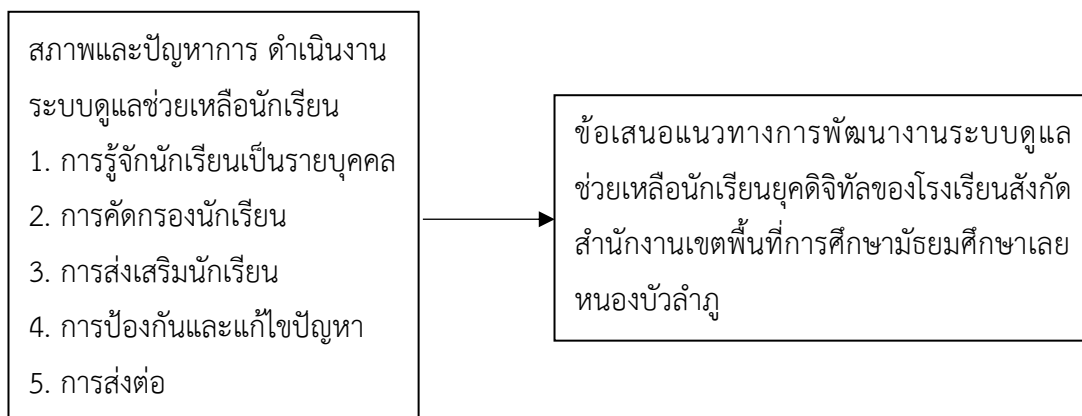
จากการศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สรุปได้ว่า เป็นระบบที่มุ่งพัฒนาเด็กให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถมีคุณธรรม จริยธรรม จากปัจจัยเสี่ยงจาก

บุคลิกภาพหรือตัวนักเรียน เพื่อนครอบครัวโรงเรียน ชุมชนและสังคม ปัจจัยเสี่ยง โดยเป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างมีขั้นตอนพร้อมวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การปรับปรุงแก้ไขและการส่งต่อนักเรียน โดยมีวิธีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดพร้อมเอกสารหลักฐานการทำงานของครูที่ปรึกษา ในการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครู

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู ใช้แนวคิดตามคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559 : 4) มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. การคัดกรองนักเรียน 3. การส่งเสริมนักเรียน 4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5. การส่งต่อ มีกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ประชากร ได้แก่ ครูหัวหน้าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 312 คนและหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 52 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ปีการศึกษา 2565 รวมจำนวน 364 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามตัวอย่างตาราง Krejcie & Morgan (1970) ครูหัวหน้าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 173 คน และหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 47 คน รวมจำนวน 220 คน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 4 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 4 คน หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4 คน ซึ่งแบ่งตามขนาดของโรงเรียน ขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก ขนาดละ 1 คน รวมจำนวน 12 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้การวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่จะศึกษา เพื่อ นิยามและเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามตามนิยามศัพท์เฉพาะ
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบ และ ตรวจสอบ ความถูกต้องของเนื้อหา ภาษา สาระสำคัญให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และนิยามศัพท์ ของการวิจัย และ ปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะ
4. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเนื้อหา (Content Validity)
5. นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและตรวจสอบแก้ไขเรียบร้อยแล้วเสนอต่อ อาจารย์ที่ ปรึกษา เพื่อแก้ไขและปรับปรุงอีกครั้ง
6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน
7. นำสอบถามไปหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยหาความสัมพันธ์ของคะแนนรายข้อกับคะแนน รวม ความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach
8. จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

แบบสอบถามสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์แปลความหมายในด้านต่าง ๆ ดังนี้

เกณฑ์การแปลผลระดับระดับการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษา

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.50 - 5.00	สภาพหรือปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49	สภาพหรือปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลมีการปฏิบัติในระดับมาก
2.50 - 3.49	สภาพหรือปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	สภาพหรือปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลมีการปฏิบัติในระดับน้อย
1.00 - 1.49	สภาพหรือปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลมีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

แบบสัมภาษณ์การเสนอแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

วิเคราะห์เสนอแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และหาค่าความถี่ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตามประเด็น

ผลการวิจัย

1. สภาพ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ตามความคิดเห็นของหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและหัวหน้าระดับชั้น ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพและปัญหาของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.16	.81	มาก	2.76	1.19	ปานกลาง
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.17	.76	มาก	2.78	1.05	ปานกลาง
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน	4.23	.75	มาก	2.73	1.05	ปานกลาง
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน	4.38	.71	มาก	2.72	1.03	ปานกลาง
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.36	.71	มาก	2.74	1.07	ปานกลาง
รวม	4.26	.75	มาก	2.75	1.08	ปานกลาง

จากตาราง 1 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ตามความคิดเห็นของหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและหัวหน้าระดับชั้น โดยรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ตามความคิดเห็นของหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและหัวหน้าระดับชั้น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยใช้กระบวนการ PDCA ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลยหนองบัวลำภู โดยใช้กระบวนการ PDCA

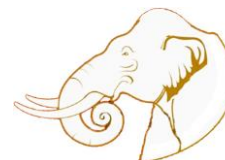
การดำเนินงาน	แนวทางการพัฒนา
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	
การวางแผน (P)	1. มีการแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน
	2. โรงเรียนมีการวางแผนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
	3. ครูมีการวางแผนจัดทำเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจนและร่วมกันทำงานอย่างต่อเนื่อง
การปฏิบัติ (D)	1. ครูที่ปรึกษามีการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล
	2. โรงเรียนมีโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน
	3. โรงเรียนมีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) กับนักเรียน
	4. โรงเรียนมีการบันทึกและเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ
การตรวจสอบ (C)	1. โรงเรียนมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินการรู้จักนักเรียนรายบุคคล
	2. ครูที่ปรึกษามีการวิเคราะห์ สรุปผลข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของนักเรียนครบทุกคน
	3. โรงเรียนมีการติดตามการประเมินผลพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) ทุกภาคเรียน
การปรับปรุง (A)	1. ครูมีการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ ด้านพฤติกรรมด้านครอบครัวและด้านสังคม
	2. ครูมีการรายงานผลการรู้จักนักเรียนรายบุคคลตามขั้นตอนจนถึงผู้บริหารสถานศึกษา
การปฏิบัติ (D)	1. ครูที่ปรึกษามีการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล
	2. โรงเรียนมีโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน
	3. โรงเรียนมีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) กับนักเรียน
	4. โรงเรียนมีการบันทึกและเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ
การตรวจสอบ (C)	1. โรงเรียนมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินการรู้จักนักเรียนรายบุคคล
	2. ครูที่ปรึกษามีการวิเคราะห์ สรุปผลข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของนักเรียนครบทุกคน
	3. โรงเรียนมีการติดตามการประเมินผลพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) ทุกภาคเรียน
การปรับปรุง (A)	1. ครูมีการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ ด้านพฤติกรรมด้านครอบครัวและด้านสังคม
	2. ครูมีการรายงานผลการรู้จักนักเรียนรายบุคคลตามขั้นตอนจนถึงผู้บริหารสถานศึกษา

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	
การวางแผน (P)	1. โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทินและกำหนดหลักเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนยึดหลักตามคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
	2. โรงเรียนมีการกำหนดแนวทางและผู้รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหาอย่างเหมาะสม
การปฏิบัติ (D)	1. โรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล
	2. ครูมีการบันทึกผลการคัดกรองนักเรียนในแบบคัดกรองนักเรียนรายบุคคล
	3. ครูคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติกลุ่มเสี่ยงกลุ่มมีปัญหาและกลุ่มพิเศษ
	4. มีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อส่งต่อสำหรับนักเรียนที่มีปัญหา
การตรวจสอบ (C)	1. โรงเรียนมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานการคัดกรองนักเรียนเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด
	2. ครูมีการรายงานสรุปผลการคัดกรองนักเรียนให้ผู้บริหารทราบทุกภาคเรียน
การปรับปรุง (A)	1. โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญต่างๆ ในกระบวนการจัดทำเครื่องมือคัดกรองและให้ความรู้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม
	2. โรงเรียนมีการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียนเพื่อให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	
การวางแผน (P)	1. โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน ปฏิทินและวางแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน
	2. โรงเรียนมีการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนจัดตั้งชมรม/กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจของนักเรียน
การปฏิบัติ (D)	1. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาตามกลุ่มนักเรียนที่คัดกรองและสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียน
	2. ครูมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อพบปะกับนักเรียน
	3. โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนทุกภาคเรียน
	4. โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์กิจกรรมแสดงความสามารถของนักเรียน
	5. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมยกย่อง ชมเชยหรือการให้รางวัลนักเรียนที่ความประพฤติ
การตรวจสอบ (C)	1. โรงเรียนมีแต่งตั้งคณะกรรมการในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียนที่เหมาะสม
	2. ครูมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมนักเรียนเป็นประจำสม่ำเสมอ

การปรับปรุง (A)	1. มีการประเมินผล สรุปผลการดำเนินงานด้านการ และดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนอย่างต่อเนื่อง
	2. มีการปรับปรุงกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนอยู่เสมอ
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	
การวางแผน (P)	1. โรงเรียนมีการวางแผนศึกษาแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาอย่างเป็นระบบ
การปฏิบัติ (D)	1. มีการจัดทำโครงการกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการศึกษาคัดกรองผู้เรียน
	2. โรงเรียนมีการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิดด้วยวิธีการที่เหมาะสมและยั่งยืน
	3. มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาคัดกรองกับลักษณะสภาพปัญหาของนักเรียน
	4. ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาคัดกรอง
	5. สถานศึกษาศึกษาบันทึกข้อมูลสภาพปัญหาและวิธีการช่วยเหลือนักเรียน
การตรวจสอบ (C)	1. มีการประเมินและติดตามผลการป้องกันและแก้ไขหรือชี้แนะนักเรียนให้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ป้องกันการเกิดปัญหาซ้ำ
	2. ครูมีการบันทึกข้อมูลสภาพปัญหาของนักเรียน สร้างองค์ความรู้ในการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน
การปรับปรุง (A)	1. มีการประเมินผล สรุปผลการดำเนินงานด้านการ และดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนอย่างต่อเนื่อง
	2. มีการปรับปรุงกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนอยู่เสมอ
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	
การวางแผน (P)	1. โรงเรียนมีการวางแผนประชุมพิจารณาข้อมูลของนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อ
การปฏิบัติ (D)	1. ครูที่ปรึกษา มีการส่งต่อภายในของนักเรียนที่มีปัญหาไปยังครูแนะแนว / ครูฝ่ายปกครอง/ครูวิชาการให้ความช่วยเหลือต่อไป
	2. มีการประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนก่อนการส่งต่อ ภายนอก
	3. โรงเรียนมีการส่งต่อและประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อแก้ไขและดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา
	4. ครูบันทึกรายงานผลการส่งต่อและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ
	5. มีการประสานกับหน่วยงานภายในและภายนอกโรงเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง

การตรวจสอบ (C)	1. ครูร่วมกันวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อภายนอก
	2. โรงเรียนมีการติดตามผลและรายงานผลการดำเนินงานส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกทุกครั้ง
การปรับปรุง (A)	1. โรงเรียนมีการจัดระบบขั้นตอนการส่งต่อทั้งการส่งต่อภายในและการส่งต่อภายนอกอย่างชัดเจน
	2. นักเรียนที่ส่งต่อได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว
	3. พิจารณาทบทวนการส่งต่อนักเรียนหากการส่งต่อไม่ได้ผลดี

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษา สภาพ ปัญหาการดำเนินงานและข้อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ตามความคิดเห็นของหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและหัวหน้าระดับชั้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ครูที่ปรึกษาตระหนักถึงการเอาใจใส่ดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคล การติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนอยู่ตลอดเวลา การเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน เก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับและประชุมครูเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน จัดกิจกรรมโครงการต่างๆ ในการส่งเสริมและพัฒนาการนักเรียน ได้แสดงออกตามความรู้ความสามารถสอดคล้องกับงานวิจัยของอมร ปลื้มหอม (2559 : 1- 128) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 พบว่า สภาพและปัญหาผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ปัญหาของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ตามความคิดเห็นของหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและหัวหน้าระดับชั้น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากการกำหนดนโยบายให้ครูผู้สอนหรือครูประจำชั้น การเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล การจัดทำแผนการดำเนินงานหรือปฏิทินในการดำเนินงานยังไม่ชัดเจนพร้อมทั้งเื้อออำนวยความสะดวกในการดำเนินงานทุกขั้นตอน การศึกษาถึงปัญหาของนักเรียนว่าเกิดจากตัวบุคคล ครอบครัวหรือเกิดจากสิ่งแวดล้อมอื่นๆและนำข้อมูลเข้าสู่ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยอมร ปลื้มหอม (2559 : 1 - 128) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ผลการวิจัยพบว่า พบว่ามีสภาพปัญหาอยู่ในระดับน้อย โดยด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้น ควรติดต่อหรือประสานงานกับผู้ปกครองในเบื้องต้น เพื่อทำความเข้าใจตรงกันกับปัญหาที่เกิดขึ้นและร่วมกัน ดำเนินการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข้ต่อไปเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง

3. ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู โดยใช้กระบวนการบริหารงานวงจรคุณภาพของเดมมิง ได้ดังนี้

3.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนควรจัดการประชุมวางแผน คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา สร้างความตระหนัก ให้ความรู้ คำแนะนำ วิธีการดำเนินการแก่ครูในการทำแบบเยี่ยมบ้านของนักเรียนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียนและวางแผนเตรียมการล่วงหน้า หากวิธีรับกับปัญหาความยากลำบากของเส้นทางการเยี่ยมบ้านของนักเรียนแล้ว ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ แต่งตั้งกรรมการนิเทศติดตาม การดำเนินการในกิจกรรม ออกแบบกรอบมาตรฐานเกณฑ์ เครื่องมือที่ใช้ในกาตรวจสอบนิเทศ ติดตาม และดำเนินการนิเทศติดตาม นำผลมาประเมินจากกิจกรรมมาปรับปรุง แก้ไขพัฒนา จุดด้อย จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์ (2564 : 1 - 152) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 ด้านการคัดกรองนักเรียนโรงเรียนควรวางแผนการจัดทำเครื่องมือ สื่อ นวัตกรรม การดำเนินการแบบมีส่วนร่วมทุกฝ่ายและชี้แจงถึงข้อควรระวังในการเก็บข้อมูลให้เป็นความลับจากการคัดกรองนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง / มีปัญหา มีการปรับปรุงแก้ไขการทำงานตลอดเวลา มีการออกแบบ กรอบมาตรฐาน เกณฑ์เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบ นิเทศ ติดตามร่วมกับแผนที่ได้วางไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องสอดคล้องกับกรองทิพย์ บัวผาย (2562 : 1 - 124) ได้ศึกษา แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14 พบว่า 1) งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจัดทำเอกสารรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน พร้อมกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจขั้นตอนในการดำเนินงาน 2) ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างครบวงจร โดยหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมอบหมายเจ้าหน้าที่ฝ่ายบันทึกในระบบซีคราวด์ เพื่อให้มีข้อมูลนักเรียนทุกคนอย่างรอบด้านและเป็นระบบ 3) จัดให้มีการนิเทศ สนับสนุน ติดตามการทำงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมอบหมายหัวหน้าระดับชั้น ศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลจากระเบียบสะสม แบบประเมินพฤติกรรม แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลบันทึกลงในระบบซีคราวด์ 4) จัดแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ตามเกณฑ์คัดกรองของโรงเรียน

3.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โรงเรียนควรวางแผน ระเบียบวิธี ข้อปฏิบัติ มาตรฐาน เกณฑ์ ระยะเวลาการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ การวัดผล ประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาควรประสานความร่วมมือ ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องหน่วยงานต่างๆ เพื่อระดมทรัพยากรคน งบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมให้มีความหลากหลาย สอดคล้องงานวิจัยของไวยรัฐ วงษ์ทอง (2563 : 1 - 130) ได้ศึกษา การศึกษาปัญหาและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 พบว่า แนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็กวางแผนดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม ด้วยกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ประสานความร่วมมือในการสร้างเครือข่ายทั้งหน่วยงานรัฐและหน่วยงานเอกชน นำผลการคัดกรอง มาใช้ในการพิจารณา สร้างความตระหนักและจิตสำนึกจัดกิจกรรมนิ

ทศ กำกับติดตาม การดำเนินงาน ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ควรประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมสนับสนุนให้ครู ได้รับความรู้ ประสบการณ์ ระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชนและท้องถิ่น

3.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน โรงเรียนควรประชุมวางแผนการดำเนินการร่วมกับ คณะ ออกแบบกรอบมาตรฐาน เกณฑ์ แบบบันทึกข้อมูลเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนดำเนินการ ตามแผนโดยครูผู้รับผิดชอบอย่างเคร่งครัด ทันท่วงทีเหตุการณ์ มีการวางแผนการตรวจสอบ นิเทศ ติดตาม กำกับ ดูแล ร่องรอย หลักฐาน รูปภาพประกอบการดำเนินการกิจกรรมและสรุปผลการประเมินกิจกรรม ถ้า เกิดปัญหาในกิจกรรมให้ย้อนกลับไปวางแผน ลงมือปฏิบัติ ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข เป็นวงจรพัฒนาอยู่ ตลอดเวลา อย่างเป็นระบบสอดคล้องกับกรอบทฤษฎี บัวผาย (2562 : 1-124) ได้ศึกษา แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 14 พบว่า กิจกรรมพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนแก้ไขปัญหาต้องสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย อย่างเป็นระบบ

3.5 การส่งต่อนักเรียน โรงเรียนควรสร้างความตระหนัก ให้ความรู้ คำแนะนำ วิธีการ ดำเนินการ แก่ครูผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการวางแผนการจัดทำเครื่องมือ สื่อ นวัตกรรม สำหรับการดำเนินการการส่งต่อ ดำเนินการตามขั้นตอน รายละเอียด เนื้อหาให้สอดคล้องตามมาตรฐานและแผนที่กำหนดไว้ มีการ ตรวจสอบ นิเทศ ติดตาม กำกับ ดูแล ร่องรอยหลักฐาน รูปภาพประกอบการดำเนินการกิจกรรม ตรวจสอบ ระหว่างการดำเนินการว่า มีปัญหา อุปสรรคในการดำเนินการหรือไม่ มีวิธีแก้ปัญหายังไร นำเครื่องมือที่ ได้จากการตรวจสอบ ในการดำเนินการกิจกรรมไปประเมินผล ถ้าเกิดปัญหาให้หาสาเหตุของปัญหา แล้วหา แนวทางปรับปรุงแก้ไข ถ้าผลได้ตามมาตรฐานที่วางแผนไว้ให้รับรองไว้และพัฒนาต่อยอด ให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกรองทิพย์ บัวผาย (2562 : 1-124) ได้ศึกษา แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 14 พบว่า ต้องมีการส่งต่อโดยมติที่ประชุมพิจารณาเป็นรายกรณีไปทั้งส่งต่อภายในและส่ง ต่อภายนอก การส่งต่อภายนอกบำบัดรักษาในรูปแบบกายจิตสังคมบำบัด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรมีการกำหนดนโยบายให้ครูผู้สอนหรือครูประจำชั้นมี ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดทำแผนการดำเนินงานหรือปฏิทินในการดำเนินงานอย่างชัดเจน ศึกษาถึง ปัญหาของนักเรียนอย่างรอบด้าน อาจใช้เทคโนโลยีช่วยในการจัดเก็บข้อมูลจัดกิจกรรมหรือวิธีดำเนินการหา ข้อมูลที่หลากหลาย

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบงานที่ชัดเจน มีเกณฑ์การคัด กรองที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน เครื่องมือและวิธีการในการคัดกรองที่หลากหลาย สร้างความ ร่วมมือกับผู้ปกครองนักเรียนและนำผลจากการคัดกรองใช้พิจารณาด้านพฤติกรรมของนักเรียน และ ช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายกลุ่มอย่างทั่วถึง

1.3 ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ควรจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียนกิจกรรมเปิดบ้าน เพื่อหาแนวทางและสร้างการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพฤติกรรมนักเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง การส่งเสริมพัฒนานักเรียนควรได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง จะส่งเสริมให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ควรมีคณะกรรมการดำเนินงานการป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียนที่ชัดเจน บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างจริงจัง

1.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน ควรพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนโดยกำหนดหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์พิจารณาข้อมูลนักเรียน การส่งต่อภายในและการส่งต่อนักเรียนภายนอกควรสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องการส่งต่อนักเรียนต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครองนักเรียนให้ชัดเจนว่า เป็นการช่วยเหลือไม่ใช่การทำโทษ และมีการดูแลนักเรียนที่ได้รับการส่งต่อจนกว่านักเรียนสามารถปรับตัว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

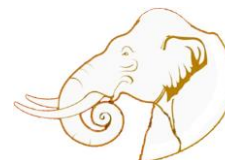
2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 ควรศึกษาปัจจัยการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3 ควรศึกษารูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

แหล่งอ้างอิง

- กรองทิพย์ บัวผาย. (2562). แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2560). *การคัดกรองสุขภาพจิตเด็กวัยเรียน*. กรุงเทพมหานคร: ปิยอนด์พับลิชชิง.
- ไทยรัฐ วงษ์ทอง. (2563). การศึกษาปัญหาและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ลัดดาวลย์ โคตรพิมพ์. (2564). แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต* สาขาบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559) *การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2562). *ระบบประกาศและรายงานผลสอบ*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx>.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2559). แนวทางการดำเนินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. (2565). สารสนเทศทางการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2559). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

อมร ปลื้มหอม. (2559). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

การบริหารจัดการผู้นำเชิงผู้ประกอบการต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
กลุ่มสตรีแปรรูปอาหาร บ้านหนองเข้ากรรม ตำบลหนองแก้ว
อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

Management of Entrepreneurial Leadership on the Performance of Community
Enterprises Women's Food Processing Group, Ban Nong Khao Kam, Nong Kao
Subdistrict, Mueang Sisaket District Sisaket Province

จิตติมา พลศักดิ์

Jittima Palasak

คณะบริหารธุรกิจและการบัญชีมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Faculty of Business Administration and Accounting, Sisaket Rajabhat University, Thailand.

Email: phalasak2020@gmail.com

Received : June25, 2024;

Revised : September16, 2024;

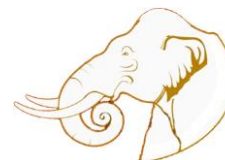
Accepted : September18, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารและแนวทางการจัดการผู้นำเชิงผู้ประกอบการต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสตรีแปรรูปอาหารบ้านหนองเข้ากรรม ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มเป้าหมายคือ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ศรีสะเกษ จำนวน 1 คน ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองศรีสะเกษ จำนวน 1 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน และ ประธานและตัวแทนสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านหนองเข้ากรรม ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 11 คน เป็นวิจัยแบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย

ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการผู้นำเชิงผู้ประกอบการต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสตรีแปรรูปอาหารบ้านหนองเข้ากรรม ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แนวทางการบริหารจัดการผู้นำเชิงผู้ประกอบการต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการ มีการดำเนินการที่มีการวางแผน แนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ชัดเจน กำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ชัดเจน และทิศทางการพัฒนาแสดงความคิดเห็น มีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน 2) การมีส่วนร่วม การสร้างความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สัมพันธภาพที่ดีภายในวิสาหกิจชุมชน ความเข้มแข็ง ร่วมมือ สามัคคีระหว่างสมาชิกความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองส่งผลต่อความสำเร็จและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน 3) ความคิดริเริ่มในงานนวัตกรรม ผู้นำเชิงผู้ประกอบการในการสร้างนวัตกรรมควรมีแนวทางในการพัฒนาตนเอง คือ สามารถสังเคราะห์บริบทที่ตั้งเพื่อช่วยในการสร้างนวัตกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; ผู้นำเชิงผู้ประกอบการ; วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรี

Abstract

The purpose of this research to Study the management level and management approaches on the performance of community enterprises. Women's Food Processing Group, Ban Nong Khao Kam, Nong Kaeo Subdistrict, Mueang Sisaket District Sisaket Province. The target groups were Sisaket Provincial Community Development Office: 1 person, local administrative organization representative: 1 person, Muang Sisaket District Community Development Office: 1 person, 1 community leader, and president and representative member of the Ban Nong Khao Kam Community Product Group, Nong Kaeo Subdistrict, Mueang Sisaket District, Sisaket Province: total 11 people. The using tools were questionnaires and interviews with a reliability value of 0.94. The statistics used in data analysis included mean, standard deviation. All data were analyzed inductively.

The results of the study found that Management of entrepreneurial leadership on the performance of community enterprises Women's Food Processing Group, Ban Nong Khao Kam, Nong Kaeo Subdistrict, Mueang Sisaket District Sisaket Province: the whole aspects were at a high level. Guidelines for managing entrepreneurial leadership towards the performance of community enterprises, consisted of: 1) Management: There had plan for operation; guidelines for solving various problems, setting clear goals and directions for community enterprises development, providing the opportunities for members to participate in goal setting and directions for development with clear working structure, 2) Participation in: Creating in participation engagement among community enterprise members, good relationships, strength, good cooperation, unity and responsibility for assigned tasks, and understanding the responsibilities of own work role for further success and increases the business potential of community enterprises. 3) Innovation initiatives, the entrepreneurial leaders in creating innovation should have self-development of their guidelines, being able to synthesize the local context to help create innovations that are appropriate for the area.

Keywords: Management; Entrepreneurial leadership; Women's community enterprise

บทนำ

ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนอย่างมาก (Lichtenstein & Brush, 2001) ผู้นำที่มีลักษณะนี้มักจะมีความคิดเชิงก้าวหน้าและมุ่งมั่นในการสร้างสรรค์และพัฒนาธุรกิจให้เติบโตและยั่งยืน (Morris, Kuratko, & Covin, 2008) ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการมักเน้นการนำเสนอและดำเนินธุรกิจอย่างมีความมุ่งมั่นและมีวิสัยทัศน์ (Timmons & Spinelli, 2009) พวกเขาจะมีความเป็นผู้นำที่มีอิทธิพลและสามารถสร้างการเชื่อมโยงระหว่างชุมชนและธุรกิจให้สมดุลและยั่งยืนได้อย่างดี (Zahra, Gedajlovic, Neubaum, & Shulman, 2009) อีกทั้งความสามารถในการนำเสนอและปรับตัวต่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงมักเป็นจุดเด่นของภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการที่สำเร็จในการนำพาวิสาหกิจชุมชนไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง สร้างงาน และเพิ่มคุณค่าให้กับชุมชนโดยรวมในระยะยาว (Dees, 2001) ทั้งนี้ ความเป็นผู้นำของผู้ประกอบการในการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์กร และผลการ

ดำเนินงาน การมีความคิดสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิเคราะห์ ความฉลาดทางอารมณ์ และแรงจูงใจ (Razzaque, A., Lee, I., & Mangalaraj, G. 2024)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้กำหนดกรอบแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนและทั่วถึง โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน การสร้างความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งเป็นหลักการที่ชัดเจนในการสร้างพื้นฐานและกระบวนการที่เน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมให้ยั่งยืนตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ในแผนพัฒนา การสร้างโอกาสและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีในทุกพื้นที่เป็นจุดสำคัญที่แผนพัฒนาเน้นไป โดยให้ความสำคัญกับการสนับสนุนและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและพื้นที่ชนบท เพื่อเสริมสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชน โดยการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและการสนับสนุนกิจกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ ได้ระบุแนวคิดและวิธีการในการสร้างพื้นฐานและสนับสนุนกระบวนการที่สามารถพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมให้ยั่งยืนและเชื่อมโยงกับเป้าหมายของแผนพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาที่ครอบคลุมทุกชนิดของพื้นที่และชุมชนในประเทศ และเป็นไปในทิศทางที่เน้นความยั่งยืนและการพัฒนาอย่างสมดุลในทุกด้านของชีวิตชุมชน

ทฤษฎีการเป็นผู้ประกอบการระบุว่าความสามารถส่วนบุคคลของผู้นำเชิงผู้ประกอบการทำให้พวกเขาสามารถตั้งตารออนาคตที่ประสบความสำเร็จสำหรับองค์การของตนได้ พวกเขาเน้นวิสัยทัศน์ที่เป็นนวัตกรรมและระบุโอกาส ในทางตรงกันข้าม ความสามารถในการทำงานของผู้นำเชิงผู้ประกอบการช่วยให้พวกเขาสร้างแรงบันดาลใจและมีอิทธิพลต่อพนักงานของตนให้ละทิ้งการปฏิบัติงานแบบเดิมๆ เพื่อดำเนินงานของตน ซึ่ง Chen (2007) ชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการปรากฏที่จุดตัดระหว่างภาวะผู้นำและการเป็นผู้ประกอบการ ความเป็นผู้นำเชิงผู้ประกอบการคือการผสมผสานระหว่างความกระตือรือร้น นวัตกรรม และการกล้าเสี่ยง (Kozlowski, 2010) ซึ่งเป้าหมายของการเป็นผู้นำเชิงผู้ประกอบการคือการช่วยให้บุคคลสามารถระบุและใช้ประโยชน์จากโอกาสที่สำคัญได้

การศึกษาเกี่ยวกับการบริหารผู้นำเชิงผู้ประกอบการในวิสาหกิจชุมชนที่มีกลุ่มสตรีแปรรูปอาหารเป็นที่สนใจมีความสำคัญอย่างมาก เพราะผู้นำที่มีความสามารถในการสร้างศักยภาพและพัฒนาผู้นำมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาธุรกิจและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งการศึกษานี้มุ่งเน้นการพัฒนาการบริหารจัดการและความรู้ทางธุรกิจของผู้นำ รวมถึงการส่งเสริมคุณลักษณะและทัศนคติที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาธุรกิจ ด้วยการเสริมสร้างศักยภาพให้กับผู้นำผู้ประกอบการในวิสาหกิจชุมชน อาจช่วยให้วิสาหกิจชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน โดยสร้างความพึงพอใจและความสุขให้กับผู้บริโภคและชุมชนท้องถิ่นอย่างเชื่อถือได้การศึกษาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีแปรรูปอาหารบ้านหนองเข้ากรรม กล่าวถึงบริบทชุมชนโดยเฉพาะในด้านวิสาหกิจชุมชน จึงมีความสำคัญเพื่อทำความเข้าใจบทบาทของภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการในการขับเคลื่อนความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน และเพื่อพัฒนาแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการในบริบทของวิสาหกิจชุมชน ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการยังช่วยในการเสริมสร้างศักยภาพในการนำวิสาหกิจชุมชนให้เติบโตและประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน โดยการพัฒนาทักษะทางธุรกิจและการสร้างความเข้าใจในภาวะผู้นำที่เป็นประโยชน์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้นำสามารถรับมือกับความท้าทายและสร้างแรงจูงใจให้กับทีมงานและชุมชนได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้อาจส่งผลให้ธุรกิจชุมชนมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเติบโตในระยะยาว โดยสร้างรายได้และสร้างโอกาสให้กับสมาชิกในชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการผู้นำเชิงผู้ประกอบการต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสตรีแปรรูปอาหารบ้านหนองเข้ากรรม ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการผู้นำเชิงผู้ประกอบการต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสตรีแปรรูปอาหารบ้านหนองเข้ากรรม ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

การทบทวนวรรณกรรม

ความเป็นผู้นำเชิงผู้ประกอบการส่งเสริมและช่วยให้องค์การป้อนข้อมูลกระบวนการที่เสริมสร้างวัฒนธรรมของนวัตกรรมขององค์การโดยการค้นพบและใช้ประโยชน์จากโอกาสในการปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์การ แก้ปัญหาด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ และเพื่อใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Sánchez et al., 2017) ซึ่งให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการปรากฏที่จุดตัดระหว่างภาวะผู้นำและการเป็นผู้ประกอบการ (Rey, 2018) ความเป็นผู้นำเชิงผู้ประกอบการคือการผสมผสานระหว่างความกระตือรือร้น นวัตกรรม และการกล้าเสี่ยง มุมมองนี้สอดคล้องกับรากฐานทางทฤษฎีที่ Strobl et al., (2018) เสนอว่าความเป็นผู้นำเชิงผู้ประกอบการรวมถึงการรับรู้โอกาสซึ่งเกี่ยวข้องกับการรับรู้ของแต่ละบุคคลและการใช้ประโยชน์จากโอกาสซึ่งเชื่อมโยงกับการกระทำ ผู้นำเชิงผู้ประกอบการได้แสดงวิสัยทัศน์ที่สดใสและสร้างแรงบันดาลใจสำหรับพนักงานและองค์การของตน ซึ่งสามารถรวบรวมการมีส่วนร่วมของแต่ละคนเพื่อเพิ่มความตระหนักรู้ในการทำหน้าที่เป็นบทบาทสำคัญขององค์การที่รับผิดชอบด้านนวัตกรรมและความสำเร็จในอนาคต

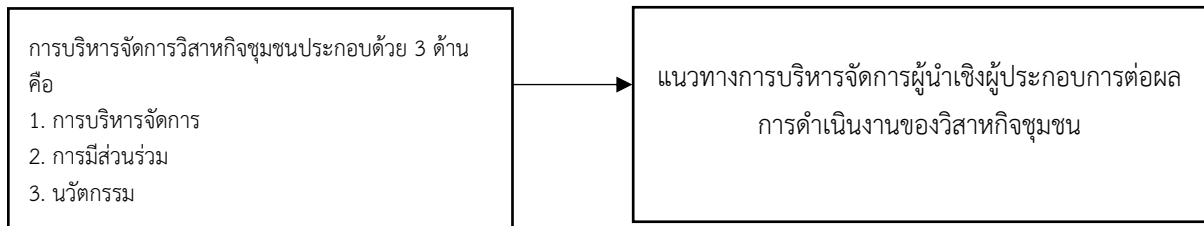
แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนเกิดจากการที่คนกลุ่มหนึ่งในชุมชนมารวมมือกันทำอะไบางอย่างที่เกี่ยวกับการผลิต การแปรรูป การจัดการทรัพยากรการจัดการทุน การจัดการตลาด โดยมีการซื้อขายในลักษณะสหกรณ์แต่แตกต่างกัน ที่ระเบียบและกฎเกณฑ์ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเน้นการแบ่งปันการช่วยเหลือกันมากกว่าการแข่งขันวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นหน่วยที่ทำให้เกิดความร่วมแรงร่วมใจไม่แตกแยกแบ่งพวกและไม่ต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของตนและพวกพ้อง เพราะวิสาหกิจชุมชนคือการเน้นการช่วยเหลือกัน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562) ทั้งนี้กฎหมายได้กำหนดใหม่การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างครบวงจรไว้ 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับปฐมนุฏีส่งเสริมการจัดตั้งการให้ความรู้การศึกษาวิจัยในการนำทุนชุมชนมาใช้เหมาะสม การร่วมมือกันในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ 2) ระดับสูงส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์การรักษาคุณภาพ การศึกษาวิจัยเทคโนโลยีและการตลาด การสร้างความเชื่อถือทางธุรกิจ และความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค การประสานงานแหล่งเงินทุน เพื่อให้สามารถเป็นผู้ประกอบการหรือพัฒนาไปสู่การประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไปในอนาคต และ 3) การส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนโดยรัฐจะให้การสนับสนุนการจัดตั้งการประกอบการการตลาด ความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่าย หรือภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชนโดยแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่เน้นในเรื่องการปรับวิถีชีวิตของชุมชนแบบพึ่งพาภายนอกมาพึ่งพาตนเอง โดยเชื่อมโยงบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ในที่สุด

กรอบแนวคิดการวิจัย

แปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยตามระเบียบวิธีการแบบผสมผสานโดยมีรายละเอียดดังนี้

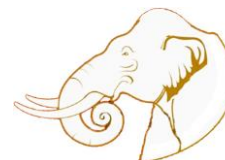
ประชากรในการวิจัย ได้แก่ สมาชิกและคณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน กลุ่มสตรีแปรรูปอาหารบ้านหนองเข้ากรรม ตำบลหนองแก้ว อำเภอมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 1 พื้นที่/ตำบลโดยผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) จำนวนทั้งสิ้น 15 คน ประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 1 คน ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอมืองศรีสะเกษ จำนวน 1 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน และประธานและตัวแทนสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านหนองเข้ากรรม ตำบลหนองแก้ว อำเภอมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 11 คน

เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอนได้แก่ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ 3 ด้าน จำนวน 15 ข้อ คือ 1) การบริหารจัดการ 2) การมีส่วนร่วม 3) นวัตกรรม โดยคุณภาพเครื่องมือได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ทดสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .94 ส่วนเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Protocol) เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล การศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล โดยจำแนกขั้นตอนออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (2) การตรวจสอบข้อมูล (3) การทำดัชนีข้อมูล (4) การทำข้อสรุปชั่วคราวและกำจัดข้อมูล และ (5) การสร้างบทสรุป

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในคอมพิวเตอร์ ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการผู้นำเชิงผู้ประกอบการต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีแปรรูปอาหารบ้านหนองเข้ากรรม ตำบลหนองแก้ว อำเภอมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพดังนี้ 1) ตรวจสอบ

ความถูกต้องของข้อมูล 2) จำแนกและจัดระบบข้อมูลเป็นการนำข้อมูลที่น่ามาจำแนกและจัดหมวดหมู่ ออกให้เป็นระบบ 3) วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ได้จาก เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมา วิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมของเรื่องนั้นและนำเสนอข้อมูลเป็นแบบบรรยาย

ผลการวิจัย

1. ระดับการบริหารจัดการผู้นำเชิงผู้ประกอบการต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสตรีแปรรูปอาหารบ้านหนองเข้ากรรม ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 1 ระดับการบริหารจัดการผู้นำเชิงผู้ประกอบการต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสตรีแปรรูปอาหารบ้านหนองเข้ากรรม ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษในภาพรวมและรายด้าน

ระดับการบริหารจัดการผู้นำเชิงผู้ประกอบการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. การบริหารจัดการ	4.31	0.25	มาก
2. การมีส่วนร่วม	4.28	0.21	มาก
3. นวัตกรรม	4.32	0.22	มาก
รวม	4.30	0.23	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การบริหารจัดการผู้นำเชิงผู้ประกอบการต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสตรีแปรรูปอาหารบ้านหนองเข้ากรรม ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการบริหารจัดการผู้นำเชิงผู้ประกอบการต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสตรีแปรรูปอาหารบ้านหนองเข้ากรรม ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

2.1 การบริหารจัดการ กลุ่มสตรีแปรรูปอาหารบ้านหนองเข้ากรรม ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ จากการที่คนในชุมชนรวมตัวกันเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการจัดการ การดำเนินการของกลุ่มสตรีแปรรูปอาหารบ้าน มีการดำเนินการที่ดี มีการวางแผน แนวทางการแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่ชัดเจน กำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ชัดเจน และทิศทางในการพัฒนาแสดงความคิดเห็น มีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน

2.2 การมีส่วนร่วม การสร้างความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สัมพันธ์ภาพที่ดีภายในวิสาหกิจชุมชน ความเข้มแข็ง ร่วมมือ สามัคคีระหว่างสมาชิกความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย การบริหารสมาชิกในแต่ละตำแหน่งอย่างเหมาะสม สมาชิกมีทักษะและความสามารถด้านการผลิต และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองส่งผลต่อความสำเร็จและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน

2.3 นวัตกรรม ผู้นำเชิงผู้ประกอบการในการสร้างนวัตกรรมควรมีแนวทางในการพัฒนาตนเอง คือ สามารถสังเคราะห์บริบทที่ตั้งเพื่อช่วยในการสร้างนวัตกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดกำไรจากนวัตกรรมที่ตรงกับความต้องการของชุมชนและควรเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ระบิตความคิดในการ

สร้างนวัตกรรมเป็นของตนเอง โดยหลังจากนั้นผู้นำเชิงผู้ประกอบการจึงนำสิ่งที่กลุ่มสตรีชุมชนสร้างเพื่อให้เกิดการต่อยอดสร้างนวัตกรรมที่เกิดรายได้ต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารจัดการ กลุ่มตรีแปรรูปอาหารบ้านหนองเข้ากรรม ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ จากการที่คนในชุมชนรวมตัวกันเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการจัดการดำเนินการของกลุ่มตรีแปรรูปอาหารบ้าน มีการดำเนินการที่ดี มีการวางแผน แนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ชัดเจน กำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย และทิศทางในการพัฒนาแสดงความคิดเห็น มีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน ของภักธิดา วัฒนาพรรณกิตติ (2559) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการคนหรือแรงงาน การสนับสนุนให้สมาชิกสามารถดำเนินงานตามหน้าที่ของตนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเกิดปัญหาให้น้อยที่สุดรวมถึงการพัฒนาให้สมาชิกมีศักยภาพเพิ่มขึ้น เพื่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเพื่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการด้านการเงิน การบริหารจัดการต้นทุน การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ที่ชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ รวมทั้งการบริหารจัดการด้านเงินทุนที่นำมาใช้ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ด้านวัตถุดิบ วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเป็นวัตถุดิบในชุมชนเป็นหลักวัตถุดิบที่ใช้มีความเหมาะสม มีคุณภาพ

2. การสร้างความรู้สึกการมีส่วนร่วมของสมาชิก วิสาหกิจชุมชน สัมพันธภาพที่ดีภายในวิสาหกิจชุมชน ความเข้มแข็ง ร่วมมือ สามัคคีระหว่างสมาชิกความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย การบริหารสมาชิกในแต่ละตำแหน่งอย่างเหมาะสม สมาชิกมีทักษะและความสามารถด้านการผลิต และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองส่งผลต่อความสำเร็จและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณนุช ชัยปิ่นชนะ (2559) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการสร้างระบบการจัดการการเงินของกลุ่มฯ ด้วยการพัฒนาองค์ความรู้และนำไปสู่การกำหนดแนวปฏิบัติทางการเงินรวมทั้งสร้างระบบการจัดการการเงินของกลุ่มฯ จะได้ระบบการจัดการการเงินที่มีเหมาะสมกับบริบทชุมชน ทำให้กลุ่มฯ พัฒนาระบบการบริหารการเงินการควบคุมต้นทุนผลิตและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ นำไปสู่ความมั่นคงของกลุ่มฯ นอกจากนี้ในการพัฒนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนย่อมมีความเสี่ยง

3. นวัตกรรม ผู้นำเชิงผู้ประกอบการควรรหาความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการที่จะคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือแนวทางใหม่ ๆ อาจเป็นเพราะผู้บริหารขาดความมั่นใจและกล้าที่จะคิดนอกกรอบ เพราะถูกระเบียบราชการจำกัดกรอบ จึงต้องมีการเพิ่มทักษะความคิดริเริ่มในงานนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Köybaşı & Uğurlu (2016) ที่พบว่า ผู้บริหารอาจต้องดำเนินการตามนโยบายเบื้องต้น และต้องยึดระเบียบราชการเป็นหลัก เพื่อสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ๆ ดังนั้นจึงต้องมีกระบวนการในการส่งเสริมให้ผู้บริหารได้มีการคิดแบบสร้างสรรค์มากขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

การบริหารจัดการ ผู้นำเชิงผู้ประกอบการพัฒนาองค์ความรู้และประสบการณ์ใน การกำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการประกอบการ เช่น มีการดำเนินการที่ดี มีการวางแผน แนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ชัดเจน กำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย

การมีส่วนร่วม การสร้างการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย กำหนดวิสัยทัศน์โดยคำนึงถึงบริบทที่เหมาะสมและปฏิบัติได้จริง สร้างความเข้มแข็ง ร่วมมือ สามัคคีระหว่างสมาชิกความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย การบริหารสมาชิกในแต่ละตำแหน่งอย่างเหมาะสม สมาชิกมีทักษะและความสามารถในการผลิต และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองส่งผลต่อความสำเร็จและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน

ด้านการสร้างนวัตกรรม ผู้นำเชิงผู้ประกอบการสังเคราะห์บริบทที่ตั้งเพื่อช่วยในการสร้างนวัตกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้เกิดกำไรจากนวัตกรรมที่ตรงกับความต้องการของชุมชนคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือแนวทางใหม่ ๆ มีการเพิ่มทักษะความคิดริเริ่มในงานนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาใช้ให้ทันสมัย

สรุป

การบริหารจัดการผู้นำเชิงผู้ประกอบการต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสตรีแปรรูปอาหารบ้านหนองเข้ากรรม ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก แนวทางการบริหารจัดการผู้นำเชิงผู้ประกอบการต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสตรีแปรรูปอาหารบ้านหนองเข้ากรรม ตำบลหนองแก้ว อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ การบริหารจัดการ ด้านการจัดการการดำเนินการของกลุ่มสตรีแปรรูปอาหารบ้าน มีการดำเนินการที่ดี มีการวางแผน แนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ชัดเจน กำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย และทิศทางในการพัฒนาแสดงความคิดเห็นมีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน การมีส่วนร่วม การสร้างความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกวิสาหกิจ

ชุมชน สัมพันธภาพที่ดีภายในวิสาหกิจชุมชน ความเข้มแข็ง ร่วมมือ สามัคคีระหว่างสมาชิกความรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับมอบหมาย การบริหารสมาชิกในแต่ละตำแหน่งอย่างเหมาะสม สมาชิกมีทักษะ และความสามารถด้านการผลิต และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองส่งผลต่อความสำเร็จ และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนนวัตกรรม ผู้นำเชิงผู้ประกอบการในการสร้าง นวัตกรรมควรมีแนวทางในการพัฒนาตนเอง คือ สามารถสังเคราะห์บริบทที่ตั้งเพื่อช่วยในการสร้าง นวัตกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดกำไรจากนวัตกรรมที่ตรงกับความต้องการของชุมชนและ ควรเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ระบุดความคิดในการสร้างนวัตกรรมเป็นของตนเอง โดยหลังจากนั้นผู้นำเชิง ผู้ประกอบการจึงนำสิ่งที่กลุ่มสตรีชุมชนสร้างเพื่อให้เกิดการต่อยอดสร้างนวัตกรรมที่เกิดรายได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารคือ การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กร และการแบ่งหน้าที่ การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่น ๆ แก่ สมาชิก และจัดบันทึกการเงิน/บัญชี

2) ด้านการมีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาส สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการ ดำเนินงานของกลุ่มเพื่อให้เกิดความชัดเจน

3) ความคิดริเริ่มในงานนวัตกรรม ควรจัดหาวัสดุภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และนำวิธีการ ใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพเข้ามาช่วยในการผลิต

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหาร และปัจจัย อื่น ๆ ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

2.2 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เช่น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำวิสาหกิจชุมชน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

เอกสารอ้างอิง

กองวิจัยและพัฒนาส่งเสริมการเกษตร. (2562). *เกษตรกรรมยั่งยืนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง*.

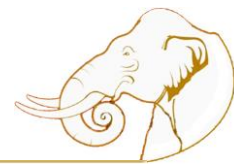
กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร.

พรณนุช ชัยปิ่นชนะ. (2559). การพัฒนาการจัดการการเงินของกลุ่มผักอินทรีย์ ตำบลหนองปากครั้ง อำเภอบึงเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 4(1), 89-102.

ภัทรธิดา วัฒนาพรณกิตติ. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนระดับ 5 ดาวจังหวัดลำปาง. *วารสารการวิจัยกาสะลองคำ*, 10(2), 17-26.

Bennis, W., & Nanus, B. (1985). *Leaders: The strategies for taking change*. Harper & Row.

Chen, F. F. (2007). Sensitivity of goodness of fit indexes to lack of measurement invariance. *Structural Equation Modeling*, 14(3), 464–504.

- Dees, J.G. (2001). *The Meaning of "Social Entrepreneurship"*. Draft Paper. http://www.fuqua.duke.edu/centers/case/documents/dees_SE.pdf
- Kozlowski. (2010). Quantifying Quasar Variability as Part of a General Approach to Classifying Continuously Varying Sources. *The Astrophysical Journal*, 708(2), 927-945
- Köybaşı, F. & Uğurlu, C. T. (2016). School principals' opinions about level of their entrepreneurship. *European Journal of Social Sciences*, 3(3), 125-129.
- Lichtenstein, B., Brush, C., 2001. How do resource bundles develop and change in new ventures? A dynamic model and longitudinal exploration. *Entrepreneurship Theory and Practice* 25, (3), 37–58.
- Morris, M.H., Kuratko, D.F., Covin, J.G. (2008). *Corporate Entrepreneurship & Innovation, Entrepreneurial Development within Organizations*. 2nd Edition. Thomson South-Western.
- Razzaque, A., Lee, I., & Mangalaraj, G. (2024). The effect of entrepreneurial leadership traits on corporate sustainable development and firm performance: a resource-based view. *European Business Review*, 36(2), 177-200.
- Rey L. D. A. (2018). *The role of entrepreneurial leadership of principals in high performing schools*. (Dissertation of Education Management). Faculty Education: University of Pretoria.
- Sanchez, J.C., Ward, A., Hernández, B., & Florez, J. (2017). Entrepreneurship Education: State of the Art. *Propósitos y Representaciones*, 5(2), 401-473.
- Strobl, A, Bauer, F, Matzler, K. (2018). The impact of industry-wide and target market environmental hostility on entrepreneurial leadership in mergers and acquisitions. *Journal of World Business*, 55(2), 100931.
- Timmons, J. A., & Spinelli, S. (2009). *New venture creation/entrepreneurship for the 21st century*. Singapore City McGraw-Hill.
- Zahra, S. A., Gedajlovic, E., Neubaum, D. O., & Shulman, J. M. (2009). A Typology of Social Entrepreneurs: Motives, Search Processes and Ethical Challenges. *Journal of Business Venturing*, 24, 519-532.

“Teacher, please speak English with me”:

STUDENTS WANT ENGLISH TEACHERS TO SPEAK ENGLISH

Yongyut Khamkhong¹ Pichamon Jamrassri², Phraplad Sura Yanatharo³,
Phrakrubadeeka Wichan Wisuttho⁴

¹Business English for International Communication, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok

²College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok

³Master of Public Administration Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya Surin Campus

⁴Public Administration Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya Surin Campus

¹yongyut.k@pnru.ac.th

Received : April27, 2024;

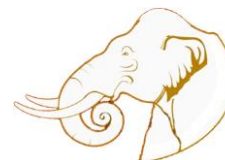
Revised : August8, 2024;

Accepted : October1, 2024

Abstract

This study investigates students' desire for their English teachers to communicate with them in English both inside and outside the classroom. The study utilized both quantitative and qualitative research methodologies. It surveyed the opinions of 45 students enrolled in the Business English for International Communication Program at Phranakhon Rajabhat University and interviewed 10 language teachers and students. It was found that most Thai teachers do not use English when speaking with students for fear that the students may not understand. However, the teachers still hope their students will achieve proficiency in speaking English. Conversely, most students expressed their desire for teachers to consistently speak English with them. However, this demand has not yet been met. It is suggested that English teachers listen to their students to alleviate frustration for both parties. Additionally, engaging in small talk with students outside the classroom is encouraged for all English teachers.

Keywords: English language; Students; Speaking

Introduction

I've been teaching English for over 20 years. As language teachers, we are often asked why Thai students cannot speak English despite having learned the language since Grade 1 until they finish university, totaling about 16 years of study. There have been hundreds of studies regarding this topic, attempting to provide answers as to why our students cannot speak proper English after these long years of study. Mostly, academics have voiced their opinions that the examinations at all levels of the Thai education system are grammar-based, rather than focused on speaking. Consequently, there is no incentive for students to attempt speaking English. To pass all the exams, they simply read and memorize language rules. This is an undeniable fact that we have to accept.

Almost all Thai public media use the Thai language to convey messages, so the general Thai public lacks the chance to engage in English speaking and listening. Moreover, most English classrooms in the country still lack a supportive environment for students to practice speaking English. Most students are more familiar with grammar translation, rote learning, reading, and writing than English conversation (Yusica, 2014). All national-level language tests such as the Ordinary National Education Test (ONET) and A-Level Test, which are grammar-based, have forced language teachers to shift their focus to linguistic rather than communicative competence (Kwon, 2017). All of these factors have led students to realize that grammar, structures, and vocabulary, rather than speaking skills, help them secure desired seats in university.

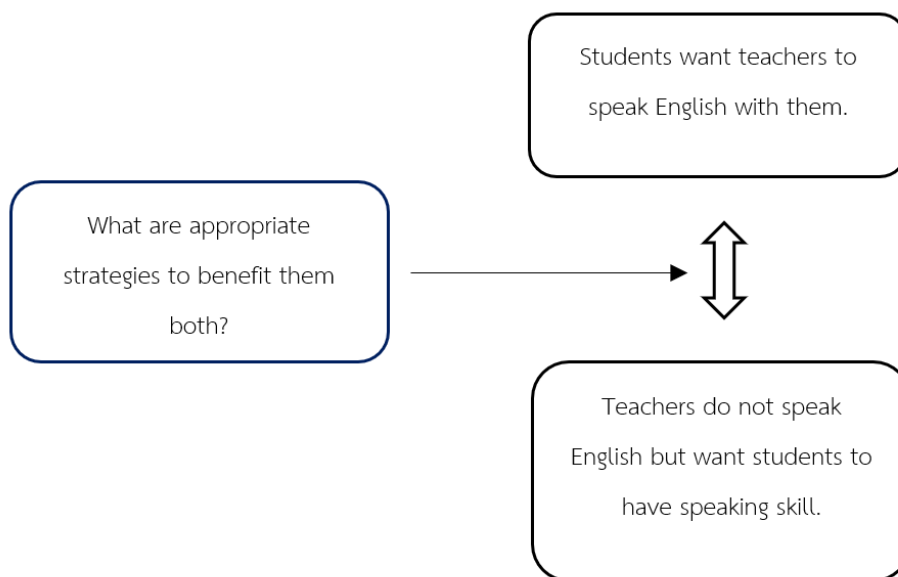
In our program of Business English for International Communication (BEIC) at Phranakhon Rajabhat University, there are around 200 students in our weekday and weekend classes. It is a bilingual program. I taught two classes in the second semester from November 2023 to February 2024, namely English Reading for Business 1 and Varieties of English Interactions. The first one is the weekend class for Year 1, and the second one is the weekend class for Year 3, totaling 45 students altogether. Before the semester started, I made an agreement with both classes that we shall use English 100% in class and outside of class. Most of them raised their hands in agreement. The only question I wanted to ask students after this little experiment was whether they wanted all the teachers to speak English with them all the time or not. This paper provided me with all the answers.

Research Objectives

This study investigates the demand of students for their English teachers to communicate with them in English in order to fulfill their needs.

Conceptual Framework

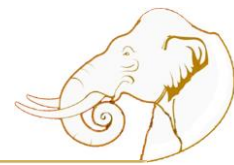

Research Methodology

This study utilized both quantitative and qualitative methodologies. Through purposive sampling, a set of questionnaires was used to survey 45 students enrolled in two classes: English Reading for Business 1 and Varieties of English Interactions. The study took place during the second semester, from November 2023 to February 2024. Additionally, ten students and teachers were interviewed to gather their opinions regarding the use of English both inside and outside the classrooms. Statistics used were frequency, mean and standard deviation.

Literature Review

For every five people we encounter on the planet, one of them would be able to speak English, as English is currently the most learned language in the world (Lyons, 2021). Approximately 1.5 billion people, or 20% of the world's population, can speak English. Thailand is renowned worldwide as a tourist destination, welcoming 30 million tourists annually. However, the level of English usage remains low. Thai students struggle with English, as evidenced by national test results. The ONET 2019 data revealed that 692,708

Grade 6 students scored an average of 34.42 out of 100 in the English subject, while 665,310 Grade 9 students scored 33.25 and 363,678 Grade 12 students scored 29.20, respectively (Thai Post, 2020). Education First, a well-known Switzerland-based English testing organization, ranked Thailand 101st out of 113 countries where English is not the mother tongue. Among the top five are the Netherlands, Singapore, Austria, Denmark, and Norway. In Asia, the Philippines is ranked 20th and Malaysia 25th (Education First, 2023).

Because communicative competence is not required for university entrance examinations, language classrooms across the country teach English primarily to pass written exams (BBC, 2018). However, some parents oppose this traditional practice and desire their children to speak English. For instance, Mrs. Salinee Geasee, a native Thai speaker, converses in English with her two children, ages 5 and 3, daily, resulting in their fluent English proficiency. She highlights the failure of language education in schools, where teachers prioritize grammar over speaking skills (Thai PBS, 2020).

Niratisai (2018) discovered that learners' attitudes toward English learning significantly impact their proficiency. Positive attitudes enhance learning outcomes. Udomkiatisakul (2016) found that learners' family background and learning activities affect their anxiety levels in English speaking. Learners also fear negative judgments when speaking English. Additionally, Nithivaraphakul & Krasair (2012) noted that listening is the most challenging aspect of English study for Thai students, who fear making grammatical errors when speaking.

To address these fears, teachers should use English more frequently with their students. Consistent English language immersion is essential for developing speaking proficiency. When teachers exclusively use English in the classroom, students are continuously exposed to authentic language contexts, enhancing their language acquisition (Krashen, 1981). Immersion provides opportunities for listening and speaking practice, leading to improved fluency, vocabulary, and pronunciation (Nation, 2009). Moreover, exposure to English facilitates the internalization of grammatical structures, enabling effective communication (Krashen, 1985).

Furthermore, an English-only classroom environment encourages students to take risks and experiment with the language. In a supportive setting, students feel comfortable participating in conversations, expressing their thoughts, and asking questions without fear (Swain, 1985). Active participation promotes confidence and motivation, fostering a positive

learning environment (Dörnyei, 2006). Additionally, teachers model language use and provide immediate feedback, helping students refine their skills (Lightbown & Spada, 2013).

Teachers should also speak English outside the classroom. Maintaining an English-only policy inside and outside the classroom is crucial for language development. Immersion creates an environment conducive to learning, where students practice and improve their English proficiency. Through exposure and participation, students enhance their speaking skills and develop confidence. Therefore, teachers should speak English with students consistently to support their language acquisition effectively.

Developing English speaking proficiency offers numerous benefits for Thai students academically and professionally. Firstly, fluency opens doors to educational opportunities, including international universities and exchange programs. Proficiency enables effective engagement with academic literature and global discussions. Secondly, proficiency enhances employability, as many multinational corporations require English communication skills. Additionally, English proficiency facilitates cultural exchanges and cross-cultural communication.

In conclusion, Thai language education emphasizes grammar over speaking skills, impacting students' communication abilities. Teachers, especially at the elementary level, lack English specialization training, further hindering English language instruction. Wealthier families can afford language schools, but socioeconomic disparities limit access. It's essential for teachers to address this issue and find ways to support their students effectively.

Results

There are 45 students in my two classes and 33 responded to the survey which is around 73%. Among these, 8 (24%) are male and 25 (76%) are female. Every year, there are always more females than males enrolling in this BEIC program. A Likert's scale of 1-5 ranging from lowest to highest was used to indicate the respondents' opinions on each item.

(N=33)

Statements	$\bar{x}$	SD
1. I want the teachers to speak English with me all the time.	4.07	0.71
2. I want to improve my English-speaking skill.	4.75	0.79
3. I want to have foreign classmates so I will speak English everyday.	4.71	0.46
4. I want to use English with the teachers in all communication channels.	4.17	0.77
5. I have chance to speak English in this subject.	4.50	0.74
6. I know that English will be useful for my future job.	4.85	0.44
7. I want to speak English in every subject in this university.	4.39	0.62
8. I like my BEIC program.	4.60	0.56
9. My English is better when I come to study here.	4.42	0.69
10. I like English language.	4.78	0.41

The survey results showed that most BEIC students want to speak English with all teachers all the time ($\bar{x}=4.07$) and they desperately want to improve their speaking skills ($\bar{x}=4.75$). By expressing their desire to have foreign classmates ($\bar{x}=4.71$), it is evident that they aspire to live in an international environment to have the opportunity to speak English consistently. They also wish to communicate with teachers through all channels in English ($\bar{x}=4.17$), including written chatting on Line App, which is popular in Thailand nowadays. Students mentioned having the chance to speak English in my two subjects – English Reading for Business 1, for Year 1, and Varieties of English Interactions, for Year 3. Despite these not being speaking-focused subjects, they still prefer that I use English exclusively. Furthermore, students expressed their desire to speak English in every subject at the university level ($\bar{x}=4.39$). This strong signal from students indicates their earnest desire to enhance their speaking skills. Most of them ($\bar{x}=4.78$) indicated that they like English, which is why they chose the BEIC program for their 4-year study.

Results from the Interview

Talking to Teachers

It may sound peculiar to learn that the English teachers do not speak English with students despite the students' strong and obvious desire. Their clear voice is akin to a plea for their teachers. I interviewed five teachers, fearing they might misinterpret my intentions as blaming them. However, these are my friends who have worked alongside me in the program for around six years already. The reasons provided by different teachers are as follows:

"My limited time for teaching and talking to students is the main reason why I prefer to use the Thai language. It allows me to get straight to the point and saves time. I simply don't have the time to engage in casual conversation with students." -- Teacher A

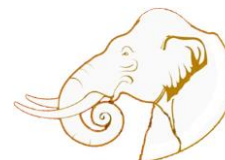
"Students have limited vocabulary and I'm afraid they might misunderstand me when I talked to them in English. I don't want that to happen so I opted to use Thai." – Teacher B

"My subject is the content-based. I tried to explain it in English and the students looked very blank showing that they are confused and they don't understand. I wasted my time and students wasted their time. When I put it into Thai, they smiled. So I know that I must do it in Thai." – Teacher C

"I did not speak English often in the past few years and I lost my confidence already. I can chat with my foreign friends but when I'm in class with Thai students, I cannot overcome my awkwardness speaking English. ...Also, I know that if they want to speak English, they can take a conversation course somewhere during their free time. They don't have to rely on us here." – Teacher D

One Filipino teacher explained that she did not want to study Thai because she is afraid she might one day choose to use some Thai in class and the students will lose confidence in her. *"I want my students to see me using English 100% in class so they are forced to learn speaking and listening with me all the time. They paid a lot of money here so that they can practice English. I don't want to fail them,"* said the teacher.

However, several teachers mentioned that they occasionally request students to present their assignments in English in front of the class. They require the PowerPoint slides to be written in English as well. This practice provides students with opportunities to speak

English nevertheless. Presentations typically occur once or twice per semester, with each student allotted 10-15 minutes to speak English for each assignment

Talking to Students

Students reflected their thinking similar to what we found in the opinion survey. Most of them want the teachers to speak English all the time. They know that English speaking skills will give them a higher chance to get a good job after graduation.

“It is very rare to see Thai teachers speaking English with students. They speak very little in class as they most fear that my friends will not understand. But I personally want all the teachers to speak English with me all the time.” – Student A.

“Some classes are difficult. I want the teachers to use English 50% and Thai 50% so I and my friends will understand the content as well. If the teachers speak English 100%, I think half of my classmates will not understand. They come from different background. We have to take care of them too.” – Student B.

“When I was in high school, we have English speaking zone. Whoever walk to that zone, they have to use English. It’s the fun time for all of us because we love to speak English. But when I came here, there’s no English at all. Most Thai teachers speak in Thai. I forgot all my speaking now. Why don’t the teachers help us to speak English here?” – Student C.

“I spent a lot of money and time to study English here. I expected all the teachers to use English. I also expect to have chance to speak English everyday. But it is very rare. My expectation is not answered. If possible, I want you to speak English with me all the time. I love English very much.” – Student D.

“I am working and studying at the same time. My job requires me to speak English everyday. My boyfriend is not a Thai so I have to use English anyway. I want a degree from here and I don’t really mind if some teachers speak English or Thai. But if I can choose, I will prefer English all the time.” – Student E.

Discussion

Even if this study aimed to investigate only one purpose -- the students’ demand for their English teachers to communicate with them in English -- the research results found several important issues worth sharing with the readers. It provided answers to my

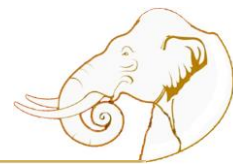

questions: Why do students want their English teachers to speak English with them? Why don't their English teachers speak English with them? Is it a problem for the teachers or the students when teachers don't speak English? What should be the appropriate solutions for both of them?

The opinion survey found that most students want their English teachers to speak English with them so that they have more opportunity to practice speaking. They respect the teachers and have confidence in their teachers' language skills. The interview results from the teachers also revealed that they want their students to have speaking skills. They hope their students can find better jobs after graduation. The reasons they gave for not speaking English is that they are afraid the students won't understand, and they believe it would be a waste of time to speak English with students. It's a difference in mindset that the teachers have. When I asked a follow-up question, *"Can you speak English with students when you meet them outside the class, like in the canteen, so they have more opportunity to practice English speaking?"* The answer was Yes. One teacher said they will do that from now on. I shared the survey and the interview results with them. At least two teachers expressed their agreement to change, as they also want their students to enhance their speaking proficiency.

One student in the interview revealed that there is only one Thai teacher, among 375 in the university, who speaks English with her and her friends all the time. She and her friends sometimes try to find that teacher in his office or the coffee shop so they have a chance to practice English with him. The teacher gives them the opportunity to speak English, they said. Of course, they want to have more teachers like that in their program. They want some teachers to help them with conversation, without passing judgment – someone with whom they can sit down and talk about anything that comes to mind, in English. If the English teachers acknowledge students' preference for acquiring language skills and address that issue properly, language learners will improve their English in a short time. This is in line with Dörnyei and Ushioda (2021), who found that learners' preferences affect their choices, participation, effort, and determination to study the language.

Speaking English in Thailand means more job opportunities and higher income, as the country is a famous hub for tourism and foreign investment. Edgerton (2016) found that workers who can speak English at multinational companies in Bangkok earn 16-23% more than workers in local companies. Many companies also offer additional income to workers

who can pass English tests at a required level. Undoubtedly, English-speaking Thais will have better job prospects in international businesses like the aviation industry, logistics, hotels, restaurants, etc., where foreigners are frequent customers. When BEIC students demand their English teachers to speak English with them, it means they understand their clear future opportunities to speak English in their jobs. If the teachers realize the same thing, they should listen to their students' desperation.

Some interviewed teachers agreed to the idea of engaging in small talks with students in English. Many studies have found that everyday small talks with students in English can help improve students' speaking skills, including fluency, accuracy, and complexity (Hunter, 2012). This proves that the classroom alone is not enough to improve students' speaking skills, especially in classrooms that focus mainly on grammar study like most Thai language classes.

It's not the teachers' fault that their students, especially at the elementary and secondary levels, are unable to speak English. Their aim is to increase grammatical knowledge for students to pass university entrance examinations. Those examinations do not require students to speak English. It's a national-level issue. However, the university is supposed to be the place for honing English speaking skills for students, as they need to speak in interviews and in their jobs. But how can a four-year study with very few English classes help students speak English fluently? It's almost an impossible mission for all language teachers. The answer likely falls on the students themselves, as only those with strong financial resources can afford to attend language schools to practice their English speaking, giving them a better chance at job interviews.

One student said to me, *"Teacher, please speak English with me."* This statement is a desperate plea for English teachers to rethink their language teaching strategies. We need to fulfill their needs. This finding is supported by April & Fahrur (2022), who found that successful learning and activities depend on students' needs, not the teachers' interests. For instance, Sukrutit (2023) found that her students do not like to speak English in front of the class but prefer to speak via video and post on Facebook. When she addressed the students' needs, the results were overwhelming.

Even if this study is small, it has identified a national-level problem. It has also found an answer: that teachers can help their students in a small but powerful way by communicating with them in English as much as possible inside and outside the class. By

immersing the language into their daily lives, students will have more opportunities to speak English every day as well. Additionally, if possible, teachers can communicate with students in English through social media channels. So, English language will not be seen as alien to both parties. Students in this study voiced their demand that they want to speak English with the teachers as much as possible, and it should be for the teachers to listen to that voice. This is in line with the finding by Nunan (1999) that teachers should allow students to take part in selecting their choices in learning. The finding in this study has already shown that choice

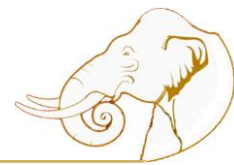
Conclusion

The voice of students expressing their desire for their teachers to speak English with them is worth listening to. It represents just the tip of the iceberg, reflecting the fact that their demand has not yet been fulfilled. English teachers should heed their students' voices and find ways to meet that need; otherwise, they will not earn respect from students, and the language teaching and learning process will not be successful. There are various ways to bridge this gap, such as increasing opportunities for English speaking through small talk outside the classroom and allocating more time for English speaking within classrooms. If possible, using English as the medium of instruction and communication is recommended. The benefits will accrue to students when they graduate and have opportunities to secure better jobs and incomes. However, this change in teachers' behavior will only occur when they genuinely care for their students.

Limitation: This study is a small scale involving only one group of 45 undergraduate students. The interview of students and teachers were also conducted in a friendly manner under a coffee environment. Those participating in the interview is familiar with me.

References

- April, F. L., & Fahrur, R. (2022). Scaffolding talks in teaching speaking skill to higher education students, why not? *Asian Pendidikan*, 2(1),42-79.
- BBC. (2018). *Why our English is poor*. Retrieved February 3, 2024, from <https://www.bbc.com/thai/thailand-46093794>
- Dörnyei, Z. (2006). *The Psychology of the Language Learner: Individual Differences in Second Language Acquisition*. New York: Routledge.

- Dörnyei, Z., & Ushioda, E. (2021). *Teaching and researching motivation* (2nd ed.). New York: Routledge.
- Edgerton, N. (2016). *Wage Returns to English Skills: A Comparison of Local and Multinational Banks in Thailand*. *Southeast Asian Journal of Economics* 4(1), June 2016: 113-140
- Education First. (2023). *Global ranking of countries and regions 2023*. Retrieved February 3, 2024, from <https://www.ef.com/wwen/epi/>
- Hunter, J. (2012). 'Small talk': developing fluency, accuracy, and complexity in speaking. *ELT Journal*, 66(1).
- Krashen, S. D. (1981). *Second Language Acquisition and Second Language Learning*. Oxford: Pergamon Press.
- Krashen, S. D. (1985). *The Input Hypothesis: Issues and Implications*. New York: Longman.
- Kwon, Y. (2017). A study of Thai teachers' perceptions toward the implementation of communicative language teaching of English. *HRD Journal*, 8(1), 114-125.
- Lyons, D. (2021). *How many people speak English and where is it spoken?* Retrieved February 6, 2024, from, <https://babbel.com/en/magazine/how-many-people-speak-english-and-where-is-it-spoken>
- Lightbown, P. M., & Spada, N. (2013). *How Languages are Learned*. Oxford: Oxford University Press.
- Nation, P. (2009). *Teaching ESL/EFL Reading and Writing*. New York: Routledge.
- Niratisai, S. (2018). Attitude, motivation and learning behavior of Phuket Rajabhat University Students. *Journal of Humanities and Social Sciences, Ubon Rachathani Rajabhat University*, 9(2), 138-170.
- Nithivaraphakul, K. and Krasair, P. (2012). A Study of Problems, Needs, Self-Confidence, and Attitudes of Learning English of First Year Students of Phranakhon Rajabhat University. *Rajabhat Phranakhon Research Journal*, 7(1), 35-47.
- Nunan, D. (1999). *Second language teaching and learning*. Boston: Heinle and Heinle.
- Swain, M. (1985). Communicative Competence: Some Roles of Comprehensible Input and Comprehensible Output in Its Development. In S. M. Gass & C. G. Madden (Eds.), *Input in Second Language Acquisition* (pp. 235–253). Massachusetts: Newbury House.

- Sukrutit, P. (2023). Students' perceptions of speaking English in front of the class versus speaking English via self-recorded videos posted on a private Facebook group. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, 16(1), 272-295.
- Thai PBS. (2020). *A mother who beats Thai's education failure*. Retrieved March 15, 2024, from <https://www.thaipbsworld.com/a-mother-who-beats-thais-education-failure/>
- Thaipost*. (2020, March 28). *ONET Grade 6 and Grade 12 are down in all subjects*. Retrieved March 20, 2024, from <https://www.thaipost.net/main/detail/61233>
- Udomkiatisakul, P. (2016). Factors affecting to anxiety for speaking English of undergraduate students in private universities, Pathum Thani province. *Proceedings of 3rd National Conference*, June 17, 2016 (pp.864-868). Nakhon Ratchasima: Nakhon Ratchasima College.
- Yusica, U. (2014). *Problem faced by Thai students in speaking English* [Unpublished master's thesis]. English language department, The State Islamic Institute of Tulungagung.

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา
โดมประดิษฐ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
Technological Leadership of School Administrators in Dom Pradit
Network Group under the Jurisdiction of Ubon Ratchathani
Primary Educational Service Area Office 5

มูทิตา แก้ววงษา¹, สุรางคณา มั่นยานนท์²
Muthita Kaewwongsa¹, Surangkana Manyanon²
¹⁻² มหาวิทยาลัยราชธานี
¹⁻² Ratchathani University
¹Email: poynoiiz25@gmail.com

Received : March 31, 2024;

Revised : August 18, 2024;

Accepted : August 22, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารและเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ประชากรที่ใช้การวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูรวม 10 โรงเรียน จำนวน 123 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราวัดประเมินค่าและแบบสอบถามปลายเปิด มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 แบบศึกษาความแปรปรวนได้ และความเหมาะสมมีค่า IOC อยู่ระหว่าง .67-1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาและหาค่าความถี่

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ด้านความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ ด้านการเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ และด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ตามลำดับ
- 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า 1. ด้านการเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยี มีการสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกันนานนโยบายสู่การปฏิบัติโดยการบูรณาการให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา 2. ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและในชีวิตประจำวัน 3. ด้านความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรมและพัฒนาตนเองด้านการใช้เทคโนโลยีอยู่เสมอ 4. ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเข้ารับการอบรมพัฒนาตนเองด้านสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลอยู่เสมอ 5. ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ผู้บริหาร

สถานศึกษาควรเป็นแบบอย่างที่ใช้เทคโนโลยีในทางที่สร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีและเคารพกฎกติกาตลอดจนไม่ให้เกิดโทษต่อตนเองและผู้อื่น

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา, ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี

Abstract

This research aimed to assess the level of technological leadership among school administrators and to formulate guidelines for enhancing their technological leadership skills. The study population consisted of educational institution administrators and teachers from 10 schools, totaling 123 participants. Data were collected using a questionnaire, and statistical analysis included percentages, averages, standard deviation, content analysis, and frequency.

The findings revealed that: 1) The overall level of technological leadership among administrators was high. Upon closer examination, all aspects were found to be at a high level. Specifically, the aspects ranked in descending order of average scores were Digital Citizenship, Excellence in Professional Practice, Systemic Improvement, Visionary Leadership, and Digital-Age Learning Culture. 2) Guidelines for developing technological leadership among school administrators include: 1) Visionary Leadership: Administrators should engage in continuous learning to enhance their understanding of technology and collaborate with networks to implement policies tailored to the context of their educational institution. 2) Digital-Age Learning Culture: Administrators should promote the integration of technology in teaching, learning, and daily activities among teachers and staff. 3) Excellence in Professional Practice: Administrators should encourage ongoing training and self-improvement in technology usage among teachers and staff. 4) Systemic Improvement: Administrators should actively participate in professional development opportunities related to digital technology. 5) Digital Citizenship: Administrators should serve as role models by using technology in a creative, ethical, and responsible manner, emphasizing the importance of adhering to rules and avoiding harm to oneself and others.

Keywords: Technological Leadership, School Administrators

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2562 หมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 65 ได้กล่าวไว้ว่า ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ และในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหาร การศึกษานั้น นับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเพราะการบริหารจัดการยุคใหม่นั้นต้องมีการควบคู่ไปกับการบริหารจัดการ ICT ด้วย เพราะฉะนั้นแนวทางในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตั้นนั้นต้องรู้จักปรับตัว และมีความพร้อมที่จะยอมรับและจัดการกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา ซึ่งบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในโลกยุคปัจจุบันได้พัฒนามาถึงขั้นที่มีความซับซ้อนและ

หลากหลาย จนกระทั่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญของโลก ไปจนถึงการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ความเป็นโลกาภิวัตน์และสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ในมิติต่าง ๆ เกิดขึ้นได้ และยังคงเดินหน้าพัฒนาต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2554) การปฏิวัติดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 และมีการปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ยุคประเทศไทย 4.0 ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันและส่งเสริมให้ประชากรมีความสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้ต่างได้อย่างทั่วถึง ประชากรมีความสามารถในการพัฒนาองค์ความรู้และสร้างปัญญาที่เพิ่มขึ้น มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารและระบบการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่มาใช้กันอย่างแพร่หลาย ดังนั้น การจัดระบบการศึกษาของประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ต้องมีการวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพคนและเตรียมกำลังคนที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ ต้องมีการปรับหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่น หลากหลาย เพื่อนำไปพัฒนาศักยภาพและขีดจำกัดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะที่หลากหลาย มีความรู้ความสามารถ และมีสมรรถนะที่พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันอย่างเสรีแบบไร้พรมแดนในยุคเศรษฐกิจและสังคม 4.0 (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579, 2560)

การพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อ การศึกษา จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้มีการบัญญัติหลักในการปฏิรูปการศึกษาของชาติไว้หลายด้านด้วยกัน โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ดังที่ได้ปรากฏอยู่ในหมวด 9 ที่มีความสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้มีการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งได้มีการกำหนดแบบแผนยุทธศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยี คือ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) มีการมุ่งเน้นให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญอย่างมากในยุคปัจจุบันและนอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยีคือ ยุทธศาสตร์ที่ 4 เป็นยุทธศาสตร์ขยายโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ที่มุ่งหวังให้การบริการการศึกษาแก่ผู้เรียน ทุกกลุ่มทุกวัยในระดับที่เหมาะสมกับสภาพบริบท และสภาพพื้นที่ ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้าน การเข้าถึงการให้บริการและด้านความเท่าเทียม และยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ที่มีความมุ่งหวังให้คนไทยมีโอกาสได้รับการศึกษา ได้เกิดการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการศึกษา ซึ่งเป็นตอบสนองต่อการพัฒนาในด้านการเข้าถึง การให้บริการ ด้านความเท่าเทียม และด้านประสิทธิภาพ (วสันต์ชัย สดคมขำ, 2563)

กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เป็นสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาภาคบังคับ มีโรงเรียนที่รับผิดชอบในกลุ่มเครือข่ายจำนวน 10 โรงเรียน มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ก้าวทันเทคโนโลยี คุณธรรมนำความรู้ เป็นอยู่อย่างไทย ก้าวไกลสู่มาตรฐานสากล แต่จากการประเมินคุณภาพการศึกษาจากหลายหน่วยงานที่ผ่านมา พบว่า ผู้เรียนขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ขาดทักษะในการใช้ชีวิต

และเทคโนโลยี เนื่องจากปัญหาหลากหลายประการ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนทัศนคติและแนวคิดในการบริหารของตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษามีความทันสมัยสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน ภาวะผู้นำเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จึงมีความสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา คุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อนำไปสู่คุณภาพของผู้เรียน ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงชันมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นไปตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา (ชัยวัฒน์ ผ่องสังข์และศีกฤทธิ์ ศิลาลัย, 2564)

จากปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้แนวคิดภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีตามกรอบ มาตรฐานชาติด้านการใช้เทคโนโลยีสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาของสมาคมเทคโนโลยีการศึกษานานาชาติ (International Society for Technology in Education: ISTE, 2019) ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อทราบถึงภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลและแนวทาง ในการพัฒนาการบริหารงานโดยใช้ทักษะภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารให้เป็นผู้บริหารที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการขับเคลื่อนการศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทาค้นคว้า แนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปไว้ดังนี้

ตามแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน ให้ความหมายของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีไว้แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะสรุปความหมายของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีได้ดังนี้

Sharon Coatney (2010) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการจะปรับปรุง พัฒนาเทคโนโลยีทั้งระบบตามวิสัยทัศน์ที่ได้ กำหนดไว้ คอยอำนวยความสะดวกด้วยการจัดหา ปรับปรุง ซ่อมแซมและแก้ไขอุปกรณ์ทาง อิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพที่สูงสุด

Rosemary Papa (2011) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า โรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องการผู้นำที่มีการวางแผนกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีที่ครอบคลุม สามารถดำเนินการตามแผนนั้นได้ มีการพัฒนาสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ในชั้นเรียน พร้อมทั้งจัดหาฮาร์ดแวร์ (hardware) และ

ซอฟต์แวร์(software) เพื่อการจัดการเรียนการสอน สามารถตัดสินใจจากฐานข้อมูล (data-based) ที่มีความปลอดภัย ต้องเป็นผู้นำที่มีทั้งความรู้และความมุ่งมั่นให้สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และทันสมัย ผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์และทักษะในการบริหารจัดการ ตระหนักถึงการจัดการ เรียนการสอน โดยใช้เทคโนโลยี เข้าใจถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งสามารถ สร้างทีมบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกัน

Helen Crompton (2018) ได้กล่าวว่า ผู้นำยุคดิจิทัล หมายถึง ผู้นำที่มีความต้องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ เปลี่ยนแปลงรูปแบบการศึกษาจากรูปแบบเดิมที่ผ่านมาในอดีต ด้วยการใช้เทคโนโลยีในการสร้างปฏิสัมพันธ์และเพิ่มโอกาสทางการเรียนรู้

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี หมายถึง พฤติกรรมของผู้นำองค์กรที่มีความรู้ ความเข้าใจและมีความสามารถในการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้และบูรณาการในการบริหารจัดการองค์กร มีการจัดหาอุปกรณ์สื่อที่หลากหลายทางเทคโนโลยี และสื่อทางเทคโนโลยีที่จัดหาต้องมีความเหมาะสม มีความทันสมัยและเพียงพอต่อการใช้งาน เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีของบุคลากรขององค์กรได้อย่างทั่วถึง พร้อมทั้งส่งเสริม สิ่งอำนวยความสะดวก มีการผลักดันและสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรและสมาชิกในองค์กรให้ได้ใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานและพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม และสร้างสรรค์ ตลอดจนเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาองค์กรให้พร้อมรับความท้าทายที่เกิดจาก การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอยู่เสมอ

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีกรอบแนวคิดที่สำคัญในลักษณะของกระบวนการและวิธีการศึกษาวิจัย รวมทั้งผลลัพธ์จากการศึกษา ดังนี้

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย

1. การเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์
2. การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุค ดิจิทัล
3. ความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ
4. การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ
5. การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย

1. การเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์
2. การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุค ดิจิทัล
3. ความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ
4. การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ
5. การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ตามกรอบมาตรฐานชาติด้านการใช้เทคโนโลยีสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา (NETS-A) ของสมาคมเทคโนโลยีการศึกษานานาชาติ (ISTE) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) ด้านที่ 2 การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล (Digital-Age Learning Culture) ด้านที่ 3 ความเป็นเลิศในการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ (Excellence in Professional Practice) ด้านที่ 4 การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ (Systemic Improvement) และด้านที่ 5 การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล (Digital Citizenship)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ประจำปีการศึกษา 2566 ทั้งหมด 123 คน ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 10 คน ครูผู้ปฏิบัติงาน 113 คน รวมทั้งสิ้น 123 คน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งพัฒนาขึ้นมาจาก เจษฎา ชวนะไพศาล (2563) โดยอ้างอิงตามกรอบมาตรฐานชาติด้านการใช้เทคโนโลยีสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา (NETS-A) ของสมาคมเทคโนโลยีการศึกษานานาชาติ (ISTE) ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ ด้านที่ 2 การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ด้านที่ 3 ความเป็นเลิศในการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ ด้านที่ 4 การปรับปรุงอย่างเป็นระบบและด้านที่ 5 การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลและศึกษาจากตำรา หนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา แล้วนำมาสร้างแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่อง ระดับการศึกษาและตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันในสถานศึกษา เป็นลักษณะแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งจะสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 25 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 การเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership)

ด้านที่ 2 การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล (Digital-Age Learning Culture)

ด้านที่ 3 ความเป็นเลิศในการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ (Excellence in Professional Practice)

ด้านที่ 4 การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ (Systemic Improvement)

ด้านที่ 5 การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล (Digital Citizenship)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

3.2 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 แบบมาตราวัดประเมินค่า (Rating Scale) โดยจะมีการคำนวณค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) นำมาจำแนกเป็นภาพรวมและรายด้าน โดยคะแนนแบบสอบถามจะต้องให้ตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ จากนั้นนำมาเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย จำแนกเป็นโดยรวมและรายด้านและรายข้อ

3.3 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 นำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบการบรรยาย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัย ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ 1) ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล 2) ด้านความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ 3) ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ 4) ด้านการเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ 5) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 5	ค่าเฉลี่ย μ	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน σ	ระดับภาวะ ผู้นำ	อันดับ ที่
ด้านที่ 1 การเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์	4.08	0.70	มาก	4
ด้านที่ 2 การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล	4.07	0.71	มาก	5
ด้านที่ 3 ความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ	4.14	0.67	มาก	2
ด้านที่ 4 การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ	4.10	0.63	มาก	3
ด้านที่ 5 การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล	4.15	0.58	มาก	1
รวม	4.10	0.66	มาก	

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า 1. ด้านการเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยี มีการสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกันนำนโยบายสู่การปฏิบัติโดยการบูรณาการให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา 2. ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและในชีวิตประจำวัน 3. ด้านความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรมและพัฒนาตนเองด้านการใช้เทคโนโลยีอยู่เสมอ 4. ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเข้ารับการอบรมพัฒนาตนเองด้านสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลอยู่เสมอ 5. ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นแบบอย่างที่ใช้เทคโนโลยีในทางที่สร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีและเคารพกฎกติกาตลอดจนไม่ให้เกิดโทษต่อตนเองและผู้อื่น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีประเด็นและข้อค้นพบจากการวิจัยมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำ ได้ดังนี้ 1) ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล 2) ด้านความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ 3) ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ 4) ด้านการเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ 5) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันสถานศึกษาหลายแห่งมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ควบคู่ไปกับการบริหารของผู้บริหารและการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรภายในสถานศึกษามีความรู้ทางด้านเทคโนโลยี สามารถนำไปปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับการ

ที่สถานศึกษาเคยเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ On-Site ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อลงพื้นที่นิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด สนับสนุนให้เกิดการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งเสริมให้มีการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยในการจัดการเรียนการสอน ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีความตระหนักถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการในสถานศึกษา เกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการนำไปปรับใช้กับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา มีการระดมทุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อนำมาช่วยในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการปฏิบัติงาน สนับสนุนการเรียนการสอนด้วยจัดส่งเสริมให้ครูและบุคลากรของสถานศึกษาเข้ารับการอบรม สัมมนา การเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากระบวนโครงสร้างพื้นฐานของสถานศึกษาโดยการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยในการพัฒนาระบบ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีที่มีความทันสมัยให้เพียงพอต่อความต้องการ ครอบคลุมต่อการใช้งานและง่ายต่อการเข้าถึงของครู นักเรียนและบุคลากรของสถานศึกษา จัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพื่อดูแลและรักษาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา ตลอดจนมุ่งเน้นเรื่องการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง ไม่ขัดต่อหลักจริยธรรมและหลักกฎหมายในสังคม ปัจจุบัน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวของผู้บริหารแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์มีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจษฎา ชวนะไพศาล (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญา สุขวงศ์ ดร.นเรศ ชันธะรี และ สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2564) เรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 สรุปเป็นแนวทางการพัฒนาเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1. ด้านการเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยี มีการสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกันนานาโยบายสู่การปฏิบัติโดยการบูรณาการให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา สอดคล้องกับกลยุทธ์ของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยวรรณ ตะเภาทอง และคณะ (2565) เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า มีข้อเสนอแนะคือ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารเป็นผู้นำในการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีให้ทันสมัยอยู่เสมอ ดังนั้นผู้บริหาร โรงเรียนขยายโอกาสควรเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี เพื่อนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการ บริหารจัดการการศึกษาและถ่ายทอดความรู้ให้กับครูและบุคลากรภายในโรงเรียน

2.2. ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิวิชญ์ สนลอย อรพรรณ ตูจินดาและดวงใจ ชนะสิทธิ์ (2565) เรื่อง ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า มีข้อเสนอแนะคือ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาวิชาชีพ สนับสนุนให้ครู นักเรียนใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศระดับพื้นฐานได้อย่างคล่องแคล่วและสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาครูและนักเรียนทางด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

2.3. ด้านความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรมและพัฒนาตนเองด้านการใช้เทคโนโลยีอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักรินทร์ เหมหงษาและโยธิน ศรีโสภา (2564) เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า มีข้อเสนอแนะคือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้าน และมีเจตคติที่ดีต่อการศึกษาและแสวงหาความรู้ในสิ่งใหม่ๆ ตลอดเวลาเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และลักษณะอันพึงประสงค์

2.4. ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเข้ารับการอบรมพัฒนาตนเองด้านสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลอยู่เสมอ ส่งเสริมให้มีการสร้างแพลตฟอร์มหรือแพตเทิร์นขึ้นมาเพื่อใช้ในการบริหารจัดการและการดำเนินการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรา ธรรมวิทยา (2557) เรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในเขตธนบุรี ผลการวิจัยพบว่า มีข้อเสนอแนะคือ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับครูผู้สอน เข้าใจว่าเทคโนโลยีสามารถแบ่งเบาภาระงานของครูได้ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการหาข้อมูล การเตรียมการสอน การนำเสนอ และช่วยในการบันทึกผลการประเมินศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งการบันทึกผลการประเมินของผู้เรียนนี้จะช่วยให้ครูผู้สอนได้ประหยัดเวลาได้มากขึ้น สามารถบริหารจัดการการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่า ผู้บริหารควรจะมีการผลักดันให้มีการจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีในด้านการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม และควรมีการตระหนกอยู่เสมอว่า เมื่อครูได้รับการอำนวยความสะดวกจากอุปกรณ์เหล่านี้ จะส่งผลทำให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มที่

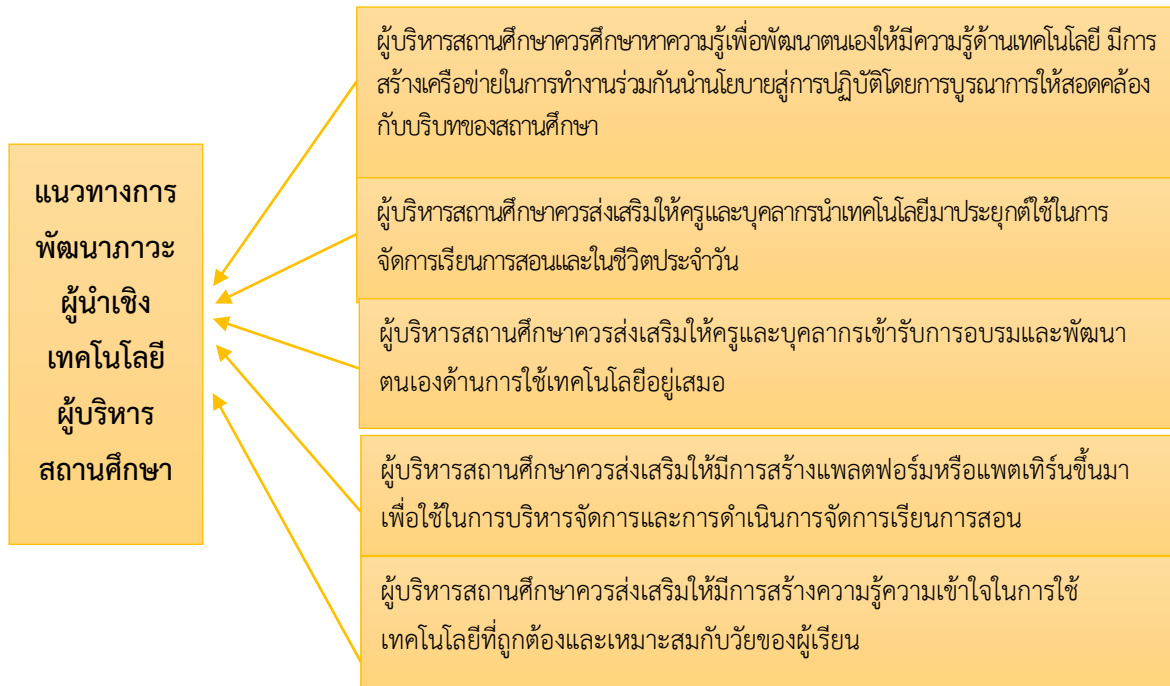
2.5. ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นแบบอย่างที่ใช้เทคโนโลยีในทางที่สร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีและเคารพกฎกติกาตลอดจนไม่ให้เกิดโทษต่อตนเองและผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาณชนินทรีพรหมและชยาگانต์ เรืองสุวรรณ (2566) เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า มีข้อเสนอแนะคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีด้วยความระมัดระวัง รอบคอบ และมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีมีความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวมโดยคำนึงถึงความถูกต้องกฎหมายจริยธรรมจรรยาบรรณและความปลอดภัย ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งโดยผู้บริหารเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีอย่างมี

จริยธรรมควรจัดอบรม สัมมนาเกี่ยวกับจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีและปลูกฝังให้บุคลากรในสถานศึกษามีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีเพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาต่อไป

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5” ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีผู้บริหารสถานศึกษา

จากภาพที่ 2 สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นผู้นำเชิงเทคโนโลยีควรมีการส่งเสริมและสร้างรูปแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังรวมถึงการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษาได้มีโอกาสใช้เครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ ในยุคดิจิทัล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการศึกษาเทคโนโลยีใหม่ๆ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรมในหลักสูตรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อออนไลน์อื่นๆ เพื่อนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการสร้างสื่อและนวัตกรรมการสอนด้วยโปรแกรม ต่าง ๆ เช่น ใบงานจาก live worksheet สื่อการสอน Presentation จาก Canva เป็นต้น

สรุป

จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยได้ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยใช้แนวคิดภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีตามกรอบมาตรฐานชาติด้านการใช้เทคโนโลยีสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาของสมาคมเทคโนโลยีการศึกษานานาชาติ (International Society for Technology in Education: ISTE, 2019) พบว่า ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีให้ครบทั้ง 5 ด้าน โดยการพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี วิเคราะห์ทิศทางความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเหมาะสมกับการนำมาใช้บริหารจัดการศึกษาเพื่อใช้กำหนดวิสัยทัศน์และเพื่อจะได้นำเอาเทคโนโลยีมาปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรมในหลักสูตรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อออนไลน์อื่นๆ เพื่อนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อควบคุมดูแลและจัดการระบบฐานข้อมูลภายในสถานศึกษาด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและสร้างความตระหนัก ความรับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ คำนึงถึงความถูกต้องและต้องถูกหลักกฎหมาย ไม่ประสงค์ร้าย ละเมิดหรือเปิดเผยสิทธิผู้อื่น เคารพกฎระเบียบ กฎกติกาการยาทาในการใช้สื่อออนไลน์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

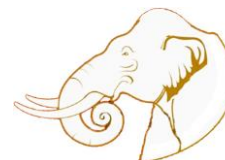
1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการกำหนดกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลที่ ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และง่ายต่อการใช้งาน มีการกำหนดพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับการนำระบบเทคโนโลยีมาปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีความสะดวกและทันสมัย

2. ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรได้นำเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนให้มีความคิดสร้างสรรค์สามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ส่งเสริมให้มีการจัดสภาพแวดล้อมห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ให้มีความน่าสนใจสามารถใช้ได้จริง มีการนำเอาอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมและเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของครูและนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- กัลยวรรณ ตะเกาทอง และคณะ. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. *Journal of Modern Learning Development*, 7(2), 41-55.
- เจษฎา ชวนะไพศาล. (2563). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่ม สหวิทยาเขตทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3304/1/61252310.pdf>
- ชัยวัฒน์ ผ่องสังข์และคึกฤทธิ์ ศิลาลาย. (2564). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 12(45), 11-20.
- ปาณชนันตรีพรหมและชยากานต์ เรืองสุวรรณ. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 7(2), 241-256.
- ภัทรา ธรรมวิทยา. (2557). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในเขตธนบุรี. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 10(1), 1-13.
- ภูมิมา ภิญญสินีวัฒน์. (2563, 7 พฤษภาคม). *จัดการเรียนการสอนอย่างไรในสถานการณ์โควิด-19: จากบทเรียนต่างประเทศสู่การจัดการเรียนรู้ของไทย*. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ). <https://tdri.or.th/2020/05/examples-of-teaching-and-learning-in-covid-19-pandemic/>
- ศักรินทร์ เหมหงษาและโยธิน ศรีโสภะ. (2564). ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*, 13(2), 36-53.
- อภิวิชญ์ สนั่นอย อรพรรณ ตูจินดาและ ดวงใจ ชนะสิทธิ์. (2565). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 5(1), 89-101.
- Helen, C. (2018). *Education Reimagined: Leading Systemwide Change with the ISTE Standards*. (USA: International Society for Technology in Education.
- International Society for Technology in Education. (2019). *ISTE Standards for Administrators (Permitted Educational Use)*. accessed October 1, 2019, available from shorturl.asia/EX4vm.
- Rosemary, P. (2011). *Technology Leadership for School Improvement*. SAGE Publications.
- Sharon, C. (2010). *The Many Faces of School Library Leadership*. ABC-CLIO, LLC.

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
Characteristics of 21st Century School Administrators
in Secondary Education Service Area Office
Ubonratchathani Amnatcharoen

วุดนันท พะสียา¹, พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง², อุดมพันธุ์ พิชญ์ประเสริฐ³ และพิมล วิเศษสังข์⁴
Wuttinan Phasiya¹, Pongsak Tongphanchang², Udompun Pichprasert³ and Pimon Wisetsang⁴
¹⁻⁴มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
¹⁻⁴Sisaket Rajabhat University
¹E-Mail : phasiya544@gmail.com

Received : April7, 2024;

Revised : July26, 2024;

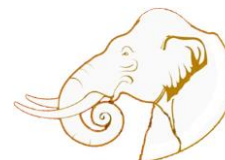
Accepted : August22, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา 3) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิธีการดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการทดสอบเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และจำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่ง พบว่าโดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ข้อเสนอแนะคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนการสอนตามนโยบายการพัฒนาตนเองของครู ด้านคุณธรรมจริยธรรมให้ความสำคัญกับการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการบริหารจัดการที่ดี ผลักดันให้เกิดความมุ่งมั่นกับงานที่ทำอยู่ ด้านการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารการส่งเสริมและสนับสนุนให้ ศึกษาเรียนรู้ปรับปรุงทั้งด้านความรู้ประสบการณ์ ด้านการสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนเครือข่ายจัดการเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลควมมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี มีสื่อการสอนคุณภาพสูง

คำสำคัญ: คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา; ศตวรรษที่ 21; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

Abstract

The research purposes were: 1) to study the characteristics of 21st century school administrators in secondary education service area office ubonratchathani amnatcharoen. 2) to compare the characteristics of 21st century classified by position, educational background, work experience, and school size, and 3) to recommendations regarding the characteristics of effective educational institution administrators in the 21st century. The research method is quantitative research. The samples of this study comprised 360 participants of school administrators and teachers, academic year 2023. The instrument used in qualitative research is an interview. The confidence of the entire questionnaire was 0.954. Statistics used to analyze quantitative data include percentage, mean and standard deviation, t-test, F-test and mean difference between groups using the chafe method.

The results of the research showed that 1) Characteristics of 21st century school overall and each aspect is at a high level, 2) Comparing the characteristics of educational institution administrators in the 21st century among is classified by position educational qualification found overall, they are not different and are classified according to their experience working in the position. It was found that overall there were different opinions in every aspect. Statistically significant at the 0.01 level and classified according to the size of the educational institution. Overall, it was found to be significantly different at the 0.05 level, 3) Suggestions for characteristics of school administrators in the 21st century: teaching management according to teachers' self-development policy; ethics and morality: give importance to being a good example; good management: encourages commitment to the work being done; professional development: administrators promote and support studying, learning, and improving both knowledge and experience; networking: driving the learning management network; technology and digital usage: there should be a guideline for managing learning with technology and high-quality teaching media.

Keywords: Administrators Characteristics; 21st century; Secondary Education Service Area Office Ubonratchathani Amnatcharoen

บทนำ

การจัดการศึกษาเพื่อเปลี่ยนผ่านเยาวชนให้เข้าสู่สังคมยุคความรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน พลังขับเคลื่อนของเทคโนโลยีดิจิทัลส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก (สมจินต์ มุสิกรังศรี, 2564: 1) ในยุค Thailand 4.0 และการยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ พร้อมทั้งต้องส่งเสริมบทบาทสถาบันทางสังคมในการกล่อมเกลาสรางคนดี มีวินัย มีค่านิยมที่ดี และมีความรับผิดชอบต่อสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 1-16) จากนโยบายหลัก

ดังกล่าว ส่งผลให้หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในประเทศไทยเกิดการตื่นตัวในการจัดการศึกษา เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่กำลังเกิดขึ้นเป็นอย่างมาก โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2557: 55) ได้กำหนดเป้าประสงค์ของการศึกษาไทย (Goal of Education) ใน ศตวรรษที่ 21 ที่พึงประสงค์ไว้ว่า “การศึกษาไทยช่วยบ่มเพาะคนไทยให้เป็นคนไทยที่มีศักยภาพกล่อมเกล่าให้เป็นคนที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสุข ช่วยนำประเทศไปสู่ระดับการพัฒนาอย่างสมดุลยั่งยืน พร้อมกับเป็นสังคมที่อยู่ดีมีสุข (Well - Being Nation)” อีกทั้งยังได้กำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้ 1) ปฏิรูปกระบวนการผลิตครูและพัฒนาศักยภาพครูประจำการ 2) ปฏิรูปการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) ปฏิรูประบบการประเมินเน้นการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 4) ปฏิรูป เชิงโครงสร้างและบริหารการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนปฏิรูประบบการบริหารจัดการ และ 5) สร้างสังคมแห่งปัญญา ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อสร้างมนุษย์ที่สมบูรณ์ ไม่เน้นแต่วิชาการ (ชยาภรณ์ จันโท และหิรัญ ประสารการ, 2560: 306-307)

ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้นำและเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจในการบริหารงานสถานศึกษา ในการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งเป็นผู้ที่คอยดูแลการปฏิบัติการสอนของครู อาจารย์ และบุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้สร้างคน ฉะนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีคุณสมบัติที่ดี โดดเด่น และเหมาะสม ซึ่งควรจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนให้เกิดความรู้ ความสามารถ เกิดทักษะการเรียนรู้ รวมไปถึงการมีคุณธรรมจริยธรรม การมีวินัยและมีความรับผิดชอบ เพื่อออกสู่สังคมในการเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพให้แก่ประเทศชาติต่อไป นอกจากนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2557: 13-17) ยังได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์พัฒนาระบบ การบริหารจัดการภายในสถานศึกษา โดยเน้นการพัฒนาสมรรถนะ คุณลักษณะ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและบทบาทหน้าที่ และประสบการณ์ทางการบริหาร การศึกษายุคใหม่ของผู้บริหารที่พึงมีเพื่อนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ สามารถตอบสนองต่อการแข่งขัน และทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก เนื่องจากเห็นว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงส่งนั้น คุณสมบัติของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษา และการจัดการศึกษาของประเทศชาติเช่นกัน

เมื่อศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนในปัจจุบันจากงานวิจัยหลายเรื่องพบว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่นอกโรงเรียนและสนใจงานวิชาการน้อยกว่างานอื่น ๆ ซึ่งมีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมทำให้ผู้ปฏิบัติงานขาดขวัญกำลังใจ ซึ่งถ้าผู้บริหารโรงเรียนมีลักษณะดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อการบริหารการศึกษา (ธีระ รุญเจริญ, 2555: 48) ประกอบกับรายงานการสัมมนา 6 ปีกับการปฏิรูปการศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขาดทักษะความเป็นผู้นำทางวิชาการและมีปัญหาการบริหารงานวิชาการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558) นอกจากนี้จากรายงาน สภาวะการศึกษาไทย ปี 2557-2558 ซึ่งได้วิเคราะห์ปัญหาการจัดการศึกษาพบสาเหตุของปัญหามาจากการขาดผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถ และมีคุณธรรม (วิทยากร เชียงกุล, 2559: 45) ซึ่งถ้าขาดผู้นำที่ดีการบริหารโรงเรียนจะไม่ประสบผลสำเร็จดังที่ ธีระ รุญเจริญ (2556: 47) กล่าวว่า การจะบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายในการจัดการศึกษานั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้นำในการสร้างความตระหนักแก่ครู พัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนต้องอาศัย

ความรู้ ความสามารถ รวมถึงคุณลักษณะที่เอื้อโดยเฉพาะและอาศัยกระบวนการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายให้ผู้ร่วมงานและประชาชนในชุมชนเกิดความศรัทธาในตัวผู้บริหาร

จากการศึกษาการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ที่ผ่านมามีปัญหาเรื่องผู้นำ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2565: ออนไลน์) เช่น ผู้บริหารโรงเรียนขาดทักษะการบริหารจัดการ ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ซึ่งการที่ผู้บริหารโรงเรียนขาดทักษะการบริหารที่ดีย่อมทำให้การบริหารโรงเรียนมีปัญหา ดังนั้นการมีผู้บริหารที่มีลักษณะไม่เหมาะสมอาจทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานและส่งผลให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนต้องรับผิดชอบและต้องปรับปรุงการบริหารงานของตน โดยเฉพาะด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการให้ดีขึ้น (จักรพรรดิ วัฒนา, 2555: 23)

จากเหตุผลข้างต้นประกอบกับการที่ผู้วิจัยเป็นข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีประสบการณ์ตรงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียน ซึ่งรวมถึงเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน จึงมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เพื่อพัฒนาโรงเรียนไปสู่เป้าหมายโรงเรียนคุณภาพ (Smart School) ซึ่งผลการวิจัยนี้จะเป็แนวทางในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ให้มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

การทบทวนวรรณกรรม

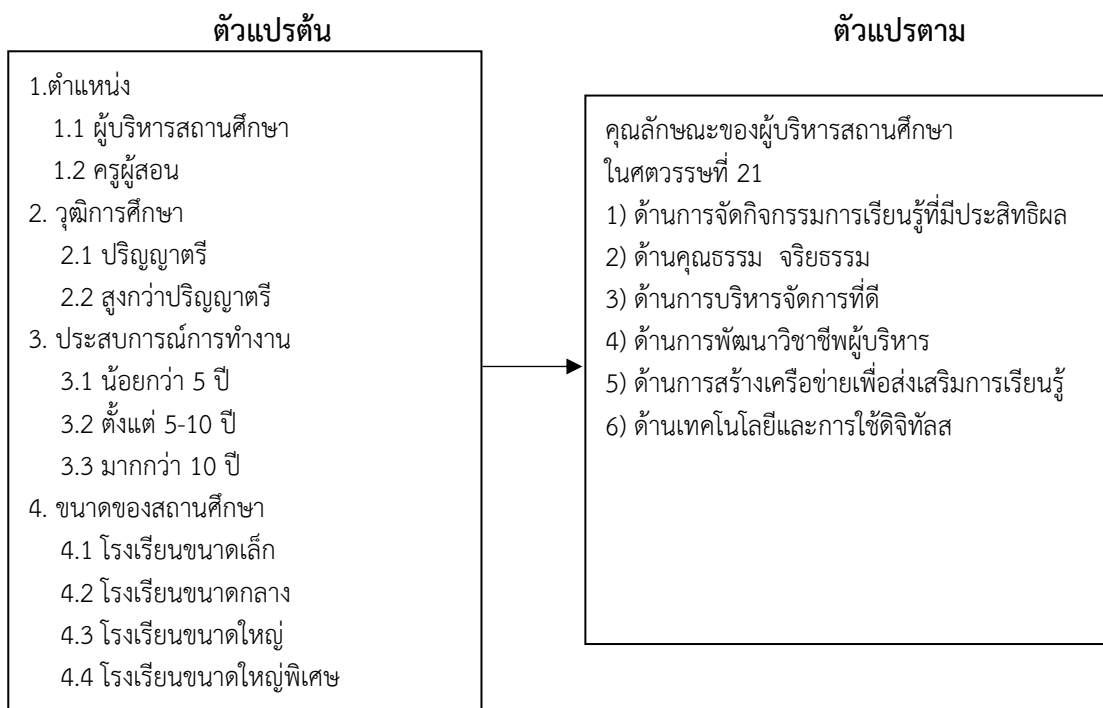
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษา จรัล เลิศจามิกร (2554: 11) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่ในการกำหนดทิศทางในการทำงาน วางแผน กำกับ ติดตามและประเมินความสำเร็จของงานในสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ Greene (1992: 16-18) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้มีบทบาทที่ต่างกันออกไปไม่ว่าจะอยู่ในสำนัก หน่วยงาน หรือในโรงเรียนจะเปลี่ยนบทบาทไปตามสถานการณ์ สำหรับผู้บริหารโรงเรียนต้องทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ต้องคอยควบคุมดูแลและบริหารงาน Yukl (2001: 132) กล่าวว่า ผู้บริหาร หมายถึง บุคคลที่มากด้วยพลังอำนาจเป็นบุคคลที่มีพลังขับเคลื่อนเพื่อชัยชนะและเป็นบุคคลที่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตอยู่เสมอ

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อำนวย ทองโปร่ง (2554: 32) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกอย่างเฉพาะตัวของผู้บริหารที่ดีโดดเด่น ต่างจากผู้อื่นในองค์การเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าบุคลิกภาพ (personality) ชัยยนต์ เพาพาน (2560: 57) องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาการเปลี่ยนแปลง ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย นักสร้างสรรค์ นักการสื่อสาร นักคิดวิเคราะห์สร้างชุมชน การมีวิสัยทัศน์ การสร้างความร่วมมือ และการติดต่อ สร้างพลังเชิงบวก ความเชื่อมั่น ความมุ่งมั่นและความพากเพียร ความเต็มใจที่จะเรียนรู้ ต้องเป็นนักประกอบการ คิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม นักริเริ่มงาน ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ การเจียมเนื้อเจียมตัว ตัวแบบที่ดี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จากการค้นคว้างานวิจัยของ ชัยยนต์ เพาพาน (2560: 57); ดุษฎีรัตน์ โกสุมภ์ศิริ (2560: 110-119); กุลจิรา รักชนคร (2563: 335-336); Dubrin, (1998: 146) และ The Wallace Foundation (2012: 10) โดยศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา 6 ด้านได้แก่ 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 3) ด้านการบริหารจัดการที่ดี 4) ด้านการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหาร 5) ด้านการสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และ 6) ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน และนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ปีการศึกษา 2566 ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 207 คน ครู จำนวน 3,406 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 3,613 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญมา, 2565: ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแทนของประชากรประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 23 คน ครู จำนวน 337 คน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ รวมทั้งสิ้นจำนวน 360 คน ซึ่งได้มาโดยใช้สูตร Taro Yamane ที่แสดงขนาดกลุ่มตัวอย่างในระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Taro Yamane) (Yamane, Taro, 1973 อ้างถึงในศิริพงศ์ พงทิพันธ์, 2553: 203) และใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแล้ว ใช้จำนวนประชากรของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาแต่ละขนาดเป็นชั้นภูมิแต่ละชั้นภูมิสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบโดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์จำนวนครู

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็น แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบคำถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ประกอบด้วย ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยแบ่งคุณลักษณะออกเป็น 6 ด้านประกอบด้วย 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 3) ด้านการบริหารจัดการที่ดี 4) ด้านการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหาร 5) ด้านการสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และ 6) ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's Scale) โดยกำหนดคะแนนตามความหมายของแต่ละระดับดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามปลายเปิดสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

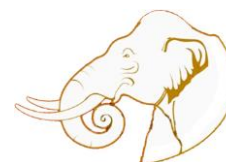
ศึกษา คั่นคว่ำ เอกสาร ตำรา บทความ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อย่างครอบคลุม ตามตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นนิยามศัพท์ ของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สร้างแบบสอบถามโดยใช้ข้อคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 6 แบบตรวจสอบความตรงของข้อความรายข้อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective of Congruence: IOC) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ซึ่งพบว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.60 ขึ้นไปทุกข้อ ซึ่งถือว่าสามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อ แก้ไขปรับปรุงโดยจัดทำเป็นแบบสอบถามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ปรึกษา นำแบบสอบถามที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คนนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม(Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 102) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางด้านสถิติ พบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.954 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยและขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ และผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยนำหนังสือและแบบสอบถามไปติดต่อสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยติดตามเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองโดยประสานงานแต่ละสถานศึกษา เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121) และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่งวุฒิการศึกษา ประสพการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยใช้การทดสอบที (t – test) ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Sample test) และใช้การทดสอบเอฟ (F – test)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ตารางที่ 1 แสดงระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวม

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านการส่งเสริมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล	4.31	0.25	มาก
2. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.28	0.21	มาก
3. ด้านการบริหารจัดการที่ดี	4.32	0.22	มาก
4. ด้านการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหาร	4.30	0.24	มาก
5. ด้านการสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้	4.27	0.21	มาก
6. ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	4.24	0.20	มาก
เฉลี่ย	4.29	0.22	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.22) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมาก 3 อันดับแรก โดยเรียงตามลำดับคือ ด้านการบริหารจัดการที่ดี ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.22) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.25) และด้านการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.24) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.20)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ แสดงดังตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตาม ตำแหน่ง

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ผู้บริหาร		ครู		t	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล	4.38	0.22	4.30	0.25	1.453	0.404
2. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.37	0.21	4.28	0.20	2.028	0.883
3. ด้านการบริหารจัดการที่ดี	4.37	0.21	4.31	0.22	1.104	0.455
4. ด้านการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหาร	4.31	0.21	4.30	0.24	0.314	0.447
5. ด้านการสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้	4.34	0.23	4.26	0.20	1.798	0.876
6. ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	4.30	0.23	4.23	0.19	1.576	0.535
เฉลี่ย	4.34	0.21	4.28	0.20	1.424	0.971

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางพบว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่งพบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตาม วุฒิการศึกษา

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		t	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ	4.35	0.24	4.24	0.24	0.499	4.261
2. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.28	0.21	4.28	0.20	0.842	0.242
3. ด้านการบริหารจัดการที่ดี	4.33	0.23	4.29	0.21	0.405	1.785
4. ด้านการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหาร	4.33	0.24	4.26	0.22	0.122	2.814
5. ด้านการสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้	4.28	0.20	4.25	0.21	0.511	1.146
6. ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	4.24	0.20	4.24	0.19	0.846	0.111
เฉลี่ย	4.30	0.21	4.26	0.20	0.263	1.949

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางพบว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	P-Value
1. ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ	ระหว่างกลุ่ม	0.654	2	0.327	5.601**	0.004
	ภายในกลุ่ม	20.830	357	0.058		
	รวม	21.484	359			
2. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.255	2	0.127	3.106*	0.046
	ภายในกลุ่ม	14.651	357	0.041		
	รวม	14.906	359			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะ
ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน (ต่อ)

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	P- Value
3. ด้านการบริหารจัดการ ที่ดี	ระหว่างกลุ่ม	0.575	2	0.288	6.009**	0.003
	ภายในกลุ่ม	17.085	357	0.048		
	รวม	17.660	359			
4. ด้านการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหาร	ระหว่างกลุ่ม	0.571	2	0.285	5.222**	0.006
	ภายในกลุ่ม	19.518	357	0.055		
	รวม	20.089	359			
5. ด้านการสร้างเครือข่าย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.285	2	0.142	3.468*	0.032
	ภายในกลุ่ม	14.655	357	0.041		
	รวม	14.940	359			
6. ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม	0.188	2	0.094	2.470	0.086
	ภายในกลุ่ม	13.618	357	0.038		
	รวม	13.806	359			
เฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	0.383	2	0.191	4.727**	0.009
	ภายในกลุ่ม	14.457	357	0.040		
	รวม	14.840	359			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางพบว่าผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะ
ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตาม ขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวม มีความ
คิดเห็นแตกต่างกันทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหาร
และด้านการสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

4. ข้อเสนอแนะคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยส่วนมากที่ตอบเนื้อหาตรงกัน
หรือใกล้เคียงกัน มาสรุปเป็นประเด็นแนวทางการพัฒนา คือ 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอน ตามนโยบาย ควรสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองอย่าง เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้
ใฝ่เรียนสิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นจึงทำให้ผู้
การศึกษาไม่แตกต่างกัน 2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการเป็น
แบบอย่างที่ดี เช่น การมีระเบียบวินัยยึดหลักคุณธรรม ความรับผิดชอบ และอื่น ๆ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชา
เกิดความศรัทธา เลื่อมใสเชื่อฟัง เกิดความสำเร็จในภาพส่วนรวมของโรงเรียน 3) ด้านการบริหารจัดการที่ดี
ผู้บริหารที่ดีควรเป็นแรงบันดาลใจให้กับครูทุกคนในองค์กร รวมไปถึงจนถึงคนอื่น ๆ ที่ได้รู้จัก ทั้งยังช่วย
ผลักดันให้เกิดความมุ่งมั่นกับงานที่ทำอยู่ เพื่อให้เกิดความสำเร็จลุล่วง ผู้บริหารที่ดีควรมองเห็นทิศทางและ

เป้าหมายได้กว้างไกล สามารถชี้ให้ผู้ร่วมงานได้เห็นถึงเส้นทางไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ การรู้เท่าทันต่อสถานการณ์ ยังทำให้เรามีความพร้อมในการปรับตัว อันจะนำไปสู่ความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง กล้าทดลองทั้งถูกและผิด เพื่อให้เกิดการค้นพบสิ่งใหม่ ไม่มัวยึดติดกับกรอบปฏิบัติแบบเดิม ๆ พร้อมรับฟังความเห็นของผู้อื่น และมีภาวะการตัดสินใจที่ดี) ด้านการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษา เรียนรู้ ควรปรับปรุงทั้งด้านความรู้ประสบการณ์ คุณธรรมและการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์สังคมศาสนาและวัฒนธรรมทั้งหลายหลายของท้องถิ่น เกิดความชำนาญในการประกอบวิชาชีพหรือการเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญความสามารถ ตามบทบาทหน้าที่ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาที่คุรุสภาได้กำหนด 5) ด้านการสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การขับเคลื่อนเครือข่ายจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาควรใช้กระบวนการพาคิด พาทำ ร่วมประเมิน ร่วมเรียนรู้ โดยมีหน่วยงานจากภายในและภายนอกให้การสนับสนุนด้านการจัดการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การเชื่อมโยงเครือข่ายสถานศึกษาชุมชนทำใจที่จัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นระบบความสัมพันธ์ที่นำไปสู่การทำกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในบทบาทของผู้รับและบทบาทของผู้ให้ เป็นเครือข่ายสร้างกระบวนการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ 6) ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ผู้บริหารควรมีแนวทางการบริหารด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี มีสื่อการสอนคุณภาพสูง มีการจัดหาสื่อซอฟต์แวร์ หรือเครื่องแท็บเล็ต คอมพิวเตอร์แบบพกพา ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการแสวงหาความรู้ได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน มีการพัฒนาครูให้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีเรียนวิธีสอนซึ่งจะเกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคุณลักษณะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่ชี้ชัดให้เห็นถึงดีของผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นกลไกและตัวแปรที่สำคัญ ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีอิทธิพลสูงสุด ต่อคุณภาพในผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารที่จะประสบความสำเร็จ สามารถสนองตอบการแข่งขัน และทันสมัยเหมาะสมในการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณลักษณะ ที่โดดเด่นและเหมาะสม มีความรู้ในหลักการเชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรม จริยธรรมและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาในยุคใหม่เพื่อนำพาองค์กร ประสบความสำเร็จสอดคล้องกับ สมนึก ขาวสวน และคณะ (2564: 54-69) พบว่าสภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธรโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ อธิษฐ วาริรักษ์ และรัตนากาญจนพันธุ์ (2563: 171-181) พบว่า 1) การรับรู้ของครูที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านผลการวิจัยพบว่า ครูรับรู้อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญจำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับนิภาพร รอดไพบูลย์ (2565: 87-91) พบว่าการเปรียบเทียบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวม และรายด้านภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับคณินนิตย์ กิจวิธ (2561: 34-40) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดต่างกันมีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวม รายด้าน และราย

ข้อไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ข้อ 3 ในด้านการเป็นนักคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์คือ มีความสามารถในการนำความคิดที่สร้างสรรค์ไปสู่การสร้างและพัฒนานวัตกรรม

3. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยภาพรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับชุมพร ภาวนตรี (2559: 93 -202) พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับ สมนึก ขาวสวน และคณะ (2564: 54-69) พบว่าการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกประสบการณ์ในการทำงานโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ข้อเสนอแนะคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนตามนโยบาย เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองของครู สนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองอย่าง เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียนสิ่งใหม่ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นจึงทำให้ผู้มีการศึกษาไม่แตกต่างกัน Binkley (2012: 41) พบว่า ผลสำเร็จของผู้บริหารขึ้นอยู่กับทักษะความรู้และประสบการณ์ในการบริหาร ซึ่งถือว่ามีความจำเป็นมากต่อผู้บริหารโรงเรียนมัธยม และทักษะความสามารถที่มีความสำคัญต่องาน คือ ทักษะด้านเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ การจัดการเรื่องความขัดแย้ง การมีมนุษยสัมพันธ์ ภาวะผู้นำการติดต่อสื่อสาร การพูดในที่สาธารณะ ความสามารถในการจัดการองค์กรโดยเน้นที่การจัดการและการนิเทศเป็นสำคัญ 2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการเป็นแบบอย่างที่ดี เช่น การมีระเบียบวินัยยึดหลักคุณธรรม ความรับผิดชอบ และอื่น ๆ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความศรัทธา เลื่อมใสเชื่อฟัง เกิดความสำเร็จในภาพส่วนรวมของโรงเรียน สอดคล้องกับ สายชล มัตตะปะโท และคณะ (2564: 55-68) พบว่า ข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 มีข้อเสนอแนะที่สำคัญดังนี้ ผู้บริหารควรปฏิบัติงานด้วยความตรงไปตรงมา และประพฤติตนด้วยความสุจริต ยึดหลักนิติธรรมในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานขององค์กรมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีความสามารถในการติดต่อประสานงานและแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็น ตลอดจนเป็นผู้สื่อสารที่มีประสิทธิภาพกับผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรภายนอก เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการประชาสัมพันธ์กิจกรรม รวมถึงผลงานของสถานศึกษาได้ทันเวลาและต่อเนื่อง 3) ด้านการบริหารจัดการที่ดี ผู้บริหารที่ดีเป็นแรงบันดาลใจให้กับครูทุกคนในองค์กร รวมไปถึงจนถึงคนอื่น ๆ ที่ได้รู้จัก ทั้งยังช่วยผลักดันให้เกิดความมุ่งมั่นกับงานที่ทำอยู่ เพื่อให้เกิดความสำเร็จลุล่วง Marcelo De Stefano (2018: Online) พบว่า พฤติกรรมในการให้ความช่วยเหลือของครูใหญ่ที่พบบ่อยที่สุดในความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน ได้แก่การจัดแบ่งสถานที่อย่าง เป็นสัดส่วน ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงภาวะผู้นำทางการบริหารจัดการ การจัดสรรอย่างเป็นส่วน ๆ ซึ่งให้เห็นความสัมพันธ์มีระเบียบวินัยในการใช้แหล่ง

เรียนรู้ในโรงเรียนรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหาร และการเชื่อมโยงกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียน

4) ด้านการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษา เรียนรู้ ปรับปรุง ทั้งด้านความรู้ประสบการณ์ คุณธรรมและการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ สังคมศาสนาและวัฒนธรรมทั้งหลายหลายของท้องถิ่น

องค์ความรู้จากการวิจัย

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญทางด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล การจัดการเรียน การสอน ตามนโยบายการสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการ เป็นแบบอย่างที่ดี เช่น การมีระเบียบวินัยยึดหลักคุณธรรม ความรับผิดชอบ และอื่น ๆ การบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้เกิดความสำเร็จลุล่วง ผู้บริหารที่ดีควรมองเห็นทิศทางและเป้าหมายได้กว้างไกล สามารถชี้แนะให้ ผู้ร่วมงานได้เห็นถึงเส้นทางไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ การรู้เท่าทันต่อสถานการณ์ ยังทำให้เรามีความ พร้อมในการปรับตัว อันจะนำไปสู่ความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง กล้าทดลองทั้งถูกและผิด การพัฒนาวิชาชีพ ผู้บริหารการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษา เรียนรู้ ทำให้เกิดความชำนาญในการ ประกอบวิชาชีพหรือการเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญความสามารถ ตามบทบาทหน้าที่ในตำแหน่งผู้บริหาร สถานศึกษาที่คุรุสภาได้กำหนด การสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การเชื่อมโยงเครือข่ายสถานศึกษา ชุมชนท่าเรือที่จัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นระบบความสัมพันธ์ที่นำไปสู่การทำกิจกรรมในรูปแบบ ต่าง ๆ ทั้งในบทบาทของผู้รับและบทบาทของผู้ให้ เป็นเครือข่ายสร้างกระบวนการเรียนรู้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์การนำเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ให้มีสื่อการสอนคุณภาพสูงมีการจัดหาสื่อซอฟต์แวร์ หรือ เครื่องแท็บเล็ต คอมพิวเตอร์แบบพกพา ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการแสวงหาความรู้ได้ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรปรับปรุง และพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยการจัดการเรียนการสอน ตามนโยบาย ควรสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองอย่าง เป็น บุคคลที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียนสิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นจึงทำ ให้วุฒิการศึกษาไม่แตกต่างกัน

2) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการพัฒนาการเรียนสอนในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล และพัฒนาครู ให้สามารถปรับตัวและเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูรุ่นเก่ากับครูรุ่นใหม่ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยการจัดหา สื่อซอฟต์แวร์ หรือเครื่องแท็บเล็ต คอมพิวเตอร์แบบพกพา ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการแสวงหาความรู้ได้ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน มีการพัฒนาครูให้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีเรียนวิธีสอนซึ่งจะเกิดนวัตกรรม ใหม่ ๆ การมีสมรรถนะในการระบุความต้องการและทรัพยากรได้

3) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสร้างโอกาสให้เด็กทุกคนสามารถเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งมีทักษะในการดำรงชีวิตและสามารถมีชีวิตอยู่รอดได้ในสังคมอนาคต โดยต้องมีการออกแบบ กระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่มีเนื้อหาหลักสูตรที่เหมาะสมตามช่วงวัย

4) ครูผู้สอน ควรมีการเตรียมความพร้อมครูผู้สอนทั้งในด้านการผลิตและการพัฒนาเพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัล เนื่องจากครูเป็นผู้สร้างผู้เรียนให้พร้อมรับความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล

5) ครูควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้เป็นส่วนในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยครั้งนี้ต่อไป

1) ควรทำ การวิจัยในเรื่องนี้ในสถานศึกษาหรือเขตการศึกษาอื่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ เหมาะสม และถูกต้องมากยิ่งขึ้น

2) ควรศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

3) ควรทำ การวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

กุลจิรา รักชนคร. (2563). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *Journal of Modern Learning Development*, 5(3), 328-334

คณินนิตย กิจวิธ. (2561). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพ*, 5(1), 34-40.

จักรพรรดิ วัฒนา. (2555). *หลักบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.อี.พี.

ชยาภรณ์ จันทอ และหิรัญ ประสารการ. (2560). การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*. 13(1): 304-320.

ชัยยนต์ เพาพาน. (2560). ภาวะผู้นำทางการศึกษาและนวัตกรรมทางการบริหาร: กระบวนทัศน์ใหม่ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.

ชุมพร งามนตรี. (2559). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ และความคาดหวังของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 13(61), 93-202.

ดุสิตรัตน์โกสมุทศิริ.(2560). ภาวะผู้นำแบบดุลยภาพ-ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21. *วารสารสมคมนักวิจัย*. (22),3, 110-119.

ธีระ รุญเจริญ. (2555). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร : แอล.ที.เพรส.

_____. (2556). *ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ความเป็นจริงและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.

- ธีรณัฐ วารินทร์ และรัตนากาญจน์พันธ์. (2563). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร. *การประชุมวิชาการระดับชาติ “การศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ครั้งที่ 4”* ประจำปี 2563 (ผ่าน Online) 171-181.
- นิภาพร รอดไพฑูริย์. (2565). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สมนึก ขาวสวน, ประกาศิต อานุกาพแสนยากร และ จำเริญ อุ่นแก้ว. (2564). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 15(1), 54-69.
- สายชล มัตถะปะโท วานิชประเสริฐพร และอดุลย์ พิมพ์ทอง. (2564). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. *Journal of MCU Ubon Review*, (6)3, 55-68.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *นโยบายการศึกษาแผนปฏิบัติการของสำนักงานการศึกษานอก. ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)*. สืบค้น 20 เมษายน 2566, จาก www.nesdb.go.th/download/document/SAC/NS_Draftplan-Aug2017.pdf
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. (2565). *แบบรายงานความก้าวหน้าในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. สืบค้น 20 เมษายน 2566, จาก http://secubac.go.th/?page_id=1414
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. (2565: ออนไลน์). *ข้อมูลการศึกษา*. สืบค้น 20 เมษายน 2566, จาก <http://secubac.go.th/>
- Binkley, M. (2012). Defining Twenty-First Century Skills. *Assessment and Teaching of 21st Century Skills*. 17–66.
- Dubrin, J.A. (1998). *Leadership Research Findings, Practice, and Skills*. Houghton.
- The Wallace Foundation. (2012). *The school principal as leader: Guiding schools to better Teaching and Learning*. Foundation <https://www.wallacefoundation.org/knowledgecenter/Documents/The-School-Principal-as-Leader-Guiding-Schoolsto-Better-Teaching-and-Learning-2nd-Ed.pdf>
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper. & Row.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสาร รวมทั้งผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย ไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน โปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo ในระดับ ไม่เกิน 20%

การส่งบทความเข้าระบบออนไลน์ของวารสาร เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสาร ได้ที่ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/gajasara>

การจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 10 - 15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ภาษาไทยใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุชื่อต้นสังกัด หรือชื่อหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (3 - 5 คำ)

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น(ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย กรอบแนวคิด และระบุวัตถุประสงค์การวิจัย
- 3) การทบทวนวรรณกรรม เขียนควรอธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสาร บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (Knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา
- 4) กรอบแนวคิดการวิจัย
- 5) ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 6) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 7) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 8) องค์ความรู้ใหม่ ระบุองค์ความรู้ที่ได้อันเป็นผลมาจากการวิจัย ผ่านการสังเคราะห์ ออกมาในรูปแบบของ แผนภูมิ แผนภาพ หรือ ผังมโนทัศน์ พร้อมทั้งการอธิบายที่รัดกุม เข้าใจได้ง่าย
- 9) สรุป (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญ
- 10) ข้อเสนอแนะ (Suggestion)
 - ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์
 - ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป
- 11) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ ทั้งในเนื้อเรื่องและเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) บทสรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (References)

ระบบการอ้างอิง

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตก็ได้ ทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมด ก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง สำหรับการอ้างอิงเอกสารในบทความนั้น

ใช้ระบบ APA ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียนและเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

- 1) ผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างชื่อผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหามหรรษา ธมฺมหาโส, 2554)
- 2) ผู้แต่ง 1 -3 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองราย เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร และ เขมณัฏฐ์ อินทรสุวรรณ, 2553) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการให้ใช้เครื่องหมายอฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (สมภาร พรหมทา, 2548; ธนิต อยู่โพธิ์, 2550)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 3 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรก เว้นวรรคหนึ่งครั้ง เพิ่มคำว่า และคณะ เช่น (สนิท ศรีดำแดง และคณะ, 2548)
- 4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่ง เช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

- 1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าที่นำมาอ้างอิง เช่น (Keown, 2003)
- 2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งสองราย เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าที่นำมาอ้างอิง เช่น (Hersey & Blanchard, 2000) และให้ใช้เครื่องหมายอฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Keown, 2003; Hersey & Blanchard, 2000)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วย et al., ปีที่พิมพ์ และหน้าที่นำมาอ้างอิง (Kaiser et al., 2008)
- 4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่ง

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์ กรณีเป็นสำนักพิมพ์หรือบริษัทให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

- 1) บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด ใช้ 21 เซ็นจูรี
- 2) สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใช้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- 3) กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) หนังสือ

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ. / (ครั้งที่พิมพ์). /สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์

ตัวอย่าง :

กาญจนา แก้วเทพ. (2553). *ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอดิชั่นเพรส โปรดักส์.

จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.

Best, J. W. (1970). *Research in Education*. New Jersey: Prentice-Hall.

Lunenburg, F. C., & Ornstein, A. V. (2012). *Educational Administration: Concepts and Practices*. (6th ed.). California: Wadsworth Publishing.

3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ. //ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)./ชื่อเรื่อง./ (เลขหน้าอ้างอิง)./สถานที่พิมพ์:/ : สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสมชาย ปโยโค (ดำเนิน). (2554). การประยุกต์ใช้สัมมาวาจาเพื่อการบริหารงานของผู้นำ. ใน พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (บรรณาธิการ). *พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ*. (หน้า 10-12). กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.

4) บทความจากวารสาร

(1) วารสารแบบเล่ม

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่ / (ฉบับที่), /เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา ลีนจี้. (2563). การจัดการที่มีผลกระทบต่อกระบวนการบริหารงานที่มีคุณภาพของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(3), 594-604.

Snongtaweepon, T., Siribensanont, C., Kongsong, W., & Channuwong, S. (2020). Total Quality Management in Modern Organizations by Using Participation and Teamwork. *Journal of Arts Management*, 4(3), 818-829.

(2) วารสารออนไลน์ กรณีไม่มีเลข DOI

รูปแบบ : ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่ / (เลขของฉบับที่), /เลขหน้า. Retrieved from <http://www.xxxxxxxx>

ตัวอย่าง :

- วรกุล วิเศษศรี. (2563). การรับรู้มิติของบุคลิกภาพตราสินค้าในบริบทของโรงแรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(1), 1-12. สืบค้นจาก https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jmhs1_s/article/view/243391
- วันทนา เนาว์วัน และ แสงจิต ไต้แสง. (2562). การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการจัดสรรทรัพยากรมนุษย์ของธุรกิจชุมชน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารมหาจุฬาลงกรณ*, 10(2), 121-133. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/gajasara/article/view/252998>
- Naowwan, W., & Taisaeng, S. (2021). The Study the Role of Entrepreneurs in Community Economic Management Phra Nakhon Sri Ayutthaya District Phra Nakhon Sri Ayutthaya Province. *Mahachulagajasara Journal*, 10(2), 121-133. Retrieved from <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/gajasara/article/view/252998>
- Wisetsri, W. (2020). The Perception of Brand Personality in the Context of Hotel of Undergraduate Students. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*, 3(1), 1-12. Retrieved from https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jmhs1_s/article/view/243391

(3) วารสารออนไลน์ กรณีมีเลข DOI

รูปแบบ : ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่/(เลขของฉบับที่)/เลขหน้า. doi: xxxxxxxx

ตัวอย่าง :

Grady, J. S., Her, M., Moreno, G., Perez, C., & Yelinek, J. (2019). Emotions in Storybooks: A Comparison of Storybooks that Represent Ethnic and Racial Groups in the United States. *Psychology of Popular Media Culture*, 8(3), 207-217. <https://doi.org/10.1037/ppm0000185>

5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ใน ชื่อสารานุกรม./ (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง). สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนม ครุฑเมือง. (2530). หม้อคอกควาย. ใน *สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ*, (หน้า 274-275). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.

McNeil, D. W. et al., (1994). Anxiety and fear. In *Encyclopedia of Human Behavior*. (Vol.1, pp. 151-163). San Diego: Academic Press.

6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.

ตัวอย่าง : ทวี มีเงิน. (26 สิงหาคม 2556). โกงแหวด 4 พันล้าน. *ข่าวสด*, 8.

7) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รายงานการวิจัย

รูปแบบ : ชื่อผู้เขียน./(ปีพิมพ์)/ชื่อวิทยานิพนธ์/(ระดับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/หรือการค้นคว้าแบบอิสระ).
ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง:

สมหญิง เพ็งหิต. (2560). นโยบายในการป้องกันและปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์และรถจักรยานยนต์
กรณีศึกษาสถานีตำรวจนครบาลเตาปูน แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร(วิทยานิพนธ์
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Kittichayathorn, P. (2012). *Styles and steps of community management movement for drug
problem prevention learning center: A case of Thorraneekum, Khok Faet, Nong
Chok, Bangkok*(Doctoral dissertation). National Institute of Development
Administration.

Marpue, S. (2013). *Use Mindfulness to Apply to Solve Doing Work Employees of Electricity
Generating Authority of Thailand*(Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya
University.

8) สัมภาษณ์

รูปแบบ : ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./(ปี)/ตำแหน่ง/สัมภาษณ์, วัน เดือน.

ตัวอย่าง :

พระราชวิมลโมลี (มานพ ปิยสีโล). (2563). เจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์. สัมภาษณ์, 18 เมษายน.

9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ : ผู้แต่ง./(วันที่ เดือน ปีที่เผยแพร่)/ชื่อบทความ/สืบค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี,/จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์
(URL)

ตัวอย่าง :

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปัญญา). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมใน
อุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก
https://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?Article_id=1304&articlegroup_id=274.

Doyle, M. W. (22 June 2004). *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*.
Retrieved September 2, 2013, from [https://www.Nobelprize.org/nobel_prizes/
themes/peace/doyle/index.html](https://www.Nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html)

10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ: ชื่อกฎหมาย/(ปีที่พิมพ์)/(ชื่อเรื่อง(ถ้ามี)/ราชกิจจานุเบกษา./เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสาร

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 15 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความ มีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสาร หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสาร ลิงค์ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสาร

จริยธรรมการวิจัย

มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องมีความรับผิดชอบและรับรองว่า บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาลงกรณ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น
2. ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาลงกรณอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร
3. ผู้เขียนจะต้องปรับแต่ง แก่ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน” โดยเฉพาะหัวข้อ รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ อันจะนำไปสู่บทความที่มีรูปแบบการตีพิมพ์ที่ได้มาตรฐานเดียวกัน
4. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย คือต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ทางซึ่งวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับ ไม่เกิน 20%
5. ผู้เขียนซึ่งมีชื่อปรากฏอยู่ในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย ซึ่งข้อนี้ ขอสงวนสำหรับบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความจะไม่อนุญาตให้ใส่ชื่อลงไปเด็ดขาด หากมีการตรวจสอบพบว่า มีบุคคลที่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความปรากฏอยู่ ทางวารสาร จะถอนบทความนั้นออกทันที
6. ผู้เขียนจะต้องมีความรับผิดชอบในการอ้างอิงเนื้อหาใน ผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น) และจะดำเนินการถอนบทความออกจากการเผยแพร่ของวารสารทันที
7. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในบรรณานุกรม และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากจนเกินไป รวมทั้งต้องอ้างอิงจากรูปแบบการอ้างอิงของบทความ โดยจะต้องมีการอ้างอิงตรงตามรูปแบบที่วารสารกำหนดไว้
8. ผู้เขียนจะต้องปรับแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด หากไม่เป็นตามที่กำหนดจะต้องเลื่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ออกไป หรือ อาจถูกถอดถอนออกจากวารสาร
9. ผู้เขียนควรระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และควรระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)

10. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

11. ผู้เขียนไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกถอดถอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้นเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน และจะต้องระบุไว้ใน เอกสารอ้างอิงด้วยว่า เป็นเอกสารที่ได้ถูกถอดถอนออกไปแล้ว

มาตรฐานทางจริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแลให้การดำเนินงานของวารสาร เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ให้ถูกต้องตามจริยธรรม/จรรยาบรรณ ตามประกาศของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) เรื่องการประเมินด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณวารสารวิชาการไทยในฐานข้อมูล TCI วันที่ 24 มิถุนายน 2562

2. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล และดำเนินการอย่างเหมาะสมกับผู้พิมพ์หรือบทความที่ตรวจพบว่ามีผลกระทบด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณ เช่น การละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ทางซึ่งวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับ ไม่เกิน 20% เป็นต้น

3. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล เช่น การตีพิมพ์เผยแพร่บทความของตนเอง(บรรณาธิการหรือหัวหน้ากองบรรณาธิการ) อย่างมีนัยสำคัญ หรือ ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับบทความ เป็นต้น

4. บรรณาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลและพิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิด ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

5. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ ซึ่งวารสารได้กำหนดในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed)

6. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้เช่น โปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo ในระดับ ไม่เกิน 20% เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบ การคัดลอกผลงานของผู้อื่น เกินตามที่กำหนดไว้ จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อ

ผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

7. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน โดยเด็ดขาด เพื่อรักษาไว้ซึ่งธรรมาภิบาลในการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด

8. บรรณาธิการจะต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

9. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

10. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

11. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาความสามารถของกองบรรณาธิการ และควรมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของแต่ละท่าน

12. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล ทั้งด้วยตนเองและคณะทำงานในเรื่องจำนวนและคุณภาพการอ้างอิงของวารสารที่ติดไปจากสภาพความเป็นจริง เช่น มีการกำกับและร้องขอให้มีการอ้างอิงบทความในวารสารทั้งในลักษณะลับหรือเปิดเผย และมีการใช้อ้างอิงที่ไม่ถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหา

13. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล การเก็บค่า Page charge หรือ processing fee คือ ต้องมีการดำเนินการอย่างโปร่งใส เช่น กำหนดให้มีการประกาศกระบวนการเรียกเก็บอย่างชัดเจน หรือ ระบุราคาหรือเงินไขของการเรียกเก็บค่า Page charge ตามที่ระบุได้ประกาศไว้อย่างเคร่งครัด

มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือ ต้องรับประเมินบทความที่ตนเองนั้นมีความถนัด หรือ มีคุณวุฒิหรือมีความเชี่ยวชาญกับเรื่องหรือบทความที่ได้รับการประเมินนั้นๆ ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ และควรปฏิเสธในบทความที่ตนเองนั้นไม่ถนัด

2. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือ แนะนำความคิดเห็นทางวิชาการของตนเอง ลงในแบบฟอร์มการประเมินหรือเนื้อหาในบทความ ด้วยความยุติธรรม ไม่อคติ ตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียง รวมทั้งตรงต่อเวลาตามที่วารสารกำหนดในการประเมิน

3. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาให้แก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ รวมถึงหลังจากที่พิจารณาประเมินบทความเสร็จแล้ว

4. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่า ตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

5. ผู้ประเมินบทความ ควรคำนึงถึงการพิจารณาในหัวข้อ ชื่อเรื่อง หากเป็นบทความวิชาการสามารถพิจารณาให้แก้ไขชื่อเรื่องได้ แต่หากเป็นบทความวิจัย ควรพิจารณาเฉพาะความผิดพลาดด้านตัวสะกด และไม่ควรมีการพิจารณาให้เปลี่ยนชื่อเรื่องบทความวิจัย

6. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

7. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ พร้อมแสดงหลักฐานให้เห็นเป็นประจักษ์
ปรับปรุงจาก ประกาศของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) เรื่องการประเมินด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณวารสารวิชาการไทยในฐานข้อมูล TCI วันที่ 24 มิถุนายน 2562